

İSTANBUL MEDENİYET ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

TARİH ANABİLİM DALI

ALİ GÂLİB BEY'İN HAYATI VE DİPLOMATİK YAZIŞMALARI (METİN-DEĞERLENDİRME)

(YÜKSEK LİSANS TEZİ)

Ahmet Sait KÜTGÜL

Nisan-2018

İSTANBUL MEDENİYET ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

TARİH ANABİLİM DALI

ALİ GÂLİB BEY'İN HAYATI VE DİPLOMATİK YAZIŞMALARI (METİN-DEĞERLENDİRME)

(YÜKSEK LİSANS TEZİ)

Ahmet Sait KÜTGÜL

Tez Danışmanı:

Doç. Dr. H. Ahmet ARSLANTÜRK

Nisan-2018

ONAY

İstanbul Medeniyet Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü'nde Yüksek Lisans öğrencisi olan Ahmet Sait Kütgül'ün hazırladığı ve jüri önünde savunduğu "Ali Gâlib Bey'in Hayatı ve Diplomatik Yazışmaları (Metin-Değerlendirme)" başlıklı tez başarılı kabul edilmiştir.

JÜRİ ÜYELERİ **İMZA**

Tez Danışmanı:

[Doç. Dr. H. Ahmet ARSLANTÜRK] .....

Kurumu: İstanbul Medeniyet Üniversitesi

Üyeler:

[Prof. Dr. Recep KARACAKAYA] .....

Kurumu: İstanbul Medeniyet Üniversitesi

[Dr. Öğr. Üyesi Ahmet ÜSTÜNER] .....

Kurumu: İstanbul Üniversitesi, Türkiyat Enstitüsü

Tez Savunma Tarihi: 17.04.2018

ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI

İstanbul Medeniyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü bünyesinde hazırladığım bu Doktora tezinin bizzat tarafımdan ve kendi sözcüklerimle yazılmış orijinal bir çalışma olduğunu ve bu tezde;

1- Çeşitli yazarların çalışmalarından faydalandığımda bu çalışmaların ilgili bölümlerini doğru ve net biçimde göstererek yazarlara açık biçimde atıfta bulunduğumu;

2- Yazdığım metinlerin tamamı ya da sadece bir kısmı, daha önce herhangi bir yerde yayımlanmışsa bunu da açıkça ifade ederek gösterdiğimi;

3- Alıntılanan başkalarına ait tüm verileri (tablo, grafik, şekil vb. de dahil olmak üzere) atıflarla belirttiğimi;

4- Başka yazarların kendi kelimeleriyle alıntıladığım metinlerini kaynak göstererek atıfta bulunduğum gibi, yine başka yazarlara ait olup fakat kendi sözcüklerimle ifade ettiğim hususları da istisnasız olarak kaynak göstererek belirttiğimi,

beyan ve bu etik ilkeleri ihlal etmiş olmam halinde bütün sonuçlarına katlanacağımı kabul ederim.

Ahmet Sait Kütgül

ÖNSÖZ

Ali Gâlib Bey, çeşitli diplomatik ve bürokratik görevlerde bulunmuş ve bu görevler sırasında Mabeyn ile yaptığı yazışmaları defterlere kaydetmiştir. Kaydettiği defterlerdeki bilgi, belge ve mülahazalar, Osmanlı Devleti'nin son dönem siyaset ve diplomasisinin daha iyi anlaşılmasına katkı sunacak niteliktedir. Bahsi geçen belgeler 19. yüzyılın son on yılında Osmanlı diplomatik misyonlarının ve dolayısıyla Osmanlı Devleti'nin karşılaştığı diplomatik sorunlar, olaylar ve meşguliyetler hakkında, henüz ortaya konulmamış bazı konuları içermektedir. Yapılan çalışmanın hedefi bu önemli yazışmaların gün yüzüne çıkarılması olmuştur.

Bu çalışmada, Süleymaniye Yazma Eser Kütüphanesi koleksiyonlarından biri olan Ali Gâlib Bey Koleksiyonu içerisindeki bulunan ve Ali Gâlib Bey'in elçilikleri sırasında merkez ile yaptığı yazışmaları içerisinde barındıran defterler ve Başbakanlık Osmanlı Arşivi'nde (BOA) bulunan bazı arşiv belgeleri ele alınacaktır. Buna ek olarak ikincil kaynaklar ve yerli ve yabancı gazete arşivlerinden sınırlı sayıda evrak kullanılacaktır. Bu tez temel olarak Ali Gâlib Bey'in diplomatik görevleri esnasında kaleme aldığı defterlere ve işlenen konulara odaklanmıştır. Bu bağlamda meydana gelen siyasi, diplomatik vs. gelişmelere yer verilmeye çalışılmıştır.

Ayrıca Gâlib Bey'in bu yazışma içerisinde ortaya koyduğu mülahazat, geride bıraktığı kitap koleksiyonu ve yapmış olduğu görevler çerçevesinde biyografik değerlendirmeleri de yapılmaya çalışılacaktır. Bunun dışında kalan yüzlerce arşiv evrakı ve diğer ülke arşivlerinde farklı dillerde bulunacak belgeler, çalışmamızın içerisinde değerlendirmeye tabi tutulmamıştır.

Bu tezin baş kısmında çalışmaya konu olan metinlerle ilgili, yazıldıkları dönem ve Ali Gâlib Bey ile ilgili genel değerlendirmelere yer verilmektedir. Daha sonra mevzu bahis muhaberâtın çevirilerine ve tıpkıbasımlarına yer verilmiştir. Fakat daha önce yüksek lisans tezi olarak çalışılan Ali Gâlib Bey'in Tahran Muhaberâtı ile ilgili defterleri bu çalışma kapsamına alınmamıştır.

Bu tezin hazırlanmasında birçok kişinin yardımları olmuştur. Öncelikle tez çalışmamı başından sonuna kadar takip eden, yol gösteren süreçte birçok yeni bilgi, deneyim ve tecrübe kazanmama yardım eden danışman hocam, Sayın Doç. Dr. Ahmet Arslantürk'e teşekkürlerimi sunuyorum. Bu bağlamda çalışmamda bulunan hatalarımın giderilmesi ve eksiklerimin tamamlanması noktasında katkıları olan Prof. Dr. Recep Karacakaya ve Dr. Öğr. Üyesi Ahmet Üstüner hocalarıma da teşekkürlerimi sunuyorum. Bu muhaberât evrakından beni haberdar eden Süleymaniye Kütüphanesi memurlarından Sayın Mustafa Dil'e ve teknik konularda bana bilgi ve tecrübesiyle yardımcı olan Celal Volkan Kaya'ya ve diğer arkadaşlarıma teşekkür ediyorum. Ayrıca çalışmalarımda maddi ve manevi katkıda bulunan eşime de teşekkürlerimi sunuyorum.

İÇİNDEKİLER

ONAY.....i
ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI.....ii
ÖNSÖZ.....iv
İÇİNDEKİLER.....vi
KISALTMALAR.....ix
ÖZET VE ANAHTAR KELİMELER.....x
ABSTRACT AND KEYWORDS.....xi
1. GİRİŞ.....1
1.1. Ali Gâlib Bey'in Hayatı Diplomatik Misyonları ve Sefaret Görevleri ve Diğer Görevleri.....2
a) Hayatı.....2
b) Ali Gâlib Bey'in Diplomatik Misyonları.....4
(1) Şehbenderlikleri.....4
(2) Atina Sefareti.....5
(3) Tahran Sefareti.....10
(4) Viyana Sefareti.....15
(5) Berlin Sefareti ve Berlin Yazışmalarında Geçen Mühim Meseleler.....19
(a) Mısır meselesi 21
(b) Ermeni Meselesi.....22
(c) Girit Meselesi ve Yunan Harbi.....23
(d) Bulgaristan ve Makedonya Meselesi.....24
(e) Röntgenin İcadı ve Türkiye'ye ilk gelişi.....26
(f) Batmayan Sandal İcadı.....27
(g) Padişahın ve Ailesinin Kişisel ihtiyaçları ile ilgili yazışmalara.....28
(i) Giyim-Kuşam.....34
(ii) Sağlık 35

(h) Maaşların ve Elçilik Tahsisatının Gönderilmeme Problemleri ve Borçlar Meselesi……29
c.) Ali Gâlib Bey'in Berlin Sefirliğinden Sonraki Kariyeri…….32
1.2. Ali Gâlib Bey'in Defterleri (Tanıtım ve Özellikleri)...…..……32
a) Ali Gâlib Bey'in Tercüme-i Hali……33
b) Girit ve Aydın Vilayeti Yazışmaları……...33
c) Atina'dan Mabeyn-i Hümayun ve Zaptiye Nezareti ile Cereyan Eden Yazışmalar……..33
d) Ermenilerle İlgili Yazışmalar……..33
e) Lahican Meselesine Dair Yazışmaları…….34
f) Sina Hadisesini Tahran Sefaretine İfa Eden Layiha Evrakı……34
g) Viyana'dan Mabeyn-i Hümayuna Takdim Olunan Maruzat Evrakı …...41
h) Berlin Sefareti ile Mabeyn-i Hümayun Arasındaki Yazışmaları.....35
1.3. Ali Gâlib Bey'in Kütüphanesi, Kitapları, Kitap Koleksiyonu……...35
2. ÖNEMLİ EVRAKLAR VE YAZIŞMALARININ TRASKRİPSİYONU……...35
2.1. Bu Tezde Kullanılan Transkripsiyon Yöntemi……..35
2.2. Ali Gâlib Bey'in Tercüme-i Hali Transkripsiyonu……35
2.3. Ermenilerle İlgili Yazışmaları Transkripsiyonu ……..……...…..45
2.4. Atina'dan Mabeyn-i Hümayun ve Zaptiye Nezareti ile Cereyan Eden Yazışmalar Transkripsiyonu ……51
2.5. Girit ve Aydın Vilayeti Yazışmaları Evrakı Transkripsiyonu ……..56
2.6. Lahican Meselesine Dair Yazışmaları Transkripsiyonu ……...87
2.7. Sina Hadisesini Sefaret-i Sina'ya İfa Edilen Layiha Evrakı Transkripsiyonu……...106
2.8. Viyana'dan Mabeyn-i Hümayuna Takdim Olunan Maruzat Evrakı Transkripsiyonu ……..135
2.9. Berlin Sefareti ile Mabeyn-i Hümayun Arasındaki Yazışmalar Kanun-i Sani Evrakı Transkripsiyonu……...154
3. ÖNEMLİ EVRAKLAR VE YAZIŞMALARININ ASILLARI…….237

3.1. Ali Gâlib Bey'in Tercüme-i Hali…….237
3.2. Girit Yazışmaları Evrakı Atina'dan Mabeyn-i Hümayun ve Zaptiye Nezareti ile Cereyan Eden Yazışmalar…..……..…240
3.3. Atina'dan Mabeyn-i Hümayun ve Zaptiye Nezareti ile Cereyan Eden Yazışmalar……...…….267
3.4. Ermenilerle İlgili Yazışmaları…….276
3.5. Lahican Meselesine Dair Yazışmaları…….291
3.6. Sina Hadisesini Sefaret-i Sina'ya İfa Edilen Layiha Evrakı ……..314
3.7. Viyana'dan Mabeyn-i Hümayuna Takdim Olunan Maruzat Evrakı ……..335
3.8. Berlin Sefareti ile Mabeyn-i Hümayun Arasındaki Yazışmalar Kanun-i Sani Evrakı ……368
SONUÇ…….456
KAYNAKÇA……458
EKLER……..460
EK-1.Ali Gâlib Bey'in Kitap koleksiyonu Listesi…….……...……..460
EK-2.Ali Gâlib Bey'in Fotoğrafı…….....500
EK-3.Harita …….....502
ÖZGEÇMİŞ……..504

KISALTMALAR

BOA	: Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü
Bkz	: Bakınız
Age	: Adı geçen eser
Ags	: Adı geçen sayfa
H.	: Hicri
M.	:Miladi
TTK	:Türk Tarih Kurumu
Yay.	:Yayın
Haz	:Hazırlayan
Yrd. Doç.	:Yardımcı Doçent
BOA DH. SAİDd	: Dahiliye Nezareti Sicil-i Ahval Defterleri

ÖZET

Bu çalışma kapsamında Süleymaniye Yazma Eser Kütüphanesi Ali Gâlib Bey koleksiyonunda bulunan 396, 397, 399, 401, 403, 404 ve 405 numaralarda kayıtlı bulunan ve Ali Gâlib Bey'in Atina, Tahran, Viyana ve Berlin sefareti esnasında telgrafla yapılan yazışmaların suretlerinin yazıldığı ve kendisine ait olduğu değerlendirilen defterlerin ve BOA'da kayıtlı tercüme-i ahval defterinde bulunan iki sayfalık tercüme-i halinin transkripsiyonu yapılmıştır. Elde edilen veriler II. Abdülhamid döneminde önemli diplomatik mevkilerde bulunan Ali Gâlib Bey'in şahsı ve diplomatik olarak üslendiği misyon, Osmanlı Devleti'nin hangi devletle hangi alanlarda ne amaçla münasebet kurduğunu anlamaya katkı sağlayacaktır. Bu defterler Osmanlı Devleti'nin doğuda, batıda, güneyde ve Balkanlarda muhatapları ile yürüttüğü diplomatik, askeri, ekonomik ve beşeri münasebetler bakımından önemli ipuçları vermektedir.

Çalışma dört ana bölümden oluşmaktadır. Giriş bölümü olan birinci bölümde çalışma konusu defterler içerik ve fiziki olarak ayrıntılı bir şekilde incelenmiştir. Bu bağlamda her bir defter Ali Gâlib Bey'in kronolojik hayatı ile ilintili bir şekilde içerik değerlendirilmiştir. İkinci bölümde, bahsi geçen defterlerin transkripsiyonları verilmiştir. Üçüncü bölümde ise bu defterlerin görüntüleri verilmiştir. Ekler kısmında Ali Gâlib Bey koleksiyonunda bulunan bütün eserlerin listesi, Ali Gâlib Bey'in fotoğrafı ve Lahican haritası yer almaktadır.

Anahtar Kelimeler: Ali Gâlib Bey, Sefir, Sefaret, Atina, Tahran, Viyana, Berlin, Muhaberat, Telgrafname.

ABSTRACT

Within the scope of this study, the registries of Ali Gâlib Bey in Suleymaniye Manuscript Library, Ali Gâlib Bey's collection with the numbers 396, 397,399, 401, 403, 404 and 405 were transcribed. These are the registries that are assessed to belong to him and the copies of correspondence made by telegraph during his embassy of Athens, Tehran, Vienna and Berlin.

Information obtained from this study will contribute to understand the relations of the Ottoman state with other states in different fields. In other words, these study provide important clues about the diplomatic, military, economic and human relations that the Ottoman State carries with its counterparts in the east, west, south and Balkans.

The study consists of four main parts. In the first part, which is the introduction part, the registries are examined in detail in terms of content and physics. In this context, each registry is evaluated in relation to the chronological life of Ali Gâlib Bey. In the second part, the transcriptions of the registries are given. In the third part, the images of these books are given. In the conclusion section, important implications and evaluations have been made. In addition, a list of all boks in Ali Gâlib Bey's collection in Suleymaniye Manuscript Library, a photograph of Ali Gâlib Bey and a map of Lahican are included in the appendix.

Anahtar Kelimeler: Ali Gâlib Bey, Sefir, Atina, Tahran, Viyana, Berlin, telgraf Muhaberat.

1. GİRİŞ

Osmanlı Devleti'nin son asrının en önemli padişahlarından olan II. Abdülhamid dönemi dikkat çeken siyasî, diplomatik, askerî, ekonomik vakaların gerçekleştirildiği yıllarıdır. Zira biriken hazine borçları, devletin çeşitli bölgelerinde arka arkaya ortaya çıkan isyanlar ve ayrılıkçı hareketler, savaşlar, diplomatik çekişmeler ve bunlara çözüm arayışları ile geçtiği birçok araştırmacı tarafından belirtilmektedir.

Sultan II. Abdülhamid döneminin daha ilk yıllarından itibaren kritik olaylar vuku bulmuş ve bu olaylar onu sonraki dönemlere hazırlamıştır. 1877-1878 Osmanlı-Rus Savaşı'nın mağlubiyeti, Edirne Ateşkesi ve daha sonra imzalanan Ayastefanos Antlaşması, Meclis-i Mebusan'ın lağvı, Berlin Antlaşması, Sultan Abdülhamid dönemi ve Osmanlı Devleti tarihi için bu önemli olaylar arasında gösterilebilir. Berlin Antlaşması'nın neticesinde Osmanlı Devleti Bosna-Hersek ve Ermeni isyanları, Karadağ, Yunanistan ve İran sınır problemleri ile uğraşırken, Tunus'un Fransızlarca, Mısır'ın İngilizlerce işgali Osmanlı Devleti'nin başka zorluklar ve sıkıntılar içine çekmiştir.

Fakat bu gelişmelerin yaşandığı süreçte II. Abdülhamid kendi otoritesini oldukça güçlendirmiştir. Bu süreç içerisinde Balkanlar'da vuku bulan olaylar, Ermeni hadiseleri ve Yunan Savaşı 1890'ların sonlarına doğru kontrol altına alınmıştır.

Bütün bu hadiseler cereyan ederken diplomatik misyonlara da ciddi görevler düşmüştür. Zira diplomatik misyonlar ve sefirlikler sadece merkezin emirlerini yerine getirmekle kalmamış, aynı zamanda bulundukları ülkelerin siyasi, sosyal gelişmeleri ve ülke yöneticilerinin siyasi temayüllerinin mülahazalarını ve değerlendirmelerini merkeze iletmişlerdir. Özellikle gazeteler vasıtasıyla elde edilen bu mülahazalar, kimi zaman Osmanlı Devletiyle alakalı siyasi hadiselere muhatap devletin meyli, kimi zaman ise bir istihbarat, ya da Osmanlı vatandaşlarının sıkıntılarının giderilmesi hususunda yapılan tespitlerdir. Ali Gâlib Bey'in bu

çalışmaya konu olan muhaberât evrakı bu gibi birçok diplomatik konuyu ve ayrıntıları içerisinde barındırmaktadır.

Bu muhaberât evrakının en temel özelliği, yazışmaların önemli bir kısmının telgraf yazışmaları olmasıdır. Çağın gereklerine uygun olarak yaygınlaşan telgraf yazışmaları, Osmanlı diplomatik misyonları tarafından aktif olarak kullanılmıştır. Bu çalışmaya konu olan evrakları oluşturan defterlerin haricinde Başbakanlık Osmanlı Arşivi'ndeki Ali Gâlib Bey ve sefaret görevleriyle ilgili belgelerin, çok az bir kısmı dışındakiler teze dahil edilmemiştir. Bunun haricinde kimi zaman yerli ve yabancı bir takım gazete haberleri de çalışmada kullanılmıştır.

5.1 Ali Gâlib Bey'in Hayatı, Diplomatik Misyonları, Sefirlikleri ve Diğer Görevlendirmeleri

a) Hayatı

Ali Gâlib Bey[1], Osmanlı Devleti'nde, Tanzimat Devri sonrasında büyükelçilik, ayan meclisi azalığı, valilik ve nazırlık gibi önemli görevlerde bulunmuş bir devlet adamıydı.[2] Şubat 1852[3] (Hicri: 1268) tarihinde İstanbul'da dünyaya gelen, Gâlib Bey'in babası Beşinci Ordu'da Muhasebeci olan Hacı Ahmed Efendi idi[4].

Sıbyan mektebinde, Sultan Bayezid Rüşdiye Mektebi'nde mutad olan ilimleri ve fenleri öğrenmiş ve daha sonra yani 1863 (Hicri:1280) tarihinde açılan lisan mektebine girip orada da Fransızca'yı öğrenmiştir. Daha sonraki sefaret görevlerinden de anlaşılacağı üzere Türkçe ve Fransızca okuyup yazabiliyordu.

---

[1] Ali Gâlib Bey'in, BOA. DH. SAİDd. 00001 Sicill-i Ahval defterinin 593b-594a sayfalarında bulunan tercüme-i hali daha önce "Dilek Şahin, Tahran Sefiri Ali Gâlib Bey'in Merkezle Muhâberât Evrâkının (1893/1895) Transkripsiyon ve Degerlendirilmesi)" isimli Yüksek lisans tezinde kullanılmıştır. Fakat bu çalışmada ilgili sayfalardaki tercüme-i hal'in tekrâr traskripsiyonu yapılmıştır ve bu çalışmanın 2. bölümünde bu metnin tamamına yer verilecektir.

[2] Sinan Kuneralp, *Son Dönem Osmanlı Erkan ve Ricali (1839 - 1922) Prosopografik Rehber,* ISIS Press, İstanbul 1999, s.97.

[3] Türk Tarih Kurumu'nun dijital tarih çevirme kılavuzu (Hicri, Miladi ve Rûmi tarihleri için), (http://www.ttk.gov.tr/genel/tarih-cevirme-kilavuzu/).

[4] Sicill-i Ahval defterinin defterinin 593b sayfasında belirtilen Hicri 1266 tarihi, aynı defterin 594a sayfasının sonunda Hicri 1268 olarak tashih edildiğinden bu tarih esas alınmıştır.

Dil okuluna devam ederken hâriciye kaleminde memuriyete başlamış ve on dokuz yaşında iken 500 kuruş maaşla Bab-ı Ali Tercüme Odasında memur olmuştur.[5]

Devletin diplomasi kademelerinde görev alışı 4 Nisan 1883 (Hicri: 26 Cemaziye'l-Evvel 1300) senesinde Banad Başşehbenderliği'ne tayin oluşu ile başlamıştır. Yine bu döneme kadar temiz bir sicile sahip olan Gâlib Bey, memuriyetinden dolayı hiçbir suretle ittiham veya muhakemeye maruz kalmamıştır.[6] Gâlib Bey 7 Nisan 1886 tarihinde (1303 senesi Recebi'nin üçünde) Bombay Başşehbenderliği'ne tayin olmuştur. 1303 senesi Ramazan ayında Ali Gâlib Bey Bombay Başşehbenderliği'ne İkinci Mecidî Nişanı[7] verilerek atanmıştır.[8]

13 Haziran 1889 senesinde memuren Girit valiliğine atanan Ahmet Rabıt Paşa'nın yanında giderek, burada Umûr-ı Hukûkiye-i Muhtelite Müdüriyeti görevine devam etmiştir.[9]

16 Mart 1891 senesinde on bin kuruş maaş ve on bin kuruş tahsîsat ile Atina Sefâreti'ne tayîn edilmiştir. Temmuz 1892 tarihine kadar bu görevde kalmış, 21 Ekim 1892 tarihinde Tahran Sefareti'ne atanmıştır. Ali Gâlib Bey'in sicilinde, bu göreve atanması, görev sırasında ve sonrasında aldığı taltif ve nişanlar yer almıştır.[10]

20 Ocak 1895 tarihinde Viyana Sefareti'ne atanmıştır.[11] Tam bir sene sonra 20 Ocak 1896 senesinde Berlin Sefâreti'ne atanmıştır.[12] Başka bir kaynak, Ali Gâlib Bey'in maaşların ödenememesinden dolayı maddi sıkıntılarla geçen sefaretten

[5] Age.
[6] BOA DH. SAİDd. 00001 Sicill-i Ahval Defteri, 593b.
[7] İbrahim Artuk, "Nişan" *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı, 2007, C.33, s.152.
[8] BOA DH. SAİDd. 00001 Sicill-i Ahval Defteri, v. 593b.
[9] *Age*, v. 593b.
[10] *Age*, v. 593b.
[11] *Age*, v. 593b.
[12] *Age*, v. 593b.

ayrılışını, özetle Berlin'den ayrılıp İstanbul'a gitmesi üzerine 7 Kasım 1897 senesinde görevinden azledildiği şeklinde ifade etmektedir.[13]

Uzun bir süre herhangi bir memuriyet verilmemesi Abdülhamid'in gözünden düştüğünün göstergesi olabilir. Nitekim İkinci Meşrutiyet'in ilanından sonra 8 Ağustos 1908'de Posta ve Telgraf Nezareti'ne tayin olunmuş olması bu durumu desteklemektedir. Fakat Şubat 1809'da bu görevinden istifa etmiştir. Ayrıca 1809 Şubat ayında atandığı Aydın valiliği görevinden çeşitli baskı ve sıkıntılar yüzünden Mart ayında istifa etmiştir.[14] Bu tarihten sonra ne yaptığına dair herhangi bir kayıt bulunmayan Ali Gâlib Bey'in 1919 yılında vefât ettiği bilinmektedir.[15]

b) Ali Gâlib Bey'in Diplomatik Misyonları:

(1) Şehbenderlikleri

Daha önce Hariciye Kalemi'nde çeşitli görev ve memuriyetlerde bulunmuş olsa da diplomatik misyon görevine ilk olarak Banad şehbenderliği[16] göreviyle başlayan Ali Gâlib Bey'in buraya atanması memuriyette gösterdiği başarı ve istikrar sayesinde olmuştur. Şehbender İşleri İdaresi'nin olumlu mütalaası ve Hariciye Nezareti'nin tasdik etmesi ile 25 Cemaziye'l-ahir 1303 senesinde yani 31 Mart 1886 tarihinde ataması yapılmıştır. Burada fazla kalmayan Gâlib Bey 7 Nisan 1886'da Bombay Başşehbenderliği'ne atanmıştır.[17]

Gâlib Bey 1303 senesinde Bombay Şehbenderliği'ne, üç bin kuruş maaş ve altı bin beş yüz kuruş tahsîsât ile atanmıştır. Bombay'da bulunduğu dönemle ilgili olarak hakkında çok fazla kaynak olmasa da, orada hazırlamış olduğu layihada bölgeyle ilgili bir takım bilgiler yer almaktadır.[18] Burada iki üç ay gibi kısa bir süre kaldıktan sonra merkeze dönmüş ve yeni bir göreve başlamıştır. Burada yaptığı

[13] PTT Genel Müdürlüğü, *Geçmişten Günümüze Posta*, (2007), Ankara: Cem Web Ofset Sanayii, s.197. Ayrıca bkz: *Newyork Times* Gazetesi: *http://query.nytimes.com/mem/archive-free/pdf?res=9406E4DD153DE633A25752C1A9679D94669ED7CF*)
[14] *Geçmişten Günümüze Posta*, 159.
[15] Kuneralp, s. 98.
[16] Kuneralp, s. 98.
[17] Kuneralp, s. 98.
[18] BOA, Y.EE. Dosya no: 8 Gömlek No: 6 "Hind adalarına dair, Bombay Baş şehbenderi Gâlib Bey'in layihası".

görevlerden dolayı kendisine İkinci Mecîdî Nişân[19] verilmiştir. Bombay Başşehbenderliği esnasında hazırlamış olduğu layiha başlı başına ayrı bir çalışma konusudur.[20]

(2) Atina Sefareti

Atina Sefiri Ali Gâlib Bey'in, Atina Sefareti döneminde yazdığı Atina, Girit ve Ermeni muhaberâtı ile alakalı olan defterlerin aslı Süleymaniye Kütüphanesi Ali Gâlib Bey Koleksiyonunda 405, 397 ve 401 demirbaş numaralarında kayıtlı bulunmaktadır. Bilindiği kadarı ile başka yazma ve basma nüshası bulunmayan bu defterler, müellif nüshasıdır ve rika hattı ile kaleme alınmıştır.[21]

Gâlib Bey daha önce bahsedildiği gibi 16 Mart 1891 senesinde Atina Sefareti'ne tayin edilmiştir. Sefareti süresince önemli meselelerle ilgilenmiştir. Bu durum yazışma evrakından açıkça anlaşılmaktadır. Özellikle Girit meselesi ile Ermeni meselesi ilgilendiği başlıca meseleler olmuştur. Ermeni komitelerinin Atina'daki yapılanmalarını ve faaliyetlerini tespit etmiş ve merkeze bildirmiştir. Ayrıca orada bulunduğu esnada ortaya çıkan anlaşmazlıkları ve sıkıntıları da çözüme kavuşturmaya çalışmıştır.

Nitekim Atina Sefareti görevine başladığı zamanlarda Girit meselesi en sıkıntılı aşamasındaydı ve süreç gittikçe daha vahim bir hal alıyordu. Bu açıdan görevlendirmeyle İstanbul'dan Atina'ya hareketinden önce verilen emirde özetle; özellikle Yunanistan'da Girit fesat komitesinin üyelerinin ve bu üyelerin faaliyetlerinin tespit edilmesi,[22] ayrıca Yunan Hükümetinin Girit'te yapmakta olduğu icraatın da teftişi istenmiştir. Atina ya varışından sonra Girit Valiliği'ne yazmış olduğu yazıda, bu emirlerden bahsetmiş, önemli olanlarının derhal sefaret-i seniyye vasıtasıyla merkeze bildirilmesi gerektiğini vurgulamıştır. Buna ek olarak Girit'te

[19] *Geçmişten Günümüze Posta*, s. 159.
[20] BOA, Y.EE. Dosya: 8, Gömlek: 6 Tarih: 1303 Ramazân 21
[21] Her ne kadar burada üç farklı evrak görülüyor olsada bu evrakların tarihleri ve konuları Ali Gâlib Bey'in Atina sefareti sırsında yazıldığını gösteriyor.
[22] Ali Gâlib Bey, *Girit Yazışmaları Evrakı,* 1891, Süleymaniye Yazma Eser Kütüphanesi, s.1.

meydana gelen gelişmeleri takip edebilmek için, vilayet resmi gazetesi[23] Türkçe ve Rumca nüshalarından birer adedinin sefarete gönderilmesini istemiştir.[24]

Yeni atanmış bir sefir olarak Yunan Hariciye Nazırı, Kral ve Kraliçesi tarafından kabulünde uygulanan teşrifatı detaylı olarak anlattıktan sonra kendi mülahazası olarak iyi izlenimlerini merkeze bildirmiştir. Kabulden bir gün önce Kralın yakınlarından birinin vefat etmesine rağmen yas ilanının kraliçe tarafından bir gün geciktirilmesinin Osmanlı Hanedanı ve Padişahına olan hürmetten olduğunu ifade etmektedir.

Girit'te olanları, Girit valiliği ile koordine bir şekilde takip ettiği, gizli komitenin ve Girit eşrafının Yunanistan'daki faaliyetlerini hafiyeler vasıtasıyla izlediği, merkeze gönderdiği istihbarat raporlarından anlaşılmaktadır. Yunanistan'a gizli olarak gelen Giritliler veya on bin kadar fişeğin iki kayık ile gizlice Girit'e nakledilmesi istihbaratını hem Girit Valiliği'ne hem de merkeze bildirilmesi iyi bir takibin örneklerindendir.[25]

Bu bilgiler ışığında Yunan Başbakanı ve Dışişeri Bakanı ile defalarca görüşüp, bu tarzdaki sevkiyatların önlenmemesinin dostluk ilişkilerine zarar verdiği ikazlarında bulunmuş, eğer sahillerde tedbir alınmaz ise Osmanlı Devleti'nin bu tedbirleri almaya hakkı bulunduğunu ifade etmiştir[26] Adı geçen komitenin parasının az olduğu ve yerel halk tarafından cüzi bir desteğinin bulunduğunu tespit etmiştir. Fakat bu komitedeki şahısların asıl niyetlerinin, Girit'in işgaline zemin hazırlamak olduğunu, Osmanlı Devleti karşısında Avrupa desteğini almayı amaçladıklarını, Yunan makamlarının bunu bildiği halde bilmezden gelerek, iktidarda kalmak, Yunanlıların ve Giritlilerin teveccühünü kaybetmemek için bu faaliyetlere göz yumduklarını ifade etmektedir.[27]

---

[23] Orhan Koloğlu, "Girit'te Türkçe Basın", *Tarih ve Toplum Aylık Ansiklopedik Dergi*, C. VIII, S. 48, Aralık 1987, s. 9-12.
[24] Gâlib Bey, *Girit Yazışmaları Evrakı*, s. 1.
[25] Gâlib Bey, *Girit Yazışmaları Evrakı,* s. 2.
[26] Gâlib Bey, *Girit Yazışmaları Evrakı,* s. 3.
[27] Gâlib Bey, *Girit Yazışmaları Evrakı*, s. 5.

Ermeni komitacılarının faaliyetleri ile de yakından ilgilenmiş olduğunu raporlardan anlaşılmaktadır. Daha önceleri İstanbul'da bulunan Mihran Damadyan[28] isminde bir Ermeninin İstanbul Ermeni Komitesi tarafından Atina'da bir komite oluşturmak için gönderildiği istihbâratını alınca bu şahıs üzerine ciddi istihbarat faaliyetleri yürütmek için çevresine istihbârat elemanları yerleştirmiştir.[29]

Damadyan adına gelen Ermenice mektuplar ele geçirilmiş, kopyaları alınmış veya bizzat mektubun kendisi tercüme edilmiş, elde edilen bilgiler derhal İstanbul'a gönderilmiştir. Bu mektuplardan öğrenilen önemli bilgilerden birisi de, Cenevre'de bulunan Ermeni komitesinin merkez komite olduğu, Atina, İstanbul veya başka bir yerde yapılacak eylemlerin emirlerinin buradan gönderildiğinin öğrenilmesidir.[30] Diğer önemli bir bilgi ise Atina Ermeni Komitesi ile Girit İhtilal Komitesi arasında ittifak kurulmaya çalışılmasıdır. Bu bağlamda, Atina Ermeni Komitesi, Osmanlı Devleti aleyhine Rumlarla ittifak yapmak için, Atina'daki Girit İhtilal Komitesi Reisi ile görüşüp bu ittifakın onlar için önemine değinmiş ve bu teklifleri Cenevre Merkez Komitesi ile müzakere etmiştir.[31]

Daha sonra Girit Komitesi eşkıyalarından biriyle anlaşarak İstanbul'da bulunan Hazine-i Hassa Nazırı Agop Paşa'ya suikast düzenlemek istedikleri hafiye tarafından öğrenilmiş, bu bilgi neticesinde Agop Paşa'nın suikasta uğraması önlenmiştir.[32] Komiteler arasındaki ittifakı derinleştirmek için Cenevre komitesinden Begosi Aşıkyan Atina'ya gönderilmiş, hatta bu ittifakın bütün Balkan komitelerine yayılması niyetinde oldukları anlaşılmıştır.[33]

---

[28] Hınçak Komitesinin önde gelen isimlerinden biridir. Bkz. Mihran Damadyan, *Bir Ermeni Komitecinin İtirafları* (Yay. Haz. Haluk Selvi), Timaş Yayınları, İstanbul 2009, s. 17-50; Ayrıca Mihran Damadyan'ın için bkz. Erzurum, Bitlis ve Mamûretülaziz Vilâyetlerindeki Ermeni İsyanları (1890-1905) Mevlüt YÜKSEL.

[29] Gâlib Bey, *Girit Yazışmaları Evrakı,* s. 6.

[30] Gâlib Bey, *Girit Yazışmaları Evrakı,* s. 11.

[31] Gâlib Bey, *Girit Yazışmaları Evrakı,* s. 16.

[32] Bu yıllarda Ermenilerin kendi milletinden olanlara yaptıkları suikastlar için bkz. Recep Karacakaya, *Ermenilere Yönelik Ermeni Terörü*, İstanbul 2017; *Girit Yazışmaları Evrakı,* s. 19.

[33] Gâlib Bey, *Girit Yazışmaları Evrakı,* s. 22.

Cenevre'den gönderilen başka bir mektupta ise Kafkaslardaki bazı şehirlerde Ermenilerin ciddi bir organizasyon içinde bulundukları istihbaratı alınmıştır.[34] İstanbul Ermeni Komitesi'nin bütün azalarının isimleri bu istihbaratlar neticesinde ele geçirilmiştir.[35] Bu istihbaratların kaynağı ise Atina Ermeni komitesinin azalarından olmayı başaran bir hafiye memurudur.[36]

İstihbaratlar çerçevesinde Osmanlı Devleti'nin sınırları içerisinde bazı komitacıların yakalandığı ve bazılarının da yakalanmaya çalışıldığı, Damadyan ile istihbaratçı memurun arasında geçtiği düşünülen konuşmalardan anlaşılmaktadır.[37]

Atina muhaberâtında, nispeten önem derecesi düşük haberleşme konuları da vardır. Bunlar:

- Yanya Hıristiyanlarından bazı şahısların Osmanlı Devleti aleyhine bir komite kurmaları, [38]

- Roma Sefiri Fotiyadis Paşa'nın bazı hususlarda İstanbul'a yazdığı arzuhaller,

-Korfu Adası ile ilgili konulardır.

Korfu meselesi, adada bulunan Yahudi ve Hıristiyan ahali arasında çıkan anlaşmazlık neticesinde bazı Yahudilerin katledilmesi ve bir kısmının mallarının yağmalanması neticesinde ortaya çıkan durumun düzeltilmeye çalışılmasıdır.[39]

Diğer bir muhaberede ise Yunan Hükümeti'nin Makedonya hakkındaki düşüncelerini bizzat Sefir Ali Gâlib Bey'e ilettiği ve Bulgaristan'ın Makedonya üzerindeki icraatlarını tasvip etmediklerini ifade ettikleri belirtilmektedir.

Fakat bu meselede Ali Gâlib Bey'in mülahazası Yunanlıların kendi menfaatleri gereği ve Bulgaristan ile olan rekabetlerinden dolayı bu tarz bir ifade yoluna gittikleri yönündedir. Bu yüzden bu ikazı ehemmiyetli olarak görmediğini merkeze bildirilmiştir.

---

[34] Gâlib Bey, *Girit Yazışmaları Evrakı,* s. 12.
[35] Gâlib Bey, *Girit Yazışmaları Evrakı,* s. 16.
[36] Gâlib Bey, *Girit Yazışmaları Evrakı,* s. 14.
[37] Gâlib Bey, *Girit Yazışmaları Evrakı,* s. 24.
[38] Gâlib Bey, *Girit Yazışmaları Evrakı,* s. 28.
[39] Gâlib Bey, *Girit Yazışmaları Evrakı,* s. 13.

Yunanistan evrakında bulunan diğer bir husus ise: Yunanistan'a firar etmiş olan ve kendisinde önemli bir evrak bulunduğu düşünülen Askalya Reyni'nin öldükten sonra eşine ve çocuklarına bıraktığı evrakın ele geçirilmesi çabalarıdır. Bu bağlamda Sefir Ali Gâlib Bey veya sefaret memurlarından bazıları defaatle ve çeşitli teklifler ile giderek bu evrakı, merhumun eşinden almaya çalışmışlar, fakat bu hususta muvaffak olamamışlardır. Buna rağmen merhumun oğullarına ve eşine zaman ve çeşitli imkânlar vermişlerdi. [40]

Ali Gâlib Bey'in sefaretinin son zamanlarında vuku bulan bir düello hadisesi belki de onun Atina'daki sefaretinin sonunu getirmiştir. Bu hadise Yunan Kralı ve idarecilerinin ve çeşitli ülke sefirlerinin zaman zaman kullandığı bir tiyatro salonunda meydana gelmiştir. Rapora göre bu salonda Ali Gâlib Bey'e ve diğer Osmanlı diplomatlarına salonda ayrılan yerin diplomatik nezakete uymayan, kendisinin ve yanında bulunan katiplerin sürekli rahatsız edildiği sahnenin ön tarafında bir yerde olması nedeniyle Ali Gâlib Bey salondan ayrılmıştır.

Bu sırada olayın seyrini izinsiz olarak takip eden üçüncü katip ile Yunanlı zabit arasında çıkan tartışma ve yaralamaya varan kavga neticesinde malum katip düelloya davet edilmiş. Bu bağlamda gerçekleşen düello neticesinde Yunanlı hasmın yaralanması ile hadise büyümüştür. Halkın toplanarak tepki göstermesi, Yunanlı zabitin intikam yemini etmesi Ali Gâlib Bey'i endişeye sevk etmiştir. Halkın bu olaylara tepki olarak sık sık sefaretin önünden geçmeye başlaması, hadisenin nezaket ve önemini arttırmıştır. Ali Gâlib Bey, bu hassas duruma karşı olaya karışan bazı görevlileri gizlice Atina dışına çıkartmış ve kalanların dışarıya çıkmasını kısıtlayarak bu hassas durumu sorunsuz atlatmayı başardığını yazışmalarda ifade etmiştir.[41] Daha sonra Yunan Hariciye Nazırı ile vuku bulan mülakatta olayın şahsî bir mesele olduğu vurgulanmış ve iki devlet arasında herhangi bir probleme sebep olmayacağı iki tarafça teyit edilmiştir.[42]

[40] Ali Gâlib Bey, *Ermeni Yazışmaları Evrakı,* 1891, Süleymaniye Yazma Eser Kütüphanesi, s. 1.
[41] Ali Gâlib Bey, *Atina Yazışmaları Evrakı,* 1892, Süleymaniye Yazma Eser Kütüphanesi, s. 2.
[42] Gâlib Bey, *Atina Yazışmaları Evrakı,* s. 3.

Ali Gâlib Bey'in Atina'da iyi bir sefirlik dönemi geçirdiği yapılan yazışmalardan anlaşılmaktadır. Ali Gâlib Bey Temmuz 1892 tarihine kadar devam ettiği bu görevinden sonra Tahran Sefareti'ne atanmıştır.

(3) Tahran Sefareti

Ali Gâlib Bey'in Tahran sefareti[43] sırasında vuku bulan iki önemli hadise ele alınacaktır. Bu kayıtlar Lahican meselesine dair muhaberât evrakı ve Sina hadisesine dair raporlardır. Bu evrak ve defterler Süleymaniye Kütüphanesi Ali Gâlib Bey Koleksiyonu 396 ve 403 demirbaş numaralarına kayıtlıdırlar. Sina hadisesine ait olan raporun altında Tebriz baş şehbenderi İhsan Hasan imzası bulunmaktadır ve Tahran sefaretine sunulduğu anlaşılmaktadır.

1840'lardan beri devam eden Osmanlı-İran sınır meselesi nedeniyle Berlin Kongresi'ne davet edilen İran, Van yakınlarındaki Kotur kentinin ve arazisinin kendisine terkini sağlamıştı. Fakat iki devlet arasında başka alanlarda sınır anlaşmazlıkları devam etmekteydi.[44] Lahican meselesine dair olan evraktan anlaşıldığı kadarıyla bu mesele Osmanlı Devleti'yle İran Devleti arasında süregelen bir sınır anlaşmazlığı problemidir. Problemin temel sebebi, aşiretlerin kuraklık, kıtlık, aşiretler arası anlaşmazlık maddi menfaat gibi çeşitli nedenlerle hareketlenmesidir. İran'ın, İran ve Osmanlı sınırları arasında geçiş yapan aşiretlerin bulunduğu toprakları kendi toprağı olarak kabul etme meyli, Osmanlı Devleti'nin de buna karşı çıkması, Lahican meselesinin temelini oluşturmaktadır. Olay esasında, İran Devleti'nin Lahican ve Vezne[45] kıtasına asker ve top sevk ederek, Osmanlı Devleti'ne tabi aşiretlere yakınlaşması üzerine, Osmanlı Devleti'nin durumdan rahatsızlığını bildirmesi ile başlamaktadır.[46]

---

[43] Dilek Şahin, *Tahran Sefiri Ali Gâlib Bey'in Merkezle Muhâberât Evrâkının* (1893/1895) (Transkripsiyon ve Değerlendirilmesi)" isimli Yüksek lisans tezinde kullanılan Tahran evrakına burada ayrıca yer verilmeyecektir. Fakat Tahran sefareti esnasında kaleme alınmasına rağmen bu tezde incelemesi yapılmayan "Sina hadisesi" ve "Lahican meselesi" ne dair evrakın incelemesi yapılacaktır.

[44] Gökhan Çetinsaya, II. Abdülhamid Dönemi İç politikası: Bir Dönemledirme Denemesi, *Osmanlı Araştırmaları Dergisi,* Sayı 47, (2016), s. 363.

[45] *Harita*, Süleymaniye Yazma Eser Kütüphanesi, Ali Gâlib Bey Koleksiyonu, no: 572.

[46] Ali Gâlib Bey, *Lahican Yazışmaları Evrakı,*1894, Süleymaniye Yazma Eser Kütüphanesi, s. 1.

Bu bağlamda devam eden yazışmalara baktığımızda, 18 Eylül 1893 tarihinde Hariciye Nezareti'ne hitaben yazılan tahriratta, meydana gelen sınır ihlali ve asker sevkine karşılık olarak, Osmanlı yönetimi, İran'a bir ay süre vererek, kendi topraklarından çıkmasını istemiş, diplomatik bir kararlılıkla olayın üzerine gitmiştir. Bu bölgenin kesin olarak bir Osmanlı toprağı olduğu, Derviş Paşa'nın layihasına ve haritasına bakılarak delillendirilmiştir.[47]

Daha sonra yapılan görüşmelerde İran sadrazamı "*Lahican'a asâkir-i İrâniyye i'zâmı aslâ hükûmet-i seniyyeye karşı bir hareket olmayıb mahzâ bir fenâlık zuhûr etmemesi için aşâyir üzerine sevk edildiğini ve İrân Devleti'nin Saltanat-ı Seniyye hakkındaki efkâr ve niyyât-ı hayırhâhânesini ve asâkir-i İrâniyye'nin geri alınması için emir verdiğini ve fakat Lahican ve Vezne'nin İrân Devleti'ne âidiyetine"*[48] *dair* ifadelerde bulunmuş, asker sevkiyatının iki ülkenin menfaatlerine uymadığı ve hatta iki Müslüman devletin böyle davranmaması gerektiği de beyan edilmiştir.

Fakat bu sorunun çözümü için Osmanlı Devleti memur göndermiştir. Daha önceki Sefir Halid Bey zamanında yapılan tespitler neticesinde Vezne ve Lahican'ın Osmanlı toprağı olduğu anlaşılmıştır.[49]

Buna rağmen Lahican ve Vezne'de Osmanlı Devleti'nin Piran, Bilbas ve Zori aşiretlerine ait yerlerin İran'ın Mameş ve Menkür aşiretleri tarafından zabt edilmiş ve bu vesile ile İran buraların kendi toprakları olduğunu iddia etmiştir.[50] Bu durum Osmanlı memur heyetine, arazisi istilaya uğrayan aşiretlerin önde gelenlerinin oluşturduğu heyetin sunduğu yazıda ifade edilmiştir.[51]

Daha sonra iki devlet arasında oluşturulan memurlar heyetinin meseleyi çözüme kavuşturmak için yaptıkları incelemeler neticesinde tam sonuca varılmamış olmakla birlikte iki devletin aşiretlerinin birbiriyle çekişmemelerinden ve

[47] Fakat elimizde bu layiha ve harita yok. Bunun yerine 1312 Rebiyülevveli'nde Tahranda çizilen bölge haritası vardır. Bu harita Süleymaniye Kütüphanesinde Ali Gâlib Bey Koleksiyonu 572 numarada kayıtlıdır.
[48] Gâlib Bey, *Lahican Yazışmaları Evrakı, s. 2.*
[49] Gâlib Bey, *Lahican Yazışmaları Evrakı,* s. 3.
[50] Gâlib Bey, *Lahican Yazışmaları Evrakı,* s. 3-4.
[51] Gâlib Bey, *Lahican Yazışmaları Evrakı,* s. 4.

savaşmayacaklarında bahisle İran Devleti buralarda bulunan askerlerini geri çekerek Osmanlı aşiretleri üzerindeki baskısından vazgeçmiştir.[52]

Ali Gâlib Bey, Tahran sefareti esnasında, iki devlet arasında olan başka bir anlaşmazlığı "Sina Hadisesi" başlığıyla rapor olarak sunmuştur. Bu rapor, Osmanlı vatandaşlarının ve Osmanlıya tabi olmuş kişilerin, İran Kürdistan Hükümeti ve önde gelen yöneticileri tarafından yapılan baskı ve haksızlıklara dair şikayetlerin iki devletin memurları tarafından incelenmesiyle ilgilidir. Bu raporda mağdur olarak bildirilen şahıslar, genellikle Osmanlı tabiiyetinde olup İran'da ekonomik nedenlerle yaşayan insanlardır.[53]

Sina hadisesindeki olayların başlangıcı, bahsedilen durumda olduğunu söyleyen iki yüz kişinin, Tahran sefaretine gönderdikleri bir şikayet dilekçesi ile olmuştur. Bunun yanında daha birçok ferdi hadise gerçekleşmiştir. Bu hadiseler, Osmanlı tebaası olduğunu belge göstererek söylediği halde, bu belgelerin İran memurları tarafından kabul edilmeyip, para cezası, mallarının yağmalanması, hapsedilmeleri, dayak, işkence ve katle varan olayların yaşanması şeklinde cereyan etmiştir. Olaylardan birisi şöyle gerçekleşmiştir.

> *"Kelfebir Kazâsının Tavîle şehri ahâlîsinden olub Kürdistân-ı İrânı'nda kâin Hâşemiz karyesinde mütemekkin ve çend kıt'a senedât ile hâne ve arâzî sâhibi bulunan Ferameriz'den Ahzâr nâm kimse bir müste'cir imiş gibi karye-i mezkûrenin rub' hissesine mutasarrıf bulunan Sîna şeyhu'l-islamı tarafından senevî otuz tümen i'tâsını vermediği takdirde karyeyi terk ve mahall-i âhara azîmete icbâr olunarak muvâfakat eylemediği cihetle merkûmun habsi ve hâne ve eşyâsının gâret edildiği ve tahliye sebebiyle gerek Şeyhü'l-islâm mûmâ-ileyh ve gerek hükûmet-i mahalliye nezdinde şehbender-hâne tasarrufundan icrâ edilen teşebbüsâta hâvâle sem'-i i'tibâr edilmedikden başka mezbûrun yerinde bulunan tuğrâ-yı garrâ-yı hümâyun ile (...) tâbi'iyyet tezkereleri paralanıb tâbi'iyyetini*

[52] Gâlib Bey, *Lahican Yazışmaları Evrakı*, s. 16.
[53] Gâlib Bey, *Lahican Yazışmaları Evrakı,* s. 17.

tanımak istenilmediği ve karye-i mâezkûreden şehre götürüldüğü ve o sırada şehbender-hâne önünde vaki‘olan feryâd ve istimdâd üzerine zâten hükûmet-i mahalliyenin te‘addiyâtından bîzâr olub bu meseleden dolayı heyecâna gelen teb‘a-i şâhâne tarafından istihlâs edilerek şehbender-hâneye ilticâ etdirildiği ve merkûmun emvâl ve eşyâsının garet edildiği’’[54]

Osmanlı diplomatik misyonu olarak Sina şehbenderliği bu olayların hakikat ile tespit edilmesi yoluna gitmiştir. Birçok şahsa uygulanan bu kötü muameleler ister istemez Osmanlı şehbenderliğini de olayların içerisine sokmuştur. Bu olaylardan dolayı heyecana gelen Osmanlı tebaasından insanlar Osmanlı şehbenderhanesi etrafında toplanmıştır. Bu olayı da İran Kürdistanı Şeyhülislamına suikast girişimi olarak yorumlayarak Sina şehbenderini zor durumda bırakmıştır. İran hükümeti Şehbender Rasim Efendi’den şikayetçi olmuştur. [55]

Özellikle sefaret-i seniyenin girişimleriyle Tahranda bu olayları ve şikayetleri araştırmak için müşterek bir heyet kurulmuştur. Bu heyet İran’ın basi geçen bölgesinde meydana gelen olayları müştereken tetkik etmiştir. Bu olaylardan en büyüğü Ferameriz adında bir osmanlı vatandaşının ve Eşinin düştüğü durum ile ortaya çıkmıştır. Olayın tetkiki:

“Mezbur Feramîz işi mesele-i hukûkiyeden ve bâ-tefrîk tabi‘atden ibâret kalmayıb bâlâdaki tafsîlâtın delâlet eylediği vech ile merkûmun şeyhü’l-islâm adamları tarafından darb olunduğu ve (...) şehre götürüldüğü ve mülkünün külliyen gasb olunmak istenildiği ve yerinde bulunan tuğrâ-yı garrâ-yı hümâyun ile (...) *tâbi‘iyyet tezkerelerinin paranlandığı ve merkûm ile berâber darb olunan zevcesinin mu’ahharan şehbender-hânede eser-i darbeden vefât eylediği Baş Şehbender Râsim Efendi tarafından merkûmu istihlâs için şehbender-i mumâ-ileyhin Sîna’da mukîm kâfiyen teb‘ayı şehbender-hâneye cem‘ ile Şeyhü’l-islâm mumâ-*

[54] Gâlib Bey, *Lahican Yazışmaları Evrakı,* s, 18.
[55] Gâlib Bey, *Lahican Yazışmaları Evrakı,* s. 19.

ileyhin hânesine hücûma hazırlandığı makâm-ı şikâyetde Hükûmet-i İrâniyye cenâbından iddi'â edilmesine mebnî icrâsına me'mûr olduğumuz tahkîkâtın en mühim kısmını bu madde teşkîl eylediği şeklinde olmuştur."[56]

Bu olayların taraflarının Tahran'a ulaşmasından sonra şehbendere ve hademelerine cephe almaya başlayan yerel yöneticiler ve hakim ile Tahran Şehbenderhanesi hademelerine baskı, darp ve hapis uygulamaları da başlamıştır. Hatta belirlenemeyen bir sebepten dolayı adı geçen hakim, bütün Osmanlı tebaasından olanların darbını ve mallarının yağmalanmasını emredecek kadar ileri gitmiştir. Bundan dolayı Osmanlı tebaasından olan kişilerin hayatlarından ve mallarından endişelenir duruma gelinmiştir. Fakat Osmanlı Sefareti'nin ve şehbenderliğinin gayretleri neticesinde bu emir uygulanmamıştır.[57]

Aslında bu olayların en önemli sebeplerinde biri, İranlı yerel yöneticilerin her birinin kendi hapishanesi olmasıdır. Böylece istedikleri şahısları istedikleri şekilde hapsetmekte ve bu olaylar merkezi hükümet tarafından bilinmemektedir.[58]

Sina olaylarının tetkik raporunun son kısmın da varılan sonuçlar özetlendikten sonra önemli bir tespitten bahsedilmektedir ki oda İran hükümetinin Şiileştirme politikasıdır. Bu bağlamda İran hükümeti bazı bölgeleri Şiileştirmeye muvaffak olmuştur. İran Kürdistan'ı bölgesinin Şiileşmeye müsait olduğunu tespit etmiştir. Bu bağlamda yapılan bu baskılar yerel hükümetin bahsedilen siyasi politikasını gerçekleştirmek istemesindendir. Hatta bu bağlamda yerel Kürdistan aşiretlerinden bazıları o zaman itibariyle Şiileşmişlerdir. Fakat hükümetin bu politikanın önünde engel olarak gördüğü bir kaç şey vardır. Osmanlı şehbenderliğinin başşehbenderliğe tahvil edilmesinden sonra Osmanlı tebaası olarak görülen ve vatandaşlık tezkeresi verilen yaklaşık on - on beş bin kadar Osmanlı tebaasının hukukunun muhafaza edilmesi nedeniyle istedikleri gibi muamele edememeleridir. Bu tesiri yukarıda bahsedilen iftira ve tahrikler ile boşa çıkarmaya

[56] *Sina Yazışmaları Evrakı,* Süleymaniye Yazma Eser Kütüphanesi, s. 4-10.
[57] Gâlib Bey, *Lahican Yazışmaları Evrakı,* s. 11.
[58] Gâlib Bey, *Lahican Yazışmaları Evrakı,* s. 12.

çalıştıkları ve böylece Osmanlının Kürdistan'da olan güvenilirliğini kırmaya çalıştıkları iddiası göze çarpmaktadır. Ayrıca Şiileştirmeye ve Şii uygulamalarına şiddetli mukavemet gösteren önde gelen şeyhler ve mollalar ile tarikat-ı Halidiye meşayihlerinden kişilerin tesirinin kırmak için bunlara şiddetli baskı kurmaya çalışıp kendi taraftarı olan şeyhlere ve hocalara destek ve imkân vermişlerdi.[59]

Rapordan da anlaşılacağı üzere İran'da ve İran Kürdistan'ında yaşamakta olan Osmanlı tebaası üzerinde baskı kuran İran Hükümeti bazı siyasi hedeflere ulaşmak için bir kaç farklı yöntem kullanmıştır.

Birincisi Osmanlı tebaası elindeki resmi evrakı kabul etmemiştir. Bu durumda ısrarcı olanları görevliler darp, hapis, mallarının yağma ve gaspı gibi yöntemler kullanarak yıldırma yoluna gitmiştir.

İkincisi, Osmanlı tebaasını himaye eden ve baskı görenlerin haklarını arayan ve Şiileştirme politikalarına engel teşkil eden Osmanlı diplomatik misyonlarını çeşitli yöntemlerle etkisiz duruma getirerek güvenlerini ve itibarlarını yitirmesini sağlamaya çalışmıştır.

Üçüncüsü ise Şiileştirme önünde engel teşkil eden Hoca, Molla ve Halidi Meşayihlerine maddi ve manevi baskı kurarak kendi taraftarı olan bazı Molla ve Hocaları maddi ve manevi destekleyerek faaliyetlerini sürdürmeye çalışmışlardır. Ali Gâlib Bey'in 10 Aralık 1894 tarihinde Tahran Sefareti görevi bitmiştir.

(4) Viyana Sefareti

20 Ocak 1895 tarihinde Viyana Sefaretine atanan Ali Gâlib Bey, bu sefirliği sırasında, daha önceki sefirliklerine göre, merkezle daha düşük yoğunluk da muhaberâtda bulunmuştur.[60] Ali Gâlib Bey'in Viyana muhaberât evrakında dikkat çeken bir kaç tane konu vardır.

Bu konular, imparatorla gerçekleştirilen görüşmeler, Bulgaristan ve Makedonya'daki siyasi gösteriler, Bulgaristan'da ve Makedonya'da faaliyet gösteren Ermeni ve Bulgar çetelerinin durumları, Bulgaristan'ın Avusturya'ya fazla olarak

[59] Gâlib Bey, *Lahican Yazışmaları Evrakı,* s. 15.
[60] BOA DH. SAİDd. 00001 Sicill-i Ahval Defteri, v. 594a.

uyguladığı gümrük vergisi, Papa elçisi ile Ali Gâlib Bey'in görüşmesi, elçiliğe gelen veya çeşitli kitapçılarda karşılaşılan muzır neşriyat, Viyana'da bulunan Rum ve Musevi Osmanlı tebaası, Viyana ve Almanya'daki bazı gazetelerin yayınları, Rusya'nın Viyana, Osmanlı ve Bulgaristan münasebetleri gibi vakıalara dairdir.

Ali Gâlib Bey sefirilik görevi için Viyana'ya vardığında, İmparator ile görüşmeden önce Hariciye Nazırı Kont Kalnoky ile görüşmüş, İmparator ile gerçekleşecek resmi mülakatın günü ve usulü üzerine bilgilendirilmiştir. Ali Gâlib Bey, mülakatın öncesi, mülakat esnası ve sonrasında uygulanan resmî teşrifatı detaylı bir şekilde anlatmıştır.[61] Ali Gâlib Bey, bu mülakattan sonra resmen görevine başlamıştır.

İlk olarak Hariciye nazırı ile yaptığı mülakatta, Bulgaristan hükümetinin fazla vergi talebi görüşülmüştür. Hariciye nazırı Avusturya Macaristan Devleti'nin emtiaları hakkında yüzde sekiz yerine on buçuk vergi alınması ile ilgili bir ticaret anlaşma yapıldığını, fakat Bulgar hükümetinin bundan fazla olarak vergi almaya çalıştığını, Avusturya-Macaristan Devleti'nin bunu kabul etmeyeceğini belirtilmiştir.

Diğer bir konu ise Ali Gâlib Bey'in atandığı sıralarda, Bulgaristan'da ve Makedonya'da gerek Bulgarlar tarafından gerek Ermeniler tarafından bazı gösteriler yapılmasıdır. Bu gösterilerin çok ehemmiyetli olmadığı ve Bulgaristan Hükümeti'nin bu toplantıları iptal etme hakkının olmadığı vurgulanmıştır. Bu arada Bulgaristan yönetiminde bulunan Mösyö Estovilof'un (?) politikasının mutedil olduğu üzerinde durulmuştur. Bunun haricinde Mösyö İstanbulof, Mösyö Karavelof gibi bir takım kişilerin Bulgaristan ve Makedonya üzerindeki etkilerinden bahsedilmiştir. Daha sonra vefat eden Rusya Hariciye nazırı ile birlikte Rusya dış politikasının değişmeyeceğinden ve yerine uygun birini getirileceği kanaati bildirilmiştir.

Yine Ali Gâlib Bey yukarıda bahsedilen mülakat öncesinde misafir salonunda beklerken, Papa Elçisi Agliyardi, Papalığın son zamanlarda meydana gelen Ermeni Komiteleri'nin teşebbüslerine iştirak etmediğini ve bunları hoş görmediğini beyan

[61] Ali Gâlib Bey, *Viyana Yazışmaları Evrakı,*1894, Süleymaniye Yazma Eser Kütüphanesi, s. 1-3.

etmiştir. Fakat Ali Gâlib Bey burada bir dipnot düşerek bu mülakata çok da anlam veremediğini belirtmiştir.[62]

Ali Gâlib Bey, başka bir yazışmasında, padişahın doğum günü münasebetiyle Viyana'daki Osmanlı Rumlarının kilisesinde ve Musevilerin sinegogunda düzenlenen dua merasimine katıldığı esnada edinmiş olduğu izlenimleri belirtmiştir.

Bu bağlamda Rumların bazılarının uzun süredir Viyana'da yaşadığını, fakat Osmanlı aidiyetlerini kaybetmediklerini vurgulamış ve toplam sayılarının ancak otuz kişi kadar olduğunu, mali durumlarının pek zayıf bulunduğunu ve bu bağlamda kiliselerinin oldukça sade bir görünüme sahip olduğunu bildirmiştir.

Daha sonra gittiği sinegogun bahsi geçmektedir. Buradaki Musevi cemaatinin bazıları çok eskiden beri burada ikamet ettikleri halde onlar da Osmanlı aidiyetlerini kaybetmemişlerdir. Ve bunların maddi durumundan bahsederken oldukça iyi durumda olduklarını vurgulamıştır. Böylelikle ibadethanelerinin oldukça güzel bir binaya ve tezyinata sahip olduğunu söylemiştir.[63]

Ali Gâlib Bey'in özellikle takip ettiği ve merkeze bildirdiği işlerden biriside gazetelerin yayınlarıdır. Çünkü bunlarda çıkan ve Osmanlı Devleti'ni ilgilendiren olumlu veya olumsuz, doğru veya yanlış haberlerin merkeze bildirmekte ve ihtiyaç olduğunda gerekli inisiyatifi kullanması gerekmektedir.

Mesela İngiliz gazetelerinde zararlı olan neşriyatın yalanlanmasında bazı Alman gazeteleriyle anlaşıp durumu tashih etme yoluna gitmiştir. Prens Bismark tarafından yayınlanan *Hamburger Correspondent* veya *Berlin Post* gazeteleri, dışarıdan hiçbir şekilde para kabul etmedikleri için Almanya tarafından oldukça muteber oldukları vurgulanmıştır. Bazen gazetelere yıllık belli bir miktar para vererek devletin menfaatine bu gazeteler kullanılmaya çalışılmıştır. Örneğin *Correspondance* devlet gazetesidir.

[62] Gâlib Bey, *Viyana Yazışmaları Evrakı,* s. 10.
[63] Gâlib Bey, *Viyana Yazışmaları Evrakı*, s. 10-11.

Bulgaristan'da vukua gelen bazı hadiseleri Viyana sefiri olarak Ali Gâlib Bey sürekli gözetim altında tutmuştur. Bulgaristan prensleri arasındaki çekişmeleri konu alan ve bu bağlamda büyük Bulgaristan planları yapan Prens İstanbulof bir takım gizli hedeflere sahiptir. Bulgaristan içinde halk arasında itibar kazanmaya çalışmak, Bulgaristan'da ve Makedonya'da çeşitli faaliyetlerde bulunarak Osmanlı Devleti'ni zor durumda bırakmak, Rusya'ya gönderdiği heyet vasıtasıyla Rusya'nın desteğini almaya çalışıp, böylece siyasi güç elde etmeye çalışmaktadır. Fakat bu hedeflerin çoğunu elde edememiş ve Rusya Devleti'nin nezdinde muvaffak olamamıştır. Fakat Bulgaristan dahilinde ve haricinde muzır aktivitelerinin devam etmekte olduğu, Bulgaristan haricine çıkarılmasının uygun olacağı görüşü belirtilmiştir.

Elçiliğin gündemini meşgûl eden başka bir konuda isimsiz postalarla gönderilen muzır mektuplar veya neşriyattır. Anlaşıldığı kadarıyla bu postaları mütala'a etmeksizin, Ali Gâlib Bey, Dersaâdet'e takdim etmiştir. Bu postalar genellikle Ermeni komitacılar tarafından propaganda amacıyla gönderilen muzır neşriyatlardır.

Örneğin bu muzır evraklardan birisinde, sadrazamın değiştirilip yerine Kamil Paşa'nın atanması ve Said Paşa'nın gitmesi ile memleketin mahvolduğu belirtilerek Kamil Paşa'nın iyi olmadığı yazılıdır. Devamında ise "Sait Paşa'nın makam-ı sadaretde durmasını istiyor, icra'atını bekliyor mazlum ahali zor ile ihtilal edecek işin neticesi pek fenadır" şeklinde padişahı tehdit ettiği anlaşılmaktadır.[64]

Ali Gâlib Bey Viyana Sefareti'nde bir yıl kaldıktan sonra 20 Ocak 1896 senesinde Berlin Sefareti'ne atanmıştır. Avusturya İmparatoru tarafından veda kabulünde, Padişahın dostluklarının ziyadeleşmesi dileklerini ilettikten sonra, İmparator da benzer mukabelede bulunmuştur. İmparator Padişah tarafından gelen bu güzel mesajlardan dolayı memnuniyetini bildirmiştir. Osmanlı Devleti'nin saadet ve refahının devamını dileyerek görüşmeyi sonlandırmıştır.[65]

[64] Gâlib Bey, *Viyana Yazışmaları Evrakı,* s. 30.
[65] Ali Gâlib Bey, *Berlin Yazışmaları Evrakı,*1894, Süleymaniye Yazma Eser Kütüphanesi, s.1.

(5) Berlin Sefareti

Ali Gâlib Bey'in Berlin Sefareti evrakından anlaşıldığı kadarıyla oldukça yoğun bir sefirlik dönemi geçirmiştir. Berlin muhaberâtında oldukça önemli konuların yanında, padişahın ve ailesinin günlük hayatıyla, özel yaşamına dair bilgiler de görülebilmektedir. Bu evrak, aşağıda tarih sırası ve konu bütünlüğü içerisinde incelenecektir.

Viyana'dan ayrılarak Berlin'e giden Ali Gâlib Bey Berlin'e varıp 4 Şubat 1896 tarihinde Almanya tarafından resmikabulden sonra Almanya'daki sefirlik görevine başlamıştır. Alman İmparatoru tarafından kabulü sırasında takdim olunan padişah iradesinde, İmparatorla olan ve pederlerinden kalan dostluğun devam etmesi, buna karşılık olarak İmparator da Sultan Abdülhamid'e karşı olan dostluğunun daimî olduğu cevabını vermiştir.

Berlin yazışmalarında dikkat çeken bir üslup vardır. Abdülhamid Han'ın ve Alman İmparatoru'nun birbirlerine olan hitapları ve birbirlerinden bahislerinde dost ibaresini kullanmaları ve eskiden beri sürdüğü ifadeleri iki taraf arasındaki diplomatik münasebetin çerçevesi hakkında ipucu oluşturmaktadır.[66]

Öğle saatlerinde başlayan resmî kabul için saraydan gelen bir bölük asker ve teşrifatçılarla birlikte imparatorluk sarayına girilmiştir. Sarayın kapılarında birer bölük askerin selam durduğu, saray bando takımının marş çalmakta olduğu, merdivenlere gelindiği ve oradan başka bir teşrifatçı ile yukarıya çıkıldığı ve merdivenlerin sonunda Hariciye Nazırı Marshall tarafından karşılanıp salona girildiği ifade edilmiştir. Orada hazır bulunan yaverler ve sair bilindik saray erkanı ile Hariciye nazırı ile beraber İmparatorun huzuruna çıkıldığı yazılmıştır. Ali Gâlib Bey itimatnamelerinin verilmesi sırasında yeni sefirler tarafından yapılması gerektiği gibi kısa bir konuşma yaptığını ifade etmiştir.[67]

[66] Gâlib Bey, *Berlin Yazışmaları Evrakı,* s. 1-3.
[67] Gâlib Bey, *Berlin Yazışmaları Evrakı,* s. 3.

Bu merasimle yoğun bir sefaret sürecine başlayan Ali Gâlib Bey'in bu sefareti esnasında muhatap olduğu ilk konulardan birisi Almanya Devleti öncülüğünde Almanyalı bankerlerin Osmanlı Devleti'nin bazı bölgelerinde yapmakta oldukları ve yapacakları tren yolu yatırımlarının finansmanının ve mukavele şartlarının garanti altına alınmaya çalışılması olmuştur.[68]

Alman İmparatoru'nun bankerinin daha önce taahhüt ettiği hatları Padişahın arzusu doğrultusunda yapacağına daha önceden karar vermiş olduğu anlaşılmaktadır. Padişahın arzusu ise bu hatları yaparken hattın toprak kısmını devletin yapacağı, fennî teknik kısımlarının ise bankerin şirketi tarafından yapılması yönündedir. Fakat daha önceden verilmiş olan bu taahhütler tam olarak yerine getirilmemiştir. Berlin'e çekilen telgrafta detayları verilen bu meselenin İmparator aracılığı ile neticeye kavuşturulması istenmektedir.[69] Bu telgrafnameden sonra Hariciye Nazırına durumu ileten Ali Gâlib Bey cevabını uzunca bir süre müzakerelerden sonra alabilmiştir.[70]

Buna göre Deutsche Bank, Padişah tarafından inşası tasarlanan yeni hatların yapım finans ve işletmesini üzerine almaya ve bu sene zarfında bitecek olan Eskişehir-Konya hattının tamamlanmasından sonra oradaki mühendisleri yeni hatların keşfi için lazım olan mahallere göndermeye hazır olduğunu bildirmiştir. Bu bağlamda Eskişehir - Konya hattının bitiminden sonra yeni hatların bulunduğu mahallerde kesintisiz keşif için emniyet ve asayişin sağlanması istenmektedir.[71]

Osmanlı Devleti'nin Alman piyasasından almayı planladığı otuz milyon franklık borçla ilgili olarak Baron Puper ile yapılan müzakerelerin bir türlü sonlandırılmadığı görülmektedir. Baron Puper'den alınan teklifin gerçekleştirilmesi için verilen vaktin dolmak üzere olduğu ve devletin mezkur bankere bağlı kalamayacağı ifade edilmiştir. Bu nedenle borçlanma antlaşmasının gerçekleşmesi

[68] Gâlib Bey, *Berlin Yazışmaları Evrakı,* s. 4.
[69] Gâlib Bey, *Berlin Yazışmaları Evrakı,* s. 5.
[70] Gâlib Bey, *Berlin Yazışmaları Evrakı,* s. 5-6.
[71] Gâlib Bey, *Berlin Yazışmaları Evrakı,* s. 6.

için Baron Puper'in, 1896 yılı Ramazan ayından önce gerekli taahhütleri yerine getirmesi gerektiği bildirilmektedir.[72]

Bu uyarıların iletilmesi için adresine gidildiğinde Puper'in orada olmadığı anlaşıldığından, akrabası ile görüşülüp ondan cevap alınmaya çalışılmıştır. Ancak borç alışverişi noktasında hiç kimsenin teklifte bulunmadığı ve kendi adına mezun edilmediği kati surette banka tarafından haber verilmiştir.[73] Daha sonra Baron Puper ile olan görüşmeler bir kaç defa daha devam etmiş, fakat görüşmelerden bir sonuç çıkmamıştır.

Bu arada Deutsche Bank'a müracat edilip otuz milyon frank borçlanmayı kabul edip etmeyeceği sorulmuş, olumsuz cevap alınmıştır. Fakat Düyun-ı Umumiye azalarının etkisi ve sağlam bir referans ile daha hakkaniyetli şartlarda ve daha büyük miktarlarda Almanya ekonomi piyasasından borç bulabileceği Deutsche Bank tarafından bildirilmiştir.[74]

Ali Gâlib Bey'in Berlin Sefareti esnasında yoğun bir diplomasinin içerisinde olduğu diplomatik konuların yelpazesinin geniş olmasından anlaşılmaktadır. Bu diplomatik konular, Mısır, Girit, Makedonya, Bulgar meselesi, Ermeni meselesi, Yunan Savaşı, Rusya ile Almanya vs. gibi büyük devletlerle olan ilişkileri gibi konulardır.

(a) Mısır meselesi

Özellikle Osmanlı Devleti'nin Mart 1312 (Nisan 1896) senesi civarında Mısır'ı işgal eden İngilizleri Mısır'dan atmak için bir takım harekat planladığı söylentileri, Rusya ve Fransa'nın bu teşebbüse olumlu yönde katkı verecek olma ihtimali ve ayrıca İtalyanların Habeşistan'da yenilgiye uğramasından sonra Mısır'a yerleşmiş olan İngiltere'nin buradaki işgalini sağlamlaştırmak için bazı icraatlar yapmaya başladığı dikkati çekmektedir.

İngiltere'nin güneyden gelebilecek tecavüzleri bahane ederek Mısırın güneyine doğru asker sevk etmesi söz konusudur. Ali Gâlib Bey buradaki işgalin

[72] Gâlib Bey, *Berlin Yazışmaları Evrakı,* s. 7.
[73] Gâlib Bey, *Berlin Yazışmaları Evrakı,* s. 8.
[74] Gâlib Bey, *Berlin Yazışmaları Evrakı,* s. 8.

çeşitli bahanelerle güçlendirilmeye teşebbüs edileceğini düşünmektedir. Bu bağlamda Almanya'nın meseleye yaklaşımını da değerlendirmiştir. Ali Gâlib Bey Almanya'nın bu konuda ciddi bir teşebbüste bulunmayacağını istihbar etmiştir. Hatta İngiltere'nin Mısır'ı boşaltmasıyla Fransa'nın burayı nüfus altına alma ihtimaline karşı İngilizlerin Mısır'da kalmasını daha uygun gördüklerini ve politikalarına daha uygun olduğunu belirtmiştir. [75]

Ali Gâlib Bey Haziran 1896'da Alman Dışişleri Bakanı Baron Marshall ve İmparator ile yaptığı görüşmelerde Almanların, Mısır meselesine en üst düzeyde olan yaklaşımını açıkça ortaya koymuştur. İmparatorla yaptığı mülakatta, İmparatorun Mısır meselesi hakkında İngiltere'nin politikalarına pek karışmak istemediğini beyan eden yorumlarda bulunduğunu ifade etmiştir. Baron Marshall ile yaptığı mülakat ise benzer yönde cereyan etmiş ve İngilizlerin Mısır'daki teşebbüs ve hareketlerinin aleyhine bir müdahale olmayacağını açıkça belirtmiştir.[76]

(b) Ermeni Meselesi

II. Abdülhamid döneminde Girit'lilerin ve Makedonyalıların kalkışma hazırlıklarında ve bir takım çalışmalarında Ermenilerden etkilendikleri Ali Gâlib Bey tarafından Almanya İmparatoru ile olan bir mülakatda vurgulamıştır.[77] Ali Gâlib Bey'in daha önceki Atina sefareti dönemindeki yazışmalarından, Ermeni komitesinin organize olmaya başladığı, gerek Dersaâdet'te ve gerek Anadolu'da yaptıkları isyanlarla kendisinden bahsedilir duruma geldiği anlaşılmıştı. Ermenilerin bu aktivitelerini ve kullandıkları suikast silah ve mühimmatlarını detaylı bir şekilde özetleyen bir muhabere kaydında, Padişah yakınlarından Mehmet Kamil Paşa, Berlin sefiri Ali Gâlib Bey'e Ermenilerin katliam, evleri yakma veya harap etme gibi fiillerin yanında, yüzlerce humbara ve dinamit ve bunlarla birlikte kullanılmak üzere muharebe aletleri Amerikan revolverleri ele geçirildiği yazmaktaydı.[78]

[75] Gâlib Bey, *Berlin Yazışmaları Evrakı,* s. 14.
[76] Gâlib Bey, *Berlin Yazışmaları Evrakı,* s. 19.
[77] Gâlib Bey, *Berlin Yazışmaları Evrakı,* s. 20.
[78] Gâlib Bey, *Berlin Yazışmaları Evrakı,* s. 25.

Ermenilerin Anadolu'da yaptıkları suikastlarda söz konusudur. Buna örnek teşkil eden 23 Mart 1897 tarihli yazışmada Mabeyn'den Berlin Sefareti'ne gönderilen bir telgrafnamede, Tokat'ta meydana gelen bir hadise detaylı olarak anlatılmaktadır. Hadise şöyle gerçekleşmiştir: Tokat'da hiçbir sebep yokken Ermeniler dükkanlarını kapatıp evlerine çekilmişler, sonrasında bir mahallede işitilen bir el silâh sesinden sonra, Ermeniler hükümet konağını bastılar söylentisi çıkmış, sonrasında kasabada bulunan Müslüman ve Ermeniler arasında bir arbede olmuş ve her iki taraftan 18 kişi yaralanmış veya ölmüştür. Yerel zabıta ve askeri kuvvetler hemen olaya müdahale etmiş, iki tarafın elebaşlarını hemen gözaltına alarak olaylara son verip, emniyet ve asayişi sağlamıştır. Bu bağlamda Tokatta ve diğer vilayetlerde asayişi bozanların cezalandırılacağı da belirtilmiştir.[79]

(c) Girit Meselesi ve Yunan Harbi

Yunanistan ilişkileri ve Girit olayları konusunda tecrübeli olan Ali Gâlib Bey Berlin'de bulunduğu esnada sahip olduğu bilgi ve tecrübelerden ciddi anlamda faydalanmıştır. Nitekim 10 Haziran 1896 tarihinde Alman İmparatoru ile olan bir mülakatta imparator, Girit Adası'nın ahvalini sorunca, bu konuda detaylı bir sunum yapmıştır. Bu izahatında Ali Gâlib Bey, Girit halkının büyük devletlere olan şikayetlerinin gerçeği yansıtmadığını ve boş bir çaba olduğunu ifade etmiştir. O günlerde vuku bulmakta olan Ermeni hadiselerinin etkisiyle dikkat çekmek için yapılan bir tahrik olduğunu ifade etmiştir. Ayrıca ada halkının, Padişah'ın yapmış olduğu onca iyilikler ve kendilerine verilen imtiyazlara rağmen, böyle davranmaya haklarının olmadığını da beyan etmiştir.[80]

Ali Gâlib Bey'in Berlin Sefareti esnasında da artarak devam etmekte olan Girit hadiselerinden Osmanlı Devleti, Yunanistan'ı sorumlu tutmaktaydı. Bu konuda elinde istihbarat raporlarının da olduğu Ali Gâlib Bey'in Berlin yazışmalarından da anlaşılmıştır. Yunanistan'ın, bütün uyarılara rağmen Girit'e asker göndermesi, Osmanlı Devleti'ni rahatsız ettiği kadar Alman Hükümeti'ni de rahatsız etmiştir.

[79] Gâlib Bey, *Berlin Yazışmaları Evrakı,* s. 56-57; Ayrıca bkz: Recep Karacakaya, *Ermenilere Yönelik Ermeni Suikastleri*, 47 Numara Yayıncılık, İstanbul, 2006.
[80] Gâlib Bey, *Berlin Yazışmaları Evrakı*, s. 20

Çünkü bu durumda askerî müdahalenin şart olduğu tavsiyesini Sefir Gâlib Bey'e bizzat İmparator vermektedir. Gâlib Bey bu tavsiyeyi kendi mülahazası ile destekleyerek derhal Yunanistan'a asker sevk edip, Yunanistan'ın Girit'ten askerlerini çıkarmadıkça oradan çıkılmayacağının duyurulmasının uygun olacağını ifade etmiştir. Çünkü Almanya'nın siyasi desteği ile kan bile akıtılmadan Girit kurtarılabileceğini düşünmekteydi.[81] 4 Mart 1897 tarihinde Girit'ten gelen bir telgrafnamede ise durumun ne kadar esef verici olduğu ve bu durumun Avrupalı devletlere iletilmesi gerektiği ifade edilmiştir.[82] Aslında bu durumun Lord Salisbury[83] ve Fransa Hariciye Nazır arasında görüşülüp devletlerin ittifakıyla çözülmesi için çalışmalar yürütülmüştür. Gerekirse Yunanistan sahillerini ablukaya almak gerektiğinden bahsedilmiştir.[84]

Yunanistan'ın tecavüzleri üzerine, Osmanlı Devleti'nin hukukunu muhafaza etmek için, savaşa girip Yunanlıları silahla dize getirmeyi tavsiye eden Alman İmparatoru, daha sonra savaşı bitirmesini istemiştir. Bu savaşı sonlandırmak için Osmanlı Devleti'nin bazı şartlar ileri sürmesini istemiştir. Bu şartlar şu şekilde sıralanmıştır. Öncelikle Yunanistan hükümeti kendi askerini Girit'ten derhal geri çekmelidir. İkinci olarak, Yunanistan'ın, Bab-ı Ali ve sair büyük devletlerin ittifakla seçeceği Girit yönetim şeklini ve yöneticilerini kesin olarak kabul etmelidir. Üçüncü olarak Osmanlı Hükümeti tazminat talebinden sarf-ı nazar etmek şartıyla, Devlet-i Aliyye'nin sulh yapmaya hazır olduğunun iletilmesi. Bu şekilde hareket etmenin Osmanlı lehine Avrupa'da olumlu bir etki yapacağından kendi menfaatine hizmet etmiş olacağı beyan edilmiştir.

(d) Bulgaristan ve Makedonya Meselesi

Osmanlı Devleti'nin diplomaside muhatap olduğu konulardan biriside Bulgaristan siyaseti ve Makedonya meselesidir. Bulgaristan'da ve Makedonya'da asayiş problemlilerini bertaraf etmeye çalışmıştır. Osmanlı Devleti'nin büyük

[81] Gâlib Bey, *Berlin Yazışmaları Evrakı*, s. 49.
[82] Gâlib Bey, *Berlin Yazışmaları Evrakı*, s. 55.
[83] Bahsi geçen bu dönemlerde İngiltere'de Başvekillik ve Hariciye Nazırlığı yapmış bir siyasetçidir.
[84] Gâlib Bey, *Berlin Yazışmaları Evrakı*, s. 58.

devletlerden de bu noktalarda sürekli takip ve baskı gördüğü, Ali Gâlib Bey'in merkez ile olan yazışmalarında kullanılan üsluptan anlaşılabilir. Bu baskılara maruz kalmamak için Osmanlı Devleti'nin yine dikkatli bir politika izlediği de üzerinde çalışılan muhaberât evrakından anlaşılmaktadır.

Bulgaristan Prensi ile Osmanlı Devleti arasında iyi ilişkiler olduğunu, önceki Prensin Berlin ziyareti sırasında Osmanlı Sefareti'nde şerefine verilen ve Padişahın yaverlerinden Mehmed Ali Bey ve Almanya Baş Vekili Prens Hohenlohe ve Baron Marshall ve Hariciye Nazırı ve İmparator Başmâbeyncileri ve imparator sarayı teşrifat nazırları ile başlıca Alman askeri görevliler ve büyük devletlerin sefirlerinin katıldığı yirmi altı kişilik resmî ziyafette, Padişah Abdülhamid Han'a şükran ifadeleri ile defaatle teşekkür etmesi, bunun önemli bir göstergesi sayılabilir. Başka bir mülakatta, Bulgar Prensi, Padişah Abdülhamit'ten Rodos'taki mahkumların affedilmelerini istemiştir. Ayrıca Selanik, Manastır ve Üsküp'e birer tüccar vekili tayini ve müsaadesi istenmiştir.

Almanya'nın Bulgaristan hükümeti ile diplomatik ilişkilerinin bulunduğu 3 Mayıs 1896 tarihli Alman ziyaretinden anlaşılmaktadır. Bu ziyarette Bulgaristan Prensi, Hohenlohe ile görüşmüş ve misafir Prens adına ziyafet verilmiştir. Bulgar Prensi Almanya İmparatoru tarafından güzel bir şekilde karşılanmanın kendisini memnun ettiğini Ali Gâlib Bey'e ifade etmiştir.

Ali Gâlib Bey'in Berlin yazışmalarında Osmanlı Hükümeti'nin Bulgaristan'da ve Makedonya'da ihtilal oluşturacak sebeplerin ortadan kaldırılması için önlemler alındığı dikkati çekmektedir. Bu bağlamda yeteri kadar asker bulundurulmasının lüzumlu olduğu vurgulanmıştır. Durumun bu kadar hassas olmasının sebebi ise Ermeniler ve Yunanlılar gibi Bulgar çetelerinin ve Makedonya Hıristiyan ahalisinin de asayişi ihlal edecek bahaneler aramasında yatmaktadır.

21 Nisan 1897 yılında yapılmış bir yazışmada, Mecklenburg Grand Dükü'nün cenaze merasiminde bulunmak için Berlin'e gelen Bulgaristan Prensi, Sefaret-i Seniyye'ye uğrayarak, Bulgaristan'ın güncel durumu ile ilgili bazı bilgileri paylaşmıştır. Bu bağlamda önceden söz verildiği halde yerine getirilmeyen beraatlar

meselesinin, Prensi zor durumda bıraktığını ifade etmiştir. Özellikle Yunan Harbi'nden dolayı heyecana gelen Bulgar halkının, beraatların verilmemesinden istifade ederek asayişi ihlale çalışacaklarını söylemiştir. Böyle bir kalkışma durumunda ne kendisinin ve ne de Bulgaristan Hükümeti'nin bazı isyancıları zapt etmeye muktedir olamayacağını ifade etmiştir. Hatta daha şimdiden kendisine tehditkar mektublar gönderilmeye başlandığını, bu gidişle kendisine ya bir suikast düzenlenmesinin ve yahut Bulgaristan'dan tard edilmesinin pek muhtemel olduğunu ekleyerek beraatler meselesinin hemen çözülmesini, aksi halde istikbalin pek de parlak olmadığını ifade etmiştir. Beraatlar meselesini Baron Marshall ile de görüşen Prens, Bulgaristan'da bir hadise çıkaracağını ima etmiştir. Bunun üzerine Baron Marshall da büyük devletlerin böyle bir durumda Bulgarları desteklemeyeceğini ifade etmiştir.

Yine başka bir yazışmada, Bulgaristan Prensliği'nin sınırları içerisinde olan Makedonya ile ilgili sorunların ortadan kaldırılması gerektiği üzerinde durulmuştur. Zira Düvel-i Muazzama'nın hepsinin, özellikle o sıralarda barış ve asayiş taraftarı olmaları cihetiyle, bütün Avrupa'da savaş sebebi olabilecek bir meselenin büyüyüp vahamet oluşturması taraftarı olmadıklarını vurgulamıştır. Fakat hadiseyi tırmandırma derdinde olan Makedonyalıların niyeti, olayları alevlendirerek, Avrupalı devletleri müdahaleye mecbur ettirmekti. Ali Gâlib Bey durumun Osmanlı Devleti tarafından ciddiye alınması gerektiğini, ilerlemesi halinde Osmanlı Devleti'ni sıkıntıya sokabileceğini, 30 Mart 1896 tarihli güncel siyasi duruma Avrupa'nın bakışını değerlendirdiği telgrafında belirtmiştir. Bu uyarıda devletlerarası bir senetle yapılacağı vaad edilen ıslahatların yapılmaması durumunda, diğer taraf devletlerin durumdan rahatsız olabileceğini ifade etmiştir.

(e) Röntgenin İcadı ve Türkiye'ye İlk Gelişi

Ali Gâlib Bey'in başkent ile yaptığı yazışmalardan, teknolojik gelişmeleri de takip ettiği anlaşılmaktadır. Bu anlamda en dikkat çekici konulardan birisi, Alman asıllı bilim adamı Profesör Wilhelm Conrad Röntgen tarafından icat edilmiş olan makinenin bir adedinin hiçbir noksanı olmadan tedarik edilmesi, masraflarının

Mabeyn'e bildirilmesi ve bu aleti kullanacak kişinin zabitan arasından seçilerek eğitim almasının istenmesidir.[85] Bu fotoğraf aletinin büyük ve küçük iki boyunun olduğu anlaşılınca ikisinden de birer adet sipariş verilmiştir.

Ali Gâlib Bey, bu aleti kullanabilecek ve eğitim alacak bir personel olmadığı için, o zaman bu işe yatkın olabilecek Hendese-i Mülkiye muallimlerinden ve yakın zamanda Berlin'e gelmiş bulunan Kemaleddin Efendi'nin talim işini yapmasını teklif etmiştir.[86]

Uygun memur olmadığını öğrenen Mabeyn, ilgili fabrikadan, bu aletleri İstanbul'da öğretecek bir şahıs göndermesini istemişse de fabrika, merkezin bu isteğine olumlu cevap vermemiştir. Başka bir şahısla iki bin mark ücret mukabilinde anlaşabileceğini ve bu şahsın fotoğraf aletleri biter bitmez İstanbu'a gelebileceğini merkeze bildiren Ali Gâlib Bey, buna mukabil merkezden bir yanıt alamamıştır.[87] Yazışmalarda bu konuya dair son bölümde yeni fotoğraf usulü cihazların hazırlandığını ve İstanbul'a gönderildiği anlaşılmaktadır. Fakat merkezden eğitmen hakkında bir haber gelmemesi yüzünden bu konuda bir şey yapılmamıştır ve beklemeye alınmıştır.[88]

(f) Batmayan Sandal İcadı

Yapılan karşılıklı yazışmalardan ve taleplerden Mabeyn'in ve Padişah II. Abdülhamid'in Alman gazetelerini iyi bir şekilde takip edildiği izlenimi oluşmaktadır. Almanya'da yayınlanmakta olan *Die Gartenlaube* isimli resimli bir gazetede resmi yayınlanan ve batması mümkün olmayan yeni icat edilmiş sandaldan iki adedinin kürek vesaire bütün aletleriyle birlikte satın alınıp İstanbul'a ulaştırılması istenmektedir.[89]

Berlin Sefareti, sandalın mucidi Mösyö Bin'e bu konuda müracaat etmiştir. Fakat Mösyö Bin hazır sandalı olmadığını söylemiştir. Fiyatlandırma konusunda ise

[85] Gâlib Bey, *Berlin Yazışmaları Evrakı,* s. 9.
[86] Gâlib Bey, *Berlin Yazışmaları Evrakı,* s. 10.
[87] Gâlib Bey, *Berlin Yazışmaları Evrakı,* s. 11.
[88] Gâlib Bey, *Berlin Yazışmaları Evrakı,* s. 16-17.
[89] Gâlib Bey, *Berlin Yazışmaları Evrakı,* s. 12.

beş metre uzunluğunda ve bir metre otuz santimetre genişliğinde olmak üzere iki adedini birer çift kürek ve birer kanca ile beraber iki bin yüz mark bedel karşılığında ve ancak iki ayda imal edilebileceği bildirilmiştir. Ücretin yarısı peşin ve diğer yarısı ise teslim tarihinde ödeneceği ve Dersaâdet'e kadar nakliyesi vesairesi için dahi tahminen dört yüz mark kadar masrafı olduğu bildirilmiştir.[90]

(g) Padişahın ve Ailesinin Kişisel İhtiyaçlar

Ali Gâlib Bey'in yazışmaları arasında Padişah ve ailesinin kişisel ihtiyaçlarıyla ilgili yazışmalara da rastlanmaktadır. Muhaberat içinde Almanya'da çıkan bazı kataloglardan çeşitli giyecek siparişleri dikkati çekmektedir. Ayrıca, çeşitli hastalıklarda uzman doktor araştırması yapılması talep edilmiştir.

(i) Giyim-Kuşam

Almanya'da yayınlanmakta olan çeşitli kataloglardan özellikle elbiseler gibi şahsî eşyalar sipariş edilmiştir. Merkezden elçiliğe gönderilen telgraflarda, katalog isimleri ve numaraları verilerek sipariş edilen bu ürünleri şöyle sıralayabiliriz.

Bir elbise kataloğunun 34. sayfasında sol tarafı ikinci resimdeki erkek gömleğinden iki adet, otuz yedi numaralı sayfasında resimleri görünen gömleklerin üç türünden ikişer adet, kırk altıncı sayfadaki fason e ve z işaretleri bulunan işlemeli ceketlerden birer, kırk dokuz numaralı sayfada bulunan 4008,89,91 numaralarıyla işaretlenmiş olan fanila gömleklerden altı aded, kırk yedi numaralı sayfada resmi bulunan kadınlara mahsus olan Caponya ceketlerinden bir, elli altı numaradaki sayfada kız çocuklarına mahsus 3000 numaralı resimde görünen elbiseden de bir adet sipariş edilmiştir.[91] Daha sonraki yazışmalardan anlaşıldığına göre bütün bu siparişler ve daha fazlası elçilik tarafından takip edilip İstanbul'a gönderilmiştir.[92]

(ii) Sağlık

Kadın efendilerden birinin yakalanmış olduğu fakru'd-dem (kansızlık) hastalığı ve sükker (şeker) hastalıklarına Dersaâdet'te bulunan doktorlar tarafından tam bir tedavi uygulanamadığından, Berlin ve civarından bahsedilen hastalıklarda

[90] Gâlib Bey, *Berlin Yazışmaları Evrakı,* s. 34.
[91] Gâlib Bey, *Berlin Yazışmaları Evrakı,* s. 42.
[92] Gâlib Bey, *Berlin Yazışmaları Evrakı,* s. 43.

uzmanlaşmış bir doktorun bulunması istenmiştir. Teklifte yol ve konaklama masraflarının, tedavilerin sonuçlanmasına kadar karşılanacağı da açıkça belirtilmiştir. Sunulan bu şartlar çerçevesinde günlük yevmiye miktarının doktorlarla yapılan görüşmeden sonra İstanbul'a iletilmesi istenmiştir.[93]

Gelen cevapta Berlin civarında bahsi geçen hastalıklarda uzmanlaşmış üç doktordan bahsedilmiştir. Bunlardan Profesör Gerhart ile Profesör Gosarof'a bu konuda müracaat edilmiştir. Birincisi harcırah ve diğer masraflar dahil günlük 1000 mark istemiştir. İkincisi yine masraftan başka bir hafta için on bin mark talep etmiş ve İstanbul'da iki haftadan fazla kalmak istememiştir. Üçüncüsü, Kalişer ismindeki bir doktor ise ücretin İstanbul'da belirlenmesini kabul etmiştir. Ali Gâlib Bey bu doktorun diğerleri kadar meşhur olmadığını fakat adı geçen hastalıklarda hayli uzmanlaşmış olduğunu ve hastanın iyileşmesi için iyice uğraşacağını umduğunu belirtilmiştir.[94]

(h) Maaşlar, Elçilik Tahsisatının Gönderilememesi ve Borçlar

Ali Gâlib Bey'in Berlin Sefareti esnasında karşılaştığı önemli sıkıntılardan birisi Sefarethane giderleri ve maaşların merkez tarafından ödenmemesi meselesi olmuştur. Öyle ki bu durum yazışmalara oldukça yoğun bir şekilde yansımıştır. Bu konuda ilk yazışma 14 Temmuz 1896 tarihindedir. Bu belgeye göre Ali Gâlib Bey'in ve diğer Sefarethane mensuplarının altı aylık maaşının ödenmediği görülmektedir. Bu süre zarfında Sefarethane'nin malî ihtiyaçlarının Şehbenderhane'nin gelirlerinden karşılandığı, bizzat Ali Gâlib Bey'in telgrafından anlaşılmaktadır. Fakat defalarca Hariciye Nezareti'ne durumun ciddiyetinden bahsederek yaptığı istekler sonuçsuz kalmıştır. Bu nedenle bir telgrafta Ali Gâlib Bey "mecbûriyet tahtında olarak me'zûnen Dersaâdet'e azimet-i çakeranem müsâade-i hazret-i hilâfet-penahî istihsal

[93] Gâlib Bey, *Berlin Yazışmaları Evrakı,* s. 13.
[94] Gâlib Bey, *Berlin Yazışmaları Evrakı,* s. 13.

buyurulmasını" istemiştir. Fakat Dersaâdet'ten bu geri dönüş isteğine dair gönderilmiş herhangi bir cevaba rastlanmamıştır.[95]

13 Ağustos 1896 tarihli başka bir telgrafta ise Şubat ayı maaşının ödendiğini görülmektedir. Fakat bu gelen para Sefarethane borçlarını oluşturan telgraf masrafları, iaşe masrafları gibi gider kalemlerini karşılamada yetersiz kalmıştır. Ve Sefarethane'nin borçlandığı şahıslara karşı Ali Gâlib Bey oldukça müşkül bir duruma düşmüştür. Zira o zamana değin Sefarethane'nin borcu 10.518 markı bulmuştur.[96]

Bu durumun daha sonraki aylarda da devam ettiği, Sefarethane'nin ciddi sıkıntılar içinde bulunduğu yapılan yazışmalardan anlaşılmaktadır. Zor durumda olan Ali Gâlib Bey, Sefarethane'nin hiç olmazsa yeme içme ihtiyacına yetecek miktarda ödemenin merkezden gönderilmesini istemiştir. Bir sonraki maaşlarla ilgili olan yazışmanın 2 Nisan 1897'de olduğunu görülmektedir. Bu telgrafta Ali Gâlib Bey diğer sefarethanelerde pek maaş kesintisi olmadığı halde Berlin gibi pahalı ve mühim bir şehirde, padişahın ve devletin şanının muhafaza edilmesi gereken bir yerde oluşan bu maddi sıkıntı ve maaş kesintileri ile devletin ve padişahın şanına halel gelmeye başladığından bahsetmektedir. Bu bağlamda Sefarethane'nin geçim sıkıntısından dolayı iki katibi İstanbul'a göndermiş olduğu anlaşılmaktadır. Ali Gâlib Bey, acil olan borçların ödenmesi için o tarihe kadar gönderilmemiş maaşların yarısının iletilmesini talep etmektedir.[97] 13 Ağustos 1897 tarihli başka bir telgrafta ödenmeyen maaşlarla ilgili kısa bir hatırlatma telgrafında benzer sıkıntılardan bahsedilmektedir.[98]

Local Anzeiger [99] gazetesi'nin muzır neşriyatına cevap veren bir telgraf vesilesiyle 17 Ağustos'ta gönderilen yazıda, Sefarethane'nin ekonomik durumunun oldukça kötü olduğu, Sefarethane giderlerinden kaynaklanan yirmi iki bin mark

[95] Gâlib Bey, *Berlin Yazışmaları Evrakı,* s. 22.
[96] Gâlib Bey, *Berlin Yazışmaları Evrakı,* s. 24.
[97] Gâlib Bey, *Berlin Yazışmaları Evrakı,* s. 58-59.
[98] Gâlib Bey, *Berlin Yazışmaları Evrakı,* s. 70.
[99] Berliner Lokal-Anzeiger

açığın kapatılması için bir önceki sene ödenemeyen maaşın dört ayının acilen ödenmesi tekrar hatırlatılmaktadır.[100] Yine aynı tarihte gönderilen ikinci bir telgrafta, durum daha detaylı olarak anlatılmaktadır. Buna göre zarurî telgraf ücretleri, gazete masrafları ve Sefarethane kirasının verilemediğinden, Sefarethane için peynir ekmek almakta zorluk çekildiğinden bahsedilmektedir. Bu durumda Sefarethane'nin uygun bir yere nakledildiği, ancak böylece mülk sahibinin kendi gazetesi olan Berliner Tageblatt[101] gazetesinde konu ile ilgili muzır neşriyat yapmasının önüne geçilmeye çalışıldığı, gazete alınamamasından kaynaklanan boşluğun, tercümanı çevredeki kıraathanelere gönderip oralardaki gazeteleri okutarak giderilmeye çalışıldığından bahsedilerek, ödenemeyen maaşların ödenmesi istenmektedir.[102]

Bu konudaki son yazışmalarda, Fabrikatör Mösyö Maks Fon Foster'den satın alınan barut ve kartuşların son ödemeleri olan bin yüz yirmi yedi liranın fabrikatöre verilmediği, bunun yerine biriken borçlar için kullanıldığı Hariciye Nezareti'ne bildirmiştir.[103]Maaşların ödenememesinden kaynaklanan maddi sıkıntıdan dolayı Berlin'den ayrılıp İstanbul'a gelen Ali Gâlib Bey, 7 Kasım 1897 senesinde bu görevinden azledilmiştir. Bu durum dönemin bazı yabancı gazetelerine de yansımıştır. Zira *Newyork Times* gazetesi'nde "Berlin Büyükelçiliği sırasında Osmanlı Devleti'nin düştüğü ekonomik sıkıntı dolayısıyla elçilik maaşlarını ve borçlarını ödeyemez duruma geldi. 1897 yılının Kasım ayında görevini bırakarak İstanbul'a gelen Ali Gâlib Bey Padişah II. Abdülhamid tarafından azledildi"[104] şeklinde bir haber yer almıştır.

Aslında maaşların ödenememesi durumu sadece Ali Gâlib Bey'e veya Berlin'e özgü bir durum değildi. Yine aynı gazetede daha sonra çıkan bir haberde

[100] Gâlib Bey, *Berlin Yazışmaları Evrakı,* s.71.
[101] Berliner Tageblatt/Berlin Gazetesi.
[102] Gâlib Bey, *Berlin Yazışmaları Evrakı,* s. 72.
[103] Gâlib Bey, *Berlin Yazışmaları Evrakı,* s. 80-81.
[104]*http://query.nytimes.com/mem/archive-free/pdf?res=9406E4DD153DE633A25752C1A9679D 9466 9ED7CF; http://query.nytimes.com/mem/archive-free/pdf?res= 9A00E6D9163 DE433 A25751 C1A9 679 D94669ED7CF*

Hariciye Nazırı olan Tevfik Paşa'ya çeşitli elçiliklerden sürekli benzer durumların bildirildiği anlatılmaktadır.[105]

c.) Ali Gâlib Bey'in Berlin Sefirliğinden Sonraki Kariyeri

Uzun bir süre herhangi bir memuriyet verilmemesi Abdülhamit'in gözünden düştüğünün göstergesi olabilir. İkinci Meşrutiyet'in ilanından sonra Gâlib Bey, tüm vazifelerinde dirayetli ve ehliyetli bir çalışma sergilediğinden[106]dolayı 8 Ağustos 1908'de Posta ve Telgraf Nazırı olarak tayin olmuştur. Fakat Şubat 1909'da bu görevinden istifa etmiştir. Aralık 1908'de ise Ayan azalığı yapmıştır.[107] Ayrıca 1909 Şubat ayında atandığı Aydın Valiliği görevinden çeşitli baskı ve sıkıntılar yüzünden Mart ayında istifa etmiştir.[108] Bu tarihten sonra ne yaptığına dair herhangi bir kayda rastlanamayan Ali Gâlib Bey'in 1919 yılında vefat ettiği bilinmektedir.[109]

Ali Gâlib Bey'in ailesi hakkında pek fazla bilgi bulunmamakla birlikte, Hamdi Bey adında bir oğlu olduğu ve oğlunun tahsil amacı ile Berlin'e gönderileceği 12 Şubat 1896 tarihli bir arşiv belgesinden anlaşılmaktadır.[110].

İstanbul Rumelihisarı'nda Ali Gâlib Bey'e ait Mimar Kemaleddin tarafından yapılmış iki adet köşk bulunmaktadır.[111] Bu iki köşkün 1891 ile 1908 yılları arasında yapıldığı bilinmektedir. Daha sonraki yıllarda köşkler, yıkılmıştır.[112]

3.2. Ali Gâlib Bey'in Defterleri(Tanıtım ve Özellikleri)

Süleymaniye Yazma Eser Kütüphanesi'nde, Ali Gâlib Bey'e ait koleksiyonda bulunan ve Ali Gâlib Bey'in kaleminden çıktığı değerlendirilen defterler toplamda yedi adet olup hepsi bu çalışmaya dahil edilmiştir. Bu defterler kronolojik bir sıra

---

[105] *http://query.nytimes.com/mem/archive-free/pdf?res=9D05E3D61F39E433A257 5AC1A9679D94 66 9ED7CF*

[106] BOA DH. SAİDd. 00001 Sicill-i Ahval Defteri, v. 594a.

[107] Ek2: Ali Gâlib Bey'in Fotoğrafı

[108] BOA DH. SAİDd. 00001 Sicill-i Ahval Defteri, v. 593b.

[109] Kuneralp, s. 98; Günver Güneş; "Taşrada Meşrutiyete Bakış: II. Meşrutiyet Döneminde Aydın Sancağı", *Cumhuriyet Tarihi Araştırmaları Dergisi* yıl: 6, sayı: 11(Bahar 2010), s. 13.

[110] *Geçmişten Günümüze Posta*, s. 159.

[111] Erkan Tural, "Osmanlı Posta Bürokrasisi", *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Tarih Bölümü Tarih Araştırmaları Dergisi*, Cilt: 28 Sayı: 46, 2009, s. 206-211.

[112] Yıldırım Yavuz, "Mimar Kemalettin Bey (1870-1927)", *O-D.T.Ü. Mimarlık Fakültesi Dergisi*, Cilt: 7, Sayı: 1, (Bahar 1981), s.53-76.

içerisinde metin ve görüntü olarak verilmiştir. Bu bağlamda defterler sırası ile tanıtılacaktır.

1. Ali Gâlib Bey'in Tercüme-i Hali

Ali Gâlib Bey'in toplamda iki sayfadan oluşan Sicill-i Ahvâl defterindeki tercüme-i hâli önemine binaen çalışmaya dahil edilmiştir. Fakat bu çalışmada yararlanılan görüntüsü ile transkripsiyonu verildiği için bu bölümde fiziksel olarak değerlendirilmesi uygun görülmüştür. Ali Gâlib Bey'in Tercüme-i hali Başbakanlık Osmanlı Arşivi'nde DH. SAİDd. 00001 tasnif numarası ile kayıtlı defterin 593b-594a sayfalarında bulunmaktadır.

2. Girit ve Aydın Vilayeti Yazışmaları (9 Nisan 1891 – 9 Temmuz 1891)

Girit Adasın Valiliği ile adada vuku bulan hadiseleri, faaliyet gösteren isyancıları ve bunların Yunanistan'a gidip gelmelerine dair yazışmaları ele alan ve Yunan hükümetinin bu konu hakkındaki yaklaşımlarını ve tavrını konu edinen bazı yazışmaları içerisinde barındıran bu defter toplamda yirmi dört sayfadır. Fakat on 19. ve 20. sayfalar boştur. Bu defter Ali Gâlib Bey Koleksiyonunda 297 numarada kayıtlıdır.

3. Atina Mabeyn-i Hümâyûn ve Zaptiye Nezareti ile Cereyan Eden Yazışmalar (16 Haziran 1892)

Atina'da Ali Gâlib Bey'in de bulunduğu bir tiyatro salonunda Osmanlı elçilik görevlileri ile Yunan zabitler arasında yaşanan hadiseden sonra vuku bulan düello ve sonrasındaki olaylardan sonra İstanbul'a layiha şeklinde yazılmış bir defterdir. Bu defter Ali Gâlib Bey koleksiyonunda 405 numarada kayıtlıdır. Toplamda sekiz sayfa olan defterin 1. sayfası ile son 3 sayfası boştur. 22x34 cm ebatlarında bir defterdir.

4. Ermenilerle İlgili Yazışmaları (12 Şubat 1892 - 4 Haziran 1892)

Başta Atina ve İstanbul ve bazı Avrupa ülkelerinde varlık gösteren Ermeni komitelerinin faaliyetlerini ve bu komitelerdeki önde gelen şahıslarının komite içerisindeki ajan vasıtası ile sıkı bir şekilde takip edildiğini merkeze bildiren raporların ve karşılıklı yazışmaların olduğu bir defterdir. Bu defter Ali Gâlib Bey

koleksiyonunda 401 numarada kayıtlıdır. İlk sayfası ve son dört sayfası boş olan defter 22x35 cm ebatlarındadır.

5. Lahican Meselesine Dair Yazışmaları (18 Eylül 1893- 8 Ocak 1894)

Ali Gâlib Bey'in Tahran Sefareti döneminde kaleme alındığı düşünülen bu yazışmalar Osmanlı Devleti ile İran arasındaki sınır anlaşmazlıklarından kaynaklanan konuların ele alındığı yazışmaları içermektedir. Toplamda 21 sayfa olan evrakın 1. ve son 5 yaprağı boştur. Bu defter Ali Gâlib Bey koleksiyonunda 396 numarada kayıtlıdır. 21x34cm ebatlarındadır.

6. Sina Hadisesini Tahran Sefaretine İfade Eden Layiha (14 Eylül 1894 - 30 Aralık 1894)

Ali Gâlib Bey'in Tahran Sefareti döneminde kaleme alındığı düşünülen ve Sina Hadisesi hakkında İranla ortak soruşturma yürütmekle görevli Tebriz Başşehbenderi İhsan Bey tarafından Tahran Sefareti'ne verilen layiha suretidir. Önemine binaen bu çalışmanın içerisinde değerlendirilmiştir. İran'ın Kürdistan hükümeti tarafından Osmanlı vatandaşlarına uygulanan baskı ve hapis gibi bazı hadiseleri konu alan bir layihadır. Bu defter Ali Gâlib Bey koleksiyonunda 403 numarada kayıtlıdır. Defter toplamda yirmi sayfadır. Fakat ilk ve son sayfa boş bırakılmıştır. Defter 20x32 cm ebatlarındadır.

7. Viyana'dan Mabeyn-i Hümayun'a Takdim Olunan Yazışmalar (27 Ocak 1895 - 1 Aralık 1895)

Bu yazışmalarda Ali Gâlib Bey'in Viyana sefareti esnasında merkez ile yaptığı telgraf muhaberâtının kaleme alındığı bir defterdir. İmparator, Hariciye Nazırı, Papa Elçisi ile ilgili mülakatları; Viyana'da bulunan Osmanlı tebaası Rum ve Yahudi vatandaşlarının cemaatlerini ve ibadethanelerini ziyareti; bazı zararlı yayınların takibi; Bulgaristan, Ermeni ve Makedonya ile ilgili meselelerin takibi gibi birçok konuda yazışmalar bulunmaktadır. Ali Gâlib Bey koleksiyonunda 404 numarada kayıtlıdır. Ayrıca 22x34 cm ebatlarındadır. İlk sayfası ile son beş sayfası boş olmakla birlikte toplam otuz altı sayfadır.

8. Berlin Sefareti ile Mabeyn-i Hümayun Arasındaki Yazışmaları (28 Ocak 1896 - 24 Ekim 1897)

Berlin muhaberât evrakını havi bu kayıtlar, bu çalışma içerisindeki en fazla yazışma içeren defterdir. İçerik bakımından oldukça fazla ve farklı konularda telgraf yazışması vardır. Bu konular, İmparator ve Hariciye Nazırı ile mülakatlar; bazı zararlı yayınların takibi; Mısır, Bulgaristan, Ermeni ve Makedonya ile ilgili meseleler ve Yunan Harbi gibi birçok siyasî ve diplomatik konulardır. İçeriğinde ayrıca askeri ve ekonomik anlamda Almanya ve Osmanlı arasında yapılacak tren yolları için finansman ve askerî modernizasyon için eğitimci ve silah anlaşmaları bağlamında yapılan görüşmeleri içeren muhaberât bulunmaktadır. Bunların yanında röntgenin icadı ve Türkiye'ye ilk gelişi, batmayan sandal icadı ve bir kaç tane örneğinin satın alınması gibi teknolojiye dair konular da vardır. Ayrıca Padişahın ve ailesinin kişisel ihtiyaçları ile ilgili yazışmalarda bulunmaktadır. Son olarak elçilik işleri ve maaşlar ve elçilik ödenekleri ile ilgili yazışmalar bulunmaktadır. Berlin muhaberât evrakını ihtiva eden bu defter Ali Gâlib Bey Koleksiyonunda 399 demirbaş numarası ile kayıtlıdır. Toplamda 82 sayfa olan defterin son sayfası boştur. Defterin ebatları ise 22x34 cm şeklindedir. Ayrıca defterin baş kısmında Berlin Sefareti'ne atanması sırasında gelen kırmızı mühürlü mektup zarfı ve mektubun aslı da bulunmaktadır.

3.3. Ali Gâlib Bey'in Kütüphanesi, Kitapları, Kitap Koleksiyonu

Süleymaniye Yazma Eser Kütüphanesi'nde bulunan ve Ali Gâlib Bey'in çocukları tarafından kendisi adına bağışlanmış kitap koleksiyonu bulunmaktadır. Bu çalışmanın temelini oluşturan defterlerde bu koleksiyonun bir parçasıdır. Koleksiyonda toplamda 572 adet eser bulunmaktadır. Bunlardan yirmi beş adedi el yazması gerisi basma eserdir.

Bu eserler konu dağılımı bakımından incelediğinde, ağırlıkta olan konular ışığında Ali Gâlib Bey'in ilgi alanlarına dair bazı izlenimler edinmemizi sağlayacaktır. Koleksiyondaki kitapların 77 adedinin İslamî ilimlere dair olduğu görünmektedir. İslam tarihinden, Kuran-ı Kerim'e, dualardan tasavvufî kitaplara,

fıkıh kitaplarından çeşitli tefsir kitaplarına birçok İslamî konuda kitapların bulunması dini bilgi bakımından oldukça donanımlı biri olduğu izlenimi uyandırmaktadır.

Otuzun üzerinde kitap ise çeşitli hukuk metinleri ve nizamnamelerin yanında çeşitli muahedeleri içermektedir. Kitaplar bu tarz konulara olan ilgisi ve mesleği itibari ile bilmesi gereken konular olduğu için orta belki ileri seviyede hukuk bilgisinin olabileceğini bu kitaplarda göstermektedir.

Arapça ve Farsça sözlüklerin yanında bu dillerde yazılmış kitapların ve edebî metinlerin olması bu dillere ilgisinin olduğunu ve hatta bir miktar vukufiyetinin olabileceğini göstermektedir. Almanca ve İngilizce lugatların yanında bu dillerde çeşitli eserlerin mevcud olması bu dillerlede ilgilendiğini göstermektedir.

Fransızca Ali Gâlib Bey'in iyi derecede konuştuğu bir dildir. Bu durumu kütüphanesi de bulunan yüz elliden fazla Fransızca kitap bariz bir şekilde ortaya koymaktadır.

Edebiyat ve tarih alanlarında bulunan ciddi miktardaki kitap Ali Gâlib Bey'in bu alanlarda da ciddi bir birikim sahibi olduğu izlenimi uyandırmaktadır.

Ali Gâlib Bey'in kitap koleksiyonu incelendiğinde entelektüel bir birikime ve kişiliğe sahip olduğu izlenimi uyanmaktadır. Görev aldığı makamlar ve elçilikler göz önüne alındığında belli bir birikime sahip olduğu izlenimi oluşmaktadır.

2. ÖNEMLİ EVRAKLAR VE YAZIŞMALARININ TRASKRİPSİYONU

2.1 Bu Tezde Kullanılan Transkripsiyon Yöntemi

Burada ele alınan metinlerin transkripsiyonunda kullanılan yöntem basit transkripsiyon yöntemidir. Ayın(‘) ve hemzeler(‘) için farklı kesme işaretleri kullanılmıştır. Özel isimleri ayırmak için kullanılan işaret ile hemze için kullanılan kesme aynıdır. Metin içerisindeki okumalarda Türkçe kelime sonlarında didi, itdi, vs. gibi okunuşlar günümüz ifade tarzları olan dedi, etdi şeklinde yazılmıştır. Metin içerisinde geçen yerli ve yabancı yer ve şahıs isimleri okunduğu şekliyle yazılmıştır. Gün adları da okunduğu gibi yazılmıştır. Gerekli görülen bazı yerlerde dipnotlara başvurulmuştur.

2.2. SİCİLL-İ AHVÂL DEFTERİNDE ALİ GÂLİB: ALİ GALİB BEY’İN TERCÜME-İ HÂLİ TRANSKRİPSİYONU [593b]

Ali Gâlib Bey Beşinci Ordu-yı Hümâyûn muhâsebecisi esbak müteveffâ Hacı Ahmet Efendi’nin mahdûmudur.

Bin iki yüz altmış altı senesi Cemâziye’l-evvelinde Der-sa‘âdet’de tevellüd etmişdir. Sıbyân mektebinde Sultân Bâyezîd Mekteb-i Rüşdî’sinde tedrîsi mu‘tâd olan ulûm ve fünûnu tâ‘lim ve ba‘de-mahrec-i aklâm dürûsü’l-kitâbeti ve mu‘ahharan ya‘nî seksen tarihinde küşâd edilen lisân mektebine girib orada dahi Fransızca’yı tahsîl etmişdir. Türkçe ve Fransızca tekellüm ve kitâbet eder.

Mezkûr lisân mektebine devam eylediği esnâda seksen dört senesi Saferinde bâ-ru‘ûs-ı hümâyûn hâriciyye aklâmı hulefâlığına namzet ve seksen beş senesi Zilkâ‘desinde on dokuz yaşında bulunduğu halde beş yüz kuruş ma‘âş ile Bâb-ı âlî Tercüme Odasına me’mûr olmuş ve seksen sekiz senesi Recebinde ma‘âşı dört yüz yetmiş beş kuruşa tenzîl ve doksan iki senesi Saferu’l-hayr’ında yüz otuz kuruş ve doksan üç senesi Şevvâlinde doksan beş kuruş zam ile yedi yüz kuruşa iblâğ

olunarak mes'ele-i zâ'ile esnâsında sâlifü'z-zikr kalem ma'âşından mâ'adâ ayrıca iki bin kuruş ma'âş-ı me'mûriyet-i mahsûsa ile muvakkaten Ada kal'âsına bi'l-i'zâm ol sırada rütbe-i sâliseye nâ'îl olmuş ve hitâm-ı mes'elede yine ma'âş-ı asliyyesi olan yedi yüz kuruş ile Tercüme Odasına avdet edib doksan altı senesi (...) olunan yirmi senede yüz elli kuruş ve tam bir sene mürûrunda üç yüz elli kuruş ilâvesiyle ma'âş-ı mezbûr bin iki yüz kuruşa terfî etmiş ve doksan dokuz senesi Recebinde rütbesi sâniye sınıf-ı saniyesine terfî' ederek bin üç yüz senesi Cemâziye'l-evvelîsinin yirmi altısında rütbe-i sâniye sınıf-ı mütemâyizi ve üç bin kuruş ma'âş ve altı bin kuruş tahsîsât ile Banad Başşehbenderliğine ta'yîn buyurulmuş. Yine sene-i mezbûre zarfında üçüncü rütbeden bir kıt'a mecidî nişânına ve bin üç yüz bir senesi Zilkâ'desinin on yedisinde rütbe-i evvelî sınıf-ı sânîsini ihrâz eylemişdir.

Şimdiye kadar bulunduğu me'mûriyetlerden tahvîl ve terfî ve hatim sûretiyle müttefik olub umûr-ı me'mûresinden dolayı muhâkeme tahtına alınmamış ve müttehim olmamışdır. Umûr-ı şehbenderî idâresinden yazılan mütâla'ada mezkûr Banad Başşehbenderliği Mîr-i mûmâ-ileyhinuhdesinde idiği (...) ve Hâriciyye Nezâret-i Celîlesi'nden dahi mütâla'a-i (...) tasdîk buyurulmuşdur. Fî 25 Cemâziye'l-âhir sene [1]303 ve fî 19 Mart sene [1]302

Mûmâ-ileyh Gâlib Bey me'mûriyeti bin üç yüz üç senesi Recebinin üçünde vâki' bin üç yüz iki senesi Martının yirmi ikisinde üç bin kuruş ma'âş ve altı bin beş yüz kuruş tahsîsât ile Bombay Başşehbenderliğine tahvîl buyurulmuşdur.

Mûmâ-ileyh Gâlib Bey'in rütbesi bin üç yüz üç senesi Ramazân-ı şerîfinin yirmi birinde vâki' bin üç yüz iki senesinde ûlâ sınıf-ı evveline terfî' buyurmuşdur.

Mîr-i müşârun-ileyh bin üç yüz üç senesi Şevvâlinin sekizine müsâdüf bin üç yüz iki senesi Temmuz'unun on sekizinde dört bin kuruş ma'âş ile umûr-ı hukûkiye-i muhtelita kalemi müdiriyetine nakil edilmişdir.

Mîr-i müşârun-ileyh bin üç yüz beş sene-i Zilkâ'desinin on dördünde Romanya hükûmeti tarafından Koron nişânının ikinci rütbesinden bir kıt'ası verilmişdir.

Mîr-i müşârun-ileyh Bombay Başşehbenderliği hengâmında ya‘nî bin üç yüz üç senesi şehr-i Ramazân-ı şerîfi selhinde tebdîlen ikinci rütbeden Mecidi nişân-ı zîşânî ihsân buyurulmuşdur.

Mîr-i mûmâ-ileyh bin üç yüz altı senesi Şevvâlinin on dördünde mâliye nâzırı mülûk Devletli Mahmud Paşa ve yâverân-ı hazret-i pâdişâhîye ve Bahriye ferîkân-ı kirâmından sa‘âdetli Ahmet Râbıt Paşa hazerâtıyla birlikde yirmi beş bin kuruş harcırah ile me’mûren Girid’e azîmet ve yine me’mûriyet-i asliyesine avdet etmişdir.

Mîr-i müşârun-ileyh sene-i mezkûrenin Zilhiccesinin ikisinde Girid Vilayeti Vâlî Vekâletine me’mûr buyurulan Yanya Valisi Devletli Hüseyin Sezâ hazretlerine üç yüz Osmanlı altını harcırâh ile vilâyet-i müşârun-ileyh müşâvirliğe mahsûs altı bin kuruş ma‘âş almak üzere mu‘âvin ta‘yîn olunarak Girid’e i‘zâm kılınmışdır.

Mîr-i müşârun-ileyh şehr-i mezkûrun on üçünde mezkûr ma‘âşla Girid Vilâyeti müşâvirliğine nakil buyurulmuşdur.

Mîr-i müşârun-ileyh bin üç yüz yedi senesi Zilhiccesinin yirmi sekizinde dört bin kuruş ma‘âşla umûr-ı hukûkiyye-i muhtelita müdüriyetine ircâ buyurulmuşdur.

Mîr-i müşârun-ileyh sene-i merkûme Zilkâ‘desinin yirmisinde tebdîlen birinci rütbeden Mecîd-i zîşân-ı bin üç yüz sekiz senesi Cemâziye’l-evvelîsinin on ikisinde Girid altın madalyası ihsân buyurulmuşdur.

Mîr-i müşârun-ileyh sene-i mezkûre şehr-i Şa‘bân-ı şerîfin beşinde on bin kuruş ma‘âş ve ol mikdar tahsîsat ile Atina sefâretine ta‘yîn ve uhdesine bin üç yüz dokuz senesi Rebî‘u’l-âhirinin yirmi ikisinde imtiyâz nişân-ı fürû‘-efşânının altın ve gümüş ve sene-i mezkûre Cemâziye’l-evvelîsinin on ikisinde altın liyâkat madalyaları ihsân buyurulmuşdur.

Mîr-i müşârun-ileyh hidemât-ı memdûhasına mebnî‘ bin üç yüz dokuz senesi Zilhiccesinin dördünde ikinci rütbeden Nişân-ı Al-i Osmân ihsân buyurulmuşdur.

Mîr-i müşârun-ileyh bâ-irâde-i seniyye-i hazret-i Şehriyârî Der-sa‘âdet’e avdet olunmasından dolayı avdet harcırâhının bir misli yirmi bin kuruş harcırah i‘tâsına bin üç yüz on senesi Saferu’l-hayrı selhinde irâde-i seniyye-i hazret-i pâdişâh şeref-sâdır olmuşdur.

Mîr-i müşârun-ileyh bin üç yüz on senesi Rebî‘u’l-evvelinin yirmi dokuzunda 8 Teşrîn-i evvel sene [1]308 üç bin üç yüz otuz üç kuruş ma‘zûliyet ma‘âşı tahsîs buyurulmuşdur.

Mîr-i müşârun-ileyh sene-i merkûmun Cemâziye’l-evvelinin on birinde 19 Teşrîn-i evvel [1]308 on bin kuruş ma‘âş ve o mikdâr tahsîsat ile Tahran sefâret-i seniyyesine ta‘yîn buyurulmuşdur.

Mîr-müşârun-ileyh bin üç yüz on senesi şehr-i Receb-i şerîfinin beşinde birinci rütbeden Nişân-ı Al-i Osman ihsân buyurulmuşdur.

Mîr-i müşârun-ileyh İran Şâhı hazretleri tarafından ihdâ olunan birinci rütbeden murassa‘ şîr u zurşîr nişânının kabûl ve lede’l-icâb tâ‘lîkına sene-i mezkûre Şa‘bânü’l-mu‘azzamanın on dokuzunda irâde-i seniyye-i hilâfet-penâhî şeref-ta‘alluk buyurulmuşdur.

Mîr-i müşârun-ileyh bin üç yüz on iki senesi Recebin dokuzunda yirmi dört Kânûn-ı sânî sene [1]310 sefâret-i mezkûreden infisâl ettiği sadr-ı a‘zam müsteşârlığına 9 Nisan sene [1]314 tarihli tezkere-i cevâbiyesine anlaşılmışdır.

Mîr-i müşârun-ileyhe İran devleti tarafından i‘tâ olunan murassâ‘ Timsâl-i Şâhî Nişânı’nın kabûl ve lede’l-i‘câb ta‘lîki husûsuna sene-i mezkûre Cemâziye’l-âhiresinin yirmi sekizinde müsâ‘ade-i seniyye-i hazret-i pâdişâhî erzân buyurulmuşdur.

Mîr-i müşârun-ileyh şehr-i mezkûrun yirmi üçünde 8 Kânûn-ı sânî Sene [1]310 yirmi bin beş yüz kuruş ma‘âş ve on beş bin beş yüz kuruş tahsîsât ve beş yüz lira harc-ı râh ile Viyana sefâret-i seniyyesine ta‘yîn buyurulubbin üç yüz on üç senesi Şa‘bânının dördünde 7 Kânûn-ı sânî sene [1]311 yine ol mikdar ma‘âş ve tahsîsâtla

Berlin Sefâreti'ne nakil buyurulduğu ve ale'l-usûl Viyana'dan avdeti için usûl ve emsâline tevfîkan üç yüz altmış lira harcırah i'tâ edildiği ol bâbdaki irâde-i seniyye-i hazret-i hilâfet-penâhî kayıtlarıyla Hâriciyye Sicil Şû'besi'nin on üç Şevvâl sene [1]314 tarihli vukû'ât pusulasından anlaşılmışdır.

Mîr-i müşârun-ileyhe Avusturya hükûmeti tarafından i'tâ olunan birinci rütbeden Leopold nişânının kabûl ve lede'l-îcâb tâ'lîki husûsuna bin üç yüz on dört senesi Cemâziye'l-ahiresinin on beşinde müsâ'ade-i seniyye-i hazret-i pâdişâhî erzân buyurulmuşdur.**[594a]**

Mîr-i müşârun-ileyhin ma'âşı sene-i merkûm Şevvâlin dokuzunda 1 Mart sene [1]313 öşrü bi't-te'cîl on sekiz bin dört yüz elli kuruş ve tahsîsâtı üç bin dokuz yüz elli kuruşa tenzîl etmişdir.

Mîr-i müşârun-ileyh bin üç yüz on beş senesi Cemâziye'l-âhiresinin on birinde yirmi 26 Teşrîn-i evvel sene [1]313azl edilmişdir.

Mîr-i müşârun-ileyh sene-i merkûmun Şa'bânü'l-mu'azzamanın on altısında 28 Kânûn-ı evvel sene [1]313 altı bin kuruş mâ'zuliyet ma'âşı tahsîs buyurulmuşdur.

Mîr-i müşârun-ileyh Almanya devleti tarafından i'tâ olunan bir Ağalroj nişânının Kuruva rütbesinin kabûl ve lede'l-îcâb tâ'lîkı husûsuna sene-i merkûme şehr-i Ramazân-ı şerîfin on yedisinde müsâ'ade-i hazret-i hilâfet-penâhî erzân buyurulduğu Hâriciyye Nezâret-i Celîlesi Sicil Şû'besinin 5 Mayıs sene [1]314 tarihli vukû'ât pusulasında gösterilmişdir.

Müşârun-ileyh dirâyet ve ehliyet ve istikâmeti cihetiyle bâ-irâde-i seniyye-i hazret-i hilâfet-penâhî bin üç yüz yirmi altı senesi Recebin on birinde 26 Temmuz sene [1]324 on beş bin kuruş ma'âşla telgraf ve posta nezâretine ta'yîn buyurulmuşdur.

Müşârun-ileyh bâlâda muharrer olduğu üzere Tahran sefâret-i seniyyesinden tafsîl etmeyib tümüyle me'mûriyet sûretiyle Viyana sefâret-i seniyyesine ta'yîn buyurulduğu tedkîkât-ı vakı'âdan ve sefâret-i müşârun-ileyhe vukû' bulan me'mûriyeti hâriciyyenin Tahran sefâret-i seniyyesine keşîde olunan sekiz Eylül sene

[1]310 tarihli telgrafnâme kaydından mutâbık olduğu Hâriciyye Sicil Şû‘besi’nin 27 sene [1]324 tarihli müzâkeresiyle bildirilmekde tenzîl kılındı.

Müşârun-ileyhin meclis-i ayân azâlığına bi’l-istinâdirâde-i seniyye-i hazret-i pâdişâhî şeref-ta‘alluk buyurulduğu 3 Kânûn-ı evvel sene [1]324 tarih ve altmış numaralı tezkere-i sâmiye-i sadâret-penâhîye atfen Telgraf ve Posta Sicil Şûbesine 9 Kânûn-ı evvel sene-i (...) tarihli vukû‘ât pusulasıyla bildirilmişdir.

Müşârun-ileyh devâ’ir-i resmiyyede telefonla muhâberâtın te’mîni cereyânına muvaffakiyetleri şâyân-ı takdîr görüldüğü makâm-ı sâdâret-i uzmâdan 8 Kânûn-ı evvel sene [1]324 tarihli ve altmış beş numaralı tezkere-i sâmiye ile beyân kılındığı şu‘be-i mezkûrenin 16 Kânûn-ı evvel sene [1]324 tarihli vukû‘ât pusulasında mücerreddir.

Yukarıda muharrer olduğu üzere 26 Temmuz sene [1]324 tarihinde telgraf ve posta nezâretine on beş bin kuruşla ta‘yîn edilmiş yirmi üç bin kuruş ma‘âşla ta‘yîn kılınıb mu’ahharan tensîkâtı sırasında ma‘âş 1 Ağustos tarihinde i‘tibâren on beş bin kuruşa tenzîl edildiği nezâret-i müşârun-ileyh (...) 12 Eylül sene [1]324 tarihli ilmuhaberinden anlaşılmışdır.

Müşârun-ileyhin Dâhiliye Nezâret-i Celîlesi’nin tezkeresi üzerine bi’l-istizan şeref-sâdır olan irâde-i seniyye mûcibince bin üç yüz yirmi yedi senesi Haziranın ikisinde ve 9 Şevvâl sene [1]324 yirmi bin kuruş (...) Aydın Vilâyeti Vâlîliği’ne ta‘yîn buyurulmuşdur.

Müşârun-ileyhin Telgraf ve Posta Nezâreti’nden dolayı bir gûna zimmet ve ilişiği olmadığı nezâret-i müşârun-ileyh Muhâsebe Kalemi’nin 11 Mart sene [1]324 tarihli ilmuhaberine itâfen sicil şu‘besinin 12 Mart sene [1]324 tarihli vukû‘ât pusulasında bildirilmişdir.

Müşârun-ileyhin umûr-i vilâyeti idâre ile hukûk ve haysiyyet-i hükûmeti muhâfaza edemeyeceği iş‘âren vâkı‘adan müstebân olunduğu ve bu hâl ile devam-ı me’mûriyyeti mümkün olamayacağından mebnîbi’l-muhâbere azli husûsunda vukû‘

bulan arz ve istizân üzerine bin üç yüz yirmi yedi senesi Saferin yedisinde 7 Mart sene [1]325 irâde-i seniyye şeref-sâdır olmuşdur.

Müşârun-ileyhin mezkûr 7 Mart sene [1]325 tarihinden i‘tibâren hey’et-i a‘yân a‘zâlığı ma‘âşını istifâ eylediği hey’eti a‘yân baş kitâbetinden 2 Şubat sene [1]325 tarihli tezkere-i cevâbiyesinde görülmüşdür.

Müşârun-ileyhin sûret-i infisâli hakkında siciline geçirilen kuyûdun tashîhine dâir hey’et-i ayânca ittihâz olunan karârı teblîğan hey’et-i müşârun-ileyh riyâset-i celîlesi’nden evvel ve âhir (...) ya iş‘âr üzerine bi’l-havâle şûrâ-yı devlet-i mülkiye dâ’irresinden i‘tâ olunan mazbatada müşârun-ileyhin Dersa‘âdet’e avdeti talebinde bulunmak sûretiyle istifâ eylemiş olarak cereyân eden tedkîkât netîcesinden müstebân olarak binâ’en kendisinin avdetini taleb eder yoldaki mürâca‘atından sonra azlini mûceb başka bir hâl ve mu‘âmele vâki‘ olmamış ise sicill-i ahvâlde geçen azline mütedâir fıkranın infisâlini kendi talebi üzerine vukû‘ bulmuşdur sûretinde tashîhi muvâfık-ı müsâlahat olacak dermeyân kılınmış ve müşârun-ileyhin avdeti için o nev‘ olan mürâca‘âtdan sonra azlini mûceb başka ricâl ve mu‘âmele vukû‘ bulmadığı anlaşılmış olduğunda fıkra-i mezkûrenin ber-minvâl-i muharrer tashîhi husûsu mezkûr mazbata sûretinin lafzıyla 19 Kânûn-ı Sâni sene [1]325 tarihli ve üç bin yüz yirmi bir numaralı tezkere-i sâmiyede iş‘âr buyurulmakla tashîhen zeyl kılındı.

Müşârun-ileyh 20 Mart sene [1]324 tarihinde 8 Mart sene [1]325 tarihine kadar tam ve 9 Mart sene [1]325’den 16 Mayıs sene-i mezkûra nısfı ma‘âşla Aydın Vilâyeti Vâlîliği’nde bulunub tekâ‘üd ve ma‘zûliyyet sandıkları â’idâtıyla (...) ikrâmiyesinden bir gûna (...) olmadığı mahrûse-i vilâyet-i kaydiden anlaşılmakla ve meftûr olduğunu mehâsin-i ahlâkı ve nezâket-i tabi’i hasebiyle (...) umûmîyi celbe muvâfık olarak vilâyet-i müşârun-ileyh idâre meclisinin aynen görülüb i‘âde edilen 12 Mart sene [1]325 tarihli mazbatasında (...) anlaşılmışdır.

Müşârun-ileyhin tarih-i tevellüdü tercüme-i hallinin hîn-i tanzîminde ifâdesine atfen altmış altı senesi gösterilmiş ise de bugün ibrâz eylediği nüfûs

tezkere-i osmaniyesinde bin iki yüz altmış sekiz sene-i hicriyesine müsâdif 1268 sene-i mâliyesinde tevellüd eylediği muharrer bulunmakla zeyl kılındı.

2.2 ERMENÎLERLE İLGİLİ YAZIŞMALARI TRANSKRİPSİYONU [1]

Kurenâ'dan Ârif Bey Efendi'ye

Fî 31 Kânûn-ı sânî Sene [1]307

Firâren Yunanistan'da bulunan Hone'den Kalaanti Askaliri'nin dünkü gün Atina'da vefâtı ihbâr edilmekle arz olunur.

Kurenâ'dan Bekir Bey Efendi Tarafından

Fî 1/13 Şubat Sene 1892 Şifreli Telgrafnâme

Vefât eden Askaliri'nin yanındaki Mutansır Kadın'ın nerede olduğunu arz-ı fermân buyurulmuşdur.

Kurenâ'dan Bekir Bey Efendi'ye

Fî 2 Şubat Sene [1]307

Dünkü telgrafnâme-i âlîlerinde iş'âr buyurulan irâde-i seniyye-i hazret-i pâdişâhiye imtisâlen tahkîkât-ı lâzımeye bi'l-müsâra'a merkûm kadının el-hâletü hâzihî Askaliri'nin hânesinde bulunduğu içinde evrâk-ı mühimme bulunduğu zann olunan kasanın miftâhı zuhûr eylemesinden dolayı müteveffânın oğlu derhâl müdde-i umûmiyye bi'l-mürâca'at ma'rûz-ı hükûmetle edilen taharriyât netîcesinde mezkûr miftâhın hizmetkâr kadın nezdinde zuhûr eylediği ve iş bu hizmetkârın ifâdesine nazaran miftâh Mutansır tarafından kendisine verilib saklatıldığı sûret-i hafiyyede ta'yîn eylediğim adamın tahkîkâtından anlaşıldığı ve daha fazla ma'lûmâta düşerse olundukda hemen arz edileceği ma'rûzdur.**[2]**

Kurenâ'dan Bekir Sıddık Bey Tarafından Şifreli Telgrafnâme

Fî 3/15 Şubat Sene [1]307

Askaliri'nin hânesinde bulunan merkûme Nakşîbendî Kalfa Birâder Mâcid Şehriyâriyye mensûb olmakla orada kalır ise bundan sonra ya âlüftelik veya ona

vâsıtalık etmekden başka bir ( ) ta‘yîn olamayacağından ve bu hûsûsu ise sarây-ı hümâyûn lisâna götüreceğinden merkûmenin her ne kadar (...) etmek ( ) ki iddi‘â ediyor ( ) bu hâline yalnız kadınca bir habâset nazarıyla bakılarak ona nâdim olub Der-sa‘âdet’e gelir ise günah Mutansır ( ) nazarıyla bakılamayacağı ve müzâhir-i‘aff-ı âlî ( ) olarak medâr-ı ma‘îşetinin ihsân buyurulacağı va‘dü tebşîr edilerek vesâir nasîhat-i müessire îfâ edilerek sefâret me’mûrlarından biriyle Der-sa‘âdet’e i‘zâmı ve birde Askaliri’nin kasasındaki evrâk-ı mühimmenin ne kadar para ile mümkün ise elde edilmesine gayret olunması emr u fermân buyurulmuşdur. **[3]**

Kurenâ’dan Bekir Sıddık Bey’e Şifreli Telgrafnâme

Fî 4 Şubat Sene [1]307

Dünkü telgrafnâme-i âlîlerinin bu sabah vürûdını mute‘âkiben Kâtib Azîz Bey’i merkûmenin nezdine bi’l-irsâl hakkında hayırlı bir şey için kendisini görmek istediğini ihbâr eylediğimde merkûme müteveffânın oğulları hâzır oldukdan ve oldukları hâlde bendeniz akşam üzeri hânesinde kabûl edeceği cevâbını vermekle bizzât gidib başında bir beyaz örtü ile müteveffânın büyük oğlu hâzır olduğu hâlde bi’l-mülâkât emr u iş‘âr buyurulan yolda bast-ı mukaddeme ile Der-sa‘âdet’e azîmet eder ise mazhar-ı afv-ı pâdişâhî ve (...) olacağını ifâde eylemiş isem de merkûme adem-i emniyyeti cihetiyle gidemeyeceğini müteveffânın oğullarını bırakmayacağını beyân eyledi. Eğer çocuklar için gitmiyor ise onların dahi bütün âleme şâmil olan ihsân ve inayet-i seniyyeye mazhâriyyetle terfîh hallerini atabe-i felek-mertebe-i hilâfet-penâhîye arz edeceğimi va‘d ve kendisine hiçbir fenâlık gelmeyeceğine dînim ve evlâd-ı iyâlim üzerine kasemlerle beyân ve tamâm bir sâ‘at nasâyih-i müessire ile iknâya son dereceye kadar akdem eylemiş isem de merkûmeye kârgir-i te’sîr olamayarak inâdından (...) inhirâf etdirmek kâbil olamadı. Sonra müteveffânın oğluna Fransızca lâyihaya hitâb ile eğer merkûmeyi iknâ eder ise pek ziyâde ihsân ve inâyet-i pâdişâhiye mazhâriyyeti için çalışacağını beyân ile mufârakat eyledim.[**4]**

Merkûmenin bu mertebe inâdı üzerine evrâk-ı mühimmeye dâir kendilerine şimdilik (...) etmeyib evrâk-ı mezkûrenin elde edilmesi için diğerçâre tahrîfine teşebbüs

olunduğu ve Girid Vâlîsi esbak Antopulo Paşa'nın müteveffâ ile karâbeti istihbâr edildiğinden müşârun-ileyh vâsıtasıyla dahi müteveffâ oğulların ihbârı nasîhatla terfîye halel va'd buyurulduğu hâlde belki merkûmeninde iknâ'ına muvaffak olacağı vecihle Der-sa'âdet'e azîmet eylerler ise evrâkın dahi suhûletle elde edileceği vârid-i hâtır-ı kâsır-ı çâkerânemize de yine her ne vecihle emr u fermân hazret-i pâdişâhî şeref-sünûh ve südûr buyurulur ise derhâl icrâ-yı îcâbına bezl-i mukadderât edileceği arz olunur.

Kurenâ'dan Bekir Sıddık Bey'e

Fî 5 Şâban Sene [1]309 ve fî 21 Şubat Sene [1]307

Şehr-i cârî-yi Rûmî'nin üçü tarihli telgrafnâme-i âlîleriyle teblîğ buyurulan emr u fermân-ı cihân-muta'-ı hazret-i veliyy-i ni'met-i bî-minnet-i a'zamîye imtisâlen müteveffâ Kalaaniti Askaliri'den kalan evrâkın elde edilebilmesi için bir sûret-i imkân taharrî olunmakda iken atabe-i felek-mertebe-i cihân-bânîye arz u iblâğ edilmek ricâsıyla savb-ı çâkerâneme ibrâsın (…) gönderildiğine dâir müteveffânın mahdûmları (...) Yorgi tarafından bir mektûb vârid olmuş ve Mezkûr istid'âne Rûmîyü'l-ibâre olması hasebiyle bi't-tercüme pederlerinin hareket-i mezmûmesini (…) ile zât-ı şevket-simât-ı hazret-i mülkdâriye arz-ı sadâkat u ubûdiyyeti ve ba'demâ hizmet-i necât-gâyât hazret-i şehriyârîde bulunmak üzere ya Atina'da veyâhûd tensîb buyurulacak diğer mahallere ekmel-i tahsilleri için istid'â-yı atûfet-i seniyyeyi **[5]** hâvî bulduğu anlaşılmış olmakla merkûmun bu sûretle ibtidâ-i seniyyeye mürâca'atı ihtimâl ki pederlerinden kalan evrâkın suhûletle istihsâline medâr olacağı ve diğer taraftan tahkîkât-ı vâkı'a-i çâkerâneme nazaran Nakşibendî Kalfa pek ziyâde fakr u zârûretde olub merkûmlar buradan azîmet ederler veyâhûd kendini terk ederler ise büsbütün açık da ve nân-pâre muhtâc kalacağı cihetle belki bu sûretle merkûmenin dahi memâlik-i şâhaneye teşmîl edilmiş olacağı mülâhazasıyla mezkûr istid'ânâme tercümesiyle berâber mu'tiyyen takdîm kılınan işbu mürâca'atın nezd-i şevket-vakd-i hazret-i veliyy-i ni'met-i bî-minnet-i a'zamîye ne sûretle telakkî buyurulacağı mechûl-i çâkerânem olmak hasebiyle şimdilik âcizleri

tarafından merkûmlara hiçbir cevâb i‘tâ edilmemiş ve keyfiyyetin serîr-i şevket-masîr-i hazret-i hilâfet-penâhîye arz u iblâğı tensîb buyurulub da her ne vecihle emr u fermân-ı hikmet-beyân-ı cenâb-ı şehinşâhî şeref-sünûh u südûr buyurulur ise îcâbı ve icrâsına bezl ü sa‘y ve mukadderât kılınacağı tabi‘î bulunmuş olmakla ol bâbda.

Melfûf İstid‘ânâmenin Tercümesi

Geçenlerde Atina’da vefât eden pederimiz Kalaanti Askaliri’nin hândan celîlü’l-unvân-ı hazret-i şehriyârîlerinin bir abd-i kemînesi olmak hasebiyle culûs-ı hazret-i meyamin-me’fûs-ı hazret-i tâcdârîlerinden mukaddem bu uğurda bütün memâlikini hattâ müteveffâ vâlidenizin serveti dahi iknâ‘ etdiği hâlde her nasılsa mu’ahharan bir fikir-i nahîfe tabi‘atiyle Atina’ya vürûdundan sonra ba‘zı neşriyât-ı gayr-ı layıkada bulunduğu ve böylebir hareketin zât-ı şevket-simât-ı hazret-i hilâfet-penâhî misillü bunca ithâfa ve inâyât-ı tabi‘îne cihâna şâmil olan bir Pâdişâh-ı âli- şâna karşı **[6]** şi‘âr-ı ubûdiyyete mugâyir idiğini sinn-i temyîze vüsûlümüzle berâber idrâke başlamış olduğumuzdan dâ’imâ ıslâh fikrine çalışmış idik kendisini işbu hareket-i nâçâra devâmı için bi’d-def‘ât teşvîkât dahi vukû‘ bulduğu hâlde şu son senelerde bu gibi neşriyâtın adem-i zuhûru pederimizin ıslâh fikri için mesa‘î-yi vâkı‘a-i naçizânemizde muvaffakiyyetimizi ve niyyât-ı âliyye-i zât-ı hümâyûn-ı mülûkâneleri hakkındaki hissiyât-ı sâdıkânemizi arz u ârâ’iyye kâfî idiği hâlet-i âcizânesindeyiz. Bu sûretle arz-ı hâle mütecâsir oluşumuz mahzâ zât-ı merâhim-simât-ı hazret-i şehriyâr-ı a‘zamîyelerine olan ubûdiyyet ve sadâkatimizi ve binâen-aleyh mukaddemâ ecdâdımız ve el-hâlet-i hâzihîba‘zı akraba ve ta‘allûkâtımız gibi abd-i mülûkdârî dahi hidemât-ı salatanat-ı seniyyelerinde bulunmak arzûsunda olduğumuzu arz etmek içindir. Binâen-aleyh şimdi Atina’da fenn-i hukûk tahsîliyle meşgûl olub muhtâcü’l-hâne olduğumuzdan tahsîlimizi ikmâl edebilmeye mukteza-yı (...) bir mikdârda ihsân u inâyet-i şehriyârîlerini istirhâm eyleriz. Eğer Atina’da ikâmetimiz nezd-i âlîde tensîb buyurulmaz ise Avrupa dâru’l-fünûnlarının birinde ikmâl-i tahsîl için derhâl azîmete dahi müheyyâ olduğumuzdan hanedân-ı celîlü’l-unvân-ı hazret-i tâcdârîlerinin bir asgar ve asdak bendeleri olub pederlerinin seyyiât

ve hata‘âtı (...) cihâna şâmil olan afv ve merhamet-i hümâyûnlarıyla (...) hâkezâ (...) bu iki bîçare mahdûmlarını hal-i zabt-iştimâline atfu’l-hâza mürüvvet ve inâyetiyle î‘tâf ve eşfâk-ı şâmiletü’l-emân hazret-i cihân-bânîlerinden (...) ni‘met ve sa‘âdet buyurulmasını kemâl-i (...) ile istid‘â eyleriz. **[7]**

Kurenâ’dan Ârif Bey’e

Fî 9 Mayıs Sene [1]308

Dimitri Yorgiyadi nâmında bir şahıs tarafından bu kere Paris‘de Turqui Aktuel nâmıyla neşr edilen muzırr bir kiâbın ba‘zı fıkra‘âtı bugünkü Afimerisi Gazetesinde görülerek tahkîkât-ı lâzımeye bi’l-ibtidâr mezkûr kitâbın bir kaç nüshası Atina kitâbcılarına bi’l-vürûd (...) edildiği anlaşılmakla arz-ı mâ‘lûmât olunur.

Kurenâ’dan Ârif Bey’e

Fî 10 Mayıs Sene [1]308

Dünkü telgrafnâme-i çâkerânemde arz olunan Afimerisi Gazetesi kitâb-ı muzırrın mündericâtını neşre devâm ile bugünkü nüshasında dahi hâkân-ı sâbıkdan bahs ediyor. Bu gibi neşriyât-ı muzırranın men‘i zımnında hükûmet-i Yunaniyye nezdinde teşebbüsât icrâsı hâlinde burada hürriyyet olan matbû‘ât cihetiyle ve husûsuyla mevâdd-ı mezkûrenin bir risâle-i matbû‘adan muktebis idiği ifâdesiyle cevâb-ı red verileceği ve doğrudan doğruya Afimeris Gazetesi sâhibinden mürâca‘ât edilse Yunanlıların emsâliyle mâ‘lûm olacakları iktizâsınca belki başkaca bedhâhâne bendler neşrini intâc eyleyeceği havfıyla kable’l-(…) hiçbir teşebbüs icrâsına cesâret edilemediği arz olunur.**[8]**

Kurenâ’dan Râgıb Bey’e

Fî 9 Zilkâde Sene [1]309 ve fi 23 Mayıs Sene [1]308

Golos'da mutasarrıf oldukları emlâkın te'mîn ve tâ'dîli tasrîfâtı hakkında mahall-i mezkûr şehbenderi İzzetli Kâmil Efendi bendeleri tarafından tanzîm ve sefâret-i seniyyeye i'tâ olunan müzekkere üzerine Yunan Hâriciyye Nezâreti nezdinde vakî' olan teşebbüsât-ı bende-gânemin tafsîlât-ı mukaddemâ arz u iş'âr kılınmışdı. (...) i mûmâ-ileyhin müzekkere-i mebhûsesinde esbâb-ı müdâhale olarak arsalara hastahâne idâresi tarafından tekrâr eşcâr-ı (...) edildiği husûsu (...) olduğundan bir kaç mâh müddet zarfında te'kîdât-ı mütevâliyye üzerine Yunan Hâriciyye Nezâreti'nden cevâb ahz edilen fî 9 Mart 1892 tarihli notada mezkûr arsalarda hastahâne idâresi tarafından eşcâr (...) nin aslı olmadığı hastahâne-i mezkûr müdürü ile berâber edilen mu'âyenede şehbender-i mûmâ-ileyh tarafından dahi görülüb bir i'tirâz vukû' bulmadığı beyân edilmiş şehr-i Mart-ı Rûmi'nin yirmi altısında keyfiyyet mezkûr şehbender beyden isti'lâm (ve Nisa'nın otuzunda te'kîd olarak Mayıs'ın on üçü târihli vârid olan cevâb-nâmede ise mezkûr arzûların cihet-i askeriyyeden (...) eşcârı hâvî olduğu ve hastahâne müdürü ile arsaların birlikde mu'âyene edilip edilmediği husûsu meskûtâne bırakılarak yalnız müdîr-i mûmâ-ileyhin cevâb-ı muvâfık-ı hakîkat bulunmadığı tekrâr iddi'â-i vârid-i miyân kılınmışdır. **[9]**

Tafsîlâtı leffen takdîm kılınan sûretlerden mâ'lûmda (..) mülzem-i atûfîleri buyurulacağı vecihle efendi-yi mûmâ-ileyhin işbu cevâb-ı sathîsi hükûmet-i Yunaniyye nezdinde hastahâne müdîrinin ifâdesini cerh edecek delâil-i hâvî olmadığına ve diğer taraftan ifâde-i mezkûra müdâhale-i vâkı'anın indifâ'ına delâlet edilerek arsaların etrâfına divâr çevrilmek üzere mahallî belediyesine mürâca'at edildiği efendi-yi mûmâ-ileyhin cümle-i iş'ârâtından bulunduğuna mebnî şimdilik sefâret-i seniyye tarafından hükûmet-i Yunaniyye nezdinde tekrâr teşebbüs icrâsına sebeb ve mecâl kalmamış ve ileride zuhûr edecek ahvâli üzerine lede'l-iktizâ her ne sûretle emr u irâdeleri şeref-zuhûr eder ise îfâ-yı muktezâsına bezl-i mücâvir edileceği tâbi'î olmakla ol bâbda.

.

2.3. ATİNA'DAN MÂBEYN-İ HÜMAYUN VE ZAPTİYE NEZARETİ İLE CEREYAN EDEN YAZIŞMALARIN TRANSKRİPSİYONU

Hâk-i Pây-i Şâhâneye Lâyiha[2]

Fî 22 Zilhicce Sene [1]309 ve fî 4 Haziran Sene [1]308

Atina'da tahaddüs eden vukû'ât-ı âhire ile bunun esâsı ve mâhiyeti ve Yunan hükûmeti nezdindeki derece-i ehemmiyeti hakkında yevm-i hareket-i çâkerâneme kadar cereyân eden ahvâlin arz u beyânına muhâberet olunur.

Şöyle ki bu bâbda tevârîh-i muhtelifede Atina'dan vukû' bulan ma'rûzât-ı çâkerânemle tafsîlâtı arz u iş'âr kılındığı üzere geçen şehr-i Haziran'ın beşinci günü akşamı sefâret-i seniyye ateşe militeri Seyfullâh Bey'in avâtıf-ı cesîme-i hazret-i cihan-bânîden miralaylığa terfî buyurulması hasebiyle tahdîs-i ni'met-i hazret-i veliyy-i ni'met-i bî-minnet zımnında Atina şehri garbında vâki' Faler nâm mahalde sefâret-i seniyye ve şehbender-hâne me'mûrînine vermiş olduğu bir ziyâfetden sonra orada bulunan yazlık tiyatroya azîmet edilmiş olub mezkûr tiyatro ise hânedân-ı kralî a'zâsı ile süferânın gitmekde olduğu bir mahal idiği gibi o akşam dahi ma'a-familya Sırp sefîri mevcûd idi. İşbu tiyatro mevsim-i sayf'a mahsûs olmak hasebiyle üzeri için olduğu ve yalnız kral hazretlerine mahsûs bir locadan başka locası bulunmadığı cihetle çâkerleriyle üçüncü kâtib için ön tarafta tahsîs edilmiş olan sandalyelerin ekseriyâ kalabalık zamânlarda muvakkaten vaz' ile arka cihetinden yol bırakılmış olduğu ve şimdiye değin mürûr için kimse tarafından şikâyet edilmediği tahkîkât-ı vâkı'a ile müsbitdir. Ma'a-hâzâ gelib geçenlere daha ziyâdesühûletolmak üzere sandalyeler bandonun parmaklığına bitiştirilmiş iken iki zâtın hilâf-ı âdet ü nezâket ve husûsan oyun esnâsında ön taraftan geçmek istemesi ve bunlardan birinin hod-be-hod "*orası sandalye konacak mahal değildir"* diyerek mahalsiz ve münâsebetsiz ihtârâtda bulunması üzerine arka taraftan geçit mahalli gösterilmesiyle ber-vech-i (...) etmeyerek oradan geçib gitmesi her ne kadar bidâyet-i mes'ele olmak üzere addve i'tibar edilmek isteniliyorsa da bu cihetin hâ'iz-i ehemmiyet olmadığı Atina ma'a-

kumandanlığı tarafından tanzîm kılınan raportora o sırada yanımda bulunmuş olan kâtibden şikâyetle hakk-ı çâkerânemde hiçbir şey münderic olmamasıyla müsbitdir.

Vak‘anın ikinci kısmı sandalyelerin mahallerinden kaldırılmasıyla onu müte‘âkib birinci ve ikinci kâtibler tarafından **[3]** elbette haysiyyet-i sefâret-i seniyyeyi muhâfaza maksadıyla istiknâh-ı madde zımnında vâki‘ olan teşebbüsâtlarının sû‘-i niyet ashâbına tesâdüflerinden nâşî netâyic-i müte’essifeyi intâc etmesi keyfiyyeti olub ber-minvâl-i ma‘rûz ön taraftan geçilmek istenilmesini müte‘âkib kulları tekrâr avdet etmek üzere tiyatrodan çıkmış olduğundan kâtiblerin istiknâh-ı madde emrindeki teşebbüsâtlarından zerrece ma‘lûmât-ı çâkerânem olmayıb eğer mâ‘lûmâtım olmuş olsaydı kâtibin bu gibi (...) men‘ edeceğim emr-i tâbi‘î idi.

Bunun üçüncü kısmı ve en ziyâde bâdî-i te’essüf olan ciheti düello maddesi olub bunu haber aldığım üzere adem-i vukû‘u için kâtiblere tenbîhât ve vesâya-yı kat‘iye icrâ edilmekle berâber Yunan zâbitin men‘i için dahi hükûmet-i Yunaniyye nezdinde icrâ kılınan teşebbüsât üzerine zâbit-i mûmâ-ileyh tevkîfi emri verilmiş olduğu hâlde Alfred. ve şâhidi sıfatıyla Seyfullâh beylerin gece yarısından sonra sefâret-i seniyyeden savuşub düello mahalline giderek ve tevkîf edildiği beyân olunan zâbitin dahi her ne suretle ise tevkîfden kurtularak bu bâbda hükûmet-i Yunaniyyenin i‘zam eseriyle düello vukû‘ bulmuş ve bunun men‘i için taraf-ı memâlikânemde her ne yapılmak lâzım ise icrâsında kusûr edilmemişdir.

İşbu vukû‘ât arasında abd-i memlûklerini en ziyâde ıztırâb-ı azîm ve gazâb-ı elîm içinde bırakan şey Yunanlıların ma‘lûm olan efkâr-ı adâvet-cûyâne ve niyyât-ı mefsedet-kârâneleri hasebiyle ba‘zı kendini bilmezler tarafından sefâret-hâneye bir nev‘ ta‘arruz veya tahkîr kasdıyla ma‘azallâhüte‘âlâ bir mes’ele-i siyâsiyye îkâ‘ı müta‘âlâsı olub ve çünkü düello mahallinde mecrûhun birâderi bulunan bir zâbitin refîkiyle berâber usûl ve kâ’ide-i mer‘iyeye mugâyir olarak bagteten orada zuhûr ile Alfred ve Seyfullâh beylere hücûm eylemesi ve düello günü binlerce halkın mecrûhun hânesi önüne toplanarak işi bir mes’ele-i milliye rengi verilmek istenmesi husûsuyla onun mecrûhiyeti üzerine Yunan zâbitânının bile intikâm sevdâsına

düşmesiyle sefâret ateşelerinin Alfred Bey'in şehâdetini bi'l-kabûl düello mahallinde bulunmalarından dolayı onlar hakkında dahi ân-be-ân bir ta'arruz vukû'undan korkulması ve o aralık halkın mu'tâddan ziyâdece sefâret-i seniyye önünden geçmeye başlaması gibi hâlât dahiişin nezâket ve ehemmiyetini artırmakda bulunduğundan ve binâen-aleyh mir-i mûmâ-ileyhüma **[4]** sefâret-hânede bulundukları bilindikçe ba'zı Giridli (...) tarafından dahi tasvîr olunduğu vechiyle li-ecli'l intikâm bir ta'arruz vukû'uyla bir büyük mes'ele-i siyâsiyye ihdâsı ihtimâli kuvvet bulmakda idiğinden evvelce dahi tafsîlâtı arz kılındığı vecihle bir tarafdan işde doğrudan doğruya alâkadar olan kâtibin mecbûriyyet-i mübreme ilcâsıyla istîzâna vakit kalmayarak birer birer Atina'dan çıkarmak ve ateşeleri dahi her türlü ihtimâlâta karşı o aralık sefâret-hâneden hârice salıvermemek ve diğer tarafdan sefâret-hâneye masârıfât-ı hükûmetle muhâfaza-i lâzıme tahtında bulundurmak gibi tedâbir-i mukteziyye ittihâzıyla lehü'l-hamd ve'l-minne sâye-i kudret-vâye-i hazret-i hilâfet-penâhîde hiçbir mes'ele hudûsüne meydân verilmemişdir.

Keyfiyyetin siyâsî cihetine atf-ı kelâm olununca tafsîlât-ı ma'rûzâdan müstebân olacağı üzere mahzâ bir niyet-i bedhâhâne ile sandalyelerin kaldırılması keyfiyyetini sefâret-i seniyye me'mûrînine bir hakâret add ederek buna mütesaddî olanlar hakkında lâzım gelen mu'âmelenin icrâsı sûretiyle hakâret ve vâkı'anın tâ'mîri zımnında Yunan Hâriciye Nâzırına teblîgât-ı şifâhiye icrâ ederek nâzır-ı mûmâ-ileyh ahval-i mümâsilede müttehiz olan usûl ve kâ'ideye tevfîkan evvel emrde tahkîkat-ı lâzıme icrâsını va'd ve eğer bir hakâret olmuş ise hükûmet-i Yunaniyyenin ta'mîre derhâl hâzır idiğini beyân eylemiş ve müte'âkiben Mösyö Terkovi ile görüştüğüm esnâda mûmâ-ileyh dahi *"hakkınız vardır"* lafzını tefevvüh etmişdir. Bu sûretle hükûmet-i Yunaniyye tarafından icrâ edilmiş olan tahkîkâtın netîcesini hâvî vâkı'a akşamı tiyatroda bulunmuş olan mevki' kumandanı tarafından tanzîm edilen mebhûsâne raport me'âli muahharan Hâriciye Nâzırı tarafından kullarına tefhîm edildiği sırada sandalyelerin iddi'â edilen zâbitler tarafından kaldırılmadığını ve binâen-aleyh sefâret hey'etine hakâret değil ihtiramsızlık dahi vukû' bulmadığını ve düello hâdisesinden bahs edilmediği sırada düello icrâsı Yunanistan'da dahi memnû'

olduğundan bu mes'elede zâbit-i mûmâ-ileyhin tevîkine teşebbüs olunmuş ise de her nasılsa fürce bularak düelonun vukû' bulmadığını ve kendi yeğeninin dahi düelloda vefât eylediğini ve bunlar büsbütün şahsî bir mes'ele olub siyâsete hiç ta'alluku bulunmadığını ifâde ve i'tirâf eylemiş ve kendisinden vukû' bulan taleb ve iltimâs-ı çâkerânem üzerine Atina'dan hareket-i memlûkânemden bir gün evvel bir mektûb yazarak bir kıt'a tercümesi aslen Fransızcası ile berâber merbûtan takdîm kılınan raportu kullarına göndermişdir. **[5]**

Mezkûr raportun şikâyet edilen kesâtın hakkımızdaki mu'âmele-i gayr-ı lâyıkalarından dolayı def'-i mes'ûliyetleri yolunda vukû'âtı yine öfke ve maksada mebnî hakîkat-i hâle biraz gayr-ı muvâfık sûretde tanzîm edildiği mütâla'asıyla dahi münfehim olursa da vukû'ât tamâmıyla orada münderic olduğu sûretle kabûl olunduğu takdîrde bile yine iki zâbitin tevkîf edildiğine dâir olan son fıkrası nev'an-ma sefâret-i seniyyeye bir tarzıyye gibi telâkkî olunabileceği misillü Atina'dan yevm-i hareket-i çâkerânede li-ecli'l-vedâ' görüştüğüm süferâdan ba'zıları dahi düelloda Yunan zâbitinin mecrûhiyeti keyfiyyetinin bir nev' tarzıyye-i ma'neviye demek olduğu fikir ve mütâla'asında bulunmuşlardır. Andan başka hükûmet-i Yunaniyye tarafından kullarına bu maddeden dolayı hiçbir şikâyet der-miyân olmadığı gibi zâten şikâyetede bir sebeb vechi bulunmadığı ve düello mâddesinin büsbütün zâtî bir şey olduğu Yunan Hâriciye Nâzırı tarafından dahi ifâde edildiği hâlde ihtimâl ki işin a'zâmıyla bir mes'ele-i mühimme-i siyâsiyye şekil ve tarzında aks etdirilmesi kullarının Atina'dan infikâkını intâc eylemişdir.

Abd-i memlûkları bu âna değin hizmetten efzûn-ı nâil eylediğim bunca ni'am u inâmât-ı seniyye-i cenâb-ı veliyy-i ni'met-i bî-minnet-i a'zâmînin binde birinin bile edâ-yı farîka-i şükr ü mahmidetinden âciz olub mübârek nefs-i hümâyûna kemal derece sâdıkâne hizmet ve rızâ-yı meyâmin-irtizâ-yı şehinşâhîye muvâfık hareketden başka bir şey düşünmez ve fikir ve zikrini ancak öyle hasr eder bir abd-i sâdık ve müstedim olduğum cihetle mütebâdir-i hâtır-ı kâsır olan husûsâtın dahi olduğu gibi arzını vazîfe-i ubûdiyyet add eylediğime mebnî mebhûs (…) olan raport

mütâla‘asından dahi müstebân olacağı üzere bu işin hadd-i zâtında beyne’d-devleteyn bir mes’ele-i siyâsiyye hüküm ve hukûkunu hâ’iz olmadığını mücâseret eylerim.

2.4 GİRİD YAZIŞMALARI EVRAKI TRANSKRİPSİYONU

Girid Vilâyetine Şifreli Telgrafnâme[1]

Fî 28 Mart Sene 1307

Mahremânedir.

Yunanistan'da sâkinbâ'z-ı Girid müfsidîn ve tarafgirânının harekâtı vakt-i mütemâdiye tahtında bulundurularak cezîre-i hakkında her türlü teşebbüsât-ı mefsedât-kârânelerinin adem-i husûlü için tedâbir-i lâzıme ittihâzı zımnında vilâyet-i celîlelerine âit cihetini derhâl makâm-ı âsafânelerine arz u izbâr ve dâhil-i cezîrede zuhûr edecek vukû'ât ile mesâ'il-i sâire-i mukteziyye hakkında dahi inde'l-'icâb sefâret-i seniyye vâsıtasıyla icâb-ı hâl icrâ olunmak ve hakîkat-i hâl bilinib ona göre irâde-i seniyye edilmek üzere taraf-ı daverîlerinden sû'-i çâkerîye mâ'lûmât i'tâsı Der-sa'âdet'den esnâ-yı mufârakatımda kurenâ-yı hazret-i şehriyârî'den Mehmed Ârif Bey Efendi hazretleri vâsıtasıyla telakkî eylediğim irâdât-ı mülhemiyet-âyât-ı hazret-i cihan-bânî muktezâ-yı münîfinden bulunmakla ber-mûceb-i emr u fermân-ı hikmet-beyân-ı hazret-i pâdişâhî arz-ı keyfiyyet olunur.

Girid Vilâyeti Vâlîliği Vekâlet-i Celîlesi'ne Tahrîrât

Fî 3 Nisan Sene 1307

Zerrece istihkâk-ı çâkerânem olmadığı hâlde mahzâ sâye-i füyûzât-vâye-i dâver-i ekremîlerinde Atina sefâret-i seniyyesine ta'yîn buyurularak şehr-i sâbıkın yirmi yedinci günü mahall-i me'mûriyyet-i bendegâneme muvâsalatımı bâ-telgraf huzûr-ı âlî-i âsafânelerine arz u iş'âr etmişdim. İşbu me'mûriyyet-i bendegânemde derece-i ehemmiyyet ve nezâket-i nezd-i me'âl- (…) mehâmm-ı âşinâyîlerinden müstâğnî arz u beyân bulunmakla husûs-i muvaffakiyetim mücerred mâ'iyyet-i devletlerinde mazhar buyurulmuş olduğum teveccühât-ı me'âlî-gâyât bende-i perverîlerinin devâm ve bekâsına vâsıtadır. Der-sa'âdet'den esnâ-yı hareket-i âcizânemde li-ecli'l-vârî' mâbeyn-i hümâyûn'da bulunduğum sırada kurenâ-yı hazret-i şehriyârî'den sa'adetli Mehmed Ârif Bey Efendi hazretleri vâsıtasıyla ahz ve telakkî edib mazmûn-ı münîfi

buraya muvâsalat-ı âcizânemin müte‘âkib bâ-telgraf arz u iş‘âr kılınan irâde-i kerâmet-âde-i hazret-i hilâfet-penâhî iktizâ-yı âlîsince gerek buradaki Giridliler ile komitenin ve gerek hükûmet-i Yunaniyye’nin cezîre hakkında vukû‘ bulacak her türlü teşebbüsât ve harekâtı belki selef-i âcizînin zamânından daha ziyâde imkânın müsâ‘id olduğu derece nazar-ı teftîş ve tefahhusdandûr tutulmayarak şâyân-ı ehemmiyet olanlarının derhâl makâm-ı âlî-yi dâverîlerine arz u iş‘ârına ve sefâret-i seniyye vâsıtasıyla icrâsı lâzım gelecek emr u irâde-i fehîmânelerinin sür‘at-i infâzına sarf-ı mahsûl ve sâ‘y-i mukadderet edileceğinin arz u beyânıyla sefâret-i seniyyeye emr u iş‘ârı tensîb buyurulacak husûsâtdan mâ‘adâ vukû‘ât-ı mahalliyeye kesb ve vakf edilmek üzere Vilâyet Resmî Gazetesi’nin Türkçe ve Rumca nüshalarından birer adedinde ba‘demâ sefâret-i seniyyeye sûret-i muntazamada irsâl edilmesi husûsuna erzânî-i müsâ‘ade-i devletleri istirhâm-ı cür’et kılınmakla ol bâbda.**[2]**

Kurenâ-yı Hazret-i Şehriyârî’den Sa‘âdetli Ârif Bey Efendi Hazretlerine Tahrîrât

Fî 7 Ramazân Sene 1308 ve fî 4 Nisan Sene 1307

Me’mûriyet-i çâkerânem olan Atina’ya muvâsalat-ı bendegânemi müte‘âkib ber-mu‘tâd Yunan Hâriciye Nâzırı Mösyö Delyani’yi resmen ziyâretle hâsıl olduğum i‘timâd-nâme-i hümâyûnun sûretini itâ ve haşmetli kral hazretleriyle mülâkât taleb eylemişdim. Şehr-i câri-yi Rûmî’nin ikinci Salı günü sarây-ı krâlîden sûret-i mahsûsada sefârethâneye gönderilmiş olan arabalara râkıben ve hey’et-i sefâreti müstashiben teşrîfâtcı delâletiyle sarây-ı kralîye azîmet olunmuş ve hâric ve dâhilde üç mahalde ikâme edilmiş olan hâssa asâkiri tarafından selâmlanarak ve sarây kapısıyla nerdübân başından yâverân ve sarây-ı krâlî mareşali Mösyö Konduryoti tarafından mutantan sûretde istikbâl edilerek istirâhat salonuna dâhil olunmuşdur. Bir kaç dakika aradan sonra taht salonu açılarak bütün sarây-ı kralî me’mûrîni ve Hâriciye Nâzırı hâzır oldukları hâlde huzur-ı kralîye girilerek kral hazretleri kâ’im

oldukları ve Mareşal Üniformasını lâbis ve imtiyâz nişân-ı fürûg-efşânını hâmil oldukları hâlde kabûl eylediler. Me'mûriyet-i çâkerânemi mutazammın olan i'timâd-nâme-i hümâyûn ile selef-i bendegânemin hitâm-ı me'mûriyetine dâir olarak nâme-i hümâyûn ba'de't-takdîm kral hazretleri evvel-i emrde âfiyet-i cihan-kıymet-i hazret-i Şehriyârîyi ba'de'l-istifsâr saltanat-ı seniyye ile Yunan devleti beyninde teyemümen cârî olan münâsebât-ı muvâlât-kârânenin ân-be-ân te'kîdini kemâl-i meserretle müşâhade eylemekde olduklarını beyân ve ba'dehû me'mûriyyet-i çâkerâneme nakl-i kelâm ile Batavia'da[113] müddet-i ikâmet-i bendegânemden ve Cava ahâlîsinin cinsi ve mezhebinden ba'zı usûl-i mahalliyesinden su'âl eylediler. Veliyy-i ni'met-i bî-minnet veliyy-i ni'met-i a'zam efendimiz hazretlerine olan kemâl-i müddet ve muhâlesatlarının arz ve iblâğına âcizleri me'mûr eyledikden sonra mülâkâta **[3]** hitâm verilmekle kraliçe hazretleri tarafından dahi dâire-i mahsûsalarında kabûl olundum. Müşârun-ileyh hazretleri dahi Cava'daki me'mûriyyet-i (…) çâkerâneme kesb-i mâ'lûmât etmiş olmalıdırlar ki ba'zı mukaddemât-ı iltifât-kârâneden sonra kezâlik oraya dâir su'alleri îrâd eyledikden ve bu sûretle müşârun-ileyh ile olan mülâkâta ve dahi hitâm verildikten sonra merâsim-i mu'tâd ile sefârethâneye avdet olundu. Gerek kral ve gerek kraliçe hazerâtı tarafından mazhar olduğumuz hüsn-i kabûl fâikü'l-emsâl denecek sûretde idiği hey'et-i sefâretin ifâdesinden müstebân olmuş ve Yunan hânedan-ı kralîsi ile karâbeti bulunan Grand Düşesi Mişel'in resmi kabûlden bir gün evvel vefâtı haberi gelmiş ise de resmî mülakâtın icrâ olunabilmesi için bir gün sonra i'lân-ı mâtem edilmesi kraliçe hazretlerinin emrleri iktizâsından bulunduğunu mâbeyncileri tarafından âcizlerine ifâde olunması hânedân-ı kralî a'zâsının veliyy-i ni'met-i bi-ni'metimiz padişâh-ı mekârim-hâl efendimiz hazretlerine olan hürmet-i kâmile ve meveddet-i mahsûsalarını müeyyed mevâddan bulunmuş olmakla emr u irâde hazret-i men-lehü'l-emrindir.

[113] Güney Aysaya adalarından olan Jakartaya ve Cakarta şehrine verilen isim olduğu bilinmektedir.

Kurenâ-yı Hazret-i Şehriyârîden Saadetli Mehmed Ârif Bey Efendi Hazretlerine Tahrîrât

Fî 7 Ramazân Sene 1308 ve fî 4 Nisan Sene 1307

Der-sa‘âdet’den harekât-ı çâkerânemden bir gün evvel li-ecli’l-vedâ‘ veliyy-i ni‘met-i bî-minnetimiz veliyy-i ni‘met-i a‘zam hazretlerinin mübârek hâk-i pây-ı şevket-ihtivâ-yı şehinşâhîlerine vâsıta-yı aliyyeleriyle arz-ı ubûdiyyet ve memlûkiyyet kılındığı sırada şeref-sünûh ve sâdır olan irâde-i hikmet-mu‘tâde-i hazret-i hilâfet-penâhîlerini kelime-be-kelime hıfz ederek Atina’ya muvâsalat-ı çâkerânemi müte‘âkib **[4]** Devletli Cevâd Paşa hazretlerine keşîde eylediğim şifreli telgrafnâmede Yunanistan’da sâkin Girid eşrâfıyla tarafgirânın harekâtı dikkat ve nezâret tahtında bulundurularak cezîre hakkında her türlü teşebbüsât-ı mefsedet-kârânelerinin adem-i husûlü için tedâbir-i lâzıme ittihâzı zımnında oraya â’id cihetinin makâm-ı vilâyete iş‘ârı ve dâhil-i cezîrede zuhûr edecek vukû‘ât ile mesâ’il-i sâ’ire-i mukteziyye hakkında inde’l-iktizâ sefâret-i seniyye vâsıtasıyla icâb-ı hâl icrâ olunmak ve hakîkat-i hâl bilinib ona göre idâre-i seniyye edilmek üzere taraf-ı vilâyetden sefâret-i seniyyeye mâ‘lûmât i‘tâsı irâde-i seniyye-i hazret-i pâdişâhî muktezâ-yı münîfinden bulunduğu iş‘âr u teblîğ kılındı ve işbu irâde-i mülhemiyet-âde-i hazret-i mülükânenin hükm-i celîline imtisâlen Giridlilerin harekâtı ve komitenin teşebbüsâtı sûret-i hafiyyede ta‘yîn kılınan adamlar vâsıtasıyla taht-ı nezâretde bulundurulmakda olduğundan buraya muvâsalat-ı çâkerânemden beri Yunanistan’dan cezîreye biri on kadar Giridli eşrâfı ve diğeri on bin fişengi hâmilen sûret-i hafiyyede iki kayık te’mîn edib keyfiyyet derhâl Girid Vilâyeti’ne şifreli telgrafnâme ile bildirildi. Yunan devleti Reîs-i Vükelâsı Mösyö Delyani Hâriciye Nâzırı Mösyö Delyorgi ile bi’d-defe‘ât vukû‘ bulan mülâkât-ı âcizânemde Girid Mes’elesi hakkında uzun uzadıya mübâhese edilerek Yunanistan’dan Girid eşkiya ve cebhâne i‘zam ve irsâli saltanat-ı seniyye ile hükûmet-i Yunaniyye beyninde te’kîd etmekde olan münâsebât-ı muvâlât-kârâne ile kâbil-i tevfîk olamayacağından artık sûret-i kat‘iyyede buna bir nihâyet verilmesi zımnında vukû‘ bulan tebliğât-ı

çâkerâneme cevâben Yunan Devleti menâfi'-i siyâsiyyece Devlet-i Aliyye'ye müşterek olmak hasebiyle saltanat-ı seniyye ile dâ'imâ münâsebât-ı dostâne hüsn-âmîz şüde bulunmak en ziyâde hükûmet-i hâzıranın mesleği iktizâsından olduğu komite tarafından Girid'e gönderilecek vakti zamânında istihbâr olunan cebhânenin müsâderesi vesâ'ire gibi hâlâtda hükûmet-i hâzıra tarafından ibrâz edilmiş olan hüsn-i niyyet meslek-i mezkûrenin bi'l-fi'il isbâta kâfî idiği ve fakat Yunanistan sevâhil-i vâsı'asından Girid mültecîleri hafiyyen azîmet etmeye ve biraz fişenk kaçırmaya muvaffak olurlar ise bunun men'i hükûmetin hakkıdır. Susamayacağı ve kendilerinin Girid mültecilerine da'imâ nasîhati rahat durmaları zemîninde olduğu gibi **[5]** Giridlilerin çoğu dahi asâyiş tarafdârı iselerde cezîrede nâ'ire-i fitne vü fesâdı iş'âl ile bir iş görebilmek fikr-i sakîminde bulunan ba'zı (…) husûsuylabu fikrin müverrici bulunan komite reîsi Antonyadis nâm şahsın Girid eşkiyâsını teşcî'den hâlî kalmadığı ve fakat komitenin parası olmadığı cihetle i'ânede devâm edemeyeceği ve diğer taraftan cezîrede bulunan ba'zı üşerâ vü eşhâs-ı rezîle her ne sûretle olur ise olsun ta'kîb-i tenkîl edilerek bir an evvel şer u şûrları def' ve izâle edildiği takdîrde cezîrede tamâmıyla sükûn ve asâyişin takrîr edebileceği yolunda (…) efkâr ve mütâla'ata az çok yek diğeriyle muvâfık bulunmuşdur. Reîs ve nâzır-ı mûmâ-ileyhimâ ile bu sûretle cereyân eden mübâhese ve mükâleme ile bir hafta müddet zarfında süferâ-yı sâ'ireden hâricden istihsâl etdiğim mâ'lûmât bi'l-muhâkeme şu niyetce hâsıl oluyor ki Delyani kabînesi Yunanistan'ın Girid hakkındaki â'mâl-i harîsânesine şu zamânda Avrupa'yı müsâ'id bulmaması ve husûsuyla kendileri mevki'-i iktidarda takarrürleri için dâhilen ve hâricen bir gâile çıkarmak mesleğini ihtiyâr etmesi cihetiyle mu'âveneti tecvîz etmekde isede her kangı farka şimdiki hâlde geride mes'ele çıkarmak fikr-i niyyetinde olmadığından Girid işgâline açıkdan açığa mevki'-i iktidarda bulunur ise bulunsun Yunanistan'ın öteden beri mâ'lûm olan politikası iktizâsınca Giridlileri yedinde dâ'imâ bir âlet hükmünde bulundurmakda olduğundan bunların Yunanistan'da saltanat-ı seniyye'ye karşı vukû' bulacak harekât-ı aleniyyelerine karşı zâhiren müsâ'ade etmemek ve kilitli olmamak üzere beşer onar Girid eşkiyâsının azîmetinden ve cüz'î fişenk irsâlinden haberdâr olsa bile

Giridlilerle Yunanlıların teveccühünü gâib etmemek üzere bu gibi teşebbüsât-ı hafiyyeden mâ'lûmâtı olmadığı beyânıyla iğmâz-ı ayn etmek Delyani kabinesinin dahi mes'ele-i hâriciyye iktizâsında bulunduğu i'tikâd-ı âcizânesindeyim efendim. **[6]**

Kurenâ'dan Mehmed Ârif Bey'e Tahrîrât

Fî 15 Ramazân Sene [1]308 ve fî 12 Nisan Sene [1]307

Mihran Damadyan isminde bir şahsın riyâseti tahtında Atina'da bir Ermenî fesâd komitesi mevcûd olduğu istihbâr kılınarak buraya muvâsalat-ı çâkerânemden beri mezkûr komitenin harekât ve mu'âmelâtı hakkında mâ'lûmât-ı sahîhiyye ahzını dahi müterettib ve fekk-i memlûkiyyet olan vezâyif-i mukaddese cümlesinden edâ eylediğimize mebnî bu maksada vüsûl için ve çâkerânemin yettiği mertebe vesâ'it-i mümkineye mürâca'atla şimdilik istihsâl edebildiğim netîcenin ber-vech-i âtî arz u beyânına mücâseret eylerim. Şöyle ki merkûm Mihran Damadyan[114] evvelce Sa'âdet Gazetesi muharrirliğinde bulunmuş olub Atina'da bir komite teşkîl etmek üzere Der-sa'âdet Komitesi tarafından reîs sıfatıyla ibtidâ buraya gönderilmiş olub Diran Kelekyan nâm şahsın mâ'iyyetinde komite kitâbetini îfâ etmek üzere berâber gelmişdir. Merkûm Kelekyan burada Vatan nâmıyla hükûmet-i seniyye aleyhinde Türkçe bir gazete neşri teşebbüsâtında bulunmuş ise de hastalığı cihetiyle muvaffak olamayıb Marsilya'ya gitmişdir. Andan sonra Papazyan isminde bir şahıs ve biraz müddet sonra merkûm Mihran Damadyan Atina Komitesi'ne ta'yîn kılınmışdır. Şimdi mezkûr komite bunun riyâsetinde bulunub yedi a'zâsı vardır. Azâ-yı merkûmeden şimdilik isimlerini öğrenebildiğim Agopyan ve Grigoryan ve Gürciyan ve Kirkor Mahnukyan ve Garabet Boyacıyan'dır. Bugüne kadar istihsâl edebildiğim mâ'lûmâta göre işbu komite merkezi Der-sa'âdet'de bulunan asıl büyük komite tarafından gönderilen mebâliğ ile irâde-i idâre olub mezkûr Dersa'âdet Komitesi'nin

[114] Hınçak Komitesinin önde gelen isimlerinden biridir. Bkz. Mihran Damadyan, Bir Ermeni komitecinin İtirafları (Yay. Haz. Haluk Selvi), Timaş Yayınları, İstanbul 2009, s. 17-50. Ayrıca Mihran Damadyan'ın için bkz. Erzurum, Bitlis ve Mamûretülaziz Vilâyetlerindeki Ermeni İsyanları (1890-1905) Yrd. Doç. Dr. Mevlüt YÜKSEL

vazîfesi ihtilal ve fesâdı idâre etmek ve Marsilya Komitesi iâne-i nakdiye toplamak ve Londra Komitesi dahi matbû'ât vâsıtasıyla neşriyât-ı siyâsiyyede bulunmak imiş. İşbu komitelerin mu'âmelât-ı husûsiyyeleri hakkında daha ziyâde mâ'lûmât almak mutlaka komitenin emniyyetini kazanmak dâire-i mahremiyetin kabûlü olunmaya mütevakkıf bulunmakla bu işin uhdesinden gelebilecek münâsibbiri bi't-ta'yîn muharrir Damadyan ile her ne yapılıb münâsebet-i tâm ve mütevâliyede bulunmağa me'mûr edilmişdi.**[7]**

Me'mûr-ı merkûmun birkaç günlük teşebbüsâtı netîcesi olmak üzere bu kere Marsilya'dan mezbûr Mihrân Damadyan nâmına gelmiş olan Ermenîce bir mektûb elde edilerek bi't-tercüme mahalline i'âde olundu. Mektûb-ı mezkûrun leffen takdîm kılınan tercümesinde masnû' bahs olan Diran Kelekyan bâlâda ismi sebkat eden Atina Komitesi reîs-i esbakı olub mektûbun me'âline nazaran şimdi kendi İstanbul'a muvâsalat etmiş olmak gerekdir. Şimdi me'mûr-ı merkûmun azîmeti mes'elesine i'ânet ve mu'âvenet cihetini iltizâm ile komiteye dâhil olmağa çalışmakda olduğundan (…) muvaffakiyet-vâye-i hazret-i şehinşâhîde sâlifü'z-zikr Ermenî Komiteleri'nin mahall-i ictimâlarıyla kimlerden ibâret olduğunu ve serâir-i hafâyâ-yı sâ'iresine kesb-i vukûf ve mâ'lûmat edileceği ümîdinde bulunduğumun arz u beyânı bâbında.

Atina'da Mukim ve Mihran Damadyan nâmına olarak Marsilya'dan Fî 9 Nisan sene 1891 tarihli ve imzâ yerine atmış (…) **birisi Ermenî hurûfatı ile vârid olan Ermenîyü'l-ibâre mektûbun tercümesidir.**

Aziz Refikim

Son mektûbumun mündericâtını tasdîk ederim. Şimdilik şâyân-ı iş'âr başka bir şey yokdur. Diran Kelekyan i'âde-i sıhhat eylediği zann olunur iken yeniden kan tükürmeye başladı her ne kadar mikdârı az isede gittikçe ziyâdeleşerek mehâlik olabilmesi muhtemeldir. Bî-çâre nevmîd bir hâlde bulunduğundan ekseriyâ ağlıyor.

İstanbul'a azîmetine intizâr edenler tarafından aldığı mektûba bir muhâtara olmadığından bahisle kendisini İstanbul'a çağırıyorlar. Merkûm zâta gitmeyi çok arzu ediyordu ve gitmeyede karar verdi zîrâ hastalığından pek nevmîddir. Ben bilâ-müsâ'ade İstanbul'a gitmesini kendisine nasîhat eyledikçe gözleri yaşla dolarak *"Birâder öleceğim bâri vâlidemin kucağında öleyim"*diyordu. Nihâyet yarın sabah treniyle azîmete karar verdi. Bugün son mülâkâtımızda pek ümîdsiz gördüm ve ağlayarak *"öleceğim öleceğim, beni unutmayınız"* diyordu.**[8]**

Kurenâ'dan Ârif Bey'e Tahrîrât

Fî 15 Ramazân Sene [1]308 ve fî 12 Nisan Sene 1307

Yunanistan'da ikâmet etmekde bulunan Yanya Hristiyanlarından ba'zı eşhâsı Epir kıtasından efkâr-ı Yunaniyyeyi neşr ve telkîn etmek maksad-ı müfsid-kârânesiyle bi'l-ictimâ' Fraterniya Epirot nâmıyla ve *Efimeris Gazetesi* baş muharriri Akezilas Yanopolis'in riyâseti tahtında bir komiteye teşkîl eyledikleri hafiyyen istihbâr kılındı. Mezkûr komitenin işbu maksada vüsûl için ne gibi vesâ'ite mürâca'at edeceği henüz mukarrer değil isede her güne harekât ve teşebbüsâtdan mâ'lûmât almak üzere sefâret-i seniyyece tedâbir-i lâzıme ittihâz edilmiş ve şâyân-ı ehemmiyet olanlarının derhal arz u iş'âr kılınacağı tabi'î olub keyfiyyeti Hâriciyye Nezâret-i Celîlesi'ne dahi bildirilmiş olmakla ol bâbda.

Hâriciyye Nezâret-i Celîlesi'ne Tahrîrât

Fî 22 Ramazân Sene [1]308 ve fî 19 Nisan Sene [1]307

Mârûz-ı bende-i mütehassıslarıdır. Sâye-i füyûzât-vâye-i hazret-i veliyy-i ni'metlerinde ta'yîn buyurulmuş olduğum me'mûriyyet-i hâzıra-i kemterâneme müteveccihen Der-sa'âdet'den hareket etmezden evvel li-ecli'l-verâ hâk-i pây-i devletlerine revsâ-yı ubûdiyyet olduğum esnâda iltifât-ı girân-bahâ-i bende

perverîlerine mazhariyyetle berâber ahz ve telakkî etmiş olduğum irâde-i aliyye-i âsafânelerine imtisâlen devletli Fodyadi Paşa hazretlerine dâir olarak bir kıt‘a Türkçe tahrîrât-ı resmiyye mahremâne olarak Mektûbî Müdîri sa‘âdetli Münir Bey Efendi hazretleri vâsıtasıyla leffen takdîm kılınmış olmakla ol bâbda.**[9]**

Hâriciyye Nezâret-i Celîlesi’ne Tahrîrât

Fî 22 Ramazân Sene 1308 ve fî 19 Nisan Sene 1307

Roma sefîr-i esbakı devletli Fodyadi Paşa hazretlerinin Atina sefâret-i seniyyesine ve vukû‘ı me’mûriyyet-i bendegânem vesîlesiyle geçende bendelerine bir vizite verdiğini ve esnâ-yı müsâbehetde ne yolda idâre-i seniyye eylediğini arîza-i mütekaddime-i çâkerânemde arz u iş‘âr etmiş ve eslâf-ı âcizânemin sûret-i hareketlerine tevfîka-i bendeleri dahi müşârun-ileyhe i‘âde-i vizite ile fakat hânesinde bulamayarak kartımı bırakmış idim. Şehr-i cârî-yi Rûmî’nin on dördüncü günü Fodyadi Paşa tekrâr teşvîk eylediğine dâir selef-i çâkerî tarafından makâm-ı âlî-yi âsafânelerine ba‘zı iş‘ârât vukû‘ bulmuş olduğunu istihbâr eylediğinden hakkında nâ-be-câ olan bu gibi uzviyyât tekzîb için geldiğini ve sefâret evrâkı miyânında bu gibi iş‘ârâta tesâdüf etmediğimden bu bâbda kendisine edilen ihbârın makarr-ı fî sıhhat olamaması lâzım geleceğine dâir vâki‘ olan ifâde-i âcizâneme cevâben dahi istihbârât-ı vâkı‘a Der-sa‘âdet’deki odası vâsıtasıyla Bâb-ı Âlî’den istihsâl edilmiş mâ‘lûmâta müstenid bulunmakla mevsûk idiğini ve evvelce beyân eylediği vecihle daha Roma’da bulunduğu esnâda taraf-ı eşref-i hazret-i şehriyârîden Girid vâlîliği kendisine teklîf olunmuş iken orada bir hizmet göremeyeceği mütâla‘asıyla kabûlde beyân-ı ma‘zeret eylediği hâlde şimdi vilâyet-i mezkûreyi li-ecli’l-istihsâl bu gibi bir takım vesâ’it-i gayr-i meşru‘aya mürâca‘atı nasıl kâbil olabileceğini ve husûsuyla böyle bir arzuda bulunmuş olsa doğrudan doğruya serîr-i şevket-masîr-i hazret-i mülkdârîye arz-ı keyfiyyetle istid‘â ve istirham etmek mümkün olamayacağını beyân ile Mahmûd Nedîm Bey’in iş‘ârât-ı vâkı‘asının uzviyâtından ibâret olduğunu lâzım gelen makâm-ı ulyâya arzu-yı iş‘âr etmekliğimi ricâ eyledi. Ba‘zı Giridlilerin

Fodyadi Paşa'yı cezîre vâlîliğine ta'yîn etdirmeye çalışmakda olduklarına dâir Yunan Hâriciyye Nâzırı'nın mahremâne vukû' bulan ihbârı üzerine selef-i âcizî tarafından fî 21 Nisan sene 1892 tarihinde makâm-ı âlî-yi nezâret-penâhîlerine keşîde edilmiş bir telgraf müsvedde sefâret evrâkı miyânında manzûr-ı âcizânem olmuş idiyse de sefâretce buna dâir mâ'lûmat olmadığı hakkındaki ifade-i âcizânemi tekrâr ile keyfiyyeti doğrudan doğruya kendileri lâzım gelen makâm-ı âlîye arz etmesi daha münâsib olacağını beyân etmiş isemde bu bâbda kendisinden bir su'âl vukû' bulmuş olduğundan vesâ'it-i âcizâneme mürâca'at etdiğini söyledi müşârun-ileyh iş bu musâhabet esnâsında Girid'in hâl-i hâzırdan dahi bahisle şimdi Giridlilere sermâye-i i'tirâz olan tâ'dîlât fermân-ı hümâyûn uhiyyet şeref-ta'alluk etmemiş olmasıydı. Kendi fikrince **[10]** daha münâsib olacak idiysede mâdemki fermân-ı hümâyûn-ı mezkûr şeref-sâdır olmuşdur. Şimdi bir harfinin bile kayd olunmasını hükûmet-i seniyyece pek muzırr olacağını ve bi'l-münâsebe sözü kendi zâtına dahi intikâl etdirerek saltanat-ı seniyye'den emekdâr ve sadâkatkâr bir bendesi olduğu ve Sava Paşa[115] ve sâ'ire gibi daha az mikdâr olan bendegân-ı sâ'ire-i mekârim-vâye-i hazret-i şehriyârîde eltâf u inâyât-ı mütenevvi'aya mazhariyyetle makâm bulunduğu hâlde kendisi bu gibi ni'am-ı celîleden mahrûm bırakılmakda idiğini ve Roma sefâret-i seniyyesinden infisâlini müte'âkib Der-sa'âdet'e gitmesi kabâhat add olunur ise o aralık Der-sa'âdet'e gitmek için hazırlık görmekde olduğu hâlde me'mûriyyetinin hitâm bulduğuna dâir olan name-i hümâyûnun ya kendisi ve yâhûd halefi tarafından krala takdîmi her yerde cârî olan âdet iktizâsından iken name-i hümâyûn-ı mezkûrun sefâreti müsteşârı tarafından takdîm olunacağına dâir İtalya Hâriciyye Nezâreti'ne teblîğ olunması hakkında makâm-ı âlî-yi âsafânelerinden bir emir telgrafı vürûd etmesi haysiyyetine dokunmuş idiğinden onun üzerine Der-sa'âdet'e gitmekten sarf-ı nazar eylediğini dahi beyân eder. Tafsîlât-ı mebsûtadan (…) ilm-i âlî-yi nezâret-penâhîleri buyurulacağı vecihle Paşa-yı müşârun-ileyh Girid vâlîliğini istihkâkla çalışmakda olduğuna dâ'irr hakkında deverân eden **(S.7)** tâ'dîlat-ı fermân-ı hümâyûn

[115] Yannis Sava Paşa Rum kökenli bir Osmanlı devlet adamı olan paşa Cezâir-i Bahr-i Sefid Vâlîliği ve Hariciye Nazırlığı yapmıştır.

geriye alınır ve cezîrede bekâsı dahi te'mîn edilir ise takrîr-i nizâm ve asâyişi der-uhde edeceğini bir kaç gün evvel paşa-yı müşârun-ileyhin bizzat kendisinden işittiğini mahremâne ifâde eylemiş ve binâen-aleyh Fodyadi Paşa'nın âcizlerine söylediği sözler ile süferâ-yı sâ'ireye isti'mâl etmiş olduğu sene (…) gibi (…) -i şâyân-ı dikkat bulunmuş olmakla keyfiyyetin bir tafsîl-i arz u iş'ârına mübâderet kılındı, ol bâbda.

(S.7)

şayi'âtı tekzîb ve hükûmet-i seniyyenin şimdiye kadar tâ'dîlât-ı fermân-ı hümâyûnun geri alınması husûsundaki meslek-i âlîsini tasvîb eylediği hâlde ertesi gün sefâretden biri bendelerine etmiş olduğu vizite esnâsında tasdîk olarak Fodyadi Paşa'dan dahi söz açarak.**[11]**

Kurenâ'dan Mehmed Ârif Bey'e Tahrîrâtdır

Fî 22 Ramazân Sene 1308 ve fî 19 Nisan Sene [1]307

Atina'da bulunan Ermenî fesâd komitesi üyesi Mihran Damadyan nâm şahs-ı şerîr ile te'yîde münâsebâta me'mûr edildiği ârîfe-i mütekaddime-i bendegânemde arz u beyân olunan adam, mezkûr komite a'zâlığına girmeye muvaffak oldu. Bu bâbda komiteyeli-ecli'l-i'âne verilmesi mu'tâd olan meblâğ ile ma'hûd *Hınçak Gazetesi*'nin her a'zâ için taht-ı mecbûriyyetde olan abonman ücreti te'diye etdirilmiş olduğundan İsviçre'de Cenevre şehrinde bulunduğu bu kere istihbâr kılınan asıl merkez komitesi tarafından vürûd edecek makbûz senedâtı manzûr-ı âlî buyurulmak üzere takdîm kılınacağı gibi gelecek haftaya kadar komitenin serâ'irine dâir ba'zı mühim şeyler haber alınacağı ümîdindeyim. Merkûm Damadyan'a gönderilen mektûblar herne mütâla'aya mebnî ise doğrudan doğruya kendi nâmına değil fakat tahsîs etmiş olduğu bir mahal vâsıtasıyla vürûd etmekde olduğundan o mahalli akçe kuvvetiyle bilâ-tamâ' mektûblar Damadyan'a gitmezden evvel bendelerine götürülmekdedir. Bu posta ile gelmiş olan ba'zı gazetelerle üç mektûbundan biri Der-sa'âdet'de bulunan hemşiresi Sorpin kadın tarafından Fransızca olarak yazılmış ve ehemmiyetden ârî

bulunmuş olmakla i‘âde kılındı. Diğeri Ermenîce olarak İskenderiye’den vürûd etmiş ise de sefâretde Ermenîce bilir kimse bulunmadığından ve Pire baş şehbenderimiz Vaksi Efendi’yi iyice tanımadığım cihetle emniyyet edemediğimden mezkûr mektûbu dahi mündericâtını anlamaksızın i‘âdeye mecbûr oldum. Üçüncüsü İzmir’den Nemçe postasına ta‘ahhüdlü olarak verilmiş bir paketdir ki derûnunda Avrupa’da Türkler ser-levhâlı İngilizce olarak matbû‘ bir küçük risâle ve saltanat-ı seniyye aleyhine yine bir risâle-i muzırra neşr için bir tarafı tarihe ve diğer tarafı mezhebe müte‘allik İngilizce musavverât ile bir kıt‘a tasvîr-i hümâyûna ve yine mündericâtını anlayamadığım Ermenîce musavverât ve sâ’ire bulunduğu görülmekle ve merkûm Damadyan ba‘zı neşriyyât-ı muzırra için bir tasvîr-i hümâyûn beklemekde idiğini evvelce istihbâr kılınmış olmakla evrâk-ı mezkûre güç hâl ile elkonulub muzırr hâlâtı daha iyi anlaşılmak üzere leffen takdîm kılındı. Şerîr-i merkûm Damadyan yalnız Ermenî fesâdıyla kanâ‘at etmeyib bu kere istihbâr etdiğime nazaran Girid fesâd komitesi’yle de ittifâka çalışmakda idiğinden Atina’da devâm-ı akâmeti muzırr olduğu cihetle kendisinin Yunanistan’dan nas‘iydi muhsin adîdeyi mûceb olacağına mebnî me’mûr etdiğim adam vâsıtasıyla komitenin serâirine kesb-i ıtlâ‘ olundukdan sonra gerek hükûmet-i mahallî ve gerek vesâ’it-i sâire ile Yunanistan’dan teb‘îdi mümkün olabiliyor ise esbâbına ta‘allük etmek ve yâhûd ileride komitenin teşebbüsât-ı sâ’iresine vâkıf olmak için daha bir müddet bırakılmak şıklarından kangısı matlûb-ı ilmiyye tevâfuk eder ise veliyy-i ni‘met-i bî-minnetimiz Padişâhımız efendimiz hazretlerinin meyâmin (...) hümâyûnlarında fedâ-yı ser-ve-cân etmek hiçbir fedâkârlıkdan çekinmeyerek îfâ-yı muktezâsına bedel-i nakdiyye-i vüsû‘ ve mukadderât edilmek üzere her ne yolda emr u fermân-ı kerâmet beyân-ı hazret-i şehriyârî şeref-müte‘allik buyuruluyor ise emr u iş‘ârı bâbında. **[12]**

Kurenâ’dan Ârif Bey’e Tahrirat

Fî 22 Ramazân Sene [1]308 ve fî Nisan Sene [1]307

Girid eşkiyâsı sergerdelerinden olup ihlâl-i asâyiş-i mu‘akid-i hâ’inânesiyle bir iki ay mukaddem hafiyyen cezîreye gitmiş olan Dimitri ve Yani ve Liyapi gibi eşna‘-ı

hayâdîd birkaç hempâlarıyla berâber bu kere cezîreden firâr ile Yunanistan'a avdet eylediler. Her nekadar Yunan Hükûmeti bi'l-fi'l mu'âvenet göstermekde ise de Atina'da bulunan Girid İhtilâl Komitesi arasıra ba'zı serserîleri cezireye i'zâm ile oradaki eşkiyâyı teşcî'den ve ahâlî-yi ihtilâle sevk-i gayret-i câhilânesinden hâlî kalmadığı hâlde ser-firâz-ı eşirrâ olan eşhâs-ı merkûmenin cezîrede barınamayarak firâra mecbûr olmaları takrîr-i inzibât ve asâyiş için mesâ'î ve ikdâmât-ı mütevâliyesi meşhûdiye-i sekerât olan Vâlî Devletli Cevâd Paşa Hazretlerinin tedâbîr-i sâ'ibesinden ileri geldiği anlaşılmış ve sâye-i kudret-vâye-i hazret-i pâdişâhide eşkiyâ-yı sâirenin dahi diğerlerinin eserlerine iktifâ ile ahâlî-i mazlûme ve teb'a-i sâdıka-i şehin-şâhîlerinin zıl-zalîl-i hümâyûnlarında nâil-i emn ü istirâhât olmaları me'mûl bulunmuş olmakla ol bâbda.

Aydın Vilâyetine

Fî 25 Ramazân Sene [1]308 ve fî 22 Nisan Sene [1]307

Mahremâne

Bir Ermenî fesâd komitesi tarafından yazılıb ber-takrîb elde edilen mektûb Ermenî lisânı üzerine muharrer olmasına ve Der-sa'âdet'e kadar irsâl ve isti'âdesine vaktin müsâ'id bulunmasına mebnî leffen ve sefâret-i seniyyenin emîn ve mu'temedi bulunan Nikola Omis Efendi'ye tevdî'en huzur-ı âlî-yi vilâyet-penâhîlerine takdîm kılındı. Mektûb-ı mezkûrun be-hame-hâl bir kaç gün zarfında mahalline i'âdesi muktezâsı olduğundan mazhar-ı i'kâd-ı devletleri bulunan birisine â'id mühim sûretde Türkçe veya Fransızca'ya tercüme etdirilerek ve nereden vürûd etdiği mütercimine bildirilerek ilk vapurla avdet etmek üzere mûmâ-ileyh Nikola Omis Efendi'ye teslîm ile hûb-ı çâkerâneme i'âde buyurulması husûsunda müsâ'de-i aliyye-i âsafâneleri şâyân buyurulmak bâbında.

Kurenâ'dan Ârif Bey'e

Fî 29 Ramazân Sene [1]308 ve fî 26 Nisan Sene [1]307 (Numara: 6)

Mahremâne

Ma‘hûd Mihran Damadyan namına olarak İsviçre’deki merkez komitesi tarafından bu kere vârid olan Ermenîce bir mektûbun 8-10 sahîfelik kadar mufassal olmasına ve ona melfûf bir varakada ise Tiflis ve Uçmiyazit gibi ba‘zı Rusya şehirleriyle bir çok Ermenî esâmîsi Fransızca hurûf ile muharrer bulunmasına mebnî mektûb-ı mezkûrun birçok mevâdd-ı mezkûrun birçok mevâdd-ı fesâdiyyeyi hâvî olduğu tahmîn kılınarak mutlaka me’âline ıtla‘-ı kesb edilmesi lâzım gelmiş ise de Ermenîce olmak hasebiyle burada henüz kimseye emniyyet edemediğimden ve mektûb-ı mezkûr gelecek postaya kadar mürsel eline verilmek üzere vâsıta olan mahalle i‘âdesi muktezî idiğinden sûret-i mahremânede bi’t-tercüme i‘âde etmek üzere emîn olduğum bir âdeme tevdî‘an geçen Çarşamba günkü vapurla **[13]** Aydın Vâlîsi Devletli Paşa Hazretlerine isâl kılındı. Mûmâ-ileyh Pazar-ertesi günü vapurla İzmir’denavdet edeceğinden arz kılınır. Atina vilayetin dâhilinde bulunan Ermenîlerin Hükûmet-i Seniyye aleyhine isyân ile oralarda dahi îkâ-yı fitneye Ermenî fesâd komiteleri tarafından gayret edilemekde olduğundan gelecek şehr-i Mayıs içinde oraca da şurş zuhûruna intizâr edilmekde olduğu merkûm Damadyan tarafından ifâde olunduğu olunmakla arz u ihbâr-ı keyfiyyede mesâ‘î kılınır, ol bâbda.

Kurenâ’dan Mehmed Ârif Bey’e Bir Tahrîrât

Fî 7 Şevvâl Sene [1]308 ve 3 Mayıs Sene [1]307 (Numara: 7)

Mihran Damadyan’ın Girid fesâd komitesi ile dahi bir münasebât peydâsı etmek sûretinde bulunması hasebiyle burada ikâmeti mâzeretten hâlî olmayacağından bahisle mümkün ise kendisinden Yunanistan’da teb‘îdi vesâ’ikinin istihsâline çalışılması ve yâhûd komitenin teşebbüsât ve harekât-ı sâ’iresine vukûf kesbetmek için bir müddet daha Atina’da bırakılması istizânını hâvî sebk eden arz u iş‘âr, çâkerîye cevâben şıkk-ı sânînin matlûb-ı âlîye muvâfık idiği emr u irâdesini mutazammın vârid-i mevki‘ icâl olan telgrafnâme-i âlî-yi atûfîlerinin mutazammın olduğu emr u fermân-ı hikmet-beyân-ı hazret-i veliyy-i ni‘met-i bî-minnet mazmûn-ı

münîfine tevfik hareket ve uğur-ı meyâmin-mevfûr-ı hümâyûnlarında cân-siperâne îfâ-i vazîfeye bedel vesâ‘-yi mukadderât edileceğindenin arz u beyânı bâbında.

Kurenâ'dan Mehmed Ârif Bey'e Tahrîrât

Fî 7 Şevvâl Sene [1]308 ve fî 3 Mayıs Sene [1]307 (Numara: 8)

Geçenlerde cezâyîr-i Yunaniyye'den Korfu adasında Yahudî milletinden mensûb olduğu rivâyet edilen sekiz on yaşlarında bir kızın maktûl bulunması hasebiyle cezîrenin ahâlî-yi İsevîyesi merkûmun Hıristiyan kızı olduğu ve Yahudîler tarafından kanı alınmak için katledildiği i‘tikâdı ile bir çoklarını darb ve cerh ve ba‘zılarının eşyâlarını dahi tahrîb ve gâret eylemişler idi. Ayamaria ve Zanta gibi cezâyîr-i sâ'ireye dahi sirâyet ederek Hıristiyanlar tarafından birkaç Yahudînin katl ve cerhe kadar cür'et olunması mes'eleyi vahimleştirmekle cezâyîr-i mezkûredeki Yahudîler hânelerinden hârice çıkamaz bir dereceye geldiler. Hükûmet-i mahalli tarafından şimdiye değin akâ'id olunan tedâbîr-i mahall-i mezkûrenin emniyyet ve asâyişe i‘timâd edememekle berâber bir aydan beri hânelerinde kapalı kalmış olan akvât-ı yevmiyelerini tedârikden âciz teb‘a-i şâhâneden olanlar Korfo baş şehbenderi Maksim Efendi'yi mahallelerine çağırarak metbû‘-ı mefhumları olan veliyy-i ni‘met-i bî-minnet efendimiz hazretleri himâyât-ı necât-gayât-ı hümâyûnlarını ve fakr ve zarûretde bulunanları dahi medâr-ı ma‘îşet olmak üzere i‘timâd ve emniyyet-i şehriyârîlerini istifhâ eyledikleri ve ba‘zı (…) Yahudîlerin cezireye azîmet etdikleri mûmâ-ileyh tarafından yenice Atina muharrirât mahallinden anlaşımakla sefâret-i seniyye tarafından pey-der-pey mebani‘-i lâzıme gönderilmek üzere muhtâc-ı i‘âne olanlara şehbederhâne hâsılatından sarf ve memâlik-i şâhâneye ilticâ etmek isteyen muhtâciye dahi i‘âne edilmesi zımnında bi't-telgraf şehbender-i mûmâ-ileyhe saye-i lâzıme izbâr kılınmış ve mes'elenin tafsîlâtı pey-der-pey Hâriciyye Nezâret-i Celîlesi'ne bildirilmekde bulunmuş olmakla ol bâbda.**[14]**

Kurenâ'dan Mehmed Ârif Bey'e Tahrîrât

Fî 7 Şevvâl Sene [1]308 ve fî 3 Mayıs Sene [1]307 (Numara: 9)

Mihran Damadyan nâmına olarak İsviçre'nin Cenevre şehrindeki Ermenî fesâd komitesi reîsi tarafından Ermenî İbrisara vürûd etmiş mufassal-ı mektûbun ba'zı husûsât-ı mühimmeyi hâvî olması mülâhazasına Der-sa'âdet'e kadar irsâ ve i'âdesine vaktin müsa'id olmamasına mebnî li-ecli't-tercüme me'mûr-ı mahsûsaya tevdî'an ve Aydın Vâlîsi Devletli Paşa Hazretlerine gönderildiği geçen hafta arz u işâr kılınmışdı. Vâlî-yi müşârun-ileyh bu bâbda taraf-ı çâkerânemden gönderilen muhtırât ile alınan cevâb-nâmenin leffen takdîm kılınan sûretlerinden keyfiyyet-i ma'lûm-ı âlî-yi atûfîleri buyurulacağı vecihle me'mûr-ı merkûm bu kere Atina'ya avdetle mebhûsâne olan ve iki kıt'âdan ibâret bulunan mektûbu bir kıt'a defter ve tercümeleriyle berâber ve lede'l-mütala'a bir çok ma'lûmât-ı mühimmeyi hâvî olduğu (s.5) (ve Atina'da ihtilâl ikâ'ına varılan ittifâk husûsunda çalışmakda olduğuna ve sâ'ireye dâir evvelce istihsâl edilmiş olan ma'lûmâtı dahi müeyyed bulunduğu anlaşılmış olmakla tercümeleri ve esâmî iyice okunabilmek üzere mezkûr defter Fransızca sûreti ile berâber kılındı. Mezkûr mektûblardan mutlaka bir tanesi Cenevre Komitesi reîsi tarafından yazılmış olması rüvş ifâdelerde anlaşılmakda idiğinden zîrlerinde muhtevîde Murad ve Çertino imzâlarının nâm-ı müsta'id idiği tezâhûr eyliyor. Zîrâ bu sıra hafiyye me'mûrunun verdiği ma'lûmâta nazaran Cenevre Komitesinin ismi Garabet Muradyan müsnegakarı[?] dahi Agob Manukyandır. Mektûbun birinde mezkûr olan külliyat ise de evvelce Atina Komitesi olub geçenlerde Marsilya'dan Der-sa'âdet'e azîmetine da'irarz-ı ma'lûmât eylediğim Kelekyan idiği anlaşılmakda olmakla ol bâbda.

Kurenâ'dan Mehmed Ârif Bey'e Tahrîrât

Fî 7 Şevvâl Sene [1]308 ve fî 3 Mayıs Sene [1]307 (Numara: 10)

Ma'rûzât-ı mütekaddime-i çâkerânem arz u iş'âr kılındığı vecihle Atina'daki Ermenî fesâd komite a'zâlığını ihrâza muvaffak olan hafiyye me'mûru icrâsı lâbüdd olan ba'zı tahlîfe vesâire gibi husûsât-ı mükellefeyi îfâ eyledikden sonra komitenin maksad-ı teşekkülünü ve hatt-ı hareketini mutazammın olan Ermenîyü'l-ibâre matbû programdan bir kıt'ası Mihran Damadyan tarafından kendisine verilmişdir.

Komitenin dâ'irre-i mevzu'ası mûcebince mezkûr program sûret-i mahsûsada i'mâl etdirilen bir çekmece derûnuna vaz' olundukdan ve a'zâ-yı sâire tarafından dahi tahdîm edildikden sonra li-ecli'l-hıfz yeni a'zâya teslîm kılınmışdır ki her a'zâ nezdinde bir sûretle birer program mahfûz olması usûl iktizâsından imiş. İş bu programın mündericâtı hakkında Mihran Damadyan'ın yeni a'zaya emniyyetce bilmediği cihetle şifâhen verdiği ma'lûmâta nazaran Ermenîstan istiklâlini istihsâl içine her türlü fedâkârlık ihtiyârı ve buna mani' olmak isteyenlerin katl ve i'dâmı gibi bir takım makasıd-ı hâ'inâneyi mutazammın idiği anlaşılmakla bi't-tercüme muhteviyâtına lâyıkıyla vukûf hâsıl olmak için mezkûr çekmeceden çıkartılarak Cenevre şehrindeki komite tarafından edilmekde olan *Hınçak* nâm gazetenin bu kere vârid olan bir nüshasıyla berâber manzûr-ı âlî buyurulmak üzere leffen takdîm kılındı. Me'mûr-ı merkûmun komite a'zâlığına kabûlünü ve mezkûr gazeteye abonesini mübeyyin olan sened Cenevre'den vürûd etmediği cihetle bu hafta dahi takdîm olamadı. Merkûmun ifâdesine nazaran Mihran Damadyan husûsuyla komite hakkında Der-sa'âdet'de her ne cereyân eder ise haber almakda olduğundan ma'tûf gazete ve program ve gazeteden şimdiye dek başka taraftan tercüme edilip olunmamış ise buradan gönderilmiş olunan mütercim tarafından bilinmesi ve geleceğinin buradaki teşebbüsât-ı çâkerânem hal-i pezîr olmak üzere ihtiyâta ra'iyyeten arz u ihtârına ve mezkûr programın mahalline konmak üzere bi't-tercüme i'âdesi (…) irtisâle ictisâr kılınmış olamakla ol bâbda.**[15]**

Kurenâ'dan Mehmed Ârif Bey'e Tahrîrât

Fî 7 Şevvâl Sene [1]308 ve fî 3 Mayıs Sene [1]307 (Numara:11)

Eba an ceddin ni'met-i hazret-i veliyy-i ni'met perver-şâyân olmuş bu abd-i âciz-i esdakın fikir ve zikri her ne kadar nâcizâne sürse bile da'imâ veliyy-i ni'metine bir sûretle arz u sadâkat ve hizmete mahzar olduğu gibi lede'l-iktizâ yine veliyy-i ni'metine arz-ı hâcât ve şu'â-i ubûdiyyet ve memlûkiyetden idiği mülâhaza-i kâsırânesiyle şu vecihle arz u hâl-i darâ'at eylerim ki mürüvvet-i çeşm-i iftihârımız olan veliyy-i ni'metimiz sevgili padişâhımız efendimiz hazretlerinin saltanat-ı

seniyyeleri aleyhine muharrerât ve imâdiyât gibi ba‘zı (…) haramanın harekât ve teşebbüsât denâ’et-kârâne kesb-i vukûf için (…) ve sa‘y-i çâkerânem yetdiği mertebe hedef-i mukadderât edilmekde ise de uğur-ı meyâmin-mevfûr-ı hümâyûnlarında yalnız bezl-i vücûd ile hizmet edilmiş olmayıb arz u izâhdan te’dîb eylediğim mâliye cihetince dahi iktidâr-ı çâkerânemin ihtiyârını istilzâm eylemektedir. Sefâret-i seniyyenin bir kaç sene evvel şehriyârî yedi sekiz bin kuruş ve mukaddemâ daha ziyâde mikdârda olan hafiyye tahsîsâtı tenzîl edile edile nihâyet gitdiği halde otuz dört liraya kadar tenzîl etmişdir ki Atina gibi hadd-i fiyat hafiyye olan bir mahalde yalnız Girid işleri için o mikdâr meblağ (…) cedîd edilmeye ve ba‘zen dahi kifâyet etmemektedir. Sâye-i ihsân-vâye-i hazret-i şehriyâri’de olmakda olduğumuz sefâret-i seniyye mahsûsâtı ise masârıf-ı zâ’ire ihtiyârına mütehammil olmadığı gibi esbâbını beyân edemeyeceğim böyle husûsât-ı mahremâne için Hâriciyye Nezâret-i Celîlesi’ne mürâca‘at edememekliğim dahi tâbi‘î bulunduğundan sefâret-i seniyyenin şimdiki hafiyye tahsîsâtı ulaşmadı. Otuz dört liradan hiç olmaz ise bir misline iblâğ ve yahud sûret-i âhirle ihsânı ve inâyet-i hazret-i pâdişâhi erzân buyurulması husûsunu mücerred ilgâsı mecbûriyyeti ile doğrudan doğruya atebe-i felek-mertebe-i hazret-i veliyy-i ni‘metden istirhâm ve istid‘âya mücaseret kılınmış olmakla ol bâbda.

Kurenâ’dan Ârif Bey’e Tahrîrât

Fî 7 Şevvâl Sene [1]308 ve fî 3 Mayıs Sene [1]307 (Numara: 12)

Merbûtan takdîm kılınan defter (…) ma‘lûm-ı âlî-yi atûfîleri buyurulduğu vecihle Der-sa‘âdet’de bulunan Ermenî fesâd komitesi meclis-i idâresi hey’etinin kimlerden ibâret olduğuna dâ’ir hafiyye me’mûru bu kere Mihran Damadyan’dan me’haz-i ma‘lûmât etmiş ve bunlardan Tabîb H. Tiryakiyan nâm şahsın bir süre evvel tevkîf olunub me‘hazen afv ve merhamet-i seniyyeye mazhar olduğu hâlde yine harekât-ı müfsid-kârânesine müdâvim bulunduğu ve meclis-i mezkûrun gerek Paşa veya Kumkapı cihetlerinde bir mahallede ictima‘ etmekde olduğunu istihbâr ile mahalle ve sokağını öğrenememiş olmakla ol bâbda.

Der-sa‘âdet’de bulunan Ermenî fesâd komitesi meclisi idâresi:

Re’is: Ermenîrü’esâ-yı rûhânîyesinden Horetnar Bey İzmirliyan

A‘zâ: Tabîb H. Tiryakyan

A‘zâ: Mücevherci Bağos Bedrosyan

A‘zâ: Sarrâf Minas Dermikliyan

A‘zâ: Mûsikî Mu‘allimi Dikran Çuhacıyan

A‘zâ: Mardin Dadyan

A‘zâ: Tabib Donakyan

A‘zâ: Da‘va vekili Ma‘zedic Esasyan**[16]**

Kurenâ’dan Mehmed Ârif Bey’e Tahrîrât

Fî 13 Şevvâl Sene [1]308 ve fî 10 Mayıs Sene [1]307 (Numara:13)

Hafiyye me’mûrları Ermenî fesâd komitesi a‘zâlığına kabûlünü mebnî olarak bu kere Cenevre’den vürûd etmiş olan sened leffen takdîm kılındı. Mezkûr senedin zîrinde tevzi‘ iki imzâdan dahi anlaşıldığı üzere İsviçre Merkez Komitesi re’isi Garabet Muradyan ve (…) Kagari Agop Manukyandır. Bâlâsında adede mahsûs 427 numarası ile yanında ecnebîye alâmet olan (E) harfinden anlaşıldığı üzere şimdiye değin komiteye Memâlik-i Şâhâne ile memâlik-i ecnebiyede ol mikdâr a‘zâ dâhil olmuşdur. Ortasında muharrer ismin sahibi ise sefâret-i seniyyeye bu yolda hidemât-ı mürûra ibrâz etmekde olan hafiyye me’mûruan-asl Giridli olub Atina’da neşr edilmekde bulunan *İpiteris Gazetesi*’nin muharriri Kiryako Çakaki nâm kimse olmakla ol bâbda.

Kurenâ’dan Mehmed Ârif Bey’e

Fî 13 Şevvâl Sene [1]308 ve fî 10 Mayıs Sene [1]307 (Numara: 14)

Ma‘rûzât-ı mütekaddime-i çâkerânemde arz u iş‘âr kılındığı vecihle Mihran Damadyan hükûmet-i seniyye aleyhine Rumlarla akd-i ittifâk etmek husûsundaki teşebbüsâtı netîcesi olmak üzere geçenlerde Atina’daki Girid İhtilâl Komitesi re’isi Antonyadsi denizden gidib Rum ve Ermenî Komiteleri’nin lüzûm-ı ittihâdı hakkında şifâhen dermeyân eylemiş olduğu teklîfâta cevâben ve Cenevre’deki merkez komitesi re’isi Garabet Muradyan’a hitâben merkûm Antonyadsi tarafından muvâfakatı hâvî Fransızca mektûbun sûreti leffen takdîm kılındı. Mektûb-ı mezkûr zîrinde komite kâtibi olarak imzâsı muharrer bulunan Giryako Çakaki diğer arife-i bendegânemde zikr-i sebkat eden hafiyye me’mûrudur ki evvelce sefâret-i seniyyenin talebi üzerine mezkûr komite üzerine kitâbetini dahi istihsâl eylemiş ve el-hâletü hâzihî îfâ eylemekde bulunmuş olmakla ol bâbda. **[17]**

Kurenâ’dan Mehmed Ârif Bey’e Tahrîrât

Fî 13 Şevvâl Sene [1]308 ve fî 10 Mayıs Sene [1]307 (Numara: 15)

Roma Sefîri esbak Devletli Fodyadi Paşa hazretleri bu kere tekrâr sefâret-hâneye gelerek Girid Vâlîliği ihrâz için hakkında devâm etmiş olan ba‘zı güft ü gûyı tekzîb ve bu vesîleyle teveccühât-ı cihân-derecât-ı cenâb-ı cihân-bâniyi istirhâm için serîr-i şevket-masîr-i hazret-i veliyy-i ni‘met-i bî-minnet-i a‘zamîye arz u takdîm olunmak üzere bir kıt‘a arîza ile mezkûra rîzanın arz-ı atebe-i ulyâ kılınması iltimâsı hâvî karîn-i sânî-i hazret-i şehriyârî atûfetli Hacı Ali Bey Efendi hazretlerine hitâben yazdığı mektûb-ı âcizlerine bilâ-re’s tahtîm eyledikden sonra nezd-i çâkerâneme bırakmış ve arîza-yı mezkûre bu posta karîn-i müşârun-ileyhe irsâl ve takdîm kılınmışdır. Bu vesîle ile şurasının arzını temmet-i zimmet-i ubûdiyyet ü sadâkat add eylerim ki paşa-yı müşârun-ileyh bundan evvel yine nezd-i çâkeriye gelerek Girid vâlîliğini istihsâl için hakkında deverân eden ve tafsîlâtı 22 Ramazân sene [1]308 tarihli tahrîrât-ı çâkerânemle nezâret-i celîlesine arz u iş‘âr kılınan rivâyâtı kat‘iyyen tekzîb eylediği ve cezîre-i mezkûre hakkında bir buçuk sene mukaddem şeref-müte‘allik buyurulan ta‘dîlât-ı fermân-ı hümâyûn-ı hikmet-makrûnunun bir harfinin bile ta‘dîli mûceb-i mazarrât olacağını beyân etdiği hâlde ertesi güne tesâdüf olarak

süferâdan biriyle vukû‘ bulan mülâkât-ı âcîzânem esnâsında fermân-ı hümâyûn-ı mezkûr bi’l-istirdâd cezîrenin hâl-i sâbıkı i‘âde buyurulduğu ve Fodyadi Paşa’nın geride bekası te’mîn edildiği hâlde cezîre-i mezkûrenin hüsn-i idâre ve takrîr işini der-uhde edeceğini bi’z-zat paşa-yı müşârun-ileyh kendisinden işitdiğini sefîr-i mûmâ-ileyh mahremâne olarak bendelerine ifâde eylemiş olmakla ol bâbda.

Karîn-i Sânî Hacı Ali Bey Efendi’ye Tahrîrât

Fî 13 Şevvâl Sene [1]308 ve fî 10 Mayıs Sene [1]307

Hâk-i pây-işevket-ihtivâ-yı hazret-i veliyy-i ni‘met-i bî-minnet-i a‘zamiye ba‘zı ma‘rûzât-ı ubûdiyyet-kârâneyi hâvî olmak üzere Roma Sefîri-i Esbakı Devletli Fodyadi Paşa hazretleri tarafından bu kere bendelerine irâde-i mütesellim edilmiş olan bir kıt‘a âriza ol bâbda zât-ı âlî-yi asâfânelerine hitâben yazmış olduğu mektûba melfûf olduğu hâlde mutî‘an takdîm kılınmış olmakla ol bâbda.

Kurenâ’dan Mehmed Ârif Bey’e Tahrîrât

Fî 13 Şevvâl Sene [1]308 ve fî 10 Mayıs Sene [1]307 (Numara: 16)

Yunan Hâriciyye Nâzırı Mösyö Delyani ile bu kere vukû‘ bulan mülâkât-ı âcizânem esnâsında mûmâ-ileyhin Makedonya hakkında vukû‘ bulan teblîgât-ı mühimmesini hâvî posta ile Hâriciyye Nezâret-i Celîlesi’ne irsâl kılınan tahrîrât mündericâtının derkâr olan ehemmiyyetine mebnî bir kıt‘a sûreti li-ecli’l-ma‘lûmât takdîm kılınmış olmakla ol bâbda.**[18]**

Hâriciyye Nezâret-i Celîlesi’ne Tahrîrât

Fî 13 Şevvâl Sene [1]308 ve fî 10 Mayıs Sene [1]307

Mahremâne

Hariciyye Nazırı Mösyö Delyani ile yevm-i mu‘tâdda vukû‘ bulan mülâkât-ı âcizânemde ba‘zı mesâlih-i câriyye hakkındaki ba‘zı teblîgât-ı âcîzânemden sonra nâzır-ı mûmâ-ileyh eyâlât-ı mütecâvize-i şâhânede Yunanlıların me’mûriyyet-i

Osmaniyye tarafından müşkilât ve suver-i mu‘âmelât görmekde oldukları bi’l-münâsebe vesîle-i bahs ve makâl ederek Bulgaristan’ı ile’l-ebed Rusya’dan tefrîk ve bu sûretle Rusya’nın Bulgarlar üzerindeki nüfûzunu kesr eylemek i‘tikâd-ı bâtıli ile âmâl-i milliyye ve te’mînât-ı hârîsânelerine ma‘âşât politikasını ma‘âşât ittihâz eden Avusturya ve husûsuyla İngiltere devletlerinin Makedonya kıt‘asında bulunan resmî ve hafî me’mûrları vasıtasıyla kıt‘a-i mezkûrenin Bulgaristan’a ilhâkı husûsunda ol kadar gayretle çalışmakdadırlar ki az müddet zarfında bir Makedonya mes’elesinin hudûsuna kaviyyen hüküm olunabilir. Bu sûretle Devlet-i Aliyye’nin zarârına olarak hazırlanmakda olan bir (…) tesri‘-i husûsuna me‘muriyyet-i Osmâniyye’nin dahi mu‘âveneti manzûm olmakda idiği mûceb-i itmâmın kâbil olamıyor. O derecedeki Bulgarların telkînâtı ve delâlet-i garaz-kârâneleriyle teb‘a-i Yunaniyye hakkında bi-gayri hakkın sû‘-i mu‘âmelâtı tecâvüz etmek râddesine kadar Bulgar münâfi‘â-i hizmet ve ma‘âşât ediliyor. Acaba bu hal evveliyât-ı umûr-ı saltanat-ı seniyye’nin vukûf ve ma‘lûmâtları var mıdır. Makedonya kıt‘asında Bulgar nüfûzunun ol mertebe cârî olmasına bakılır ise mutlakâ Bab-ı Âlî’nin ma‘lûmâtı olmadığına hükm ediliyor. Bi’l-münâsebe bu bahsi açmakdan maksadım tâbi‘î münâfi‘-i Yunaniyyeyi muhâfaza içindir. Ma‘a-hâzâ Selanik Vali’si bulunan zâta kadar menâfi-i Yunaniyye’yi mahv ve ibtâle çalışarak Bulgar münâfi‘ini tervîc etmek cümleden ziyâde Saltânat-ı Seniyye için muzırrdır. Zîrâ her ne kadar Yunanlıların Makedonya ve Trasia kıt‘aları üzerindeki iddi‘âları cây-ı inkâr değilsede kıta‘ât-ı mezkûre Memâlik-i Şâhâne’den ma‘dûr olduğu müddetce ya‘nî istatüko bâkî kaldıkça Yunanistan tarafından hiçbir harekât-ı tecâvüzkârî vukû‘una ihtimâl verilemez. Bi’l-akis Bulgarlar’ın Makedonya hakkındaki teşebbüsât-ı muzırraları alenî sûretde görünüyor. Binâ’en-aleyh Devlet-i Aliyye’ye anlar tarafından zarâr ikâ‘ olacakdır. Kendi i‘tikâdımca İngiltere’nin Bulgarları ile’l-ebed Rusya’dan tefrîk etmek tasavvuru münâsib değildir. Zîrâ Bulgarlar hiç bir vakit Rusya’dan ayrılmazlar. Bunu isbât için Rusya’nın Aynaroz teşebbüsâtı irâ’e ederim. Bugün kü günde Aynaroz darahib kıyâfetinde onbaşı ve çavuş ve daha büyük rütbede zâbit-i mütekâidinden binlerce Rus askeri mevcûd olub oradan Kavala’ya ve daha ileriye kadar olan sevâhil

ve arâzîyi değerlerinden bir kaç kat semen i‘tâsıyla yed-i zâbt ve tasriflerine geçirmeye çalışıyorlar. Bundan maksadları ise Bulgaristan’ın adalar denizine olan mahrecini ellerine alarak Bulgaristan’ı maddeten dahi Rusya’dan iftirâkına imkân vermemek ve bu sûretle Rumeli’deki eyâlât-ı şâhâneyi bi’t-tefrîk ne Osmanlılara ve nede Yunanîlere hayır bırakmamakdır.” demesine mukâbilâcizleri “eyâlât-ı mütecâvire-i şâhânede cereyân-ı ahvâle bi’l-etrâf vukûf ve ma‘lûmâtım olmadığı cihetle sûret-i umûmiyyede dermeyân edilen şikâyâtın mâhiyyetini yakîn ve takdîr edemez isem de me’mûrîn-i Osmâniyye tarafından Bulgarlara ol mertebe mümâşat edilmekde olduğu iz‘ânı Yunanlılar ile Bulgarlar beynindeki mehâside ve rekâbet ilcâsından ve yek diğerine galebe ve tefavvuk dâ’iyesinden mütehassıl mübâlagalı bir fikir eseri olsa gerekdir. Binâ’en-âleyh saye-i adâlet-vâye-i hazret-i pâdişâhîde Memâlik-i Şâhâne’de yerli ve ecnebî bilâ-fark me’mûrîn-i saltanat-ı seniyye tarafından şâyân-ı mu‘âmele görmekde olmalarına nazaran Yunanîler’in şikâyât-ı vâkı‘ası me’mûrîn-i Osmâniyye’ye değil belki efkâr-ı umûmiyye-i Osmâniyye’ye karşı dermeyân edilmiş olsa daha becâ olur idi. Zirâ Yunanîlerin daha bugüne kadar Girid hakkındaki harekât-ı ta‘rîz-kârâneleriyle matbû‘ât-ı Yunaniyye’nin Millet-i Osmaniyye ve Hükûmet-i Seniyye aleyhinde lisân-ı edebe yakışmaz sûretde neşriyât-ı garaz-kârâneleri bütün Osmanlılarca elbetde iyi bir te’sîr hasıl etmeyeceğinden bu hâlde Memâlik-i Şâhânede mukîm Yunanîler Osmanlılar tarafından muzırr teveccüh olmazlar ise (…) kendilerinde aramaları lâzım çünkü” cevâbını vermiş isem de Mösyö Delyani Girid eşkıyâsının harekât-ı hod-serânesi ve hürriyyet-i matbû‘ât mâhiyyetiyle Yunan gazetelerinin umûm hakkındaki neşriyât-ı tecâvüz-kârânesi ehemmiyyetden ârî olduğu beyânıyla Devlet-i Aliyye ile Yunanistan münâfi‘-i siyâsiyyece yekdiğerine merbût olduğundan Yunanlılar tarafından saltanat-ı seniyye’ye bir mazarrat gelemeyeceği hakkındaki ifâdesi tekrârdan sonra Makedonya’da cümleden ziyâde hükûmet-i seniyye aleyhine olarak hazırlanmakda olan hadisât-ı mühimme havâlî-yi mezkûredeki Yunan konsolosları ile Der-sa‘âdet’den Sefîr Mösyö Mavrokor Datonun verdikleri ma‘lûmât ile te’yîd etmekde olub eğer buna Bâb-ı Âlîce i‘kâd olunmaz ise mahalelerine me’mûrîn-i hafiyye

i‘zâmıyla hakîkat-i hâli anlamak müşkil bir şey olmadığını ve belki bu vesîle ile garîbü’z-zuhûr olan bir mes’ele-i vehmiyyenin önü alınmak için tedâbîr-i serî‘a ittihâz buyurulacağı itikâdında bulunduğunu söyledi. Yunan Hariciyye Nâzırının bâlâda arz edilen ifâdâtına minvâl-i meşrûh üzere cevâb verilmiş ve cevâb-ı mezkûrun mazhar-ı tasvîb-i âlî olacağı mechûl-i çâkerânem bulunmuş olmakla ba‘demâ nâzır-ı mûmâ-ileyh o yolda mekâlîm-i vukû‘unda tarz-ı âhîrle idâre-i mes’ele edilmek lâzım gelirse ta‘lîmât-ı âlî-yi nezâret-penâhîlerinin emr ve izbârını istirhâm eylerim ol bâbda.**[19]**

Kurenâ’dan Mehmed Ârif Bey’e Tahrîrât

Fî 21 Şevvâl Sene [1]308 ve fî 17 Mayıs Sene [1]307 (Numara:17)

Mihran Damadyan mühim bir vazîfe icrâsı için Der-sa‘âdet’e gönderilmek için iki cevr Girid şakîsi taharrî eylemekde ve bunların üzerinde Girid fesâd komitesi tarafından dahi birer varaka bulunması lüzûmu dermeyân etmekde olduğu ve mezkûr şakîlerin ne vazîfe tahmîl olacağı ve Girid Komitesi tarafından ne yolda varaka verilmesi iktiza edeceği su’âline dahi İstanbul’da hâne-i millet-i mu‘teberândan biri hakkında mutasavver olan bir şey’in icrâsı için buradan iki Giridli’nin gönderilmesi muktezî idiği ve Girid Komitesi’nden varaka talebinin sebebini dahi matlûb olan adamlar bulundukdan sonra söyleyeceği cevâbını verdiği bundan dörd gün evvel hafiyye me’mûru tarafından haber verilmekle elbetde bir sû‘-i kasdı îmâ etmekde olan böyle bir hareketin kimin hakkında icrâsı mutasavver idiğini anlamak üzere hafiyye me’mûruna tenbîh eki de verilmişdi. Evvelce arz olunduğu üzere Girid fesâd komitesi vazîfe-i kitâbetini dahi îfâ etmekde olan me’mûr-ı merkûm matlûb olan iki Giridliyi bulmak bahânesiyle birkaç def‘a Mihran Damadyan odasına gitdiği sırada bir aralık merkûmun dışarıya çıkmasından bi’l-istifâde masa üzerinde gördüğü evrâkı karıştırarak *“zât-ı şevket-simât-ı Hazret-i pâdişâhî ile Ermenî Patriği beyninde Ermenî mes’elelerinin hüsn-i sûretle hâl ve tesmiyesine vâsıta olub bundan dolayı komitenin teşebbüsâtına hâ’il olmakda bulunan Hazîne-i Hâssa Nâzırı Devletli Agop Paşa hazretlerinin izâle-i vücûdu lâzımeden idiği Londra Komitesinin cümle-i*

iş‘ârâtından olduğuna dâ’ir” Cenevre komitesinden mevrud Fransızca bir mektûb gördüğünden tasavvûr olunan sû‘-ikasdin Paşa-i müşârun-ileyh hakkında idiği zâhîr oluyorsa da işin layıkıyla mektûbun künhüne varmak matlûb olaniki şakînin tedârikine (...) olmasına mebnî hafiyye me’mûru Girid câniblerinden bir kaçına mürâca‘atla iknâ‘ya çalışmış ise de cinâyât sa’ikalarından dolayı yakayı ele vermek korkusuyla ve Dersa‘adet’e gitmeye değin hiçbirinin muvâfakatını istihsâl edememişdir. Ma‘a-hâzâ me‘mûru-ı merkûm yine taharrîden hâlî kalmıyor ise de Mihran Damadyan’ın diğer vâsıta ilede adam taharrî etmesi mümkün idiği ve dünkü gün dahi Yunanistan’ın bir cihetinde etmekde bulunan Anadolu’lu bir Ermenî’nin Atina’ya gelib kendisiyle görüştüğü cihetle sû‘-i kasdın icrâsı için hafiyye me’mûrunun haberi olmaksızın dahi İstanbul’a adam gönderilmek **(s.5)** ve yâhûd İstanbulcada tedârik edilmek ihtimâlini ihtiyâten ba‘demâ Yunanistan medâr (…) zâbıta tarafından nezâret-i şedîde tahtında bulundurulması ve Paşa-yı müşârun-ileyh tarafından dahi tedâbir-i tahfîze ittihâzı lâzım geleceği vârid-i hâtır-ı kâsır-ı çâkerânem ise de ol bâbda.**[20]**

Kurenâ’dan Mehmed Ârif Bey’e Tahrîrât

Fî 21 Şevvâl ve Sene 1308 ve fî 17 Mayıs Sene [1]307 (Numara:18)

Müddet-i medîde medîde Amerika’da ikâmetle şimdi buradaki Ermenî fesâd komitesi a‘zâsından bulunan ve Amerika ve İngiltere gazeteleriyle hükûmet-i seniyye aleyhine bir çok neşriyâtda bulunan Tabîb Azibyan nâm şahıs ile reîs- i komite Mihran Damadyan tarafından müştereken ve matba‘asında arayıb bulunmadıkları cihetle hafiyye me’mûruna hitâben dünkü gün yazılan ve leffen takdîm kılınan Fransızca mektûbun müta‘lâsından mâ‘lûm-ı âlî-yi atûfîleri buyurulacağı vecihle gâyet mühim olan bir paket ile bir mektûbda zâyi‘âtdan bahs ediliyor ki mezkûr paketin İngilizce muzırr bir risâle ile kezâlik Ermenîce bir risâle sûreti ve bir kıt‘a takdîr-i hümâyûndan ibâret olan muhteviyâtı fî 22 Ramazân sene [1]308 tarihli ve mektûb-ı mezkûrun tercümesi dahi fî 7 Şevvâl sene [1]308 tarihli ve 9 rakamlı mâ‘ruzât-ı çâkerânemle irsâl ve takdîm kılınmış idi. Hafiyye me’mûru hitâben

mektûbu aldıktan sonra Mihran Damadyan'a teslîm üzerine kendisiyle görüştüğünde mezkûr paket derûnunda bulunan bir risâle müsveddesini tesvîd için merkûm Tabîb Agopyan'ın altı aydan beri uğraşmakda idiğini ve li-ecli't-tashîh İzmir'de ki şeriklerinden birine gönderib tab' olunmak üzere buraya i'âde eylediği esnâda gâ'ib olmasından dolayı pek müte'essif idiğini ve İsviçre Komitesi'nin mebhûsâne olan mektûbu ise pek mühim olduğundan kezâlik pek endîşe nâil olduğunu söylemişdir. Müte'âkiben vârid Avrupa postasıyla merkûm Mihran Damadyan nâmına İsviçreden ta'ahhütlü bir paket vürûd eylemekle çünkü hafiyye me'mûrunun komite a'zâlığına kabûlünden beri Mihran Damadyan mektûblarını onunnâmıyla almakda olduğundan me'mûru merkûm küşâdı sehil olan mezkûr paketi açarak derûnunda bir takım gazeteler ile ba'zı Ermenîce evrâk ve birde tasvîr-i hümâyûn gördüğünden leffen takdîm kılınan yanlız tasvîr-i hümâyûn-ı mezkûru alarak diğer paket ve mektûbun ziyâ'ı üzerine şüpheyi da'vet etmemek ve bu cihetle hakkındaki i'timâdı halel-pezîr eylememek üzere mezkûr paketi hâli üzere kapayıb Mihran Damadyan'a i'âde etmiş ve bu sûretle Ermenîyyü'l-'ibâre olan mektûb-ı mezkûr mündericâtına vukûf kesb edilememiş olmakla ol bâbda.

Kurenâ'dan Mehmed Ârif Bey'e Tahrîrât

Fî 21 Şevvâl Sene [1]308 ve fî 17 Mayıs Sene [1]307(Numara:19)

Viyana hey'eti mûsikiyyesi geçen Pazar günü Atina'ya muvâsalatla akşamiyyesi sarây-ı kralî bağçesinde vermiş oldukları konserde kral hazretleri tarafından vukû' bulan dâvet üzerine süferâ-yı sâ'ire ile berâber âcizleri dahi hâzır bulundum.

Hey'et-i mezkûrenin tefennüyân-ı mâhirâneleri hazırun tarafından alkışlanarak hitâmında bi'z-zat kral ve kraliçe hazerâtı tarafından kendilerine beyân-ı mahzûziyyet edildi. Müstagnî-yi arz u beyân olduğu üzere iş bu mûsikîyûna içinde bir hayli ashâb-ı haysiyyetde zevât bulunduğu hâlde sarây-ı krâlîden kavî teşekkürden başka hiçbir me'kûlât ve meşrûbâtla bile ikrâm edilmemeleri ba'zıların kîl u kâli mû'cib olub halbûki kendileri Der-sa'âdet'de iken veliyy-i nî'met-i bî-minnetimiz pâdişâh-ı (…) ve şehinşâh-ı âmîlü'l-ihsân efendimiz hazretleri

cânibinden ez-cihet nâil oldukları avâtıf-ı mâlâ-nihâye-i mülükânelerinden dolayı fevka'l-âde mesrûr ve müteşekkir olduklarını ve böyle bir pâdişâh-ı âlî-şân ve âlî-cenâbın iltifât ve inâyâtını hiçbir vakitde unutulmayarak evlâd ve ahfâdlarına bile medâr-ı i'tibar ve iftihârı olacağını lisân-ı medh ü sitâyişle yâd etmekde bulunduklarını avusturya sefîri kemterlerine ifâde eylemiş olmakla ma'a'l-iftihar arz u beyân keyfiyyetiyle ictisâr eylerim efendim.**[21]**

Kurenâ'dan Mehmed Ârif Bey'e Tahrîrât

Fî 21 Şevvâl Sene [1]308 ve fî 17 Mayıs Sene [1]307 (Numara:20)

Hanya sancağı dâhilinde Lakos Karyesi ahâlîsinden olub ve ez-cihet şekâvetde püryân (…) olan Akrotir Yanosi nâm şahsın çetesi dahi on kişiden mürekkeb olduğu hâlde bu kere Girid'den firâr ile evvelki gün Pire'ye gelmişdir. Cezîrede daha bu gibi bir iki çete kaldığından sâye-i kadr-ı kuvaiyye-i hazret-i pâdişâh hânlarında barınamayarak yakında Yunanistan'a avdetleri (…) bulunmakla ol bâbda.

Kurenâ'dan Mehmed Ârif Bey'e Tahrîrât

Fî 21 Şevvâl Sene [1]308 ve fî 17 Mayıs Sene [1]307 (Numara: 21)

Devletli Fodyadi Paşa hazretleri üç gün evvel yine sefârethâneye gelerek yeni şehir taraflarında bulunan çiftliğine gidib bir iki ay kalacağından çâkerlerine vedâ'a geldiğini ve kendi çiftliği yanında şimdi yirmi yedi bin lira râddesinde müzâyede dâhilinde diğer bir çiftliği iştirâ etmek niyetinde bulunduğunu ifâde eylemiş olmakla ol bâbda.

Kurenâdan Ârif Bey'e

Fî 28 Şevvâl Sene [1]308 ve fî 24 Mayıs Sene [1]307 (Numara 22)

Hazîne-i Hâssa-i Şâhâne-i Nâzırî Devletli Agob Paşa hazretlerine sû'-i kasd icrâsı için Mihran Damadyan tarafından iki adam taharrî edilmekde olduğuna ve tafsîlât-ı sâ'ireye dâir olan fî 21 Şevvâl sene [1]308 tarihli ve on yedi rakamlı ârızâ-yı çâkerâneme zeyl olmak üzere husûsan Atina'yı arz eylerim. Şöyle ki mezkûr sû'-i

kasdın müşârun-ileyh hakkında icrâsı mutasavver idiğini merkûm Mihran Damadyan bu kere kendi lisânıyla dahi ikrâr ve buna muvaffak olurlar ise onunla kana‘at etmeyeceğini ifâde eylemişdir. Cinâyet-i mezkûreyi îkâ için merkûm Mihran Damadyan Makedonya Komitesi mâ‘rifetiyle an-asl Makedonya’lı olub yeni şehirde temkîn ve şimdi Atina’da mukîm bulunan meşhur cânîlerden ve kat‘u’t-tarîk (…) Velahavaros isminde bir şahsı tedârik etmiş ise de şakî-i merkûm katl-i mezkûrun icrâsı için peşinen yüz elli ve ba‘de tekrâr yüz elli lira daha taleb etmekde ve Mihran Damadyan ise ücret-i matlûbenin mikdârına istiksâr ile berâber böyle bir cânîye emniyyet edememekdeymiş. Binâen-aleyh cânî-yi merkûmun Der-sa‘âdet’e i‘zâmı henüz mukarrer olmayıb takrîri hâlinde yevm-i azîmeti telgrafla arz edilmek tabi‘î ise dema‘a-hâzâ haber ve mâ‘lûmâtımız olmayarak bir diğer şahısla gönderilmesi dahi ihtimâlden ba‘îd değildir. Husûsuyla ki cinâyet-i mezkûreyi müştereken î‘kâ etmek üzere İstanbul’daki komite tarafından daha bir iki kişi tehiyye edildiği Mihran Damadyan’ın cümle-i ifâdâtı içerisindedir. Bu maksad-ı hâinâne ile İstanbul’da bir iki kişi tedârik edildiği halde **[22]** memâlik-i ecnebiyyedir ve tercîhen Yunanistandır. Diğer âdem gönderilmek istenilmesinin sebebine gelince merkûm Mihran Damadyan bu def‘âki Rumca ifâdesinden anlaşıldığı üzere Rum veya Yunanlılarla mahlût bulunan mütecâsirlerin hîn-i derdestinde güyâ iki milletin bu bâbda müttefik olduğu (…) eyleyerek kendilerini kuvvetli göstermek ve bu sûretle hükûmet-i seniyyeyi tehdîd etmek imiş. Ma‘rûzât-ı takdîme-i çâkerânemle dahi arz edildiği üzere bir vakitten beri Mihran Damadyan Girid İhtilâl Komitesi ile istihsâl-i münâsebete çalışmakda olduğu gibi sâir Yunan komiteleriylede akd-i ittifâk maksadıyla Cenevre Komitesi’nden dört beş gün evvel Beğosi Aşıkyan isminde bir şahs-ı daha buraya göndermişdir. Şahs-ı merkûm balkan şibh-cezîresinde bulunan milel-i sefîre ile siyâsî bir ittifâk akd-i maksadıyla bundan beş on sene evvel Atina’da teşekkül etmiş olan ve bu maksadı hâsıl edememiş ise de henüz lafzen mevcûd bulunan komitenin reîsine gidib Ermenî komitesiyle ittifâk teklîf eylediğini hafiyye me’mûru haber almakla şerâ’it-i lâzımesini (...) komite a‘zâlığına dahi dâhil olmuş kendisine tenbîh edildi. Mihran Damadyan bir haftadan beri İstanbul komitesia‘zâsı ile kâtibinden aldığı

mektûblar üzerine endîşe ve ızdırâb göstermekde olduğundan hafiyye me'mûru sebebini su'âl eyledikde mezkûr komite a'zâsından bir kaçının hükûmet-i seniyye tarafından haber alındığını ve bu sebeple komite kâtibinin hânesinden dışarı çıkamamakda idiğini ve komite uğruna pek çok fedâkarlığı sebkat etmekde olan reîs Huretnar Bey İzmirliyan dahi tehlikede olub eğer ona bir hatâ gelecek olur ise pek büyük zâyi'âtdan olacağını ve Patrik-i lâhak hükûmet-i seniyye tarafını iltizâm etmekde olduğundan şâyân-ı la'net idiğini ve politika müttehiminden yirmi kadar Ermenî refiklerinin geçen hafta Fizan'a nefy edildiklerini kemâl-i te'essüfle ifâde eylemişdir. Merkûm Mihran Damadyan bir mû'teber hafiyye me'mûrunun nâmına olarak İstanbul'daki komite a'zâsından ba'zılarıyla kâtibinden mektûblar almakda ise de bunlardan ba'zıları ve mühimleri hemşireniz Sorpin imzâsıyla Fransızca ve fakat şifreli kelimelerle muharrer olduğundan ma'nâ-yı hafiyyesini anlamak kâbil olamıyor. (s5) Hattâ böyle bir mektûb mukaddemâ hafiyye me'mûrları tarafından açılıb hakîkaten hemşire tarafından olduğunu ve bir ehemmiyyeti hâiz bulunmadığı zannıyla kendisine i'âde edildiği evvelce arz olunmuş idi. Hüsn olunduğuna göre mezkûr imzâ ile mahzî olan mektublar komite kâtibi tarafından mezkûr mektûblar (…) mürekkeble mühür ise mutlakâ komitece bir fenâ haberi îmâ etmekde olduğu Mihran Damadyan'ın ifâdesi iktizâsındandırki (s7) bu hafta zarfında gelen iki Fransızca mektûb kırmızı bir mürekkeble olub sâlifü'l-arz fenâ haberlerin meş'ûr idiği tebyît eyliyor. Matbûlardan ba'zısı Ermenîce muharrer ise de lisân-ı mezkûre âşinâ olmadığımızdan Mihran Damadyan'a fâidesiz şübhe irâde etmemek üzere kendisine veriliyor. Bütün bu mektûblar hafiyye me'mûrlarının nâmına ya'nî melfûf pusula bulununca Der-sa'âdet Nemçe Postahânesi vâsıtasıyla ve ekseriyâ ta'ahhütsüz olarak gönderilmektedir. Ve bir de Der-sa'âdet Nemçe Postahânesi mevzû'u Orniyan imzâsı ile de Mihran Damadyan'a bu def'a Ermenîce bir mektûb vürûd eylediğine bakılırsa mevzu'-ı (…) merkûmun dahi komite ile münâsebet veya iştirâki istidlâl edilmekde olduğu gibi ihtimâl ki Mihran Damadyan'ın Der-sa'âdet Komitesi'ne olan mektûblarıda mevzû'-ı merkûm nâmına ve onun vâsıtasıyla mahallerine îsâl edilmekde olduğu vârid-i hâtır-ı kâsır-ı çâkerî ise de ol bâbda.**[23]**

Kurenâ'dan Mehmed Ârif Bey'e

Fî 12 Zilkâ'de Sene [1]308 ve fî 7 Haziran Sene [1]307

Bir kaç postadır Der-sa'âdet'den Ermenî fesâd komitesi a'zâsından hiç bir mektûb vürûd eylemediği cihetle Mihran Damadyan hâlâ ızdırâbda olub sû'-i kasd için Der-sa'âdet'e gönderilmek istenen şahsa verilecek meblâğ için dahi Cenevredeki merkez komitesinden istizân eylemişdir. Merkûmun Balkan şibh-cezîresinde'ki milel-i sağîrenin îtimâdı maksadıyla mukaddemâ Atina'da teşekkül etmiş olan Konfederasyon Balkâniye nâm komite ile münâsebâta girişmek üzere 22 numaralı ârizâ-yı çâkerânemde arz ve iş'âr kılınan teşebbüsâtına bu kere cevâb ve muvâfık olmuş yâ'nî Cenevre Merkez Komitesi ile bu bâbda muhâbere edileceği kendisine teblîğ olunmuş imiş. Marsilya'daki Ermenî Komitesi tarafından neşredilmekde bulunan *Ermenîya Gazetesi'nin* müdürü olub güyâ Ermenîlerin Hükümdârân-ı kadîmesi sülâlesinden Manukyan familyasına mensûb olan şahsın bu kere Marsilya'da vefât eylediğine dâir mahall-i mezkûrdan olan mektûb üzerine Mihran Damadyan fevka'l-âde izhâr-ı kedûret eylemiş. Ve bu şahsın komitece pek büyük zâyi'ât idiğini söylemiş olmakla ol bâbda.**[24]**

Kurenâ'dan Mehmed Ârif Bey'e

Fî 19 Zilkâ'de Sene [1]308 ve fî 14 Haziran Sene [1]307 (Numara: 24)

Ermenîn fesâd komitesi programından bir kıt'ası 7 Şevvâl sene [1]308 tarihli ve 10 rakamlı arîza-i çâkerânemle savb-ı âlî-yi âsafânelerine takdîm kılınmış idi. Bu kere Mihran Damadyan mezkûr programın bir cihetini mütâla'a etmek lâzım geldiğinden bahisle hafiyye me'mûrundan taleb eylemiş olmakla belki li-ecli't-tecrübe vukû' bulan iş bu taleb-i garîb üzerine mezkûr program ibrâz edilmemiş olsa hafiyye me'mûru hakkında şübheyi da'vetle bâ'demâ Mihran Damadyan'ın ketm-i ısrar eylemesi mülâhazasıyla mümkün ise mezkûr programın i'âde buyurulması sûret-i husûsiyyede istirhâmına mübâderet kılınmakla ol bâbda.

Kurenâ'dan Mehmed Ârif Bey'e

Fî 2 Zilhicce Sene [1]308 ve fî 27 Haziran [1]307 (Numara: 25)

Îkâ-i cinâyet için Der-sa‘âdet’e a‘zamî mütesavver olan şahıs hakkında Mihran Damadyan’ın yazmış olduğu mektûba bu kere Cenevre Komitesi’nden vârid olan cevâb-nâmede şahs-ı merkûm tarafından talep edilmekde olan iki yüz elli liranın kesretinden ve kendisi şâyân-ı emniyyeti olamayacağından bahisle (…) sarf-ı nazar olunması ve bu bâbda Cenevre Komitesi tarafından başka yere mürâca‘ât edileceği iş‘âr olunmuşdur. Der-sa‘âdet’deki komite erbâbından bir müddetden beri haber alınamadığından Cenevre Komitesi oradan Der-sa‘âdet’e göndermiş Mihran Damadyan dahi onunla muhâbere etmekde bulunmuş ise de bu âdemin isim ve resmine dâir henüz bir şey tesbît edilememiş Beşinci Ordu-yı Hümâyûn’dan gâye-i asâkir-i şahâne i‘zâm kılınması üzerine şimdi Ermenî komiteleri tarafından Halep Vilâyeti dâhilinde Zeytun Kazâsı ahâlîsini isyân ve ihtilâline çalıştığı merkûm Mihran Damadyan’ın yine bu kere hafiyye me’mûruna vukû‘ bulan ifâdesi iktizâsından bulunmakla ol bâbda..

2.5. LAHİCAN MESELESİNE DAİR YAZIŞMALARI TRANSKRİPSİYONU

Sefâret-i seniyye Ateşe Militari Emin Bey'in Lahican (...) taraflarındaki seyahatine dâir evrâk dahi berâberdir.**[1]**

Hâriciyye Nezâret-i Celîlesi'ne

Fî 8 Rebi'ü'l-evvel sene 1311 ve fî 6 Eylül sene [1]309 tarihli ve 4089/112 Numaralı Tahran Sefâret-i Seniyyesine İrsâl Olunan Tahrîrâtın Sûretidir

İran Devleti'nin Lahican'a top ve asker göndermesi ve Vezne arâzîsinde muhteşid asâkir-i İrâniyye'nin aşâ'ir-i Osmâniyye'ye takrîb etmesi cihetiyle İranlıların men'i tecâvüzleri lâzım geldiğinden ve mahall-i mezkûrenin saltanat-ı seniyye'nin mülk-i sarîhi olduğu cânib-i hükûmet-i seniyyeden i'zâm buyurulmuş olan me'mûrun delâ'il-i vâzıhaya müsteniden verdiği lâyiha ile Merhûm Derviş Paşa haritasında gösterildiğinden bahisle asâkir-i İrâniyyenin geri alınması İran hükûmetine bi't-teblîğ tarih-i teblîğden i'tibâren bir mâh zarfında mütecâvizler geri çekilmezler ise cünûd-ı zafer-i (...) hazret-i pâdişâhî sevk edileceğinin tefhîmi ve bu bâbda hükûmet-i müşârun-ileyhden bir cevâb-ı kat'î alınması irâdesini şâmil şeref-vârid olan fî 2 Eylül sene [1]893 tarihli ve 55 numaralı telgrafnâme-i âli-cenâb-ı nezâret-penâhîleri hükmü celîline tevfîkan ol vecihle mütecâvizini tarih-i teblîğden i'tibâren bir mâh zarfında geri çekilmeleri ve bu bâbda bir cevâb-ı kat'î i'tâsı fî 25 Safer sene [1]311 tarihli takrîr ile lede'l-mülâkât sadrâzâm hazretlerine teblîğ ve müddet-i mezkûre zarfında mütecâvizin geri alınmaz ise asâkir-i şahâne i'zân kılınacağı tefhîm olunduğunu fî 9 Eylül sene [1]893 tarihli ve 77 numaralı telgrafnâme-i çâkerânemle ve asâkir-i İrâniyyenin geri alınması için emr verdiğini ve fakat Lahican ve Vezne'nin İran Devleti'ne â'idiyyetine ve ifâdât-ı sâ'ireye dâ'ir sadr-ı müşârun-ileyhden alınan tahrîr cevâbının hülâsâ-i me'al dahi fî 14 Eylül sene [1]893 tarihli ve 78 numaralı telgrafnâme-i bendegânemle arz kılınmıştı. İran Devleti'nin Lahican'a asker sevk etmesi müsâdeme-i aşâyiri men'i fikrine müstenid görünmediği ve aşâyiri Osmâniyye tarafından hilâf-ı mu'âhede hareket vukû'a getirmemek için (...) lâzıme ittihâz olunduğu mahall-i vilâyetden bildirildiği beyân-ı âlîsiyle ecânibin sür'ati

icrâsı irâdesini mutazammın fî 17 Eylül sene [1]893 tarihi ve 50 numara ile şeref-vârid olan telgrafnâme-i âli-yi nezâret-penâhîleri (...) bahs ile mahal-i mezkûrdan asâkir-i İrânîye'nin geri alınması daha (...) fî 6 Safer sene [1]311 tarihli telgrafnâme ile İran hükûmetine teblîğ olunmak (...) tarihi mezkûrdan 19 gün mürûr etmiş olduğu hâlde vukû' bulan iş bu mülâkatda sadr-ı müşârun-ileyh 6 Safer tarihli takrîrin cevâbını vermezden evvel teblîgât-ı âhireye hâcât olmayacağı te'sirini ihsâs etdirecek sûretde îma ile Lahican'a asâkir-i İrânîye i'zâmı aslâ hükümet-i seniyyeye karşı bir hareket olmayıb mahzâ bir fenâlık zuhûrunu men' için aşâyir üzerine sevk edildiğini ve İran Devleti'nin saltanat-ı seniyye hakkındaki efkâr ve niyyât-ı hayırhâhânesini beyâna (...) İran asâkiri'nin bulunduğu mahallin hâk-i İran olması cihetiyle bunun Memâlik-i Osmâniyye'ye tecâvüz edemeyeceği ifâdesiyle Lahican ve Vezne'nin İran Devleti'ni dermeyân etmek iştihâsı üzerine acizleri bu bâbda mübâheseye me'zûniyyetim bulunduğu gibi verdiğim takrîrde Memâlik-i Mahrûse'nın mülk-i harîm-i saltanat-ı seniyye'den olduğunu müeyyed tafsîlât-ı kâniye münderic bulunduğu ve Vezne ve Lahican'dan bir mâh zarfında kuvve-i İrânîye **[2]** geri alınmaz ise asâkir-i Osmâniyye sevkine mecbûriyyet el vereceği beyânıyla cevâb-ı matlûbun bir an evvel i'tâsını iltimâs ile berâber umûr-ı İrânîyenin her bir niyyât-ı dostâne izhâr etmeleri mu'cib-i memnûniyyet ise de ba'zı aşâyir-i İrâniye'nin mahzâ menfa'at-i zâtiyye sâ'ikasıyla vukû' bulan ta'rîzlerine asâkir-i İrâniye'nin mu'âvenet ve iştirâk etdirilmesi an-be-an tezâyüd-i matlûb olan münâsebât ve dâdiye-i devleteyn-i İslâmiyyete muvâfık düşmeyeceği gibi mahzâ bu arzu-yı hâlisâne ile şehriyyeye değin cânib-i hükûmet-i seniyyeden harekât-ı mütekâbile tecvîz buyurulmadığı ve binâen-aleyh meslek-i musâfât-kârâne-yi saltanat-ı seniyye ile münâsib hareket eylemesi her vakitten ziyâde şimdi İran Devleti'nin menfa'ati iktizâsından bulunduğu zemînde ba'zı mütâla'ât-ı zâtiyye-i çâkerânemi soran husûsîyyede ilâve eylediğimde sadr-ı müşârun-ileyh şehâmetlü şah hazretlerine arz-ı keyfiyyetle cevâb vereceğini va'at etmişidi. Selefü'l-arz 6 ve 25 Safer sene [1]311 tarihli iki kıt'a takrîr-i bendegâneme cevâb olmak üzere âhiren sadr-ı müşârun-ileyhden vârid olub hülâsâ-i me'ali bâ-telgraf arz edilmiş olan mezkûr gurre-i

Rebi‘ü’l-evvel sene [1]311 tarihli takrîrde asâkir-i Osmâniyye tarafından intizâm-ı hudûda münâfî ve aşâyir-i İrâniyye ile müsâdemelerini dahi hal-i vukû‘a gelmeyeceği cânib-i (...) seniyyeden te’mîn olunmak hasebiyle asâkir-i İrâniye’nin geri çekilmesi için emr verildiği beyân ve fakat Vezne ve Lahîcan’ın İran Devleti’ne a’idiyyeti tekrâr dermeyân edilerek keyfiyyetin devleteyn-i mütevâsıteyn me’murları vâsıtasıyla hall u faslı iltimâsı olunduğundan ve âhiren tarafeyn me’murları tarafından müştereken icrâ olunan tahkîkât keyfiyyetinin meskûtâne bırakılması câlib-i nazar-ı dikkat bulunduğundan tafsîlâtına kesb-i ıtla‘ buyurulmak üzere takrîr-i mezkûrun sûret-i (…) mâru‘z-zikr 6 ve 25 Safer tarihli tekârîr-i çâkerânem sûret ve tercümeleriyle me’alen ve matbû’en takdîm-i huzûr-ı me‘âlî mevfûr-ı dâver-i akîmîleri kılınmış ve mündericâta nazaran İran hükûmetine verilecek cevâb hakkında ta‘lîmât-ı aliye-i çâkerânemi emr u izharı menût-rây-ı (…) isâbet-i takrîrin cenâb-ı nezâret-penâhîleri bulunmuş olmakla ol bâbda.

Sadâret-i Uzmâ-i İrânîye’ye Fî 6 Safer Sene [1]311 Tarihi ve 22 Husûsî Numara ile Tahran Sefâret-i Seniyyesine Yazılan Takrîr Tercümesidir

11 Muharrem sene [1]311 tarihli takrîr-i âlîleri me’âli sefâret-i seniyyeden Bâb-ı âli-yi cenâb-ı seniyyeleri iş‘âr bu kere şeref-vârid olan telgrafnâmede Lahican taraflarında aşâyir-i Osmâniyye tarafından hilâf-ı mu‘âhede bir hareket vukû‘a gelmemek üzere tedâbir-i lâzıme ittihâz olunduğu (...) bu hâlde İran Devleti Aliyyesi tarafından Lahican taraflarında top ve asker bulundurulmasına lüzûm kalmadığından zikr olunan top ve askerin oradan geri çekilmesini iltimâs eder. Ve Vezne mes’elesine gelince Bâb-ı Âlî’den bu bâbda cevâb vürûduna intizâr ile berâber sâlifü’z-zikr takrîr-i âlî-yi sadâret penâhîlerinde ve Vezne’nin Devlet-i Aliyye-i İrâniye’nin **[3]** mülk-i harîmi idiği ve belki hiçbir vakit mütenâzır afiye olmadığı sefâret-i seniyyede mukayyed ve mazbût olması lâzım gelen evrâk ve muhâberât-ı sâbıkaya mürâca‘âtla ma‘lûm olacağı iş‘âr buyurulmakdan nâşî sefâret-i seniyye kuyûduna bi’l-mürâca‘ât sefîr-i sâbık atûfetli Hâlid Bey Efendi hazretleri zamânında taraf-ı âlîlerinden Vezne’nin tahliyesine muvâfakat ve fakat bu bâbda evvelce bir

mukâvele-nâme tanzîm ve mübâdelesi teklîf edildiği ve Bâb-ı Âlî'nin ise emr-i tahliyyede hiçbir kayd-ı şart kabûl etmediği anlaşılmış ve binâen-aleyh Vezne'nin Devlet-i Aliyye-i Osmâniyye'nin mülkü olduğuna Bâb-ı Âlîce ne derecelerde yakîn-i hal idiği ma'lûm bulunmuş olduğunun beyânı ihtirâmât-ı naîfemin tecdîdine zerî'a ittihâz kılındı

Sâdâret-i Uzmâ-yı İraniyye'ye Fî 25 Safer Sene [1]311 Tarih ve 26 Husûsî Numaralı Tahran Sefâret-i Seniyyesi'ne İ'tâ Olunan Takrîr Tercümesidir.

Bu kere Bâb-ı Âlî cânib-i sâmîsinden sefâret-i seniyyeye irsâl buyurulan telgrafnâmede İran devlet-i aliyyesinin Lahican'a top ve asker sevk etmesinden ve Vezne'de aşâyir-i Osmâniyye'ye garîb kuvve-i İraniyye tahşîdâtından dolayı tecâvüzât vâk'asının men'i lâzım-ı külliyetinden ve geçen sene vukû' bulan müsâdemeden dolayı havâlî-yi mezkûreye gönderilmiş olan Osmanlı me'mûrînin tahkîkât ve delâ'il-i vâzîhaya müsteniden verdiği lâyihada Bilbaslar'ın ulemâ ve mu'teberân-ı ahâlî-yi memleket tarafından musaddak senedât-ı kadîme ile mutasarrıf olub her sene mevsim-i sifâd yaylakları olan arâzîye Mâmeş Aşîreti'nin beş altı seneden beri ta'arruza başladığı ve Merhûm Derviş Paşa ma'rifetiyle ta'yîn olunan hudûd harîtasında dahi Lahican'ın Devlet-i Aliyye-i Osmâniyye'nin mülkü harîmi ve Bilbas Aşîreti'nin evvel sûretle zîr-i tasrîflerinde olduğu gösterildiğinden ve Devlet-i Aliyye-i İrânîyye tarafından (…) iddi'âsı ta'rif olunan Mirgân ve Vezne nâhiyeleri kezâlik Devlet-i Aliyye-i Osmâniyye'nin mülkü ve aşâyir-i Osmaniyye'den mezkûr Zovi ta'ifesinin meskeni iken buraları İran'ın Mâmeş ve Mekûr ta'ifeleri tarafından zabt ve bu vesîle ile İran Devlet-i Aliyye'sinin iddi'â-yı tasrif eylediği anlaşıldığından cümle mütecâvizin işbu teblîğ tarihinden itibâren bir mâh zarfında mutlakâ geri aldırılmaları ve bu bâbda bir cevâb-ı kat'î i'tâsının Devlet-i Aliyye-i İrânîye'ye teblîği emr u iş'ar buyurulmuş olmakla ulyâ-yı Devlet-i Aliyye-i İrâniye'nin bu husûsdaki hüsn-i teblîğlerini devlet-i metbû'a-i mefhûma arz ve iblâğ eylemek üzere cânib-i âlî-yi sadâret-penâhîlerinden işbu takrîr-i resmiyye Bâb-ı Âlî'nin matlûbu vech ile bir cevâb-ı kat'î vürûduna bâ-kemâl-i ihtiram muntazır

bulunduğumun beyânı ihtirâmât-ı fâ'ikanın tecdîd ve te'mînine vesîle ittihâz kılındı.**[4]**

Piran Bilbas aşîret-i osmâniyye'si ulemâ ve mukbirve muhtar ve ihtiyârları tarafından on beş mührü hâvî olub me'mûren hudûdda bulunan Tahran Sefâret-i Seniyyesi Ateşe Militeri Rıfkalı Emîn Bey'e i'tâ olunan 29 Safer Sene [1]310 tarihli isti'ânâmenin sûretidir

Ârızâları Devlet-i Aliyye-i Osmâniyye'ye ta'bi Piran Bilbas Aşîreti'nin âlî ve mu'teber ve ihtiyârları olub hudûd-ı hâkâniyyede vâki' ma'hûd Lahican (...) ve emlâk-ı hâriciyyemiz olduğu cümlece ma'lûm ve âşikâr bir keyfiyyetdir. Ancak dört beş seneden beri Mâmeş Aşîreti İran Devleti mu'âveneti muzâhiriyle Lahican dâhilinde karâr emlâkımızı bed-i istilâsına almış ve pey-der-pey biri yüz hânemiz zarûret-i hâle mebnî müttefikan oraya hücûm eylemiş ve kusûr aşîretimizin hânelerinden muhâcerât etmek üzere aşîret-i mezkûr Mâmeş reîsi Muhammed Ağa teşvîkât ve tergîbâtdan geri durmayacağı derkâr bulunmuş ve şu hâle nazaran emlâk ve Ferameriz Mâmeşlerin istîlâsından alınmayıp da bizlere teslîm olunmadığı takdîrde mezkûr Piran Bilbas Aşîreti cümlesi perîşan ve âvâre olacağı vârise-i arz u beyânıdır ve bundan akdemlerde keyfiyyet ve in'â-yı makâmât-ı aliyyeye arz-yı iş'âr olunmuş ise de henüz bir neticeye (…) olduğu cihetiyle perîşânlıkları tekrâr eylemiş ve bu bâbda ihkâk-ı hak olunması husûsunu (...) zâtı vâlâ-yı ekremîyi vesîle-i kaviyye ittihâz eylediğimizden (…) mâddenin Tahran sefâret-i seniyyesine ifâde buyurulması ve şâyân-ı icrâ-yı îcâbına bakılmadığı takdîrde sâ'ife-i zaruret ve perîşâniyyetimizle ma'a'l-me'yûsiyye vatan mazbata-i me'lûfemiz olan Lahican'a gidilmek üzere müsa'ade-i hazreti pâdişâhîyi istirhâm eyleriz ol bâbda.

N. Mu'teberândan Hasan ed-Dâ'î, Ed-dâ'î Müderris Molla Hasan, ed-Dâ'î Molla Hızır, Ed- Dâ'î Müderris Molla Nebî, ed- Dâ'î Müderris Molla Muharrem, Ed-dâ'î Müderris Molla Rasul, Ed-dâ'î Müderris Molla Kâdir, N. İhtiyar Ahmet, N. Muhtar, N. Muhtar (...) ,N. Muhtar Şîcan Mecid, N. Mu'teberân Abdülkâdir, N. Mu'teberândan Yezid, N. Mu'teberândan (...) ,N. İhtiyar Kâdir, N. İhtiyar Murat. **[5]**

Boş**[6]**

Boş**[7]**

Hâriciyye Nezâret-i Celîlesi'nden Tahran Sefâret-i Seniyyesine

Fî 15 Zilhicce Sene [1]311 ve fî 7 Haziran Sene [1]310 Tarihi ve 67 Numarayla İsâl Olunan Tahrîrâtın Sûretidir

Ber-mu'tâd Azerbaycan'da asâkir-i İrâniyye'nin ta'lîmi için Merâ'da ictimâ'-ı nümâyiş maksadından ârî bulunduğu İran sadrâzamı tarafından te'mîn edilmiş ise de Meraga'da ordu teşkîli ne gibi makâsıd ve esbâbını olduğuna dâir vukû' bulan istihbârâtı ve aşâyir-i İrânîyye tarafından bu sene dahi istatüko hattının tecâvüz olunmaması için tedâbir ittihâzı hakkında edilen teblîgâta Lahican'ın İran Devleti'ne aid bulunduğu cihetle orada istatüko bulunmadığı müşârun-ileyh tarafından ifâde olunduğu cihetle asâkir-i merkûmenin (…) dahi taraflara tecâvüzleri melhûz bulunduğun şâmil fî 23 Mayıs sene [18]94 tarihli ve 25 numaralı telgrafnâme-i sefîrâneleri üzerine sâbık eden eş'âr-ı acizîye cevâben ol bâbda şeref-sâdır olan irâde-i seniyye-i hazret-i mülkdârî mantûk-ı münîfince îcâb eden ve sâye-i lâzıme icrâ olunacağı mutazammın vâr olan tezkere-i sâmiyyenin sûret-i mâ'lûmât olmamak üzere leffen irsâl kılınmakla ol bâbda.

6 Zilhicce Sene [1]311 Tarihli Tezkere-i Sâmiyye Sûretidir

Azerbaycan'da icrâ etdirilecek ta'lîm için asâkir-i İrâniyye'nin Merâga'da ictimâ-ı nümâyiş maksadından ârî kılındığı İran sadrâzâmı tarafından te'min edilmiş ise de Savcılan Vezne ile Lahican'ın Menkûr ve Mâmeş Aşîretlerine te'mîni tasarruf için bunların ve aşâyir-i sâ'irenin ittifâka çalıştığı Merâga'da ordu teşkîli onlara mu'âvenet maksadına mebnî olub rü'esânın ictimâ edeceği istihbâr olunmasına mebnî aşâyir-i merkûme tarafına bu sene dahi esnâ istatüko hattı tecâvüz edilmemek için tedâbir alınmazı lüzûmu sadr-ı müşârun-ileyhe ifâde olundukda Lahican'ın İran Devleti'ne aid olduğu cihetle orada istatüko hattı bulunmadığı ve mahall-i mezkûre Mâmeş gitmez ise aşâyir-i Osmâniyye'nin tecâvüz eyleyeceği cevâben beyân

etmesine nazaran asâkir-i merkûmenin bu sene dahi o tarafa tecâvüz edeceği istidlâl olunduğuna dâir Tahran sefâret-i seniyyesinden gelib 23 Zilkâ'de sene [1]311 tarihli ve 741 numaralı tezkere-i devletleri ile irsâl kılınan telgrafnâmeleri lede'l-arz Savcılan, Vezne ve Lahican arâzîsi şimdiye kadar taraf-ı Devlet-i Aliyye'den idâre oluna geldiği hâlde orada istatüko hattı yokdur denilmesi vezir-i îrâde-i âdile-i Osmâniyye'de bulunan mahallere bir karış bile tecâvüz olunması aslâ karye cevâz olamayacağından hudûd-ı hâkâniyyenin tecâvüzüne mahal verilmemek için îcâb-ı mesâ'înin îfâsı husûsuna emr u fermân-ı hümâyun-ı hazret-i hilâfet-penâhî şeref-sâdır olduğu Mâbeyn-i Hümâyun Baş Kitâbet-i Celîlesi'nden bâ-tezkere-i Husûsîyye teblîğ olunarak îcâb eden me'mûriyyet-i mülkiyye ve askeriyyeye ber-mantûk-ı emr u fermân-ı hümâyun ve sâye-i lâzıme îfâsı Dâhiliye Nezâret-i Celîlesi'yle taraf-ı vâlâ-yı ser askeriyye iş'âr edilmiş olduğu beyânıyla tezkere-i şâverî terkîm olundu.**[8]**

Hâriciyye Nezâret-i Celîlesi'ne fî 16 Safer Sene 1312 ve fî 6 Ağustos Sene 1310 Tarih ve 452 ve 77 Numaralı Tahran Sefâret-i Seniyyesinden İrsâl Olunan Tahrîrâtın Sûretidir

İranlılar tarafından Lahican'a tecâvüzle Vezne arâzîsine müdâhale olunduğu ve Meraga'da toplanan asâkir-i İrânîyye oralara gelerek aşâyir-i Osmâniyyeyi bi't-tazyîk beynlerinde müsâdeme vukû'u muhtemel idiği ve İranlıları bir hatve bile hudûd-ı hakânîyi tecâvüzlerine meydân verilmemek üzere mahall-i mezkûra lüzûmu mikdârınca zafer nemût-ı şâhânenin sevki ilticâyı orduyu hümâyun müşiriyyet-i celîlesi'ne arz ve iş'âr buyurulduğu beyân-ı âlîsiyle bu gibi ahvâl-i (...) vukû'una mahal verilmemek matlûb-ı âlî olub aksi takdirde taraf-ı hükûmet-i seniyyeden dahi mukâbele-i bi'l-misl olunacağı muktezâyı emr u fermân-ı hümâyun-ı hazret-i hilâfet-penâhîden idüğinin hükûmet-i İrânîye'ye teblîği irâdesini (...) fevârid olan 10 Temmuz-ı Efrencî tarihli ve 21 numaralı telgrafnâme-i âliyye-i cenâb-ı nezâret-penâhîleri hükmü celîli fî 11 Muharrem sene [1]312 ve fî 3 Temmuz sene [1]310 tarihli sûreti melfuf takrîr ile hükûmet-i İrâniyyeye teblîğ olunması akabinde

sadrâzam hazretleriyle vukû‘ bulan mülâkât-ı çâkerânem netîcesi fî 18 Temmuz-ı Efrencî tarihli ve 30 numaralı telgrafnâme-i bendegânemle arz kılınmış idi. Takrîr-i mebhûse cevâben bu kere ya‘nî 20 gün sonra sadr-ı müşârun-ileyh hazretlerinden vârid olub kezâlik sûreti leffen takdîm kılınan hülâsâ-i me’âli kırk üç numaralı telgrafnâme-i çâkerânemle arz olunmuş olan fî 8 Muharrem sene 1312 tarihli takrîrde Lahican’a dâir bir şey beyân olunmayıb ancak Devlet-i Aliyye-i İrâniye’nin emlâk-ı kadîme-i meşru‘â-i mutasarrıf-ı (...) sından olan Vezne’ye aşâyir-i İrâniye’nin âdet-i kâdîmeleri vech ile azîmetlerine cânib-i sefâret-i seniyyeden tecâvüz-ü hudûd ıtlâk edilmesi mûceb-i kemâl-i tâ‘cîb olub zîrâ emlâk-ı mezkûrenin devlet-i İrânîye’ye müsellem olan ihtisâsı hiçbir vakit ve hâlâ cây-ı iştibâh olmadığı ve orada aşâyir-i İrâniye’nin her vakit yayladıkları gibi şimdi dahi yaylamakda oldukları ve arâzî-yi mezkûrenin mevki‘-i tabi‘î ve coğrafyası İran Devleti’nin bir delîl-i vâzıh idiği ve binâen-aleyh aşâyir-i me’mûrîn-i Osmâniyye tarafından muhâlif ahvâl olarak ba‘zı harekâta kıyâm olunursa (...) me’mûrin-i İrânîye’ye tâbien ve hakâ’ik-i mümâni‘at edeceklerinden me’mûrîn-i saltanat-ı seniyye’nin hukûk-ı hem civârı ve kâhiri şinâsi ye muğâyir harekâtdan mecânib eylemeleri zımnında kendilerine evâmir-i sâyi‘a i‘tâ etdirilmesi ve bu bâbda (...) eden isti‘lâma cevâben Azerbaycan’a vârid olan telgrafnâmenin hülâsâ-i mâi-yi 36 numaralı telgrafnâme-i çâkerânemle arz edilen ve (...) hazretlerinin telgrafnâmesiyle dahi çend gün mukaddem sefâret-i seniyyeye irâ’e edildiği beyân ve takrîr-i mebhûs hâşiyyesinde ise arâzî-yi mezbûrenin İran Devleti’ne a’idiyyetini mübeyyin (...) kaviyye-i resmîye mevcûd bulunduğu hâlde bilâ-mahzâ-yı me’mûrîn-i Osmâniyye’nin şübhe-i mütehaddisesini refi‘ için ve nihâyet derece bir eser-i müse‘adetkârı olmamak üzere tarafeyn ve devlet-i mütevassıta me’murlarının arâzîyi mebhûseye i‘zâmlarıyla mahallinde delâil-i mevcûde üzerine icrâyı tahkîkât edilmesi ve verilecek karârın her iki tarafça mer‘il icrâ olması husûslarına muvâfakata hükûmet-i İrâniye’nin hâzır idiği ve eğer tahkîkât-ı mezkûre icrâ edilmeksizin arâzîyi mezkûreye gerek aşâyir-i Osmâniyye ve gerek me’mûrîn-i saltanat-ı seniyye canibinden tecâvüz vukû‘ bulub ve me’mûrîn-i İrânîye tarafından mümâni‘at edilirse mes‘ûliyyeti İran Devleti’nin buraca meşruh

eser-i müsa‘ade-i inkârîsi nazar-ı i‘tibâra alınmayan tarafa â’it olacağı dermeyân olunmuşdur.

Ma‘lûm-ı me‘âlim lüzûm-ı cenâb-ı nezâret-penâhîleri buyurulduğu üzere geçen sene Lahican kıt‘âsı hakkında cereyân eden muhâberât netîcesinde hükûmet-i İrânîye tarafından sefâret-i seniyyeye gönderilib sûret-i (...) ve tercümesi fî Eylül sene [1]309 tarihli ve 112 husûsî numaralı tahrîrât-ı bendegânemle takdîm-i pîşgâhı me’âli iktinâh sâmîleri kılınan takrîrde dahi aynı teklîfyâ‘nî Lahican kıt‘ası hakkındaki ihtilâfın yine devleti mütevassıta vesâyitiyle hâl-i husûsî dermeyân olunub İranlılar kıt‘a-i mezkûreyi kendi mülk-ü harîmi bilmekde olan Devlet-i Aliyye’nin husûsî düvel-i ecnebiyye me’murlarının vesâ’itiyle böyle bir müzâkereye girişmeyeceğini bile geldiklerinden bu def‘â Vezne hakkında dahi **[9] a**ynı teblîgâtda bulunmuşlardır ki bundan maksadları teklîfât-ı mezkûrenin cânib-i hükûmet-i seniyyeden cevâbsız bırakılmasını ileride asabiyeti ârâ aleyhine delil ve sened ittihâz ile her husûsda mürâca‘at ve isti‘âneden hâlî kalmadıkları devlet-i mutavassıta nezdinde hak kazanmakdır. Binâen-aleyh Lahican hakkında sâlifü’z-zikr 6 Eylül sene [1]309 tarihli tahrîrât-ı çâkerânem ile işbu ârızâ-yı bendegânem me’âline nazaran hükûmet-i İrânîye’ye etraflı ve kat‘î bir cevâb i‘tâsı lâzım idiği i‘tikâdı kâsırânesindeyim.

Sefâret-i seniyye kuyûdâtına istinâd edildiğine göre Vezne mes’elesi mezkûr aşîret-i İrâniyyesi reîsi Lâtif Bayez Ağanın bundan dört beş sene evvel müteveffâ pederi Kakelis ağanın zamanı riyâsetinde arâzîyi mezkûreye tecâvüz edilmesinden ve binâen-aleyh hükûmet-i İrâniye’nin hakkı tasarruf iddi‘â etmesinden münba‘is bir keyfiyyet olduğu hâlde âhiren me’mûriyyet-i mahsûsa ile sefâret-i seniyyeye gelmiş olan müşîrul mülk bugünlerde Vezne civârına asâkir-i Osmâniyye’nin vürûdu istihbâr eylediğinden ve orada asâkir-i İrânîye bulunduğu cihetle asâkir-i Osmâniyye sevkine hâcet olmadığından bahisle ihtilâf-ı vâkı‘ın düveli mütevasıta me’murlarıyla bi’l-ittifâk teklîfini tekrâr eyledikden sonra taraf-ı çâkerânemle Vezne’nin saltanat-ı seniyye’ye a’idiyyeti hiçbir vakit cây-ı bahis ve i‘râz olmadığı hâlde teklîf-i vâkı‘a cânib-i hükûmet-i seniyyeden muvâfakata mahal olmadığı zemininde verilen cevâb

üzere vaktiyle düveli erba‘a merhuslarının tahrîriyle hudûd için Vezne Lahican havâlîsine vürûdlarında İngiliz ve Rusya (…) Kaleşin dağının eteğinde vâkî‘ Kovakızıl nâm mahalin (...) olduğunu bi’t-tasdîkiyye mezkûr noktanın beri tarafına tecâvüz edilmemesi husûsu gerek Devlet-i Aliyye-i (...) Derviş Paşa merhûma ve gerek Ravaddis mutasarrıfı Hurşit Paşa’ya ol vakit resmen iş‘ar olunduğunu ve binâen-aleyh mezkûr noktanın beri tarafında bulunan Lahican ve Vezne arâzîsinin İran Devleti’ne â’idiyyeti müsellem idiğini ifâde eylemiş olduğundan dîvân-ı hümâyun kaleminde mahfûz bulunan evrâk-ı (...) mütâla‘asıyla İran Devleti’ne i‘tâsı lüzûmu bâlâda arz olunan cevâbda bu cihetlerin dahi red ve cerhi mütevvakkıf rey-i ve irâde’i aliyye-i cenâb-ı nezâret-penâhîleri bulunmakla ol bâbda.**[10]**

Hususda merkûmu merci‘ ittihâz eden bir aşîretin hîyn-i lüzûmunda saltanat-ı seniyye’ye ne derecelerde fedâkâr olabileceği vârisen tafsildir.

Köy sancağına üç tabur asâkir-i şâhâne geldiği gibi altıncı orduyu hümâyun müşîri Devletli Receb Paşa hâzırıyla ba‘zı erkân-ı askeriyyenin kariyye-i mezkûreye vürûdu lehine intizâr olunmakda bulunduğu Lahican ve savcılanım cihetlerinde şâyi‘â olması üzerine aşâyir-i İrânîye mukâbele için muhtediyyen hazırlandıkları gibi mezkûr asâkir vürûdu keyfiyyetinin tahkîk-i sıhhati için aşâyir-i Osmâniyye’den olub Bayez ağanın müsa‘adesiyle bu sene Vezne’de bulunan ocakkân hâzıraşîret reîsi Muhammed Ağa’ya merkûm Bayezid Ağa tarafından istiğlâm-ı keyfiyyeti hâvî irsâl olunub aslı elde edilen tahrîrâtdan aşâyir-i mezkûrenin takdîr-i mezkûrların taht-ı emr ve nüfûzunda bulundukları pek kolay istidlâl olabilir bi’l-cümle aşâyir-i hudûdiyye-i İrânîye ale’l-husûs Mâmeşler (...) olduğu dersanın fevkinde binici ve nişancı olub peşlerine (...) derecede metbû‘a derler emniyyetiyle avniyle aşâyir-i İrânîyeden yüzde yirmi beşinde beylik markını hâvî tüfenkleri bulunub mütevâkîsi mezkûr tüfenklerin Süleymâniyye safına ve urmiyye cihetlerinde i‘mâl olunan taklitleriyle nâdiren bulunan yerden tüfenklerinden ibârettir.

Velhâsıl devlet-i Osmâniyye’ye karşı İran hükûmeti hudûdun muhâfazasını hemen kâmilen denecek bir sûretde aşâyire tevdî‘ ile adem-i intizâmı derkâr olan asâkir-i

İrânîye hudûd gibi mühim bir mevki‘de iş bırakmamışdır. Husûsuyla emsâl-i adîdesi bi’l-fi‘il görülebilmek veçhile Mâmeşlerin (...) mezkûrların (...) aşâyir-i sefîre-i sâire-i Osmâniyye üzerinde olan hüküm ve nüfuzları ve Lahicanla Vezne civârında kemâl-i serbestiyyetle yaşadıkları arâzînin müdâfa‘ası husûsuda müttehid ve müttefik bulunmaları cihetle bu civardaki aşâyir-i Osmâniyye merkûmda nesniyle arz olmakla berâber fırsat buldukça mu‘âvenet etmeleri dahi muhtemel bulunduğu muhât-ı ilmi âlî-yi sefâret-i seniyye-i hümâyunları buyurulmak bâbında. **[11]**

Tahran Sefâret-i Seniyyesine fî 21 Safer Sene 1312 ve fî Ağustos Sene [1]310 Tarihiyle Me’mûren Savcılağa Cihetlerinde Bulunan Sefâret-i Müşârun-ileyh Ateşe Militari Tarafına Takdîm Olunan Tahrîrâtın Sûretidir

Emr-i sâmiyye-i sefâret penâhîlerine imtisâlen Lahican ve Vezne Merkân cihetlerinde sekiz gün imtidâr eden keşt-ü güzâr esnâsında bizzat müşâhiden acizî ile îcâb eden aşâyir-i Osmâniyye ve İrânîye (...) vukû‘ bulan mülâkât ve tahkîkât-ı husûsîyye netîcesi olarak istihsâl edilebilenen ba‘zı ma‘lûmâtın arza mücâseret kılındı Lahican ve kıt‘asının dağlar cihetlerinden sarf-ı nazâr Mâmeş Aşîreti’nin merkezi olan Pesve karyesinden Cezb’e doğru imtidâr eden ova kısmıyla köhne Lahican ciheti tahmînen 450 kilometre ve merbâ-ı gâyet müstevî mahsüldâr ve sulak bir arâzîyi münâfî‘ (...) ve aşâyirin cevelengâhı olmak hasebiyle lâyıkıyla i‘mâr olunamadığından ancak seksen kadar karyeyi hâvî ve el-yevm İran’a tâbi‘ Mâmeş Aşîreti’nin yed-i idâresindedir Kâhne Lahican ta‘bir olunan kısmın otuz kırk karyesi olan Lahican’dan lâvin suyu ile tefrîk olunursa da ehli asıl istatüko hatt-ı mezkûr Lavin suyunu tecâvüzle zehnâm diğer Lahican nehri üzerinde kâin Perkâniye karyesinin alt tarafından ve kundura karyesinin cenûbundan garb-ı şimâliyye doğru Berdekal tepeleri üzerine ve oradan tebdîl-i istikâmetle garb-ı cenûbiyye doğru bir zâdiyye teşkîl ederek hattı müstakîm üzere lâdiye suyuna kadar gelir bundan sonra iki sâ‘at kadar garb-ı şimâliye doğru mezkûr suyu ta‘kib eder şark ciheti ise mezkûr Perkaniye’den i‘tibâren cenûba doğru (…) vâsıtasıyla mezkûrlardan ve cenûbu dahi mezkûr zeh hudûduna mensûb olan Barniya ve Açâbile akdemce saltanat-ı

seniyye'nin Züdi Aşîreti yedinde olub el-yevm İran'ın mezkûr aşîreti yed-i (...) geçmiş olan Merkân kıt'asıyla tefrîk olunur.

Şeyh Abidin Efendi merhûm defâsına olan (...) Lahican kıt'asının kısmı a'zâmını İran'ının Mâmeş Aşîreti tarafından (...) olduğu gibi müehhiran dahi (...) Lahican Kalka Ereşa Badiya ve Açyana Sogalo Güzgezen Geleva Sekirgan Zerketen Gelekin Hoca Ali Hane karyeleri merkûmların birazca geçmişdir.

Musul Vilâyeti'nin Kazâsına mülhak Beydan Belbasi nâm Osmanlı aşîreti ise (...) mutasarrıf oldukları ve mülk sahipleri bulunan Lahican gibi bir arâzînin İran'ın mı'âveneti askeriyyesiyle ellerinden çıkarak Mâmeşlere geçmesiyle onu Iraklıları zarar-ı gayr-ı kâbil (...) cından mâ'adâ medâr-ı ma'îşet olmak üzere başka yaylakları dahi bulunmamasıyla Memâlik-i mezkûrun bir köşesinde (...) emeliyle üç yüz sekiz senesi dahi Kâhne Lahican civârına gelmeleri üzerine tekrâr hükûmet-i İrâniye'nin mu'âvenetiyle Mâmeşler tarafından perişan edildiklerinden tahkîk-i keyfiyyet için dördüncü orduyu hümâyun erkânından kaymakam Gâzi İsmail Bey İran tarafından dahi emr bahadır nâm zaâtlar ta'yîn olunmuş ve tahkîkât-ı lâzıme îfâ kılınmış ise de hâlâ bir netîceye resîdesi olamamışdır. Kâhne Lahican kıt'asının saltanat-ı seniyye'ye â'idiyyeti sûret-i Husûsîyyede edilen tahkîkât esnâsında mezkûr İrânî ru'esâsından bir (…) dahi (...) Mâmeş aşiretinden ba'zılarının ifâde-i vâkı'alarından istidlâl olduğu gibi Mâmeş reîsi Muhammed Ağa dahi arâzî-yi mezkûrenin kendilerine a'idiyyetini meşît bir delil bile İrâe edememişdir. Havâle-i mezkûrece pek ziyâde ha'iz-i ihrâm olan şeyh Kemalin şehâdeti ve Piran reîsi Muhammed Emin Ağanın bende bulunub geçen sene kaymakam İsmâil Bey tarafından tedkîk olunan evrâk kâmilen Lahican'ın saltanat-ı seniyye'ye â'idiyyetini müsbetdir İran tahkik **[12]** me'murlarından Ali Ekber Han evrâk-ı mezkûrenin en mühimlerinden birini sirkat etmesi cihetiyle reîs-i gayrın tarafından (...) çıkarılması İran me'murlarının hâliyle mezkûr kâğıdın Lahican'ın saltanat-ı seniyye'ye â'idiyyetini isbâta kâfî kuvvet ve delîle hâvî ve hâ'iz bulunduğu mîzan-ı vuzuha çıkarır. Vâsıta-i ma'îşetleri Lahican'a (…) olan Piran Aşîret-i Osmâniyyesi kıt'a-i mezkûrenin ellerinden

gitmesiyle dûçâr-ı fakr-ı zarûret olmakla berâber her ne kadar bir kaç seneler i‘âdesine muntazır bulunmuş iselerde ne çareki sa’ife-i zârûretle bu intizarda devâma kâbil olamadığından kısım kısım (…) oldukları (...) kadimlerine avdetle tâbi‘iyyet-i İrânîye’ye duhûle başlamışlar ve dahi geçen yaz iki yüz hâne gece yarısı aşîret miyânına (...) Mâmeşlere ilticâ etdiklerinden kendilerine mesken karyeleri i‘âde kalmış ve El-yevm Kâhne Lahican’da kâ’in (...) Güzgezin Badına ve Azarket ve Gelekin ve Gelesipin Sekerkân Hâne gibi ba‘zı Kara Mâmeşlere dehâlet eden Piranlılarla iskân olunmuş olduklarından bu sûretle İran atâyikinden giren Piranlıların mikdârı yedi yüz hâne kadar olmuşdur. Esbâb-ı meşrûtiyye mebnî beş altı sene akdem iki bin beş yüz hâne olan Piran Aşîreti bin hâneye tenzîl etdiği gibi Mâmeşler bil-akis akdemce beş yüz hâneden ibâret iken gerek Lahican ve Kâhne Lahican’ın (...) ve gerek Şenu cihetlerine tasarrufları cihetle el-yevm üç yüz hâneyi tecâvüz etmişlerdir. Piranlılara tâbi‘iyyet-i İrânîyeyi (...) etdikleri sûretde arâzî-yi kadîmelerinde iskân olunacaklarına dâir İran hükûmetiyle Mâmeş Aşîreti tarafından mevâ‘itde bulunmakda ve şu aralık Mameş ve Piran Aşîretleri beyninde bu sûretle bir (...) (...) için hafiyyen icrâ-yı mezkûre edilmekde olduğu me’âl-ittifâk mevsûfe-i istihbâr kılıdığından husûlü kuvve-i karyede bu lisân-ı (…) mezkûrun vukû‘u takdîrinde evvelen devletin koca bir aşîreti elden çıkmak sâniyen Kâhne Lahican dahi kanâ‘at etmeyerek üç saat içeride saltanat-ı seniyye’nin (...) mahal olan İran karyesine (...) olub el-yevm muvakkaten Piranlılarla mezkûn bulunan arâzîye dahi tasarruf iddi‘âsında bulunan İran hükûmet-i Piranlıları taht-ı tâbi'iyyetine alarak irâde olan metâli‘i bir tarafla arâzî-yi mezkûreyede kolaylıkla îsâl-i dest-i tesâhib edebileceği sâlisen aşâyir-i hudûdiyyeden yalnız mühim metbû‘iyyet için cüz’i bir şey almak meselâ Lahican ve Kâhne Lahicanla (...) cihetlerine mutasarrıf olan koca bir Mâmeş Aşîretinden her türlü tekâlife mukâbil senevî yalnız üç yüz lira ve iki yüz hâneli mezkûr Aşîretinden dahi yüz lira kadar bir şey almak ve bunun kısmını (...) ya ma‘âş te’mînen i‘âde etmek aşâyir-i serbest bırakarak hiçbir işlerine müdâhale etmemek ve her türlü arzu ve (...) hemen îfâ etmek rüesâya rütbe ve haklar vermek gibi bir takım müse‘âdât-ı mahsûsada bulunmak İran hükümetinin hudûdun

muhâfazası için hakîkaten her cihetle şâyân-ı i‘timâd olan aşâyir-i hudûdiyyeye karşı ittihâz etmekde olduğu meslek-i mahsûsa muktezâsından bulunmak hasebiyle Piranlıların dehâletleri sûretinde müsâ‘adât-ı mezkûredir istifâdeleri tâbi‘î olmakla bunların müsâ‘adât-ı (...) ya nâiliyyetleri gören ve zâten (...) himâye-i İrânîyede bulunan Zori ile sâ’ir aşâyir-i Osmâniyye’nin şirâze-i ittifâktan çıkarak birer birer tâbi‘iyyeti İrânîyeyi kabûl etmeleri gibi mehâzir-i azîmeyi mevcub olacağı bedîhîdir. Bir (...) altına taa Vezne’ye kadar imtidâr eden Vezne nehrinin garbı cihetinde bulunanan Merkân arâzîsi dahi mukaddemleri Devlet-i Aliyye’ye ve Navri Aşîreti yaylağı iken bu dahi Merkecan Cibâliye berâber mezkûr İrâni Aşîreti yedine geçmişdir. **[13]**

Vezne arâzîsine gelince arâzîyi mezkûrenin müstevî ve kâvil-i iskân olamayacağı otuz beş kilometre merayı tecâvüz etmez ise de etrâfı dağlarla muhât Vezne çayı ile iskâ olunub havası gâyet serin olduğundan Ranya ve Merke kazalarında bulunan aşâyir-i Osmâniyye için yaylak ittihâz olunub kışın meskûn değildir. İran’ın Mekûr aşireti mevcûduna nazaran fazla bile olan Nâyş ve mezkûr Merkân gibi arâzîyye mâlik bulunmalarından dolayı Vezne’ye ihtiyaçtan müstağnî bulunduklarından Zori Mekûr ocak kânhan Mâmîşine Ramek gibi aşâyir-i Osmâniyyeyi Vezneyi i‘âde mevâ‘idiyle bu sene mahall-i mezkûre dâvet etmiş ve hakîkatde bir şey vermemiş ise de Vezne’de bulundukları müddet aşâyir-i merkûmenin husûsan zâyinelerine varıncaya kadar bi’l-müdahale ve dahi riyâset-i Osmâniyyelerine dahi geçtiğinden ve zâten rûsâ-yı aşâyir-i Mekûr-ı İrânî himâyesine girecekleri tâbî‘i bulunduğundan bu hâlde Vezne sükkânıyla berâber İran’ın yed-i irâdesine geçmiş bulunacağı vârisen ilticâyı hudûd Mâmeş Aşîret-i ehemmiyyet-i mevkı‘âsı reîsleri bulunan ser tabîb-i evvel Muhammed ağanın âfil ve şitankâr bir âdem bulunmasına nazaran İran irâdesinde bulunan (…) münhezib aşâyir-i (…) en ehemmiyyetlisi olub Lahican ve Kâhne Lahican ve senevî mahaliyle berâber yüz on kadar karyede üç bin mütecâviz hâneyi hâvî olub merkez iki yüz elli hâneli Pusuva karyesidir. Aşâyir-i şi‘a gibi dîvânî ta‘yin olunur mûtaf süvârîsi yoksa da (...) câhetinde gerek İran hükûmetine mu‘âvenet ve gerek kendisini müdâfe‘a için bin iki yüz süvârî ve beş yüz yaya (...)

kemâli suhûletle cem‘ edebiliyor aşiret-i mezkûre birinde bulunan (…) iki yüz elli (...) binlik Martin Hazi tüfengi olub mütebâkîsi dahi Süleymâniyye ve sakız cihetleriyle Urmiyede îmal olunan mezkûr Martini tüfenkleridir. Mâmeş Aşîreti Lahican’a ve Vezne’ye hem civâr bulunan aşâyir-i İrâniye’nin nev îmâriyyesinde olduğu gibi kısmen aşâyir-i Osmâniyye’ye dahi icrâyı nüfûz eder ahsi amelleri Piranlıların mahvı olub aşâyir-i mezkûre aleyhinde aşâyir-i sâ’ireyi resmiyye vesâir sûretle her rolü ifsâdâtdan hâlî kalmadıklarından Piran hayvanâtının Ano‘ Aşîret-i Osmâniyyesi mezru‘âtına zarar vermesi üzerine tarafeynin rızâsıyla hakem ta‘yîn olunan şidanda sâkin şeyh Ayasın karârı vechile Piranlılar beş yüz mecîdiyye çârikî tazmînât vermiş iken Mâmeşlerin teşviki fitenin tüfenk gibi mehâmât ve (...) nın (...) ları tekrâr Piranlılar aleyhinde sevk etmeleri cihetle işbu Temmuz evâ’ilinde râyân karyesi civârında Kazana mevki’inde üç gün Piranlıları mahalde ile fenâ hâlde zedeleyerek kırk karye (...) verdirmişlerdir ve iki bin orduyu mütecâviz koyun ve keçi gasp ederek yüz otuz adedini kendilerine Lahican tarafıyla buldurmuş olan ve her cihetle mu‘âvenet görülmüş olan Mâmeş reîsi Muhammed ağaya vermişdir.

Mekûr Kadroyiş tâbir olunan İran’ın Mekûr Aşîreti ise geçen sene Mâmeş reîsi Muhammed ağanın (…) amcası Kar ağanın yerine riyâsete geçen Banir ağaya kân Abdullah (…) nüfûzu emeliyye aşâyir-i Osmâniyye’den mezkûr Zori ile Râyina ve Merke Kazâlarında sâkin aşâyir-i sağîre üzerinde son derece îfâ-yı nüfûz ile saltanat-ı mu‘azzamaya olan râbıta-i ubûdiyyet ve metbû‘âlarını ihlâl etmekdedir. Şöyle ki mezkûr İrânî reîsi Bayezid ağanın amcası olub Osmanlı Zori ‘Aşîreti riyâsetinde bulunan Muhammed Bayır ağa ile geçinemediklerinden merkûm Bayazid ağanın teşvîkiyle aşîreti (…) ve ağaları hükûmet-i seniyyemizde mûmâ-ileyh Muhammed Bayır ağanın azline teşebbüsle berâber kendi aşîretinin riyâsetini dahi kabûl için zîrde tercümesi münderic tezkeresi irsâl ve muahharan Vezne’den mezkûr ulemâ ve ağalar otuz atlı kadar oldukları hâlde Bayez ağanın sâkin bulunduğu Nerkeş karyesine gelerek fî 29 Temmuz sene [1]310’da Bayazit ağanın nasb-ı intihâbı (…) mezkûr İrânî ağalarından merkûm Bayez ağanın amcazâdesi Süvar ağanın mahdûmü

Rasul ağayı riyâset-i intihab ile birlikde alarak aşîretleriyle berâber Merkecan cebeline çekilirler ki ya Bayaz ağanın (...) intihab olunan reîsin ve her

[14]

Boş

[15]

Hâriciyye Nezâret-iCelîlesi'ne Fî 10 Rebi'ü'l-evvel Sene 1312 ve fî 29 Eylül Sene 1310 Tarihi 493 ve 84 Numara ile Tahran Sefâret-i Seniyyesi Cânibinden (...) Tahrîrâtın Sûretidir

Geçenlerde bir ay tâ'lim İran askerinin tahşit etmiş olduğu merâga ordugâhına sefâret-i seniyye ateşe militari yâverân-ı fahrî hazret-i şehriyârîden bin başı (...) Bey sür'ati i'zâmı irâdesini şâmil şeref-vârid olan telgrafnâme-i sâmiye-i cenâb-ı nezâret-penâhîleri hükmü celîliyle tevfîka-i mûmâ-ileyhin Merâga'ya azîmetinde (...) görülen lüzuma mebnî Lahican ve Vezne taraflarını dahi dolaşacağını cevâben arz edilmişidi. Mûmâ-ileyh havâlî-i mezkûreye sekiz gün kadar kest-ü gûzâr (...) savcılağa avdetle meşhurdan ve istidlâ'at def'âsını hâvî oradan irsâl eylediği fî 10 Ağustos sene 1310 tarihli raport mündericâtı gâyet mühim bulunmakla bir kıt'a sûreti leffen takdîm huzûr-ı sâmiyi cenâb-ı nezâret-penâhîleri kılındı mütâla'asından müsteban olacağı üzere evvelen Lahican kıt'âsının Mâmeş Aşîreti İrânîyesinin (...) yed-i gazb ve zabta geçmesi sâniyen vâsıta-i ta'yişleri kıt'ayı mezkûreye münhasır olan Piran nâm diğerle Bilbas Aşîreti Osmâniyyesinin pey-der-pey İran aşâyirine ilticâya mecbûr olarak şimdiye kadar İran tarafına geçmiş olanların mikdârı bin yüz hâneye bâlîğ olmasıve diğerlerinin dahi tamâmen geçmek üzere olması sâlisen mezkûr Aşîret-i İrâniye'nin müsa'adesiyle şimdiki hâlde Vezne arâzîsinde mezkûr Zodi Aşîreti Osmâniyyesi sükûn ise de bu aşîretin dahi (...) İran'a tâbi'iyyetini kabûl ile Vezne'nin çok geçmeksizin Lahican hâlini kesb etmesi râbi'an Lahican kıt'asının sâlifü'z-zikr Piran Aşîreti Osmâniyyesine âit emlâk-ı harîmiyye-i saltanat-ı seniyye'den bulunduğu iki sene evvel memâlikine i'zâm edilen muhtelit komisyonun

tahkîkâtı ile dahi tebeyyün ederek bu hâlde aşâyir-i İrâniye'nin oradan ihrâcı lâzım gelirken şimdiye değin hiçbir şey yapılmamasından dolayı (...) olan aşâyir-i Osmâniyye'nin İran aşîretlerinin taht-ı nüfûz ve (…) bulunması hâmisen şu hâlin pey-der-pey aşâyir-i sâire-i Osmâniyye'ye dahi sirâyet eylemesi gibi ahvâlin derece-i ehemmiyyeti müstağnîyen (…) arz u beyân bulunmakla husûsen ma'rûzu hakkında cenâb-ı hükûmet-i seniyyeden tedâbir-i âcile ittihâzı lüzûmunun kemâl-i ehemmiyetine arzını mücâseret kılındı.

Osmanlı Zori Aşîreti Riyâsetine Muhammed Bayır Ağayı istemediklerine dâir aşîret-i mezkûre ulemâ ve (...) tarafından İran'ın Mekûr Aşîreti reisi Bayezid Ağaya fî 14 Rebi'ü'l-evvel sene [1]311 tarihiyle yazılan Fârisiyü'l-ibâre olan mektûbun tercümesidir

Kerkük mutasarrıfının ve Musul Vâlîsinin emriyle pişderde bulunan aşîretimize reis oldunuz. Şimdilik riyâset işleri Piran reisi Muhammed Emin Ağadadır Muhammed Bayır Ağayı riyâsete kabûl etmemiz kâ'im-makam nezdinde dahi olmuşdur. Kendisinede cevâb vererek sizi istememiz zordu içinde dahi kalemin direk Bayezid Ağaya eğer siz gelmez iseniz biz sahibsiz kalırız. Koca İbrâhim (...) klavuz zâde Hasan, muhtar fırka-i (…) azret (...) muhtar fırka-i Bâb Rasul Abdi Ali, eş Müderriz-i medrese-i sultan (…) Abdurrâcî Hasan**[16]**

Tahran Sefâret-i Seniyyesine Fî Gurre-i Receb Sene [1]311 Tarihli Sefâret-i Uzmâ-yı İrânîyeden İ'tâ Olunan Takrîrin Harfiyyen Tercümesidir.

Vezne keyfiyyetine dâ'ir fî 6 Safer sene [1]311 tarihli takrîr-i sefîrânelerine cevâb tahrîr etmek üzere iken fî 25 Safer sene [1]311 tarihli ve 36 numaralı takrîrleri i'tâ bulunduğundan her ikisine dahi bi'l-ihtiram cevâbi'tâsına mübâdelet olunur. Şöyle ki evvelen bundan evvelki takrîr-i me'âlcede beyân olunduğu üzere o tarafa bir mikdar asker ve top sevki intizâm-ı sürhden muhâfazasıyla rafeyn-i aşâyirinin yek-diğerlerine mâni ta'arruzları maksadına mebnî olub keyfiyyet tahrîren ve şifâhen bid-def'at zâtı âlîlerine beyân ile îzah edilmişti mâdemki şimdi sefâret-i seniyye aşâyir-i Osmâniyye tarafından intizâm-ı hudûda münâfî ve aşâyir-i İrânîye ile

müsâdemelerini (...) bir hâl vukû‘a gelmeyeceğine dâir itmi’nân veriyor. Evliyâ-yı umûr-ı dostîye-i İrâniyye dahi mahall-i mezkûredeki asker ve süvârinin ikâmetine lüzum görmeyerek geri kalınmaları için emr verilmişdir. Sâniyen takrîr-i âhir-i sefîrânelerinde Devlet-i Aliyye-i Osmâniyye me’murunun lâyihasına istinâden Mâmeş Aşîreti’nin beş altı seneden beri ve Lahican’a ta‘rîza başladığı ve keyfiyyetin dört beş (...) hârîtasında dahi ta‘yin ve işâret olduğu beyân buyuruluyor ise de bu bâbda ta‘âtî eylemiş olan muhâberât ve ona merbût Levâyıha mürâca‘at olunduğu takdîrde memâlik-i mezkûrenin eyyâmı-ı kadîmeden beri ve düveli erba‘a merhuslarının sırrı hâdî keşt ve gûzarlarından evvel İran devlet ve aşâyirinin taht-ı tasriflerinde idiği ve devleteyn-i mütevâsıteyn me’murlarının dahi oralarını aşâyir-i İrânîyye bende görüb İran aşâyirini tasdîk etdikleri ve İran me’mûrini icâzeti olmaksızın revandan paşasının ve Kolaşin vesâire hudûdundan İran pâdişahı memâlik-i dâhiline geçmemiş merhûm dört beş Paşaya sarâhaten tahrîr eyledikleri tebeyyin eder. Bilbaslar dahi aşâyir-i kadîme-i İrânîyeden olub oralarda İran ra’iyyeti hakîkatiyle bulunmuşlardır husûsât-ı mesrûrede ve ol mikdar ve (…) burada tasrihden (...) ma‘a hâze evveliyât umûr-ı Devlet-i Aliyye-i İrâniyye ne vakit bu gibi müzâkerât-ı zuhûr etmiş ise mahzâ o yolda mübâheset dermiyân etmemek için kıt‘â ve faslını tarafeyn sırrı (…) işlerinde alâkadar olan devleteyn-i mutevâsıteyn me’murlarının tasrîfine hulûl etmişlerdir binâen-aleyh sâlifül beyân iki kıt‘â takrîri sefîrânelerine cevâben husûsât-ı atebenin beyânıyla hâtem-i (...) edilmeye İran devleti Vezne ve Lahican’a kendi mülkü bilir ve devleteyn mütevâsıteyn me’murlarının ıtlâ-ı lâhak olmaksızın hiç bir karârı câ’iz görmez anlar dâ’imâ nasıl ki hüküm olmuşlar ise yine (...) ve her ne vecihle tasdîk ve karâr ederler ise heman mecrâ olmalıdır me’mûreyn-i mezkûrenin tasdîk-i (...) lüzûm gösterilmesi iki sebebe mebnî olub birincisi bidâyet-i emrde her ne kâ’ide cârî olmuş ise nihâyetine kadar yine o kâidenin me’mûl olmasıyla mukarrerât olunan tahkîm edilmesidir ikinci sebep dahi şudur ki bir tahsîdât ve hüküm bulunmayınca bu mes’elenin hiç bir vakit ve devleteyn me’murlarının beyninde hâll olunmayacağının muhakkak bulunmasıdır ve bu sûret iki islâm devleti beyninde hemrûz ol bâbda (...) adem-i zuhûru için kat‘â ve

hâtem-i mes’ele hakkında (...) Devlet-i Aliyye-i İrâniye’nin kemâl-i muvâfakatlarına delil olmağa ihtirâmât-ı fâ’ikanın tecdîdine mübâderet ederim

2.6. SÎNA HÂDİSESİNİ SEFÂRET-İ SÎNA'YA ÎFÂ EDİLEN LAYÎHA EVRÂKI TRANSKRİPSİYONU

Sînâ Hâdisesini Tahkîke Me'mûr İhsân Bey Tarafından Sefâret-i Seniyyeye İ'tâ edilen Lâyiha *[Giriş Sahîfesi]*

*5 numaralı sahîfede Fî 2 Receb Sene [1]312 tarihli tahrîrâta melfûfdur***[1]**

Sinâ Hâdisesi Hakkında İrân Me'mûruyla Tahkîkât-ı Müştereke İcrâsına Me'mûr Olan Tebriz Baş Şehbenderi İhsan Bey Tarafından Sefâret-i Seniyyesi'ne İ'tâ Olunan Lâyiha Sûretidir

İrân'ın Kürdistân hükûmeti tarafından haklarında revâ görülen te'addiyâtdan tezâlüm ve şikâyetle emniyyet-i mâl ve cânlarının muhâfazası Sîna'da mukîm iki yüz nefer teb'a-i şâhâne imzâsıyla Tahrân sefâret-i seniyyesine vârid olan telgrafnâme ile istid'â olunmasına ve müte'âkiben Sîna Başşehbenderliği'nden sefâret-i müşârun-ileyhe mevrûd muharrerâtdan Kelfebir Kazâsı'nın Tavîle şehri ahâlîsinden olub Kürdistân-ı İrânî'de kâin Hâşemiz karyesinde mütemekkin ve çend kıt'a senedât ile hâne ve arâzî sâhibi bulunan Frameriz'den Ahzâr nâm kimse bir müste'cir imiş gibi karye-i mezkûrenin rub' hissesine mutasarrıf bulunan Sîna Şeyhü'l-islâm'ı tarafından sâlî otuz tümen i'tâsını vermediği takdîrde karyeyi terk ve mahall-i âhara azîmete icbâr olunarak muvâfakat eylemediği cihetle merkûmun habsi ve hâne ve eşyâsının gâret edildiği ve tahliyye sebebiyle gerek şeyhü'l-islâm mûmâ-ileyh ve gerek hükûmet-i mahalliyye nezdinde şehbender-hâne tasarrufundan icrâ edilen teşebbüsâta hâvâle-i sem-i i'tibâr edilmedikden başka mezbûrun yerinde bulunan tuğrâ-yı garrâ-yı hümâyûn ile (...) tâbi'iyyet tezkereleri paralanıb tâbi'iyyetini tanımak istenilmediği ve karye-i mezkûreden şehre götürüldüğü ve o sırada şehbender-hâne önünde vâki'olan feryâd ve istimdâd üzerine zâten hükûmet-i mahalliyyenin te'addiyâtından bîzâr olub bu meseleden dolayı heyecâna gelen teb'a-i şâhâne tarafından istihlâs edilerek şehbender-hâneye ilticâ etdirildiği ve merkûmun emvâl ve eşyâsı mefsûbesi istirdâd ve mütecâsir te'dîb edilmediği ve hükûmet-i mûmâ-ileyh tarafından teb'a-i saltanat-ı seniyye hakkında usûl ve uhûda muvâfık mu'âmele

olunmadığı sûretinde şu keyfiyyetden dolayı hâsıl olan heyecânın bir kıtâle müncer olabileceği ve kezâlik saltanat-ı seniyye'nin cenâb-ı Câf Aşâyiri tavâifinden Sofyoner tâ'ifesinden olub yüz hâne kâbilesi halkıyla berâber ve Kirmân Şâh hudûdunda ve Kelyaninâm mahalde mukîm bulunan Fethullâh Bey'in ikâmetgâhına bilâ-sebeb zâhiri o civaraşâyiri gönderilerek bi'l-muhâsara yüz tümen cerîme ahz vebir mikdâr gâret etdirildiğinden mâni' mezâlim zımnında edilen teblîgâtın leyte ve leâlim ile geçirildiği ve mûmâ-ileyhin tâbi'iyyet-i Osmâniyye iddi'âsından sarf-ı nazar eylemesi için kendisine hükûmet tarafından evvelâ ba'zı teklîfât ve bi'l-ahara tazyîkât icrâ olunduğu ve tâbi'iyyetini ve müsbet ibrâz olunan evrâkın dahi kabûl olunmadığı ve yine Kürdistân hükûmeti dâhilinde bulunan Gerusi'nin Çelâmiran karyesinde mukîm teb'a-i saltanat-ı seniyye'den ve Berzenciye ahâlîsinden olub şehbender-hânece şerâ'ite-i tâbi'iyyeti îfâ etmiş olan Azâdnâm kimsenin gelinini istifrâş etmek üzere Gerusi nâibü'l-hükûmesi Takîhan tarafından vukû'bulan teklif-i denâet-kârâneyi kabûl etmediğinden dolayı merkûm nâ'ibu'l-hükûme mûmâ-ileyh tarafından tutulub darb ve göbeğinde çay pişirilerek i'dâm edildikden sonra külliyen arz-ı pâymâl ve emvâl ve eşyâları gâret olunduğu ve merkûmun zevcesinin ellerini falakaya koyarak parmaklarından kan akıncaya kadar darb u habis olunduğu ve Varta tarafından vukû' bulan istid'â üzerine Kürdistân hükûmeti tarafından icrâ edilen teblîgâta evvelâ maktûl-i merkûmun tâbi'iyyet-i Osmâniyyesi'nin sübûtu lâzım geleceği ve mu'ahharan Sîna Başşehbenderliği'nin **[2]** Gerûsa hakk-ı müdâhalesi olduğu cevâbı verilerek keşf-i mesele tahkîkât-ı icrâsına muvâfakat olmadığından vârise-i merkûme Kirmânşâhda bulunan Kürdistân ve Kirmânşâhda Haki Emir-i Nizâm-ı nezdine gönderildiğinde esnâ-yı râhda cümlesi birden itlâf edilmek üzere hükûmet-i mahalliyye tarafından çend nefer Gerusi süvârîsi sevk edilmiş ise de tesâdüf eden bir kârbân ile teb'a-i şâhâneden Ali Kerem nâm kimse tarafından bi'l-istihlâs-ı Sîna Şehbender-hânesi'ne teslim kılındıkları ve kezâ Şehrizor ahâlîsinden ve Câf Aşîreti'nin Ağasûrî tâ'ifesinden olub Kürdistân İrân'ı dâhilinde Haydan nâm karyede ikâmet eden Velî Muhammed'in karye-i mezkûre mutasarrıfı Mirzâ Yûsuf tarafından hânesinden tard ve emvâl ü mezru'âtının gâret etdirildiği iddi'â olunması

üzerine hükûmet-i mahalliyyenin teşebbüsât ve teblîgât ikiside îfâ edilmiş olsa da merkûmun dahi tâbi‘iyyetine i‘tîrâz edilib me’mûren şehbender-hâne hükûmet tarafından karye-i mezkûreye me’mûrlar i‘zâmıyla tahkîkât-ı müştereke icrâsına karar verilerek tahkîkât-ı vâkı‘adan merkûm velî Muhammedin iddi‘âsı vech ile mutasarrıf mezbur Mirzâ Yûsuf un emriyle karye zâbıtası tarafından darb ve iki yüz tümeni mütecâviz emvâl-i gayr-ı menkûl ve mezrû‘âtının zabt olunduğu tebeyyün eylediği hâlde ihkâk-ı hak edilmediği ve İrânî olduğuna dâir hükûmete arz-ı hâl i‘tâ etmedikçe işinin tesviyye olmayacağı ve karyeye gidecek olursa hâkezâ her türlü eziyyet edileceği ifâdât-ı aliyyesiyle Sîna nâ’ibü’l-hükûmesi tarafından müdde‘î-i merkûmun tahdîd edildiği ve merkûmun pederinin dahi bir re’si hayvanâtın ve karye-i mezkûreye giden şehbender-hâne me’mûru eşyâsının sirkat ve ol bâbdaki tahkîkât mazbatalarının mesâ’i yerinden gasb edildiği ve yine şehbender-hâne tezkere-i mezbûrenin hükûmet-i mahalliyye cânibinden habse ilkâ ve üzerindeki yetmiş tümena garîb tezkere (...) ve bir adet tabancasının ahz olunduğu ve’l-hâsıl teb‘a-i şâhâne hakkında envâ-ı zulûm ve te’addiyâtın revâ görüldüğü beyânıyla ve vikâye ve himâyeleri lüzûmu iş‘âr ve teb‘a-i merkûme cânibinden mevrûd mazbatada dahi Kürdistân hükûmetinin âhiren tezâyüd eden İrân te’addiyâtından ve mâl ve cânlarının adem-i emniyyetinden dolayı Kürdistân-ı İrânî’yi terke mecbûr olduklarından bahisle ya emniyyetlerinin istihsâli veyâhûd avrâdın muhâceretlerine ruhsat verilmesi istirhâm olunmasına ve İrân vezâret-i umûr-ı hâricesinden sefâret-i müşârun-ileyhe mevrûd bir kıt‘a takrîrde Sîna Baş Şehbenderi izzetli Râsim efendi’nin Sîna Şeyhü’l-islâm’ı molla Lütfullâh hânesine hücûm maksadıyla sancak direğine iki kırmızı bayrak keşîde ederek teb‘a-i Osmânîyi şehbender-hâneye cem eylediği ve hükûmet-i mahalliyyeye verdiği bir takrîrinde Saydan karyesinin Kürdistân-ı İrânîyye tâbi‘ bulunduğuna binâen karye-i mezkûreye me’mûr göndermek veya bizzât gidib gelmekde kendimi me’zûn ve müşkil bilirim” ibâresini yazmış olduğuve mûmâ-ileyhin iddi‘â eylediği şu me’zûniyyet ve istiklâle nereden nâil olduğunun bilinmediği ve diğer bir takrîri ile hakkında şerîr tâ‘bîrini isti‘mâl eylediği Mirzâ Yûsuf Kürdistân’ınâyân-ı ma‘rûfesinden olma hasebiyle ona istinâd eylediği şerâreti

isbât edemediği sûretde (...) i‘tâsı lâzım geleceği ve yine bir takrîrinde merkûm Mirzâ Yûsuf’dan kinâye ile teb‘a-i Osmâniyye’den Velî Muhammed’in emvâlini gasb eden kimse hakkında hükûmete tarafdarlık ve i‘zâm istnâd etmiş olduğundan bu misillü mugâyir-i edeb ibâre tahrîri müstelzim tarziyye idiği ve diğer takrîrinde Serrîz nâm karyeye me’mûru mahsûs i‘zâmıyla iki saha-i mütenâzi‘âsının zabt u tasrîf edileceği muharrer bulunduğundan İrân teb‘asınaâ‘idolan emlâkın zabt u tasrîfi için me’mûri‘zâmı hangi usûl ve ahde muvâfık bulunduğu ve yine bir takrîrinde teb‘a-i Osmâniyye’den Ferâmerez’in emvâlini gasb edenlerin şehbender-hânede te’dîb edilmeleri muharrer bulunduğundan bunların cürümleri sâbit olsa bile şehbender-hânede te’dipleri hangi mi‘âhede iktizâsından **[3]** idiği ve teb‘a-i Osmâniyye’yi şehbender-hâneye celbi Şeyhü’l-islâm’ın hânesine hücûm maksadıyla idiği rivâyetinin tekzîbi zımnında yazdığı diğer bir takrîrinde dahi kendisi hücûm fikrinde bulunmuş olsa teb‘ayı cem‘a muhtâc olduğu ibâresiyle bu bâbda irâ’e-i tehdîd ile maksadını setr etmek istediği ve Şeyhü’l-islâm mûmâ-ileyhin şehbender-hâne müftîbaşı ile tercümânını darb etmeleri için bir takım kıt‘a-i tarîkden ibâret olan adamlarına fetvâ verdiğine ve teb‘a-i Osmâniyye emvâlinin nehb ve cânlarının telefi zımnında hergün bir fetvâ zuhur eylediğine dâir tahrîr eylediği diğer bir takrîr mündericâtını vesâir isnâdâtını isbât eylediği takdîrde Şeyhü’l-islâm mûmâ-ileyhin Hükûmet-i İrâniyye cânibinden tertîb-i mücâzâtı tâbi‘î olmakla berâber husûsât-ı mezkûre isbât edilemediği sûretde müfterînin te’dîbi taleb edileceği ve yine efendi-yi mûmâ-ileyhin Sîna Nâ’ibü’l-hükûmesi’ne hitâben yazdığı diğer bir takrîrinde “Tahran’a Dâru’l-hilâfe tâ‘bîrinine me’haz ve delîle istinâden resmî muharrerâtında isti‘mâl ediyorsunuz. Muhlisanız kendi metbû‘u mukaddimesi Cânişi-i Rasûlüs-sakaleyn ve Hâdimü’l-Harameyn-i Şerifeyn bilirim ve cânib-i hilâfet-penâhîlerinden me’mûrum. İstanbuldan başka dâru’l-hilâfe tanıyamam zât-ı âlîniz kendiniz için Tahran’ı Dâru’l-hilâfe biliyor iseniz muharrerât-ı resmiyyenizde şehbender-hâneye yazmamaklığınız iktizâ eder. Binâen-aleyh muhlisanız fîmâ-ba‘dsıfat-ı mezkûrenin yazılmasını bâ-kemâl-i safvet ve hulûs-i kalb ricâ eder. Vâlâ ümmetlü muharrerât-ı resmiyyelerini red ve i‘âdeye mecbûr bulunduğumu beyân eylerim. Ve şu birinci

def‘asında dostî ve (...) hâsılaya mebnî tahrîrât-ı resmîyyelerini i’âde etmemiş isem de kuyûdât-ı resmiyyeye idhâl etmemişimdir ve etmem” diye münderic olub Ehl-i İslâm’dan esnâ-ı aşrî fırkasına kendi hükümdârlarını hemîşe vâcibi’l-i‘tâ bildiklerinden Tahran’ınmakarr-ı Saltanat ittihâzından biri mahall-i mezkûre Dâru’l-hilâfe tesmiye olunduğu ve buna düvel-i müntehaba büyük me’mûrlarından hiçbirinin i‘tirâz etmediği ve eğer Râsim Efendi o yolda bir ağrâz der-miyânı için devlet metbû‘asından me’mûriyyet verilmiş ise evvelâ sefâret-i seniyyenin ol bâbda müzâkerâta girmesi lâzım geldiği ve eğer me’mûrîni olmayarak o misillü mühim bir i‘tirâz tasaddî eylemiş ise evvelâ böyle bir me’mûrun hıfz-ı müsâlemete kâbiliyyeti olmayıb bi’l-akis hüsn-i münâsebâtın zevâline ve bürûdet ve kedûretin zuhûruna sebep olduğundan te’dîbiyle netîcesinin Hükûmet-i İrâniyye’ye teblîği iş‘âr ve şehbender-hâne hademesiyle teb‘a-i Osmâniyye’den ba‘zıları tarafından hâkimin emrlerine ta‘rîz ve ba‘zılarının cerh edildiğine dâir Kürdistân hükûmetinden İrân sadâretine vârid olan diğer bir şikâyetnâme zuhûruna muharrer olub efendi-yi müma-ileyhin tebdîli lüzûmu ve tebdîl edilmediği takdirde kendisiyle kat‘î münâsebât olunması zımnında hükûmet-i mahalliyyeye emr verileceğini mutazammın bulunan dest-i hatt-ı şâhânenin sefâret-i seniyyeye teblîğ olunmasına ve o sırada mezkûr baş şehbenderlik ile teb‘a-i şâhâneden vârid olan müte‘addid şikâyetnâmelerde Sîna Nâ’ibü’l-hükûmesi tarafından şehbender-hâne ile kat‘ı muhâberât ve münâsebât ile teb‘a-i Osmâniyye hakkında keyfe mâ-yeşâ mu‘âmele edilmekde olduğu ve bir serbâzı katl maddessinden dolayı maznûn bulunan teb‘a-i Osmânî’den bir şahsın envâ‘-ı işkenceye dûçâr olduğu ve emval ve eşyâsının zabt ve müsâdere edildiği ve teb‘a-i Osmâniyye tevahhuşlarından hânelerine kapanarak muhâfaza-i ırz ve câna çalışdıkları ve bu sebepler ile umûr ve ticâretlerinin mu‘attal ve emniyyet işlerinin mensûb bulunduğu beyânıyla te‘addiyât-ı vâkı‘adan sür‘at-i istihlâslara tekrâr istid‘â edilmesine ve tarafeynin şikâyetinin ehemmiyyet-i lüzûm göstermesine sebeb tarafeyn me’mûrları vâsıtasıyla mahallince tahkîkât-ı müştereke icrâsına İrân sâdâret-iuzmâsı ile Tahrân sefâret-i seniyyesi beyninde karar verilib taraf-ı saltanat-ı

seniyye'den tahkîk me'mûriyyetine abd-i hakîr bi't-tahkîk geçen üç yüz dokuz senesi Teşrîn-i Sânîsi evâhirinde Tebriz'den Tahran'a celb ve ihzâr buyuruldum.

Şehr-i mezkûrun otuzuncu günü Tahran'a muvâsalat eylediğim hâlde İrân hükûmeti cânibinden tahkîk me'mûru ta'yîn olunmadıkdan mâ'adâ bir iki gün sonra sadrazâm hazretleri Tahran'a beş altı sâ'at mesâfede vâkî' Câcer denen mahalde şikârda bulunan şehâmetli şâh hazretleri nezdine azîmet eyledikden İrânîlerin meslek-i ma'lûmları iktizâsınca mahallinde ifâ-ı ihtimâlât-ı kaviyyeden olan ihtilâfat ve müşkülâtın zuhûruna meydân kalmamak üzere iki taraf me'mûrlarına mütehammidü'l-me'âl verilmesi îcâb-ı maslahatdan olan ta'lîmât hakkında Hükûmet-i İrânîyye ile sefâret-i seniyye beyninde **[4]** bir gûna müzâkere cereyân edemeyib sadr-ı müşârun-ileyhin yirmi gün sonra vukû' bulan avdetinin sefâret-i müşârun-ileyhe (...) elden teblîğ olunan ta'limatda ise Kürdistân hükûmetinin Râsim Efendi hakkındaki şikâyâtından bast-ı mukaddeme ile gerek buna ve gerek tâbi'iyyet meselesinin tedkîki husûsâtını münderic bulunduğu ve teb'a-i şâhâne şikâyâtının mâkûd bıraktığı görülmesine ve tahkîkât-ı müştereke icrâsı kârârının i'tâsını başlıca istilzâm eden hâl şehbender-hâne ile teb'a-i merkûmenin ibtidâ eden şikâyâtı idiğine binâen-aleyhteb'a-i şâhâne hukûkunun muhâfazasına medâr olacak sûretde ta'lîmât tanzîmine Hükûmet-i İrânîyye da'vet olunduğu hâlde teb'a şikâyâtına kıdem sırasıyla evvel bakılması ve saltanat-ı seniyye ile İrân Hükûmeti beyninde doksan iki sene-i hicriyyesinde Der-sa'âdet'de akd olunan mukâvelenâmenin dokuzuncu maddesi mûcebince tebdîl-i tâbi'iyyet ederek zîr-i cenâh-ı müstelzemü'l-felâh Devlet-i Aliyye'ye dehâlet eden kesânın tâbi'iyyet-i müktesebelerinin tasdîk edilmesi keyfiyyetlerine hükûmet-i müşârun-ileyhinademi muvâfakatından nâşî ol bâbdaki müzâkerât-ı mâh devâm eyleyib âkıbetü'l-emr tahkîk me'mûrlarının icrâ-yı me'mûriyyet zımnında hâ'iz-i iktizâ tâm olarak her istediklerini celb ve istintâk edebilmeleri ve tâbi'iyyet-i asliyye-i Osmâniyye iddi'âsında bulunan karînesinde istinâd eylediğinin bi't-tedkîk-i hakâik ve ik'a hangi taraf teb'asından idiğinin zâhire ihrâcı ve tâbi'iyyet-i müktesebe iddi'âsında bulunanların mukâvelenâme-i mebhûs-ı inhâmezkûr maddesine tatbîken tebdîl-i tâbi'iyyet edib etmediklerinin tahkîk ve

andan sonra gerek bunların ve gerek baş şehbenderle hâkimin yek diğerinden şikâyetlerinin tedkîki ve tarafeyn şuhûdunun şehâdet-i kaziyyeye meydân verilmemek üzere lede'l-îcâb âdet-i mahalliyye vechile talak lafzıyla bile tahlîfi esâsları üzerine sûret-i zeylde muharrer Fârisüyyü'l-ibâre ta'limât bir mu'âhede akdinden ziyâde müşkilât ile tanzîm vermemize i'tâ kılındığından sene-yi hâliyye-i rûmiyye Mart'ının üçüncü günü Sîna'ya müteveccihen harekât olundu ta'lîmâtın tanzîminde ümenâ-yı İrânîyye tarafından fevka'l-âde müşkilât îkâ olunmasından ve hükûmetin resmî akdi hakkındaki şikâyâtına evvel bakılması husûsunun ta'lîmâta dercinde ısrâr gösterilmesinden ve İrânlıların tâbi'iyyet-i Osmâniyye'ye ve halkları saltanat-ı seniyye tâbi'iyyet nizamnâmesinin beşinci mâddesine mukâbele bi-misl olmak üzere irâde-i şâhîyye mütevakkıf bulunduğu beyânıyla mezkûr mukâvelenâmenin dokuzuncu mâddesine mugâyir iddi'âlar dermeyân edilmesinden mahallince emr-i tahkîkâtında dahi bir takım müşkilât gösterilmeyerek şehbender-hâne iddi'âsının sâbit olamamasına ve bi'l-akis hükûmetin efendi-yi mûmâ-ileyh hakkındaki şikâyâtının taht-ı tasdîka alınmasına çalışılacağını mü'eyyed bulunmasıyla mâh-ı mezkûrun onuncu günü şehr-i mezkûra muvâsalat-ı hakîrânemden bir kaç gün mürûrunda İrân me'mûru (...) mülk ile ibtidâ olunan tahkîkâtda bir me'mûrun her husûsda cümle vezâ'ifinden olan tebsîr ve tahassur her vakitten ziyâde lâzım gelerek me'mûr-ı mûmâ-ileyhin mülkü anlaşılıb husûsât-ı mühimmenin tahkîkinde onagöre davranmak üzere şehbender-hâne şikâyâtından ehemmiyyetce hafî olan Velî Muhammed işinin tedkîkâta şurû' olundu.

Merkûm Velî Muhammed akd olunan meclîs-i muhtelita ihzâr ve isticvâb olundukda kendisinin (...) hâl-i pezîre bir hayât bulunan pederi Pir Ağa'nın Süleymâniye'ye tâbi' Gözerak karyesi ahâlîsinden ve teb'a-i saltanat-ı seniyye'den olduklarını ve yalnız Vâlîdesinin İrânî olub mukaddemâ pederinin agnâm-ı mübâya'ası için arasıra İrân'a geldiğinde merkûmeyi tezzevvüc ederek Memâlik-i Mahrûse'ye gönderdiğini ve takrîben yirmi beş sene evvel memâliklerinde zuhûr eden kaht-ı kebir esnâsında tevsi'-i ma'îşet için ailece İrân'a geçib kendilerini dâimâ Osmanlıadd etdiklerini ve fakat şehbenderlerimizden Ma'ruf Ağa ve Tevfik Efendi

ve Hâlit Bey zamânında tezkere ahzi lüzûmu his edemediklerini ve muhterî Şehbender Vekîli Seyyid Câbir'e dahi teb'a-i himâye husûsundaki aczinden nâşî mürâcât edilmediğini ve Baş Şehbender sâbık İzzetli Bahâ Bey'in**[5]** bidâyet vürûdunda tâbi'iyyetlerini bi'l-isbât tezkere aldıklarını ifâde eylemiş merkûm ile pederine tezkere i'tâsını istilzâm eden evrâk nizam-nâme mûcebince şehbendere kanâ'at bahş olma (...) ise de İrân me'mûru tarafından i'tirâz görecek cihetleri olduğundan ta'lîmât-ı müştereke ahkâmına tevfîkannunların ehakken ve vâkı'a Memâlik-i Mahrûse ahâlîsinden ve teb'a-i Osmâniyye'den olub olmadıklarının diğer vesâ'it ile tahkîki iktizâ eylemekle merkûmların sâkin bulundukları Saydan karyesi civârında mukîm Şeyh Seyyid Necmeddin'den isti'lâm-ı hakîkate karar verildi. Şeyh mûmâ-ileyh bir kaç bin mürîde sâhib ve sığar u kibâr-ı beyninide merâtib-i ma'neviyyeye müştehir olduğu gibi tarafeyn me'mûrlarının Sîna'ya muvâsalatından mukaddemce şehre gelib li-ecli'z-ziyâre şehbender-hâneye gittiğinde mezbûr Saydan karyesinin mâliki Mirzâ Yûsuf kendisine mürâca'âtla merkûm Velî Muhammed ve pederi Pîr Hasan bende-i İrâniyye'den olduğunu mukaddem ve şehâdetnâme i'tâsını taleb eylemiş ise de bunların Ağasurî tâ'ifesinden ve teb'a-i samîme-yi Osmâniyye'den bulundukları cihetle hilâf-ı hakîkat şehâdetnâme i'tâ etmediğini ve etmeyeceğini ve her vakit izhâr-ı hakîkate müheyyâ bulunduğunu Sîna'daki teb'amızın sulehasındanbir kaç neferin huzûrunda Baş Şehbender Râsim Efendi'ye ifâde edildiği iknâ-yı mûmâ-ileyh ile teb'a-i merkûme tarafından meâl kasem taraf-ı âcizâneme beyân olduğundan şeyh-i mûmâ-ileyhin hükûmeti hakkında bidâyeten İrân me'mûru tarafından dermeyân olunan tekâlif kabûlünde bir dereceye kadar mürâ'at bile gösterildiği hâlde ol bâbda tarafeynden mu'temedü'l-mâl olarak yazılan isti'lâm-namenin irsâlini müte'âkib o civârın sâdât ve ulemâ-yı sâiresinden alınan ihbârdan Kürdistân Hâkimi ve Sîna Şeyhü'l-islâmı mutasarrıf-ı mezbûr Mirzâ Yûsuf ve Kârgezar tarafından şeyh-i mûmâ-ileyhe müte'addid adamlar ve mektûblar gönderilerek hükûmetin iddi'âsına muvâfık yâ'nîmerkûmların İrânlı olduğuna dâir cevâb i'tâsına cebr edildiği anlaşılmakla ifâdât-ı vâkı'adan ve ne cevâb alınacağı henüz ma'lûm olmadığından bahisle karâr-ı sâbıkın kısmen başka yolda tahkîkât

icrâsına dâir tekrâr edilen teblîgât-ı âcizânem İrân me'mûrları tarafından reddedilib isimleri sâlifüz'zikr hâkim ve Şeyhü'l-islâm Mirzâ Yûsuf ve Kârgezârın adamları pek çok mekâtîb getirib götürmekde oldukları ve şeyh mûmâ-ileyhin cevâb i'tâsını tasdîk eylemekde bulunduğu isti'lâmnâmenin îsâli için taraf-ı âcizânemden i'zâm olunan hademe tarafından haber verilmiş ve cevâbi'tâsı için lâzım olan zamândan bir iki gün mürûr eylediği ve hâlbuki merkûm Pir Has ve oğlu Velî Muhammed Şeyh mûmâ-ileyh nezdinde maruf Kesandan bulunub yeniden tahkîkât icrâsına hâcet olmadığı cihetle cevâb-ı mezkûrun te'hîrinden ve hâkim ve Şeyhü'l-islâm vesâire tarafından kendisine vukû' Bulan teklîfin kabûlü husûsunda şeyh mûmâ-ileyhin vicdânıyla berâber mücâdele etdiği anlaşılmış ve çend gün sonra alınan cevâb-ı mezbur agâsûrî tâ'ifesinin an asılaşâyir-i Osmâniyye'den iken bundan takrîben kırk elli sene mukaddem bir kısmı İrân'a geçmiş olan (...) Aşîreti eczâsından olduğu ve binâen birin merkûm velî Muhammedle pederi İrân teb'asından idiklerini dem'i mâfiyye Memâlik-i Mahrûse-i Şâhâne'de dahi Ağasûri tâ'ifesi sâkin olduğunu mutazammın bulunmuşdur.

(…) halkı ayrıca bir aşîret olub Ağasûri gibi anlarda Câf Aşîreti'nin bir tâ'ifesi olduklarına binâen kendilerinden ayrıca bir tâ'ife nasb edemeyeceği ve Memâlik-i Mahrûse-i Şâhâne'den firâren İrân'a geçerek ötede beride ihtifâ etmiş Kesan müstesnâ olmak üzere Ağasûri nâmıyla az veyâ çok bir cem'iyyetle İrân'ın hiçbir tarafında bir tâ'ife sâkin olmadığı ve tâ'ife-i mezkûrenin tamâmen teb'a-i Osmâniyye'den bulunduğu tahkîkât-ı vâkı'a-i âcizânem iktizâsından olub şeyh mûmâ-ileyh cânibinden verilecek cevâb sarîh olmadığı takdirde diğer vesâ'it-i tahkîkiyyeye mürâca'ât olunacağı İrân me'mûrlarıyla imzâ olunan kararnâmede münderic bulunduğu cihetle sarîh olmamak şöyle dursun İrân'da vücûdu olmayan bir tâ'ifeye vücud vermek derecesinde alınan te'vîl hakkında ibâret olan cevâb-ı mezkûrun medâr-ı hükm add olunması lâzım geldiği hâlde çünkü **[6]** başka her ne sûretle tahkîkât-ı bî-tarafâne icrâ olunan merkûmların tâbi'iyyet-i Osmâniyyesi mevki'i sübûta vâsıl olacağından ve buda İrân hükûmetinin işte işine gelmediğinden ol bâbda icrâ edilen teblîgât me'mûr-ı mûmâ-ileyh nezdinde kârgir-i te'sir olunmayıb

keyfiyyetin taraf-ı acizânemden sefâret-i seniyyeye iş‘ârına cevâb vürûduna intizâren bu husûsun hâli üzere terkiyle Frameriz işi tahkîkâtına ibtidâr olunmuşdur.

Mezbur Feramiz işi mesele-i hukûkiyyeden ve bâ-tefrîk tabi‘atden ibâret kalmayıb bâlâdaki tafsîlâtın delâlet eylediği vech ile merkûmun şeyhü’l-islâm adamları tarafından darb olunduğu ve (...) şehre götürüldüğü ve mülkünün külliyyen gasb olunmak istenildiği ve yerinde bulunan tuğrâ-yı garrâ-yı hümâyun ile (...) tâbi‘iyyet tezkerelerinin paralandığı ve merkûm ile berâber darb olunan zevcesinin mu’ahharan şehbender-hânede eser-i darbdan vefât eylediği Baş Şehbender Râsim Efendi tarafından merkûmu istihlâs için şehbender-i mûmâ-ileyhin Sîna’da mukîm kâfiyyen teb‘ayı şehbender-hâneye cem‘ ile şeyhü’l-islâm mûmâ-ileyhin hânesine hücûma hazırlandığı makâm-ı şikâyetde Hükûmet-i İrâniyye cenâbından iddi‘â edilmesine mebnî icrâsına me’mûr olduğumuz tahkîkâtın en mühim kısmını bu madde teşkîl eylediği hâlde Velî Muhammed işinde tutduğu mesleği ile İrân me’mûrlarının bî-garazhâne tahkîkât icrâsına muvâfakat etmeyeceği anlaşıldığından müzâkerât-ı vâkı‘ayı mutazammın tanzîmi ta‘lîmât-ı müşterekemiz iktizâsından olan zabt-nâmelerin mûmâ-ileyhin meslek-i tarafdarânesini isbât ve irâe edecek sûretde zabt olunmasına sa‘y ve gayretden başka abd-i hakîrce yapılacak bir şey kalmamışdır. Merkûm Frameriz akd olunan meclîs-i muhtelita bi’l-ihtar isticvâb olundukda pederi (…) ihzârın asıl İrân teb‘asından ve Haşemiz karyesi ahâlîsinden iken Memâlik-i Mahrûse’ye geçerek hudûdu vâki‘ Tavîle şehrinde tutan ve orada teb‘a-i Osmâniyye’den bir kadın ile te’ehhül eylediğini ve kendisinin mahall-i mezkûrede tevellüd ve pederinin evvelce kabûl eylediği tâbi‘iyyet-i saltanat-ı seniyye’yi bi’t-tab iktisâb etdiğini ve bir müddetde Devlet-i Aliyye’nin zâbıtalık mesleğinde bulunduğu vakt-ı âhir esnâsında ya‘nî bundan yirmi sene evvel kırk yaşını mütecâviz olduğu hâlde teb‘a-i Devlet-i Aliyye’den olan vâlide ve zevcesiyle berâber İrân’a gelib pederinin emlâkını tasrîf eylediğini ve dâ’imâ tâbi‘iyyeti Osmâniyyesini muhâfaza etmiş ise de kadîm nüfûs tezkeresini Esbak Fahrî Şehbender Vekîli Seyyid Câber’in ahz ve akçe koparmak maksadıyla hıfz etmiş ve mu’ahharan yine mezkûr Tavîle şehrine gümrük beyinden istihsâl etdiği nüfûz

tezkeresi üzerine Baş Şehbender Sâbık Baha Bey zamânında tâbi‘iyyet tezkeresi almış olduğunu ifâde eyledi ve şehbender-hâne defâtirinin terfîkinden dahi tezkere-i nüfûs üzerine tesmîl-i icrâ kılındığı anlaşıldı.

Pederi Ahzâr’ın aslen İrânlı olduğundan ve tebdîl-i tâbi‘iyyet eylediğine dâir bir sened-i resmî olmadığından ve şehbender-hâneye ibrâz etdiği nüfûs tezkeresi tebdîl-i tâbi‘iyyet meselesinin usûl-i vech ile cereyân etdiğine değil olamayacağından bahisle merkûm Feramerizin İrânlı ta’ifesi iktizâ edeceği İrân me’mûrû cânibinden ve âhirin memâlik-i mahrûseye azîmet ve orada Tatvan teb‘a-i aliyye sıfatıyla yerli bir kadın ile izdivâc ederek orada tevellüt etmiş ve kendini teb‘a-i saltanat-ı seniyye’den tanımış ve kırk yaşını tecâvüz edinceye kadar Osmanlı teb‘ası sıfatıyla mu‘âmele görmüş olan merkûmun İrânlı tanınamayacağı taraf-ı acizânemden iddi‘â olunmasıyla aslen İrânlı olub tebdîl-i tâbi‘iyyet iddi‘âsıyla tezkere-i nüfûz irâe eden iştimâhın tebdîl-i tâbi‘iyyeti ne vech ile vukû‘ bulduğuna dâir tahkîkât icrâsına değin haklarında nasıl mu‘âmele olunması iktizâ edeceği istizânını hâvî tarafeynden (...) el meâl bir kıt‘a Fârisüyyü’l-ibâre raport tanzîmiyle taraf-ı âcizânemden sefâret-i seniyyeye me’mûr-ı mûmâ-ileyh cânibinden İrân nezâret-i umûr-ı hâriciyyesine takdîm ve irsâl kılınarak emr-i cevâbı vürûduna değin ta‘lîmât-ı müşterekemizin beşinci mâddesi mûcebince merkûm Ferâmirizin iddi‘â-i hukûkiyyesinin tedkîkine karar verildi.

Frameriz sâlifü’z-zikr Haşemiz karyesinde çent kıt‘a senedât-ı şer‘iyye mûcebince bir bâb hâne çend (...) ağaç ve bir diğer nâmenin nısf-ı (...) ve bir bâğ **[7]** ile etrâfındaki arâzî ve bir nehâr âb-ı cârînin hafta da hergün hakk-ı 1 icrâsına tasarruf iddi‘asına bulunub ol bâbdaki tedkîkatın muhâkemât-ı şer‘iyye ile (...) ulemâdan biri vâsıtasıyla îfâsı iktizâ eylediğinden bu işin mollabaşı nâmıyla ma‘rûf Molla Ahmed’e ba‘de’t-tahlîf imâlesi kararlaştırılmış ise de mâlâyı mûmâ-ileyh celb ve sûret-i karârın kendisine tefhîminde İrân me’mûrlarıyla odanın bir köşesine çekilerek berâber müzâkereden sonra hükmünü redd eylemiş ve Feramirizin ona tâbi’en şehbender-hânedenin iddi‘âsı vech ile hükm i‘tâsı devlet metbû‘âsınca hoş

görünmeyeceğini anladığını ve (...) İrâniyye'nin kedûret-i hâtırını ve Kürdistân ve Kirmanşah vâlîsi emr-i nizâmın ve şeyhü'l-islâm mûmâ-ileyhin ba'zı adâvetini dâ'î olacağını bildiğini ve ba'de't-tahlif mugâyir-i hakk-ı hükm i'tâsını dahi vicdânıyla tatbîk edemediğini mahremâne olarak sonradan taraf-ı âcizâneme ifâde etmişdir. Senedât-ı mezkûreyi tedkîk ve hükmü şerîfini bî-tarafâne beyân edecek bir hâkim-i şer' peydâsında âciz kılındığımız şu sırada İrân me'mûrunun tensîbi vechile hükûmet tarafından vilâyetin her cânibine me'mûrlar gönderilib teb'a-i Devlet-i Aliyye lehine şehâdet verenlerin veyâhûd müdde'âyâd tâbi'iyyeti saltanat-ı seniyye'nin yerli olmadıklarını beyân ve ikrâr edenlerin mücâzât-ı şedîdeye dûçâr edilecekleri îlân-ı nefsîsine ahâlîsi dahi şeyhü'l-islâm emsâli vâsıtalarıyla hırâset edilmiş olduğundan hükûmet tarafından teb'a-i saltanat-ı seniyye hakkında icrâ olunduğu şehbenderimizin iddi'â etdiği mu'âmelâtın isbâtına imkân kalmamışdı. Senedât-ı mezkûrenin tedkîk ve hükmü lâzımenin i'tâsından mûmâ-ileyh Ahmed ol vecihle imtinâ' etmekle berâber İrân me'mûrunun telkîni eseri olmalıdırki mezkûr Haşemiz karyesinin münâsefeten mâlikleri bulunan şeyhü'l-islâm ve Sîna mülkü't-tüccârı Seyyid Ferecullâh Ferameriz'in bâ'lâda ta'dât olunan emlâk ve hukûkunu kabûl meyli bulundukları görüldüğü hâlde çünkü Ferameriz'in ve zevcesinin şeyhü'l-islâm adamları tarafından darb ve eşyâsı (...) edildiği ve kendisinden evvelâ iki tümen cerîme alındığı ve zevcesinin eser-i (...) vefâtınâ sebebiyyet verildiği iddi'âlarının tahkîki lâzım geldiğinden ve Li-ecli't-tihat karye ahâlînin şehre celbi takdîrinde cümlesinin ta'lîm-i vechile i'fâyı şehâdete mecbûr edilecekleri anlaşıldığından mûmâ-ileyhin şeyhü'l-islâm ve meleküt-ticâret meyl ve vâkîlerini fehm etmemiş gibi davranarak emlâk-ı mezkûrenin ta'yîni hudûdi vesilesiyle karyeyi mezkûreye gidilib ahâlîsinin şehâdetinden ale'l fâzıla istifâde olunmak üzere ta'yîn-i hudûd için mahalline azîmet-i husûsı me'mûr-ı mûmâ-ileyh kabûl etdirildi.

Geçen Şevvâl'in üçüncü günü karye-i mezkûreye azîmet ve tarafeyn senedâtı rü'yet olundukda merkûm Feramerizin kavmiyül hamadât mülkü't-tüccâr hassa-i muzırrası miyânında bir hâne ve ma'a-arâzî-yi mezru'â bir bağ ve bir nehir sudan haftada dört gün hak-ı âsıfâye mâlik olduğu ve emlâk-ı mezkûre vergisinin mülkü't-

ticâre emlâkı vergisi miyânında tesfiyye olunduğu anlaşılmış ve yanlız değermiş hassası hakkında i‘râz-ı dermeyân olduğundan bunun hükm-ü tesri‘ vâsıtasıyla fâsıla kararlaştırılmış ve ol bâbda zabıtnâmeye “biz sıfatül mülk ve ihsan hüsn-i kime me’mûriyyet-i tarafeyndir görerek ve matla‘ olduğuna (...) Frameriz’in sâlifü’z-zikr emvâl-i mülkü’t-ticâret mülk-ü müfrezinde vâki‘dir ve şeyhü’l-islâm’n emlâkıyla fâsılâsı olub ittisâli yokdur” şerhinin derciyle emlâk-ı merkûmenin şeyhü’l-islâm emlâk’ın hatt-ı ittisâli olmadığı taht-ı tasdîk oldurulmuşdur. Bunu müte‘âkibmerkûm Feramerizin vekîli teb‘a-i Devlet-i Aliyye’den Aka Mehmed celbiyle başka bir iddi‘âsı olub olmadığı su’âl olundukda akçe almak maksadıyla şeyhü’l-islâm’n adamları (...) ve zevcesini darb ve eşyâsını gâret eylediklerini bâlâda (...) bu husûsun dahi tahkîkini taleb etmekle tahkîkine me’mûr olduğumuz husûsâtın en mühimlerinden olan bu keyfiyyetin mahallinde başka bir yerde tahkîkine imkân olmayıb ancak şeyhü’l-islâm ve şerîki ve dostu mülkü’t-tüccarın icrâ-yı hükmünde bulunan ehl-i karye üzerine mûmâ-ileyh tarafından icrâ-yı nüfûs olunması tâbi‘îidiğine binâen ol bâbda dikkat-i lâzımeden olmakla ta‘limât-ı müşterekemizin verdiği salâhiyyet mûcebince ehl-i karyenin talâk (...) sonra birer birer istizâfı iktizâ edeceği beyân olunmuş ise de İrân me’mûru bir takım dahi müzâkerâtla beş altı sâ‘at kadar vakit geçirdikden sonra istizân olunacak kesâne yemeğe teklîf edeceğini **[8]** ve fakat şeri‘at-i islâmiyye iktizâsınca şuhûda yemîn tertib etmediğinden kabûl etmedikleri takdirde icrâ edemeyeceğini ve yalnız kendilerine nasîhat edeceğini ve belkide tehdîd göstereceğini bi’l-beyân tahlîf husûsunda i‘tidâr eylemiş ve çünkü vâhî müzâkerât ile ümerâ olunan beş altı sâ‘at müddetde mûmâ-ileyhin adamları Nâdir ve İbrâhim nâm kimselerin karye derûnunda dolaşarak İrân me’mûrları cânibinden gösterilecek tehdîdin cümle olacağı beyânıyla yemînden istînkâf ve müddeî-i merkûm ile zevcesinin darb olunduğunu görmediklerini ve bilmediklerini beyân eylemeleri husûsu ahâlîye ta‘lîm eyledikleri o aralık taraf-ı âcizâneme haber verildikten ta‘lîmât-ı müşterekemizin şuhûda yemîn i‘tâsı hakkında sarâhaten ve bilâ-kayd ve şart verdiği salâhiyyet hilâfına me’mûr-ı mûmâ-ileyhin yemîni yalnız teklîf edebileceğinde ısrârını mübeyyin olan zabt-nâme tarafından imzâ olunarak ve

bundan dolayı kâffe-i mes‘ûliyyet-i me’mûr mûmâ-ileyh üzerine bırakılarak müzâkerâta hitâm verilmiş ve şehre avdet olunmuşdur.

Mezkûr darb iddi‘âsının tahkîkâtından ol sûretle imtinâ‘ olunduktan sonra ta‘lîmât-ı müşterekenin “tarafeyn şikâyetinin ale’t-tertîb ru’yet olunması” ibâresi mefâdence zevcesiyle berâber Feramerizin darbı haberinin şehbender-hâneye vürûdu üzerine şehbender şeyhü’l-islâmbeyninde ve şehbender-hâneme’mûriyyet hademesi ve Sîna kârgüzârı vâsıtalarıyla-ı gün devâm eden muhâberât-ı şâhiyyede şeyhü’l-islâm mûmâ-ileyh cânibinden tecdîd edilen ba‘zı (...) hât gayr-ı lâyıka hakkında tahkîkât icrâsı ve zevce-i merkûmenin vefâtı eser-i cedîdden idiğine dâir mevcûd olan delâilin tedkîk-i derece-i kifâyeti lâzım gelib Aşemiz karyesi müzâkerâtdan çend gün sonra şehirde akd olunan meclîs-i muhtelitada bu cihetlerin tahkîki teklîf olundukda İrân me’mûru şeyhü’l-islâm-ı mûmâ-ileyh ihzârıyla baş şehbenderimiz tarafındanî‘tâ olunan husûsât kendisine ba‘de’t-teblîğ vereceği cevâb üzerine şehbender-i mûmâ-ileyhden delîl istenilmesi lüzûmuna dâir ve bu sûrete taraf-ı âcizânemden gösterildiği anda tebdîl-i lisân ile şahsen celbi şeyhü’l-islâmmûmâ-ileyhin nakz-ı haysiyyetini mûceb olacağından vekîlin ihzârı gibi ta‘lîmât-ı müşterekedeki gibi sarâhate mugâyir sözler ve sâbıkı misillü sâir bir takım vâhî iddi‘âlar âtiyânına bi’l-ibtidâr dokuz sâ‘at müzâkerât ile vakit geçirib tahkîkât-ı bî-tarafâne icrâsına hiçbir vecihle muvâfakat eylemeyeceğini bu vesîleyle dahi isbât eylediği cihetle ol bâbdaki müzâkerâtı hâvî zâbıtnâmelerin dahi (...) olarak imzâsıyla sûretleri sefâret-i seniyyeye bi’t-takdîm ta‘lîmât-ı cedîde taleb olunmuş ve bu sûretle bi’t-tâb hâsıl olan atâletle vakit ziyânından ise teb‘a-i saltanat-ı seniyye’nin İrân teb‘asından yetmiş kadar du‘âvî (...) faslı husûsu me’mûru mûmâ-ileyhe teklîf ile meclîs dahi akd edilmiş ise de husûsât-ı sâbıka misillü du‘âviyi mezkûrenin ibtâli maksadıyla bir takım müşkilât i‘kâ ve şehbenderimizi lekelemek niyetiyle şikâyât-ı mebhûsâneden mâ‘adâ birçok davâlar ihtirag olunduğu görülmekle de‘âvî-yi hukûkiyyenin tesviyyesinden dahi nâ-ümîd kalıb ta‘lîmât-ı mezkûrenin dördüne intizâren boşuboşuna vakit geçirilmiş ve şikâyât-ı mezkûre hakkında icrâ eylediğim tahkîkât-ı husûsîyyenin tafsîlâtı bir derece âtî nakl olunmuşdur. Sîna’da müddet-i

medîde fahrî şehbender vekâletinde bulunan Seyyid Cafer nâmında bir attârın zamân-ı idâresinde hukûkları muhâfaza olunamadığı cihetle Kürdistân'da teb'a-i saltanat-ı seniyye'nin mikdârı yalnız merkez vilâyeti olan Sîna şehrinde ticâret ve (...) sâhibi olarak i'tibâr-ı zâtiyyeleriyle kendilerini muhâfazaya muktedir bulunan on beş yirmi nefere münhasır kalıb gerek şehirdeve gerek etrâf karada sâkin olan kesâna ve amele takımı hem vekîl-i merkûmun pençe-i tama'kârîsine düşmek ve hemde tâbi'iyyet Osmâniyye iddi'âsının kâr u kesblerine getireceği hallerden **[9]** ictinâb etmek maksadıyla tâbi'iyyet-i hakîkalarını bi'z-zarûre izhâr edemedikleri hâlde Sîna'nın baş şehbenderliğe tahvîliyle Tahrân sefâret-i seniyyesi Baş Kâtib-i lâhıkı izzetli Behâ Bey'in şehbenderliğe ta'yîninden sonra hukûk-ı meşru'âlarının kemâl-i emîn muhâfaza olunduğunu gören teb'a-i Osmâniyye birer birer şehbender-hâneye mürâca'âtla tâbi'iyyet-i Osmâniyyelerini nizâmı vech ile ba'de'l-isbât tezkere ahz eylediklerinden az bir müddet zarfında karada sükkan olanlar ile berâber teb'a-i merkûmenin mikdârı yüz seksen derecesine bânî olmuş ve Kürdistân karası kâmilen ağniyâve eşrâf tasrîfinde bulunub bunlar mülkleri olan karyelerde mukîm zâri'â hükûmet-i mutlakâ icrâsı ve istidkârını darb u zecr ve gâret u i'dâm ile me'lûf bulunduklarından haklarında o gibi mu'âmelâta nâfiye vukû'unda teb'a-i Osmâniyye'nin şehbender-hâneye mürâca'atla hukûklarını muhâfazaya muktedir olmaları ashâb-ı emlâkın menfa'ati gayr-i meşru'alarına bi't-tabi' halel getirerek mahalliyeyi tahrîk ile teb'a-i İrâniyye'ye tezkere-i tâbi'iyyet verildiği iddi'âsın sefâret-i seniyye baş kitâbet-i hidemât-ı bâ'is (...) bulunduğum o zamânlarda meydâna çıkarılmış idi. İdâresi hiçbir usûl ve kâideye tatbîki kabûl etmeyen İrân hükûmeti mezâhibi cihetiyle ahâlîsinin makâm-ı mu'allâ-yı hilâfet-i kübrâya râbıta-i ma'neviyyesi olması mahz bulunan Kürdistân'da teb'a-i Osmâniyye'nin tekâsür ve ol sûretle nüfûs-ı Osmâniyye'nin oralarda takrîrinin men'-i tedâbirinden olmak üzere tâbi'iyyet-i saltanat-ı seniyye iddi'âsında bulunanların tâbi'iyyetlerini tanımamak ve o iddi'âda bulundukları için haklarında enva'zulm u te'addîrevâ görmek ve sıfat-ı tâbi'iyyetini redde imkân görülemeyenlerin dahida'vâsını süründürmek ve hukûklarını îzâle eylemek gibi mu'âmelâta tavsîl ederek fakat sâbık hâkim tarafından

bu dereceye kadar idâre-i maslahat edilmekde iken mûmâ-ileyh Râsik Efendi'nin baş şehbenderlik tâbi'iyyetinden çend mâh mürûrunda Sîna nâ'ibü'l-hükûmetliğine nasb edilen Alihan perde-i ihtiyâti külliyyen ref'ile te'addiyâta daha ziyâde meydân vermediğinden teb'a-i merkûme hakkında envâ-ı mezâlime başlanılıb ez-ân cümle saydan karyesinde mukîm Velî Muhammed bâlâda beyân olunduğu vecihle karyenin mâliki bulunan Mirzâ Yûsuf tarafından tard olunduğu ve emvâli ve mezrû'âtı gâret etdirildiği hâlde bir mülkden ihrâc olunan zâri'ân zirâ'ati ve ayân ta'bir olunan eşcâr ve hâne gibi emvâl-i gayr-ı menkûlesinin bedelinin ahkâm-ı şer'iyye ve âdet-i mahalliyye vechile mutasarrıf tarafından te'diyesi hakkında şehbender-hânece icrâ edilen kâffe-i teşebbüsât-ı merkûm Velî Muhammed'in tâbi'iyyetine i'tiraz ve bir takım gayr-ı meşrû cevâblar ile semeresiz bırakılmış ve şehbender-i mûmâ-ileyh bu işin tâkibiyle meşgûl iken sâlifü'z-zikr Feramerizmeselesi zuhûr eylemışdır. Şöyle ki merkûmun mukîm ve sâhib-i mülk bulunduğu Haşimiz karyesi'nin nısfhissesine Sîna Şeyhü'l-islâmı Molla Lütfullâh ve diğer nısf hissesine Melîkü't-tüccâr Seyyid Ferecullâh'ın mutasarrıf bulundukları bâlâda zikr olunmuştu. Karye-i mezkûre ahâlî tarafından ihyâr-ı mevât sûretiyle teşkîletdiği hatırlarda olan karardan olub Kürdistân'da (...) ahâlî tasrîfindeki kâffe emlâkın cebr ve tezyîk ile (...) uhdesine intikal etdirildiği misillü buda mûmâ-ileyhin tasriflerine geçen ve el-ân şeyhü'l-islâmın tasrîfinde bulunan hâssa-i müfreze külliyâtına irâe intikâl eylediği sırr-ı şitâyişle mefsûl olduğundan tasrîf-i senedâtının bir me'mûr-ı Osmâni'nin dahi dâhil bulunduğu muhtelit meclîs irâesinin mûmâ-ileyh tarafından mecânib olunduğu cihetle ahâlîden ne sûretle ve kimin tarafından alındığı ıtlâ-ı sahih hâsıl edilememiş ise de Seyyid Ferecullah tasarrufundaki hissesinin müteveffâ Fahrü'l-ulemâ cânibinden ahâlîden birer birer ve ayrı ayrı hüccetlerle alındığı ve yalnız merkûm Ferameriz hissesinin alınmadığı ve mu'ahharan cümlesinin Seyyid mûmâ-ileyh füruht olunduğu sahîh-i mezkûrenin tedkîkinden anlaşılmadı.

Farameriz bir müddet Kürdistân ulemâ-yı hâzırasına nisbetle oldukça adâlet ve hak-şinâslıkla olan Fahrü'l-ulemâya temlîk ve sonralarda şehbender-hânenin himâyesine istinâd ile emlâk ve emvâlini muhâfaza edebildiği hâlde me'mûren

Seyyid mûmâ-ileyhin müdîr-i umûr-ı müstakil (...) olan Aka İbrahim nâm şahsı mütegâlib-i sâireleri tarafından teb‘a-i saltanat-ı seniyye hakkında bilâ-pervâ cebr ve te‘addî olunmasından cür’et bularak merkûm Feramerizi ezâ ve cefâ ile bî-zâr edib mülkünü elinden almak kaydına düştüğünden Sîna’da (...) sıfatıyla istediği**[10]** yapmak iktidârını hâ’iz olan şeyhü’l-islâmı tahrîk eylemiş ve mûmâ-ileyh sâbık ve lâhk bi’l-cümle Kürdistân hâkimlerinin müşâviri ve ba‘zı umûrda vâsıta-i icrâsı olarak hükûmetin meslek-i cedîdinin teb‘a-i saltanat-ı seniyye hakkında mu‘âmelât-ı câriyye îfâsına mâ‘adâ olduğunu bildiğinden mezrâ ve mer‘a ücreti nâmıyla Ferâmeriz’den otuz Nisan ahzi ve vermediği takdirde cebr ve darbı ve ol esnâda tâbi‘iyyet-i saltanat-ı seniyye iddi‘âsını dermeyân edecek olursa kendisinin şehre götürülmesi ta‘lîmâtıyla adamlarını karye-yi mezkûreye göndermışdır.

İşte ta‘lîmât-ı mezkûre ile giden şeyhü’l-islâm adamları karye-i mezkûrede Ferameriz’den otuz tümen metâlibe ve merkûm fakri hasebiyle veremediğinden (...) bakamayarak darbe şurû‘ eylemeleriyle vukû‘ bulan feryâd u figânı üzerine tecemmu‘ eden karye ahâlîsinden melikü’t-tüccar hissesinde sâkin olanlar beynlerinde on iki tümen cem‘ ve şeyhü’l-islâm adamlarına i‘tâ ile madrûba halâs eylemişler ise demerkûmlar Feramerizin hânesine giderek yağmâ ve ertesi günü gözünü kolu bağlı olarak şehre îsâl eylemişlerdir.

Şeyhü’l-islâm adamlarının karye-i mezkûreye vüsûl ve Ferameriz’i tazyîke ibtidâr eylediklerinde merkûmun oğlu şehre firâr ve vukû‘ hâli şehbender-hâneye ihbâr etmesi üzerine efendi-yi mûmâ-ileyh tarafından Şeyhü’l-islâm nezdinde gerek doğrudan doğruya ve gerek teb‘a-i ecnebiyye umûrunun tasfiyesine me’mûr kâr u güzâr vâsıtasıyla teşebbüsât-ı lâzıme îfâ eylediği hâlde şehbender-hâneden verilen tâbi‘iyyet tezkerelerinin “artık ehemmiyyeti kalmadığını” îmâ eder ve Devlet-i mu‘azzama-i Osmâniyye hakkında istihfâf-ı delâlet eyler bir takım küstahâne cevâblar i‘tâsıyla mûmâ-ileyh teblîgât-ı vâkı‘aya hâvâle sem‘-i i‘tibar etmemiş ve Râsim Efendi teblîgât ile meşgûl olduğu sıralarda Ferameriz şehre şeyhü’l-islâmhânesine getirilerek oradanda dâire-i hükûmete îsâl olunmakda iken şehbender-

hâneye gelmekde olan teb‘a-i şâhâneye tesâdüfle vukû‘ bulan feryâdı üzerine onlar tarafından bi’l-istihlâs şehbender-hâneye ilticâ etdirilmışdır.

Hâdise-i mezkûreden dolayı dehşete dûçâr olan şehbender-hânede ictimâ‘ eden iki yüz nefer teb‘a-i şâhâne ile Râsim Efendi tarafından sefâret-i seniyyeye bir kıt‘a açık telgrafnâme keşîdesiyle emniyyet-i mâl u cân ve hukûklarının muhâfazası esbâbının istikmâli istid olunmasını müte‘âkibhâkim cânibinden dahi İrân Nezâret-i Hâriciyyesi’ne bir telgrafnâme çekilerek efendi-yi mûmâ-ileyhin şeyhü’l-islâm hânesine hücûm kasdıyla teb‘a-i Osmâniyye’yi şehbender-hâneye cem‘etdiği ve ol sûretle i‘kâ-ı fitne vü fesâda çalıştığı haber verilmişdir.

Vakı‘a-yı mezkûrenin zuhûr ve tarafeynden Tahran’a iş‘ârından sonra şehbender-hâne ile hükûmet beyninde zâten gergin olan münâsebât ve ihtilâfât-ı şedîdeye münkalib olduğundan Hâkim Alihan teb‘a-i saltanat-ı seniyye hakkındaki mu‘âmelâtını büsbütün teşdîd edib birgün elli altmış kadar etbâ‘ıyla esbâna süvâr olarak şehbender-hânenin kâin olduğu sokakdan geçmekde olduğu sırada şehbender-hâne hademesinden ve Süleymâniye’den yeni celb olundukları cihetle merâsim-i İrâniyye’den gâfil bulunan iki nefere şehbender-hânenin takrîben yüz metre ilerisinde tesâdüfle bunların âdâb-ı Osmâniyye üzere selâma durmalarını kâfî görmeyerek kim olduklarını ve niçin İrân âdeti vech ile baş eymediklerini bi’s-su’âl şehbender-hâne hademesinden bulunduklarını ve mu‘âmele-i ihtarnâmeden olmak üzere selâma durmakdan başkabir kâide bilmedikleri cevâbını almasıyla berâber (...) emrini verdikten ma‘iyyetindeki etbâ-ı kesîre merkûm iki neferin üzerine hücûm ederek mahallin mezkûrdan şehbender-hâne kapısına kadar münâza‘a ve mudârebe ile gelinerek o esnâda esbâb-ı süvâr olarak şehbender dahi gezmekden avdet etmekde olduğu cihetle hâkimle mülâkî olurlar hâkimin hâzır ve şehbenderin gâib bulunduğu bir zamânda tarafeyn hudûsu bâbında zuhûr eden işbu mesâlih münâza‘âtın dahi şehbenderin eser-i tertîb ve tahrîki olduğu iddi‘â olunmakda ise de elli altmış nefer **[11]** yerli hükûmet hademesine iki şahs-ı garîbin bidâyeten dest-i dirâz ta‘arruz olmağa aslâ cür’et edemeyeceği ve binâen (...) tasallutun ibtidâ-yı hükûmet hademesi

cânibinden vukû‘ bulduğu ve mâdemki ol vakit hükûmet hâzır bulundurdu ta‘arruz emrinin kendi tarafından verildiği umûr ve (...) hademe-i merkûmenin darbıyla teşeffi-i sadr edemeyen hâkim-i mûmâ-ileyh hernerede şehbender hademesi görüyorsa derdest ve habis olunmasını emr etmekle çarşıdan avdet etmekde olanı nefer üzerine hükûmet feraşları hükûmet dâiresi pîşgâhında hücûm ederek bunlardan ikisi (...) firâr olub yalnız tezkere işlerine me’mûr olan Azîz nâmında teb‘a-i Devlet-i Aliyye’den bir neferi derdest ve hükûmete gönderilib zencir olarak habse ilkâ olunmuş ve ol aralık üzerinde bulunan baş şehbenderimizin yetmiş tümene garib akçe ile merkûmun bir mikdâr kendi akçesi ve bir adet zînet tabancası ahz edilmiş ve sefâret-i seniyyenin teşebbüsâtı üzerine Tahran’dan verilen emrin vürûdundan yirmi dört sâ‘at sonra merkûmu sebîl-i tahliye kılınmış ise de Sîna’dan müfârakât-ı âcizâneme değin meblâğ-ı mezbûre ile tabâbe i‘âde olunmamışdır.

Ve yine ta‘yîn olunamayan bir sebebden dolayı hâkim-i mûmâ-ileyh bi’l-cümle teb‘a-i Devlet-i Aliyye’nin darb ve emvâlinin gâret olunmasını emr etmekle İrân serbâzları teb‘amızın sâkin bulundukları kâr ve ensâriye ve teb‘a dahi o günlerde yeni vürûd edib henüz mağazalara yerleştirilememiş olan çend âdet (...) larından birer temûr çoğu çekib müdâfa‘aya hazırlandıkları hâlde mezkûr kâr ve (...) da mağazaları olub gâret-i hânesinde kendi emvâl-i ticârelerinin dahi yağma olunabileceğini his eden resînânın en mu‘teber İrânlı tüccârından bulunan Ağa Habîb ve Ağa Abdülhâlık nâm kimselerin tavassutu ve âkıbetül kâret ve hâmetini takris eden merkûm serbâzların reîsi bulunan emr tümen zaferu’l-mülk tedâbir-i münba‘iseyle mezkûr gâret emri bi’l-fiil icrâ olunamamış.

Yine bu sıralarda bir İrân serbâzını katl etdiği töhmetiyle ta‘kîb olunan Şehmus nâm teb‘a-i Devlet-i Aliyye âdet-i mahalliyyeden olduğu vecihle bir ömründe ziyâretgâha ilticâ etmesiyle orada istizâkı i’tâsında fâ’il-i katli şehbenderin tahrîkiyle îfâ eylediğini beyân etmesi zımnında hükûmet me’mûrları cânibinden merkûm pek çok işkence olduğu gibi Hâkim Ali Hân’ın Sîna’da yegâne müşâviri bulunmak sıfatıyla diğer mu‘âmelâtında dahi teşvîki olduğuna şüphe olmayan

Şeyhü'l-islâm bu vesîleyle faaliyyete başlayıb katl-i mezkûrun şehbenderin tahrîkiyle vukû'bulduğuna dâir ahâlî-yi ve mu'teberânı bir takım mazbatalar temhîr etdirmiş ve işbu mazbatalardan birini temhîrden imtinâ eden Lütfullâh nâm bir bizâr bir nefer ferâşe bârem artık noksan bir sandığı bahânesiyle hükûmete götürülüb ayaklarına bin def'a darbı ile iki âdî esir ferâş kalmasına sebebiyyet vermışdır.

Mazbata-yı temhirden imtinâ eylediğinin ertesi günü biz satın almak üzere dükkana hükûmet-i ferâşenin mürâca'âtında merkûm Lütfullâh bu alışverişin bahâne çoluk eseri olduğunu tefrîs ile cem'-i dükkan komşularının görebileceği bir sûretde ölçerek yarım arşında fazla verdiği hâlde mezkûr fazla diğer bir mikdâr ile hükûmetde veyâ başka bir mahalde kesilmiş olmalıdırki merkûm bâzârın celbiyle mezkûr biz hükûmet dâiresinde tekrâr ölçtüğünüzde noksan zuhur eylemişdir. Bedeli hâkim tarafından verilen mezkûr bay'an (...) maksad hâsıl edildikden sonra ferâşe bahs olunub merkûm dahi kesilen parça ile berâber bir Mûseviyye sattığından muzırr ve yine dostları tarafından akçe kuvvetiyle elde edilerek Sîna'ya vürûdunda taraf-ı âcizâneme irâe olunmak üzere mevcûd tutulmakda idi.

Mazlûmiyyetden Feramerizin şehbender-hâneye vukû' bulan iltimâsın ertesi günü getirilib güzellik şehbender-hâneye ilticâ etdirilmiş ve şeyhü'l-islâm adamları tarafından darb olunması üzerine hastalandığı iddi'â kılınmış olan merkûm zevcesi bu aralık vefât edib gerek hâlet-i ihtizârda iken ve gerek vefâtının ertesi günü mezbûrenin cesedini mu'âyene zımnında tabîb gönderilmesini Râsim Efendi hâkimden bâ-takrîr-i resmî iltimâs eylediği hâlde **[12]** tabîb gönderilmedikden mâ'adâ mezbûrenin eser-i (...) olarak vefât eylediği hâkim tarafından cevâben yazılan takrîrle iddi'â olunmuşdur. Cenâzesi gasl olunur iken hâzır bulunan mu'teberân-ı muhâzerât-ı Osmâniyye'den çend neferi celb ile isticvâb olundukda mezbûrenin cesedinde ve arka ve göğsü taraflarında mor lekeler gördüklerini ifâde etdikleri misillü karye-i mezkûreden vürûdunda tedâvîsi için şehbender-hâneye celb edilip merkûmenin arkasına isâbet eden şiddetli darbelerin ciğerlerine te'sîr eylediğini tasdîk eden bir Mûsevî tabîb Sîna ulemâsından emînü'l-islam ve teb'a-i Devlet-i

Aliyye'den Aka Mehmed'e mürâca'âtla "beni hükûmete celb ederek Ferameriz'in zevcesinde darb eseri görmediğime ve vefâtı başka bir hastalıktan neş'et eylediğine dâir bir varakayı cebren imzâlattılar, şehbendere söyleyiniz bana gücenmesin ve hükûmetin cebrine mukâvemet edemez idim" dediği mûmâ-ileyh tarafından ifâde beyân kılınmışdır.

Bundan sonra dahi teb'a-i saltanat-ı seniyye hakkında mezâlim ve te'addiyât eksik olmayıb hattâ şehrimize göre muvâsalatım günü Bucan nâmında bir şahıs gâret edilmiş ve teb'a-i İrâniyye'den olmadığına dâir yedinde sened alınmadıkça kârgüzâr-ı mahbustan çıkarılmamışdır. Sîna'da me'mûriyyet ve ağniyâdan herbirinin (...) ve ayrı ayrı habshânesi olub hükûmetin haberi olmaksızın istediklerini habs ve darba muktedîr olduklarının buraya derci münâsib görüldü.

Şehbenderimizin cümle-i şikâyâtından biri de (...) Fethullâh Bey tâbi'iyyeti tanımaması ve kendisinden yüz tümen cerîme alınması keyfiyyeti olub Kirmân Şah'a tâbi Gelya nâhiyyesinde mukîm bulunduğu karyenin sâhibi Emin (...) merkûmu kırk hâne teşkîl eden tâ'ifesiyle berâber tard edilmesi ve bunlara arâzî i'tâsına râzı olan şerefu'l-mülk vartasının dahi İrân me'mûru cânibinden mânî olunması üzerine kendisinin memâlik-i Osmâniyye'ye i'zâm olunacağı ve arâzî i'tâ etdirileceği ve hattâ arâzî-yi seniyyede yerleştirilmesine bile çalışılacağı va'd olunduğu (...) Câf Aşîretiyle beynlerinde husûmet-i kadîmiyye olduğu bahânesiyle merkûm vatan-ı kadîmine avdetinden imtinâ' eylemiş ve husûmet-i vâkı'anın ref'i esbâbının istihsâline dahi sâ'y olunacağı hakkında verdiğim te'mînâta rağmen İrân me'mûrîni arz-ı hâli'tâsıyla tâbi'iyyet-i İrâniyye'ye kabûlünü istid'â etmiş olunmasından hem tâbi'iyyet-i Osmâniyyesini muhâfaza etmek ve hemde aşîret hâlinde İrân'da kalmak arzûsunda olduğu anlaşılıb bununda kâbil olamayacağı ve merkûm tâ'ifesiyle berâber Hasan Hüseyin ashâbından bulunmadığı cihetle bu mes'elenin ehemmiyyetine diğer ciheti olmadığı âşikârdır.

Gerusi'n Kürdistân eyâletinden ayrı bir hükûmet bulunduğu mahalline gidilib tahkîkât icrâ olunamadığı cihetle (...) katli vekîlinin (...) nâmusu mes'elesi

hakkındaki ıstılâhat-ı acizânem vukû‘ât-ı sâireye dâir bâlâda beyân olunan tahkîkât misillü zâtî değil ise de Gerusi nâ’ibül hükûmesi (...) külliyyetini istifrâş etmek isteyerek vukû‘ bulan mumâna‘atdan nâşî merkûmu katl ve zevcesini darb etdirdiğinin ve sonra mezbûrenin ırzını pây-i mâl eylediğinin çun Gerusi halkınca ma‘lûm ve mütevâtir olduğu Sîna’ya gelib giden Gerusililerden haber alındığı misillü maktûl-ü mezbûrenin medfûn bulunduğu tavîle duvarı kurbundaki mahall-i açtırarak cesedini elbisesi üzerinde olduğu hâlde peydâ eylediğini Râsim Efendi ma‘a’l-kasem te’mîl eylemiş ve henüz pek genç olan hanım-ı mûmâ-ileyhin nerede bir hüsnâ kadın haber olursa cebren ırzına tasallutu ve Gerusi’nin merkez hükûmeti olan bîçâr şehrinde mukaddemâ hâne-i pederden âşiyâne-i şüherâ götürülmekde olan bir mu‘teber Mûsevî (...) âdamleri vâsıtasıyla şu sokakdan hânesine çektirerek merkûmenin ve kezâlik bî-çâre meşâyihinden birine mensûb bir kızın cebren ırzlarını pây-i mâl eylediği ve bu yolda pek çok vukû‘âtı İrânca meşhur olmakla berâber keyfiyyetinin tarafeyn me’mûrları cânibinden tahkîk kılınacağını his etdiği anda maktûl-ı merkûm veresesinden ba‘zılara tarîkden kâffe-i hukûkları otuz tümene musâlaha olunduğunu mübeyyin Gerusi hükkâm-ı şer‘iyyesine bir kıt‘a sulh ciheti tanzîm etdirerek teberiyye-i zîmete çalışması dahi işbu katl iddi‘âsının sıhhatini mü’eyyed bulunmuşdur. **[13]**

Vukû‘atı mezkûreden azâdın katli (...) ma‘lûbiyyeti ve mevki‘i hasebiyle şimdiye kadar irtikâb etdiği fenâlıklardan adem-i mesûliyyeti neticesi olduğu ve Kürdistân vukû‘una zabtı olmadığı âşikâr ise de Velî Muhammed mücerred tâbi‘iyyet-i saltanat-ı seniyye’yi iddi‘â etdiği için karyeden tard ve emvâlinin gasb olunması ve ol bâbda (...) şehbender-hâne teşebbüsâtına hükûmet-i havâlî-i sem‘-i i‘tibâr edilmesi ve Ferameriz Haşemiz karyesinde sâhibü’l-mülk olduğu ve İrân me’mûrlarıyla birlikde görüldüğü üzere kendi mesleğinden (...) arâzîyi zer‘ etmediği ve ihyâ-i mevât sûretiyle teşkîl olunan bir karyede sâhibü’l-mülk olan her kimsenin mezra‘a hakkı olacağı şer-i şerîf iktizâsından olub mâdemki merkûm Ferameriz mülkünü hiçbir hakkını kimseye satmamışdır. Civanları keyfe mâyeşâ’ râ’y etmeye hakkı bulunduğu hâlde Şeyhü’l-islâm tarafından Râsim Efendi’ye yazılıb sûreti zîrde

derc olunan tezkere ile dahi iddi‘â olunduğu üzere mer‘î ve mezrâ‘ nâmıyla merkûmdan otuz tümen ahzine kıyâm olmasını ve vermek istemediğinden dolayı kendisinin vefâtını intâc edecek derecede zevcesinin darbına kadar gidilmesi ve buna karşı Ali Han Hâkim’in hiçbir tedbîr ittihâz ve Ferameriz’in hakîkaten teb‘a-i Osmâniyye’den olub olmadığının ve karye-i mezkûrede sâhibü’l-mülk bulunupbulunmadığının tahkîkine bile tenezzül etmemesi ve şehbender-hâne hademelerinin darb ve tezkere me’mûrunun habsine kadar gidilip saltanat-ı seniyye şehbenderinin akçesi olan hâkimin veyâ adamlarının yed-i gazabında kalması ve teb‘a-i Devlet-i Aliyye’nin darb ve mallarının nehyi husûsunda serbâzlara emir i‘tâsı ve İrân serbâzını şehbenderin tahrîkiyle katl edildiğini söylettirmek için maznun (...) hakkında tazyîkat icrâsı ve yarım arşın noksan bez füruht eylediği bahânesiyle Lütfullâh Bey’in dükkânının darbıyla iki ay hasta yatmasına sebebiyyet verilmesi ve’l-hâsıl şehbender-hânenin kesret-i nüfûzunu dâ’mî olabilecek sâir te‘addiyâtın vukû‘a gelmesi ve vukû‘ât-ı mezkûrenin yek diğerini (...) eylemesi cümlesinin ankayd îka olunduklarını müsbet ve sefâret-i seniyyenin teşebbüsâtı üzerine hükûmet merkezine tahkîkât-ı müştereke icrâsına îka zâhiren muvâfakat eylemiş ise de yerimize müttehide’l- (...) olarak verilmesi iktizâ eden ta‘lîmâtın şehbender-hâneden iddi‘âları sâbit olamayacak bir sûretde tanzîmine çalışılması ve Tahran’da sefâret-i seniyye ile sâdâret-i İrâniyye beyninde üç ay cereyân-ı mezkûreden sonra bir ta‘lîmât tesviyesine muvaffakiyyet hâsıl olmadığı hâlde Sîna’ya vürûdumuzda İrân me’mûrunun bî-tarafâne tahkîkat icrâsına muvâfakat etmeyib îkâ-ı müşkilât ve ta‘lîmât tezkeremizin rûh ve maznûnuna muhâlif bir takım müzâkerât ile mezâlim-i vâkı‘anın sâbit olamamasına çalışması ve hattâ tahkîk-i me’mûriyyetle Sîna’da bulunduğumuz eyyâmda Kudüs-i Şerif hahamhânesi cânibinden cemi‘-i i‘âde me’mûriyyetle Kürdistân İrân’ında dolaşan teb‘a-i Osmâniyye’den bir hahamın (...) civârında katli nezdinde bulunan mebâliğin (...) beylerinden Mahmut Nezîri’nin adamları tarafından teb‘a-i Osmâniyye’den birinin i‘dâmı ve Teşteş karyesinde Sâdânî tâ’ifesinden olan neferin cerhi keyfiyyetlerine dâir îfâ ve Sîna’da mukîm teb‘a-i şahânenin İrânlılar ile olan de‘âvîsinin kezâlik ta‘lîmâtımız mûcebince faslı

hakkında icrâ olunan teblîgât ve teşebbüsât-ı mükerrere-i âcizânem me'mûr-ı mûmâ-ileyh cânibinden bir netîce verilmemesi ve ol bâbda sefâret-i seniyyeye takdîm eylediğim mücâhedât üzerine Tahranca icrâ buyurulan teşebbüsâtın dahi semere (...) olamayıb me'mûr-ı mûmâ-ileyhin dâ'ire-i hakkâniyyet ve müsâlemete ircâ'ı cihetine gidilmesi ve o aralık İrân tâbi'iyyetine dehâlet istid'âsında bulunan Ebu'l-Hasem nâmında bir (...) ve hilâfet ve fermân-ı şâhî ile taltîf kılınması ve baş şehbenderlik me'mûriyyet müstelzim (...) tâbi'iyyeten şâmil bulunduğu Azerbaycan dâhilindeki Hoy şehbender-hânesi hademesini habs ve Savcılayan'da teb'a-i şâhâne hakkında te'addiyât ve şehbender vekîline alenen hakâret eden hâkimlerin terrîb-i mücâzâtı şöyle dursun (…) i'tâsı eylemelerine bile muvâfakat gösterilmemesi kasdımız gören merkezden verilen emir ve ta'lîmâta mübtenî ve bununda İrân hükûmetince yeni ittihâz olunmuş bir meslek-i siyâsiyyeden münba'is bulunduğunu mü'eyyed bulunmakla Kürdistân hükûmetinin Râsim Efendi hakkında dermeyân etdiği şikâyetin mâhiyyeti teşrîh olunduktan sonra meslek-i mezkûre ve saltanat-ı seniyye (...) irâd edebileceği mazarrata dâir mütâla'ât-ı kâsırânem beyân olunacaktır.

Evvelâ efendi-yi mûmâ-ileyhin hâkime yazdığı takrîrlerinden birine Sîdan karyesine me'mûr göndermekde veyâ bizzât gidib gelmekde kendini me'zûn bildiğini **[14]** derc eylediğinden ve diğer takrîrlerine karye-i mezkûrede sâkin Velî Muhammed'in gadabı Mirzâ Yûsuf'a şerâret ve mîzân-ı merkûmu tehâsünden dolayı hükûmete taraftarlık isnâd etdiğinden şikâyet olunur. Mademki karye-i mezkûrede bir Osmanlı meskeni vardır. Şehbenderimizin oraya gitmekde veya me'mûr göndermekteki muhtâriyyedeki kâbil-i i'tiraz değildir. Acaba memâlik-i Osmâniyye'de mukîm teb'a-i İrâniyye meskenlerine İrân (…) me'mûr i'zâmı için hükûmet-i mahalliyyeden istihsâl-i mezûniyyete mecbur mu oluyorlar? Mirzâ-i merkûmun şerâreti ve hükûmetin kendisine tarafdârlığı âşikâr olduğundan ol bâbda cevâb-ı irâde-i iktizâ etmez ve kezâlik bir takrîrinde efendi-yi mûmâ-ileyhin Seriz nâm karyeye me'mûr-ı mahsûs i'zâmıyla iki hasse-i münâfi'-i hamâsenin zabt edileceğini iddi'â etdiği beyânıyla İrân teb'asına â'id olan emlâkın zabt ve tasrîfi için me'mûr i'zâmı hangi uhûd ve usûle muvâfık olduğu bâlâda hulâsâsı derc olunan

takrîr ile vezâret-i umûr-ı hâriciyyeden suâl olunur. Asıl Kürdistân ahâlîsinden ve teb‘a-i İrâniyye’den iken bundan mukaddem Memâlik-i Mahrûse’ye giderek zübde-i velâyet-i celîlesi ahdinde tutan ile tâbi‘iyyet-i saltanat-ı seniyye’ye dehâlet eylemiş olan bir şahsı veresesinin mutasarrıfı oldukları mezkûr iki (...) gasb-ı sadâretinde olan ve diğer hisselerde mutasarrıf bulunan teb‘a-i İrâniyye bu kere kıymet-i münâsib ile iştirâ ederek Kürdistân hükûmetinin îcâb-ı hakkaniyyetini icrâ husûsundaki mesleğini meydâna çıkarmış olduklarından bu bâbda dahi cevâb irâdı iktizâ etmeyeceği tabî’îdir.

Efendi-yi mûmâ-ileyhin Şeyhü’l-islâm hânesine hücûm maksadıyla teb‘a-i Osmâniyye’nin şehbender-hâneye celbi ve bu maksadı setr için yazdığı takrîr ile hükûmet-i tehdîd eylediği bahsine gelince Feramerizin Haşemiz karyesinde tırnaklarından kan akıncaya kadar darb olunduğunun ve sonra sürüklenerek şehre getirildiğinin şuyu‘u üzerine heyecâna gelmiş olan teb‘ayı celb etmekden maksadı fitne ikâ‘ı olmadığını ve bi’l-akis çarşıda pazarda teb‘a tarafından şâyet kendiliğinden bir uygunsuzluk zuhûruna ihtimâl varsa önünü almak üzere cümlesini şehbender-hâneye topladığını ve merkûm Frameriz serîan Şeyhü’l-islâm tasallutundan istihlâsı olunmadığı sûretde bir fitne zuhûr edeceği meâlinde bir takrîr yazmış ise de bundanda maksadı ihtimâl-i mezkûr üzerinehükûmeti îkâz idiğini ve tehdîde atf olunan takrîrle dahi bir istihkâm metin olmayan Şeyhü’l-islâm hânesine hücûm fikrinde olsa bunun için şehbender-hâne hademesi dahi kifâyet edeceğinden teb‘ayı cem‘a aslâ lüzûm olmadığını beyân etmek istediğini efendi-yi mûmâ-ileyh nezd-i âcizânemde iddi‘â eylemiş ve teb‘anın cem olunduğu gün şehbender-hâneye dâhil olacakların tekrâr hurûcuna mâ‘adâ olunmasını hükûmet tarafından verilmekde olub kapının muhâfazasına me’mûr bulunan İrân serbâzlarına Râsim Efendi’nin ikiden (...) etdiği ve teb‘adan hiçbirini hücûma dâir vesâir sûretle tahrîk ve tehyîce mütedâ’ir bir söz söylemediği ve hattâ içlerinden istifâr-ül meyt için ortaya atılan Ebu’l-Hasen nâm kimseyi şedîden tekdîr eylediği îcâb edenlerden tahkîk kılınmış ve vâkı‘ayı mezkûr takdîrler mündericâtının sarîh bir ma‘nâya delâlet edemeyerek te’vîle mütehammil bulunduğuna ve hücûma (...) vermek veyâhûd şuru‘ etmek gibi

usûlen aranılması lâzım gelen fi‘il dahi mevcûd olduğuna binâen mezkûr hücûm (...) sından dolayı şehbenderimiz mes‘ûliyyetini dâî olabilecek bir hâl görülemeyib şu kadar varki marrü’l-beyân takrîrlerin lisân-ı resmiyye yakışmayacağı bir tarz-ı avâmpesendâne ile imlâ edilmiş oldukları cihetle me’mûriyyet-i Osmaniyye cânibinden velev bâlâda zikr ve ta‘dât olunan ahvâl-i mezâlim-i ictimâle karşı olsun kavâid ile muhâlif vechile takrîr-i tahrîri me’hazeyi bâ’isi ahvâlden bulunmuşdur.

Tahrân Dâru’l-hilâfe tesmiyesi husûsuna i‘tiraz mes’elesi küçük ve büyük bi’l-cümle me’mûrin-i saltanat-ı seniyye’nin en mühim maksadı vezâ’ifinden bulunduğunda nâşî İrân hükûmetinin ol bâbdaki iddi‘âsı hakkında beyân-ı mütâla‘aya lüzûm görülmedi.

İranda mezâlim ve te‘addiyât vukû‘u yeni görülmüş şeylerden açıb o yolda akıllara (…) verecek ve âlem-i insâniyyeti şermâr edecek netîce sûr-ı icrâya îcâd olunmakda ise de şimdiye kadar teb‘a-yı Osmâniyye’ye ve el-hâletü hâzihî teb‘a-yı devlet-i sâire hakkında bu derece te‘addiyâta cür’et olunamaz iken Kürdistân **[15]** Hükûmetinin teb‘ayı saltanat-ı seniyye’ye icrâ-yı mezâlim husûsunda ısrâr ve te‘addîde esbâb-ı siyâsiyyesine ircâ-ı kelâm olunur.

Sofîlerin bir maksad-ı siyâsiyyesi ile İrân’a idhâl eyledikleri Şi‘iyyetin neşr ve ta‘mîmi zımnında ol vakit ittihâz olunan meslek ilâ yevmin hâzâ ekmel-i sebât ve ısrâr ile ta‘kîb olunmakda idiğinden ahâlîsi henüz yakın vakitlerde teşyi‘ etmiş olan Hemedan’dan beş altı fersah ileriden tesâdüf olunan gerek kurbeleri sekenesinin kâmilen ve Kürdistân’ın merkez vilâyeti olan Sîna şehrine takrîb olundukca kısmen mezheb-i Şi‘ayı kabûl etdikleri ve nef-i Sîna’da pek çok kesânın ve hattâ Kürdistân’ın ezmine-i sâbıkada hâkim-i müstakil bulunan Beniaradlan Hânedân’ını el-yevm teşkîl eden eşrâfdan ba‘zılarının kezâlik teşyi‘ eyledikleri görülür. Eğer (...) ve fâ’ili âsân bir kavim olduğuna ve İrân Devleti ekser kendi politikasına hizmet edebilecek bâlâda mezkûru’l-ism Şeyhü’l-islâm Molla Lûtfullah gibi menfa‘atperest ulemâya nüfûz ve iktidâr verib muhabbet ve gayret-i mezhebiyyesi olan mollalara dûçâr-ı hakâret ve zillet etmekde bulunduğuna ve taraf-ı saltanat-ı seniyye’den

mezkûr Sîna Başşehbenderliği müddet-i medîde avâmdan ve Bağdat Şi‘aları’ndan Seyyid Câbir nâmında bir şahıs uhdesine bırakıldığına binâen hudûd-ı hâkâniyye karîb Bena ve Merivan ve Oraman ve Sakız gibi ahâlîsi henüz tamâmıyla itâ‘at hâlinde olmayan nâhiyeler müstesnâ olmak üzere Kürdistân’ın tamâm-ı sekenesi mezheb-i Şi‘a’yı kabûle isti‘dâdını hissetmiş olduğu hâlde şehr-i mezkûrun baş şehbenderliğe tahvîliyle şehbender-hânede ra‘iyyet-i zafer-âyât-ı Osmâniyye’nin temevvüc ve hukûk-ı teb‘anın kemâl-i muhâfazası eseri olarak teb‘a-yı saltanat-ı seniyye mikdârınıntezâyüd etmesi ve tarîkat-ı Hâlidiyye meşâyihinden şu bir kaç sene zarfında Sîna’da kilitli mürîdân peydâ eylemiş olan Hacı Şeyh Şükrullah nâm zât-ı diyânet (...) zât-ı akdes-i hazret-i hilâfet-penâhînin devâm-ı umûr-ı âkıbet-i tezâyüd-i fer ve şevket-i mestûr mülûkâneleri iddi‘âsının beş vakit namazda tekrârı cümle-i vezâif-i diniyye-i İslâmiyye’den bulunduğuna dâir teşvîkât ve nâsâyih-i dâimede bulunması ikrârı nezdinde hîn-i iktizâd taraf-ı hilâfet-i şâhâneden himâyet ümîdini edyândan denîden mârrü’l-beyân ta‘mîm-i şi‘iyyet politikası bi’t-tab‘ mukâvemet-i şedîdeye uğramakla Teb‘a-i Aliyye hakkında istedikleri gibi mezâlim icrâ edemediklerinden nâşî ahbâb-ı emlâk tarafından bâlâda zikr olunan şikâyet ve tahrîkden bi’l-istifâde şehbender-hâne cânibinden yerlilere tezkere-i Osmâniyye verildiği sırrı şinâsıyla te‘addiyât-ı müştekâ bahâne icrâ ve şehbenderin nazar-ı ahâlîde naks-ı şân ve haysiyyetini mûceb olacak mu‘âmelâtın îfasına ve ol sûretle Kürdistân’da nüfûz-ı Osmâniyye’nin mahvı tedâbirine tevekkül olunmuşdur. Teb‘a-i İrâniyye’ye tezkere verildiği iddi‘âsının ta‘yîn-i derece-i mâhiyyeti tezkere alanların ne misillü eşhâs olduklarının tamâmıyla bilinmesine mütevâkîdür. Kürdistân İrânı’nın Şeşan ahâlîsi Musul ve Şehr-i Zor taraflarından mukaddemâ geçen eşhâsdan değil ise de bunların ecdâdı bu tarafda Tavtan ederek sâbi‘iyyet-i İrânî zımnen kabûl etdiklerinden o misillülerin ahfâdı müstesnâ olmak üzere ma‘lûm olan bir zamândan beri ya‘nî yirmi otuz seneden bu tarafa doğru Musul ve Süleymaniye taraflarında (...) def‘a zuhur eden kaht ve galâ münâsebetiyle oralar ahâlî ve meşâyirinden olan ve (...) İrân’a gelen (...) ba‘zıları li-sebebin mine’l-esbâb vatan-ı aslîsine avdet edemeyib avniyâ-yı malı olan karyelerde zirâ‘atle meşgûl olan ve

ayrıca lâyiha ile îzâh olunan esbâbdan dolayı daha sonraları bi't-tecrid gelib evvelce geçenlerin delâletiyle birer karyede ikâmet etmiş olan ve adedi tahmînen on on beş bin râddesinde bulunan kesânın bir müddet şehbender-hâneden tezkere-i tâbi'iyyet almamış veyâhût mülk sâhibine tâbi'iyyet-i asliyyellerini izhâr etmemiş olmaları tâbi'iyyet-i asliyyelerine halel getiremeyeceği derkâr bulunmakla bunlardan ba'zıları ya muvakkaten vatan-ı asliyyelerine giderek hüviyyetlerini ba'de'l-isbât hükûmet-i mahalliyyeden istihsâl eyledikleri nüfûz tezkeresi ve tavsiye-nâme gibi evrâk-ı resmiyye veyâhûd tâbi'iyyeti şehbender-hânece müsellem olan teb'a-yı mu'teberenin şehâdeti üzerine tâbi'iyyet tezkeresi almakda olub işte Kürdistân'da teb'amızı teşkîl eden ve İrân hükûmet-i cânibinden tanınmak istenilmeyen eşhâsı o misillüler ile Der-sa'âdet'e giderek devleteyn beyninde mevcûd mukâvelenâmenin **[16]** dokuzuncu maddesi mûcebince tâbi'iyyet-i saltanat-ı seniyye'ye dehâlet eylediği şerhi hâvî nüfûs tezkeresi ve Devlet-i Aliyye pasaportu hâmilen avdet edenlerden ibâret bulunmuşdur.

İranlıların iddi'aları vechile eşhâs-ı merkûme miyânında aslen İrânlı olduğu hâlde kâziben bir şehâdetnâme ile şehbenderimizi i'fâl ederek tezkere-i tâbi'iyyet almış veyâhûd tahrîr-i nüfûs esnâsında Der-sa'âdet'de bulunub ahvâli vechile tebdîl-i tâbi'iyyet etmeksizin Süleymâniyeli olduğunu bi'l-beyân nüfûs tezkeresi istihsâl eylemiş kesan bulunabilmesi gayri müsteb'id farz olunsa dahi o kâbil eşhâs tâbi'iyyetin zâhiren icrâ için bana ne tedbîr olan bî-tarafâne terk-i tâbi'iyyet husûsuna İrân me'mûru cânibinden muvâfakat olunmayıb şimdiye kadar şehbender-hâneye müseccel bir kaç yüz teb'amızın yalnız on beş yirmi neferi müstesnâ olmak üzere kilisenin tâbi'iyyetine i'tirâz edilmekde idi.

Me'mûr-ı mûmâ-ileyh bir gün nezd-i âcizâneme gelerek İrân hükûmetinin tâbi'iyyetlere musaddak olan teb'a-yı Osmâniyye'yi dahi tâbi'iyyet-i İrâniyye'ye kabûle mecbûr etmek iktidârında bulunduğunu cemiyyet sırasında beyân ile te'addiyât-ı vâkı'anın sebeb-i vukû'unun îma ve işrab eylemiş ve te'addiyât-ı mezkûre hakkında tahkîkât-ı müşterekenin bî-tarafâne ve muhakkakâne icrâ

olunamadığını görüb emniyyet-i mâl ve candan dûçâr-ı endîşe olan ve Kürdistân'da alâka peydâ eyledikleri cihetle memâlik-i mahrûseye sür'ati avdetleri sehd olmayan İrân tâbi'iyyetine dehâletine hazırlandıkları gibi ba'zılara teşebbüsât-ı lâzımede bulunmuşdur. Bu sene pek şa'şaalı sûretde Kürdistân'da icrâ olunan Muharrem âyinlerine sünnî ahâlî sinîn-i sâbıkadan ziyâde iştirâk ederek te'addiyât-ı mezkûreye istilzân eden tedâbirin daha şimdiden semeresi görülmeye başlandığından memâlik-i mezkûrede nüfûz-ı saltanat-ı seniyye'nin naksa ve teb'a-yı Osmâniyye'nin ref'ini müte'âkib şi'iyyetin karîben hudûd-ı hâkâniyye kadar tevsî' ve sirâyet edeceği derkâr ve andan sonra Musul Vilâyeti'ne Ekrâdı'nın muhâfazası gelerek Devlet-i Aliyye-i Osmâniyye'nin mahall-i mezkûresinin idâresi husûsunda dâimâ dûçâr-ı müşkilât olacağı Irak-ı Arabda mevcûd ahvâl ile müsbet ve âşikâr bulunmuş ve ol bâbda ittihâzı iktizâ eden tedâbire dâirmütâla'at-ı kâsırânem ayrıca takrîrleriyle Tahrân sefâret-i seniyyesi cânib-i âlîsine arz u iş'âr kılınmış olmakla ol bâbda.

Fî 13 Rebi'ü'l-evvel Sene [1]312 ve fî 1 Eylül Sene [1]310

İmzâ Sîna hâdisesinin tahkîkine me'mûrbuyurulan Tebriz başşehbenderi İhsan Hasan.

2.7. VİYANA'DAN MÂBEYN-İ HÜMAYUN'A TAKDİM OLUNAN MARUZAT EVRAKI TRANSKRİPSİYONU

Kurenâ-yı Hazret-i Şehriyârîden Saâdetli Mehmed Ârif Bey Efendi Hazretlerine

Fî 1 Şa'ban 1312 ve fî 15 Kânûn-ı sânî Sene [1]310

İş bu şehr-i Kânûn-ı sânî-yi Rûmî'nin altıncı Cum'â günü der-bâr-ı şevket-karardan hareketle sekizinci Pazar günü akşamı mahall-i me'mûriyyet-i çâkerânem olan Viyâna'ya muvâsalat edilmiş ve ertesi günü Hâriciyye Nâzırı Kont Kalnoki[116] ile görüşülerek me'mûriyyet-i çâkerânemi mutazammın hâmil olduğum name-i hümâyûnun Bâb-ı Âlî'den i'tâ olunân sûreti ve tercümesini (11)kendisine mülâkât-ı resmiyye gününün ta'yîni için haşmetli imparator hazretlerine a'rz-ı keyfiyyet eylemesi usûlü vechiyle iltimâs edilmiş idi.

Mülâkât-ı resmiyye-i mezbûrenin dünkü cum'â-ertesi günü vukû' bulacağı nâzır-ı müşârun-ileyh tarafından cevâben iş'âr edilmekle yevm-i mezbûrda büyük sefîrlerin kabûlü için mu'tâd olan usûl ve kâ'ide vech ile gâyet büyük ikişer at koşulmuş üç adet saltanat arabalarıyla birde mâbeynci vakt-i zûhûra yarım sâ'at kalarak sefâret-i seniyyeye vürûd eylemekle kendisi mu'tâd vech ile sefâret-i seniyye kâtiblerinden biri tarafından istikbâl olarak çâkerleriyle sefâret-i seniyyenin me'mûrîni sâiresinin hâzır olduğumuz büyük salona kabûl edilmiş ve orada resmî mu'ârefenin **[2]** icrâsına müte'âkib mezkûr arabalara râkiben ve arkadaki arabada yalnız çâkerleriyle karşımda mezbûr mâbeynci bulunduğu hâlde sefâret-i seniyyeden hareket olunmuşdur.(9) Gerek Sarây-ı İmparatorî pîşgâhda terâküm eden birçok halk şapkaların çıkararak selamlamakda olduklarından çâkerleri tarafından dahi mukâbele edilmekde idi. Saray kapısına varıldıkda mâbeynci bulunan hassa alayının bir bölüğü ile ikinci kapıda kezâlik diğer bir bölük saff-beste-i selâm olduğu hâlde saltanat nerdübânına nâil ve işbu nerdübânın alt başında istikbâl eden iki sarâyme'mûru ile

[116] Count Gustav Kálnoky

yukarı kata çıkılarak ve birbirini müte‘âkib üç büyük sofadan mürûr edildiği esnâda yol üzerinde büyük ünüformalarıyla dizilmiş olan hassa alayı zâbitânı tarafından selamlanarak diğer iki müstakbelin delâletiyle dâ’ire-i İmparatoriye dâhil olundu. Bu dâ’irede teşrîfât nâzırı ile baş mâbeynci ve bir nöbetci yâver-i resmî istikbâl bi’l-îfâ icrâ nâzırı ile baş mâbeynci ve bir nöbetci yâver-i resmî istikbâl bi’l-îfâ icrâ-yı resîme-i hoş-amedîden sonra vürûdumuz derhâl imparator hazretlerine arz edilmekle ittisâlde bulunan resmî kabûl salonunun iki kapıları açılarak ibtidâen yalnız çâkerleri huzûr-ı İmparatoriye idhâl olundu. Bu gibi merâsimde süferâ tarafından uzun nutuk irâdı mu‘tâd olmadığından me’mûriyyet-i çâkerânemi mutazammın olan nâme-i hümâyûnu imparator hazretlerine tevdî‘ eylediğime dâir küçük bir nutuk irâd ve nâme-i hümâyûn kemâl-i ihtirâm ile i‘tâ eylediğimde (...) üniforması ile nişân-ı zîşân-ı hümâyûnları bulunan **[3]** Müşârun-ileyh hazretleri çâkerlerine el vererek kemâl-i beşâşetle âfiyet-i cihân-kıymet cenâb-ı Pâdişâhî’yi istifsâr buyurmaları üzerine (11) metbû-ı mufahham ve mu‘azzam zât-ı şevket-simât-ı hazret-i pâdişâhî kemâl-i sıhhat ve âfiyetde bulundukları çâkerâneme müsâ‘adeyi seniyye-i hazret-i hilâfet-penâhînin erzan buyurulduğu zamân vâsıta-i aliyyeniz ahz ve telakkî eylediğim emr u fermân-ı isâbet-beyân-ı hazret-i veliyy-i ni‘met bî-minnet-i azamiye imtisâlen hakk-ı haşmetânelerindeki (...) samîmiyyeye ve temenniyât-ı hâlisâ-yı hümâyûnlarına dâir vukû‘ bulan ifâdât-ı çâkerânem ve imparator müşârun-ileyh hazretleri cânibinden i‘tâ olunan cevâb-ı aynîye dünkü telgrafnâme-i çâkerânemle arz edilmiş olub mezkûr telgrafnâmenin ahvâli İrâniyye’ye ve Memâlik-i Mahrûse-i Şâhâne’nin terakkîyât-ı hâzırasına dâir olan son fıkrasının dahi iş bu arîza-i çâkerânemle arz u tafsîle mücâseret eylerim. Şöyle ki imparator müşârun-ileyh hazretleri Tahran’dan İstanbul’a kaç günde vürûd eylediğimi su‘âlden sonra İrân’da yollar ve şimendiferler olmadığını ve İrânîlerin henüz terakkî edemedikleri beyân ve arz-ı âlî-yi hazret-i pâdişâhîde memâlik-i şâhânelerinin hayliden hayli kesb-i ma‘mûriyyet ve terakkî eylediğini **[4]** dârı cümle her tarafında şimendiferler yapılmakda olduğunu ma‘a’l-memnûniyye işitmekde olduğunu ifâde buyurdular. Ba‘dehû kendilerine takdîm olunan sefâret-i seniyye me’mûriyyetini dahi ayrı ayrı

mazhâr-ı iltifât olduktan sonra mülâkâtın hitâm bulduğu ve ber-mû‘tâd aynı merâsim ile sefâret-i seniyyeye avdet edildiği muhât-ı ilm-i âlîleri buyuruldukda ol bâbda.

Kurenâ-yı Hazret-i Şehriyârîden Mehmed Ârif Bey Efendi’ye

Fî 5 Şa‘bân Sene [1]312 ve fî 19 Kânûn-ı sânî Sene [1]310

Tafsîlâtı Evvelce arz olunduğu üzere haşmetli imparator hazretlerine nâme-i hümâyûnu tevdî‘ eyledikten sonra Avusturya ve Macaristan devleti nezdinde resmen îfâ-yı me’mûriyyete mübâşeret etmiş olduğumdan bu kere Hâriciyye Nezâreti Dâiresi’nde Kont Kalnoki ile vukû‘ bulan mülâkât-ı çâkerânemde devleteyn beynindeki hüsn-i münâsebât-ı kadîmeden bahisle münâsebât-ı mezkûrenin yevmen fe-yevmen tezâyüd ve te’kîdi devlet-i metbû‘am nezdinde mültezim olduğundan bi’l-cümle mesele-i aciz-i bendegânemin böyle (…) olacağını ve kendisinin dahi Bâb-ı Âlîce mâ‘lûm olan efkâr-ı dostânenin âsar-ı fiiliyyesini kemâkân izhârdan geri durmayacağı elinden bulunduğu beyân eylediğimde nâzır-ı müşârun-ileyh saltanat-ı seniyye **[5]** hakkındaki hissiyyat-ı müvâlât-kârânesi tekrâra hâcet olmayıb bizimle dâ’imâ hüsn-âmîz şüdde bulunacağını ifâde eyledi. Bunun üzerine çâkerleri bu aralık Avusturya ve Macaristan devleti ile Bulgaristan hükûmeti beyninde mevcûd olub tarafeyn gazetelerinde münâkaşât-ı kalemiyyeyi mûceb olan gümrük resmî ile vergi-yi dâhilîden bast-ı mukaddeme ile Bulgaristan Hükûmeti hâzırasının politikası husûsuyla ba‘zı Bulgar ve Ermenî fesâd pîşelerinin nümâyişât-ı âhiresi hakkında istimzâç eylediğimde nâzır-ı müşârun-ileyh ba‘demâ Bulgaristan’a idhâl eyleyecek Avusturyave Macaristan emti‘asından yüzde sekiz yerine on buçuk rüsûm-ı gümrük ahz olunması hakkında hükûmet-i mezbûre ile bir ticâret mukâvelesi akd edilmiş olub fakat bundan fazla olarak kat‘ edilmek istenilen dâhilî bir vergiyi Avusturya ve Macaristan Devleti’nin kabûl etmemekde olduğu ve nümâyişât-ı âhireye gelince vâkı‘a âhiren Bulgaristan’da gerek Makedonya hakkında Bulgarlar ve gerek Ermenîler tarafından ba‘zı ictimâlar vukû‘ bulmuş ise de şimdi bu ictimâların hâ’iz-i ehemmiyyet olmadığı i‘tikâdında bulunduğu ve hattâ bu nümâyişler tarafından düvel-i mu‘azzamaya gönderilen mürâca‘ât-nâmelerden kendisine dahi vârid olmuş

ise de bunu tabi‘i (...) ve Bulgaristan Kânûnnâme-i esâsiyesi mûcebince serbest olan ictimâları hükûmetin cebren men‘ salâhiyyeti olmadığı gibi reîs-i müdirân Mösyö Estovilof’un **[6]** meslek ve politikası mu‘tedil görünmekde ise de arasıra müstebidâne mu‘âmelesi ma‘lûm olan Mösyö İstanbulof kadar ahâlî üzerine hükm ve nüfûzu olmadığını (...) olunduğu işidilen Karavelof tehlikeli bir adam olduğundan asıl bundan münâsebetsiz ahvâl zuhûru melhûz idiğini ve herhâlde Makendonya için hükûmet-i seniyyenin müteyakkızâne davranması lâzım geleceğini Der-sa‘âdet’den Avusturya Sefâreti’ne dahi geçende bu me’alde ta‘lîmât verdiğini ve bunun üzerine mükâlimen Rusya Hâriciyye Nâzırı Mösyö Dükirs’in[117] vefâtına atf edildikde müşârun-ileyhin vefâtıyla Rusya Devleti’nin politikası değişmeyeceği i‘tikâdında bulunduğu ve onun yerine yine avâmilin erbâbından birini intihâb olunacağına ümîd-vâr bulunduğunu ifâde eylemiş ve geçen Pazar-ertesi avdetime nâzır-ı müşârun-ileyh tarafından i‘tâ olunan ziyâfet-i resmiyyede hâzır bulunmuş olduğunu arz ve beyânı bâbında.

Kurenâ’dan Mehmed Ârif Bey Efendi’ye

Fî 5 Şa‘bân Sene 1312 ve fî 19 Kânûn-ı sânî Sene 1310

Hâriciyye Nâzırı Kont Kalnoki ile vukû‘ bulduğu bugünkü tarihli arîza-i çâkerânemde beyân olunan mülâkât için Hâriciyye Nezâreti Dâiresi’ne azîmetle müşârun-ileyhin nezdinde bulunan diğer sefîrin hurûcuna intizâren misâfir salonunda bulunduğum anda Papa Elçisi Monsenyör Ağliyardi **[7]** âcizlerine vürûd ve mahremâne bir şey söyleyeceği beyânıyla çâkerlerine takrîb ederek Papa Hazretlerinin zât-ı şevket-simât-ı Hazret-i pâdişâhîye olan cülûsu müddetinden bast-ı mukaddeme ile saltanat-ı seniyye’nin münâfi‘i Roma Kilisesi’nce mültezim olduğunu ve Katolik Mezhebinde bulunan (...) şâhânenin metbûı‘ müfahhamların sâdık kalmaları husûsunda Papa hazretleri tarafından (...) kendilerine tavsiye ve nasîhat edilmekde olduğunu ve bu aralık Avrupa efkâr-ı umûmiyyesini işgâl

[117] Nicholas de Giers

eylemekde olan Ermenî teşebbüsâtına Ermenî komiteleri pek de iştirak etmedi. İşbu ifâdesini mü'eyyed idiğini ve'l-hâsıl Papa Hazretlerinin Ermenî Paşaları dahi Bâb-ı Âlîye müsâ'it bulunduğu ve bunu söylemekden maksadı bu cihetin hükûmet-i seniyyece bilinmesi arzûsundan ibâret olduğunu ve hattâ Avusturya Devleti'nin dahi Ermenî teşebbüsâtını hoş telakkî etmemekde olduğunu beyân ve işbu ifâdenin Kont Kalnoki'den dahi mahrem tutulmasını ricâ eyledi. **[8]**

Elçi-yi müşârun-ileyhin ol bâbda Papa Hazretleri'nden ta'lîmat-ı mahsûsa almış gibi bir tarz ile çâkerlerine bilâ (...) öyle teblîgât-ı mahremânede bulunmasında ahvâlen ber-vech-i münâsebet görülemez ise de herhâlde bundan maksad Ermenî işlerine Papa Hazretlerinin tavassut eylemesi esbâbının istihsâli idiği vârid-i hâtır-ı kâsır-ı çâkerânem olmakla li-ecli'l-ma'lûmât arz-ı keyfiyyete mücâseret kılındı, ol bâbda.

Kurenâdan Hazret-i Şehriyârîden Mehmed Ârif Bey Efendi'ye

Fî 8 Şa'bân Sene [1]312 ve fî 22 Kânûn-ı sânî Sene [1]310

Dünkü gün Sarây-ı İmparatorîde i'tâ olunan yirmi dört kişilik Viyana'da çâkerleriyle İngiliz ve İtalyan Sefîrleri ve Danimarka ve Belçika ve Sırbistan Sefîrleri ve Sarây-ı İmparatorî ricâlinden ba'zıları hâzır bulunmuşve haşmetli imparator hazretleri alafranga sâ'at altında bulunduğumuz salonu bâ-teşrîf kadem sırasıyla İtalya ve İngiliz elçileri ve ba'dehû çâkerleriyle bir iki söz ederek ta'am salonuna girilmiş ve ba'det-ta'âm imparator müşârun-ileyh hazretleri (...) dâire şeklinde dizilmiş olan (...) nezdine bi'l-vürûd ibtidâ-i çâkerlerinden (...) ile **[9]** Tahrân şehrinden ve derece-i bürûdetinden ba'zı su'âller irâdından sonra sâir med'uviyye ile dahi birer parça görüşmüş ve (...) bir buçuk sâ'at devâm etmiş olduğunu arz ve beyânı bâbında emr ve irâde hazret-i Veliyyü'l-emrindir.

Kurenâ-yı Hazret-i Şehriyârî'den Bekir Sıddık Bey Efendi'ye

Fî 8 Şa'bân Sene [1]312 ve fî 22 Kânûn-ı sânî Sene [1]310

Bu kere postadan sefâret-i seniyye nâmına gelmiş olan bir zarfın derûnunda ba‘zı matbû‘ evrâk zuhûr ederek ser-levhasına nazar edildikde Ermenî müfsidlerin ara sıra göndermekde oldukları neşriyât-ı muzırradan idiği anlaşılmakla bilâ-mütâla‘a yine vaz‘ edilerek derhâl aynıyla leffen takdîm-i pîşgâh-ı âlîleri kılınmakla ol bâbda.

Mîr-i mûmâ-ileyhe

Fî 11 Şa‘bân Sene [1]312 ve fî 25 Kânûn-ı sânî Sene [1]310

Sefâret-i seniyye nâmına olarak bu kere dahi vârid olan iki kıt‘a evrâk-ı muzırra leffen takdîm-i pîşgâh-ı ilmîleri kılınmakla, ol bâbda.**[10]**

Mehmed Ârif Bey Efendi’ye

Fî 17 Şa‘bân Sene [1]312 ve fî 21 Kânûn-ı sânî Sene [1]310

Mâbeyn-i Hümâyûn-ı Cenâb-ı Mülükâne Baş Kitâbet-i Celîlesi’ne bâ-telgraf arz u iş‘âr olunduğu üzere velât-i bâhire’l- (...) hazret-i veliyy-ini‘met-i bî-minnet-i a‘zamîye masârıf olan dünkü Pazar-ertesi günü Viyana’da mukîm Rum Cema‘âti Osmâniyyesi’ne mahsûs kilise ile Mûsevi Cema‘ât-i Osmâniyyesi’ne mahsûs sinagog’da taharrî-yi eyyâm-ı umûr-ı âfiyet-i hazret-i pâdişâhî için tilâvet olunacak du‘âlar esnâsında hâzır bulunmak üzere cema‘âteyn-i mezkûreteyn tarafından evvelce sefâret-i seniyyeye gönderilen meb‘usla vâsıtasıyla vâki‘ olan da‘vete icâbetle ber-mu‘tâd ve sefâret-i seniyye hey’etine (...) rûz-ı fîrûz-ı mezkûrda vakt-i zuhûrdan bir sâ‘at evvel Rum Cema‘âti Kilisesi’ne elbîse-i resmiyye ile azîmet olunarak cema‘ât-i mu‘tâdâne kapıdan ismen istikbâl bi’l-îfâ baş râhib tarafından nâm nâme-i hazret-i pâdişâhîye olarak tilâvet olunan du‘âda hâzır bulunmuş ve hitâm-ı du‘âda cema‘ât efrâdı nezd-i çâkerâneme bi’l-vürûd Matbû‘ mütefehhimlerinin işbu aynı velâdet (...) tâcdârîlerinden dolayı beyân tehniyetle tebrîkât-ı ubûdiyyet-gâyâtlarının atabe-i felek-mertebe-i mülûkâneye arz u iblâğını ricâ eylemişlerdir. Cema‘ât-i mezkûre ancak otuz nefer kadar kesândan ibâret olmak ve niyâz-ı aliyye-i kuvve-i (…) pek zayıf bulunmak hasebiyle **[11]** kilisenin tezyînâtı

pek sâde bir sûretde idi. Oradan çıkıldıktan sonra sâlifü'z-zikr Mûsevî Cema'ât-i Osmâniyyesi sinagoguna azîmet olundu. İşbu cema'ât efrâdından ba'zıları âbâ ve ecdaddan beri Viyana'da mütemekkin bulundukları hâlde sâir inâyet-vâye-i hazret-i Şehriyâri'ye bugüne kadar tâbi'iyyet-i müftehire-i Osmâniyyelerini muhâfaza etmiş ve içlerinden haylice (...) ve mu'teberân dahi yetişmiş olmakla kudret-i mâliyyeleri sâyesinde güzel bir ma'bed inşâ eylemişlerdir ki gerek binâsı ve gerek tezyînât-ı dâhiliyyesi hakîkaten arz ve tavsîfe şâyândır. Ma'bed-i mezkûre muvâsalatımızda cema'ât mu'teberânı ber-mu'tad sefâret-i seniyye hey'etini kapıdan bi'l-istikbal içeri girilirken oruğ ve harp gibi âlât-ı musikî ile icrâ-yı ahenge başlayarak derûn-ı (…) yaldız ile münakkaş olan duvar ve pencerelerine güzel avîzeleri naks eylediği ziyâları bir manzara-i letâfet-bahş teşkîl eylemekde idi. Zükur ve inâs beş yüzü mütecâviz cema'ât efrâdı üstâd mevki'-i ihtirâm olduğu hâlde hahambaşı mevki'-i hitâbetine çıkarak tevâfür-i eyyâm-ı ömür ve iclal-i hazret-i hilâfet-penâhîyi mütezamın İbrânî lisânı üzere icrâ-yı âyîn-i ruhânî eyledikten sonra cema'âte hitâben bunların mütekellim oldukları İspanyol lisânı üzere âsâr-ı merâhim ve inâyât-ı celîle-i hazret-i pâdişâhîden dolayı tahdîs-i ni'met ve da'vet-i mârûza-i hazret-i veliyy-i ni'met-i bî-minnet hâvî bir nutuk irâd etmiş **[12]** ve müte'âkiben Türkçe olarak "şevketli Pâdişâhımız Sultân Abdülhamid Han efendimiz çok yaşasın" du'â-yı ma'rûze'l- (...) dahi tezkâr eylemişdir. Diğer bir haham zükur ve inâs çocukları mahsûsen inşâd edilmiş olan manzûme ile berâber marş-ı âlâ-i mezkûru tegannî eylemişdir ve bunların gerek icrâ-yı nagamâtdaki mahâretleri ve gerek sadâlarının nezâfeti ol mertebe mu'cib-i te'sîr olmuşdur. Veliyy-i ni'met-i bî-minnetimiz veliyy-i ni'met-i a'zâm ve akdes efendimiz hazretleri hakkında ecnebî memlekette öyle fevka'l-âde mutantan bir sûretle vâki' olan işbu merâsim-i ubûdiyyetkârîden dolayı hakîkaten eşik-rîz-i hasret olduğumuz hâlde sefâret-i seniyye-ye avdet edilmişdir. Cema'ât-i mezkûrenin metbû' müfahham ve mu'azzamları hakkındaki hissiyât-ı sadâkat ve ubûdiyyetkârlarını tercümân sadk beyânı olan (...) mebhûsun harfiyyen Türkçeye edilen tercümesi âyin-i mezkûrun sûret-i icrâsını mübeyyin program ile berâber leffen takdîm kılınmakla ol bâbda.**[13]**

Kurenâ'dan Hazret-i Şehriyâriden Mehmed Ârif Bey Efendi'ye

Fî 24 Şâban Sene [1]312 ve fî 7 Kânûn-ı sânî Sene [1]310

Korospondansi devlet Gazetesi sâhibi Mösyö Nolinski bu kere Almanya'ya seyahatle Prens Bismark ve şimdiki Şansölye Prens Hohenlohe ile mülâkât eyledikten sonra dünkü gün Viyana'ya avdet etmiş ve zevât-ı müşârun-ileyh saltanat-ı seniyye hakkındaki efkâr-ı hayırhâhânesini mütezamın olan ifâdât-ı irice Mâbeyn-i Hümâyûn-ı Cenâb-ı Mülûkâne Baş Kitâbet-i Celîlesi'ne arz edildiği gibi Hamburgda tab' olunub Prens Bismark vâsıta-yı neşr-i efkâr olan Hamburger Korosbodant ve Berlin'in Post Gazeteleri misillü Almanya'nın iki mühim evrâk-ı (...) müdürleriyle görüşerek ba'zı İngiliz gazetelerinin hükûmet-i seniyye aleyhine olan neşriyât-ı garaz-kârânelerini tekzîb için matbû'ât-ı âcizâne idâresinden gönderilecek muhâberâtın kabûl ve neşrine bu gazetelerin muvâfakatını istihsâl eylediğini ve mezkûr iki gazete Almanyaca pek mu'teber olduklarından Almanya efkâr-ı umûmiyyesine hakîkat-ı hâli bildirmek için anlarla edilecek tekziblerin hüsn-i te'sîri olacağını ve çünkü bu gazeteler hiç akçe kabûl etmediklerinden kimse bunların saltanat-ı seniyye tarafgirliği zehâbında bulunamayacağını **[14]** ve kendisinin bu def'a Almanya'ya vukû' bulan seyahatinden bi'l-istifâde mahzâ şevketli efendimize olan ubûdiyyet ve sadâkat-i kâmilesi hasebiyle böyle bir hizmeti dahi îfâdan geri durmadığını ve binâen-aleyh bu gazetelere Bâb-ı Âlî'den gönderilecek hayrâtın isimleri melfuf pusulada muharrer olan kesan nâme-i irsâli için matbû'ât-ı hâriciyye müdürlüğüne emir verilmesini ifâde eyledi. Ba'dehû mûmâ-ileyh Der-sa'adet sefâret-i ecnebiyyesinden birine mensûb bir dostundan aldığı mektûba nazaran bu bâbda mezkûr râhiblerin haksız olduklarını ve Fransız sefîrinin dahi ileri vardığını ve Bâb-ı Âlîye süferâ-yı ecnebiyyeye karşı pek müsa'adatkâr hareket eylediğini ve buna dâir gazetesiyle bir bend neşr edeceğini ve andan sonra Bulgaristan işlerine dahi nakl-i kelâm ile Avrupa evrâkı havâdisinde bu aralık Bulgaristan hakkında bir takım erâcif neşr ve i'lân edilmekde olub halbûki Bulgaristan müdirât-ı hâzırasından biri tarafından bir mektûb aldığı ifâdesiyle (...) mündericâtını dahi gazetesiyle i'lân

eyleyeceğini beyân etmiş ve fi'l-hakîka mezkûr gazetelerin dört akşam çıkan nüshasında bu iki maddeye dâir görülen bentler işâret edilerek leffen takdîm kılınmış olmakla ol bâbda. **[15]**

Kurenâ'dan Bekir Bey Efendi'ye

Fî 24 Şa'bân sene[1]312 ve fî 7 Kânûn-ı sânî Sene [1]310

Bu kere dahi sefâret-i seniyyeye bâ-posta vürûd etmiş olan Ermenî fesâd komitesi leffen takdîm-i pîşgâh-ı âlîleri kılınmakla ol bâbda.

Kurenâ'dan ArifBey'e

Fî 12 Şevvâl Sene [1]312 ve fî 25 Şubat Sene [1]310'

Rusya Devleti'nin Viyana Sefîri olub geçenlerde Berlin'etahvîl-i me'mûriyyet eylemiş olan Prens Lubenofun âhiren devlet-i müşârun-ileyha Hâriciyye Nezâreti'ne ta'yîni bi'l-cümle Avusturya matbû'ât tarafından hüsn-i telakkî edildiği misillü Kont Kalnoki ile bu kere vukû' bulan mülâkât-ı çâkerânemde müşârun-ileyh Prens Lubenof'un me'mûriyyeti mezkûreye intihâbından dahi bahs açarak bunun Avusturya ve Macaristan Devleti'nce ne te'sir-i hal eylediğini bi'l-münâsebe istimzâc eylediğimde Kont Kalnoki efkâr-ı mu'tedilâne ve müsâlemet-cuyânesi ma'lûm olan ve Viyanaca bir hüsn-i şöhret bırakan Prens Lubenof'un Rusya Hâriciyye Nezâreti'ne ta'yînini en iyi bir intihâb olduğunu ve binâen-aleyh henüz genç ve tecrübesiz bulunan Rusya İmparatoru hazretlerine elbette re'y-i mütâla'at-ı mâ'kûlânesiniarzından hâlî kalmayacağı ve zaten Prens müşârun-ileyhin Der-sa'adet sefâretinde bulunduğu esnâda hasâ'il-i memduhâsı. **[16]** saltanat-ı seniyye'niz zerre dahi ma'lûm i'tikâdında bulunduğunu ifâde eyledi. Evvelki gün Petersbug'a müteveccihen buradan hareket eylemiş olan Prens müşârun-ileyh şimendifer garında bi'l-cümle süferâ ile Kont Kalnoki vesâir ba'zı me'mûrin-i hâriciyye tarafından teşyî' edilmişdir. Viyana sefâreti için Prens müşârun-ileyh halef

olmak üzere tasavvur olunan bir kaç kimseler miyânında en ziyâde Mösyö Nelidof'un nâmı Mösyö Nelidofun buraca pek de hüsn-i haysiyyeti olmadığı âcilden kendisinin Viyana'ya ta'yîni hoş olmayacağı husûsunun buradan hareketinden evvel Prens Lubenof'a ifhâm edildiği ba'zı taraftan mahremâne olarak istihbâr kılınmış ise de bunun derece-i mevsûkiyyet-i çâkerlerince mechûl olduğu arz u beyân-ı bâbında.

Kurenâ'dan Ârif Bey Efendi'ye

Fî 12 Şa'bân Sene [1]312 ve fî 25 Şubat Sene [1]310

Bulgaristan Hükûmeti Reîsi Müdirânı Mösyö Stoilof bu kere Viyana'ya bi'l-vürûd ziyâret-i çâkerâneme geldiği gibi taraf-ı bendegânemden dahi kendisine i'âde-i ziyâret edildi.Mûmâ-ileyh Viyana'ya sebeb-i vürûdunu **[17]** âhiren Bulgaristan hükûmeti tarafından emti'a-i muhtelife üzerine musanni' edilmiş olan rusûm-ı dâhiliyyeden dolayı Avusturya ve Macaristan hükûmeti ile tehaddüs eden ihtilâfın halli faslı mu'akkidine atf ile bu bâbda saltanat-ı seniyye'nin dahi mu'âvenet ve müzâheretini istirhâm eylediğini beyân etmesi üzerine çâkerleri saltanat-ı seniyye'nin Bulgaristan hakkındaki efkâr ve niyyât-ı hayırhâhâne ve husûsuyla metbû-ı mûcem-i mu'azzamamız Padişâhımız efendimiz Hazretlerini iltâf ve inâyât-ı mâlâ-nihâye ve müsâ'adât-ı âlî cenâbânesi âsâr-ı alâ-niyyet vesâir her gûne bir sûretle lem'a-i nisâr-ı uyûn mufâharât olub halbûki Bulgaristan hükûmetinin bu kadar inâyâta karşı lâzıme-i şükrâniyyeti ve vazîfe-i tâbi'iyyeti lâyık-ı vech ile îfâ edememekde olduğu i'tikâdında bulunduğumu ve meselâ geçende ba'zı Bulgar ve Ermenî serserîlerinin harekât-ı aleniyye-i müfsid-kârâneleri men' edilmediğini ifâde edilmekde reîsi mûmâ-ileyh hükûmet-i hâzırayı ya mu'âvenete veyâhûd Kânûn-ı Esâsi mu'cibince mücâz olan bu gibi cem'iyyetleri cebren dağıtmaya mecbûr eylemek gibi iki sûretle de muzırr olan bir mesleğe sevk ederken **[18]** bir mes'ele çıkarmak niyyetiyle ma'lûm olan (...) gürûhu tarafından mezkûr cema'âtlerin tertîb edildiği ve Ermenîler Bulgaristan'da cüz'î olmakla berâber Polis Nezâreti tahtında bulundukları ve Makedonya ahâlîsinden bulunan ba'zı kesânın dahi mahzâ istifâde-i zâtiyyeleri için ba'zı (...) i'fâl eyledikleri ve hükûmet-i hâzıranın ise muhâlefet

gürûhuna karşı ba‘zı mahalde hakîmâne hareket ve ba‘zı tarafda dahi men‘i cem‘iyyet eylediği ve binâen-aleyh bunların ehemmiyyeti olduğu cevâbını vermekle kenterleri Bulgaristan’ın her yerinden ziyâde nizâm ve asâyişe ihtiyâcı olduğu vâsıta-i kayd îzah olub bu hâlde memleketlerine dahi hayırları olmayan bâ‘zı serserîlerin bu gibi harekât-ı fesâdiyyelerini kangı esâsiyye muhâlif olduğu beyânıyla men‘ edilmesi bi’l-âhire bunların hükûmetce men‘i müşkil bir takım harekâta tasaddîleri bu ise yine Bulgaristan’ın (…) olacağı binâen-aleyh bir memleketin emniyyeti dâhiliyye ve hâriciyyesini muhal olan bu gibi harekât ve te‘addiyât-ı fesâdiyyenin Kânûn-ı Esâsiyye mugâyir düşmeyeceği ve mücerred hürriyyeti şahsiyye ve ictimâ‘iyye dâ‘iyyesiyle şimdi Yunanistan’ın kesb etdiği hall-i esef- iştimâlide güzel bir temennî olduğu i‘tikâdında olduğumu mütâla‘at-ı zâtiyyem olmak üzere ifâde eyledim riks-i mûmâ-ileyhin Viyana’ya seyahati hakkında **[19]** rivâyat-ı muhtelife deverân etmekde olub ez-cümle mûmâ-ileyhin buraya gelişi Rusya Devleti’ne takrîb için Prens Lubenof ile görüşmek maksadına mebnî olduğu işâ‘a edilmiş ise de bunu mü’eyyed hiçbir hâl meşhûd olmadığı gibi riks-i mûmâ-ileyhin bâlâda arz olunan rüsûmât meselesinden dolayı hakîkaten Avusturya Hâriciyye Nezâreti ile müzâkerâtda bulunmakda idiği ve şu kadarki Bulgaristan hükûmetinin Prens Ferdinandın tasdîki husûsunda geçenlerde Rusya Devleti nezdinde bi’l-vâsıta icrâ-yı teşebbüsât eylemiş ise de muvaffak olamadığı istihbâr kılındığı muhât-ı ilm-i âlîleri buyuruldukda ol bâbda.

Kurenâ’dan Mehmed Ârif Bey Efendi Hazretlerine

Fî 25 Ramazân Sene [1]312 ve fî 10 Mart Sene [1]311

Bulgaristan Reîs-i Müdirânı Mösyö Stoilof’un Viyana’ya muvâsalatı vesîlesiyle çâkerlerine etdiği ziyâret esnâsında cereyân eden mükâleme bundan evvel arz u iş‘âr kılınmıştı. Mûmâ-ileyhin (…) rüsûmundan dolayı Avusturya hükûmeti ile mübâderet eylediği müzâkerâtın bir hüsn-i netîceye îsâli me’mûl idiği istilâ‘ât-ı ahîre iktizâsından olmakla bu def‘a Kont Kalnoki ile vukû‘ bulan mülâkât-ı çâkerânem esnâsında bu bâbda bi’l-münâsebe istimzâc-ı keyfiyyet eylediğimde müşârun-ileyh

Bulgaristan **[20]** Hükûmeti'nin hod-be-hod böyle bir vergi tarzına ahden salâhiyyeti olmadığı cihetle Avusturya ve Macaristan Devleti'nin bu esâsı muhâfazaten akd-ı rusûmunu kabûl etdiğini ve fakat şimdi Mösyö Stoilof esâs-ı mezkûru i'tirâf ya'nî vergi-yi mezkûrun bir mukâbele-i düveliyyeye rabtı için Avusturya ve Macaristan devleti ile müzâkerâta ibtidâr eylediğinden devlet-i müşârun-ileyh dahi Bulgaristan'ın müzâyaka-i mâliyyesini nazar-ı i'tibâra alarak vergi-yi mezkûrun bi'l-mukâbele tarz-ı muvâfakat eylediğini ve fakat bu vergi hâl-i hâzır ile şâyân-ı kabûl görülmediğinden ba'zı emtia için ta'yîn edilmiş olan rüsûm mikdârı ta'dîli zımnında cereyân eylemekde olduğu ve bu bâbda i'tilâf husûsu me'mûl idiğini beyândan sonra geçenlerde Makedonya'ya dâir Bulgaristan'da zuhûr etmiş olan ba'zı nümâyişâtı nakl-i kelam ile bu bâbda Mösyö Stoilof'un nazar-ı dikkat-i mahsûsasını celb ederek Bulgaristan hükûmetinin bu gibi harekât ve tassaddiyâtı takbîh-i ıslahât-ı dâhiliyyesine sarf-ı ihtimam eylemekde olduğu ve yalnız Makedonya'daki Bulgarlar hakkında meselâ mekteblerin kapanması gibi cânib-i hükûmet-i seniyyeden tedâbir-i şedîde ittihâz olunması istirhâm sûretiyle Bâb-ı Âlî'ye arz için Der-sa'âdet Bulgaristan Kapıkethüdâlığına ta'lîmât verdiği cevâbını aldığını ifâde eylemişdir, ol bâbda.

Mâbeyn-i Hümâyûn Baş Kitâbet-i Celîlesi'ne

Fî 2 Şevvâl Sene [1]312 ve fî 16 Mart Sene [1]311

Viyana'da tab' ve neşr olunan Korosbondansi Devlet Gazetesi müdürü Mösyö Nolinski tarafından bu kere çâkerlerine **[21]** hitâben i'tâ olunan bir kıt'a istid'â sûreti leffen takdîm (...) âlîleri kılıf-ı mütâla'asından ma'lûm-ı me'âlim-lüzûm-ı dâverîleri buyurulacağı üzere müma-ileyhin geçen sene derbâr-ı şevket-karâra vukû'-ı azîmetinde taraf-ı eşref-i hazret-i hilâfet-penâhîden hidemât-ı husûsiyesine mukâbil kendisine şehriyye otuz lira ihsân ve inâyât buyurulması üzerine mezkûr gazetenin tahsîsât-ı seneviyyesi olan on iki bin franktan dört bin frangı kat' edildiği ve fakat bunu gazete sâhiblerini kabûl etmek istememeleri üzerine sâlifü'z-zikr dört bin frangın tekrâr tahsîsi için gerek kendisi ve gerek selef-i çâkerî

Ziya Paşa hazretleri tarafından bi'd-defa'ât makâm-ı celîl-i düstûrîlerine mürâca'ât olunmuş ise de henüz bir emr u irâdeleri şerefsâdır etmediği husûsundan mezkûr gazetenin saltanat-ı seniyye'ye etmekde olduğu hidemâtdan bahisle mes'ûl vâk'anın (…) istirhâm olunduktan sonra Der-sa'âdet'de dört mâh imtidâd eden ikâmeti esnâsında (...) çalışmış ise de bunun için kendisine bir akçe verilmedikten başka hattâ sâkin olduğu otel ücreti bile Devletli Mikâ'il Paşa hazretleri tarafından müşkilât ile tesviyye edildiği beyân ve andan başka mu'âhedât-ı atîka üzerine yazıb hâk-i pây-i şevket-ihtivâ-yı hazret-i pâdişâhîye arz u takdîm olunmak üzere geçen Kânûn-ı evvel **[22]** esnâsında huzûr-ı âlîlerine irsâl etmiş olduğu risâlenin birinci kısmı hakkın da henüz cevâb alamadığını dahi dermeyân olunmuşdur. Mûmâ-ileyh Mösyö Nolinski işbu istid'âyı çâkerlerine i'tâ edildiği esnâda husûsât-ı mebhûsa hakkında şifâhen dahi ba'zı ifâdât-ı te'kîdiyyede bulunarak ez-cümle sâlifü'z-zikr dört bin frangın i'âdesini sefîr-i sâbık Ziyâ Paşa Hazretlerinin tesviyyesi üzerine işbu sene-i mâliyye ibtidâsına kadar beklemiş ise de bundan sonrası için gazete sâhiblerini metâlibede ısrâr eylemekde olduklarına ilâve eylemişdir. Mûmâ-ileyh Mösyö Nolinski ile Korosbondansi Devlet Gazetesi (...) iltâf ve inâyât-ı mâlâ-nihâye-i hazret-i hilâfet-penâhîye mazhar olmakda iken ber-minvâl-i mâ'ruz yine bir takım metâlibâtda bulundu. Elbette daha ziyâde bir ifâde emelinden mütevellid idiği derkârıyla vâkı'a bunların saltanat-ı seniyye'ye sâbık etmekde olan hizmetlerine ma'rûren ehemmiyyet verdikleri mütala'alarına bir cevâb verilmediği takdirde sevâbık-ı ahvâlini tekrâra hâcât olmayan mûmâ-ileyh Nolinski'nin gazete ile yine bir takım hâlât-ı nâ (...) ya takdîsi gayri müstebid idiğine arz u iş'âr-ı keyfiyyete mücâseret kılınmış ve bu bâbda kendisine verilmesi iktizâ eden cevâbın emr u iş'ârı mütevvakkıf ra'izîrin isâbet-i karîn düsturları bulunmuş olmağın ol bâbda .**[23]**

Mâbeyn-i Hümâyûn Baş Kitâbet-i Celîlesi'ne

Fî 23 Muharrem Sene [1]313 ve Sene fî 4 Temmuz Sene [1]311

Macarlı Reşit ve Emrî Efendi'ye tevdî' edilmek üzere 16 Muharrem sene [1]313 tarihli emr-nâme-i âlî-âsafânelerine leffen tisyâr bildirilen tahrirât-ı mazrûfe

ifâzâ-i mûmâ-ileyh bi'l-îsal bu kere kendisinden vârid olan mazrûf-ı muhtelife (…) takdîm olunur (...) kılınmakla ol bâbda.

Kurenâ'dan Ârif Bey'e

Fî 12 Safer Sene [1]313 ve fî 22 Temmuz Sene [1]311

Viyana kitapçılarının birinde muzırr bir risâle bulunduğu bu kere istihbâr olunması üzerine derhâl mezkûr kitapçıya bir adam gönderilerek risâle-i mezbûre celb edilmiş ve bunun ünvânına ve Paristeki mahall-i tab'ına nazaren celb-i menfa'at-i zâtiyye için Ermenî Hose'nin eser-i hâinânesi olduğu anlaşılarak bilâ-mütâla'a leffen takdîm-i huzûr-ı âlîleri kılınmışdır. Risâle-i mezbûreden ne kadar var ise mübâya'ası için kitapçıya gönderilmiş ise de bu risâleden numûne olarak ancak üç nüsha Viyana'ya geldiği ve iki adedi evvelce füruht olduğu tahrîrât-ı vâkı'a iktizâsından(…) ve vukû' bulan ihtârât-ı dostâne üzerine mezkûr risâleden bâ'demâ Viyana'ya getirilmemesi kitapçı tarafından va'd edilmiş olmakla ol bâbda.**[24]**

Kurenâ'dan Mehmed Ârif Bey'e

Fî 7 Safer Sene 1313 ve fî 9 Ağustos Sene 1311

Bulgaristan Prensi Ferdinant hazretlerinin bir müddetden beri (...) eylediği misillü gayr-ı mâkûlanesi âsârı olarak tahsîl eden ve vukû'ât-ı (...) siyâsiyyeye dâir pey-der-pey cânib-i Bâb-ı Âlîye i'tâ-yı ma'lûmatda tazavvur edilmemekde ise de vukû'ât-ı mezkûrenin intâc eylediği ahvâl-i hâzıra hakkında ba'zı husûsat-ı mühimmenin vâsıta-i âlîleriyle doğrudan doğruya serîr-i şevket-masîr-i hazret-i veliyy-i ni'met-i bî-minnet-i a'zam-ı akdesiyye arzını vazîfe-i ubûdiyyetkârî ve sadâkat-i kesîreden şöyleki Prens müşârun-ileyh İstanbulof'un mevki'-i iktidardan sukûtundan sonra emel-i harîsânesinin kuvveden fi'le ihrâcına daha ziyâde dâmeş-i dermeyân-ı gayret olarak âmâl-i mezkûrenin zıddı husûsa îsâli için başlıca iki tarîka mütevassıl olmuşdur ki birincisi hükûmet-i seniyyenin Ermenîmeselesiyle meşgûl olduğu bir zamânda Makedonya nâmı altındaki mesele-i ma'lûmenin (...) ve diğeri dahi Bulgaristan ahâlîsi nâmına olarak Prens Soburk'a bir hey'et-i meb'ûse

i‘zâmıdır. Prens müşârun-ileyhin eser-i tertîbi olduğunda şimdi hiç şek ve şübhe kalmayan işbu iki maddeden birincisi Prens müşârun-ileyh bir taraftan büyük bir Bulgaristan teşkîline çalışmak gibi Bulgarların efkâr-ı milliyyelerine hizmetle bunların celb-i gulûb-ı esbâbını istihsâl ve binâen-aleyh dâhilen kesb-i nüfûs ve kudretle tahkîm-i mevki‘ eylemek ve ikincisi dahi Petersbuka gönderilen hey’et-i meb‘ûsan vâsıtasıyla kendisini Rusyanın (...) gibi göstererek bu sûretle tasdîk emâreti ve vesâ’ilini istihzâr eylemekten ibâretdir.**[25]**

Makedonya ihtilâli nâmı altında îkâ edilmiş olan işbu birinci meselenin bir mesele-iumûmiyye rengini almak isti‘dâdını hâiz bulunması cihetiyle düvel-i mu‘azzama tarafından ol bâbda Bulgaristan hükûmetine ihtârât-ı mü’essirede bulunmuş ve Bulgaristan hükûmeti dahi çetelerin men‘i teşkîli için mevâ’idi mükerrere i‘tâsından hâlî kalmamış ise de (...) mahzâ zafer-nemût-ı şâhânenin sütûd-ı kâhiresiyle ekserîsi perîşân edilmiş olan eşirrâ-yı mezbûrenin yine erâmire Bulgaristan dâhilinde bi’t-teşkîl eyâlât-ı sâire-i şâhâneye geçmeleri Bulgar hükûmetinin mevâ’id-i vâkı‘asının adem-i ciddiyyetini irâe ve isbât eylemektedir. Vâkı‘a hükûmet-i mezbûre Avrupa nazarında rû-mes‘ûliyyet için eşraftan ba‘zılarını tevkîf ve silâhlarını ahz eylemekde ise de yine ara sıra çetelerin teşkîli rağmına ağmaz-ı ayn eylemesi bunların tecâvüzât ve tasalludâtından ahâlî-yi mahalliyyeyi bîzâr ederek âkibet derun-ı memleketde bir heyecân vücûda getirmek ve bundan bi’l-istifâde Bulgar çetelerine derûn-ı memlekette teşkîl etmiş eşkiyâ çetesi nâmı vererek bu sûretle Makedonya ıslâhâtı lüzûmunu derpîş eylemek için mezkûr çetelerin arasıra cür’et-i hafiyyede teşkil ve i‘zâmından fârig olmayacağı dahi (...) halden istidlâl olunmaktadır. **[26]**

Her ne kadar Makedonya ta‘bîr edilen kıt‘a ahâlîsinin Bulgaristan (...) bir kaç eclafdan mâ‘ada işbu meselede dâhilî olmayıb ya‘nî şekâvet-i vâkı‘a hükûmet-i seniyye aleyhine ahâlî-yi mezbûre tarafından îkâ edilmeyib mahzâ bir hafî vâsıtasıyla Bulgaristan dâhilinde teşkîl eden komitelerin eser-i tertîbi idiği tahkîk etmiş ve mezkûr çetelerin ahâlî-yi mahalli-yi Hristiyâniyye nezdinde hüsn-i kabûl görmemesi

bu hakîkati bir kat daha zâhire ihrâc eylemiş ise de (...) sûret-i (...) ve aleniyyede Bulgaristan tarafından i‘kâ edildiği ma‘lûm bulunan şekâvet-i mezkûre hükûmet-i seniyye zarârına olarak bir su’-i te’sîr-i ma‘nevî husûlünü dahi intâc eylemişdir ki oda Rumeli eyâleti şâhânesinde Berlin ahit-nâmesi iktizâsından olan ıslâhâtın icrâsı keyfiyyetinin (...) vukû‘âtıyla aleyhinde imâle edilmiş olan Avrupa efkâr-ıumûmiyyesinde teceddüd etmesi husûsudur. Binâen-alâ zâlik Avusturya Hâriciyye Nâzırı’yla vukû‘ bulan mülâkât-ı âhire-i çâkerânemde müşârun-ileyhin ber-mu‘tâd-ı dostâne bir tarz ile ıslahât-ı mezbûrenin lüzûmundan bahisle fakat kendi Bulgar eşkiyâ çetelerini tazyîki altında münâsib olmayacağından bu çetelerinasâkir-i şâhâne tarafından garîben mahv-ı istihsâliyle hükûmet-i seniyyenin Makedonya ahâlîsinin icrâsına teşebbüs olacağı ümîdinde bulunduğu zemîninde idâre-i lisân eylemesi Makedonya ıslahâtı maddesinin dahi bir müdâhale-i düveliyye intâc etmeyeceği i‘tikâdını hâsıl etdirmekde Prens müşârun-ileyh Petersbug’a i‘zâm eylediği hey’et-i meb‘ûseye nakl-i kelâm olununca herne kadar hey‘eti mezbûre Bulgar milleti meb‘usu sıfatıyla Rusya’da hüsn-i kabûl görmüş ise de **[27]** Prens müşârun-ileyhin tasdîk-i emâreti kaziyyesindenibâret olan me’mûriyyet-i asliyye-i hafiyyesince hüsn-i muvaffakiyyet hâsıl edemediği ve hattâ Rusya’nın Prens müşârun-ileyhi her ne sûretle olursa olsun tanımamakazm-i kadîminde sâbit kadem olduğu havâdislerini şüyû‘u üzerine o aralık Avusturya’nın Karlisbar kaplıcalarında vukû‘âta muntazır bulunan Prens müşârun-ileyhin ve Rusya Devleti nezdindeki muvaffakiyyetsizliğinden ve fazla olarak saltanat-ı seniyye ile düvel-i sâirenin hüsn-i tercihini gayb etmesinden dolayı fevka’l-had nevmîd olarak âmâl-i harîsânesi hayr-ı husûle îsâl için son bir tedbîr olmak üzere Rusya’ya rağmen Bulgaristan’ın istiklâliyyetini ve kendisinin dahi Krâliyyetini i‘lân etmek yolunu tasavvur etmiş idi. Fakat müte‘âkiben Petersbug’tan ba‘zı ümîd-bahş havâdis zuhûr eylemesine ve hey’et-i meb‘ûsenin avdetiyle Rusya taraftarlığı fikrini Bulgaristan’da (...) başlamasına eylemesine mebnî Prensmüşârun-ileyh tebdîl-i fikr ederek âkıbet Rusya’nın teveccühünü celbe muvaffak olacağı i‘tikâdıyla ve binâen-aleyh Rusya’nın metâlibini tervîc maksadıyla Bulgaristan‘a avdet etmişdir. Prens müşârun-

ileyhin ahvâline vukûfu olanların mâ‘lûmu olduğu üzere kendisi hâ’il-i memdûha ashâbından bulunmamak hasebiyle eğer ümîdi vechiyle Rusya’dan mümâşât görecek olduğu takdîrde bu uğurda her bir fedâkârlığı ihtiyâr ve tebdîl-i mezheb vesâire gibi i‘tibar ve haysiyyet-i zâtiyyesini bile fedâ eyleyeceği ve bi’l-akis Rusya’dan ümîdini kat‘ eyleyecek olur ise çünkü kendisi gâyet (...) olmakla berâber bir meslek ve tedbîr sâhibi bulunmamasından nâşî gerek kendisince gerek Bulgaristanca hâsıl olabilecek **[28]** mazarrat ve vehâmet-i nazar-ı i‘tibâra almayarak i‘lân-ı krâliyyete kadar varacağı ve’l-hâsıl Prens müşârun-ileyh Bulgaristan’da kaldıkça âmâl-i harîsânesi ve harekât-ı gayr-ı müdebbirânesi ile orada asâyiş ve müsâlemeti takrîr edemeyeceği ve erbâb-ı vukûfun keşfiyât ve tahmînâtı iktizâsındandır. Avusturya devleti meslek-i kadîmî mevki‘i coğrafyası ile meşâgil-i dâhiliyyesi iktizâsınca bir mesele ihdâsından dâ’imâ müctenib (11) olmak ve Rumeli eyâlât-ı şâhânesinde Bulgaristan’ın kesb-i vüs‘at ve cesâmet eylemesi ve oralardaki menfa‘atine ve daha doğrusu âmâl-i istikbâliyyesine mugâyir bulunmak hasebiyle Makedonya denilen meselede Bulgar hükûmetine ihtârât icrâsında müsâbakat göstermiş Bulgaristan’da Rusya nüfûzuna yeniden husûl bulmasına nazar-ı bîkaydî ile bakamayacağından Petersbuka hey’eti meb‘ûse i‘zâmından dolayı bidâyet-i emirde Prens Ferdinandı takyidden hâlî kalmamış ise de Prens müşârun-ileyhin Sofya’ya avdetinden evvelce bir aralık Bulgaristan’ın diğer bir Prensi intihâbı şâyi‘aları zuhûr eylemesi üzerine devlet-i müşârun-ileyh büsbütün Rusya hâdimi yeni bir Prensin intihâbı ihtimâlinden telâşî olarak yine Prens Ferdinand’ın Sofya’ya avdetle Bulgaristan’da ibkâsı tarafını iltizâm eylemeye başlamış ve hattâ o sırada Aşil nâm mahalde Prens Hohenlohe ile Kont Kolonski beyninde vukû‘ bulan mülâkât netîcesinde Almanya Bulgaristan mesâ’ili dâhiliyesinde **[29]** Avusturya politikasını Rusya’nın igbirârını mûceb olacak derecede tervîc edemeyeceği anlaşılmakla bunun üzerine Avusturya Devleti Bulgaristan işlerinde bir dereceye kadar Rusya’ya mümâşât yüzü göstermeye mecbûr olmuşdur. Tafsîlât-ı müsrîfeden müstebân olacağı üzere Avusturya devleti Bulgaristan’da Rusya nüfûzunun vücûdunu cezâ (...) etmemekle berâber bunun husûlüne muhâlefetde muktedir olamayacağı gibi ve’l-hâsıl Bulgaristan’da zuhûru

melhûz olan vukû‘ât ve tebdîlât-ı siyâsiyyeye oraya münhasır kaldıkça prensin i‘lân-ı krâliyyeti takdîrinde bile fi‘len ve re’sen müdehaleden ictinâb ile kâbil-i istidlâl edilmekde olduğunu arz u beyânı bâbında.

Kurenâ’dan Hazret-i Şehriyârîden Ârif Bey’e

Fî 19 Receb Sene [1]313 ve fî 26 Eylül Sene [1]311

Ermenî meselesiyle tebdîl-i sâdâret hakkında ba‘zı ifâdâtı hâvî Der-sa‘âdet Nemçe postasıyla bugün sefâret-i seniyyeye vârid olan imzâsız bir varaka-i muzırra ile Londra’dan gönderilen İstikbâl ve Hayâlî gazeteleri leffen takdîm-i pîşgâh-ı âlîleri kılmağın ol bâbda.

Mezkûr Varakanın Aynı

Ermenî meselesinde Sa‘îd Paşa hazretlerini göstermekde oldukları gayret (...) Osmanlıları memnûn etmekde iken birden bire vukû‘ bulan vefâtları bütün müslümanları ağlatdı müşârun-ileyh **[30]** şu sırada beklemekde olduğumuz icrâ‘atı hasene Kâmil Paşa’nın gelmesiyle mahv oldu. Fakat mahv olan yalnız bu mesele olmayıp bütün Osmanlıları bitirdi. Ahâlî-yi müslime Sa‘id Paşa’nın makâm-ı sadâretde durmasını istiyor icra‘âtını bekliyor mazlum ahâlî zor ile ihtilâl edecek işin netîcesi pek fenâdır. Ermenî milleti bu tebdîlden fevka’l-âde memnûn müslümanlar ise aksi haldedir bu hallerin devâmı fenâ fenâ netîceler çıkaracak millet devletin mahvına mûceb olacak bu husûsları şevketli Pâdişâhımıza arz ediniz Sa‘îd Paşa gibi vezîri azl etmek kâr-ı akıl değildir sonra iş başka renk kesb eder. Sâdık bir Müsliman 11/23 Eylül

Mâbeyn-i Hümâyûn Baş Kitâbet-i Celîlesi’ne

Fî 14 Cemâziye’l-âhir Sene [1]313 ve fî 19 Teşrîn-i Sâni Sene [1]311

Dîvân-ı umûmiyye komiseri Murad Bey Viyana’ya bi’l-vürûd dün akşam sefârethâneye gönderdiği mektûbu havî bir kıt‘a fotoğraf leffen ve mahtûben huzûr-ı âlî-yi âsafânelerine takdîm kılındı. Mîr-i mûmâ-ileyh işbu mektûbunda Der-

sa‘âdet’den sebeb-i azîmetini bi’l-beyân ba‘zı husûsâtı mühimme-i fevka’l-âdeden bahs eylemiş olmakla fotoğraf-ı mezkûrun serîr-i şevket-masîr-i hazret-i veliyy-i ni‘met bî minnet-i a‘zamîye takdîmi bâbında emr u fermân-ı hazret-i veliyyü’l emrindir.

2.8 BERLİN SEFARETİ İLE MÂBEYN-İ HÜMAYUN ARASINDAKİ YAZIŞMALARIN TRANSKRİPSİYONU

[Giriş 1]

Berlin sefâret-i seniyyesine ta‘yîn buyurulduğu zamân ihsân buyurulan husûsî şifre miftâhının ve bu şifre ile şimdiye kadar taraf-ı a‘tûfîlerine keşîde kılınan telgrafnâmeler ile bunları kayda mahsûs cüzdanın ve’l-hâsıl mezkûr şifre ile cereyân eden muhâbereye mütea‘llik bi’l-cümle evrâkın işbu tezkere ile berâber bir zarf veya torba derûnuna vaz‘ ve üzerine temhîr ederek muvassıl tezkere-i âcizi Osmân Çavuş şimdi irsâli lâzım geleceği ve evrâk-ı mezkûreden birinin noksân gönderilmesi mûceb-i mes’ûliyyet olacağı ber-mantûk-ı emr u fermân-ı hümâyûn-ı hazret-i pâdişâhî teblîğ olunur, ol bâbda emr u fermân-ı hazret-i men-lehü’l-emrindir. Fî 31 Teşrîn-i evvel [1]313.

Mâbeyn-i Hümâyûn-ı mülûkâne kâtiblerinden Mehmed Kâmil Bey.

[Giriş 2]

Atûfetli Gâlib Bey Efendi hazretlerine

[Giriş 3]

Berlin Sefîriatûfetli Gâlib Bey Efendi hazretlerine âit evrâk olup seksen bir sahîfe ve bir tezkereden ibâret olduğuna şerh verildi. **[1]**

Mâbeyn-i Hümâyûn Baş Kitâbet-i Celîlesi’ne Şifreli Telgrafnâme

Fî 16 Kânûn-ı sânî Sene 1311 ve 28 Kânûn-ı sânî sene1896

Bugün haşmetli Avusturya İmparatoru hazretleri cânibinden li-ecli’l-vedâ sûret-i resmiyyede kabûl olunarak hâsıl olduğum nâme-i hümâyûnu tevdî‘ eyledim.

Ve der-bâr-ı şevket-karârdan esnâ-i müfârakat-ı çâkerânemde ahz u telakkî eylediğim emr u fermân-ı isâbet-beyân-ı hazret-i hilâfet-penâhî mantûk-ı celîline imtisâlen matbû‘-ı mufahham-zât-ı şevket-simât-i hazret-i pâdişâhîleri (...) haşmetânelerinde ki muhabbet ve müvâlatalarının tezyîdi arzûsuyla çâkerlerinin misillü (...) dahi işbu arzû-yı hümâyûnları tamâmıyla icrâsına sarf-ı mesâ‘î eylemesi zımnında ta‘lîmât-ı mahsûsa ahz eyleyeceğini arz eyledim. imparator hazretleri, nâme-i hazret-i Şehriyârîye olarak vukû‘ bulan işbu teblîgât-ı bendegânemden dolayı beyân-ı memnûniyyet ve teşekkürle âfiyet-i cihân (...) hazret-i hilâfet-penâhîyi istifsâr eylediler. Ba‘dehû umûr-ı siyâsiyyeye nakl-i kelâm ile Memâlik-i Şâhâne’nin izdiyâd-ı refâh u sa‘âdet-i hâli temennîsinde bulunduklarını ve Rum ili vilâyât-ı şâhânesinde âsâyişin hallinden vikâyesi içine ihtiyâcât-ı mahalliyyeye göre ba‘zı ıslâhât icrâsıyla berâber derece-i kâfiyyede asâkir-i şâhâne dahi bulundurulması muktezâ idiğin ve Avusturya devleti’nin Bulgaristan hükûmeti nezdinde vesâyâ ve nasâyih-i lâzıme îfâsında geri durmadığına beyân ve (...) çâkerânemde izhâr-ı kemâl-i iltifât buyurduktan sonra mülâkâta hitâm verildiği ve yarın Berlin’e müteveccihen Viyana’dan hareket olacağı ma‘rûzdur efendim.**[2]**

Mâbeyn-i Hümâyûn Baş Kitâbet-i Celîlesi’ne Şifreli Telgrafnâme

Fî 23 Kanûn-ı Sâni Sene 1311 ve fî 4 Şubat Sene [1]896

Bugün Haşmetli Almanya İmparator’u hazretleri cânibinden sûret-i resmiyyede kabûl buyurularak nâme-i hümâyûnı tevdî‘ eylediğim sırada emr u fermân-ı isâbet-beyân-ı hazret-i hilâfet-penâhîye imtisâl-i tertîb ve sûretini posta ile takdîm eylediğim nutku irâd eyledikden sonra imparator hazretleri büyük pederlerinden müntakil olan mü’essir-i dostâne-i hazret-i pâdişâhînin kendi haklarında dahi herbâr saha-ârây-ı zuhûr olmasından dolayı pek müteşekkir ve memnûn kaldıklarını ve kendilerinin dahi nefs-i hümâyûn-ı hazret-i pâdişâhîye olan dostlukları dâimî olduğunu cevâben ifâde buyurdukdan sonra musâhebet-i gayr-ı resmiyyeye mübâşeretle âfiyet-i cihân (...) hazret-i hilâfet-penâhîyi istisfâr buyurdukları sırada parlementoda irâd buyurdukları nutkun bi’l-hassa mahzûziyyet

ve teşekkürât-ı seniyyeyi mûceb olduğunu ve ba‘demâ dahi bu gibi izhâr asâr-ı dostîye metbû‘-ı mufahhamının ümîd-vâr ve muntazır bulunduklarını arz eylediğimde imparator hazretleriba‘zı me’mûrîn-i Devlet-i aliyye tarafından mugâyir-i rızâ-i âlîhakkıyla îfâ edilememekde olan kavânîn ve nizâmât mevzu‘a-i saltanat-ı seniyye’nin tamâmıyla icrâsına ve Memâlik-i şâhânelerinin husûl-i terakkî ve sa’â‘det-i hâline sa‘y ve gayret olunur ise kendileri dahi izhâr-ı dostîden geri durmayacaklarını beyân buyurdukları arz olunur efendim.

Mâbeyn-i Hümâyûn Baş-kitâbet-i Celîlesi’ne Tahrîrât

Fî 20 Şa‘bân Sene 1313 ve fî 23 Kânûn-ı sânî Sene 1311

Şehr-i cârî-i Rûmî’nin 18. Perşembe günü Berlin’e muvâsalatla ertesi günü Hâriciyye Nâzırı Baron Marshall ve daha ertesi gün Prens Hohenlohe ile mülâkât edilerek Almanya Devleti’nin saltanat-ı seniyye hakkındaki politikası mazhar-ı takdîr-i âlî olduğundan bahisle mahzûziyyet-i seniyye ile berâber selâm-ı selâmet encâmhazret-i pâdişâhîyi ahz u telakkî etmiş olduğum emirdârâne-i mekârim-i â‘lî-hazret-i veliyy-i ni‘met-i bî-ni‘met-i a‘zamî mantûk-ı münîfine **[3]** imtisâlen müşârun-ileyh Prens Hohenlohe’ye teblîğ edilmekde kendisi iltifât-ı kıymetdâr-ı hazret-i pâdişâhîden dolayı beyân-ı kemâl-i teşekkürle saltanat-ı seniyyeleri’nin terakkî-i şân ve kudreti ve memâlik-i şâhânelerinin tezâyüd-i refâh ve sa‘âdet Almanya devletinin matlûb ve mültezimi idiğini beyândan sonra (...) âhireden mesâb olan mahallerin i‘âde-i asâyişiyle hâl-i aslîyene ircâ‘a ve ahâlîsinin terfîhine çalışılması temennîsinde ve Makedonya kıt‘asında dahi ihlâl-i asâyişin men‘i esbâbına tavsîl ile berâber kıt‘a-i mezkûrede kuvve-i kâfiye-i zubûdiyye bulundurulması lüzûm-ı i‘tikâdında olunduğunu ifâde eyledi.

Bugün dahi vakt-i zuhurda (...) imparatorînden vürûd eden kıt‘a alay-ı milliyyesine sefâret-i seniyye Makorin ile Balargun Hâriciyye teşrifâtcısı delâletiyle Sarây-ı İmparatorîye dâhil ve sarâyın iki kapılarında birer bölük hassa askeri saff-beste-i selâm olduğu ve selâm-ı tranpete ve borusu çalınmakda bulunduğu hâlde nerdübâna nâzil olundu oradan diğer bir teşrifâtcı tarafından ve nerdübânın üst

başında dahi Gran Mareşal cânibinden istikbâl edilerek salona girildi. Orada hâzır bulunan yâverân vesâir huzûr-ı mu‘tâd olan sarây ricâli ile resîme-i ma‘rife icrâ ve bir kaç dakîka ârâm olunduktan sonra hâricîye nâzırı ile berâber huzur-ı İmparatorîye çıkıldı. İ‘timâdnâmelerinin tevdî‘i sırasında süferâ-i cedîde tarafından uzun nutuk irâdı gayr-ı mu‘tâd idiği evvelce çâkerlerine ihbâr edilmekle derbâr-ı şevket-karârdan esnâ-i hareket-i çâkerânemde ahz u telakkî eylediğim emr u fermân-ı hikmet-beyân-ı hazret-i veliyy-i ni‘met-i bî-ni‘met-i a‘zamîyye imtisâlen muhtasar ve müfîd olarak hâzır etmiş olduğum ve Fransızca sûretini leffen takdîm eylediğim nutku irâd etdiğimde imparator hazretleri bugünkü telgrafnâme-i çâkerânemle arz olunduğu vecihle mukâbele buyurdular ve ba‘dehû mu‘tâd vecihle kendilerine takdîm etmiş olduğum sefâret-i seniyye me’mûrîn hakkında dahi bezl-i iltifât ve inâyet eylediler. Müte‘âkıben haşmetli imperatoriçe hazretlerinin huzûrlarına çıkılıb müşârun-ileyh hazretlerinin dahi âfiyet-i sıfat-ı pâdişâhîyi bi’l-istikâr mukaddemâ derbâr şevket-karârda görünmüş oldukda âsâr-ı nâzike mihmandâr-ı şâhânenin hemîşe hâtır-nişân-ı şükrânları olduğunu ifâde buyurdukları ve yine merâsim-i mu‘tâd ile sefâret-i seniyyeye avdet eylediği muhât-ı ilm-i âlî-yi âsafâneleri buyuruldukda, ol bâbda.**[4]**

Mezkûr Nutkun Fransızca Sûretidir[5]

Kâtib-i Husûsî Hazret-i Şehriyârî Mehmed Kâmil Bey Tarafından Vârid Olan

Fî 1 Şubat Sene [1]896 Tarihli Telgrafnâmenin Hâlidir

Memâlik-i Şâhânenin terakkî-yi mâ‘mûriyyeti hakkında (…) buyurula gelen niyyât-ı hayriyât-âyât-ı hazret-i hilâfet-penâhîye teshîlen Almanya İmparator’u hazretlerinin bankeri Mösyö Kaula’ya verdirdikleri emirleri üzerine Mösyö Kaila ta‘ahhüd etdiği hatları arzû-yı âli da’iresinde inşâ ve mahzûziyyet-i seniyye-i hazret-i Veliyy-i ni‘met-i a‘zamî-i istihsâl etmiş idi. Bu ise taraf-ı imparatorîden icrâ buyurulan vesâyâ ve tenbîh eseri olmakla müşârun-ileyh hazretlerine Hâriciyye Nâzırı vâsıtasıyla teblî-i teşekkür olunması ve birden bu hutûtun Amasya, Diyarbekir, Erzurum gibi Anadolu’nun ba‘zı nikât lâzımesine îsâl ve ilsâk etdirilmesi

tasavvur buyurulmakda olduğundan bunların ba‘zı müceddeden inşâ olunacak hutûtun ameliyât-ı turâbiyyesi taraf-ı devletten icrâ kılınmak üzere ameliyât-ı fenniyyesini îfâ edecek ve ba‘dehû işletecek bir kumpanya lüzûm olmakla Mösyö Kaula’nın ve yahud nezd-i âlî-yi imparatorîde emniyyet ve tensîb buyurulacak diğer bir Alman kumpanyasının bu tarafa i‘zâmı husûsunda imparator müşârun-ileyhden temennî ve netîce-i müstahsilenin arz kılınması irâde-i seniyye-i hazret-i pâdişâhî iktizâ-yı âlîsindendir .

Kâtib-i Husûsî-i Hazret-i Şehriyârî Kâmil Bey’e

Fi 2 Şubat Sene [1]896 ve 22 Kânûn-ı Sâni Sene [1]311

Cevâb

Haşmetli imparator hazretlerinin cânibinden yarınki salı günü sûret-i resmiyyede kabûl buyurulacağından andan sonra Almanya Hâriciyye Nâzırı ile mülâkât ederek Anadolu şimendüferleri hakkında telgrafnâme-i âlîleriyle teblîğ buyurulan îrade-i seniyye-i hazret-i veliyy-i ni‘met-i bî-minnet-i a‘zamîye imtisâlen teşebbüsât-ı lâzıme bi’l-icrâ netîcesi arz olacağı bâbında efendim.

Bu bâbda Baron Marshall ile bi’l-mülâkât vukû‘ bulan talebi üzerine bâlâdaki telgrafnâme me’ali bir lâyiha şeklinde Fransızca yazılarak kendisine gönderilen Husûsî mektûbile mezkûr lâyiha sûretinde buraya rabt edilmişdir. **[6]**

Müşârun-ileyh Kâmil Bey Tarafından

Fî 10 Şubat Sene [1]896

İbtidâ-i Şubat-ı Efrencî tarihiyle telgrafnâmenin henüz vürûd etmeyen cevâbının sür‘at-i arz-ı te’kîden emr u fermân buyurulmuşdur.

Müşârun-ileyh Kâmil Bey’e İrsâl Olunan

Fî 11 Şubat Sene [1]896 ve 30 Kanûn-ı Sânî Sene[1]311

Cevâb, 10 Şubat-ı Efrencî

Arz-ı sâbık vech ile geçen hafta Hâriciyye Nâzırı'na teblîgât-ı lâzıme îfâ olunmuş ise de henüz cevâb alınmadığından bu kere yine te'kîd keyfiyyetiyle berâber ol cevâb i'tâsını ricâ eylediğim mâruzdur.

Def'a Müşârun-ileyh

Fî 13/1 Şubat [1]896

Bugün tekrâr Hâriciyye Nâzırı ile mülâkât ederek müşârun-ileyh Anadolu'da yeniden inşâsı mutasavver olan hatlar hakkında nâm-ı nâme-i hazret-i pâdişâhî olarak vukû' bulan teblîgât-ı çâkerânemi imparator hazretlerine arz eylediğini ve şimdi bu bâbda ba'zı bankerler ile bi'l-müzâkere netîcesini bendenize bildireceğini ifâde eyledi 11 Şubat-ı Efrencî tarihli telgrafnâme-i çâkerâneme zeyl-i arz olunur.

Def'a Müşârun-ileyh

Fî 17/5 Şubat Sene [1]896

13 Şubat-ı Efrencî Tarihli Telgrafnâme-i Âcizâneme Zeyldir

Bugün vukû' bulan mülâkât-ı çâkerânemde Baron Marshall ber-vech-i âtî ifâdâtda bulunmuşdur, ol bâbda efendim. Anadolu şimendüferleri müte'addidi (...) Deutsche Bank ile icrâ-i müzâkere olundu. Mezkûr bank taraf-ı eşref-i hazret-i pâdişâhîden inşâsı tasvîr buyurulan hutût-ı cedîdenin ameliyâtı finansını ve işletmesini deruhde etmeye ve bu sene zarfında hitâm bulacak olan Eskişehir, Konya hattının itmâmından sonra oradaki mühendisîni hutût-ı cedîdenin keşfi için lâzım gelen mahallere i'zâm eylemeye hâzır ise de mezkûr mühendisler bilâ-inkita'ameliyât-ı keşfiyyeye devâm edebilmek üzere o vakte kadar mahall-i mezkûrede emniyyet ve âsâyişin tamâmıyla i'âdesi muktezîdir. **[7]**

Mâbeyn-i Hümâyûn Baş Kitâbet-i Celîlesi'nden

Fî 3 Şubat Sene [1]896 Tarihinde Vârid Olan Telgrafnâme

Baron Puper ( ) teklîf etdiği otuz milyon franklık istikrâzı Ramazân'dan 1 hafta evvel ( ) akçe ile Der-sa'âdet'e avdet edeceğini kaviyyen ta'ahhüd ve der-miyân etmiş olduğu ve müddet-i mezkûre hulûl etdiği hâlde ne kendisinden haber ve nede istikrâz akçesine dâir bir eser-i zuhûr etmediğinden devlet onun teklîfiyle mukayyed olamayacağından teklîf etdiği mezkûr istikrâz-ı akd ( ) akçelerle de Ramazân'dan evvel îsâl edib etmeyeceğinin nihâyet beş sâ'ate kadar imzâsı altında doğrudan doğruya dâ'ire-i kitâbete telgraf keşîdesiyle bildirmesi ve ol sûretle akd-i istikrâz ile teslîmâta mübâşeret edecek olduğu hâlde bu bâbda yakın vakit ( ) Ramazân ile berâber dediği vakitde icrâsına ( ) devlet ( ) nasıl emîn olabileceğini dahi beyân eylemesi husûsunun mûmâ-ileyhe şimdi teblîğiyle ber-vech-i iş'âr yazacağı telgrafın sefâret şifresiyle keşîde ( ) ve mûmâ-ileyh Baron( ) adresi ber-vech-i âtî tezkâr olunur.

Mezkûr adresi iş'âr olunmuştur.

Def'a Kitâbet-i Müşâru-ileyhden

Fî 3 Şubat Sene [1]896

Puper'in orada olmadığı anlaşıldığından ona ( ) teblîğ olunmaküzere evvelce çekilen telgrafnâme üzerine mûmâ-ileyhin şurekâsından olub Berlin'de bulunan Balayıh Roder ile söyleşilerek andan alınacak cevâbın şimdi iş'ârı muntazırdır.

Mâbeyn-i Hümâyûn Baş Kitâbet-i Celîlesi'ne

Fî 3 Şubat Sene [1]896

3 Şubat-ı Efrencî Tarihli Telgrafnâme-i Âlîlerin (...)

Derhal Balayıh Roder Bankası re'isine bi'l-mürâca'a böyle bir istikrâz akdi zımnında hiçbir teklîfte bulunmaktan başka bu bâbda kendi tarafından hiç kimseninme'zûn dahi edilmediği sûret-i kat'iyyede beyân eylemiş olmakla efendim.[**8**]

Mâbeyn-i Hümâyûn Baş Kitâbet-i Celîlesi'nden

Fî 4 Şubat Sene [1]896

Yüzde dört buçuk fâi'z ve bir re'sü'l-mâl te'diye olunmak ve fenarlar hasılâtı te'mînât gösterilemek ve tahvîlâtı yüzde seksen beşten cânib-i hazineye te'diye kılınmak üzere otuz milyon fırank ikrâz edib etmeyeceğinin Deutsche Bank istizâh ile cevâbının akşama kadar iş'ârı ve muvâfakatı hâlinde hemen banka direktörünün bu akşam treniyle yola çıkarılması dirâyet-i sefîrânelerine tevdî' olunur.

Mâbeyn-i Hümâyûn Baş Kitâbet-i Celilesi'ne

Fî 4 Şubat Sene [1]896

Bugünkü Telgrafnâme-i'Aliyyenin Cevâbıdır

Hemen mezkûr bankaya mürâca'ât edildi. Hâl-i hâzırda Devlet-i Aliyye'ye hiçbir şartla akçe ikrâzına Almanya piyasasının müsâ'id olmadığını ve Duyûn-ı Umûmiyye'den vekîllerinin doğrudan doğruya devlet-i ecnebiyye tarafından ta'yînleri gibi Hükûmet-i Seniyye cânibinden te'mînât-ı kaviye gösterilir ise daha külliyyetli meblâğın daha ehakk şerâitle buradan istikrâzı kâbil olacağı cevâbı alındığı arz olunur efendim.

Kitâbet-i Müşâru-ileyhe

Fî 7 Şubat Sene [1]896

Baron Puper'in Hükümet-i Seniyye nâmına otuz milyon fırank istikrâz akdine me'zûn olub olmadığını Peşte'den vukû' bulan istifsâr üzerine Berlin ticâret şirketi nâm banka sefâret-i seniyyeden su'al etmekde olduğundan ne cevâb verilmek lazım geleceğinin emr u iş'ârı bâbında efendim.

Kitâbet-i Müşârun-ileyhden

Fî 9 Şubat Sene [1]896

Baron Puper fenarların yetmiş beş bin liradan ibâret olan vâridât-ı te'mînât olmak ve senevî yüzde beş fâiz ve otuz pâre re'sü'l-mâl te'diye edilmek ve yüz kuruş

yerine seksen yedi kuruş Ramazân'dan evvel hazîneye teslîm kılınmak şartıyla istikrâz akdini teklîf etdi. Beyân edilen hey'et-i sarrâfiyye bu şerâiti kabûl ederse şimdiden iki gün içinde anlar tarafından iki yüz bin liralık telgraf hülâsâsı verilmek ve esâs-ı mu'âmele taht-ı imzâya alınmak üzere Ramazân'dan evvel Puper ile buraya gelmesinin teblîği ve cevâbının nihâyet yarın ki Pazar-ertesi günü sabaha kadar verilmesi beyân olunur.[**9**]

Mâbeyn-i Hümâyûn Baş Kitâbet-i Celîlesi'ne

Fî 10 Şubat Sene [1]896

Dün akşam telgrafnâme-i âlîlerinin vürûdu ile berâber Baron Puper sefâret-i seniyyeye da'vet olunduğu hâlde anca bugün vakti zuhûrda geldi ve cevâb verebilmek üzere sermâyedarân ile bugün tekrâr gelecegini va'd etmiş iken yarın geleceğini şimdi haber gönderdiği ma'rûzdur efendim.

Kitâbet-i Müşârun-ileyhden

Fî 11 Şubat Sene [1]896

Cevâb, 10 Şubat-ı Efrencî

Bu bâbda yarın sabahleyin (…) hâl bir cevâba intizâr edildiği beyân olunur.

Kitâbet-i Müşârun-ileyhe

Fî 11 Şubat Sene [1]896

Baron Puper va'di hilâfına olarak bu sabah yine sefârete gelmediğinden iki def'a hotele gönderdiğim adama mumâ-ileyhin sabahtan berü sokağa çıkıb avdet etmediği cevâbı verildiği ve akşam üstü yine adam gönderileceği arz olunur.

Mâbeyn-i Hümâyûn Baş Kitâbet-i Celîlesi'nden Telgrafnâme

Fî 30 Kânûn-ı Sâni [1]896

Profesör Röntgen nâmında bir hikmet-şinas tarafından ihtira‘ edilmiş olan bir usûl sâyesinde şu‘â-i nazarın gayrı şeffâf cisimlerden dahi hulûlü kâbil olacağı ve cild-i beşer altındaki elyâf ile tahtadan ma‘mûlsandık ve çekmece derûnunda veya bir duvarın arkasında bulunan eşyânın ve mevâddın fotoğrafyası çıkarılabileceği gazetelerde mütâla‘a olunduğundan mûmâ-ileyhin bu husûsda isti‘mâl etdiği âletden bir adedinde cam ve eczâ gibi teferru‘âtdan hiçbiri noksân olmamak üzere kâffe-i levâzımıyla berâber tedârik ve mübâya‘asıyla mâbeyn-i hümâyûn-ı mülûkâneye tisyârı âsumân ve masârıfı mikdârınca li-ecli‘t-tesviye arz u iş‘âr kılınmış ve mezkûr âletin sûret-i isti‘mâlinin Almanya’da bulunan zâbitândan en münâsib görülecek zâta ta‘lîm etdirilmesi şeref-sudûr ve sâdır olan irâde-i seniyye-i hazret-i pâdişâhî mantûk-ı münîfine tevfîkan teblîğ olunur.**[10]**

Kitâbet-i Müşârun-ileyhe

Fî 1 Şubat Sene [1]896

Cevâb

İş‘âr buyurulan fotoğraf âletinden hâzır bulunmayıb sipâriş olunduğu hâlde ancak bir mâha kadar bir tânesini i‘mâl edilebileceği ve büyük kıt‘asının fî’âtı ma‘a teferru‘ât 740 ve küçüğünün 550 mark idiği fabrikasından tahkîk kılınmakla kangı nev‘inden sipâriş edilmek lâzım gelerek emr u irâde buyurulması bâbında efendim.

Kâtib-i Husûsî Kâmil Bey Tarafından

Fî 3 Şubat Sene [1]896

Cevâb, 1 Şubat-ı Efrencî

Meb‘usân fotoğraf takımının edevâtıyla berâber her iki nev‘inden hemen sipâriş edilmesi vesmân mühresi ne sûretle ta‘yîn edileceğinin arz u iş‘âr buyurulması emr u fermân cenâb-ı pâdişâhî iktizâ-yı âlîsindendir.

Mâbeyn-i Hümâyûn Cenâb-ı Mülükâne Baş Kitâbet-i Celîlesi’ne Tahrîrât

Fî 20 Şa‘bân Sene [1]313 ve 23 Kânûn-ı Sâni Sene [1]311

3 Şubat-ı Efrencî tarihli telgrafnâme-i âlîleriyle teblîğ buyurulan emr u fermân-ı hikmet-beyân hazret-i hilâfet-penâhî mantûk-ı münîfine tevfîkan meb‘usâna fotoğraf âletinin iki nev‘inden olarak bir mâh zarfında i‘mâl edilmek şartıyla fabrikasına sipâriş olunmuş ve her ikisinin mecmû‘-ı esmânı olan 1290 mark ile masârıf-ı müteferrika ve irsâliyyesi için tahmînen iktizâ eden seksen markki cem‘an bin yüz yetmiş markın hîn-i teslîmde burada peşînen i‘tâsılâzım geleceği mezkûr fabrika direktörü tarafından ifâde edilmiş olunmakla ve bu âletin sûret-i isti‘mâlini tâ‘lîm için burada mevcûd zâbitân miyânında fotoğraf fennine âşinâ şimdi hiç kimse bulunmayıb bu aralık me’zûnen Der-sa‘âdet’de bulunan hendese-i mülkiyye mu‘allimlerinden Kemâleddin Efendi’nin gariben avdetinde emr u ta‘lîmin ona hulûlesi münâsib gibi mütâla‘a kılınmakla ol bâbda.

Kitâbet-i Müşârun-ileyhden Telgrafnâme

Fî 11 Şubat Sene [1]896

Cevâb, 23 Kânûn-ı Sâni Sene [1]311

Tahrîrât-ı sefîrânelerinde fotoğraf âletinin bedel ve masârıf-ı sâiresi olub iş‘âr olunan 1370 **[11]** mark banka vâsıtasıyla îsâl olunduğundan mezkûr âletin sûret-i isti‘mâlini ta‘lîm için fabrikatörün kendi adamının buraya i‘zâmı ve gelecek adamın harc-ı râhının azîmetinden mukaddem telgrafla iş‘âr ve âlât-ı mezkûrenin tisyârı ber-muktezâ-yı irâde-i seniyye-i hazret-i hilâfet-penâhî beyân olunur.

Mâbeyn-i Hümâyûn Baş Kitâbet-i Celîlesi’ne

Fî 26 Şubat Sene [1]896

Yeni fotoğraf usûlünü ta‘lîm için fabrikada kimse bulunmadığından diğer birisi tedârik edildi. Mûmâ-ileyh on beş gün Der-sa‘âdet’de ta‘lîm ve harcırâhı kendisine âid olmak üzere iki bin mark ücret taleb ediyor. Sipâriş olunan âletlerin hitâmında mûmâ-ileyhin Der-sa‘âdet’e i‘zâmı istizân olunur.

Mâbeyn-i Hümâyûn Kitâbet-i Celîlesi'nden Telgrafnâme

Fî 30 Kânûn-ı Sâni Sene [1]896

Almanya'da Arfortda Jorj Kuhun Pirayz Boh nâmındaki katalogunun 34 numarolu sahîfesinin sol tarafında Fason B işâretli ikinci resim ( ) erkek gömleğinden iki ve 37 numaralı sahîfesinden resimleri görülen seyahat gömleklerinin üç nev'inden ikişer ve 46 numaralı sahîfede resimlerinin işâretli Fason E ve Z işâretleri bulunan işlemeli ceketlerden birer ve 49 numaralı sahîfede ( ) bulunan ve 40087 ve 40089 ve 40091 numaralarıyla işâret olunan fanila gömleğinden 6 adedinin yakaları 42 veya 41 buçuk numara olmak üzere müba'yası ve 47 numaralı sahîfede resmi bulunan ve kadınlara mahsûs olan Caponya jaketlerinden bir ve 56 numaralı sahîfede kız çocuklarına mahsûs elbiselerin 3000 numaralı resimde görünen nev'inden dahi bir adedinin iştirâsıyla irsâli şeref-sunûh ve südûr buyurulan irâde-i seniyye-i hazret-i pâdişâhî mantûk-ı âlîsine tevfîkan iş'âr olunur.**[12]**

Mâbeyn-i Hümâyûn Baş Kitâbet-i Celîlesi'ne Tahrîrât

Fî 26 Şa'bân Sene [1]313 ve fî 29 Kânûn-ı sânî Sene [1]311

Almanya'nın Arfort şehrinde mukîm Corc Koh nâm fabrikatörün katalogu mûcebince sahîfe ve numaraları işâret buyurulan eşyânın irsâli irâdesi şâmil Kânûn-ı sânî-i Efrencî 'nin 30 tarihli telgrafnâme-i âsafânelerinin hükm-i celîline imtisâlen mezkûr Arfort şehrinden zikr olunan katalog getirtilerek taleb buyurulan eşyâ sahîfe ve numaraları mûcebince fabrikasına sipariş edilmişdi. Bu kere Mûmâ-ileyh Corc Koh'dan cevâben alınan mektûbda 61 mark 60 santimden ibâret olan kıymet-i harbiyyesi Der-sa'âdet'de te'diye edilmek üzere eşyâ-i mebhûsenin doğrudan doğruya nâm-ı devletlerine irsâl kılındığı iş'âr edilmiş olmakla ol bâbda.

Kitâbet-i Müşârun-ileyhden

Fî 28 Şubat Sene [1]896

Leipzig'de neşr olunan Digarten Laube Almanca resimli gazetenin 51 numaralı nüshasının kabza resmi münderic olan ve batması mümkün olmayan nev-icâd sandaldan iki adedinin kürek vesâir bi'l-cümle edevâtıyla berâber irsâli ve bâ-irâde-i seniyye-i cenâb-ı pâdişâhî iş'âr olunur.

Kitâbet-i Seniyye-i Müşârun-ileyhe

Fî 28 Şubat Sene [1]896

Cevâb, 21 Şubat-ı Efrencî

Nev-îcâd sandalın mûcidi Mösyö Bin'e mürâca'ât olunarak hâzır sandal mevcûd olmadığı ve fakat beş metre tûlunda ve bir metre otuz santimetre arzında olmak üzere iki adedini birer çift kürek ve birer kanca ile berâber 2100 mark bedel mukâbilinde ve ancak iki mâh zarfında i'mâl edeceği ve esmânın nısfı peşin ve nısfı diğeri hîn-i teslimde te'diye olunacağı ve Der-sa'âdet'e kadar nakliyye vesâire için dahi tahmînen dört yüz mark kadar sarfı lâzım geleceği anlaşılmakla istizân-ı keyfiyyet olunur efendim.

Kitâbet-i Müşârun-ileyhden

Fî 28 Şubat Sene [1]896

İsmetli Kadın Efendiler hazerâtından birinin öteden beri duçâr olduğu fakru'd-dem vesükker hastalıklarına **[13]** burada bulunan etbâ tarafından lâyıkıyla tedâvî-i kâbil olamadığından Berlin ve civârında etbâ (...) mezkûr hastalıklara ihtisâsı kesb etmiş bir tâbîbin harc-ı râhı buraca tesviye olunmak ve emr u müdâvâtın hitâmına değin Der-sa'âdet'de kalmak ve yevmiyye kendisine te'diye olunacak meblağı takdîr ve ta'yîn kılınmak üzere mukâvele-nâmeye rabt olunarak hemân Mâbeyn-i Hümâyûn-ı mülûkâne cânib-i âlîsine i'zâmı ve keyfiyyetin evvelce bâlâ taraf-ı tahkîk ve istizânı irâde-i seniyye-i hazret-i hilâfet-penâhî iktizâ-i âlîsindendir.

Mâbeyn-i Hümâyûn Baş Kitâbet-i Celîlesi'ne

Fî 1 Mart Sene [1]896

Cevâb, 28 Şubat-ı Efrencî

E‘sâb ve fakru’d-dem gibi hastalıklarda kesb-i ihtisâs etmiş Berlin etıbbâ-i meşhûresinden profesör Gerhart ile profesör Gosarof’a mürâca‘ât edildi. Her ikisi de ücretlerinin evvelce yakîni iddi‘âsında olub birincisi harc-ı râh ve masârıf-ı sâireden mâ‘adâ yevmî 1000 mark istiyor. İkincisi yine masraftan başka bir hafta içinon bin mark taleb etmekde olub Der-sa‘âdet’de dahi iki haftadan ziyâde kalmak istemiyor. Yalnız Kalişer ismindediğer bir tabîb ücretinin Der-sa‘âdet’de ta‘yînen muvâfakat ediyor.Mûmâ-ileyhin diğerleri kadar şöhreti yoğsa da a‘sâb hastalıklarında hayli ihtisâsı olduğuve hastanın ifâkatine çalışarak iştihâr-ı dâ‘iyyesinde bulunduğu arz u istizân olunur efendim.

Mâbeyn-i Hümâyûn Baş Kitâbet-i Celîlesine

Fî 16 Safer Sene [1]313 ve fî 18 Mart Sene [1]312

Vakâ-i siyâsiyye-i hâzıradan bu aralık Avrupa muhâlif siyâsiyye ve izân-ı umûmiyyesini en ziyâde işgâl etmekde olan Mısır Meselesi hakkında Almanya Devleti’nin meslek-i mütehayyizine vesâireye dâir buraca vâsıl-ı ıttıla‘-ı çâkerânem olan ba‘zı mâ‘lûmâtın arzına ictisâr eyledim. Şöyle ki burada i‘tikâd olunduğuna göre Mısır’ın tehiyyesi hakkında cânib-i saltanat-ı seniyye’den (...) teşebbüsât icrâsına kıyâm edileceği ve bu teşebbüsâtın Fransa ve kâtiban-ı Rusya Devleti’nin cânibinden dahi tervîc ve te’yîd olacağı hakkında şu son zamânlarda sûret-i mübremânede deverân eden şâyi‘ât üzerine İngiltere Devleti **[14]** Adyol’daki teşebbüsâta karşı Mısır’ın temdîd-i işgâlini (...) yeniden bir sebeb-i ciddi i‘câdı ve sâ’ilini taharri etmekde iken İtalyanların Habeşistan’da tevâlî eyleyen inhizâmları üzerine mütemehhitlerin Kesâle mevki’ini tehdîde kıyamlarını fırsat ittihâz ile güyâ mütemehhitlerin Mısır’a dahi tecâvüz edecekleri işâ‘âtıyla Sudan seferini tasvîr etmiş ve fakat bu bâbda bir karâr-ı kat‘î ittihâzına değin Almanya Devleti’ne dahi hiçbir (...) vermediği menâbi‘ mevsûkadan istihbâr olunmuşdur. Hattâ Avusturya Hâriciyye Nâzırı Kont Volohofsiki’nin geçenlerde Berlin’e müvâsalatıyla burada ikâmeti esnâsında bile keyfiyyet buraca gayr-ı mâ‘lûm bulunub tâki İngiltere Devleti

tasavvurunu kuvveden fi‘le ihrâc ile âhiren Devlet-i Mu‘azzama nezdinde ân-ı vasatda icrâ eylediği teblîgât üzerine Almanya Devleti vâkı‘a bir müddetden beri İngiltere Devleti’yle olan münâsebete pek de müvâlât-kârâne değilsede ma‘a-hâzâ İngilizlerin Mısırı tahliyeleri vukû‘unda yerlerine şâyet Fıransızlar kâim olmaları ve yahut hükm ve nüfûzlarının tezâyüd-i isti’mâlâtına karşı İngilizler’in Mısır’da temdîd-i ikâmetlerinin esâsen kendi politikasına daha muvâfıkadd eyledikden başka Sudan sefîrinin kendi müttefiki olan İtalya Devleti’nin Afrikaca tahfîf-i gavâ’iline medâr olacağını Roma ile bi’l-muhâbere anladığından sefer-i mezkûr için İngiltere Devleti’nin Mısır ihtiyât akçesinden taleb etmekde olduğu meblâğ hakkında İtalya me’mûru ile müttefikan hareket etmek üzere Mısır’daki Almanya komiserine ta‘lîmât i‘tâ (...)

İşbu seferin netâici muhtemelesine atf-ı kelâm olununca Almanya siyâsiyyûnu İngiltere’nin pek ileri varmayacağı ya‘nî sevkiyâtı ihtimâlki Hartum’a kadar sürmeyeceği ve bu seferin ilelebed Mısır’da kalmak tasavvurundan ileri geldiği i‘tikâdında bulunmakda ve yahud o yolda idâre-i lisân eylemekde iselerde bi’l-akis Berlin’deki Fransız ve Rus muhâlifinde İngiltere’nin mücerred Mısır’ın tahliyesi ba‘de zîn derece-i istihâleye vardırmak maksadıyla işbu Sudan seferini meydâna çıkardığı ve hattâ Uganda tarîkiyle şark-ı cenûbiyyeden şimâle doğru açmakda olduğu tarîk-i istilâya Sudan iltisak ve bu sûretle hatt-ı Mısriyye’ye dahi himâye nâmı altında kendi müstemlekâtı idârına ilhâk eyleyeceği meczûm bulunmakda ve Binâen-aleyh sefer-i mezkûra bir takım avâkıb ve himâye-i tevlîde müsta‘id bir vakı‘â-yı mühimme nazarıyla bakılmakdadır.

Vekâyi-i mühimme-i hâzıradan nazar-ı dikkati celb diğer bir keyfiyyet dahi Prens Ferdinand Hazretlerinin serîr-i şevket-masîr hazret-i metbû‘-ı efhâmîye arz ve cânib-ı ubûdiyyet etmek üzere der-bâr-ı şevket-karâr azîmeti maddesi olub Prens müşârun- ileyhin li-ecli’l-istihsâl her türlü fedâkârlık ihtiyârını göze aldırdığı tasdîk emâreti husûsu nâiliyyeti ve bunun netâyic-i tabi‘iyyesinden olarak Der-sa‘âdet’e azîmeti Bulgaristan emâretinin devlet-i metbû‘ası ile **[15]** olan münâsebetini bu

aralık tebyîn etmiş ise de bu hal muvakkat-ı zâhirînin Makedonya mes'elesi ortadan kaldırılmağa ve vâkı'a düvel-i muazzamanın cümlesi bu aralık sulh ve âsâyiş tarafdârı olmaları cihetiyle şerâresi bütün Avrupa'da bir nâire-i harb ve (...) müste'id bulunan mes'ele-i mezkûrenin kesb-i cesâmet ve vehâmet etmesini ârzû eylemezlerse de bir tarafdan bu gibi müste'id-i heyecân olan mahaller ahâlîsi biz şûrşi çıkarılmada Avrupa'ya müdâhaleye mecbûr edelim" fikriyle ekseriyâ nasîhat değilmidir ki emsâliyle ma'lûm olunduğuna ve diğer taraftan Devlet-i Aliyye cânibinden ahâlî-i mezkûreye mev'ûd ve bir sened-i düveliyye merbût olan ıslahât maddesinin henüz cidden mevkî'-i icrâya vaz' olunmasından dolayı o sened-i düveliyi imzâ etmiş olan düvel-i mu'azzama Makedonya'da zuhûr edecek mes'eleye müdâhale kaydından verâsete bulunamayacağı ve bu ise herhalde Devlet-i Aliyye hakkında hayırlı bir şey olamayacağına vâsıta-i hâliyye zarfında Makedonya kıt'asında fitne vü fesât zuhûruna kaviyyenintizâr olunduğuna binâr-ı kıt'a-i mezkûrede âcilen ıslâhât icrâsı lüzûm-ı mübrem hükmüne girdiği ve her ne kadar (...) hâriciyye ile mesmûm bir ahâlînin tamâmıyla hoşnud edilmesi kâbil olmasa da hiç olmaz ise Avrupa nazarında bir şey yapmış olmak ve bu sûretle müdâhale-i düveliyye kapusunu kapamak için hemen ıslâhâtın fi'liyâtına mübâşeret edilmez ise pek kıymetdâr bir vakit gayb edilmiş olacağı buranın mehâfil depolama tabakasında deverân eden efkâr ve i'tikâd iktizâsındandır. Makedonya İhtilâl Komitelerinin tasaddiyât-ı fesâdcuyânelerinin men'i Bulgaristan hükûmeti tarafından te'mîn ve fakat iktidârı fevkinde bir şey yapılamayacağı beyân olunduğu Rus menâbi'inden mevsûkan istihbâr edilmiş ve hükûmet-i mezbûrenin iktidârı fevkinde bir şey yapılamayacağı" hakkındaki beyânâtının ne kadar ma'nîdâr idiği geçen yaz Bulgaristanı alenen cevelân gâh ittihâz etmiş olan ihtilâl komitelerinin harekât-ı fesâdiyyelerinin men'i için cânib-i hükûmet-i seniyyeden vukû' bulan teblîgâta yine o yolda cevâblar verilmiş olmasıyla müsbet bulunduğunun arz u beyânı bâbında.

Mâbeyn-i Hümâyûn Baş Kitabet-i Celîlesi'nde

Fî 2 Nisan Sene [1]896

Sefâret-i seniyye ateşe militeri vâsıtasıyla Almanya ordusu hayvan müte‘ahhidinden on hafta araba atı mübâya‘ası ârzû buyurulduğundan hayvânât-ı mezkûrenin enalâ cinsinden olmak üzere fî’âtı bi’t-tahkîk iş‘ârı muktezâ-yı irâde-i seniyye-i hazret-i pâdişâhîdendir.**[16]**

Mâbeyn-i Hümâyûn Baş Kitâbet-i Celîlesi’ne

Fî 12 Nisan Sene [1]896

Cevâb, 2 Nisân-ı Efrencî

Almanya ordusu için mübâya‘a olunan hayvanât Prusya cinsi olub bir metre altmış altı santimetredan yetmiş santimetreya kadar be her haftanın fî’âtı dört bin mark idiği müte‘ahhidden de tahkîk kılındığı ve burada hanora cinsi daha iyi ise de kıymetinin ziyâdeliği cihetiyle Almanya ordusu içine mübâya‘a edilmekde olduğu ve bu cinsin aynı kıt‘ada fî’âtı altı bin mark râddesinde idiği hayvandan görüb intihâb etmek üzere bi’z-zâtih aralara azimmet etmesi lâzım geleceği sefâret-i seniyye ateşe militeri inâresiyle arz olundu efendim.

Kitâbet-i Müşârun-ileyhe Tahrirât

Fî (...) Şevvâl Sene [1]313 ve fî 1 Nisan sene326

12 Nisan-ı Efrencî tarihli telgrafnâme-i çâkerânemin tekrârı hakkında bugüne şeref-vârid olan emr u telgrâf-ı âsafânelerine imtisâlen mezkûr telgrafnâme derhâl tekrâr edilmiş ise de zannı çâkerâneme göre telgrafnâme-i bendegânenin hal edilememesi miftahdaki sahîfe numaralarının kelime numaralarına takdîme-i taharrî edilmesinden neş’et edildiği 2 Nisan-ı Efrencî tarihli telgrafnâme-i devletlerinin ol sûretle şifre edilmiş olmasından istidlâl kılınıb halbûki mezkûr miftâh ile berâber hâk-i pây-i sâmilerine takdîm etmiş olduğum târifnâmeden müstebân olacağı üzere kelime numaralarının sahîfe numaralarına takdîmen terkîm edilmesi lâzım geleceğinden şifre-i (...) o yolda o evâmir-i lâzıme i‘tâsı menût-ı re’is-i âlî-i âsafânelerin bi’l-hassa ve sâlifü’z-zikr hâll edilemeyen 12 Nisan tarihli telegrafnâme-

i çâkerânemin bir kıt‘a sûreti ihtiyâten ve leffen takdîm-i huzûr-ı seniyyede kılınmış olmakla ol bâbda.

Kitâbet-i Müşârun-ileyhe Tahrîrât

Fi (...) Şevvâl [1]313 ve 1 Nisan [1]312

Profesor Röntgen’in ihtirâ‘ eylemiş olduğu yeni usûl fotoğraf âletinden bermantûk emr u fermân-ı hilâfet-penâhî fabrikasına sipâriş edilmiş olan büyük ve küçük kıt‘asından birer adedi bu kere hitâm bularak (….) bi’t-te’diye nâm-ı devletlerine irsâl olunmuş ve bunların çend gün sonra Der-sa‘âdet’e vürûdu me’lûl bulunmuş ise de mezkûr âletin sûret-i isti‘mâlini ta‘lîm için tedârik edilmiş olan kimsenin **[17]** (…) şevket-karâra i‘zâmı istizânına dâir evvelce cevâben takdîm kılınmış olan 26 Şubat-ı Efrencî tarihli telgrafnâme-i çâkerânemin henüz bir irâde-i cevâbiyyesi şeref-südûr etmediğinden mûmâ-ileyhin i‘zâmı te’hîr kılındığının arz u beyânı bâbında emr u fermân.

Kâtib-i HusûsîMehmed Kâmil Bey’den Şifreli Telgrafnâme

Fî 17 Nisan Sene [1]896

Bizzât taraf-ı sefîrânelerinden hâll olacaktır.

İngiltere hükûmetinin nâgehân olarak asâkîr-i Mısriyyeyi Sudan üzerine techîz ve sevk etmesi ve bu bâbda Mısırın metbû‘-ı mufahhamna mürâca‘ât etmesi üzerine İngiltere Hâriciyye Nezâreti’nden izâhat taleb olunmuştu. Alınan cevâbta sevkiyât-ı mezkûrenin hukûk-ı mukaddese-i saltanat-ı seniyye’ye cihet-i ta‘alluku olmayıb mahzâ Sudanîlerin 5193 Mısriyyeye melhûz olan ta‘rîzâtına karşı olacağı yolunda te’mînât verilmek istenildi ise de esâsen Sudanîlerin böyle bir fikr-i ta‘rîzleri olmamakla berâber bu kere alınan ma‘lûmât-ı resmiyyeye nazaran İngiltere’nin asâkir-i Mısriyyeyi Hindden celb edeceği İngilizaskerleriyle tebdîl ve Nil boyunda vaz‘ etmek niyyetinde olduğu ve İngiltere’nin yer zabtına geçirdikleri Saras’dan Ukâşiyeye doğru yevmiyyen bir kilometrelik demiryolu inşâ etdirmekde bulunduğu ve hattâ Bahri Ahmer üzerinde bulunan Sevakin’in dahi şübheli bir hâlde olduğu

anlaşılmakda olub Afrikanın şu hâle girmesi Almanya'nın münâfi'-i ma'lûmesine ne dereceye kadar muvâfık düşeceği pekde kestirilemez ancak herhalde ol havâlîce mukarrer olan hukûk-ı mukaddese-i saltanat-ı seniyye 1683 tevâfuk edemeyeceği bedîhî olmasına göre muhâfaza-i hukûk-ı Devlet-i Aliyye içine tâbi'î olub ancak bu bâbda teşebbüsât-ı şuru'dan evvel zât-ı akdes-i hümâyûn-ı hazret-i pâdişâhînin dost-ı samîmîleri olan Almanya İmparatorunun pek dostâne ve gayrı resmî ve gâyet mahremâne bir sûretde mütâla'a-i hayırhâh-hânelerinin istimzâcı fâ'ideden hâlî olamayacağından Hâriciyye Nâzırı'nın vesâ'itine mürâca'ât edilmeyerek Sarây-ı İmparatorî erkânından îcâb edenin vasıtasıyla imparator hazretleriyle gayr-ı resmî mülâkât ve taraf-ı eşref-i hazret-i pâdişâhîden teblîğ-i uhde-i emânet ile bu husûsda ne sûretle hareket edilmek îcâb edeceğinin istimzâcıyla mes'elenin hey'et-i mecmu'âsı hakkındaki müta'alâlarının bi'l-istifâr serî'anarz-ı atabe-i ulyâ kılınması emr u fermân cenâb-ı pâdişâhî iktizâ-i âlîsinden olmakla ol bâbda.**[18]**

Kâtib-i Husûsî Mehmed Kâmil Bey'e Telgrafnâme

Fî 17 Nisan Sene [1]896

Cevâb, 17 Nisan-ı Efrencî

İmparator hazretleri'yle resmî ve gayrı resmî mülâkâtların Hâriciyye Nâzırı vâsıtasıyla taleb edilmesi ve hattâ sebeb-i mülâkâtın evvelce nâzır-ımüşârun-ileyhe bildirilmesi behe-mehâl buranın usûl-i iktizâsından olub mesâ'il-i siyâsiyyeye müte'allik işlerde ise imparator hazretleri ekseriyâ bir bahâne ile süferâyı kabûlden istinkâf ile Prens Hohenlohe ve yahud Baron Marshall ile görüşülmesi cevâbını verdirmekde olduklarına ve zâten kendileri şimdi seyâhatte olmak hasebiyle Mayıs-ı Efrencî ibtidâsında yalnız serginin resmî küşâdı için Berlin'e gelib yine azîmet edeceklerine binâen ber-minvâl-i ma'rûz-ı Hâriciyye Nâzırı vasıtasıyla taraf-ı çâkerânemizden vukû' bulacak mülâkât talebine ağleb-i ihtimâle göre o yolda cevâb verilir ise olvakit teblîgât-ı seniyye-i hazret-i pâdişâhîden behe-mehâl Hâriciyye Nâzırı'na söylenmesi lâzım geleceği arz u istizân-ı keyfiyyet olunur efendim.

Mâbeyn-i Hümâyûn Baş Kitâbet-i Celîlesi'ne

Fî 3 Mayıs Sene [1]896

Bulgaristan Prensi hazretlerinin şerefine olarak dün akşam sefâret-i seniyyede tertîb olunan 26 kişilik ziyâfet-i resmîyyede müşârun-ileyh hazretlerinin erkân-ı ma'iyyetiyle yâverân-ı hazret-i şehriyârîden Muhammed Ali Bey ve Almanya Baş Vekîli Prens Hohenlohe ve Baron Marshall ve Hâriciyye Nâzırı ve imparator hazretlerinin baş mâbeyncileri ve Sarây-ı İmparatorî ve teşrîfât nâzırları ile başlıca ricâl-i askeriyyesi ve düvel-i mu'azzama süferâsı hâzır bulunub Prens müşârun-ileyh hazretleri metbû'-ı mufahham olan veliyy-i ni'met-i bî-minnet pâdişâh efendimiz hazretleri cânibinden mütevelli'z-zuhûr olan envâ'ı iltifât ve ğâyât-ı celîle-i mülûkânelerini bi'd-def'ât lisân-ı şükrân ile tezkâr eylemişlerdir.İş bu ziyâfetin sûret-i muntazamada icrâsına i'tinâ edilip ez-cümle sefârethâne yukarıdan aşağıya kadar şark halıları nebâtât-ı mâverâ ile tezyîn edilmiş olmakla Prens müşârun-ileyh hazretleri bu bâbda dahi memnûniyyet beyân ederek ve ma'rûz-ı teşekkürde bir demet çiçek taleb ederek ma'zûrenavdet edenlerin bu akşam Prens Hohenlohenin sarâyında tertîb edilen ziyâfeti müte'âkib geceleyin Kobrug'a müteveccihen Berlin'den hareket eyleyecekleri arz olunur efendim.

Mâbeyn-i Hümâyûn Baş Kitâbet-i Celîlesi'ne

Fî 3 Mayıs Sene [1]896

Bugünkü telgrafnâme-i çâkerânemle arz olunduğu üzere Bulgaristan Prensi hazretleri bu akşam Prens Hohenlohe tarafından arz olunan ziyâfeti müte'âkib çâkerlerini bir tarafa çekerek Almanya İmparator'u hazretleri tarafından görmüş olduğu hüsn-i kabûlün mahzâ metbû'-ı müfahhamının eser-i teveccühâtı olduğununubûdiyyet ve teşekkürâtı ile berâber hâk-i pây-i şevket-ihtivâ-i hazret-i pâdişâhîye arzını ricâdan sonra "bu gece yarısından sonra Berlin'den hareketle yarın Koburga muvâsalat" edeceğim mâ'lûm-ı âlîleri olduğu üzere Koburg Prensi familyamızın re'isidir Bulgaristan Prensi sıfatıyla tâbi' bulunduğum metbû'

müfahhamım zât-ı şevket-simât-ı hazret-i pâdişâhî bu vesîle ile" Koburg Prensi'ne tezellülen bir telgrafnâme keşîdesiyle oraya azîmet-şî'ar u iltifât "buyururlar ise bütün Almanya'da hüsn-i te'sîr hâsıl edeceğinin serîr-i şevket- (...) hazret-i pâdişâhîye şimdi telgrafla arzını ricâ ederim ve tarafınızdan görmüş olduğum hüsn-i kabûle "teşekküren ve zât-ı şevket-simât hazret-i pâdişâhînin i'tâ buyurdukları me'zûniyyete istinâden "size dahi Aleksandır nişânını ihdâ ederim" diye vâki' olan ifâdelerinin sür'at-i arzına mücâseret olunur efendim.

Mâbeyn-i Hümâyûn Baş Kîtabet-i Celîlesi'ne

Fî 10 Haziran Sene [1]896

Birâder (...) Mehmed Ali Paşa'nın Berlin'e muvâsalat eylediğini ve dün akşam imparator hazretlerinin dünyâsına med'üvv bulunduğumuzu Hâriciyye Nezâret-i Celîlesi'ne bâ-telgraf iş'âr eylemişdim. Müşârun-ileyh Mehmed Ali Paşa ve Rusya imparator hazretlerinin tetevvüc resminden avdetle Berlin'e geçmekde olan İtalya ve Danimarka Prensleri vesâire katar-ı mahsûsî ile Berlin'den Podesdam sarâyına azîmet olundu. imparator hazretleri nişân-ı zîşan-ı hümâyûnlarla İtalya ve Danimarka nişânlarını **[20]** hâsıl oldukları hâlde İmparotoriçe hazretleri'yle berâber evvelâ Prensleri sonra sâir med'üvvini kabûl buyurdular. Sofrada İtalya ve Danimarka Prenslerine İmparatoriçe hazretlerinin ve İtalya sefîri ile çâkerlerine imparator hazretlerinin yanlarında mahal tahsîs edilmişdi. imparator hazretleri süferâdaâfiyet (...) hazret-i pâdişâhîyi istiğfardan sonra taht-ı impararotorîye cülûslerinden taraf-ı şâhâneden görmüş oldukları mü'essir-i dostî ve müvâlâtdan hakîkaten müteşekkir bulunduklarını ve hak-i hümâyûnlarındaki (...) mümteni'ü'z-zevâl idiği beyân ve müte'âkıben müşârun-ileyh Mehmed Ali Paşa'yı mukaddemâ tanıdıklarından bahisle Mısır'a atf-ı kelâm eylediklerinde bu vesîleden bi'l-istifâde imparator hazretlerine Mısır'daki İngiliz politikasının hukûk-ı hükümrân-ı hazret-i padişahîye muvâfık düşmeyecek bir renk kesb etmekde olduğu ve bu hal Afrika'da müstemlekâtları bulunan düvel-i sâirenin ihtimâl ki nazar-ı bî-kaydî ile bakamayacakları zemîninde idâre-i lisân eylediğimde imparator hazretleri tebessümle

“Ben İngilizlerin Mısır işlerine pek karışmak istemem” me’âlinde bir cevâb vererek ihtimâl ki İtalya sefîrinin huzûrundan nâşî Mısır lakırdısını keserek Girid ahvâlinden su’âl buyurdular. Çâkerlerinin ahvâli mahalliyyeye vukûfum cihetiyle Giridlilerin dermeyân eyledikleri şikâyetlerin ne mertebe vâhî idiğini delâ’il-i mufassalâ ile isbâtdan sonra hâl-i hâzırın Ermenî mes’elesinden münba‘is bir eser-i tahrîkidiğini ve Giridlilerin sâye-i inâyet-vâye-i hazret-i pâdişâhîde hâ’iz oldukları bunca imtiyâzât ve inâyât cihetiyle zerrece şikâyete hakları bulunmadığı ve mu‘âvenet-i hâriciyyeden kat‘-ı ümîd etdikleri ise de memleketde şekâvetten eser kalmayacağını arz eyledim. Müşârun-ileyh Mehmed Ali Paşa’nın burada ba‘zı Almanya ricâline İngilizlerin Mısır politikasıdan şikâyet eylediğini istihbâr eylediğimden ve bu ise müşârun-ileyhin bu bâbda (…) tarafından bir me’mûriyyet-i haffiyyesi olduğu müsbet bulunduğundan ziyâfeti müte‘âkib Baron Marshall ile Mısır mes’elesi üzerine müdâvele-i efkâr ederek hülâsa-i ifâdesinde İngilizlerin Mısır’daki teşebbüsât ve harekâtlarıaleyhine Almanya Devleti tarafından şimdilik bir müdâhale ve teşebbüs vukû‘ bulmayacağını istidlâl eyledim efendim.**[21]**

Kâtib-i Husûsî Hazret-i Şehriyârî Mehmed Kâmil Bey Tarafından Telgrafnâme

Fî 2 Temmuz Sene 1896

İngiltere sefârethânesi tabîbi Mösyö Riksön dünkü gün ser-tâbîb-i hazret-i Şehriyârî Mavri Paşa hazretleri nezdine gelerek Zât-ı Akdesihümâyûn-ı hazret-i padişahînin âfiyet-i hümâyûnlarından güyâ inhirâf (...) olduğu yolunda bir hezeyân işitildiğinden bahisle istifâr-ı keyfiyyet içinde maslahat-güzâr tarafından gönderildiğini ifâde etmesi üzerine el-hamdü li’llâhi te‘âlâ sıhhat ve âfiyet-i cihân-kıymet-i hazret-i zıllullâhînin ber-kemâl olduğu ve mesmû‘ât-ı vâkıâ musanni‘ bir urcûfe sarfeden ibâret idiği müşârun-ileyh tarafından cevâben beyân olunmuşdur. Veliyy-ini‘met-i bî-minnetimiz şevket-me’âb efendimiz hazretlerinin âfiyet-i vücûdiyye ve sıhhat ve kuvvet-i bedeniyye-i şâhâneleri her vakit ki gibi cenâb-ı hakka çok şükr derece-i kemâlde olub tabi‘-i hümâyûn-ı mülûkânelerince zerre kadar

bir gûna tagyîr yok iken şu sırada bu yolda bir takım erâcif-i bed-hahânenin vukû‘u intişârı ifadeden bir ân hâlî kalmayan dâhilî ve hâricî bir takım a‘dâ-yı mel‘anet-nehârın yeniden ihtida edilmiş bir nev‘ entrikasından münba‘is olmuş olduğu derkâr bulduğundan sefâret-i seniyyece ma‘lûmât olmak ve şayet orada da böyle bir urcûfenin şuyu‘u takdîrde tekzîb kılınmak üzere ber-muktezâyı emr u fermân-ı hümâyûn-ı cenâb-ı pâdişâhî beyân-ı keyfiyyet olunur, ol bâbda.

Müşârun-ileyhe Cevâb

Fî 3 Temmuz [1]896

Cevâb, 2 Temmuz-ı Efrencî

Veliyy-ini‘met-i bî-minnetimiz zât-ı akdes-i hümâyûn-ı hazret-i padişâhi’nin âfiyet-i cihân-nakîb-i hümâyûnun hakkında bu aralık buraca bir şâ‘ibe zuhûr etmeyib şâyet öyle bir urcûfe şâyi‘ olur ise derhâl tekzîbi vazîfe-i ubûdiyyet-şi‘âriden idiği arz olunur efendim.**[22]**

Mâbeyn-i Hümâyûn Baş-kitâbet-i Celîlesi’nden Şifreli Telgrafnâme

Fî 11 Temmuz [1]896

Şakir Muradın Mısırca Gazetesi ta‘tîl edildiği ve kendisinin hatt-ı Mısriyye’den çıkarak Avrupa’ya azîmet etdiği cihetle ve oraya da gelmek ihtimâliyle merkûmun her türlü harekât ve sekenâtının nazar-ı dikkatden dûr tutulmayub kimlerle ne sûretle ihtilât etdiğinin ve Der-sa‘âdet’de kangı şahıslarla muhâbere eylemekde olduğunun gâyet müşfîkâne tahkîkiyle pey-der-pey arz-ı ma‘lûmât edilmesi bâ-i râde-i seniyye-i mülûkâne teblîğ olunur, ol bâbda

Kitâbet-i Müşârun-ileyhe

Fî 13 Temmuz Sene [1]896

Cevâb, 11 Temmuz-ı Efrencî

Telgrafnâme-i devletlilerinin vürûdunu müteʻâkib tahkîkât-ı lâzımeye bi'l-ibtidâr Şakir Murad'ın buraya gelmediği anlaşılmış ve ileride buraya geldiği takdîrde emr u fermân-ı hazret-i veliyy-i niʻmet-i bî-ni'met-i aʻzamî mantûk-ı münîfine göre hareketi neticesinin hemen arz u işʻârında kusûr edilmeyeceği derkâr bulunmuş olmakla efendim.

Mâbeyn-i Hümâyûn Baş Kitâbet-i Celîlesi'ne

Fî 14 Temmuz Sene 1896

Altı aylık maʻâşâtımızın tedâhülde kalması ve baʻzı sefâretlerde olduğu gibi burada şehbender-hâne hâsılâtı bulunması cihetiyle şimdiye değin istidâne ile kût-ı lâyemût idâre-i maslahât olunmuş ise de artık vesâ'iti (...) külliyyen fakat andan nâşî burada temdîr-i ikâmet derece-i istihâleye gelmiş ve bu bâbda bi'l-defʻât Hâriciyye Nezâret-i Celîlesi'ne ve (...) mürâcaʻâtlar semeresiz kalmış olduğundan mecbûriyyetler tahtında olarak me'zûnen Der-saʻâdet'e azîmet-i çâkerânem müsaʻade-i seniyye-i hazret-i hilâfet-penâhî istihsâl buyurulması bâbında efendim.

Mâbeyn-i Hümâyûn Baş Kitâbet-i Celîlesi'nden

Fî 21 Temmuz Sene [1]896

Ellü Sitrirte Çaytufağ Gazetesi'nin 6 Haziran-ı Efrencî tarihli nüshasının 700. sahîfesinde resimleri münderic olan sevr muʻâyenesine mahsûs altından bir (…) ve bağçelik sulamak için **[23]** ve kâğıt kesmeye mahsûs olan âletlerden birer yumurtaları tâze tutmağa mahsûs kaptan dahi bir adet tedârik ve mübâyaʻa ederek cümlesinin taʻrîfnâmesiyle berâber Mâbeyn-i Hümâyûn-ı mülûkâneye tisyâr ve (…) ve masârıfının işʻâr kılınması bâ-irâde-i seniyye-i mülûkâne teblîğ olunur.

Mâbeyn-i Hümâyûn Baş Kitâbet-i Celîlesi'ne

Fî 22 Safer Sene [1]314 ve fi 21 Temmuz Sene [1]312

Ellü Sitrirte Çaytufağ 6 Haziran-ı Efrencî tarihli nüshasının 700. sahîfesinde resimleri münderic olan Sör Masâniyesin'e mahsûs âletden bir çift ve bahçelik

sulamak için ve kâğıt kesmeye mahsûs olan âletlerden birer ve yumurtaları tâze tutmağa mahsûs kaptan dahi bir adet tedârik ve mübâya‘a ederek cümlesinin tâ‘rif-nâmesiyle berâber takdîm ve irsâl ve masârıfının arz u iş‘ârını muntazamın 21 Temmuz-ı Efrencî tarihli telgrafnâme-i âlî-yi âsafâneleri mülûk-i âlîsine tevfîkan eşyâ Almanya’nın muhtelif mahallerinden celb edilerek herbirisinin ta‘rîfinâmesi kutularının derûnunda olduğu hâlde bu kere nâm-ı devletlerine îsâl kılınmış ve gerek bunların ve gerek geçen Kânûn-ı sânî-ı Efrencî’nin otuzu tarihli telgrafnâme-i devletleriyle sipâriş buyurulmuş olan muhtelif fanila çâket ve gömleklerin esmanı cem‘an 89 mark 15 santime tâbi‘ olmuş olmakla ol bâbda.

Mâbeyn-i Hümâyûn Baş Kitâbet-i Celîlesi’nden Telgrafnâme

Fî 11 Ağustos Sene [1]896

Bu akşam ziyâfet-i seniyyede hâzır bulunmuş olan Almanya sefîri imparator hazretlerinin beray-ı sayd u şikâr rutûbetli dağlarda keşt u güzâr etdikleri sırada kendilerine hanık gibi bir rahatsızlık târî ve âhîren rahatsızlığın ber-tarâf olmuş olduğunu arz-ı atebe-i ulyâ edib bâdî-i emrde rahatsızlık haberiniz ve (...) hazret-i pâdişâhîde pek ziyâde mûceb-i te’essüf ve endîşe olduysa da imparator hazretlerinin avdet-i haşmetânelerini tebşîr eden netîce-i mukâleme fevka’l-âde mûceb-i memnûniyyet-i seniyye-i mülûkâne olmakla buralarının bi’l-münâsebe imparator müşârun-ileyh hazretlerine iblâğ ve ismâ‘ olunması ber-muktezâ-yı emr u fermân-ı hümâyûn-ı hazret-i pâdişâhî beyân olunur.**[24]**

Mâbeyn-i Hümâyûn Baş Kitâbet-i Celîlesi’ne

Fî 11 Ağustos Sene [1]896

Cevâb, 11 Ağustos-ı Efrencî

haşmetli imparator hazretlerinin rahatsızlıklarına dâir irâdât-ı seniyye-i hazret-i mülûkâneyi mutazammın olan telgrafnâme-i devletlerinin vürûdunu müte‘âkib derhâl Hâriciyye Nezâreti’ne azîmetle Hâriciyye Nâzırı’nın bu aralık gaybuyeti cihetiyle müsteşârını görerek irâdât-ı mâhiyyet-gâyat-ı hazret-i veliyy-i

ni‘met-i bî-minnet-i azamiye bi’l-etrâf kendisine teblîğ ve imparator hazretlerine arzını ricâ eyledim. Müsteşârlık ile işbu teblîgât-ı çâkerânemi şimdi Kâsıl nâm mahalde bulunan imparator müşârun-ileyh hazretlerine hemen arzedeceğini ifâde etmiş olmakla efendim.

Mâbeyn-i Hümâyûn Baş Kitâbet-i Celîlesi’nden

Fî 4Rebi‘ü’l-evvelsene [1]314 ve 1 Ağustos sene[1]312

Merâhim ve (...) şâmiletü’l-âfâk-ı-hazret-i veliyy-i ni‘met-i bî-minnet-i e‘zamî muktezâ-yı celîlesinden olarak âhiren inâyet-ahzâ-yı sünûh ve sudûr buyurulmuş olan emr u fermân-ı merhamet-beyân cenâb-ı cihân-bânî mantûk-ı münîfine imtisâlen ma‘âşât-ı tedâhülemizden bu kere Şubat ma‘âşı dahi vurûd eylemiş ise de sefâret-i seniyyenin müddet-i medîde ve bizi terâküm etmiş olan telgraf ve ziyâfet vesâire gibi masârıf-ı resmiyye-i muhtelifesi henüz te’diye olunmadığından metâlib-i hukûkdan hâlî kalmayan telgraf idârehânesine vesâir ashab-ı metâlibe karşı çâkerlerini pek müşkil bir mevkide bırakmış ve leffen takdîm kılınan defter-i mütâla‘sından ma‘lûm-ı âlî-âsafâneleri buyurulacağı üzere şimdiye değin 10518 marka bâliğ olmuş olan masârıf-ı mezbûrenin Hâriciyye Nezâret-i Celîlesi’nce ber-mûceb-i usûl-ü mu‘âmele-i tedkîkası bi’l-icra tesmiyesi lüzûmu pey-der-pey Mâliyye Nezâret-i Celîlesi’ne bildirilmiş olduğundan daha ziyâde te’hîrât ile ashâb-ı matlûb tarafından ba‘zı mu‘âmelât haysiyyet-i müşkinâneye mahal verilmemek üzere meblağ-ı mezbûrun hâzîne-i celîle tarafından sür‘at-i tesmiyesi zımnında irâde-i seniyye-i hazret-i hilâfet-penâhî istihsâl husûsuna ibzâl-iinâyet ve atûfet-i celîle-i mekârimkârîden istirhâm eder ve bu gibi tazarru‘ât-ı umûr için mukarrı‘âta cür’eti mahzâ devâ’ir-i âidesine vukû‘ bulan mürâca‘âtın şimdiye değin niyyetce pezîr olamamasından dolayı mecbûriyyet-i mübrem ilcâsından ileri geldiğinin arzına mücâseret eyledim, ol bâbda.**[25]**

Mâbeyn-i Hümâyûn Baş Kitâbet-i Celîlesi’ne

Fî 20 Ağustos Sene [1]896

Yâverân-ı hazret-i Şehriyârîden Kampohofez Paşa şimdi sefâret-i seniyyeye gelerek işbu Salı günü imparator hazretlerinin huzûruna kabûl olunacağını serîr-i şevket-masir-i hazret-i mülûkâneye arzını ve bu vesîle ile taraf-ı eşref-i hazret-i pâdişâhîden bir emr u irâde-i seniyye-i hazret-i pâdişâhî şeref-sâdır buyurulduğu takdirde kendisine teblîğ etmekliğimi ricâ eylemiş olmakla efendim.

Kâtib-i Husûsî Mehmed Kâmil Bey Tarafından Telgrafnâme

Fî 8 Eylül Sene [1]896

İcrâsı mev‘ûd olan ıslâhât-ı düvel-i mu‘azzama süferâsıyla bi’l-ittihar karâr verilip mevkî‘-i fi‘l ve tatbîk-i vaz‘ıyyete başlandığı bir zamânda Ermenî fesâd komitesinin gerek Der-sa‘âdet’de ve gerek Anadolu’da irtikâb eylediği cinâyât-ı ihtilâliyyema‘lûmdur. Âna dâ’ir tafsîlâta hâcâtyokdur.Kasd-ı merkûmenin katl-i nüfûs ve ihrâkı ma‘âbet ve tahrîb-i emlâk gibi îkâ eyledikleri cerâyimden dolayı bi’l-muhâkeme kânûnen müstehak oldukları mücâzât-ı muhtelife ile mahkûm olmuşlar idiyse de bilâ-istisnâ sunûf-ı teba‘aya râyikân buyurulagelen âsâr-ı merâhim ve istikâmet-i cenâb-ı pâdişâhî bunlara dahi teşmîl buyurulmak maksadı hayır marsûduyla mahkûmiyyet ve mevkûfiyyet Erâmine’nin tahliyyeleri ve tamâmına bir muâmele-i ( ) kârimiye mazhariyyetleri ve bedelât-ı askeriyyeden dolayı ihmalleri gibi nice avâtıf-ı aliyye-i cenâb-ı pâdişâhîye nâiliyyetleri mütâla‘a buyurulmakda olduğu bir günde kasd-ı merkûmenin Der-sa‘âdet’de yeniden irtîkâb eyledikleri cinâyât-ı dehşet-engîz en katı yüreklileri bile eşk-pezîr-i esef etmeye sezâ ve nisvân ve etfâl-i ma‘sûme-i müslimeye varıncaya kadar (...) bir sûretde ve kâbl-i isti‘mâl-i zâbıtanın yed-i zabtına geçen bir kaç yüz humbara ve bir kaç kilogram dinamitden mâ‘adâ ellerinde kalıb isti‘mâl eyledikleri yüzlerce humbara ve dinamit ve bunlara mümâsil birçok âlât-ı muhârebe ve Amerika sistemindeRovelverler ve Tûlen 50 santimetre 30 santimetreya kadar kamalar îka eyledikleri kaziyye katl ve idâm cerâyimi meşhûdası ve hattâ şeyhü’l islam efendinin arabası ve ona humbara atmakla ta‘rîz etdikleri her kesin gözü önünde pek bedîhî olub Hükûmet-i Seniyye’nin ittihâz etdiği tedâbir iki gün zarfında teskîn-i şurş ve heyecân ve i‘âde-i emn u âsâyiş

eylemekle matbû‘ât âlemin takdîrine revâ olmuş iken Almanya sefîri icrâ‘ât-ı Hükûmet-i Seniyye-i ma‘kûsen tasfîr etdi ve hattâ culüs-i meyâmin-i me’nûs-ı hazret-i pâdişâhi yevm-i mes‘ûdundan dolayı li-ecli’t-tebrik vesâir sefâretler **[26]**tercümanlarıyla berâber sarây-ı hümâyûn-ı mülükâneye gönderdiği baş tercümân Mösyö Testa’ya cülûs-ı meyân-ı me’nûs-ı hazret-i padişâhînin 20. Sene-yi devriyesinde böyle bir hâdisenin zuhûru mûceb-i esefdir sözlerini tebrîk yerine dermeyân etdirdi ki böyle bir günde tebrîkden hâric bir şey dermeyân olunması bi’l-cümle ( )siyâsiyyede mu‘teber değildir hattâ bundan çend gün akdem Anadolu şimendüferi imtiyaz sâhibi Almanyalı Mösyö Kavle’nin Bağdad’a kadar temdîd-i hat etmesi hakkında taraf-ı eşref-i hazret-i pâdişâhiden Musul şerefine nâil olan sefîr-i müşârun-ileyh beyân-ı ârzû buyurulmuş olmasına mukâbil Memâlik-i Şâhâne’nin emniyyetsiz bir hâlde olduğu bir gündür şimdilik bu gibi teşebbüsât-ı nâfi‘âya cesaret edilemez yolda bir cevâb-ı acîb arzu dermeyân etmiş olması mûceb-i istigrâb olmuş ve zât-ı akdes-i hümâyûn-ı cenâb-ı pâdişâhî her devletten ziyâde Almanya’dan mu‘âvenet-i maddiyye ve ma‘neviyye ümîdinde bulundukları hâlde bu mu‘âmelenin neden neş’et etdiği anlaşılamadığı gibi Almanya matbû‘âtının isti‘mâl etmekde bulundukları lisân-ı ta‘rîzât isti’mâl-i mûceb-i te’essûfü âlî olmakda olmakla buralarının gâyet nâzikâne ve devleteyn miyânındaki münâsebât-ı haseneye aslâ halel gelmeyecek bir sûrette Hâriciyye Nâzırı’na ifhâm-ı bâ-irâde-i seniyye-i cenâb-ı pâdişâhî teblîğ olunur.

Mehmed Kâmil

Kâtib-i Husûsî Mehmed Kâmil Bey’e Telgrafnâme

Fi 9 Eylül Sene [1]896

Cevâb, 8 Eylül-i Efrencî

HâriciyyeNâzırının yine bir müddet Berlin’den gaybubeti cihetiyle süferâyı kabûl-i tevkîl eylediği müsteşârını görerek telgrafnâme-i âlîlerinin iş‘âr buyurulan husûsâtı tamâmıyla ve lisân-ı münâsib ve nezâketle tefhîm eyledim. Mûmâ-ileyh

cevâben Der-sa‘âdet vukû‘ât-ı âhirâsı hakkında süferâ-i ecnebîyenin re’yi ve ma‘lûmâtları mütehid olub ya‘nî Ermenî Komiteleri’nin te‘addiyât-ı cinâyât-kârâneleri ma‘lûm olmakla berâber bu gibi te‘addiyât hangi sınıf halk tarafından vukû‘ bulur ise bulsun derhâl refi‘ ve izâlesi vazîfe-i hükûmetten me’mûrîn-i zâbita vesâir gözler önünde vukû‘ bulan kıtâli men‘e gayret etmeyib ancak yirmi dört sâ‘at sonra tedâbîr-i şedîde ittihâzına başladıklarından bukadar cân telef olduğunu ve bu vukû‘ât-ı müteessifenin cülûs-ı hümâyûn-ı hazret-i pâdişâhi günlerine müsâdif olmasından dolayı tebrîk sırasında Mösyö Testanın sefîr tarafından mahzâ vukû‘ hâli beyândan i‘bâret olan ifâdâtının (...) hümâyûn-ı hazret-i pâdişâhîdeki lâzıme-i ihtirâma mugâyir bir niyyete hamil olunmasını ve Anadolu**[27]** Şimendüfer hutûtu’nun Bağdad’a kadar temdîdi hakkında izhâr buyurulan arzû-yı hümâyûn o yolda cevâb verilmesi ahvâl-i hâzıra ilcâ‘atındandır. Çünkü vukû‘ât-ı âhirenin efkâr-ı umûmiyyece hâsıl eylediği sû‘-i te’sîrât altında sermâyedârının böyle büyük teşebbüsâta cesâret edemeyecekleri bedîhî ma‘a-hâzâ bu suver-i te’sîrât zevâlinden sonra arzû-yı hümâyûnun icrâsına mübâşeret tab‘ı idiğini ve Almanya Devleti’nin Devlet-i Aliyye hakkındaki efkâr-ı dostânesinin tekrîr-i te’mînâtına hâcât olmayıb bu cihetle Almanya sefîrinin her vukû‘ bulan ma‘rûzât-ı saltanat-ı seniyye’nin husûl-i refâh fikri ve arzûsuyla du‘a-i sıdk ve hakîkat-i mübtenî olduğuna î‘timâd buyurulmasını ifâde eyledi. Bunun üzerine çâkerleri me’mûrîn-i zâbitaya atfedilen müsâmahaya i‘tirâz ile şurşun imhâsı için gerek zâbıta ve gerekasâkir-i şâhâne ne derece cân-sipârâne gayret olunduğunu mufassalan beyân eylediğim arz olunur efendim.

Mâbeyn-i Hümâyûn Baş Kitâbet-i Celîlesi’ne

Fi 16 Eylül Sene [1]896

Zât-ı şevket-simât-ı hazret-i padîşâhîye yârgâr-ı dostâne olmak üzere haşmetli Almanya İmparatoru hazretleri tarafından irsâl buyurulmuş olan fotoğraftan dolayı taraf-ı eşref-i hazret-i mülûkâneden keşîde buyurulan gâyet iltifâtâmiz

telgrafnâmenin imparator hazretlerince mûceb-i şükr ve memnûniyyet olduğu bû kere müsteşâr-ı hâriciyye tarafından çâkerlerine ifâde olunmakda efendim.

Kâtib-i Husûsî Mehmed Kâmil Bey Tarafından

Fi 21 Elül 1896

Rusya, Almanya ve Avusturya Devletleri'nin Hristiyanlarca yeniden sefk-i dimâ' vukû'una meydân bırakmamayı ve yine karışıklıklar zuhûr eder ise Der-sa'âdet mahallâtından ba'zılarını topa tutmayı bile ittifâk-ı tâm ile karârlaştırmış olduklarını ve tedâbîrinden ve irâde-i hâzırasından dâhilen ve hâricen kimsenin emniyyeti olmayacağını ve sadece te'mînât ve tasavvurât veya evrâk ile iktifâ edilmeyeceğini ve bu karâra İtalya'nın dahi imâle edileceğini ve İngiltere'nin mukâseme-i devlet ve tebdîl-i saltanat azminde bulundu ise de hareket-i münferideye diğer devletler tarafından kanâ'at hâsıl etdiğinden daha mu'tedilâne harekâta**[28]**meyl olduğunu elhasıl devletin gâyet tehlikeli bir hâlde bulunduğunu bir masdar-ı resmiyyemüstenid olmayarak Paris sefîri Münir Bey Hâriciyye Nâzırı'na bildiriyor. Bu haberin hukûk ve uhûda muhâlefetiyle berâber bir masdar-ı resmiyyeve yahud bir menba'-ı mu'ayyene müstenid olmayıb ismi mechûl bir şahsın ifâde-i mahremânesine mâ'tûf olması hakîkate iktirânı husûsunda inkâr ve mülâhazât birçok tereddüt ve şübhelere dûçâr olduğuna ve böyle bir ittifâk veya tasavvurâtın vücûdu takdîrinde sizce meçhûl kalmasıyla hemân arzedilmesinde başkaca bâ'is-i te'âmül ve hayret olduğundan vüsûl-i telgrafnâmede bu bâbdaki ma'lûmât sahîha ve resîmelerinin serî'anarz-ı atebe-iulyâ kılınması muktezâ-yı irâde-i seniyye-i hazret-i pâdişâhîdendir, ol bâbda.

Kâtib-i Husûsî Mehmed Kâmil Bey'e

Fî21 Eylül Sene [1]896

Cevâb, 21 Eylül-i Efrencî

İş'âr buyurulan mevâdd hakkında şimdi Hâriciyye Nezâreti'nden etdiğim tahkîkât-ı mahremâneye nazaran Almanya, Rusya, Avusturya devletleri tarafından

Devlet-i Aliyye işlerinde müttefikan hareket edilmesine dâir ba‘zı müdâvele-i efkâr vukû‘ bulmuş ise de yeni bir şurş vukû‘unda Der-sa‘âdet mahallâtından ba‘zılarının topa tutulacağına dâir buraca ma‘lûmât olmadığı ya‘nî Almanya Devleti’nin bir vâkı‘anın zuhûrundan ol ihtimâlât üzerine bir karâr ittihâz etdiğinin esassız idiği vevâkı‘a Memâlik-i Şâhâne’nin ahvâl-i hâzırası henüz emniyyet-bahş bir derecede olmadığından ileride ne zuhûr edeceği bilinemediği ve bu cihetle Almanya sefîri geçen Cuma‘ günü Musul şarkına nâil olduğu esnâda diğer fenâlıklar vukû‘una meydân verilmemek üzere Ermenîler hakkında ba‘zı müsâ‘adât icrâsı zât-ı şevket-me’ât hazret-i pâdişâhîye sûreti dostânede arzu nasihat ederek bubâbdaki icrâ’ât-ı seniyyenin an-karîb âsâr-ı hasenesi görüleceği taraf-ı eşref-i hazret-i pâdişâhîden va‘d buyurulduğu ve İngiltere Devleti’nin Devlet-i Aliyye hakkındaki âmâl-i bedhâhânesinin mevki‘-i fi‘le ihrâcı husûsunda Almanya Devleti’ne bir gûna teblîgât vukû‘ bulmadığı arz olunur efendim.

Mâbeyn-i Hümâyûn Baş Kitabet-i Celîlesi’ne

Fî 18 Sene [1]314 ve fî 14 Eylül Sene [1]312

Çendân mâh-ı mukaddem Berlin sefâret-i seniyyesi müsteşârlığına ta‘yîn buyurulmuş olan Morel Bey bendelerinin Londra sefâret-i seniyyesi müsteşârlığında bulunduğu esnâda hakkında birinâyet-i mahsûsa-i aliyye olmak üzere ma‘âşının beş bin kuruşa iblâğına müsâade-i merhamet-âde-i hazret-i Veliyy-i ni‘met-i bî-minnet-i a‘zamî bir imkân buyurulmuş iken Berlin’e nakl-i me’mûriyyeti **[29]**hasebiyle ma‘âşı mezkûrun dört bin kuruşa tenzîl edildiğinden bahisle bunun hadd-i sâbıka iblâğı isti‘tâfını hâvî süre-i seniyye-i cenâb-ı tâcdârîye arz u iblâğ olunmak üzere tanzîm eylediği arz-ı hâl-i ubûdiyyet-iştimâl leffen takdîm kılınmış ve otuz seneyi mütecâviz bir zamândan beri hidemât-ı mebrûrî ibrâzından hâli kalmayan bu gibi bende-i sâdıkın tesrîri husûsuna delâlet ve gâyât-ı aliyye-i mekârimkârîlerinin bî-dirîğ buyurulacağı derkâr bulunmuş olmakla arz-ı hâl-i mezkûrun bir vakt-i münâsibde atabe-i felek-mertebe-i hazret-i gîtî-sitânîye arz buyurulması niyâz-ı mahsûsuna muhâberet kılınmağın ol bâbda.

Arz-ı hâl-i Mezkûrun Sûretidir

Atabe-i Ulyâ-yı Hümâyûn-ı Hilâfet-Penâhîlerine Ârz-ı Hâli Ubûdiyyet İştimâl-i Çâkerânemdir

Cenâb-ı hak ömür u âfiyet ve şân u saltanat-ı pâdişâhîlerini dâim ve müzdâd buyursun âmin. Sâir me‘âl-vâye-i tâc-dâr-ı a’zamî lerinde bundan 11 sene mukaddem Londra sefâret-i seniyyeleri müsteşârlığına ta‘yîn buyurulmuş olan bu kullarına mahsûs birinâyet-i aliyye olmak üzere iki sene evvel ma‘âş-ı çâkerânem beş bin kuruşa iblâğına müsâ‘ade-i merhamet-âde-i veliyy-i ni‘met-i bî-minnet-i ekremîleri râyegân buyurulmuş ve hidemât-ı sâdıkâne-i mülûkânenin mükâfât-ı celîlesi olan buatûfet-i seniyye-i şehriyârînin bereketiyle Londra’da ta‘yîn-i bendegânem hâsıl olmakda bulunmuş idi. Âhiren Kostaki Paşa kullarının Londra’ya vukû‘u sefâreti münâsebetiyle Berlin’e nakl-i me’mûriyyet nakli me’mûriyyet etmiş olduğundan öteden beri me’lûf olduğum şevk ü gayret-i sâdıkâne ile îfâ-yı vâzife-i cedîdeye mübâşeret eylemiş isem de bu nakl-i me’mûriyyet Londra’da iken beş bin kuruş olan ma‘âş-ı çâkerânemin dört bin kuruşa tenzîl edilmesi gibi marzi-yi adâlet muktezâ-yı mülûkânelerine aslâ tevâfuk etmeyecek bir mağdûriyyeti intibâ etmiş olub otuz seneden beri Devlet-i Aliyye’nin hizmetinden (…) bulunan buabd-i sâdıklarının evvelce mazhar buyurulduğu ni‘metve atûfet-i hûmâyun-ı hilâfet-penâhîlerinden bu sûretle mahrum kalmasına ise şevket ve ma‘delet-i müsâleme-i şehin şâhîden gâil olmayacağından emîn olduğum cihetle ba-kemâl-i tazarrû‘ ve ibtihâl südde-i seniyye-i cenâb-ı mülkdârîlerine arz u vukû‘-ı hâl ile Viyana ve Londra sefâret-i seniyyesinin müsteşâr ma‘âşı misillüma‘âş-ı çâkerânenin dahi beş bin kuruşa ya‘nî eski derecesine i‘âde ve îsâli husûsunu asitân-ı hâkânîden bünyânı gîtî-sitânîlerinden niyâz ve istirhâma mütecâsir olurum. Ol bâbda ve her hâlde emr u fermân ve lutuf ve atûfet-i ihsânına veliyy-i ni‘met bî-minnet-i a‘zam efendim hazretlerinindir.**[30]**

Mâbeyn-i Hümâyûn Baş Kitâbet-i Celîlesi’nden Vârid Olan ( )

Cemâziye’l-âhir Sene [1]314 ve ( ) Eylül [1]312 Tarihli Tahrîrâtın Sûretidir.

Taraf-ı eşref-i hazret-i hilâfet-penâhîden haşmetli imparator hazretlerine nâme-i hümâyûn leffen taraf-ı vâlâ-yı sefîrânelerine irsâl olunmuş ve işbu nâme-i hümâyûnun Fransızca'ya tercümesini hâmil bulunan Ferik Gurumbakof Paşa hazretleride Berlin'e azîmet etmiş olduğundan vüsûlünde nâme-i hümâyûnun Paşa-i müşârun-ileyh ile birlikde imparator hazretlerine tevdî' ve teslîm-i emr u fermân-ı hümâyûn-ı hazret-i hilâfet-penâhî iktizâ-i âlîsinden bulunmuş olmakla ol bâbda.

Hasan Tahsin Tarihi vürûdu Fî 19 Eylül Sene [1]312

Nâme-i Hümâyûn-ı Mezkûrun Gurumbakof Paşa Vasıtasıyla Vârid Olan Fransızca Tercümesi Sûretidir[31]

Mâbeyn-i Hümâyûn Baş Kitâbet-i Celîlesi'ne

Fî 5 Teşrîn-i evvel Sene [1]896

Gurumbakof Paşa şimdi Berlin'e muvâsalat etdiği gibi nâme-i hümâyûn dahi posta ile vâsıl oldu imparator hazretlerinin bu aralık şikârda bulunmaları hasebiyle nâme-i hümâyûn-ı mezkûrun kendilerine vakit tevdî' husûsu Hâriciyye Nâzırı ile bi'l-mezkûr netîcesi arz-ı hâll olacakdır efendim.

Mâbeyn-i Hümâyûn Baş Kitâbeti Celîlesi'ne Telgrafnâme

Fî 14 Teşrîn-i evvel Sene 1896

Bugün Baron Marshall hâzır olduğu hâlde elbise-i resmiyye ile imparator hazretlerinin huzûruna kabûl olunarak nâme-i hümâyûna tevdî' olundu elli dakîka kadar imtidâd eden işbu mülâkâtda imparator hazretleri Der-sa'âdet vukû'ât-ı âhiresi hakkında Gurumbakof Paşa'nın ifâdâtını kemâl-i dikkatle istimâ' ve birçok sualler irâdıyla istiknâh madde etdikden sonra vecihlerinden âsâr-ı memnûniyyet ve beşâret rû-nümâ olduğu hâlde çâkerlerine hitâben vukû'ât esnâsında asâkir-i şahânenin harekât ve intizâm şi'ârı metâneti karşısında pek memnûn olduklarını ve her yerde olduğu gibiaskerî karakolhâneleri beyninde telefon muhâberâtı bulunmuş olsa daha sür'atle fenâlığın önü alınabileceğini ve bir takım âhar nas tarafından fenâlığa mahal

bırakılmamak üzere zâbita hizmetinin ihtiyâcât-ı zamânîye göre ıslâhı ve gerek Der-sa‘âdet’de ve gerek vilâyât-ı şâhânede ba‘zı ahâlîsiz (…) tebdîl-i hüsn-i te’sîr hâsıl edeceğini beyân ve ba‘dehû Der-sa‘âdet’e avdetinden evvel tekrâr Gurumbakof Paşa’yagöre haklarını ifâde buyurdular. İşbu mülâkâtta re’yü’l-ayn müşâhede eylediğime göre Gurumbakof Paşa’nın vukû‘ât hakkında verdiği tafsîlat imparator hazretlerince hüsn-i te’sîr hâsıl etdiği gibi Paşa-yı müşârun-ileyhinba‘zı rîcâl-i devlete verdiği ma‘lûmâtın dahi hüsn-i te’sîri olduğu Baron Marshall tarafından (...) ifâde olunduğu arz olunur efendim.

Kâtib-i Husûsî Mehmed Kâmil Bey Tarafından Telgrafnâme

15 Teşrîn-i evvel [1]896

Veliyy-i ni‘met-i bî-minnet şevket-me‘âb efendim hazretleriarz-ı erbâb-ı fesâd tarafından geçende âsâyiş-i memleketaleyhine îfâ edilen ihtilâl üzerine cereyân eden ahvâl-i vukû‘ât hakkında icrâ-yı tahkîkât mükemmelen ve sahîhan olunması husûsunu mütehayyiren müşirân ve ümerâ-yıaskeriyyeden mürekkeb olan teftîş-i askerî komisyon-ı âlîsine havâle buyurmuşlar ve bu hakkı icrâ-i tahkîkât etmelerini dahi kasem ile te’yîd etdirilmişler idi. Ma‘a-hâzâ mûmâ-ileyh-i mezkûre hizmet-i saltanat-ı seniyye’de bulunan zâbitân-ı ecnebiyyeden ba‘zılarının dahi fahrî a‘zâ sıfatıyla iltihâk ve tahkîkâta iştirâk etdirilmesi nezd-i âlî-yi mülûkâneden tensîb buyurulmakla Almanyalı zâbitân-ı askeriyyeden dahi Kampehofez Paşa intihâb buyurularak **[32]** kendisine komisyona ta‘yîn olunan diğer zâbitân-ı ecnebiyyeye teblîğ kılındığı üzere komisyon-ı âlî-yi mezkûrun tahkîkât raporu bi’l-mütâla‘a bunda şâyân-ı ta‘mîk bulduğu veya noksân gördüğü nüfûsun mevâddı bulunduğu hâlde bunları ârzû etdiği hâlde komisyona a‘zâsıyla birlikde bizzât vukû‘ât mahallerine giderek ta‘mîk ve ekmel ile tahkîkât-ı vâkı‘anın komisyon he’yetiyle birlikde ale’l-usûl-i arz-ı atebe-yi ulyâ kılınması ve bu vecihle hakîkat-i hâlin tebyîn etdirilerek bedhâhân cânibinden Devlet-i Aliyye hakkında vakî‘ olan isnâdâtın ne derece haksız olduğunu irâde-i seniyyeyle Devlet-i Aliyyeye bir hizmet îfâsı emr u fermân buyurulmuş olduğu ve Paşa-i müşârün-ileyhdeki bunu kabûl ile îfâ-yı hizmete

mübâşeret etdiği halde bi'l-âhere kendisi bi'z-zat îfâ-yı tahkîkât için vukû'at mahallelerine gidemeyeceği ve vukû'ât mahallerine gidib îfâ-yı tahkîkât için vukû'â mahalline gidemeyeceği vukû'ât mahallerine gidib îfâ-i tahkîkat etmemiş olacağı cihetle a'zâsını nâmuslarından emîn ve binâen-aleyh sıhhatinden mutmaîn olduğu komisyonun tahkîk raporunu imzâlayıb buna ve kendi ma'lûmât-ı husûsîyyesine binâen mütâla'asını beyân edeceğini söylemiş ve üzerine binâ-i müdde'â eylemek istediği ma'lûmât-ı husûsîyyesinden rüsûmat-ı müsteşârî Berteram Efendi'den rivâyet-i dermeyân etdiğim müşârun-ileyh Berteram Efendi tarafından kat'iyyen tekzîb edilmiş olduğundan kat'-ı nazar umûr-ı resmiyyede ma'lûmât-ı husûsanın mu'teber olamayacağı derkâr iken bu noktada ısrâr etmişdir. Hakîkat-i hâl bu merkezde iken Paşa-yı müşârun-ileyh tarafından işin Almanya sefîrine hakîkât tahrîf edilerek ya'nî kendine teftîş-i askeri komisyon-ı âlîsinin güyâ sahte bir raporunu imzâ eylemek teklîf buyurulub kendisi bunu kabûl etmediği yolunda gösterilerek söylendiği Der-sa'âdet İngiltere sefîrînin Almanya sefîrine atfen vukû' bulub mesmû'-ı âl-i cenâb-ı pâdişâhî buyurulan ifâdesiyle mâ'lûm olmuş olduğundan müşârun-ileyh Kampehofez Paşa'nın sebebi anlaşılamayan ve teftîş-i askerî komisyon-ı âlîsinin mugâyir-i hakîkat rapor yaptığı yolunda bir tecâvüz ve isnâda kıyâm ve kendisi bizzât tahkîkâta gitmek istemeyerek komisyon-ı âlî-yi mezkûrun muvâfık-ı hakîkat olarak yapacağı ve bedhâhâne zarfından evvelce neşr olunan ekâzib üzerine Avrupa'da hâsıl olan yanlış zehâbın tashîhine hizmet edeceği derkâr olunan bir raporun şimdiden hükmünü izâleye akdem ve behe-mehâl Hükûmet-i Seniyye'ye ittihâm fikir ve niyyetine mebnî olmak lâzım gelen şu hareket îcâb edenlere tefhîmiyle bu maddeden dolayı oraca husûlü melhûz olan yanlış zehâbın tashîhine himmet olunması emr u fermân buyurulmuşdur. **[33]**

Kâtib-i Husûsî Mehmed Kâmil Bey'e

Sefâret-i seniyyenin telgraf ücret ve masârıf-ı sâiresi ma'âşât ile berâber yedi aydan beri tedâhülde kalmak hasebiyle hazîne-i celîlenin müzâyaka-i hâzırasına mebnî ve şimdiye değin imkân dâ'iresinde istikrâz ve veresiye mürâca'âtla gerek

sefâretin masârıf-ı kesîresine mukâvemet ve gerek kût-ı lâyemût (...) müdâvemet kâbil olabildi ise de artık vesâ'it-i mezkûrenin dahi fikdânı hasebiyle zarûret son dereceye vâsıl olduğundan hiç olmaz ise istihsâl-i nafaka için yegâne melce' ve penâhımız olan veliyy-i ni'met-i bî-minnetimiz efendimiz hazretlerinin ihsân ve merhamet-i şâhânelerine dehâlet eylerim efendim.

Kâtib-i Husûsî Mehmed Kâmil Tarafından

Fî 27 Teşrîn-i evvel Sene [1]896

Mahafaza-i esrâr ve gümanda kalmak üzere imparator hazretleri bir aralık zât-ı akdes-i hûmâyûn-ı cenâb-ı pâdişâhîye bir tüfenk ihdâ buyurdular idi.İşbu tüfenk o vakitden şimdiye değin dâire-i husûsîyye-i hümâyûnda kâin silâh-hâne-i hâs-ı hazret-i cihân-bânîde kemâl-i mahremiyyet ve mahtûtiyyetle mahfûzdur ve ân-ı müte'âkibasker mavzer tüfenkleriyle teslîh buyurulmuşdur. Ancak mübâya'a olunan mikdâr-ı eslihâ îrâde-i hümâyûnların sunûf-ı muhtelife-i askeriyyesinin mikdârına gayr-ı kâfî olduğundan noksânın ikmâli lâzım geldi binâen-aleyh 7,65 çapında ve küçük mavzer tüfenklerinin kalibresinde olmak ve Almanya asâkîr-i imparatoriyesinin ellerinde bulunan eslihâya tamâmıyla mutâbık fakat mavzer tüfengi nâmıyla ma'tûf bulunmak üzere lüzûmu mikdârı tüfenklerin i'mâl ve bey'inde teshîlât irâe etmesinin mavzer fabrikası sâhibine ve sâye-i lâzıme icrâsı husûsunda Hâriciyye Nâzırı'na emr ü tenbîh buyurulduğu hâlde nezd-i mekârim-i reft cenâb-ı pâdişâhîde mûceb-i mahzûziyyet-i vefire olacağının imparator hazretlerine sûret-i mahremiyyede olarak taraf-ı eşref-i hazret-i pâdişâhîden beyân olunmasıyla ve bu teblîgât-ı mühimme ve mahremânenin sûret-i isti'mâlinde ne kadar mahâret irâe eder ve ne derece istihsâl-i netâyice muvaffakiyyet eyler iseniz o mertebe nâil-i taltîfât-ı seniyye olacağı ber mantûk-ı emr u fermân-ı hümâyûn-ı cenâb-ı mülûkâne teblîğ olunur, ol bâbda

Kâtib-i Husûsî Mehmed Kâmil Bey'e

Fî 29 Teşrîn-i evvel Sene [1]896

Cevâb, 27 Teşrîn-i evvel -i Efrencî

Veliyy-i ni‘met-i bî-minnet-i şevket-meâb efendimiz hazretlerinin âmâl ve makâsıd-ı hümâyûnlarının husûl-i emrinde sarfı mesâ‘î-yi mümkünâne ferîka-i zimmet-i mülûkiyyetinden olduğu üzere esliha-i mutâbık hakkında imparator hazretlerine îfâsı fermân buyurulan **[34]** teblîgâta vâsıta-i münâsebe buranın usûl-i iktizâsınca yine Hâriciyye Nezâreti bulunduğundan Barona Marshall ile sûret-i husûsîde bi’l-mülâkât iki hükümdâr-ı zîşân beyninde mevcûd olan kemâl-i dostî ve muhâdenet arasıra ibrâz-ı âsâr-ı fi‘liyyesi ne mertebe dâ‘î-yi muhsinât olmakda idiğine dâ’ir ba‘zı mukaddemât-ı mufassala ve hasene irâdından sonra telgrafnâme-i aliyyelerininin muhteviyyâtını tamâmen kendilerine tefhîm ve bu teblîgâtın gâyet mahrem tutulmasını ricâ eyledim. Müşârun-ileyhteblîgât-ı çâkerânemi hüsn-i telakkî ile imparator hazretlerine bi’l-etrâf arz ve alacağı cevâbı bize geri teblîğedeceği ve keyfiyyeti gâyet mahrem tutacağını va‘d ve te’mîn eylemiş olmakla efendim.

Vuku‘ Bulan Teblîğ Üzerine Baron Marshall’a Gönderilen Muhtıra Sûretidir

[Fransızca Bölüm] **[35]** *[Fransızca Bölüm]*

Kâtib-i Husûsî Mehmed Kâmil Bey Tarafından

Fî 3 Teşrîn-i Sânî Sene [1]896

[Kenar notu]: “Bubâbda mâbeyn-i hümâyun doğrudan doğruya iş‘âr-ı vukû‘ bulmayub Hâriciyye Nezâreti Celîlesi’ne irsâl edilmiş olan tegrafnâmeye cevâb olsa gerekdir.

Cevâb: Ûmur-ı mâliyyeye dâir Hâriciyye Nezâreti’nin etdiği beyân olunan ihtârât-ı arz-ı atabe-i ulyâkılınan beyne’d-devleteyn câygîr olan münâsebât-ı dostâneye göre nâzır-ı müşârun-ileyhin ihtârâtı hissiyât-ı hayırhâhâne eseri olacağından mûceb-i mahzûziyet-i seniyye olmak tabi‘îdir. Şû kadar bu def‘a alınan ma‘lûmât ( ) nazaren Fıransız tahvîlât-ı Osmâniyye hâmillerinin Duyûn-ı Umûmîye Vekîli Kumandan Berje’nin umûr-ı mâliyye-i devleti murâkabe altına almak üzere

Paris'de ba'zı teşebbüsâtda bulunduğu ve bu (…) bir mukaddeme-i muvaffakiyyet **[36]** temhîd etmiş olmak için tazmînât-ı ceriyye vesîlesiyle Rusya hükûmeti tarafından Duyûn-ı Umûmiye İdâresi tarafına bir vekîl nasb etdirmek teşebbüsünde bulunmak üzere Petersburg'a gitmiş olduğu anlaşılmasına göre nâzır-ı müşârun-ileyh tarafından dermeyân olunan ihtârâtın sâde te'mînât-ı hâlisa eseri olmayıb ma'lûmât-ı esâsiyyeye müstenid olmayacağı derkâr bulunduğundan nâzır-ı müşârun-ileyhin edeceği hiss olunan müdâfa'ata rehber olmak için berâber îzâhât i'tâsına hâcet-ı hissetmişdir. Şöyle ki iş bu murâkabe müdâhalesi o gün mes'elesi zuhûr etdiği esnâsında dahi mevz-ı bahs olunmuş ise de ol vakit Almanya sefâretiyle burada bulunmuş olan Kont Hatesfel'den tavsiye ve ihtârâtı üzerine tahvîlat-ı Osmâniyye fâizleri yol, tuz, müskirât gibi altı kalemin rüsûm-ı ma'lûmesinin dâinler tarafından müntehâb vekîller tevdî'iyle te'mîn olarak on sekiz seneden beri bu âna kadar rüsûm-ı mezkûre işbu vekîller tarafından kemâl-i serbestî ile idâre olunarak taraf-ı Hükûmet-i Seniyye'den hiçbir müdâhale vukû'a getirilmemiş olduğu gibi Rusya'nın tazmînât-ı ceriyyesi devletin en sağlam vâridâtından muntazaman verilmekde ve bir taksîti bekâyâda bırakılmamakda iken şimdi nâgehân olarak öyle bir mes'elenin mevz-ı bahs ve Duyûn-ı Umûmîye'de bir güne hisse veya menfa'ti olmayan Rusya Hükûmeti tarafından bir vekîl nısbına teşebbüs edilmesi Devlet-i Aliyye'nin ahidnâmesiyle de te'mîn edilmiş olan istiklâline fevka'l-âde naks irâd edeceği gibi tahvîlâtın kısm-ı a'zâmını hâmil olan Fıransız duyûn vekîllerinin ekseriyyeti vesîlesiyle Fıransız hükûmetinin âmâli müstakbele-i siyâsiyyesine gâyet muhâtarâlı ve tehlikeli bir kapı küşâd eyleyeceğine ve bu cümleler ile berâber geçende dahi bildirildiği üzere Devlet-i Aliyye ba'zı tasrîf icrâsıyla sene-i atiyyeden i'tibâren buracasını tevâzun etdirdikden başka bir milyon iki yüz bin lira mikdârı bir fazla varidât dahi ( )( )( )masârifât, ma'âşât ve ihtiyâcât-ı sâiresini taht-ı te'mînât almış olduğuna binâen saltanat-ı seniyyece fevkalâde muzîr olmasıyla son mertebeye kadar müdafa'ası tabî'i olan böyle bir teklîfe Almanya Devleti'nin mani' olacağı emsâliyle müsbet olmakla buralarının gâyet mahremâne olarak ve mâhirâne bir sûretde nâzır-ı müşârun-ileyh teblîğe mu'âvenet-i dostânesi ve va'd ve te'mîn alınmasına bedel

gayretle alınacağına netîcenin arz uatebe-iulyâkılınması ve bubâbda istihsâl edecekleri muvaffakiyyetin hakk-ı atûfîlerinin avâtıf-ı aliyye-i cenâb-ı pâdişâhîyi müstelzim olacağının muhakkak olarak bilinmesi ber-mantûk-ı emr u fermân-ı hümâyûn-ı cenâb-ı pâdişâhî teblîğ olunur.

Kâtib-i Husûsî Mehmed Kâmil Bey'e

Fî 4 Teşrîn-i Sânî Sene [1]896

Cevâb, 2 Teşrîn-i Sânî-i Efrencî

Baron Marshall ile bi'l-mülâkât telgrafnâme-i âlîleri mündericâtı mahremâne olarak teblîğ ve ol bâbda akl-ı kâsırânem yetdiği mertebe ifâdât-ı münâsebe ilede te'yîd eyledim. Müşârun-ileyhin gayr-ı resmî olarak i'tâ eylediği cevâb ber-vech-i âtî arz olunur.

"Almanya Devlet'i saltanat-ı seniyye hakkındaki efkâr-ı dostânesi cihetiyle her vakitki gibi bu kere dahi mu'âvenet-i matlûba îfâsına hâzır ise de bu mu'âvenetin istihsâli yine hükûmet-i seniyyenin elindedir. Şöyle ki Devlet-i Aliyye'nin hâl-i hâzır mâliyyesi o dereceye varmışdır ki mâliyûn nazarında i'tibârı mahv olmuş ve bu hâl bekâ-i devletce bile celb-i muhâtara bulunmuşdur. Bu cihetle devletin bu vechesince tevâzün-i hâll olduğu sözü i'tibâr-ı mâliyyenin i'âdesine kâfî olmayıb bubâbda âsârı fi'liyye gösterilmek iktizâ eder ya'nî maksadıaliyyenin Duyûn-ı Umûmîye İdâresi'ne â'id mahsûsâta müdâhele etdiği ve yahud tahvîlât-ı Osmâniyye fâizlerini vermediği husûsları evvel-mûcib-i i'tibâr-ı mâliyyenin inkirâzına mebnî zarar-ı âmı def' için bu dereceyi fi'len taht-ı te'mîne almakdır. Binâen-aleyh Devlet-i Aliyye Avrupa'nın müdâhalesine meydân vermezden evvel iktizâ eden Avrupa mâliyûnu ile bi'l-müzâkere bilâ-ifâte-i vakt kendiliğinden bir usûlü teftîş ittihâz eder ve bu sûretle hiç olmaz ise i'tibârı mâliyyesinin tamâmen i'âdesine değin Avrupayı te'mîn vesâiline teşebbüs eyler ise Almanya Devleti dahi müdâhalât-ı düveliyyeye mahal vermeyecek sûretde îfâ-i mu'âvenete çalışıraksi takdîrde Avrupa devletleri tarafından bir usûl-ü teftîş icrâsı mecbûriyyeti husûl olacakdır ki böyle bir müdâhaleyi kâbûle âkıbetu'l-

emr Devlet-i Aliyye mecbûr olacakdır. Nitekim şimdiye değin mesâil-i sâire hakkında evvelce verilen nasâyih-ı hayırhâhâne isfâ edilmeyib nihâyet daha ağır şerâitin kabûle mecbûriyyet husûl olmuşdur. Binâen-aleyh iş işden geçmezden evvel bu nasâyih-i dostâniyi tekrâr ederim." Ol bâbda efendim.

Kâtib-i HusûsîMehmed Kâmil Bey'e

Fî 14 Teşrîn-i Sânî Sene [1]896

Berlin'de neşr olunan *Lokal AnçaykerGazetesi'nin* buradaki muhâbirinin müşîr Fu'âd Paşa ile vukû' bulan bir mülâkâtına dâir mezkûr gazeteye gönderdiği telgrafnâme mündericâtı serâpâ muzırr ve menâfî'-i saltanat-ı seniyye'ye mugâyir olmakla ve bunun yarınki Pazar günü neşr olunacağı anlaşılmakla her ne yapılır ise yapılsın mezkûr telgrafnâmenin men'-i intişârına gayret ve birde mücezzi merkûm münâfi'-i saltanat-ı seniyye'ye hizmet edeceğini mezkûr gazete irâdesine ta'ahhüt etmiş iken şimdi böyle bir tarîk-i bedhâhâne isti'mâl etmesi Almanya kavminin Devlet-i Aliyye'ye olan muvâlâtına münâfi' düşeceğinden mezkûr gazete idâresine tevhîm ile bu muhbîrin kaldırılması husûsu dahi bedel-i himmet buyurulması ber-muktezâ-yı irâde-i seniyye-i hazret-i pâdişâhî teblîğ ve cevâb-ı atûfîlerine intizâr olunur.**[38]**

Kâtib-i Husûsî Mehmed Kâmil Bey'e

Fî 14 Teşrîn-i Sânî Sene [1]896

Cevâb, 14 Teşrîn-i Sânî-i Efrencî

Hemen mezkûr gazete idâresine mürâca'âtla muhbîr tarafından henüz öyle bir telgrafnâme gelmediği anlaşılıb geldiği takdîrde dahi gazeteye ademi tercih husûsuna çalışılmakda olduğu ve husûlü muvaffakiyyet me'lûl bulunduğu arz olunur efendim

Mir-i Mûmâ-ileyh

Fî 16 Teşrîn-i Sânî Sene [1]896

29 Teşrîn-i evvel -i Efrencî Tarihli Telgrafnâme-i Âcizâneme Zeyldir

Her ne kadar bizim küçük mavzer tüfenkleri Almanya tüfenklerine müreccah ise de Almanya asâkiri elinde bulunan tüfenklere tamâmıyla mutâbık sûretde ve arzû olunan çapda mavzer fabrikasında saltanat-ı seniyye için esliha i‘mâli husûsu harbiyye nezâretinin muvâfakatı istihsâl edildiği ve binâen-aleyh taraf-ı eşref-i hazret-i pâdişâhîden ârzû buyurulan eslihanın istihsâli zımnında tarafımızdan mezkûr fabrika müdîrine bi‘l-mürâca‘ât şerâit-i imâliyyeye karâr verilmesiyle matlûb hâsıl olacağı Baron Marshall tarafından sefâret-i seniyyeye gönderilen me’mûr-ı mahsûsî ifâdesiyle arz olunur efendim.

Mir-i Mûmâ-ileyh

Fî 16 Teşrîn-i Sânî Sene [1]896

14 Teşrîn-i Sânî-i Efrencî Tarihli Telgrafnâme-i Âcizâneme Zeyldir

Mebhûsün-anh telgrafnâme Pazar gecesi matba‘aya vürûd etmiş ise de sefâret-i seniyye tercümânı verilen va‘d mûcebince şimdiye değin neşr edilmeyib fakat dün akşam ve vârid olan yirmi bir telgrafnâmeye nazaran muhbirin Fu’âd Paşa’ya nâmusu üzerine söz verdiğinden bahisle yarın ki nüshada neşrine mecbûriyyet hâsıl olduğu ve şu kadarki bize bir cümle olmak üzere ba‘zı ta‘bîrât-ı gayr-ı münâsebenin tayy edileceği idârehâne tarafından ifâde olunmuş ve muhbirin kaldırılmasına dahi muvâfik edilmeyerek gazete baş muharririne her sûretle vukû‘ bulan taltîf va‘dlerimiz semeresiz kalmış olmakla efendim.**[39]**

Mâbeyn-i Hümâyûn Baş Kitâbet-i Celîlesi’ne

Fî 13 Kanûn-ı Evvel Sene [1]896

Berlin Tağbelat Gazetesi bu akşamki nüshasında hâkân-ı sâbıkın firâr eylediğine dâir Der-sa‘âdet’den vürûd bir telgrafnâme neşr edib yarın ki gün Pazar olmak münâsebetiyle gazeteler çıkmayacağından pazar-ertesi tekzîb keyfiyyet etmek üzere emr-i telgrafîde istirhâm olunur efendim.

Kitâbet-i Müşârun-ileyhe

Fî 13 Kanûn-ı Evvel [1]896

Dün gece Potesdam Sarâyı'nda tertîb edilen mûsiki cem'iyyetinde ba'zı süferâ ve ricâl ile berâber çâkerleri dahi med'uvven hâzır bulunarak imparator hazretlerinin süferâ ile berâber görüştükden sonrada çâkerlerine dahi tevcîh-i hitâb ile afiyet-i cihân-kıymet hazret-i pâdişâhîyi bi'l-isti'fâr Der-sa'âdethareket-i arz-ı i'âne vesîlesiyle ihdâs ve bu kere kendilerine dahi ihdâ buyurulmuş olan madalyadan dolayı zât-ı akdes-i hümâyûn-ı hazret-i pâdişâhî arz-ı teşekkürle muhtelif madalyalarla berâber sînelerinde mu'allak bulunan mezkûr madalyayı gösteren işte ma'a'l-memnûniyye bu madalyayı dahi taşıyorum buyurdular. Ba'dehû Memâlik-i Şâhâne'nin ıslahât-ı hâzırasından su'âl buyurmaları üzerine tafsîlâtını hükümet-i İmparator'un Hâriciyye Nezâreti'ne teblîğ eylediğim vecihle ıslahâtın kısm-ı küllîsi tamâmen hitâm bulub kısm-ı cüz'îsinin dahi karîben ikmâl edilmek üzere olduğu cevâbını i'tâ eylediğimde imparator hazretleri büyük küçük ba'zı iktidarsız me'mûrların tebdîli ile yerlerine münâsiblerinin ta'yîni cümle-i ıslâhâttan olacağı i'tikâdında bulunduklarını ifâde buyurdukları arz olundu efendim.

Kâtib-i Husûsî Mehmed Kâmil Bey Tarafından

Fî 13 Kanûn-ı Evvel Sene [1]896

Cevâb, 12 Kânûn-ı sânî Sene [1]896

Şâyi'-i ma'rûz müfsîdât-cûyân tarafından tasannu' edilmiş bir urcûfe-i sârifedir. Müşârun-ileyh hazretlerinin kemâl-i istirâhatle (...) zamân etmekde olub böyle bir şeyinaslı ve imkânı yokdurbinâen-aleyhkeyfiyyetin bir sûret-i münâsebede tekzîbi emr u fermân mâhiyyetine cenâb-ı pâdişâhî iktizâ-i âlîsindendir, ol bâbda.**[40]**

Kâtib-i Husûsî Mehmed Kâmil Bey Tarafından

Fî 14 Kânûn-ı Sanî Sene [1]896

Hakân-ı sâbıkın firârına dâir *Berlin Tağbelat Gazetesi'nin* etdiği neşriyâtın bî-esâs olduğu dünkü telgrafnâme ile bildirilmişdi işde bunu müeyyed olarak mezkûr gazetenin muhâbiri tarafından Almanca yazılan telgrafnâmebi't-tercûme kendisine imzâ etdirilerek zîrde derc kılınmış ve metni de doğrudan doğruya gazete idâresine bi't-telgraf şimdi yazmışdır.Bunun serî'an mezkûr idâreye i'tâsıyla neşr etdirilmesi ber-mantûk-ı emr u fermân-ı cenâb-ı pâdişâhî teblîğ olunur, ol bâbda.

İmza: Mehmed Kâmil

Sultan Murad'ın firârına dâir deverân eden şâyia'nın bî-esâs olub eseri bedhâhî olduğu tahakkuk eyledi. İmza: Mifent

Kâtib-i Husûsî Mehmed Kâmil Bey'e

Fî 15 Kânûn-ı evvel Sene [1]896

Cevâb, 14 Kânûn-ı evvel

Şâyi'a-i mezkûr Berlin'in mu'teber gazeteleriyle sefâret-i seniyye tarafından dünkü gün tekzîb olunduğu misillü*BerlinTağbelat Gazetesi* dahi bu sabah tekzîb eyledi ma'a-hâzâ telgrafnâme-i âlîlerine zeyl buyurulan muhâbirin telgrafnâmesi dahi mezkûr gazetenin yarın sabahki nüshasıyla neşr olunacağı arz olunur efendim.

Kâtib-i HusûsîMehmed Kâmil Bey Tarafından

Fî 28 Kânûn-ı evvel Sene 1896

Mahremânedir. Bi'z-zat taraf-ı vâlâ-i sefîrânelerinden hal-olacaktır.

Bu günlerde Devlet-i Mu'azzama'nın Der-sa'âdet süferâsı mütevâliyen ictimâ' ve hîn-i ictimâ'larında kâtibîn bile mevcûd bulunmayarak müzâkere eylemekde oldukları ve güyâ bunların her birisi müzâkere-i vâkasını kendi devletine iş'âr ile taht-ı tasdîka aldırdıkdan sonra Bâb-ı Âlî'ye bildirmek ve yahud müttefikan bir şey teklîf etmek azminde bulundukları haber veriliyor ki bu dahi her nedenibâret ise bura süferâsının harekât-ı hod-pesendânelerine ba'zı bedhâhânenin inzimâm

ârzûlarından tevellüd etmiş olacağından şübhe olmadığı gibi zikr olunan ictima‘ât-ı mezkûrât netîcesi de Devlet-i Aliyye hakkında muzırr olacağı zann olunmaktadır. Zât-ı vâlâ-i sefîrâneleri ise veliyy-i ni‘met-i bî-minnetimiz şevket-me’âb efendimiz hazretlerinin şimdiye kadar la-yu‘adavâtıf-ı aliyye cenâb-ı pâdişâhîlerinin ve i‘timâd-ı mahsûs-ı şâhânelerinin mazhar olmuş sıdk ve ubûdiyyetle mütehayyiz-i hayırhâh bir bendeleri olduklarından süferâ cânibinden vukû‘ bulan mezkûrâtın ve ityân olunması melhûz olan mâru’l-arz teklîfin ne gibi bir şey olması muhtemel olduğunun ve bubâbdaki tahkîkât ve ıtla‘ât ve ma‘lûmât **[41]**atûfîleri üzerine ne fikr hâsıl edildiğinin sür‘at-i mümkine ile ve mahremâne olarak arz-ı atebe-i felek mertebe-i hazret-i hilâfet-penâhî buyurulması lüzûmu ber-mantûk-ı emr u fermân-ı cenâb-ı pâdişâhî teblîğ ve selâmet-i encâm-ı cenâb-ı veliyy-ini‘met-i bî-minnet-i a‘zamî ile taltif buyuruldukları tebşir olunur, ol bâbda.

Kâtib-i Husûsî Mehmed Kâmil Bey’e

Fî 28 Kânûn-ı evvel Sene [1]896

Cevâb, 28 Kânûn-ı evvel-i Efrencî

Velliyy-i ni‘met-i bî-minnet şevket-meâb efendimiz hazretlerinin bu kere dahi bu telgraf hakkında râyegân buyurdukları iltifât-ı cihândârî ve selâm-ı selâmet encâm-ı hümâyûnlarının arz-ı teşekkürâtındanâciz olarak vird-i zebânım olan du‘â-i temâdî-yi ömrü âfiyet-i hilâfet-penâh hayırlarını tekrârdan sonra su‘âl buyurulan husûsât hakkında şu vecihle arz-ı cevâba cesâret eylerim. Şöyle ki Almanya Hâriciyye Nezâretime’mûrları Devlet-i Aliyye tarafından va‘d buyurulan ıslahâtı lâyıkıyla icrâ olunmadığı ve İslâm ve Hristiyân me’mûrlar hüsn-i intihâb edilmediği ve umûr-ı irâdenin te’mîn-i hüsn-i cereyânı içinumûr-ı mâliyyenin dahi ıslâhı lâzım geldiği zımnında idâre-i lisân eylemelerine ve buradaki ba‘zı süferâ dahi bu fikri te’yîd ile berâber Memâlik-i Şâhâne’de me’mûrîn mes‘ûl olmadığından mesâlih-i devletin te’mîn-i intizâm cereyânı için sadrazamdan bidâ’et ile en küçük me’mûrların bile ta’yîn mes‘ûliyyetleri lüzûmu müte‘âlasında bulunmalarına nazaran Der-sa‘âdet süferâsı müzâkerâtının Devlet-i Aliyye’nin umûru mülkiyye ve maliyyesine dâir

olduğu anlaşılıyor. Ve birde bunların isti‘mâl eyledikleri lisâna göre Devlet-i Aliyye’nin umûr-ı dâhiliyyesinin ıslâhı te’mîn edilmedikce Avrupa âsâyişi tehlikeden kurtulamayacağından bu cihetle müzâkerât-ı meb‘ûsanın ıslâhât-ı mutasavverânın te‘mîn-i icrâsı için bir nev‘i teftîş usûlünün dahi hâvî olacağı i‘tikâdını hâsıl eyledim. Süferâ-i mûmâ-ileyhin makarrarâtına Bâb-ı Âlî muhâlefet eylediği takdîrde devlet-i muazzamanın vesâ’it-i tasdîkiyyeye mürâca‘ât eyleyeceklerine dâir gazeteler tarafından ba‘zı havâdis işâ‘at eylemiş ise de bubâbda hiçbir haber-i sahîh istihsâl edemedim. Ber-minvâl-i ma‘rûz-ı ıslâhât-ı mev‘ûdenin icrâ edilmediğine vesâireye dâir vukû‘ bulan ifâdâtı tashihde kusûr olunuyor ise de ma‘a’t-te’essüf Der-sa‘âdet süferâsının rey’i ve mâruzâtları düvel-i metbû‘aları nezdinde düstûru’l-amel olduğunu dahi alâka-i arz eylerim.**[42]**

İşte bu suâl buyurulan mevâddı hakezâ şimdiye değin hâsıl eylediğim ma‘lûmât bundanibâret olub yine tahkîkâta devâm edilmekde olduğu arz olunur efendim.

Mâbeyn-i Hümâyûn Baş Kitâbet-i Celîlesi’nden

Fî 30 Kânûn-ı evvel Sene [1]896

Cevâb, 29 Kânûn-ı evvel-i Efrencî

Hâriciyye Nezâreti tarafından dahi mufassalan teblîğ olunduğu üzere ıslâhât lâyihası kâme-i mevkî‘i tatbîka konulmuş ve hâricinde olarak bir hayli icrâ‘ât ve ıslâhât-ı fi‘liyye gösterilmiş olduğu gibi Bank-ı Osmânî Müdûr-i Umûmîsi’nin taht-ı tasdîkinde olarak 80 bu kadar bin lira fazla ile bu derece devleti tevâzun etdirilerek müdebbir-i mûmâ-ileyhin tertîbiyle i‘lân kılınmış ve muhâfazası zımnında dîvân-ı muhâsebâna me’zûniyyet-i kâmile verilerek riyâsetine meşâhir riyâziyyûndan ve erbâb-ı istikâmetden müşîr Tevfik Paşa ta‘yîn olunmuşdur. Bununlada iktifâ olunmayarak Mâliyye Nezâreti Müsteşârlığı vekâletinde Almanyalı bir tramafez ta‘yîn ve me‘mûriyyet olunan hüsn-i intihâbını te’mîn ve nezâret almak vazîfesiyle mükellef ve huzûr-ı mekârim-i cenâb-ı pâdişâhîde ve vükelâ-yı devlet

muvâcehesinde muhâlif ve erbâb-ı iktidardan mürekkeb bir komisyon teşkil buyurulmuşdur. Hükümet-i Seniyye Memâlik-i Şâhâne'nin isti'dâd ve kâbiliyyetiyle mütenâsib daha ziyâde ta'mîm-i ıslâhat hakkında buyurula gelen niyyât-ı hayriyye-i cenâb-ı pâdişâhîyi mevkî'-i fi'le koymak üzere dir. Hal böyleyken ba'zı ıslâhat teklîf etmek üzere süferânın müzâkerâtı devletin istiklâlini halel-pezîr etmekden başka bir netîce ta'yîn edemez. Ma'a-mâfih Avrupa Cemiyyeti Fesâdiyyesi bundan evvel dahi Devlet-i Aliyye üzerine böyle bir tehâcüm etmemişler idi. Ol vakit Kont Haçlefet imparator hazretlerinin büyük pederleri İmparatorluğu hengâmında bura Almanya sefâretinde bulunub kendileriyle bi'l-müzâkere ol günün terkini ve Düyûn-ı Ûmûmiyye İdâresi'nin te'sîsini ihtâr etmekle bu nasîhati kabûl ve icrâ buyurularak mes'ele ber-taraf olmasından bu def'a dahi Almanya Sefâreti imparator Hazretleri'nden bi'l-istizân icrâsı lâzım gelen ıslahâtı gösterir ise nazar-ı mütâla'aya alınur kâbil-i icrâ olan kısmı icrâ olunur ve mümkinü'l-icrâ evvel miyânı hakkında dermeyân olunacak mahsûsâtı imparator hazretlerinin nazar-ı tedkîk ve temyîzine vaz' kılınır ki şu sûretle hem mikdârı ıslah hâsıl oluyor ve hem de devletin istiklâli muhâfâza ediliyor. imparator hazretlerinin muvâfakatlarını dirîğ buyurmazlar ise büyük pederlerinin zamânından beri meşhûr olan ve ba'is-i minnetdârı bulunan müessir-i ulviyyeyi bu def'ada ibrâz buyurmuş olurlar. Binâen-aleyh ( ) da imparator hazretleri'yle mülâkât içine teşebbüsât-ı lâzıme icrâ ile **[43]** (…) kendilerine güzelce dermeyân olunmağı mu'âvenet-i samîmiyyelerinin bizzât ve şâyet imparator hazretlerinin meşgûliyyet veya bir mâni'ası hasebiyle mülâkâta müyesser olamadığı takdîrde Baş Vekîl Hazretleri'nin vesâ'it-i hayırhâhâneleriyle kendilerine iblâğ olmaz ise çünkü süferânın ictimâ'ât ve müzâkerâtı kemâl-i keremiyle devâm etmekde olduğundan olmuş bitmişdir hükmünde bir lâyiha takdîm olunmaksızın işin önünün alınması îcâb edeceği cihetle ( ) ( ) sür'at iltizâm olunması husûsunda ibrâz edecekleri eser-i dirâyet ve mahâret hakk-ı atûfîlerinde mûceb-i mükâfât ve atûfet-i seniyye olacağından şimdiye kadar isbât buyurdukları sadâkat ve samimiyyetin bu husûsda dahi irâesine gayret buyurulması ber-muktezâ-

yı îrâde-i seniyye-i hazret-i pâdişâhî teblîğ ve cevâbı serî‘an vâlâlarına intizâr olunur, ol bâbda.

Mâbeyn-i Hümâyûn Baş Kitâbet-i Celîlesi’ne

Fî 31 Kânûn-ı evvel Sene [1]896

Cevâb, 30 Kânûn-ı evvel-i Efrencî

Prens Hohenlohe’yi ancak bu akşam görmeye muvaffak olarak sene-yi cedîde yortuları münâsebetiyle bugünlerde imparator hazretleriyle maslahat üzerine mülâkât edilemeyeceğini anladığımdan telgrafnâme-i alîlerinde iş‘âr buyurulan husûsâtı tamâmıyla tafsîlât-ı lâzıme ile Prens müşârun-ileyhe teblîğ ve keyfiyyetin lâyıkı cihetiyle serî‘an imparator hazretlerine arzı zımnında mu‘âvenet-i hayırhâhânesi dirîğ eylemeyeceğine ve eser-i i‘timâd ve iltifât-ı şâhâneyi tefhîm eyledim. Prens müşârun-ileyhe işbu iltifât ve i‘timâd-ı şâhâneden dolayı beyân-ı teşekkürden sonra keyfiyyetin buraca matlûb imparator hazretlerine arzına hâzır ise de Almanya Devleti bu mes’elede diğer devletlerleve husûsen Avusturya Devleti ile müttehit bulunduğundan şimdi ne vecihle onlardan ayrılmak mümkün olacağını ifâde eylediğinde çâkerleri cevâben Der-sa‘âdet süferâsı netîce-i müzâkerâtlarında ittifâk-ârâ husûl edemezler ise ve yahud teklîf edecekleri mevâdd-ı cânib-i hükûmet-i seniyyeden şâyân-ı kabûl görülmez ise çünkü devlet-i müşârun-ileyhin şarkdaki münâfıkları mütebâyin bulunduğundan şimdiki ittihâd-ı muvakkatin zâten hükmü kalmayacağı ve bi’l-akis ârzû-yı şahânenin icrâsına imparator hazretlerinin muvâfakatları istihsâl olunduğu takdirde hem matlûb hâsıl olmuş ve hem de Devlet-i Aliyye’nin istiklâliyle gayr-ı münâsib bir teklîfde bulunmamış olacağını arîz ve amîk hikâye ile kendini iknâ‘-ı bedel-i mecbûr eylediğim gibi yarın ki Cuma‘ günü re’s-i sene tebrîkini arz etmek üzere hey’et-i süferâ ile huzur-ı İmparatorîye çıktığımda belki bir aralık imparator hazretlerinin bu bâbda bendenize bir kaç söz söylemeleri melhûz olduğundan teblîgât-ı âcizânemin mümkün ise yarına kadararzını tekrâr rica‘

eyledim. Prens müşârun-ileyh**[44] imparator hazretleri** Berlin'e ancak yarın geleceklerinden arz vakti kalmayacağını ve her hâlde yortular münâsebetiyle üç dört gün zarfında arz-ı gayret cevâbını aldığı anda bendenize bildireceğini va'd eylemiş olmakla efendim.

Mâbeyn-i Hümâyûn Baş Kitâbet-iCelîlesi'nin

Bi'l-İrâde Muharrer 29 Kânûn-ı evvel-ı Efrencî Sene1896 Tarihli Telgrafnâmesinin Muhtıra Sûretiyle Prens Hohenlohe'ye İ'tâ Olunan Tercümesi Sûreti Zîrde Mündericdir

*[Fransızca Bölüm]***[45]**

*[Fransızca Bölüm]***[46]**

*[Fransızca Bölüm]***[47]**

Mâbeyn-i Hümâyûn Baş Kitâbet-i Celîlesi'ne

Fî 1 Kânûn-ı sânî Sene 1897

Dünkü tarihli telgrafnâme-i âcizâneme zeyldir.

Sene-i cedîde tebrîki için bugün süferâ ile imparator hazretlerinin huzurlarına çıkıldı. Müşârun-ileyh hazretleri süferâyı bir kaç söz ile birer birer taltîf buyurdukları sırada çâkerlerine dahi hitâben sene-i cedîde tebrîkini hâvî taraf-ı eşref-i hazret-i pâdişâhîden bir telgrafnâme aldıklarını ve geçen sene biraz hoş geçmemiş ise de sene-i cedîdenin hîn-i şâhânede mes'ûd olması temennîsinde bulunduklarını ifâde buyurdular. Ve süferâ-i sâire yanında tabi' şaka bir şey söylediler. Fakat bir aralık Prens Hohenlohe bendenizin yanına gelib teblîgâtınızı bu sabah imparator hazretlerin'e biraz anlatabildim. Yortular münâsebetiyle sizi kabûl edemeyeceklerini te'essüf buyurdular. Fakat işi daha lâyıklı kendilerine arz ve cavâbını aldığım ânda size teblîğ ederim" dediği arz olundu efendim.

Kitâbet-i Müşârun-ileyhe

Fî 4 Kânûn-ı sânî Sene [1]897

1 Kânûn-ı sânî tarihli Telgrafnâme-i âcizâneme zeydir.

Prens Hohenlohe ile bugün tekrâr mülâkât ederek müşârun-ileyh teblîgât-ı âcizânemi etrâfıyla imparator hazretlerine lede'l-arz cereyân eden müzâkere netîcesinde Almanya Devleti'nin bubâbda devlet-i sâire ile ittihâdı cihetiyle şimdi onlardan muvâfık musâlahat olmayacağına karâr verildiğini ve bu husûsla düvel-i sâirenin dahi Devlet-i Aliyye'nin istiklâline dokunmak niyyetinde olmadıkları zannında bulunduğunu ve Almanya Devleti'nin saltanat-ı seniyye hakkındaki inkâr-ı hayırhâhânesine tekrârhâcât olmadığını ifâde eyledi. Bunun üzerine çâkerleri müşârun-ileyhin ifâdesine nazaran Der-sa'âdet süferâ-i ecnebiyyesinin istiklâl-i Devlet-i Aliyye'ye dokunur bir karâr ittihâz etmemeleri lâzım geliyor ise de i'tikâdıma göre süferâ-i müşârun-ileyhin bu tarzda müttehiden Hükûmet-i Seniyye'ye bir karâr tahmil etmeleri bile ahâlî nazarında nüfûz-ı ma'neviyyeyi hükûmetce muzırr olub çünkü ma'lûm olduğu üzere Memâlik-i Şâhâne'de tahdîs eden mesâil sunûf-ı muhtelife-i ahâlî üzerine vakit vakit hâricten icrâ edilen fesâddan münba'is olduğundan düvel-i muazzama tarafından Bâb-ı Âlî hakkında nev'üma böyle bir tazyîk icrâsı ahâlî-yi mezkûrenın daha ziyâde cür'et ve cesâretini artdıracağından bu hâl ile dünyânın hiçbir tarafında âsâyişin mümkün olamayacağını ve binâen-aleyh geçen ki teblîğat-ı âcizânem vechine Devlet-i Aliyye'ye böyle tahmîl sûretiyle değil fakat dostâne olarak ba'zı vesâyâ icrâ edilir ise nüfûz-ı hükûmet ihlâl edilmemiş olacağından bu sûretden daha ziyâde menfa'at görüleceğini beyân ve'l-hâsıl süferâ-i mezkûrânın netîce-pezîr olması zımnında yarım sâ'atden sonra bu yolda husûsî olarak tekrâr birçok mütâla'atı ityân eyledim. Prens müşârun-ileyhi fâdât-ı **[48]** çâkerânemi dikkatle istimâ' ederek Almanya'nın devlet-i sâireden ayrılması mümkün olamayacağını tekrârdan sonra fakat saltanat-ı seniyye'nin tahkîm-i nüfûzu zımnında süferâ-i mezkûreninde mümkün mertebe icrâ-i nüfûza gayret ve bu sûretle menfa'at-i saltanat-ı seniyye'ye daha ziyâde hizmet edeceğini ifâde eylemiş olmakla ol bâbda.

Kitâbet-i Müşârun-ileyhe

Fî 4 Kânûn-ı sânî Sene [1]897

İngiltere meb‘ûsânından Sör Aşmet Bartelet ancak Kanûn-ı Evvel-i Rûmî’nin 26. Perşembe günü Der-sa‘âdet’e muvâsalat edeceğinden mûmâ-ileyhin iltimâsıyla arz olunur efendim.

Kâtib-i Husûsî Mehmed Kâmil Bey Tarafından

Fî 5 Kânûn-ı sânî Sene [1]897

Süferânın Der-sa‘âdet’de etmekde oldukları müzâkerâta dâir 28 Kânûn-ı evvel 96 tarihli telgrafnâme cevâbına ehemmiyyetle intizâr buyurulmakda olmakla serî‘an bunun ve birde müzâkerât-ı mezkûre cümlesinden olmak üzere Patrikâne tarafından a‘zâ dâhil olduğu hâlde Bâb-ı Âlî’de bir heyet-i istişârenin teşkîli teklîf olunacağı mesmu‘âtdan olmakla burasının dahi arz-ı atabe-i ulyâ kılınması ber-muktezâ-yı irâde-i seniyye-i hazret-i pâdişâhî teblîğ olunur.

Kâtib-i Husûsî Mehmed Kâmil Bey’e

Fî 5 Kânûn-ı sânî Sene [1]897

Cevâb 5 Kânûn-ı sânî-i Efrencî Der-sa‘âdet süferâsı müzâkerâtına dâir cevâb-ı âhar-ı âcizânem dünkü gün bâ-telgraf Mâbeyn-i Hümâyûn Baş Kitâbet-i Celîlesi’ne irsâl olunduğu gibi Bâb-ı Âlî’de bir hey’et-i istişâre teşkîline dâir burada bir ma‘lûmât alınmadığı arz olunur efendim.

Mâbeyn-i Hümâyûn Baş Kitâbet-i Celîlesi’ne

Fî 18 Şubat Sene [1]897

Huzûr-ı hümâyûnlarından hâl-i istirhâm olunur.

Bu gece arz olunan baloda imparator hazretleri ahvâl-i hâzıradan ve tehiyyât-ı askeriyyemizden bahs buyurdular. Kendilerinin düvel-i sâire nezdinde vukû‘ bulan teşebbüsât-ı âsâyiş-perverâne ve mu‘âvenet-i hayırhâhânelerinden dolayı minnetdâr

ve bu sâyede mes'elenin halli ümîdinde olduğumuzu ve âsâyiş-i hudûd zımnında ba'zı tedâbîr-i **[49]** askeriyye ahz eylediğimizi cevâben arz eyledim. Ba'dehû imparator hazretleri "muhâfaza-i âsâyişi içine almadan gelen muâ'veneti dirîğ etmedim fakat Yunan söz anlamıyor. Ba'zı devletler ile kendi tarafdarlarından Yunanaleyhine cebr isti'mâlinde tereddüd gösteriyor. Bu cihetle mes'elenin yalnız devletler beyninde halli husûsundaki emirlerim gitdikçe zâil oluyor. Devlet-i Aliyye tarafından silâha sarılmaktan başka çare kalmıyor. Binâen-aleyh zât-ı şevket-meâb-ı hazret-i pâdişâhî devlet ve milletlerini muhâfaza etmek için derhâl Yunanistan'a asker sevk ederek Atina üzerine yürümeli ve Yunanaskeri Girid'den çıkmadıkça asâkir-i şâhânenin dahi Yunanistan'dan çıkmayacağını i'lân etmeli. Bu sûretle mes'elenin kan dökülmeksizin bile Devlet-i Aliyye lehine tesviyyesi için Almanya'ya dahi bir vesîle-i mu'âvenet verilmiş olur. Aksi takdîrde ya'nî sâhib-i mülk tarafından eser-i hayât gösterimez ise Almanya ne yapabilir. Mes'ele-i teşbih olarak milel-i sâire dahi bunu Devlet-i Aliyye'nin za'afına hamel ile cümlesi istifâdeye kıyâm edeceklerinden â'kıbetini pek vahîm görüyorum. Elhâsıl bilâ-ifâte-i vakt Yunanistan'a karşı harekât-ı askeriyye icrâsı Devlet-i Aliyye için bir mes'ele-yi hayatiyye hükmüne girdi. Zât-ı şevket-simât-ı hazret-i padişâhi'ye olan dostluğum hasebiyle keyfiyyeti bâ-telgraf kendilerine arzını ricâ ederim" buyurdular efendim.

Kâtib-i Husûsî Mehmed Kâmil Bey Tarafından

Fî 18 Şubat Sene [1]897

Goltz[118] Paşa el-yevm orada bir fırka-i askeriyyeyi mi idâre ediyor yoksa boşda hânesinde mi oturuyor. Burasının hemen arz u iş'âr ve paşa-i müşârun-ileyhi görüb taraf-ı eşref-i hazret-i pâdişâhîden hâtır-ı istifâr buyurulduğundan teblîğiyle berâber kendisi Der-sa'âdet'den giderken Almanya'da bir sene kadar bir fırka-i askeriyyeyi idâre etmek arzûsunda olduğu cihetle Almanya'ya gitmeye mecbûr olduğu ve fakat arzû buyurduğu hâlde bir sene sonra yine Devlet-i Aliyye hizmetine geleceğini beyân etmiş olduğundan cenâb-ı seniyyü'l-cevânib-i cenâb-ı şehriyârîden

[118] Tam adı Wilhelm Leopold Colmar Freiherr von der Goltz'dur.

bir hizmete da‘vet buyurulur ise muvâfakat edib edemeyeceğinin isti‘fârı ve imparator hazretlerine mürâca‘ât etmesi lüzûmundan bahs eder ise **[50]** imparator hazretlerinin müsa‘adesi kendisinin muvâfakatına ma‘tuf ve tevfîk olduğunun ilâveten dermeyân ve ihtârı ve alınacak cevâbın serî‘an arz u ebnâsı emr u fermân-ı cenâb-ı pâdişâhî iktizâ-i âlîsindendir.

Kâtib-i Husûsî Kâmil Bey’e

Fî 18 Şubat Sene [1]897

Cevâb, 18 Şubat-ı Efrencî

Goltz Paşa Berlin’e şimendüferle iki sâ‘at kadar ba‘dehû mesâfede vâki‘ Frankurt nâm mahaldeki fırka-i askeriyye kumandanıdır. İrâde-i Seniyye’yi teblîğ için bizzât mahall-i mezkûra azîmet istizân olunur efendim.

Kâtib-i Husûsî Kâmil Bey Tarafından

Fî 19 Şubat Sene [1]897

Cevâb, 19 Şubat-ı Efrencî

Hemen müşârun-ileyh nezdine azîmetle netîce-i mülâkâtın serî‘anarz-ı emr u fermân buyurulmuşdur.

Kâtib-i Husûsî Kâmil Bey’e

Fî 20 Şubat Sene [1]897

Cevâb, 19 Şubat-ı Efrencî

Frankurta azîmet ve Goltz Paşa ile mülâkât eyledim. Müşârun-ileyhe iltifât-ı cihet-i mündericât-ı hazret-i pâdişâhîden dolayı teşekkürât ve ubûdiyyetinatabe-i mülûk mertebe-i hazret-i hilâfet-penâhîye arzını ricâdan sonra taraf-ı eşref-i hazret-i pâdişâhîden imparator hazretlerinin müsa‘adeleri istihsâl buyurulmak şartıyla emr-i

âliyye ma‘a’l-iftihar imtisâle hâzır olduğu ve fakat zât-ı akdes-i hümâyûn-ı hazret-i pâdişâhîye bir hizmet-i mühimme ve hakîkiyye ibrâz edebilecek bir mahalle ta‘yîni arzûsunda olduğundan kendisine tevdî‘ tasvîr buyurulan hizmetin neden olduğunun ol emirde telgrafla emr u iş‘ârı istirhâmında olduğu ve andan sonra cevâb-ı kat‘î vereceği arz olunur efendim.

Mâbeyn-i Hümâyûn Baş Kitâbet-i Celîlesi’nden

Fî 21 Şubat Sene [1]897

Mahremânedir.Cevâb

18 Şubat-ı Efrencî telgrafnâme-i âlînin manzûr-ı alî buyurulduğu Almanya İmparatoru hazretlerinin Yunan’ın **[51]** harekâtından dolayı Devlet-i Aliyye lehinde ve zât-ı akdes-i hümâyûn-ı cenâb-ı pâdişâhînin hatt-ı hümâyûn-ı mülûkânelerinin mu‘âvenet-i hayırhâhânelerini bu sûretle dahi ibrâz buyurmuş olmaklarından dolayı taraf-ı eşref-i hazret-i pâdişâhîden imparator hazretlerine beyân-ı teşekkürât ile berâber vâkı‘a imparator müşârun-ileyh hazretlerinin her-bârâsâr-ı âlîyyesini gösterdükleri niyyât ve muâvenât-ı hayırhâhâne nezd-i saltanat-ı seniyye’de pek kıymetdâr ve usûl-i câriyye îcâbınca imparator hazretleri tarafından şu sırada birkat daha muvâfakat-ı fi‘liyye ibrâz buyurulması (…) imkân-ârâ-yı mevkî‘-i tevkî‘ ve intizâr olduğunun kendilerine iblâğı muktezâ-i irâde-i seniyye-i hazret-i pâdişâhîdendir, ol bâbda.

Kâtib-i Husûsî Mehmed Kâmil Bey Tarafından

Fî 22 Şubat Sene [1]897

Numara 49 Cevâb, 19 Şubat-ı Efrencî

Goltz Paşa’nın hâiz olduğu fünûn ve ilm-i askeriyye nezd-i alîde müsellem olduğundan ve şu sırada ise hudûd-ı Yunaniye’den ba‘zı harekât-ı askeriyye dahi vukû‘ bulduğundan ıslâhât-ı askeriyye vazîfesiyle tavzîf buyurulacaklarının

kendisine teblîği ve alınacak cevâbın arz u itbâsı emr u fermân-ı hazret-i pâdişâhînin iktizâ-i âlîsindendir.

Mâbeyn-i Hümâyûn Baş Kitâbet-i Celîlesi'nin Bâlâda Münderic Fî 21 Şubat Sene [1]897 Telgrafnâmesinin İmparator Hazretlerine Arz Olunmak Üzere Baron Marshall Tarafından Taleb Olunan Tercümesi Sûretidir.

*[Fransızca Bölüm]***[52]**

[Fransızca Bölüm]

Kâtib-i Hûsûsî Mehmed Kâmil Bey'e

Fî 24 Şubat Sene [1]897

22 Şubat-ı Efrencî tarihli telgrafnâme-i alîleri mündericâtı Goltz Paşa'ya teblîğ olan müşârun-ileyh ıslâhât-ı askeriyye icrâsına şimdi vakit müsâ'id olmadığını ve andan başka 1886 senesinden beri yapılan kavânîn ve nizâmât tamâmiyle icrâ olunmuş ise tarih-i mezkûrda bâ-irâde-i seniyye tasdîk buyurulmuş olan tensîkât-ı askeriyyenin derece-i kifâyede bulunduğunu ve yalnız ahz-i asker ve tecemmu'-ı nizam-nâmeleri muhtâc-ı ta'dîl ise de bubâbda mir-livâ Nâzım ve Ömer Kâmil paşaların kifâyetleri müsellem oldukdan başka kendisinin efkârını dahi bildikleri cihetle kendisinin bunun için Der-sa'âdet'e celbine hâcet olmadığını ve ma'a-hâzâ kendisinin tanıdığı ve emniyyet etdiği bir kumandan-ı mu'tebere seferber ordu erkân-ı ceriyye riyâsetine ta'yîn olunmak ve i'lân-ı harbî müte'âkib buradan doğrudan doğruya mevkî'-i harbe gitmek ve yalnız harb müddetince Devlet-i Aliyye hizmetinde kalmak ve bu muvâfakatı Almanya Devleti'nin rızâsına mu'allak bulunmak şartlarıyla zât-ı şevket-simât-ı hazret-i pâdişâhîye hizmet etmek arzûsunda olduğunu beyân etmiş olmakla efendim.

Mâbeyn-i Hümâyûn Baş Kitâbet-i Celîlesi'ne

Fî 3 Mart Sene 1897

Huzûr-ı şevket-mevkûd-ı hazret-i pâdişâhiden halli istirhâm olunur.

Bu gece sarây balosunda imparator hazretleri çâkerlerine yine uzun uzadıya Girid mes'elesinden bahs ederek orada şimdi Hırıstiyanlar tarafından İslam kanının men'i arakası ve Yunanlıların tecâvüzünden dolayı tehlikeye düşen **[53]** âsâyiş-iumûmiyyenin muhâfazası emrinde sarf etdikleri müsellem ve ikdâmât neticesi olarak şimdi lehü'l-hamd bi'l-cümle devletler beyninde ittifâk husûlüne muvaffakiyyet hâsıl olduğunu ve bubâbda Rusya tarafından dahi mu'âvenet gördüklerini ve binâen-aleyh mes'elenin sulhan tesmiyesinde şimdi kıyâsen ümîd-vâr olduklarını ve geçenlerde vâsıta-i çâkerânemle icrâ buyurmuş oldukları nasâyih-i dostânelerinin taraf-ı eşref-i hazret-i pâdişahîden hîn-i takdîr buyurularak derhâl hudûd-ı Yunaniyye'de kilitliasâkir-i şâhâne tahşîdine mübâderet ve bu sûretle kendi mesâ'îlerinin teshîline müsâra'at buyurulmasından ve cevâb-ı hümâyûn-ı hazret-i pâdişâhîden pek mahzûz olduklarını ve bu aralık Rumeli vilâyât-ı şâhânesinin iktiza eden diğer mahallerine mikdâr-ı kâfî asâkîr-i şâhâne ikâmesiyle her kangı tarafda mugâyîr-i âsâyiş bir hâl zuhûr eder ise hemân basdırılmasını ifâde buyurdukları arz olunur efendim.

Mâbeyn-i Hümâyûn Baş Kitâbet-i Celîlesi'ne

Fî 28 Ramazân Sene 12 ve fî 18 Şubat Sene 1897

Ma'lûm-ı âlî-yi âsafâneleri buyurulduğu üzere Almanya İmparator'u Müteveffâ birinci Wilhem hazretlerinin yüzüncü sene-i devriyye-i velâdetlerine müsâdif olan işbu Mart-ı Efrencî'nin yirmi ikinci günü müşârun-ileyhin Berlin'de Rekz ve inşa edilmekde olan istatüsünün resm-i küşâdına ibtidâr ve bu vesîle ile icrâsı mühim olan şenlikler sırasında müşârun-ileyhin te'sîs-gerdelerinden esliha-i müze hânesinde mahfûz esliha ve elbise ve nişânları dahi teşhîr edileceğinden ve mezkûr nişânlar miyânında olub vaktiyle taraf-ı eşref-i pâdişâhîden gerek imparator müşârun-ileyh ve gerek mahdûmları müteveffâ İmparator Frederik hazretlerine ihdâ buyurulmuş olan imtiyâz-ı nişân-ı füruğ-ı efşânlarının tarih-i i'tâları bilinemediğinden bahisle işbu tarihlerin Der-sa'âdet'deki kuyûduna bi'l-mürâca'ât serî'ân kendisine bildirilmesi mezkûr müze-hâne müdürü tarafından ricâ ve iltimâs

olunmakla ol vecihle keyfiyyetin dâire-i celîlelerindeki kûyûduna tevfîkan mümkün ise bi't-telgraf (…) bendegâneme emr u iş'ârı husûsuna müsâ'ade-i alîyye-i âsafâneleri derkâr bulunmak bâbında.

Kitâbet-i Müşârun-ileyhe

Fî 28 Ramazân Sene 1314 ve fî 18 Şubat Sene 1212

Almanya İmparatoru müteveffâ birinci Wilhem hazretlerinin te'sîs-gerdelerinden olub bu günkü tarihli diğer âriza-i bendegânemde zikr-i sebk eden esliha müze-hânesinin daha ziyâde tezyîn ve tavsîfi haşmetli imparator hazretlerince pek muntazam olduğu cihetle işbu Mart-ı Efrencî'nin 22. gününe **[54]** müsâdif olan müteveffâ-i müşârun-ileyhin yüzüncü sene-i devriyye-i velâdetleri vesîlesiyle teşhîr olunmak üzere ba'zı taraflardan esliha-i atîka ihdâ ve irsâl edilmekde olduğu ve bu sırada ba'zı esliha-i atîka-i Osmâniyye dahi ihdâ olunur ise imparator hazretlerinin bâdî-yi memnûniyyetleri olacağı i'tikâdında bulunduğumuza zât-ı mezkûr tarafından kendi sâir mahsûs olmak üzere ifâde edilmiş olmakla ol bâbda.

Mâbeyn-i Hümâyûn Baş Kitâbet-i Celîlesi'nden

Fî 3 Mart Sene [1]897

3 Mart-ı Efrencî Tarihli Telgrafnâme-i Âlîleri Manzûr-ı Âlî buyuruldu.

İmparator hazretlerinin böyle dar bir zamânda dahi ibrâz buyurdukları mu'âvenet-müderrisâne ve hayırhâhâne-i haşmetânelerini veliyy-i ni'met bî-ni'metimiz şevket-meâb efendi hazretleri mâdem el-hayât unutmayacaklarının ma'a-teşekkür hemen şimdi sarây-ı imparatorîye azîmetle imparator hazretleri'nce mûceb-i tasdîk olmamak üzere baş kâtibin vâsıtasıyla iblâğ olunmuş ve imparator hazretlerinin işbu mu'âvenet-i celîlelerinin nezd-i hümâyûn-ı mülükânede müstelzem olduğu hissiyât-ı şükrânîyi beyânen bir haftaya kadar bir kıt'a nâme-i hümâyûn-ı şâhâne dahi tisyâr buyurulacağının ilâvesi emr u fermân cenâb-ı pâdişâhî iktizâ-i'alîsinden bulunmakla ol bâbda.

Bâlâda Münderic Telgrafnâmenin İmparator Hazretlerine Arz Olunmak Üzere Baron Mareşal Tarafından Talep Olunan Tercümesi Sûretidir

[Fransızca Bölüm] **[55]**

[Fransızca Bölüm]

Mâbeyn-i Hümâyûn Baş Kitâbet-i Celîlesi'ne

Fî 4 Mart Sene [1]897

Cevâb, 2 Mart-ı Efrencî

İmparator hazretlerinin Almanya dâhilinde seyahat için yine dünkü gün buradan hareket etmiş olduklarından telgrafnâme-i âlîleri mündericâtı Baron Marshall vâsıtasıyla imparator müşârun-ileyh hazretlerine bi't-telgraf arz olacak efendim.

Mehmed Kâmil Bey Tarafından

Fî 4 Mart Sene 1897

Sûret "Seline Kazâsına merbût karadan tahliyyesi edilerek bu def'a inâyet vapuruyla Kandiye'ye gönderilen 300 nüfûsu kadar ahâlî-yi müslîm miyânında kalanları katl edilmiş sûret-i vahşiyânede cerh olunmuş tâife-i nisvân ve çocuklar bulunduğu müddet ve müddet-i medîde çalılıklar içinde saklanub kalan ahâlî-yi müslimden 13 nüfûsu kendiliğinden ve 34 nüfûsu ecnebî vâsıtasıyla dünkü gün İstiye Kazâsı merkezine götürüldükleri mahaller iş'ârından ve Seline'ye dâir bu sabah sâ'at dörde kadar bir haber alınamamasından yarın sabah bir torpido vâsıtasıyla (…) amirallere oranın ahvâli hakkında ma'lûmât i'tâ edeceği İtalya kumandanının ifâdesinden anlamış olduğu mâruzdur Girid'den vârid olub sûret-i bâlâya muharrer telgrafda münderic ahvâli esef-iştimâl-i vahşiyânenin imparator hazretleriyle sâir iktizâ edenlere bir sûreti münâsebede iblâğ ve tefhîmi ve Avusturya İmparatoru hazretleri'yle sâir oraca lâzım gelenlere dahi bildirilmek üzere bunun bir kıt'a

sûretinin taraf-ı vâlâlarından Viyana sefâret-i seniyyesine hemen iş‘âr ve teblîği emr u fermân-ı hümâyûn-ı cenâb-ı pâdişâhî iktizâ-yıalîsindendir, ol bâbda.

Viyana Sefâret-i Seniyyesi’ne

Fî 20 Şubat 1312

Kâtib-i husûsî hazret-i şehriyârî sa‘âdetli Kâmil Bey Efendi hazretleri tarafından şimdi vârîd olan fî 4 Mart-ı Efrencî tarihli şifreli telgrafnâme sûretinin şeref-müte‘allik buyurulan emr u fermân-ı hümâyûn-ı hazret-i pâdişâhî mantûk-ı münîfe imtisâlen ber-vech-i zîr taraf-ı âlî-yi sefîrânelerine teblîğe müsâra‘at kılınmakla ol bâbda. Mehmed Kâmil Bey telgrafnâme sûreti işbu tahrîrât zîrine aynen nakl ve terkîm olunarak Viyana sefâret-i seniyyesine irsâl olunmuşdur. **[56]**

Mâbeyn-i Hümâyûn Baş Kitâbet-i Celîlesi’nden

Fî 8 Mart Sene [1]897

Süferânın netîce-i müzâkerâtına dâir sûret-i mahremânede ( ) ( ) arz olunmuş olunması üzere taraf-ı vâlâlarına beyânât vâki‘ olub olmadığının hemenarz-ı hak-i pây-i âlî kılınması şeref-sunûh ve sudur buyurulan irâde-i seniyye-i cenâb-ı hilâfet-penâhî iktizâ-i alîsindendir, ol bâbda.

Mâbeyn-i Hümâyûn Baş Kitâbet-i Celîlesi’ne

Fî 8 Mart Sene [1]897

Cevâb, 8 Mart-ı Efrencî

Süferânın müzâkerâtı netîcesine dâir şimdiye kadar taraf-ı çâkerâneme hiçbir sûretle beyânât vukû‘ bulmadığı arz olunur.

Mâbeyn-i Hümâyûn Baş Kitâbet-i Celîlesi’nden

Fî 23 Mart Sene [1]897

Geçen Cum‘a sabâhı Tokat’da hiçbir sebeb yoğ iken Ermenîler bağteten dükkanlarını kapayıb çekilmelerini müte‘âkib haricî bir mahallede işitilen bir el silâh üzerine Ermenîler hükûmet konağını bastılar şâyi‘âsı deverân etmekle kasaba dâhilinde bulunan İslam ve Ermenî serserîleri arasında bir arbde tahdîs ederek her iki tarafdan 18 kişi kadar mecrûh ve maktûl vukû‘ bulmasıyla zâbıta-i mahallî ve kuvve-i askeriyye serî‘an yetişerek tarafeyni ve ön ayak olanları hemen ahz ve girift ederek ( ) ye nihâyet verib âsâyişi i‘âde etmişdir. Bu haberi te’essüf-âver vâsıl-ı semi‘-i âlî olmakla berâber bir yandan her iki taraf mecruhlarının âcîlen muhâkemelere teslîmiyle mücâzât-ı şedîde-i kânûniyyelerinin tertîb teşebbüsünde bulunmak üzere vâlî-yi vilayetten Tokat’da i‘zâm olunması ve bir yandan da gerek oraca ve gerek sâir Anadolu vilâyât-ı şâhânesince âsâyiş-i mahallî ednâ bir hâdisenin vukû (…) bir vâkı‘a-i tahdîse hâllinde ahâlî-yi zâbıtâ vazîfesine müdâhale ve iştirâk eder yâhud bir sınıf ahâlî diğer sınıf ahâlîlere kıyâm ve isti‘mâl-i silâh eyler ise büyük ve küçük ale’l- umûm vazîfedârların mücâzât-ı seniyyeye dûçâr olacakları ve o makûle hâdiseye sebebiyet veren müdâhildâr olanların kânûnun en ağır mücezâtına giriftâr edilecekleri hakkında vilâyâta teblîgât-ı sarîha icrâ ve bu teblîgât herkesin anlayacağı lisan ile Cum‘a gününden neşr ve i‘lân etdirilmişdir. Diğer taraftan dahi Tokat’da vak‘asından dolayı icrâsı lâzım gelen ta‘kîbât-ı adliyyeyi kemâl-i sür‘at ve adâletle ve pek ziyâde bî-tarâfâne bir sûretle icrâ etmek salâhiyyet ve me’zûniyyet-i kâmîlesi hâiz olmak ve vüzerâ-i saltanat-ı seniyye’nin en haşyetlülerinden birinin riyâseti tahtında bulunmak üzere İslâm ve Hıristiyandan mürekkeb bir hey’et-i fevka’l-âde **[57]** teşkîl olarak Çarşamba günü vapurla i‘zâm kılınacaktır. Ve birde Anfoli Armenin nâm Teroşak Ermenî İhtilâl Komitesi’nin gelecek Nisan’da yine Saaga ve Talori dağlarında îkâz-ı nâire-i fitne vü fesâd edecekleri menba-ı mevsûk ve resmî ma‘rûzâtıyla mütebeyyin olmakla mukaddemâ olmak üzere telakki edilmek îcâb eden işbu Tokat vukû‘âtı diğer taraftarda dahi Serezde sâde-i hudûs olamamak için Memâlik-i Şâhâne’nin îcâb eden noktalarına kuvve-i kâfiyye-yi cünûdiyye tertîb ve ikâme etdirilmek tedâbîri ittihâz ve haritaları tanzîm ve kumandanlarla ümerâ ve zâbıtân-ı askeriyyeye ta‘limât-ı mukteziyye i‘tâ etmek üzere ser-asker paşanın

riyâseti tahtında olarak müşirân ve ferîkandan mürekkeb teşkîl olunan komisyon mukarrerât-ı mevkî‘i tatbik ve icrâya konulmak üzere dir. İşte hakîkât-ı vukû‘ât ve ittihâz olunan tedâbir bu merkezde olmakla hilâf-ı vâki‘ beyânâta mahal kalmamak için nezdinde bulundukda devletin Hâriciyye Nâzırı’na hemen hikâyât-ı keyfiyâtın olarak Hükûmet-i Seniyye’nin icrâ edeceği mu‘âmele ve mücâzât-ı şedîde-i adliyyeye dâir te’mînât-ı lazıme i‘tâ ve netîcesinin arz-ı atebe-i ulyâ kılınması ber-muktezâ-i irâde-i seniyye-i hazret-i pâdişâhî teblîğ olunur, ol bâbda.

Mâbeyn-i Hümâyûn Baş Kitâbet-i Celîlesi’ne

Fî 25 Mart Sene [1]897

Cevâb, 23 Mart-ı Efrencî

Hâriciyye Nâzırı’nı bugün görüb telgrafnâme-i alîleri iş‘âr buyurulan mevâdd-ı teblîğ eyledim.Müşârun-ileyh efkâr-ıumûmîninaleyhimizde müteheyyic olduğu böyle bir zamânda Tokat‘da vakı‘â-i (…) Avrupa’da pek ziyâde sû‘-ite’sîr hâsıl eylediğini ve bunun tekrârı dostlarımızın mu‘âvenetini te’sîrsiz bırakarak Devlet-i Aliyece hatr-ı azîmî dâimî olacağını ve binâen-aleyh bubâbda yalnız mücâzât-ı şedîde tertîb-i kifâyet etmeyib bir daha bu gibi hâdise-i müte’essifenin kable’l-vuku‘ adem-i zuhûru ve sâilinin cidden istikmâli lüzûmu bir hâl-i heyecân ile ifâde eyledi. Ber-minvâl-i ma‘rûz-ı müşârun-ileyhin hâl ve kâlinden istidlâl olunduğuna göre şöyle bir zamânda hâdise-i mezkûrenin vürûd-ı aliyye hakkında tevlîd eyleyeceğini mazarrat-ı azîme-i ma‘neviyyenin önünü almak için en ziyâde tahmidleri tebeyyin edilenlerin hemen mahall-i vak‘ada en şedîd mücâzâta düçâr edilmeleri i‘tikâd-ı kâsırânesindeyim efendim. **[58]**

Mâbeyn-i Hümâyûn Baş Kitâbet-i Celîlesi’nden

Fî 28 Mart Sene [1]897

Lord Salisbori bu def‘a Fıransa‘ya azîmet eylemiş olduğundan Berlince buna ne nazarla bakılmakda olduğunun ve hissiyât-ı vakı‘anınarz-ı hâk-i pây-i âlî

kılınması şeref-sünûh ve südûr buyurulan irâde-i seniyye-i cenâb-ı padîşâhî iktizâ-i alîsindendir, ol bâbda.

Mâbeyn-i Hümâyûn Baş Kitâbet-i Celîlesi'ne

Fî 29 Mart Sene [1]897

Cevâb, 28 Mart-ı Efrencî

Lord Salisbori'nin Fransa Hâriciyye Nâzırı ile mülâkâtı Girid mes'elesinde devletlerin ittifâkını bir kat daha te'yîd eyleyeceği i'tikâdıyla buraca bir te'sîr-i müsa'ade hâsıl eylemiş ve binâen-aleyh Yunanistan limanlarının abluka tahtına alınması hakkında beyne'd-düvel câri olan müzâkerâtın en garîb bir karâr-ı kat'iyye iktirânı ümîdini takviye eylemişdir. Mâ'a-hâzâ ma'lûm olan ba'zı devletlerin şimdiye kadar Yunan hakkında tedâbir-i zecîre ittihâzı husûsundaki tereddütleri cihetiyle mes'ele hergün bir rengi âhar kesb etmekde olduğundan Yunan limanları ablukasına İngiltere'nin müdâfa'âti kat'iyyesi hakkında buraca henüz emniyyet-i tâm hâsıl olamamışdır. Mülâkât-ı mezkûre esnâsında husûsât-ı sâire hakkında dahi müzâkere cereyân eylediği şâyi'âtı deverân etmekde isede ona dâir burada henüz bir şey tereşşuh etmediği arz olunur efendim.

Mâbeyn-i Hümâyûn Baş Kitâbet-i Celîlesi'ne

Fî 2 Nisan Sene [1]897

Sefâret-i seniyyelerden ekserî müterâkımı ma'âşlarından bir (…) istifâ etdikleri hâlde şu gâileli zamânda ol bâbda tasdîkât-ı mütevâliyye-yi menâfi-i şi'âr-ı ubûdiyyet add eylediğimden şimdiye değinmaddeten her türlü fedâkârlık ihtiyârıyla Berlin gibi mühim bir mahalde sefâret-i seniyyeyi mühimmen imkân-ı irâde ve şân-ı saltanat-ı seniyye'yi muhâfazaya gayret veliyy-i ni'met-i bî-ni'metimiz şevket-meâb efendimiz hazretlerinin uğur-ı miyân-ı mevfur-ı hümâyûnlarında böyle en nâzik zamânda cân siperâne îfâ-i hidemât-ı sâdıka ve meşkûreye bezl-i makderet eyledim. Ve eylemekdeyim. Fakat Berlin sefâret-i seniyyesi meâşat-ı mütedâhilesi dokuz mâhâ vâsıl olmak hasebiyle artık elde ve avuçda bir şey kalmadığı gibi ba'demâ

istidâne veresiye kabûlü dahi mesdûr olmadığından hâl-i hazır-ı iştimâlimiz son dereceye vardı. Sefâret-i seniyyenin iki kâtibi fikdân-ı ma‘îşetden bu kere Der-sa‘âdet’e avdete mecbûr oldu.Bu hal ile burada temdîd-i ikâmet cümlemiz için istihâleye geldi. Binâen-aleyh ba‘zı **[59]** düyûnât-ı müsta‘cilenin tesviyesiyle bir müddet daha irâde-i maslahata medâr olmak üzere müterâkim ma‘âşlarımızdan şimdilik hiç olmaz ise nısfının sür‘at-i tesviyesi mecburiyyet-i mübreme ilcâsıyla ulüvv-ı merhamet ve inâyet-i celile-i hazret-i şehriyariden tefri‘ olunur efendim.

Mâbeyn-i Hümâyûn Baş Ktâbet-i Celîlesi’ne

Fî 2 Nisan Sene [1]897

Dokuz mâha resîde olan ma‘âşât-ı mütedâhilemizden nısfı mikdarında sür‘at-i tesmiyesiyle şu (…) zaruretden istihlâ (…) zımnında isticlab-ı merhamet-i veliyy-i ni‘met bî-ni’metimiz‘ azami-yi hâvi 2 Nisan-ı Efrencî tarihli telgrafname-yi çâkerânemin emr-i cevâbiyyesi henüz şeref-vürûd etmediğinden şiddet-i mecbûriyyetle te’kid-i isti‘kâfa ictisâr olunur efendim.

Kitâbet-i Müşârun-ileyh’e

Fî 11 Nisan Sene [1]897

2 Nisan-ı Efrencî tarihli telgrafnâme-i âcizânemle ve tesnîde te’kîd olunan hâl-i zârûret iştîmal-i çâkerânemize henüz atûfet-i lahzâ-i merhamet buyurulmadığından evkât-ı yevmiyye tedâriki için sefâret-i seniyye araba ve hayvânlarının füruhtuna mecburiyyet hâsıl olduğu arz olunur efendim.

Mâbeyn-i Hümâyûn Baş Kitâbet-i Celîlesi’ne

Fî 20 Nisan Sene [1]897

Huzuru şahânede hâl-i istirham olunur.

Atabe-i felek-mertebe-i hazret-i pâdişâhîye sûret-i mahremânede arz olunmak üzere imparator hazretleri nâmına olarak Baron Marshall tarafından çâkerlerine ber-vech-i âtî olunmuşdur, efendim.

"Girid mes'elesinin bidâyetinde imparator hazretlerinin hakk-ı şâhânedeki dostlukları cihetiyle hukûk-ı saltanat-ı seniyye'yi muhâfazatenasâkir-i şâhânenin silâh altına alınması gibi bir nasîhat-ı hayırhâhânede bulunmuşlar idi. Bu kere dahi ba'zı nasâyih hâl-i hâzırda bulunmağı lâzıme-i muvâlat kârîden addediyorlar.Şöyle ki Devlet-i Aliyye'nin mes'ele-yi hâzırada ibrâz etdiği gibi meslek-i i'tidâlkarâne ve sulh-cûyaneye karşı mücerred Yunanistan harekât-ı tecâvüz-kârânesi üzerine muharebenin zuhûr etdiği müsellem olduğu gibi ân-karîb asâkîr-i şâhânenin büyük bir muzafferiyyete nâil olacağı kaviyyen me'mûldür. Fakat ba'zı taraflardan bu muzafferiyyete nazar-ı bî-kaydî ile bakılamayacağı ve binâen-alâ-zâlik **[60]**

Asâkîr-i şâhânenin böyle bir muzafferiyyetinde devletler tarafından derhâl müdâhale edileceği anlaşılıyor. Binâen-aleyh Devlet-i Aliyye büyük bir gâlibiyyeti müte'âkib Avrupa'nın müdâhalesine vakit bırakmaksızın devlet-i mu'azzamaya hitâben "Yunanlıların tecâvüzü üzerine Saltânât-ı Seniyye mahzâ hukûkunu muhâfazaten muhârebeye mecbûr olub Yunanistan'dan bir istifâde emelinde olduğu işte Yunanlıların hakkından gelmeye muktedir olduğunu âleme isbât eyledi. Binâen-aleyh evvelen, Yunanistan hükûmeti evvelen kendi askerini Girid'den derhâl geri almak, sâniyen, Bâb-ı Âlî'nin sâir düvel-i mu'azzama ile bi'l-ittifâk Girid emîni karârlaştıracağı usûl-i muhtâriyyet-i idâre-yi kabûl edeceğini Yunan Devleti sûret-i kıtı'ada beyân etmek sâlisen Hükûmet-i Seniyye tazmînât-ı ceriyye talebinden sarf-ı nazar etmek şartlarıyla Devlet-i Aliyye'nin müsâlahaya hâzır olduğu" me'alinde icrâ-yı teblîgât eyler ise saltanat-ı seniyye böyle bir hareket-i müdebbirâne ile kendi menfa'atine hizmet eylemiş olacağı gibi zât-ı şevket-meab-ı hazret-i pâdişâhinin bu sûretle kendiliklerinden ibrâz buyuracakları eser-i uluvv-ı cenâb dahi Avrupa'da pek ziyâde hüsn-i te'sîr hâsıl eyleyecekdir."

Mâbeyn-i Hümâyûn Baş Kitâbet-i Celîlesi'ne

Fî 21 Nisan Sene [1]897

Meklenburg Grandükü'nün Cenâze alayında bulunmak üzere Bulgaristan Prensi Hazretleri Berlin'den geçerek sefâret-i seniyyeye uğradı. Ve ubûdiyyet-i samîmânesinin hâk-i pây-i şâhâneye arzını ricâdan sonra ahvâl-i hâzıradan bi'l-bahs Bulgaristan'a nakl-i kelâm edib nezd-i Hümâyûn-ı şâhânede ma'lûm olduğu üzere Bulgaristan'ın devlet metbû'ası ile hüsn-i âmîz bulunması her neye mütevakkıf ise de icrâ-yı icâbında kendisi tarafındanaslâ tecvîz kusûr edilmemekde ise de (…) öteden beri mev'ûd olub âhiren dahi taraf-ı eşref-i hazret-i pâdîşâhîden ma'a-kasem te'mîn olunan berâtlar mes'elesinin henüz tesviyye buyurulmayarak bu kere dahi Yunan muhârebesinin hitâmına müte'allik olunması kendisini pek nazik bir mevkı'a düçâr edib zîrâ Yunan **[61]** mes'elesinden dolayı heyecân başlayan Bulgarunsuru berâ'etlerinadem-i i'tâsından bi'l-istifâde âsâyişi ihlâle çalışacağından bu takdîrde ne kendisinin ve nede Bulgaristan hükûmet-i hâzırasının bir takım haşerâtı zabt ve rabta muktedîr olamayacağını ve daha şimdiden kendisine tehdîd-âmîz mektûblar gönderilmeye başlayıb bu gidişle kendisine ya bir sû'-ikasd ve yahud Bulgaristan'dan tard edilmesi pek muhtemel olduğunu ve'l-hâsıl berâ'etler hemen ihsân buyurulmaz ise istikbâli pek karanlık görmekde olduğunu ifade eylemiş olmakla efendim.

Mâbeyn-i Hümâyûn Baş Kitâbet-i Celîlesi'ne

Fî 22 Nisan Sene [1]897

Dünkü tarihli telgrafname-i âcizânemin zeylidir.

Bulgaristan Prensi hazretleri Baron Marshall ile dahi görüşerek Berâtler mes'elesi hakkında istikmâl eylediğini lîsânen Bulgaristan'dadahi bir hadise çıkaracağını işrâb eylemekde olduğundan eğer Bulgaristan Yunanistan'a bakarak gayr-i ma'kûl bir meslek ittihâzına kıyâm eyleyecek olur ise buna devletler tarafından müsa'ade edemeyeceği prens müşârun-ileyh sûret-i kâtı'ada ifhâm olunduğu binâen-aleyh berâ'etlerin i'tâ olunub olun maması husûsunda Bâb-ı Âlî

Mösyö Nelidof ile bi'l-müzâkere ona göre hareket eyler ya'nî Devlet-i Aliyye bubâbda ittihâz eyleyeceği hatt-ı harekettete Rusya Devleti ile müttefik bulunur ise Bulgaristan'ın ihlâl-i âsâyişe muvaffak olamayacağı ve keyfiyyetin ol vecihle lâzım gelen makâm-ı âlîyesûret-i mahremânede arzı Baron Marshall tarafından çâkerlerine teblîğ edilmiş olmakla efendim.

Mâbeyn-i Hümâyûn Baş Kitâbet-i Celîlesi'nden

Fî 23 Nisan Sene [1]897

Bulgaristan Prensi hazreleri'nin sefâret-i seniyyeye gelerek hâk-i pây-i (…) cenab-ı Pâdişâhîye arz u iblâğ hissiyât-ı ubûdiyyet-kârâne eylemiş muceb-i mahtûtiyyet-i seniyye-i hazret-i pâdişâhî olarak hâtır-ı asîlâneleri istifâr buyurulduğunun ve Rodos'daki mahbûsının mazharlarıafv-ı âlî Selanik ve Manastır ve Üsküb'de birer tüccar vekîli ta'yîni makrûn-ı müsa'ade-i seniyye-i Cenab-ı pâdişâhî olarak diğer ba'zı mevâdd-ı mühimmeye dâ'ir Bulgaristan kapu kethüdâlığına tevdî' olunan husûsât dahi İstoylof tarafından Prens hazretlerine iblâğ edilmiş olması mahzûz idiğinin li-ecli't-teblîğ beyânı ibtidâsı kılındı, ol bâbda. **[62]**

Mâbeyn-i Hümâyûn Baş Kitâbet-i Celîlesi'ne

Fî 25 Nisan Sene [1]897

Huzûr-ı şevket-mevfûr-ı Hazret-i pâdişâhî'de hal-i istirhâm olunur.

20 Nisan-ı Efrencî târîhli telgrafname-i âcizâneme zeyldir.

Bugün Baron Marshall Çâkerlerine teblîgât-ı âtiyyede bulunmuşdur.Asâkîr-i Şâhâneninmazhariyyetini müte'âkibAvrupa'nın müdâhalesine vakit bırakmaksızın taraf-ı saltanat-ı seniyye'den devlet-i mu'azzamâya hitâben ba'zı şera'iti hâvî teklîf sulh olunması husûsunda imparator hazretleri tarafındanatebe-i melek-mertebe-i hazret-i pâdişâhîye arz olunmak üzere mahremâne ve dostâne olarak geçen gün size ba'zı teblîgâtda bulunmuştum. Bugün vârid olan haberlere nazaranasâkîr-işâhâne muzafferen Yenişehir'e yürümekde olub bu takdîrde bütün Teselya kıt'asını zabt

eylemek üzeredir. Binâen-aleyh Devlet-i Aliyye Almanya'nın sâlifü'z-zikr nasâyih-i hâlisânesini hüsn-i telakkî ile bu günlerde sulh-i mezkûru Avrupa devletlerine teklîf etmek zamânı gelmek üzere olduğu zannındayız. Fakat Devlet-i Aliyye bu teklîfi etmekle berâber asâkîr-i şâhâne-yi sürat-i mümkine ile ileri sürüb tâ ki teklîf-i vâkî' Yunan Devleti tarafından katiyyen kabûl edilmedikçe harekât-ı askeriyyeyi te'hîr etmemesi ve birde asâkîr-i Osmaniyye'nin intizâmı ve düşman hakkındaki mu'âmelât-ı insâniyyet-kârânesini mûceb-i tahsîn olub ba'demâ dahi aynı harekâtta devâm olunması ve Yunan hükûmeti ahâlîye dahi silâh tevdî' etmekde olduğundan bu sûretle asâkir-i şâhâne feth eylemekde olduğu mahaller ahâlîsi tarafından belki mukâvemet görür ise de gerek bunlar ve gerek sâir Yunan'a mu'âvenesi haklarında dahi afv ve (…) mu'âmele edilmesi zımnında bi'l-cümle zevâbitân-ı Osmâniyye umûr-ı kat'i i'tâsı ve çünkü bu makûleler hakkında bi-hakkı mu'âmele-i şedîde icrâ edilecek olur ise asâkîr-i şâhâne Hıristiyanları katlediyor diye düşmanlarınız Avrupa efkâr-ı umûmiyyesini tahrîk etmeye hâzır olduğu gibi Makedonya ahâlî-yi Hıristiyâniyyesi dahi ihlâl-i âsâyiş içine böyle bir bahâne aramakda olduğundan zâbîtân-ı askeriyyeniz tarafından ona göre gâyet müdebbirâne hareket olunması ve hele Teselya kıt'asına asâkîr-i mu'avene irsâlinden ictinâb olunması husûslarındaki nesâyih-i dostânemizi yine lâzım gelen makâm-ı ilmîye arz etmenizi ricâ eylerim." dedi efendim.**[63]**

Mâbeyn-i Hümâyûn Baş Kitâbet-i Celîlesi'nden

Fî 26 Nisan Sene [1]897

'Asâkir-i şâhânenin Yenişehir'e duhûlü münâsebetiyle hâk-i pây-i (…) cenâb-ı pâdişâhîye taraf-ı bâlâlarından arz olunan tebrîkât-ı ubûdiyyet-i şi'âr-ı nezd-i âlî-yi şâhânede pek ziyâde mahzûziyyeti mûcib olarak veliyy-i ni'met bî-ni'metmiz şevket-me'âb efendimiz hazretlerinin zât-ı atûfîlerini selâm-ı selâmet-encâm-ı şehriyârîleriyle taltîf buyurduklarını tebşîr ederim. Birde Almanya Hâriciyye Nâzırı Baron Marshall cenablarının saltanat-ı seniyye'ye ve Devlet-i Aliyye'nin muhibb-ı hayırhâhı olub kendisinün hükûmet-i seniyye lehinde öteden beri bedel ve ifâ etdiği

ikdâmât ve mu‘âvenât-ı dostâne şevket-me‘âb efendimiz hazretleri’nce nazar-ı memnûniyyetle görülmekde olması ve asâkir-i nusret-i müessir-i şâhânenin Yunanistan dâhilinde ihrâz etmekde bulunduğu muzafferiyyetin müşârun-ileyhce kemâl-i mahzûziyyetle telakki olunacağı nezd-i hümâyûn-ı mülûkânede ma‘lûm bulunması cihetiyle Alasonya ordu-yı hümâyûnun avn ve inâyet-i bârî ile ihrâz eylediği muvaffakiyyetin beyânât-ı mesrûrenin ilâvesiyle müşârun-ileyh Baron Marshall sûret-i ( ) ( ) ( ) i‘lâm ve ifâdesi ve topcu ferîki Grom Bekof Paşa hazretlerinin Alasonya mevki‘-i harbde bulunarak fi‘len ibkâ eylediği hidemât-ı ceriyye karîn-i takdîr-i âlâ olarak kendisi murassa‘ nîşân-ı zîşan-ı Osmânî ihsânıyla taltîf buyurulduğununda ayrıca nazar-ı müşârun-ileyhe iblâğı irâde-i seniyye-i hazret-i pâdişâhî hükm-i celîlindendir, ol bâbda.

Kâtib-i Husûsî Mehmed Kâmil Bey Tarafından

Fî 27 Nisan Sene [1]897

Mahremdir.

25 NisanEfrencî tarihli telgrafnâme-i alîlerinin mündericâtı Hâriciyye Nezâret-i Celîlesi’ne bildirilmedikce nezd-i alî-yi hazret-i Veliyy-i ni‘met bî-ni’met-i a‘zamîde kun lem yekun hükmünde kalacağından güyâ atabe-i ulyâ’ya hiç arz edilmemiş gibi mündericâtının kendiliklerinden doğruca Hâriciyye Nezâreti Celîlesi’ne bildirilmesi ve fakat bubâbda Baron Marshall’a hiçbir şey söylenmemesi emr u fermân buyurulmuşdur, ol bâbda.

Mir Mûmâ İleyh Tarafından

Fî 29 Nisan Sene [1]897

Mahremdir. Almanya Baş Vekîli nezdine azîmetle jandarma ve polisimizin ıslâhına her ne kadar çalışmakda ve eğerçi ba‘zı vilâyât-ı şâhânede bu iki sınıfda ba‘zen cüz’î kusurlar görülmekde ise de öteden beri **[64]** harben alına gelen yerlerde ve hattâ geçen Almanya ve Fransa muhârebesinde bile asâkir-i gâlibe îgtinâm-ı emvâlden geri durmamış olduğu hâlde bu def‘a ki Yunan muhârebesinde zâbt edilen

mahallerde itâ‘at ve tertîb-i askeriyyeleri muktezâsınca bu yolda hareketden kemâl derece terakkî eden ve bundan dolayı müşârun-ileyhin dahi mazhar-ı tahsîsini olduğu zann olunan asâkir-i şâhâneye bile isnâdâddan geri durmayan memleketdeki ecnebî bedhâhânımız tarafından her bir jandarma ve polisin hakkında i‘tirâz oluna geldiğinden cihet-i asâkiriyyemiz gibi polis ve jandarmamız dahi kesb-i intizâm ve mükemmeliyyet ederek bedhâhânenin i‘tirâzâtına nihâyet vermek ve birisi jandarma ve diğeri polis ıslâhâtıyla iştigâl etmek üzere begâyet mahir ve muktedîr iki zâtın (…) ile gönderilmesine müsâ‘ade olunduğu hâlde her husûsda asâr-ı mu‘âveneti görülegelen haşmetli imparator hazretleri bunda dahi Devlet-i Aliyye’ye şâyân-ı teşekkür bir mu‘âvenetde bulunmuş olacakları cihetle nezd-i âlî-yi hazret-i pâdişâhî’de pek ziyâde mûceb-i mahzûziyyet olacağından ber-minvâl-i muharrer evsâf-ı lâzıme-i hâ’iz iki zâtın gönderilmesine müsa‘ade buyurulması taraf-ı eşref-i hazret-i pâdişâhîden iltimâs buyurulduğunun imparator müşârun-ileyh hazretlerine iblâğı husûsunda müşârun-ileyh teblîği ve bubâbda hâsıl olacak netîcenin atabe-i felek-mertebe-i hazret-i hilâfet-penâhîye müsa‘ade-i arz-ı emr u fermân-ı cenâb-ıpâdişâhî iktizâ-yı âlîsindendir, ol bâbda. İşbu telgrafnâmenin Baron Marshall’a i‘tâ kılınan tercümesi sûreti aşağıda muharrerdir. [Sütunda bulunan kısım]

Mâbeyn-i Hümâyûn Baş Kitâbet-i Celîlesi’nden Mahremâne Telgrafnâme

Fî 18 Mayıs Sene [1]897

Rusya İmparator’u hazretleri sefk-i dimâya nihâyet vermek üzere harekât-ı askeriyyenin ta‘tîli husûsunda doğrudan doğruya zât-ı şevket-me‘ab efendimiz hazretlerine mürâca‘ât eylediklerinden mes’ele-yi hâzıranın zuhûrundan beri Almanya imparatoru hazretlerinin nezd-i alîde mûceb-i şükrân olan ihtârât-ı hayırhâhâne ve efkâr-ı hâlisânenin dahi o merkezde bulunduğundan bu husûsun iki taraf kumandanları beyninde **[65]** karârlaşdırılacak sûretle bir anda icrâsı için evâmir-i lâzıme i‘tâ kılınmış olmasıyla gerek bu karârın ve gerek düvel-i muazzamanın i‘âde-i sulh emrindeki vesâ’it-i hâlisânelerinden Devlet-i Aliyye’nin

hak ve mevkî‘ine ve hudûdunun müstakbelen ve mütemâdiyen te’mîniyle müsâlemet-i umûmiyyenin vikâyesine sâlih olacak netâyic-i hakkâniyyet perverânenin zuhûru temenni‘âtında bulunduğunun nezd-i imparatorîde karîn-i takdîr olacağı meâl-i alî olduğundan buralarının imparator hazretlerine teblîği zımnında hemen sarây nâzırî ve yâhud Baron Marshall görülerek keyfiyyetin beyân ve ifâdesiyle alınacak cevâbın i’tâsı bâ-irâde-i seniyye tavsiye olunur.

Bâlâdaki Telgrafnâmenin Baron Marshall’a verilen Fransızca tercümesi sûretidir.

*[Fransızca Bölüm]***[66]**

*[Fransızca Bölüm]***[67]**

Mâbeyn-i Hümâyûn Baş Kitâbet-i Celîlesi’nden

Fî 18 Mayıs Sene [1]897

Bugünkü tarihli telgrafnâme-i âlîleri mündericâtını Baron Marshall’a teblîğ ile keyfiyyeti seyâhatda bulunan imparator hazretlerine bâ-telgraf arz ve her ne cevâb zuhûr eder ise bendenize bildireceğini ve i‘tâ etmiş ve Devlet-i Aliyye tarafından dermeyân olunan şerâit-i halden Teselya kıtasının saltanat-ı seniyye’ye terki ve Yunan teb‘ası hakkında mu‘âhedâtı sâbıkanın lağvı maddelerine düvel-i mu‘azzama tarafından i‘tirâz edilmekde olduğunu ve fakat hükûmet-i seniyye nin ma‘a-te’mînât mikdârı münâsib tazmînât-ı ceriyye ahd-i hudûdda yalnız ba‘zı nikât-ı askeriyyenin tashîhi ve i‘âde-i mücrimîn mukâvelenâmesi akdi gibi husûsâtın şâyân-ı kabûl görünmekde olduğu mütâla‘a kâbilinden olarak ifâde eylemiş olmakla efendim.

Kitâbet-i Müşârun-ileyhe

Fî 19 Mayıs Sene [1]897

Dünkü tarihli telgrafnâme-i bendegânemle arz olunduğu vecihle Baron Marshallkeyfiyyeti bi’t-telgrafİmparator hazretlerine arz ile bugün vârid olan cevâbı ber-vech-i âtî bendelerine teblîğ eylemişdir efendim.

Harekât-ı askeriyyenin ta‘tîline ve ifâdât-ı sâireye dâir cânib-i seniyyü’l-cevânib-i hazret-i pâdişâhîden sefâret-i seniyye vâsıtasıyla vukû‘ bulan teblîgât nezd-i imparatorîde mûceb-i kemâl-i mahzûziyyet ve asâkir-i şâhânenin muzafferen yürümekde olduğu böyle bir zamânda ta‘tîl-i harekât gibi ibrâz buyurulmuş olan âsâr-ı celîle-i i‘tidalkârı pek ziyade hâ’iz-i kıymetdar ve bidâyet-i mes’eleden beri saltanat-ı seniyye’nin ittihâz buyurmuş olduğu meslek-i siyâsiyye-i (…) ve âlem-pesendânede ba‘demâ dahi devâm ile Teselya kıt‘asının Yunanistan’a i‘lân-ı harbî mutazammın beyân-nâme ahkâmına ve düvel-i mu‘azzamanın rey’ine mugâyir olan tasarrufu iddi‘âsından sarf-ı nazâr ve yalnız hudûda ba‘zı nikât-ı askeriyyenin tashîhiyle iktifâ ve Yunan teb‘asının Memâlik-i Şâhâne’de hâ’iz oldukları imtiyâzât esâsının ibkâsıyla bubâbda Yunan konsoloslarının irtikâb etdikleri ma‘lûm olan suver istikmâlâtın (…) ba‘demâ men‘i tekrîrinin kâfil ba‘zı ta‘dîlat icrâsına muvâfık buyurulacağına imparator hazretleri (…) ümîd-vardırlar. Tazmînât-ı ceriyyenin mikdârına gelince bu mikdâr devlet-i mu‘azzama tavassutiyle karârlaştırılacak olan şerâit-i sulhiyyenin müzâkeresi esnâsında sûret-i münâsebede ta‘yîn olunur.

Kâtib-i Husûsî Mehmed Kâmil Bey Tarafından

Fî 28 Mayıs Sene [1]897 (Numara: 270)

Harekât-ı askeriyyenin ta‘tîl ve tevkîf-i i‘lân olunduğuna dâir taraf-ı eşref-i hazret-i pâdişâhîden Almanya **[68]** İmparatoru’na keşîde buyurulan telgrafnâme-i hümâyûnun cevâbı henüz alınamamasına ve bugün Almanya sefâreti baş tercümânı Mösyö Testa dâire-i kitâbete gelerek telgraf-ı hümâyûndan dolayı imparator hazretlerinin memnûn olduklarını şifâhen beyân etmiş olmasına nazaran cevâbın verilmesi Rusya imparatoru hazretlerinin terk-i muhâsemât için telgrafla vukû‘ bulan iltimaslarının kabûl buyurulmasından ileri gelmiş bir infi‘âl eseri olacağı mütebâdir-i hâtır-ı hümâyûn olmakdadır. Halbuki böyle bir iltimâsa karşı bi’t-tabi‘ Hükûmet-i Seniyyece bundan başka bir şey yapılamayacağından ve ihtimâl ki buda ba‘teten imparator hazretlerinin te’sîr edeceğinden keyfiyyetin imparator müşârun-ileyh hazretlerine telgrafla i‘lâmına mecburiyyetle husûl olmuşdu. Binâen-aleyh bundan

dolayı imparator müşârun-ileyh hazretlerince bir infi‘al var ise yine bedhahların tefsîrinden münba‘is olmuş demek olacağından imparator müşârun-ileyh hazretlerinin işbu i‘birârları nezd-i me‘âl-i vakt-i mülûkânede mûceb-i te’essüf ve te‘sîr-i azîm olduğunun sefârete teblîği tercümân-ı mûmâ-ileyhe tavsiye olmuş olmakla zât-ı vâlâ-i sefîrânelerinin dahi münâsib bir vâsıta ile imparator müşârun-ileyh hazretlerine iblâğ ve tashîh-i keyfiyyetle netîce-i hâsılayı arz-ı atebe-iulyâ eylemek ber-mantûk-ı emr u fermân-ı hümâyûn-ı cenâb-ı pâdişâhî teblîğ olunur, ol bâbda.

Kâtib-i Husûsî Mehmed Kâmil Bey’e

Fî 28 Mayıs Sene [1]897

Mündericâtının münâsib bir vâsıta ile imparator hazretlerine iblâğını muntazam bugünkü tarihli telgrafnâme-i alîleri ahz olunca buranın husûl ve kâidesi iktizâsınca süferâ tarafından vukû‘ bulan her türlü teblîgâta ancak Hâriciyye Nezâret-i merci‘ olduğundan tabi‘ bu bâbda yine Baron Marshall’a mürâca‘ât edildi. Rusya İmparator’u hazretlerinin iltimasları nezd-i hümâyûn-ı mülûkânede gayret-karîn-i kabûl ile terk-i muhâsama olunduğunun Almanya imparatoru hazretleri nezdinde badî-i infi‘âl olmayıb bi‘l-akis geçende ona dâir vâsıta-i çâkerânemle bi’t-telgraf i’tâ buyurulmuş olan tafsilât imparator müşârun-ileyh hazretlerinin mûceb-i memnûniyyetleri olduğunu Baron Marshall bendelerine te’mîn etmiş ve telgrafnâme-i âhir-i hümâyûn imparator hazretlerinin doğrudan doğruya cevâb vermemeleri kendileri hâlâ seyahatde olmak hasebiyle muhâberât-ı mezkûrenin Hâriciyye Nezâret-i vâsıtasıyla te‘âtî edilmiş olmasından ifâde eylemiş olmakla efendim. **[69]**

Mâbeyn-i Hümâyûn Baş Kitâbet-i Celîlesi’nden

Fî 7 Temmuz Sene [1]897

Tashîh-i südûr maddesince münâfi‘-i mukaddese-i Devlet-iAliyye’nin istihsâli için nezdinde mukîm bulundukları devlet Hâriciyye Nezâreti’ne teblîğ edilmek üzere bu kere meclis-i hâss-ı vükelâ karârıyla Hâriciyye Nezâret-i

Celîlesi'nden taraf-ı vâlâlarına bir telgrafnâme keşîde olunduğu gibi bunun aynı devlet-i mu'azzama nezdinde bulunan diğer süferâ-yı saltanat-ı seniyye dahi keşîde eylemiş olduğundan îfâ-i muktezâsına müsâra'âtla berâber çünkü mezkûr telgrafnâmede dahi îzâhen beyân olunduğu üzere Yunanîlerin geride bunca ef'âl-i kıtâliyyeye sebep olmuş oldukları gibi hudûdda vukû' bulan tecâvüzlenoksân ahid eylemiş bulundukları hâlde hıfz-ı müsâlemet-i umûmîyye maksadıyla Devlet-i Aliyye'ce zuhûr-ı muhârebe emrinde iltizâm-ı te'ennî edilmiş ise de Yunanîlerin tecâvüzde devâm eylediklerinden bi'l-mukâbele ihtiyâr olunan muhârebenin bi-inâyetillâhi te'âlâ hâsıl olan netîce-i gâlibânesi devlet için tâbi' bir kısım hukûk-ı münâfi'-i iktisâbını müstelzim olmuş ve bu cümleden olarak şurût-ı müsâlaha miyânında arâzî istihsâli maddesi cum'asında ehemm-i veliyy-i ni'met-i bî-ni'metimiz şevket-me'âb efendimiz hazretlerince gâyet matlûb ve mültezem bulunmuş idiğinden bu cihetle sarf-ı mesa'i-yi reviyet mendâneden geri durulması ve bu husûsda zât-ı âlîleriyle diğer süferâ-i saltanat-ı seniyye'nin ibrâz edecekleri âsâr gâyet ve hasâfet nisbetinde taltîfe mazhâriyyetleri ya'nî süferâ-i müşârun-ileyh miyânında bubâbda en ziyâde hizmeti müşâhede olunacak zâtın en ziyâde mükâfata nâiliyyeti kat'iyyen mukarrer bulunduğunun muhakkak bilinmesi lüzûmu şeref-sünûh ve südûr buyurulan irâde-i seniyye-i hazret-i pâdişâhîye imtisâlen tebşîr ve selâm ve selâmet ancak veliyy-i ni'met bî-minnet-i a'zamî ile berâber teblîğ olunur, ol bâbda.

Kitâbet-i Müşârun-ileyhâyâ

Fî 8 Temmuz Sene [1]897

Dünkü tarihli telgrafnâme-i âlîleriyle teblîğ buyurulan selâm ve selâmet-encâm hazret-i veliyy-i ni'met-i a'zamînin îfâ-i fârîka-i şükr ve Muhammed tenvîn-i âciz bulunduğum halde Hâriciyye Nezâret-i Celîlesi'nin mebhûsâne telgrafnâmesi (…) derhâl Almanya Hâriciyye Nâzırı Vekîli'ne teblîğ ve bir sûret i'tâ ve mukaddemâtında sefâret-i bendegânem esnâsında hâsıl eylemiş olduğum ma'lûmât-ı mahalliyye ve tafsîlât-ı mukni'a ile te'yîd olunan mûmâ-ileyh bu bâbda taraf-ı eşref-i

hazret-i pâdişâhîden imparator hazretlerine bir telgrafnâme vürûd etdiğini ve şimdi Norveç sevâhilinde seyahatde bulunan imparator müşârun-ileyh hazretleri Bâb-ı Âlînin telgrafnâmesinin vürûdunda kendilerine irsâl ve takdîmini bi't-telgraf emr etmiş olduklarını ve bu cihetle teblîgât-ı vâkı'a-i çâkerânemi hemen kendilerine arz ile vürûd edecek cevâbı derhâl bendenize bildireceğini ifâde eylemiş olmakla ol bâbda. **[70]**

Mâbeyn-i Hümâyûn Baş Kitâbet-i Celîlesi'nden

Fî 12 Temmuz Sene [1]897

İmparator hazretlerinin Hohenzolet vapurunda gezdikleri sırada armadan düşen birşeyden sol gözleri berelendiği haber alındığından hâkîkat-i hâl hemen iş'ârı lüzûmu bâ-irâde-i seniyye-i hazret-i pâdişâhî teblîğ olunur, ol bâbda.

Kitâbet-i Müşârun-ileyhe

Fî 12 Temmuz Sene [1]897

Şimdi istihsâl olunan ma'lûmat-ı resmiyyeye nazaran İmparator hazretlerinin sol gözlerine bir halat ucu çarparak biraz zahmet vermiş ise de hamd olsun şimdi (…) kesildiği ve bu cihetle Berlin'den bir kehhâl celbine lüzûm kalmadığı arz olunur efendim.

Mâbeyn-i Hümâyûn Baş Kitâbetinden

Fî 4 Ağustos Sene [1]897

Grum Bekof Paşa hazretlerine manevralarda bulunmak üzere Almanya'ya azîmet etmek üzere evvelce me'zûniyyet ihsân buyurularak bubâbda Almanya'nın Der-sa'âdet sefâretine dahi ma'lûmat verilmişti. Şu kadar ki müşârun-ileyh hazretlerinin vukû' ve ihtisâsına nezdialîde buyurulmakda olmasından dahi bu kere Çatalcada der-deste-i icrâ olan top ve barut tecrübelerinde bulunması muktezî olduğundan şâyet müşârun-ileyh hazretleri bu me'mûriyyeti ikmâl edibde ba'dehû manevralarda yetişmesi kâbil olmaz ise manevralar esnâsında hâzır bulunması zât-ı

vâlâ-atûfîlerince bilinmiş olmak ve onagöre idâre-i maslahat edilmek üzere bâ-irâde-i seniyye-i cenâb-ı Pâdişâhî iş‘âr-ı maddeye mübâderet kılındı, ol bâbda.

Mâbeyn-i Hümâyûn Baş Kitâbet-i Celîlesi’ne

Fî 13 Ağustos Sene [1]897

Çâkerlerine mütedâhil ma‘âşâtdan hâlâ bir akçe verilmediği cihetle tasviyye-i duyûn için taht-ı tezyîkde bulundukdan başka istihsâl-i nafakaya dahi artuk kudretim kalmadığından kemâl-i acz ve iftikâr ile merhamet-i şâhâneye dehâlet ederim efendim.**[71]**

Mâbeyn-i Hümâyûn Baş Kitâbet-i Celîlesi’ne Temrîrât

Fî 18 Rebi‘ü’l-evvel Sene [1]315 ve fî 5 Ağustos Sene [1]313

Lokal Ançaygir Gazetesi’nin neşriyât-ı muzırrâsına dâir cevâben Hâriciyye Nezâret-i Celîlesi’ne irsâl olunan tahlîlâtın bir kıt‘a sûreti leffen takdîm pîşgâh-ı alîleri (…) müta‘lâsından ma‘lûm-ı me‘allimler fehm-i âsafâneleri buyurulacağı vecihle sefâret-i seniyye ma‘rûziyâtında te’hîrât vukû‘a gelmek üzere otuz kırk lirayı tecâvüz eylemeyen telgraf ve gazete ücurât-ı şehriyyesinin ve kezâlik sefarethâne icrâsının ba‘demâ bilâ-te’hîr te’diyesi ve devâ’ir-i sipârişâtına mahsûsî akçelerden şimdiye değin sefâret-i seniyyenin misâfir mübremesine verilmiş olan yirmi iki bin mark açığın kapatılması için geçen seneden mütedâhil sekiz ma‘âşından dört aylığının sür‘at-i tesviyesi zımnında irâde-i merâhim-âde-i hazret-i hilâfet-penâhînin istihsâli istid‘â kılınmış ve şehr-i hâl-ı Efrencî’nin on üçü tarihli telgrafnâme-i çâkerânemle arzına mütecâsîr olduğum (…) iştimâl-i bendegânem tahrîrat-ı mezkûre mündericâtı ile de müte’yid bulunmuş olmakla keyfiyyetin serîr-i şevket-masîr-i cenâb-ı cihân-bânîye arz uiblâğına sezâvarî-yi lutf ve inâyet-i aliyyelerini kemâl-i söz ve güvâz ile istirhâm eylerim, ol bâbda.

Melfûf

Hâriciyye Nezâret-i Celîlesi'ne

Fî 18 Rebi'ü'l-evvel Sene [1]315 ve fî 5 Ağustos [1]313 Tarih ve 268/171 Numara İle İrsâl Olunan Tahrîri Sûretidir

*Lokal Ançaygir Gazetesi'*nde neşr olunan bir bend-i muzırrın tercümesini hâvî takdîm kılınmış olan tahrîrât-ı âcizâneme cevâben fî 15 Ağustos sene [1]897 tarihiyle şeref-vârid olan telgrafnâme-i alî-yi nezâret-penâhîlerinden bu gibi neşriyât-ı bedhâhânenin ba'demâ telgrafla arz u ihbârı emr u iş'âr buyuruluyor.

Sırası düşdükce şimdiye değin müte'addid ve muharrerât ve telgrafnâmelerle pişgâh-ı alî-yiâsafânelerine arz u izbârdan hâlî kılınmadığı üzere şehrî otuz kırk lirayı tecâvüz etmeyen gazete ve telgraf ücurât-ı zaruriyye-i müsta'cilesinin bile ma'âşât misillü dûçâr-ı akîde-i te'hîr olunmasından nâşî sefâret-i seniyyeye mahsûs gazeteler vürûd etmemekde ve Berlin Telgraf İdâresi ücûrat-ı mütedâhile tesviye edilmedikce yeniden telgrafnâme kabûl etmemektedir. Ma'a-hâzâ mücerret veliyy-i ni'met-i zât-ı akdes-i hümâyûn-ı hazret-i pâdişâhîleri hizmet-ı şâhânelerinde kusur etmemek sadâkât-i şi'ârisiyle sefâret-i seniyye tercümanına kıra'athânelerde gazete okutturarak ve telgraf idâresi tarafından tazyîk vukû' buldukça arasıra bir kaç aylık telgraf acûrât-ı müterâkımesi devâir-i muhtelife sipârişâtına mahsûs olub sefâret-i seniyye emrine gönderilmiş olan meblağadan ta'vîzen bi't-tesviye muhâberât-ı telgrafiyyede mehâma imkân devâm edilerek işte bu sûretle şimdiye değin idâre-i maslahat edilebilmiş ve hattâ bubâbda bi'd-defâ'at telgrafla vukû' bulan istirhâmâta bile Mâliyye Nezâret-i Celîlesi'nce havâle-i sem'-i i'tibâr edilmemek ibâret-i müteessifesi netîcesi olarak sefârethâne icâresinin bile tecâvüz ve idâmesi cihetiyle sefârethâneyi tebdîle mecbûriyyet hâsıl olmakla berâber efkâr-ı bedhâhânesi ma'lûm-ı devletleri bulunan sâhib-i hâne Mösyö Mosa tarafından kendi gazetesi bulunan **[72]** *Berliner Tağbelat*'da bu vesîle ile aleyhimize yine bir takım neşriyât-ı haysiyyet-i şeknâneye mahal bırakmamak üzere diğer hâne tedârikine kadar icârenin dahi ta'vîzen tesviyesine mecbûriyyet hâsıl olmuş idiyse de bu kere sâlifü'z-zikr

sipârişâtın i‘mâli hitâma resîde olmak hasebiyle bugünlerde (…) te’diyesi lâzım geldiğine ve binâen ale-zâlik masârıf-ı müsta‘cile-i mebhûsenin ba‘demâ ta‘vîzen tesviyesi gayr-ı kâbîl olduğu gibi ma‘âş çıkdıkca yerine konulmak üzere sefâret-i seniyyenin sâir masârıf-ı mübremesi için dahi geçen seneden beri kezâlik ta‘vîzen sarf edilmiş olan mebâliğ yirmi iki bin markı tecâvüz eylediği hâlde bendelerine ma‘âşât-ı mütedâhileden henüz bir akçe verilmemesinden nâşî sefâret-i seniyye hademesine karşı peynir ekmekle ta‘ayyüşe kadar varan hâl-i sefâlet-iştimâli bendegânem telgraf ve gazete ücûrâtını ve sefârethâne ücûresini te’diye gayr-ı mütehammil bulunduğuna binâen hem sefâret-i seniyye ma‘rûzâtı dûçâr-ı (…) te‘hîr olmak ve hem de mugâyir-i şân-ı âlî-hâlâtın o gibi olunmamak üzere ba‘demâ sefâret-i seniyye mefârık-ı muhtelifesinin bilâ-te’hîr te‘diyesi ve ber-minvâl-i ma‘rûz masârıf-ı mebrume için ta‘vizan sarf eylemiş olan yirmi iki bin markın açığı kapadılmak sipârişât akçesinin te’diyesinde te’hîrât vukû‘a gelmemek üzere geçen seneden mütedâhil sekiz ma‘âşından dört aylığının bir an evvel tesviyesi husûslarına irâde-i merâhim‘âde-i hazret-i hilâfet-penâhî sür‘at-i istihsâline ibzâl-i inâyât ve vesâ’it-i alîye-i cenâb-ı nezâret-penâhîleri kemâl-i ehemmiyyet ve tefri‘ayla istirham eylerim, ol bâbda.

Mâbeyn-i Hümâyûn Baş Kitâbet-i Celîlesi’nden

Fî 24 Eylül Sene [1]897

Haşmetli Alman İmparator’u hazretleri Der-sa‘âdet’deki sefîrine bir telgraf keşîdesiyle mes’eleyi sulhiyyenin hüsn-i netîceye iktirânı şevket-me‘âb efendimiz hazretlerinin siyâsetalemindekiuluvv-ı iktidar ve himmet-i şâhânelerinin eseri olduğunu bi’l-beyân mukaddemât-ı sulhiyyeninakd ve imzâ olunmasından dolayı tebrîkâtının zât-ı akdes-i hümâyûn-ı cenâb-ı Pâdişâhîye iblâğını emr etmiş olduğu sefîr-i müşârun-ileyh hazretleri tarafından arz u beyân edilmesi üzerine bu sûret nezdialî-yi mülûkânede fevka’l-âde müstelzim mahzûziyyet-i seniyye-i cenâb-ı tâcdârî olduğunun ve imparator hazretlerinin mes’ele-i ceriyyenin ibtidâsından ve daha evvelden beri ibrâz buyura geldikleri mu‘âvenetin hâlâ Hakk-ı hümâyûn-ı

Şâhânedeki müddet-i bâhire-i haşmetânelerinden veliyy-i ni‘met-i a‘zâm efendimiz hazretlerinin pek ziyâde müteşekkîr ve dâimâ ümîd-vâr bulunduklarının ve imparator hazretlerinin mahrûsiyyet-i asâkir-i şâhânenin tedâvisi zımnında Der-sa‘âdet’e hey’et-i sıhha gönderilmesi ve bu kerede muhârebede ma‘lûl olanların şühedâ âilesinin sûret-i istisnâ’iyyede îsâr-ı maksad-ı âlîsiyle taraf-ı eşref-i hazret-i pâdişâhîden te’sîsi buyurulan sergiye hediyye-i nefîse irsâl sûretleriyle gösterdikleri müessirâlâ-i hayırhâhâne ve dostâneden zât-ı hümâyûn-ı cenâb-ı pâdişâhînin fevka’l-gâye hâiz-i müessir olarak hedâyâ-yı mezkûreden ba‘zısını dahi sergi idâresince takdîr fiyatiyla idâre-i mezkûreden mübâya‘a ile yadigâr olarak haft buyuracaklarını müşârun-ileyh hazretlerine iblâğına zât-ı vâlâ-i sefîrânelerinin me’mûr buyurulmuş oldukları bâ-irâde-i seniyye-i cenâb-ı pâdişâhî teblîğ olunur, ol bâbda.**[73]**

Diğer sahîfede Fî 24 Eylül Tarihli Telgrafnâmenin Almanya Hâriciyye Nezâreti’ne Teblîğ Olunan Tercümesi Sûretidir. *[Fransızca Bölüm]*

[Fransızca Bölüm] **[74]**

Baş Kitâbet-i Celîleden

Fî 26 Eylül [1]897

Mahremâne ve fevka’l-âde müsta‘cildir.

Veliyy-i-ni‘met bî-ni’metimiz Pâdişâhımız efendimiz hazretlerinin zât-ı alîlerini selâm-ı şâhâneleriyle taltîf buyurdular Tevfik Paşa hazretlerinin Berlin sefâretinde bulunduğu esnâda gösterdiği istikâmet ve arz eylediği sadâkat hakkında tal‘tîfât-ı seniyyenin te‘âlîsini ve bugün Hâriciyye Nezâreti gibi bir mevki‘-i âlîde bulunmasını mûceb olub çünkü sadâkat ve hüsn-i hizmet nezd-i şâmilâne-i mülûkânede her-bâr lütfen yâd ve tezkâr buyurulmakda olmasıyla vazîfe-i sadâkâti ve me’mûriyyeti hüsn-i îfâ eyleyen her me‘mûrun her zamân her cihetle müsterîhü’l-vücuddan ve nâil-i ni‘met-i bi-pâyân olacağından şübhe olmadığı ve bu kere bi’l-hassa uhde-i alîlerine havâle buyurulan zikr-i âtî iki madde-i mühimme ve mahremâne hakkında dahi matlûb-ı alî derecesinde işgüzarlık ve sadâkat ibrâz

eylemeleri ba‘s-i memnûniyyet ve takdîr-i alî olacağı ber-mantûk-ı emr u fermân-ı hümâyûn-ı mülûkâne beyân olunur.

Mâliyede yâhud umûr-ı mâliyeye kontrol edilmek üzere teşkîl buyurulacak komisyonun ikinci a’zâlığında istihdâm ve hizmet-i Devlet-i Aliyye’de bulunan ba‘zı Alman me’mûrlar gibi kontratör rabtla yüzden yüz elli liraya kadar ma‘âşı verilmek ve hâne kirâsı başkaca taraf-ı devletten îfâ ve senevî arpa vesâire masârıfı olarak elli lira i‘tâ olunmak üzere fevka’l-âde müstakim ve hüsn-i ahlâk ashâbından ve cihet-i hesâbiyyede vukûf ve ma‘lûmât-ı kâmilesi olan zahmetden olmak üzere bir Alman celb ve istihdâmı tasvîr buyurulmak olduğundan ve evsâf-ı muharrere-i matlûbeyi hâiz bir âdemi şimdiye kadar herhalde ibrâz buyurdukları âsâr-ı dostî ve hayırhâhiyye binâen imparator hazretleri dirîğ etmeyecekleri derkâr bulunduğundan keyfiyyetin imparator müşârun-ileyh hazretlerine iblâğıyla alınacak cevâbın**[75]**arzı ve şu kadarki iş bu me’mûr intihâb olunub ve konturatosu yapılıb arz oluncaya kadar bu şeyin mahrem tutulması ve ikincisi ma‘lûm olduğu üzere muhârebe bi’t-tabi‘ mâsârıf-ı fevka’l-âdeyi müstelzim olarak Teselya’daki asâkirin zamân-ı avdetine kadar ve avdetinde bu fevka’l-âde masârıfın devâmı ise derkâr bulunduğundan ve Osmanlı nâm-ı müste‘ârı altında ve Der-sa‘âdet’de bulunan banka ba‘zı esbâba mebnî bir takım fâhiş muâmeleyi devlete kabûl etdirmek isteyib işte bundan dolayı müşkilât-ı mâliyye mevcûd idiğine binâen karşılığı tazmînât-ı ceriyyeden olarak icâbında lüzûmu mikdârı ve yahud umûmu alınmak ve’l-hâsıl devlet ne vakit ve ne mikdârını isterse alabilmek üzere birçok milyon liralık bir kıredito küşâdı zımnında münâsib Alman bankalarına Almanya Mâliyye Nezâreti tarafından ve sâye-yi mahremâne icrâsını emr u irâde ile dahi imparator hazretlerinin mu‘âvenât-ı haşmetâneleri intizar buyurulduğunun kezâ dâ’ire-i mahremiyyetde imparator hazretlerine iblâğıyla ve şu müşkîlâtdan kurtulmak pek ziyâde arzu buyurulduğundan ona göre sarf-ı mikdârât olunmasıyla şu bir iki gün içinde istihsâl ve arz-ı netîceye müsâra‘at buyurmadı. İrâde-i seniyye-i cenâb-ı hilâfet-penâhî iktizâ-yı alîsindendir, ol bâbda.

Bâlâdaki Telgrafnâmenin Mündericâtından Olan İki Mâddenin Almanya Hâriciyye Nezâreti'ne Teblîğ Olunan Tercümeleri Sûretleridir

*[Fransızca Bölüm]***[76]**

[Fransızca Bölüm] **[76]**

Mâbeyn-i Hümâyûn Baş Kitâbet-i Celîlesi'ne [78]

Fî 28 Eylül Sene [1]897

Cevâb, 26 Eylül Efrencî

Veliyy-i ni'met-i akdes efendimiz hazretlerinin bu kere dahi bu kullarını tenzîle-i selâm-ı selâmet encâm-ı hümâyûnlarıyla taltîf buyurduklarından dolayı arz ve i-îcâb-i şükr ve (...) âcîz bulunduğum hâlde efendim buyurulan iki mühim maddenin îfâ-i muktezâsı için son mertebe bedeli mechûr eyleyeceğim fakat imparator hazretleri henüz Berlin'e avdet buyurmadıkları gibi ne Baş Vekîl ve nede Hâriciyye Nâzırı burada bulunmadıklarından ve Hâriciyye Nâzırı vekîlinin dahi bugün mani'i olduğundan yarın vekîl-i mûmâ-ileyh görülüb irâde-i seniyye-i hazret-i pâdişâhîden îfâ-i muktezâsına sarf-ı mikdârât olacağını arz eylerim efendim.

Kitâbet-i Müşârun-ileyhe

Fî 29 Eylül Sene [1]897

Dünkü telgrafnâme-i çâkerânemde arz olunduğu üzere şimdi Hâriciyye Nâzırı vekîlini görüb iki mühim maddeyi bâlâ taraf-ı mahremâne teblîğ eyledim. Mûmâ-ileyh teblîgât-ı çâkerânemin imparator hazretlerine iblâğı için keyfiyyeti hemen bâ-telgraf Hâriciyye Nâzırı'na iş'âr edeceğini ve vürûd edecek cevâbı derhâl bendenize bildireceğini ifâde etmekle efendim.

Kitâbet-i Müşârun-ileyhe

Fî 4 Teşrîni-evvel Sene [1]897

29 Eylül Efrencî Telgrafnâme-iAcîzâneme Zeyldir.

Hâriciyye Nâzırı Vekîli şimdi bendelerine haber göndererek Hâriciyye Nâzırı tarafından bugün vâki‘ olan iş‘âra nazaran matlûb olan mâliyye me’mûrînin hüsn-i intihâbı zımnında irâde-i imparatorî sâdır olub fakat bubâbda ba‘zı tafsîlât-ı ihtizâzî zımnında Der-sa‘âdet sefîrine telgraf çektiğini ve bir buçuk milyon liralık kârârı için Alman bankerlerine mürâca‘ât edilmekde ise de Yunanistan’da kontrol te’sîsiyle tazmînât-ı ceriyyenin sûret ve zamân-ı te’diyesi hakkında bir karâr ittihâzından ol bankaların müdâfa‘ât etmeyecekleri zannında bulunduğunu ve hattâ bankerlerden biri bank-ı Osmânî ile birlikde olmaz ise bir işe girişemeyeceği cevâbını verdiğini ifâde eylemiş olmakla efendim.

Kitâbet-i Müşârun-ileyhe

Fî 16 Eylül Sene [1]897

Sâbık Hâriciyye Nâzırı Baron Marshall’in nezd-i ve saltanat-ı seniyye’de Almanya sefâretine ta‘yîni takrîr eylediğinden keyfiyyetin ber-mu‘tâd-ı Hükûmet-i Seniyye’den istimzâc ve ol bâbda Der-sa‘âdet sefîrinin telgraf keşîde eylediği Hâriciyye Nâzırı tarafından bendelerine teblîğ olunmakla efendim.**[79]**

Mâbeyn-i Hümâyûn-ı Cenâb-ı Mülûkâne Müşîriyyet-i Celîlesi Cânibine

Fî 14 Cemâziye’l-evvel Sene [1]315 ve 28 Eylül Sene [1]313

Prusya’nın Hânekles Ablage şehrinde mukîm fabrikatör Maks Fon Foster’den sipâriş buyurulmuş olan âlât bin kıyye dumansız barut ile onbir binküsür kıt‘a hartucun Der-sa‘âdet’e irsâl kılındığı ikinci nakit olan bin liranın dahi mûmâ-ileyhe i‘tâ ve teslîm olunduğu sefâret-i seniyyenin fî 5 Eylül sene [1]313 tarihli tahrîrâtı ile arz-ı huzûr-ı sâmîleri kılınmışdı. Mühimmât-ı mezkûrenin bugünlerde Der-sa‘âdet’e muvâsalatı me’mûl olub binâen-aleyh son taksit olan bin yüz yirmi yedi İrân’ın ber-mûceb-i kontrato zamân-ı te’diyesi takrîb eylediğine ve sefâret-i seniyye ma‘âşât ve masârıfât-ı müddet-i medîde tedâhül birilâm hasebiyle şan ve haysiyyet-i devleti muhâfazaten taksit-i mezkûr nâçar ta‘vîzan masârıf-ı mübreme için pey-der-pey sarf

edilerek keyfiyyet bi'd-defa'at Hâriciyye Nezâret-i Celîlesi'ne bildirilmiş ve bu sarf edilen mebâliğe yerine konulmak üzere 12 mâh tedâhüle kalan ma'âşât-ı çâkerânemden 4 aylığının tasviyesi için vukû' bulan istirhâmat-ı mükerrerenin henüz bir netîcesi zuhûr etmemiş olduğuna binâen keyfiyyeti husûsan dâver-i azîmîlerine arz u ihbârına mecbûriyyet hâsıl olmuşdur. Sefâret-i seniyyenin te'hîr ve te'cîli mümkün olmayan masârıf-ı mübremesini li-ecli't-tesviye şimdiye değin elde ve avuçda bulunanı sarf etdikden ve imkân dairesinde şuradan buradan istikrâz eyledikden sonra artık hiçbir cihetden ümîd-i istimdâd kalmamak ve diğer tarafdan ma'âşların tedâhülü devâm ve tezâyüd eylemek hasebiyle Saltanat-ı seniyye sefîrinin Berlin gibi mühim ve (…) bir mahalde dost ve düşmana karşı tedârik-i nafakadan bile âciz kalmak derecesinde dûçâr edildiği hal (…) iştimâl ve mugâyir-i rızâ-i pâdişâhî bulunan bu hâlin şan ve münâfi'-i devletce istilzâm eylemekde olduğu mazarrât ve sûreten ve sîreten takdîrini vicdân-ı sadâkat-i bünyân-ı cenâb-ı müşîr-i azîmîlerine bi'l-havâle mûceb-i sadâ olmak üzere bubâbda daha ziyâde tafsîlâtdan merfû' nazarla yalnız fabrikatör mûmâ-ileyhe i'tâsı lâzım gelen 1127 lirân'ın te'diyesinde te'hîr ve vukû'uyla bu yüzden dahi bir takım hâlât ve tazyîkat-ı haysiyyet-i şeknâneye mahal bırakmamak üzere mikdâr-ı mezkûre tekâbül edecek olan ve ber-minvâl-i mâruz-ı nezâret-i müşârun-ileyhden bi'd-defe'ât istid'â kılınan dört aylığımın geçen seneden tedâhül bırakılan sekiz ma'âşıma muhâsiben sür'at-i tesviyesi her neye mutevakkıf ise lütfen ve inâyeten icrâ-i îcâbına ibzâle-i atûfet-i ve mürüvvet-i müslim-i mekârim-kârîleri niyâz-ı mahzûza mücâheret kılınmağın ol bâbda.**[80]**

Mâbeyn-i Hümâyûn Cenâb-ı Mülûkâne Müşîriyyet-i Celîlesi Cânib-i Seniyye-i Samiyesine

Fî 15 Cemâziye'l-evvel Sene [1]315 ve 12 Teşrîn-i evvel Sene [1]313

Fabrikatör MösyöMaks Fon Foster sipâriş buyurulmuş olan mühimât-ı ceriyye esmânından gayr-ı âz tesviye mütebâkî 1127 İrân'ın sefâret-i seniyyenin masârıf-ı mühimme ve müsta'cilesine sarf olunduğundan bahisle üçüncü taksîdin

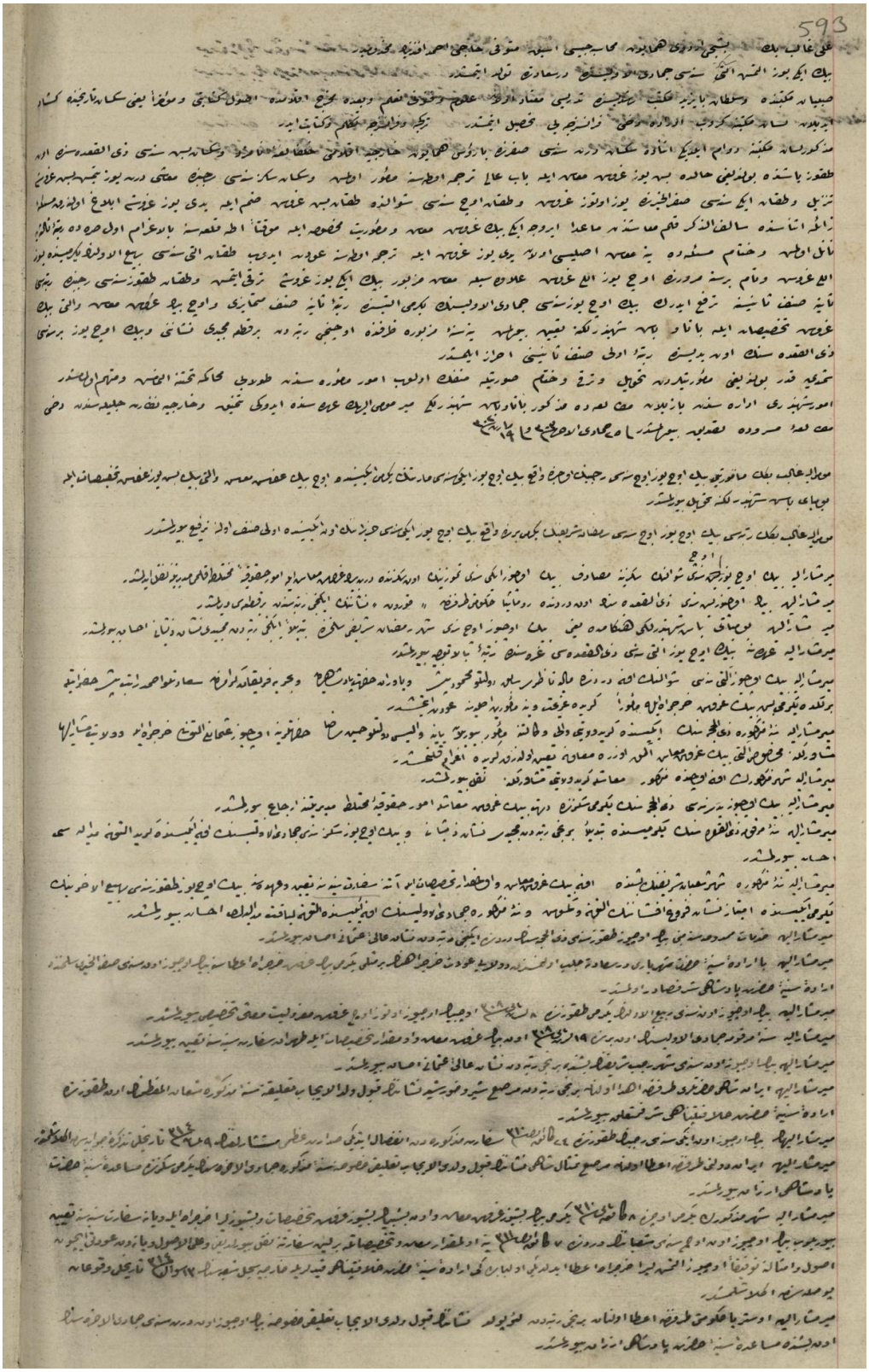
mütekarribe'l-hulûl olan vakt-i mu'ayyenede fabrikatör mûmâ-ileyhe i'tâsı te'hîr eylememek üzere geçen seneden mütedâhil ma'âşât-ı çâkerânemden dört aylığının tesviye etdirilmesi istirhâmını hâvî sebk eden arz u iş'âr-ı âcizâneme cevâben böyle zamân-ı haysiyyet-i hükûmet makâmında bulunan bir akçeye nasıl bir mecbûriyyet zuhûr eder ise itsin tecâvüz edilmemek lâzımeden iken te'hîr ve te'cîl-i mümkün olmayan sefâret-i seniyye masârıf-ı mübremesine sûret-i âhiri ile karşılık bulunamamasından mütehassıl ızdırârınâcizlerini bu noktaya i'tinâda nâçâr bırakıldığı müstefâd olduğu beyân-ı âlîsiyle şân-ı hükûmeti ve sefâreti muhâfaza edilmiş olmak üzere [1]313 senesinden 4 aylık ma'âşıve tahsîsât-ı çâkerânem olan yüz otuz bu kadar bin guruşun tesviyesi zımnında Bank-ı Osmânîye icrâ-i teblîgât etdirildiğinden meblâğ-ı mezbûreden bin yüz yirmi yedi lirasının hulûlüvakt-i mu'ayyenede vâki' olacak iş'âr-ı devletleri üzerine müte'ahhide li-ecli'l-i'tâ tefrîk ve hıfz-ı irâdesini şâmil fî 8 Teşrîn-i evvel sene [1]313 tarihli emir-nâme-i sâmiyye-i (…) a'zamîleri mefâr-ı alîsi rehn-i i'kân-ı çâkeri oldu.

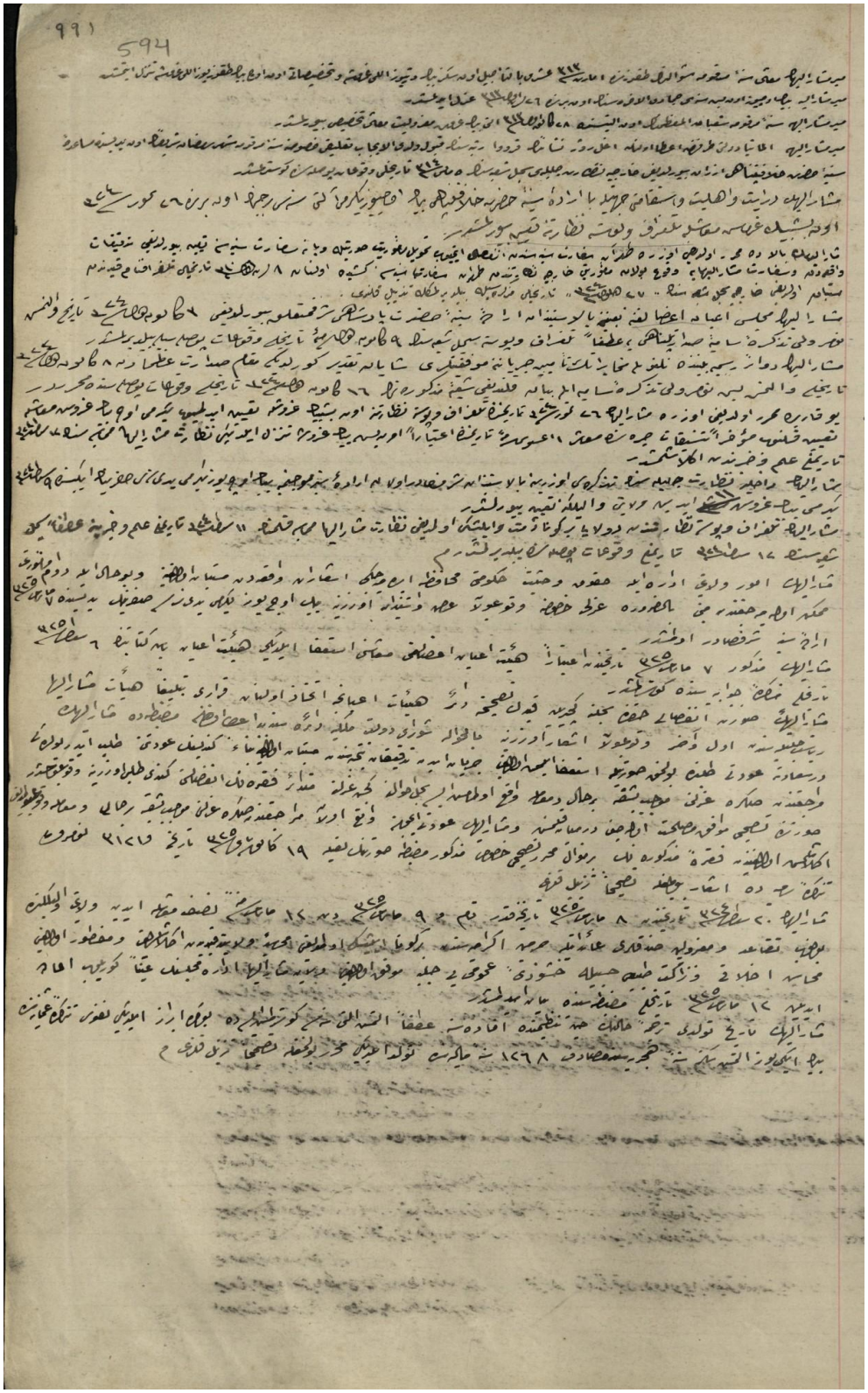
Veliyy-i ni'met-i bî-ni'metimiz şevket-me'âb efendimiz hazretlerinin Almanya İmparatorluğu nezdinde nefes-i nefs-i hümâyûnlarını ta'bîr-i Efrencîce reprezente eden ve bu sıfatla herşeyden evvel haysiyyet ve şân-ı saltanat-ı seniyyelerinin muhâfazası vazîfe-i mukaddesesiyle mükellef bulunan bir sefîr-i kebîrin 12 Eylül ma'âşı ve tahsîsâtının tedâhülde bırakılmasına sefâret-i seniyyenin masârıf-ı müsta'cilesi miyânında ve kontrato tahtında bulunan icârelerinin te'hîri ve dahi inzimâm ederek sâhib-i hâne tarafından sefârethâneyi terke mecbûr edilmek gibi mâzallahu te'âlâ şan u nâmus-ı devlete muhal bir mu'âmeleye mahal bırakmamak üzere (…) cümle yalnız 3 aylık kirâ için def'aten yedi bin mark ya'nî 350 lira te'diyesine mecbûriyyet hâsıl olduğu nazar-ı te'emmül olunur ise muhâfaza-i şân ve haysiyyet-i devlet ve sefâret nokta-i nazarıyla daha ziyâde ehemmiyyeti derkâr ve te'hîri gayr-ı kâbil olan bu gibi masârıfın henüz vâ'desi hulûl etmemiş olan mühimmat-ı ceriyye akçesinden tesviyye edilmekdeki ızdırârın nezd ü (…) cenâb-ı (…) Ekremîlerinde ma'zûr tutulacağı i'tikâdı kâsırânesindeyim husûsan ki evvelce dahi azı mütecâsir olduğum üzere merci'miz olan Hâriciyye Nezâret-i celîlesi'ne

tahrîren telgrafenarz-ı keyfiyyetten hâlî kalınmadığı cihetle hiç olmaz ise o gibi masârıf-ı mübremenin (…) müddet-i tesviyesindenacîz kalacak bir dereceye vardırılacağımıza aslâ ihtimâl verilemez idi. Her ne hâl ise sefâret-i seniyyenin şan ve haysiyyet-i devletle kâbil-i te'lîf olmayan bu hâl-i zucceret me'âl-i ancak taraf-ı sâmî-i müşîr-i azâmîlerinden nazar-ı i'tibâra alarak mugâyir rızâ-i âlî bir hâl vukû'una meydân verilmemek üzere sene-i hâlîden müterâkim dört ma'âşımın tesviyesi husûsunda râyigân-ı inâyet ve atûfet buyurulmasından dolayı bir nebze sâdık veliyy-i ni'met sıfatıyla arz-ı kemâl-i minnetdârî ve şükür-güzârî eylerim. Şu kadar ki müstağnî-yi arz u îzah olunduğu üzere sefîr-i mahsûsâtından sefâret-i seniyye **[81]** kâtibleriyle (…) ta'âmiyye nâmıyla ma'âş i'tâ edilmekde olduğu gibi bu meyanda hademe vesâire masârıfı dahi bulunduğundan ve bu ise şehrî yüz on lira kadar bir meblâğa bâliğ olduğundan sâlifü'z-zikr dört ma'âş ve iş'âr-ı devletden vecihle sene-i hâliyye mahsûsuyla edilecek olur ise geçen Mart'dan beri ma'âşlarca vukû' bulan tenkîhât cihetiyle bundan ancak dokuz yüz lira râddesinde bir meblâğ kalacakdırki bununla mühimmât-ı ceriyye akcesi olarak sarf edilmiş olan bin yüz yirmi yedi liran'ın kapatılması mümkün olamayacaktır. Ondan başka Mâliyye Nezâret-i Celîlesi'nce mütehammil olanusûl ve kâ'ide iktizâsınca mezkûr dört ma'âşın sene-i hâliyyeye icrâsı mahsûbu takdîrinde aynı ma'âşlar pey-der-pey diğer sefâret-i seniyyeye verülüb hitâm buluncaya değin ya'nî altı belki sekiz ay müddet-i zarfındaâcizlerine hiçbir ma'âşı verilmeyeceği tabî'i ve böyle müddet-i medîde parasız yaşanamayacağı ise müsellem ve bedîhî olduğundan sâlifü'z-zikrden ma'âşın kâbil-i tahkîk bâli' olduğu 148l İrân'ın ârife-i sâbıkâdaki istirhâm-ı âczî ve birçok emsâli vecihle geçen seneden ya'nî 1312 senesinden mütedâhil sekizma'âşıma mahsûben tesviye etdirilmesi husûsunda zammîme-yi lutf u inâyât olmak üzere ibzal-i dâlâlet ve sahâbet-i alîye (…) tekrâr istirhâm eder ve tesviyyesi Bank-ı Osmâniyye havâle olunan ma'âşat ve masârıfâtın Hazîne-i Celîle hesâbına mevcûd para kalmadığı beyânıyla mezkûr banka tarafından ikrâren te'diye olunmamakda olduğundan dahi ilâveten arz u ihtârına mücâseret eylerim, ol bâbda.

1. ÖNEMLİ EVRAKLAR VE YAZIŞMALARININ ASILLARI

1.1. Ali Gâlib Bey'in Tercüme-i Hâli

1.2. Girid Yazışmaları Evrakı

Süleymaniye Kütüphanesi
Bölüm : ALİ GALİP BEY
Demirbaş No : 397
Sınıflama No :

کرید ولایتنه شیخ‌ه‌ی تلغراف‌نامه
۱۳۰۷ مارت ۱۸

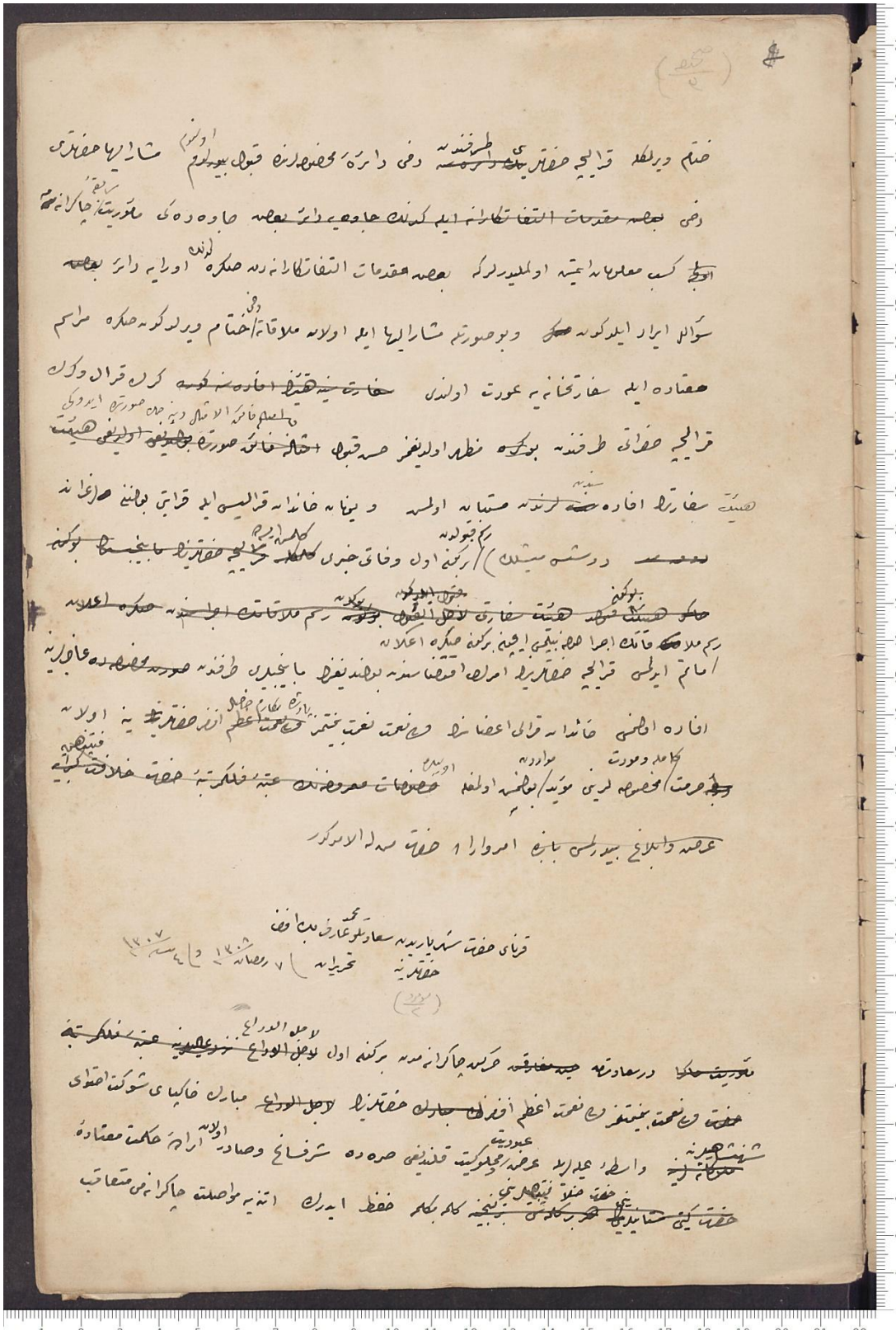
محرمانه‌در یونانستانه ساکن بعض کریدلو مفسدین وطرفکیرانک حرکاتی وقته مصادف تحشد بولندیغندن جزیره حقنده
هرنه‌لو تشبثات مفسدانه‌لرینک عدم حصولی ایچون تدابیر لازمه اتخاذی ضمننده ولایه‌جه‌لرینه عائد جزئیات درحال
مقام اصفهانه‌لرینه عرضه واریلمکی ودرداخل جزیره‌ده ظهور ایده‌جک وقوعاته دائر سائر مقتضیه حقنده دخی
عنداللزوم سفارتپناهیه واسطه‌سیله ایجاب حال اجرا اولنمق وحقیقتحال بیلنوب اکا کوره اداره‌سنه ایدیلمک
اورته طرف دائر یازیلمه سوی جاکریه معلومات اعطاسی درسعادتده اثنای مفارقتده قرنای حقه شهریاریه
محمد عارف بک افندی حضرتلری واسطه‌سیله تلقی ایدیلمکله ارادات ملوکانه ایاتی حضرت جهانبانی مقتضاسنجه بالحفظ
برموجب امروفق حقه بنا حضرت پادشاهی عرضه کیفیت حضور

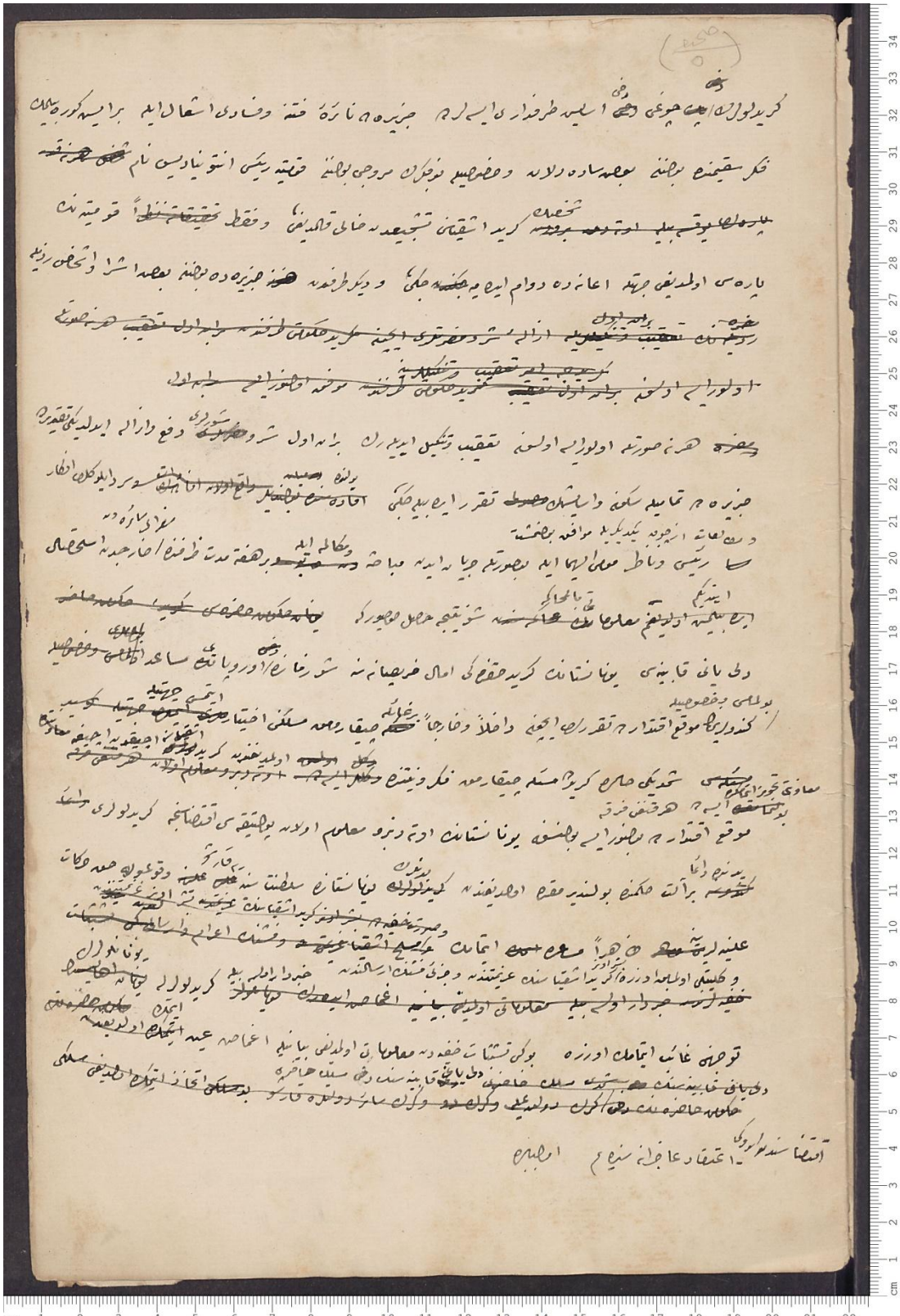
کرید ولایتی والیلکی وکالتجه‌سنه تحریرات
۱۳۰۷ سنه مارت

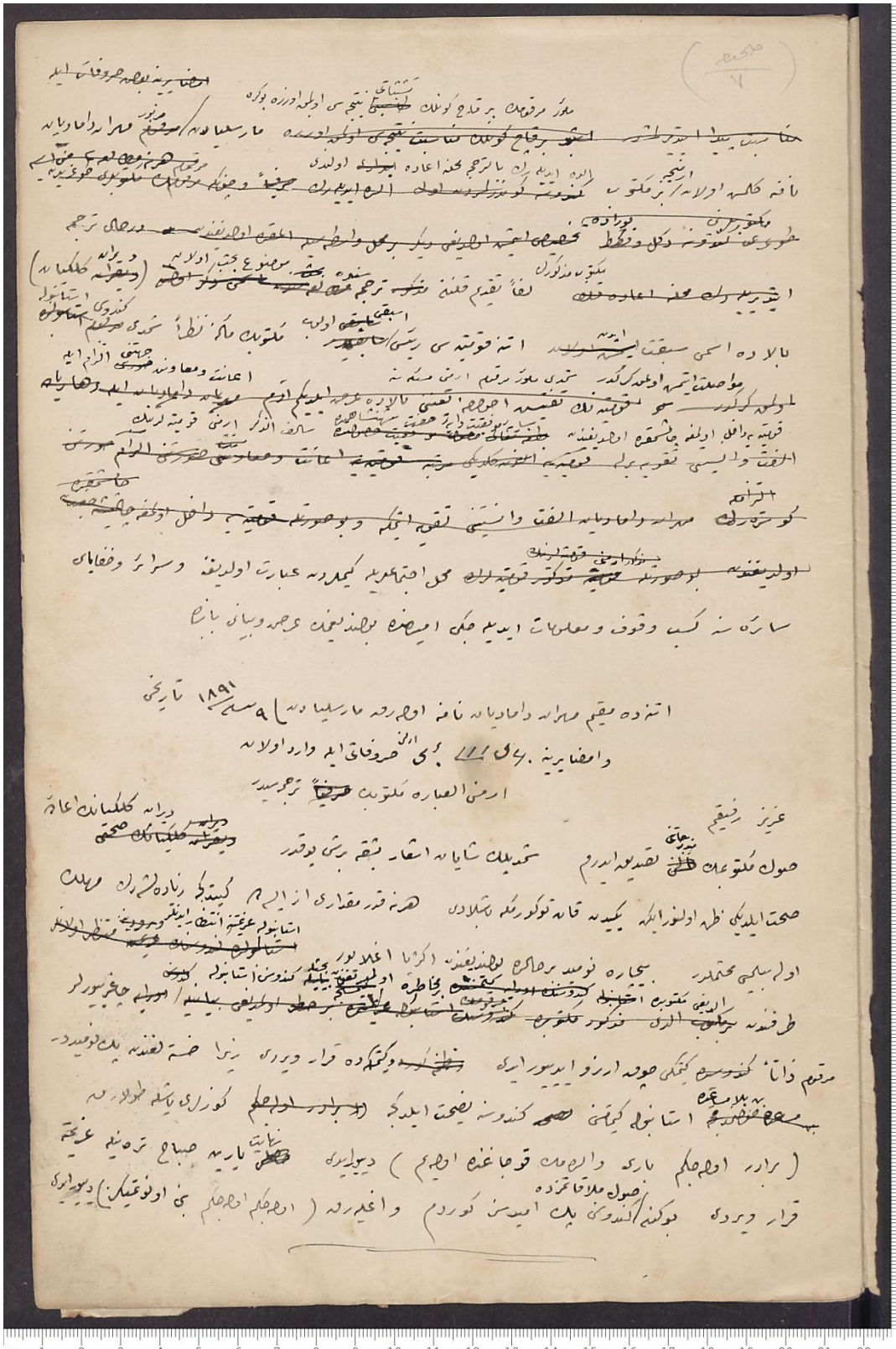
وزیره جه تحقیقاته جاکرانم اولدیغی حالده محافظه‌یه فیضانه‌لریله دائر کریدلرک اتنه سفارتپناهیه یتیشه‌جک یولده شدت سابقه
یکرمی بیدنجی کون مأموریه بکلرنه مواصلتی باتلغراف حضور عالی اصفهانه‌لرینه عرضه واشعار ایلیه‌جکم استوار اولدیغندن
درجه اهمیت وذاکی نزد معالیوفد مرام اشنا بیلرنه مستغنی عرضه وبیانه بالحفظ حصول موفقیتم مجرد مهمیت دولتلرنه
مظهر بولسه اولدیغی توجهات معالی غایات بنه بردیریلرک دوام وبقاسنه دائبه‌دعا درسعادتده اثنای حرکته عاجزانه‌لرینه لابد انواع
مایه‌ظهوریه بالطبع وقوعبولجه‌جه‌ی قرنای حقه شهریاریه سعادتلو محمد عارف بک افندی حضرتلری واسطه‌سیله اخذ وتلقی ایدیلمک
مضمنه منیف بولدیغی مواصلت عاجزانه‌لرینه متعاقب باتلغراف عرضه واشعار قلنمش ایدی کرامتعاجه حضرت خلافتپناهی اقتضای
عالیسنجه کریدلولرایله قومیته‌لرک وکریت حکومه‌یونانیه‌لرک جزیره حقنده وقوعبولجه‌جه‌ی هرنه‌لو تشبثات
وحرکاتی بلکه سلف عاجزیه رفاقتنده دعازیاده امکانات ساعدولدیغی درجه نظر تقیسه وتفحصه‌ده دور طوتیله‌رنه
شایانه اهمیت اولدیغندن درحال مقام عالی داوریلرینه عرضه واشعاریله وسفارتپناهیه واسطه‌سیله اجرا سنه لازم گلجک امر و
اراده فیضانه‌لرینک سرعه انفاذینه صرف ماحصل وسع ومقدرت ایده‌جکندن عرضه وبیانیله سفارتپناهیه امر واشعاری
تنسیب بیوریلمجه حضوصاتده ماعدا وقوعاتک محاحیه‌یه کبی وقوف ایدیلمک اورته ولایه‌یه یکی غته‌لندن ترکجه ورومجه
نشر لرنده برعددینک بعدما سفارتپناهیه صورت مخطره ایله ایدیلمی حضوصاتنه دائر سرعه دولتلی استرحام
جوابات قلنمه اولندیغ

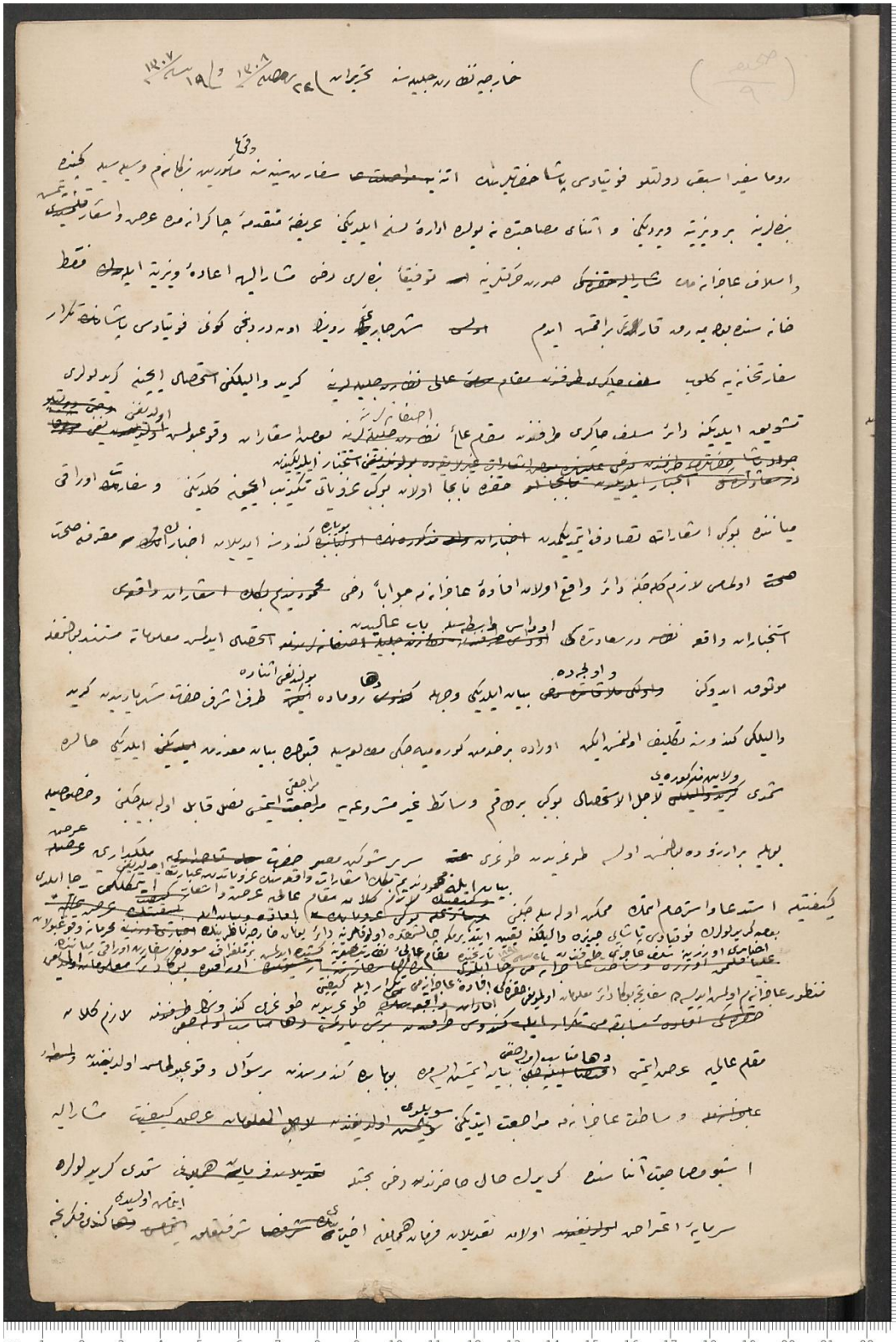
قرناى حضرات شهريارىيه سعادتلو غازى
پاشا افندى حضرتلرينه تحريراً ١٧ رمضان ١٣٠٨ و ٤ نيسان ١٣٠٧

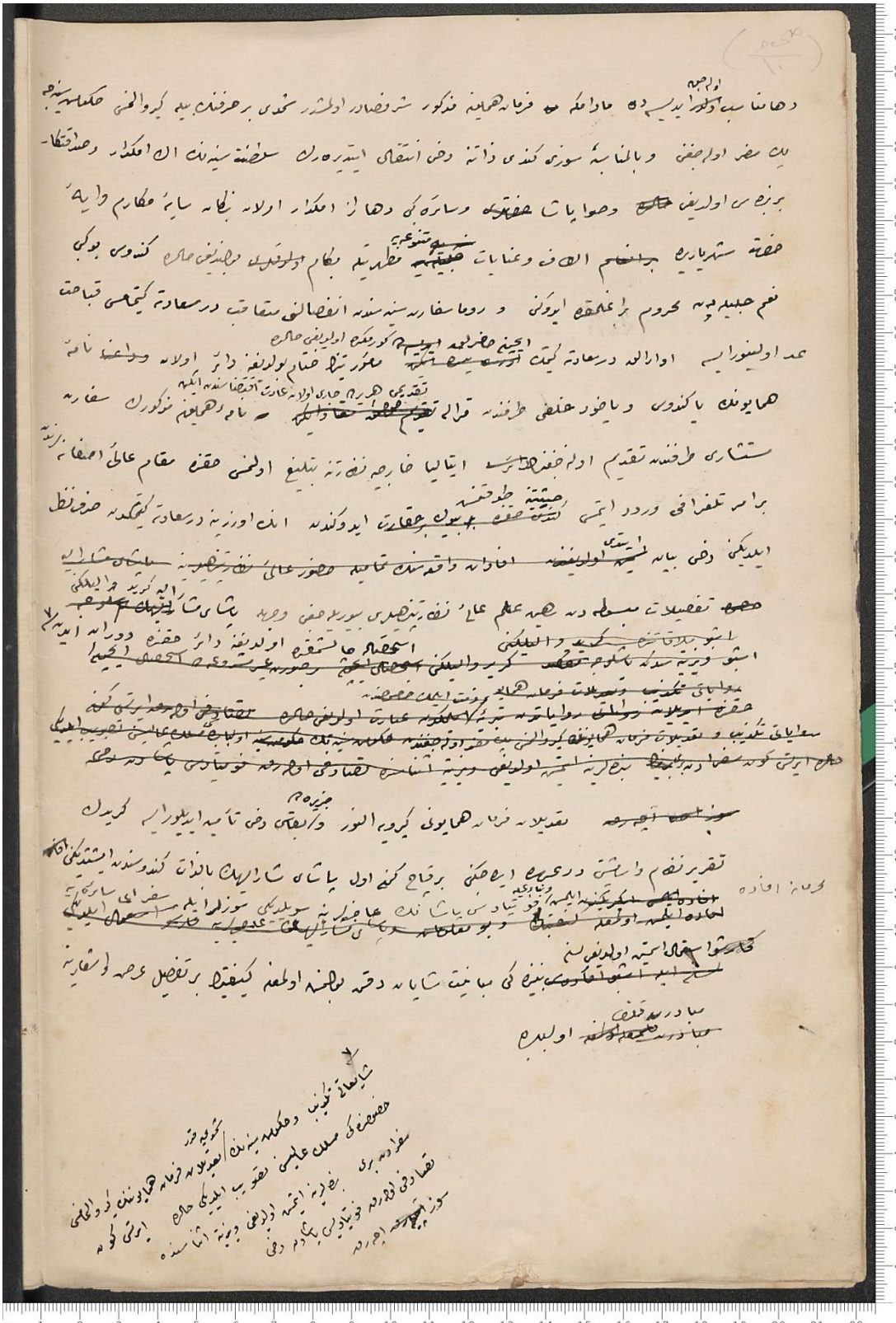
محل مأموريه جاكرانهم اولان اتباعه مواصلت ايدركن متعاقب برمكتوب اخباريه نائلى مسرور ولى
چوركچى يوركچى رسماً زيارتيه حال اولديغم اعتماد نامه همايونك صورتى اعجله وعجلتو قرال
حضرتلرينه سلامات طلب ايتديم شدجارى روسيدن ايكنجى صالى كونى سراى قرالىيه صورت
مخصوصه ايله كونديلسه اولان تشريفاتجى وسراى عبدلريله عربه راكباً وهيئت سفارت مستعجباً
تشريفاتجى دلالتيله سراى قرالىيه غيرمحله و خارجى داخلى اتم اوچ محل اقامه ايدلمسه
اولان خاص عساكرى طرفندن سلامله رده و سراى قوسيه نزديكنه ديكلمش ياوراه و سراى
قرالى سارشالى مسيو قوندوريوتى استقبال ايدرك طرفندن محافظه صورتيله استراحت سالونه داخل اولندقدن
برقاچ دقيقه اراده صكره تخت سالونى آخيره ده بتون سراى قرالى مأمورين كاملاً وخارجه نظارى
حاضر اولدقدن صكره حضور قرالىيه كيدرك قرال حضرتلرى قائم اولدقدن وسارشال اونيفورمسن
ايله لابس و اشيازشانه فروغ افشانى حال اولدقدن صكره قبول ايدلدى حال اولديغم
همايون مأموريته جاكرانهمز متضمنه اولان اعتماد نامه همايونى متعاقباً سلف نظارتلرنده ختم مأموريته
دائر اولان نامه همايون بعد التقديم قرال حضرتلرى اول امرده عافيت جع بقيت حضرت شهريارىيى
كمال سورت وخصوصيله بعد الاستفسار سلطنت سنيه يغانه دولتلو بيغ تيناً جارى اولان مناسبات
دوستانه و موالاتكارانه نك كمال مرتبه متانت ايلكن اولدقدن بياناته تأكيدن
جاكرانهمز نقل كلام ايدرك باتا وبايده كى مدتو اقامتلرينكارهنده وجاوه
واوجى ايتشه اولدقلرى ومتعاقباً باتاوبايده طى مأموريت جاكرانه ده نقل كلام ايدرك اهاليسنك جنه
ومدنصيبه وبعضه احوال مجيدسنه سؤال ايدلدى اوزونه اوزادلى وبيتمتين وضع نغمت اعظم افخم حضرتلرينه
اولان كمال سورت و محافظتدن عرصه ابلاغه عاجز اولمغله مأمور ايدكده صكره ملاقات

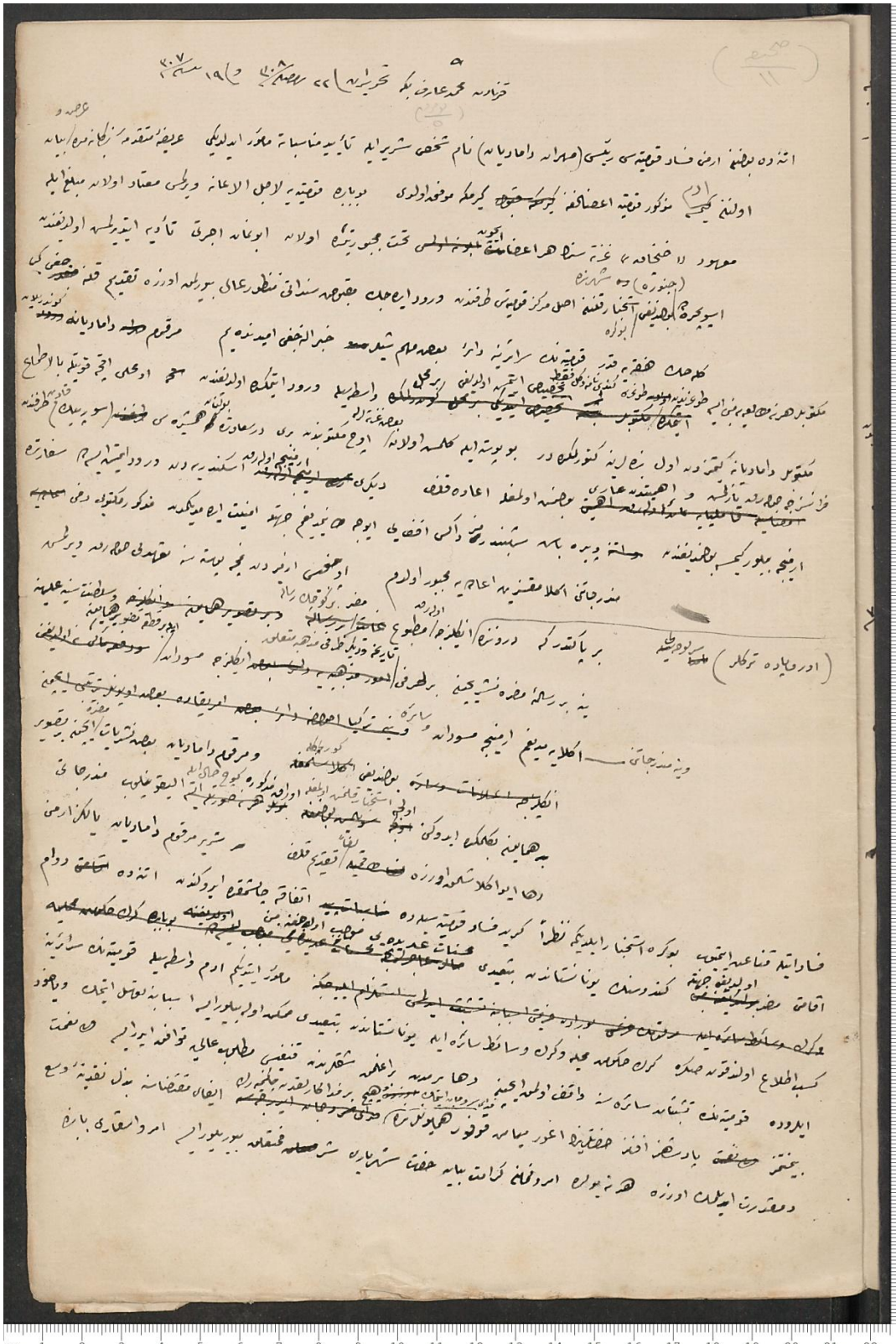

قرنادہ عارضہ تحریرایہ ١٧ رمضان سنہ ١٣٠٨ و ١٨ سنہ ٢٠٤

احفدل سلمہ مقصد خانہ سیہ

کریدا تشقیلی سرکردہ لرندہ اولوب / بوجہتہ برایکی ماہ مقدم جزیرہ دہ اولدیغی کبی [illegible] بایکی ای مقدم حضیا
جزیرہ یہ کیتمہ اولہ دیمترد یانی و لیمانی کی اشغ جہادیہ ہ برقاچ جہاریہ برابر بوکرہ جزیرہ دہ قرار ایدہ یونانستانہ
عودہ ایدیلر ھرنقدر بوارالہ یونانہ مکوفی بالفعل اشقیایہ معاونہ کوستر مامکدہ ایسہ لر اتنده بولنمق کریدہ اختلال ویرمکدہ
اولدیغی جہتدن جزیرہ یہ اعزام اولنان عساکر تحریکہ خلل قطعیہ اوراده کی اشقیای تشجیعہ واهالی یی اختلال سوقہ
جاهلانہ سنہ خلل قاطعین عساکر سرفراز اشرا اولہ اشخاص مرقومہ نک جزیرہ دہ بارینہ یہ رومہ قراره
بجبور اولدقلری تقدیرہ انضباط واسیسہ ایچین مسعی واقتدارانہ سوایہ سی مستدعی شکایہ اولہ والی ولایہ دولتلو
جواد پاشا حضرتلرینک تدابیر صائبہ سنہ ایلہ وسایہ قدرتواریہ حضرت پادشاہی اشقیای سایہ نک دعی
ویلدیرمہ اثریہ اقتفا ایلہ اهالی مظلومہ وتبعہ صادقہ سرشتہ جہدیہ نک ظل ظلیل حمایتلرینہ نائل امن واستراحت اولدقلری
مامول بولنمہ اولغہ اولبارہ

ایدیہ ولایتنہ ١٥ رمضان سنہ ١٣٠٨ و ١٧ سنہ ٢٠٤
تحریراتہ

تحیاتہ

بارنی حسار قریتہ سی طرفندہ یازیلوب برتقریب الحا ایدیلہ مکتوب ارمنی سانی اوزرینہ محوا ولنمہ ودر سعادتہ قدر ایلی واستعادتہ
وختام ساعد بالهامنہ فی لغا وسفارد بینہ نک ایلہ ومعقدی بولنمق بیقوادای انفہ توديعا محضوظا ولایتیمیزدہ
تقدیم قلنمق مکتوب مذکورک بوجہ حال برقاچ کلمہ فی محل فرق محوا عادہ سی مقتضای اولدیغندہ مظہر اعتماد دولتلو بولنمادہ
برینہ عاینتہ فہم صورتہ ترجمہ ایلہ وانشاجہ یہ ترجمہ ایدیلدکدن وزرہ ورود ایتدیکی مرتجمہ بیلدیریلمک ایلہ
وایورلہ عودہ ایتدکدن اوزرہ سعادتلو ایلہ بیقوا الیاس افندی تسلیماً صوب جاکرازہ واعادہ بیورلمس مخصوصہ مسعی عبد اضعفانہ

شایانہ بیورلمہ بابدہ

قرنادہ عارضہ بکم ٢٩ رمضان سنہ ١٣٠٨ و ٢٦ سنہ ٢٠٤ تحریراتہ

(٢٢٢)
٦

معہود بیانہ واصل بابدہ نامہ اواردہ بیورلمقلہ اسپوچہ رہ کی مرکز قریہ سی طرفندہ بوکرہ وارد اولدقلرندہ ایشبو برمکتوبی سکاردہ صحیفہ لک
قدر مضمون اولنہ وکلمفوف بروروقہ ایرتقیسی وجہ بالا رویہ سرد ارتقا برجوہ ارتیاب ایلیس فرانسہ جہ حروف
ایلہ محرر بولنمق مکتوب مذکورک برجوہ مواد فسادیہ سی عادی اولمق اوزرہ تحمیہ قلدرہ مطلقا حالہ اطلاع کسب ایدلمس
لازم کلمکلہ برہ ایشبو اولجہ جسیم بولدقلری کبی امنیت ایلہ یکدیگرہ وتکوبہ مذکور تسلی ایدہ ویرلک اوزرہ واسطہ
اولدقلرندن بحث عاجلہ مقتضای بہ ایدوکندہ موجب عاجلہ مقتضای بہ ایدوکندہ موجب عاجلہ مقتضای بہ ایدوکندہ موجب

قرارداد محمد عارف بکر تحریراً ۲۰۰۸ سوفاق ۲۰۰۸ مای

نومرو
٩

مهارانه داماد یانه نامه قطار رده یکه ایچنجه ده (جنوره) شهرزه ک ارمنی فساد قومیته سی اعضاسنه تفویض اولنه جق وظیفه ده ورور ایکن

اولاده حد مفقود مکتوبلرینه بعضه مقصدنامه مهارانه داماد اولمق ملاحظه سیله لاجل الرجوع ایدیلن دولتلو پاشا حضرتلرینه کوندرلدیکی یکه دهقه عرضه واشعار قلمشیدی

جوابنامه نظراً تقدیم قلنمش صورتنده معلوم عالی عطوفتلری بورده حضور وجهله

مقصد اولاده مهارانه داماد مرقوم بوکره اثنا رعورتله

والدی الطف لهم / برخود معاملاته

جوهری

مهارانه داماد اولمق اخلاص شعبه اولمغله

مهارانه داماد اولمق اخلاص شعبه اولمغله

مهارانه داماد اولمق اخلاص شعبه اولمغله

قرارداد محمد عارف بک تحریراتی ۱۳۲۸ ه‍.ق

نومره ۱۱

قرارنامه محمد عارف بلك محرراته

نومرو

خفيه مأموريتي

ارض فساد قوميته سي اعضاسنه نامزد ... داخل اولمق اوزره خفيه مأموريت ... بولنان ... ذكور سندات ... تسليم ... بالمورد خفيه مأموريت ... زير مرقوم ... اكلاشديغي اوزره ...

ايسوجره مركز قوميته سي رئيسي « غره بت مراديايه » دعصدقطاري « اغنب مانوفياياه » در بالاسنع عدده مخصوص ... لكه سيله (٤٧٧) نومروسي ايله يازيلش اجنبي علامه اولان (E) حرفندن اكلاشديغي اوزره ... قوميته ... عالمك ... اجنبي اولمقدار اعضا داخل اولمشدر اورتاسنع ... قوميته ... عالمك شاهانه ... سفارتلرينه يوروله جقدر

مذكوره ابراز ايتمكله اولان خفيه مأموريتي (كريا قوجاقاك) دعاصل كريدي اولديغي ... (ايلي توريسي) نامنه ... محرري (كريا قوجاقاك) نام كيمسه اولمغله ...

مضمونعالي بيورلمه اوزره عرضه عبنا حقنده صدره

قرارنامه محمد عارف بلك محرراته

نومرو

١٦

مدوضانه متقدم جاكرانه مع عرضه واسعار قلديغي وجهله مراديايه داعاد ... عقدا تفاهم ايتمك مخصوصنه كي تشبثاتي نتيجه سي اولمق اوزره كلينده ... رئيس ... روم وارض قوميته لرينك لزوم اتحاد حقنده ... تطبيقاته حواليسنه ... اشتوپنادي ... وصورده ... مركز قوميته سي رئيسي (غره بت مراديايه) ... موافقي حاوي ... صورتله ... خفيه مأموريتي طرفنده ... مكتوب مذكور زير مع قوميته كاتبي اولمرده ... محرر ... (كريا قوجاقاك) ... سفارتلرينه ... اوزره مذكور قوميته كاتبلكي ...

قرنادره محمد عارف بکه تحریراته ۱۲ سلخ ۱۰ ماه ۷

نومرو
۱۵

اجمه روما سفیری اسبق دولتلو فوتیادس پاشا حضرتلری بوکره تکرار رفاهیتنه کلدیلر ~~تخابیته~~ کلدیلر واسطه اجازه ایچون حضرت اولاده

بعضه کفتکوی تمدیت وبو وسیله ایله توقیات جهانداریات ~~حضرت~~ جناب ایچون ~~اسبق~~ حالیا سریر شوکتلو حضرت ~~حضرت~~

بعثت اعظمیه عجله وتقدیم خاطره اورزه برقطعه عریضه ~~ایله~~ تحریر ثانی ~~حضرت~~ مذکور عریضه نک عجله عبیه علیا حاقنی

امکان حاوی تحریر ثانی حضرت سپهسالاری عطوفتلو حضرت علی پاشا زیدعزه حضرتلرینه خط یاز یلوب مکتوبی عاجزانه بالارائه تختیم ایلدکده

صدره نزد جاکرانه براقمه وعریضه مذکوره بویله تحریر ثانی ایله ارسال وتقدیم قلنمشدر بویله ایله شو راسنده وجه عرض

وخطوط ده عبدالرحیم پاشای شارایله ~~حضرت~~ یونیادلی نزد جاکرانه کلدیلر واسطه ایچون ~~حضرت~~ حضرت اولاده ایله وتقبیلدن اول ~~حضرت~~ حضرت

تاریخ تحریراته جائز اولمه

اولمه ربیع الاخر سنه عجله واعاده قلنه روایاتی قطعیا تکذیب ایلدیکی وجزیره مذکوره ~~حضرت~~ جزیره نک برجیه نه مقدم شرف صدور ایتمه اولدیغی

وسیله ~~حضرت~~ بعد تعدیلات وبانه کلمایوبه حکمت مقدونتلو برحرفنک بیله تعدیلی مجال مطالعه اولمیوب عینیله بیاض ایدیلکی حالده ایرادی کنه

تصادف قلمه رفه سفارت ویرمیه وتوقیعلوله ملاقاته عازم اولمشدر ~~حضرت~~ پاشا حضرتلری ~~حضرت~~ جزیره نک

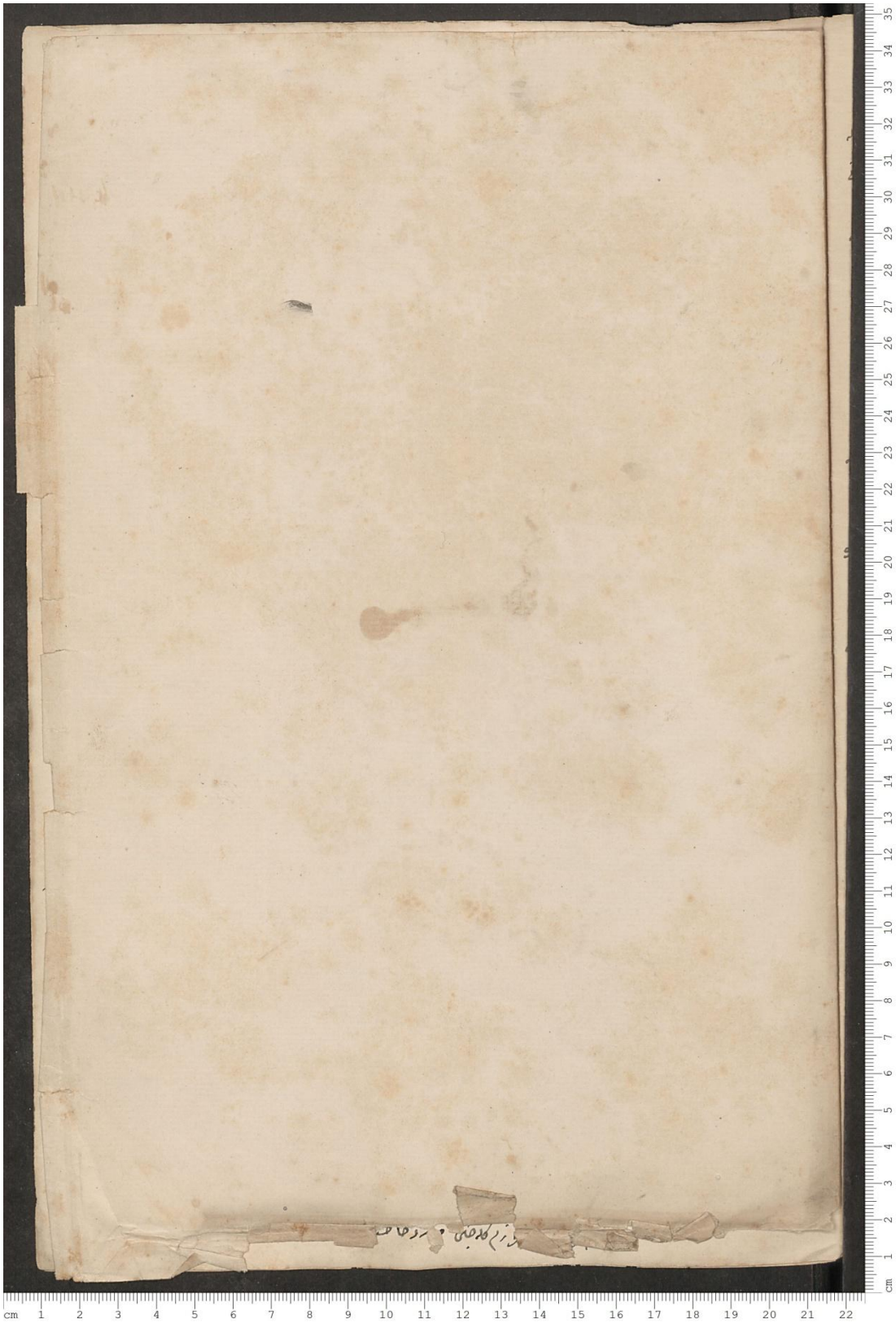
مذکور بالاستاد احکام سابقه اعاده بیورلوبن وفوتیادس پاشا نک کوندرده بکی ~~حضرت~~ ~~حضرت~~ ~~حضرت~~ جزیره مذکوره نک

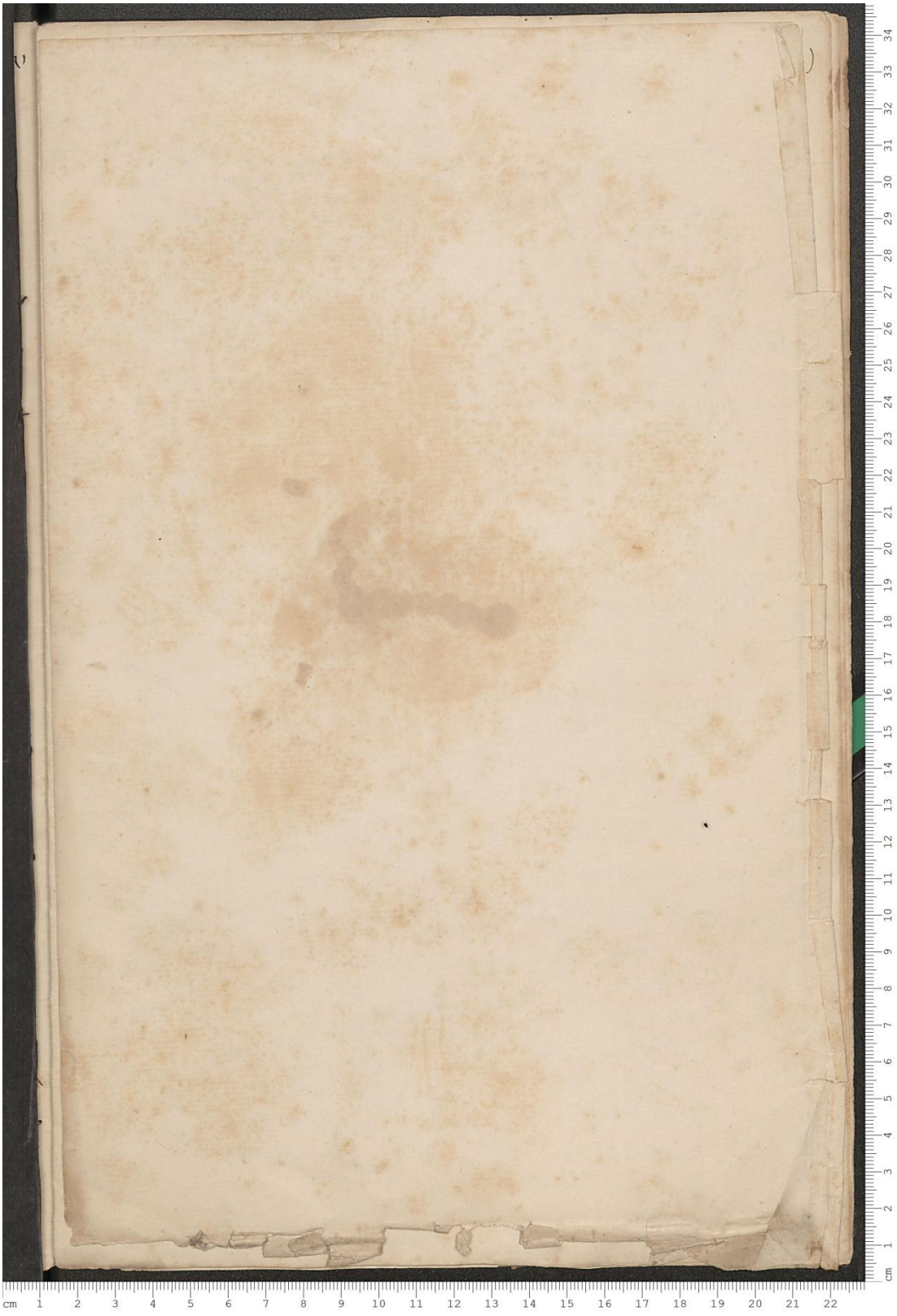
تسلیمنه مبادرت اولنمسی ~~حضرت~~ ~~حضرت~~ ~~حضرت~~

خارجیه نقره جدیده سنه تحریریه ۱۷ سطر ۲۰ ۱۰ ماه

محرمانه

خارجیه ناظری موسیو دی یوری ایله یکدیگر معتاد اوده و توقعلرینه علاقه عاوانیله بعضی مصالح جاریه حقنده کی بتلیغاته عاوانیله حکمدار ناظی موما الیه ایله بعضی مجاوره شاهانه ده بولنمقده اولدقلری سلطنت عثمانیه طرفندن تشکلاته و سوء معاملاته کوز یومدیکی اولدقجه ناظی مشار الیه بتلیغاتنی « الی الابد روسیه دن تفریق و بو صورتله روسیه نك بلغارستان اعتقاد و تلطیف بلغارلری آلمای چون وقتیله بو خصوصده اولدقلری کبی اتحاد و اتفاق ایدرك » بلغارستانی « یولیقه سی اتخاذ ایدیه امریکا و خصوصیله انگلتره دولتلرینك مالکدونیا قطعه سنده یولنمش رسمی وضعی مأموراری واسطه سیله قطعه مذکوره نك بلغارستانه الحاقی حقنده اولدقلری تشبثاتی جاریه ایچون بلغارلرك مالکدونیا قطعه سنده کی اهالی ایله اتحاد و اتفاقلرینه مانع اولمق ایچون بو دفعه دولرینه حکومت اولدقلری مالکدونیا قطعه سنده کی اهالی ایله بلغارلرك

فتاوی محمد عارف بک تحریراً ۱۷ شوال ۱۳۰۸ و ۱۷ مایس ۱۳۰۷

۱۷

قرنادره محمد عارف بك تحريراته ١١ سوات ٢٠٨ و ١٧ مايس ٢٠٧

نومرو
١٨

[illegible] سنت مديه امريقاده اقامت [illegible] بورادن كى اون فاد قريه سن اعضا سنده بولنمق و امريقا و انكلتره قطعه سنه حكومتنه عائد برحوده لشرياتى بولنمق (اعزيزيه) نام [illegible] طيب رئيس قريه مداره داماديله [illegible] مشتركا [illegible] ويكديگرينه [illegible] [illegible] وطنلرينه [illegible] [illegible] [illegible]

فرمانده محمد عارف بکم تحریراً ۱۱ سوات ۱۳۰۷ و ۱۷ ملی ۱۹۲۷

نومرو
۷۰

موجب حمایه سنجق داخلی لاقص قریه سی اهالیسنده اولوب واری شقاوتره بیانه اولان « آقرویتر یانوس » نام شخصک جثه سی وجی
اوته کیسه مرکب اولدیغی حالده بوکره کرک وده قرار ایله ها اولکی کبی پیره یه کلمشدر جزیره ده هنوز موجود اولان بوکی
برایکی جثه قالدیغندن سایه سنده قریه خفیه مادیلکی انلرک جنازه لرینی پیره یه چیقارمق محذوریتی برطرف اولمشدر

موجب مقول بیانه اولنمشدر

فرمانده محمد عارف بکم تحریراً ۱۱ سوات ۱۳۰۷ و ۱۷ ملی ۱۹۲۷

نومرو
۷۱

دولتلو فوتیادی پاشا حضرتلری دوچ کونسلوسلغی سفارتخانه سنه کیدرکن سوریه یه یکیشهر طوغرویه بوغنه خفتکه کیدوب برایکی ای قالمشدر
صحه مبارکینه وداعه کلدیکی وکنده ی خفتکی یانه لاجل التروخت تحدی یکمی بیک لیرا داده سنی مزایده یه قونمشدر
دیکر بر خفتکی اشتراتیچون تشبث بولنمشدر نتیجه سی معلوم اولمشدر

فرمانده عارف بکم ۱۱ سوات ۱۳۰۷ و ۱۷ ملی ۱۹۲۷

نومرو
۷۲

قریه خاصه شاهانه ناظری دولتلو اغنب پاشا حضرتلرینه سوء قصد اجراسی ایچون معاودت مدینه دامادیانه طرفنده ایکی ادم تحری ایدلکده اولدیغنه
وتفصیلات سائره یه دائر اراده سنیه ۱۱ سوات ۱۳۰۷ تاریخ و ۱۷ رقم عرضحال حاکرانه مه دخل اولمغله اوزره عرضحالجه آتیه چکلدیغی افاده
بوکره سوء قصد ده شاریه حضرتلرینه اجرا ایدلمک مقرر اولدیغی حالده کندیلرینه اجرا ایدلمک اوزره مقدما اطلاع اولنمش اولدیغی
مرقوم مدینه دامادیانه حضرتلری طرفندن مرقوم مدینه دامادیانه مالکدوینا قونصولوسی تقدیم ایتدیکی تحریراتدن
ایشبو قصد ده مذکوره یک مرتکب اولدیغی ایقاع ایتدیکی مالکدوینا قونصولوسی تقدیم ایتدیکی تحریراتدن
ایشبو قصد ده مذکوره یک مرتکب اولدیغی ایقاع ایتدیکی مالکدوینا قونصولوسی تقدیم ایتدیکی تحریراتدن
ایقاع ایچون عمل اصل مالکدوینالی اولوب تشبث یکیشده تمکده وسکنای اتخاذ ده مقیم بولنمش مشهور جاسوس دیه وقوع طریعه
ایشبو قصد ده مذکوره یک مرتکب اولدیغی

عمارت اجنبیه دن عبارت دیگر اوم کوندرلان ایستانبول سنه کلنجه مرقوم مدرسه داماد یانلر اردسنه اعاده سنده اخلاص اوزره
برطوفدن [illegible] یاپه بیلمک ایچون [illegible] اولمق اوزره [illegible] حکومت سنه ی تهدیدات
ایسه معروضاتنه تقدیم چاکرانه دقت عرض عجزه ایدرکن اوزره برقدر مدرسه داماد یانه کریدا متعلق قیمتی ایله
جاستقرض اولدقلری بیانه قیمتی ایله عقد اتفاقنه مقتدر اولدقلری جهتله قیمت سنه درمیان اتفاقه
اول (بعض عاشقیانه) اسمنه برشخص دعاجویانه کوندرلشدر بقاء شبه جزیره سنه بالطبع بلا صیغه ایله عقد اتفاقه
عجزی مقتدر بولندقه سنه اولدیغی سنه اون اتی ده تشکل ایتمه اولانه و بوقدر مدت ایچنده ماعدا ایله ماسه ایرده هنوز لفظاً موجود اولدیغنه
قرینه دن ریشه کیدوب ارض قیمتی ایله اتفاقه تکلیف ایدیکی حقیقه مأمور مدرسه داماد یانه ضالمغه
مدرسه داماد یانه برهقه تبرزه
بالایضا مذکوره قیمتی اعضالغه دعوی واقع اولمق کندوسنه تنبیه اولدی
ایستانبوله مکتوبلر ایله کاتبنه الدین مکتوبلرایله ایرنه ایدرک واضطراب کوسترمکده اولدیغندن سبب
ایدلکدن حاصل اولان مذکور قیمتی اعضا سنده برقاچ ایدن مکتوبلر طرفنه عبد الدینی درمیان صورته
حقیقه مأمور دن سؤال ایدلکده دوسیه
قیمتی کاتبنه دعوی خانه سنده طیناری چیقه مأمور اولدوکی وقیمتی اغوریه یدیرمیوده فدا کارلغی سبقتله ایتمکده
اولانه ریئس صورته نادیدن دعوی تعلقده اولمغه اگر کندوسنه برحقکاری اولوایدی بیک بول صنایعاتنه مراجعتله
حکومتنه طرفدن التزام ایتمکده اولدیغنه شبهه یوقدر و بوحقیقتی تراخیسنه یکرمی قدر ارض رفیقلرینه کچه حقه خیانتی نفس

قرنادہ محمد عارف بک ۷ عطاکفہ ۷ ۷ حوالہ ۷

نومرو ۷۷

اولنہ

برقاچ یوستہ در سعادتہ اولن صاد قوتیہ سی اعضا سندہ یکیچ یکتب و ورود ایدیکی جہتلہ مہرلہ دامادیانہ حال اضطرابہ دوشمش
مکمو سورقصد ایچون درسعادتہ کوندرلمک ایستینلدیکندہ شخصہ ویریلمجک مبلغ ایچون حضور ذکی مرکز قوتیہ سندہ استیذانہ
ایلمشدر ہرحالدہ بقایہ شبہ جزیرہ نمای ملل صغیرہ ای دی مقصدیہ مقدما اتخاذ اولنہ تشکل عسکریہ اولنہ (قونفدراسیون
بالقانیہ) نام قوتیہ ایلہ مناسباتہ کرشمک ~~حوالہ~~ اوزرہ ۷۷ نومرولی عریضہ جاکرانہ سنہ
عصمہ واسطہ قلمیلہ تشبثاتہ بولمکہ حوالہ یعنی حضور مرکز قوتیہ سی ایلہ مخابرہ ایدیلمکلی کندوسنہ
تبلیغ قلنمشدر ایلمہ مارسیلیادہ کی اوسن قوتیہ سی طرفندن تسلیم ایدلکلی بلغہ (ارمنیا) غزتہ سنک مدیری اولوب
کیبا ارمنیدن حکمدارلرینہ قدیمی سلام سندہ ~~تشبثاتہ~~ (ممثوقیانہ) خامیانہ منسوب اولنہ شخصدن بولکہ
مارسیلیادہ وفاتہ ایدیکنہ دائر محل مذکورہ دن وارد اولنہ مکتوب اوزرینہ مہرلہ دامادیانہ فوق العادہ اظہار کدورت
ایلمہ وبو شخصدن قوتیہ جہتلہ بیلہ بیلہ ضیاعاتہ ایردکلی سویلمشدر اولطرف اولبلدہ

~~قرنادہ محمد عارف بک ۷ عطاکفہ ۷ ۷ حوالہ ۷~~

~~نومرو ۷۷~~

خارجیہ ناظری موسیو دلی یورکی بولکہ وقوعبولہ ملاقاتہ جاکرانہ روم ایلی حادثہ اخیرہ سندہ بحث ایدرکہ بلغار عسکرینک
بدایت حارثہ دہ اشغال ایتمسی اوزرینہ نقطہ دہ دھا ایلروہ طوغری ایدرلمسی دائر کہ کچمیش اتہ دہ شایع اولنہ حوادث
بیانیدہ سورتایہ ایدرلر اویکہ مبعوثانہ دہ بارہ دہ برحکم دوائہ کندوخانہ سنہ کیدوب معلوماتہ صحیحہ استحصالیلہ دوائما
بیانیہ یکیچ برضرر رسمی وارد اولمیغندہ حوادثہ مذکورہ نک صحیح اولمسی اقتضا ایدرسہ سیروز ناظر بیانہ قناعتسوزلغنی اشعاریہ
نظراً بلغارستانہ مالک دینا اوزرینہ حاکم اولنہ نقطہ مذکورہ نک حالا اشغال ایتدکلری اولمدیغنی اکر حاکمیتہ سینہ ایلہ بلغارستانہ
بیانیہ یکیچ وقوعبولہ جہتلہ صورتہ تسلیہ نقطہ مذکورہ نک بلغارستانہ ترکن استاج ایلہ جلب اولنمسی حینلہ موقع مذکوری
الکچمدکدہ حکمدارلرک اطرافدکی سواحلہ اینلیرینہ بحقہ برحالہ قالیہ جغندہ بونک اہمیت عظمی درکار ایدوکنی
وقوعبولہ انکلتہ وایطالیا دولتلرینک روسیہ یہ رغماً بلغارستانلہ امالہ خدمتہ مسابقتہ کوسترمکدہ اولدقلری
~~روسیہ نک عظمی درکار ایلرلہ~~ دیکر طرفدن روسیہ یہ ~~تقسیمات~~ لورک
~~تقسیمات~~ اسیور وزیرہ کی رہنمایہ قاطع مأموریہ عسکریہ واسطہ سیلہ سواحل مذکورہ دہ کی تشبثاتہ استعمال کیشتہ
دوام ایلمہ مسئلہ کی تطہیر اعتمادہ اولنلیغی آفادو ایلمہ
~~جنیف~~ ~~حادثہ~~ وکیفیت خارجیہ نظارتہ جلیدہ سنہ رفعی بیلہ یرلمسہ اولطرف اولبلدہ

فرمانده محمد عارف بک ... ۱۹ حصالحق ... ۱۴ حرارده

بورو

۴۷

ارض صاد قطعه‌سی پروغامنده برقطعی ... تاریخ و ۱۰ رقمی عریضه‌جاکرانه حضور حمیدیه‌لری احیفانه ارسال تقدیم

قلمنه‌ایله بورکه مدرسه داماد‌یانه ~~خفه کنده‌جکنه~~ مذکور پروغامده برقطعه‌نک ~~اجناس~~ برحقنی بعده‌ایه انعقاد لازم جلب کلمه‌سی بحثه

خفه معلم‌لرندن طب ایله اولمغله بلکه ~~بوحال التجربه~~ وقوعبولان اشبو طلبه‌لرک اوزرینه مذکور پروغامم

غیب

مدرسه داماد‌یانه

ایراد ایدیلمه‌سی اولی ~~موقتا~~ خفه معلم‌لری حقنده شبهه‌یه دعوتله بعدما کم اسرار ایله ملاحظه‌سیله

محکمه‌ایله مذکور پروغامنک اعاده بیورلمسی حضورینه عرض‌ایده‌رک استرحامه مبادرت قلمغله اولنده

فرمانده عمر عارف بک ... حصالحق ۲۰۰ ... ۱۴ حرارده

بورو

۴۵

ایقاع جنایت ایچون درسعادته اعزامی مقرر اولان شخص حقنده مدرسه داماد‌یانک ~~جنده قلمنه~~ بازمه

اولدیغی ~~قلمنه~~ بورکه جنده قلمنه سنده وارد اولان هوایدام‌ده شخص مرقوم طرفنده طب ایدلکده اولان

ایکی نفر آدم ایرانلی کرتلی ~~اولمیوب~~ اولمیوب شایانه امنیت اولمیوب ~~اولمیوب~~ اولمیوب ~~اولمیوب~~ اولمیوب

جنده قلمنه‌سی طرفنده بشقه طرفدن مراقبت ایدیلمکده اشعار اولنمش ~~مدرسه داماد‌یانه ایله جنده~~

درسعادته کائن قلمنه ارباب‌سنه برمدت‌بری جنده قلمنه‌سی اوزرینه درسعادته بازفی کوندرمه وکذلک

مدرسه داماد‌یانه رفیق اولمق مخابره ایتمکله مواصلت ایسم مرقوم حضورینه احضار ایدیلمش

~~مرقوم مدرسه داماد‌یانک بورکه خفه مأمورینه وقوعبولان افاده‌سنه کوره حلب ولایتی داخلنده~~

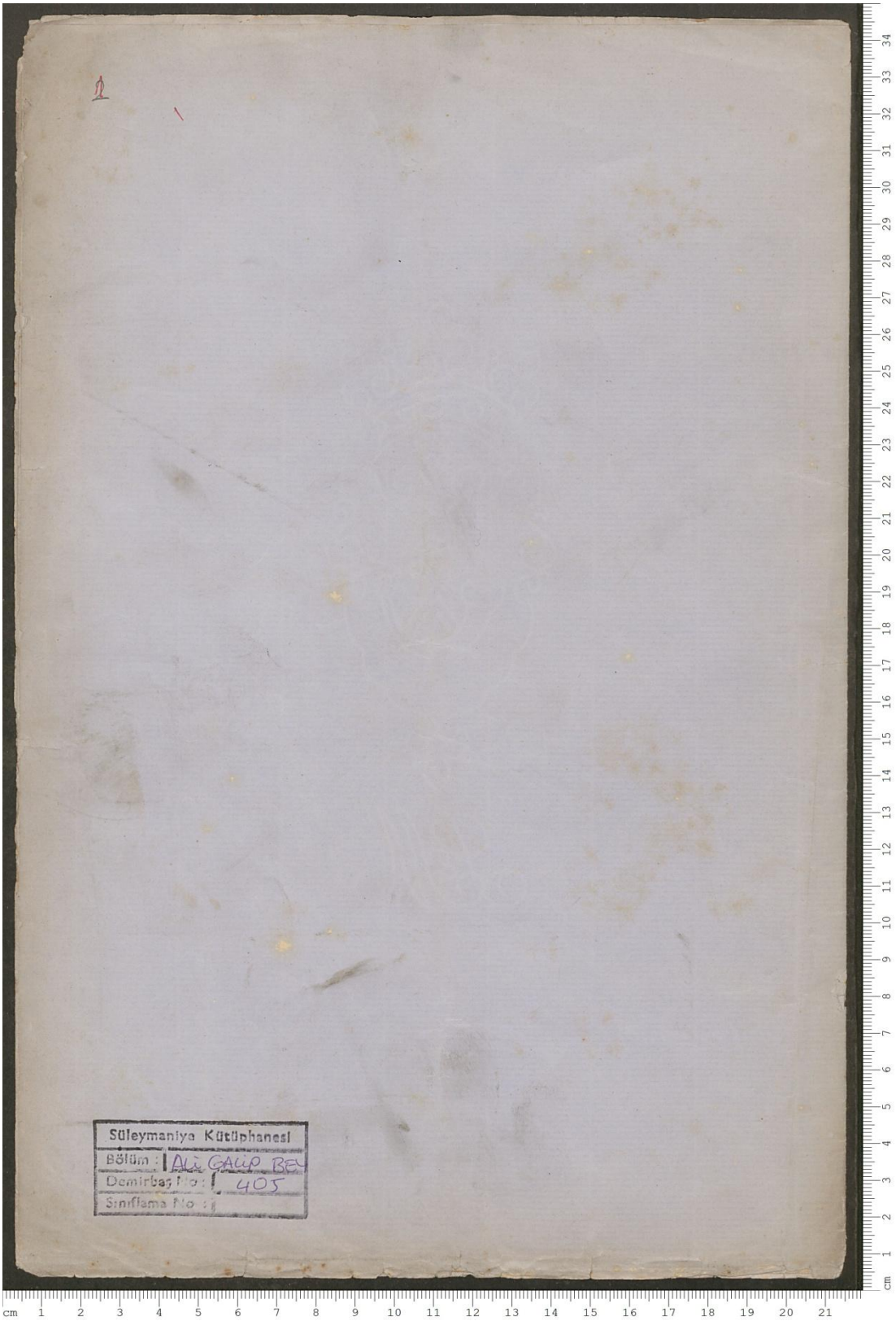
شرکای ارض قلمنه‌لرک طرفنده

~~اولمغله اوزره~~ شنجی اردوی همایونده یغه عسکر رقصانه اغراض قلمنی اوزرینه حلب ولایتی داخلنده

اهالیسنک عصیانه داعی اولکلرینی

زیتون قضاسنه ارسال ~~اولمغله~~ اولمغله ~~اولمغله~~ ~~اولمغله~~ ~~اولمغله~~

1.3. Atina’dan Mâbeyn-i Hümayun ve Zaptiye Nezareti ile Cereyan Eden Yazışmalar

Süleymaniya Kütüphanesi
Bölüm : Ali Galip Bey
Demirbaş No : 405
Sınıflama No :

حکایای شفاییه لایحه

[illegible]

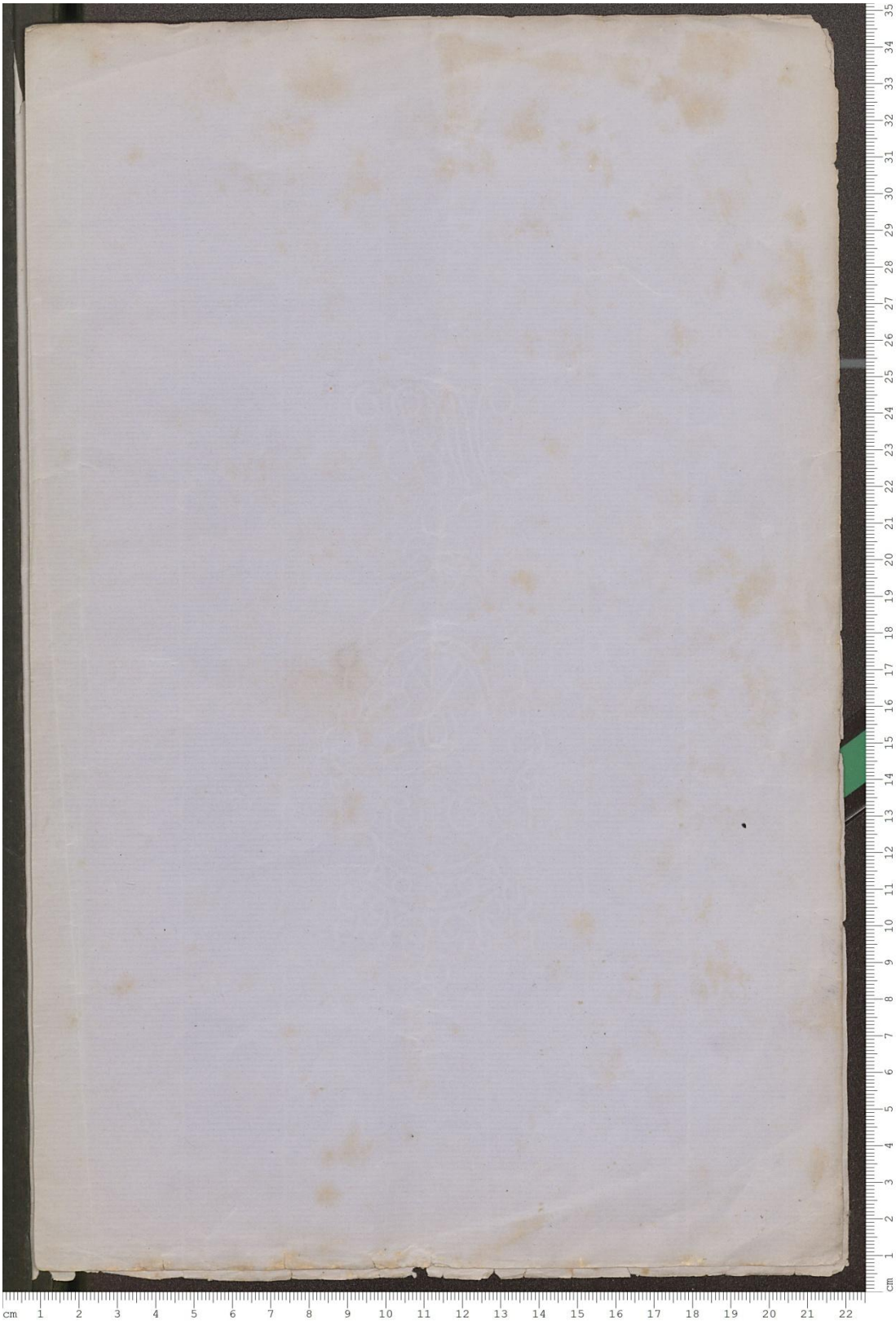
اثنا وه تحدثایده وقوعاتاه اجیده ایه بیان اسلوب وماهیتی ویبانه حکایات نازنه کی درجه
اهمیتی حقنده یعم هرکیه جاکارانه قدر جیابه ایده احوالات عرصه وبیانه محبت اولنور
شیدی بیابیع تواریخ مختلفه وه اثنا ونه وقوعاتاه عرضوصانه جاکارانه تفصیلات عرصه واشتار
قلمینی اورزه بکسه شهرمزانات یکدن بشخی کوی اقشی شفاردسینه اقتی میشیره سیف اله
بکله عواطف جبیه حضرتجه بیانیده میرالایغم ترفیع بیورلمه جبیه تحدیث نعمت حضرت
وبخصوص بحمت طفسته اثنا سنهای قربنه واقع (فار) نام محله شفاردسینه وسائر جانب
مامورینه وبرسه اهالینی برضا قدنه صکره اوراه یولنه یاپلمه تیاروی عیخه ایدلمه اولوب
مذکور تیاروایله حاندانه قرالی اعضاسی ایله شفانک یکدکی اهالینی برمحل ایدوکی کبی اوراق
وقع خاصیا حرب سیفی مشهود ایدی اشبو تیاروی معاصر صیفه محضوص اولمه جبیه اورزی
اجیمه اهالینی ویالکز قرال حضرتلرینه محضوص برچوق دیه نقل اولمش بولنمغنی جهتله جاکرلریم
ایضاحکاتنه اجیمه اول طرفنه تخصیص ایدلمه اولانه صندالرلک اکثریا غلبه رعایتدرده
موقتنه وضع ایه ارقه جرتمندیه یول براغلمه اهالینی وسکنه دکیه مرور اجیمه کیمسه طرفندنه
شکایت ایدلدیکی تحقیقات واقعه ایه ثبتندر مع هذا کلیه کیذه دهی زیاده سهلمه اولمه
اورزه صندالرلک باندونک پرمقلفه بیتشدیرلمه ایکیسی ایکیه ایکی دانه خلاف عادت
وزناکت وخصوصا اویغه آنا سنه اول طرفنه کچمه استمی وبوندن مع بنا خودبخود
اوراسی صندالرله قوجه محل دکلدر دیه رک محل ومناسبتسز اهمیت ویرلمه اوزره
ارقه طرفنه کچیدمحلی کوستریلمیه رودخانه ایچه رک اوراده کچمه کیمسی هدیه قدر بنایت
صنعه اولمه اورزه عدواعتبار ایدلک ایستنیورسه مع بوجهتله حائز اهمیت اهالینی اثنا
مع قومانداننی طرفندنه تنظیم قلنمش رایورطی اوصوره مع بانیه برلمه اولانه کابتده شکایتله
همه جاکارانه شایعه برش مذبوح اولمیه مبتدر
وقوعاتدن ایکنجی قسم صندالرلک محللرنده قالدیرلمیه اتی متقاعد برنجی وایکنجی کابتده طرفندنه

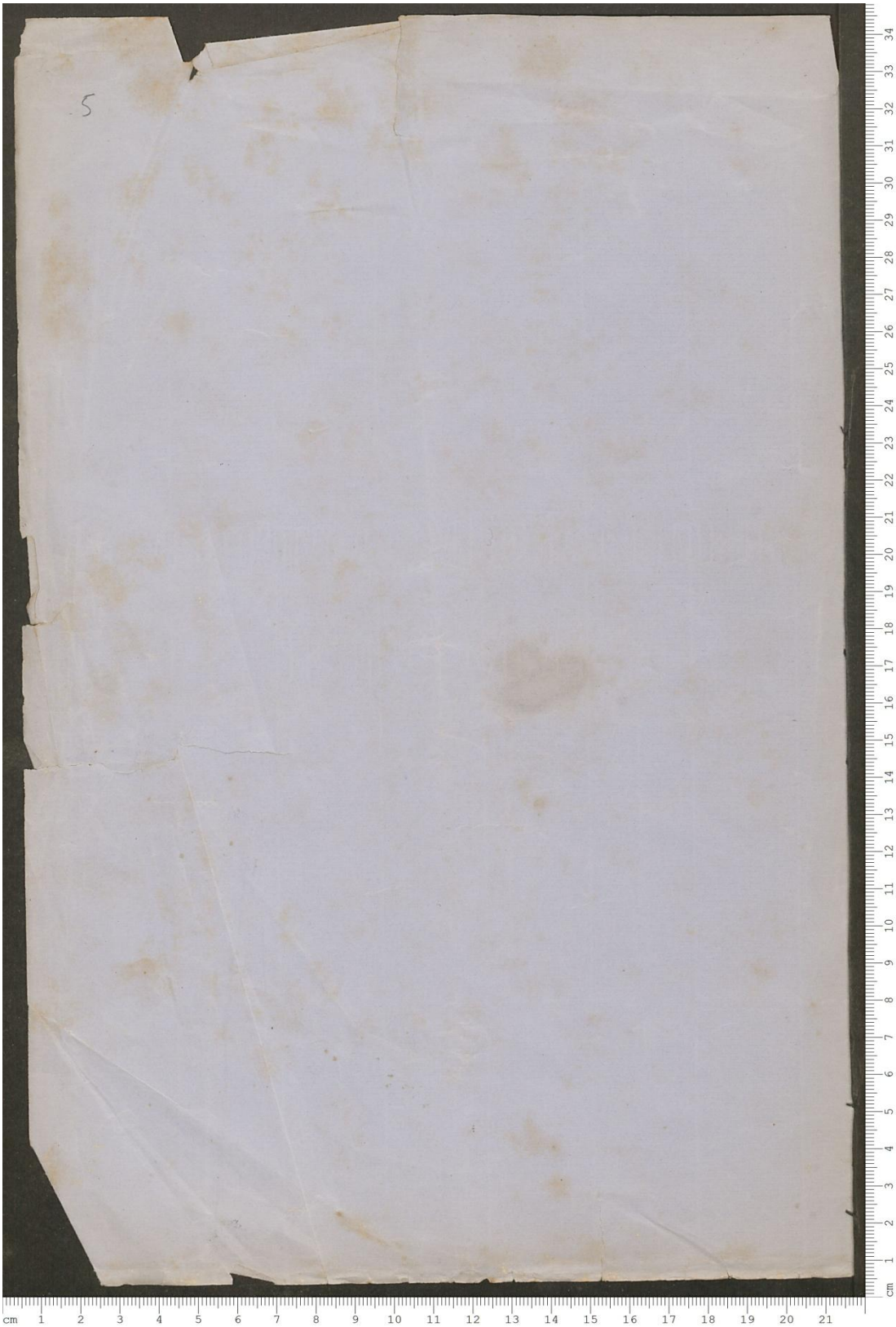
الته جنيت سفاده سينه يا خاطفه تقصير استكناه ماده ضمنت واقع اولانه تشبث تدنيك سوريتك محاكمه
قصاد فقدنده تاكي تباع متأسفانه اتباع ايچون كيفيتي اولجق رضوان مصدومه اولن طرفندن
كيفيت استنطاق متعاقب قوللرك تكرار عودت ايتمك اوزره تيار ديه جيقسه اولديغندن كاتبدك
استكناه ماده امتناعي تشبث تدنيك وزهجم معلوماته چاكارلغم اولجق اكر معلوماتم اولسه
اولسيدي كاتبدن بوكي شاوياتدنه منع ايدم چكم امر طبيعي ايدي
محكمه نك ايضاحي وال زياده بادي تأسف اولديغي درجه ده لوماده سي اولجق بوني ضبط
ضابطك منفي ايچون وفي حكمه بيانه نزدنه اجرا قلنمش تشبثات اوزرينه ضابط سلمي ايدك
توقيف امري ويرلسه اطليغي حالده الفرد شاهدي صحبتنه سيفاده واحده بكلدن كيجه يارسنده
صكره سفاره سينده صاووشلغنه دوده لوحه كيدرلدن وتوقيف ايدلديكي بيانه اولنانه
ضابطك دفي هذه صورتايله توقيفنده قوريدوغه بيانه حكمه بيانه نك اعتنا ايتمه
دوده لو وقوعولسه وبو نك منفي ايچون طرف محكمه دن هذه بايله لازم ايدي اجراسنه
وقعه ايدلماسته
ايشو وقوعاته اره سنده عبد محكمه ك ان زياده اضطراب عظيم وعذاب اليم ايچنده بولنديغي
معلوم اولانه افطار وعدا وتجويز ديانت مفتشلرك اولديغي جهتله بعضه كيسي بيلرطرفندن سفارتخانه
برنوع تعرضه ويا تحقير قصدنه معاذالله تعالى برمسئله سياسيه ايقاعي محتمل اولجق وجهله
دوده لو محض مجروحلك بارزي بولنمغله رضابطك رفيقيله بابر اصول وقاعده مرعيه مغايره
اولاره بعثة اوزره فلوريله الفرد وسيفاده بكلده كلجق ايكن دوده لوكونك بيكلدم
حنفلك مجروحلك خانه سي اوكنه طيلاوزره ايشي برمسئله دمير زلي ويرلمك استنطاق وخصوصيله
انك مجروحيتي اوزرينه بيانه ضابطنك بيله انتقام سودا سنه دوشميه سفاره تشريفنه الفرد
بكك شهادتي بالقبول دوده لوحه نك بيانه طوغريدن انه حقنده دفي اده بابه برتعرضه
وقوعندن قورقمسي واوراده حنفلك معاودتنه زياده جه سفاره سينه اوكلنده كيجه
باشلاسي كي حالاتدن دفي ايشتن تراكم واكثيتي اوترفقه بولنديغندن وبناء عليه معلوم الرياسه

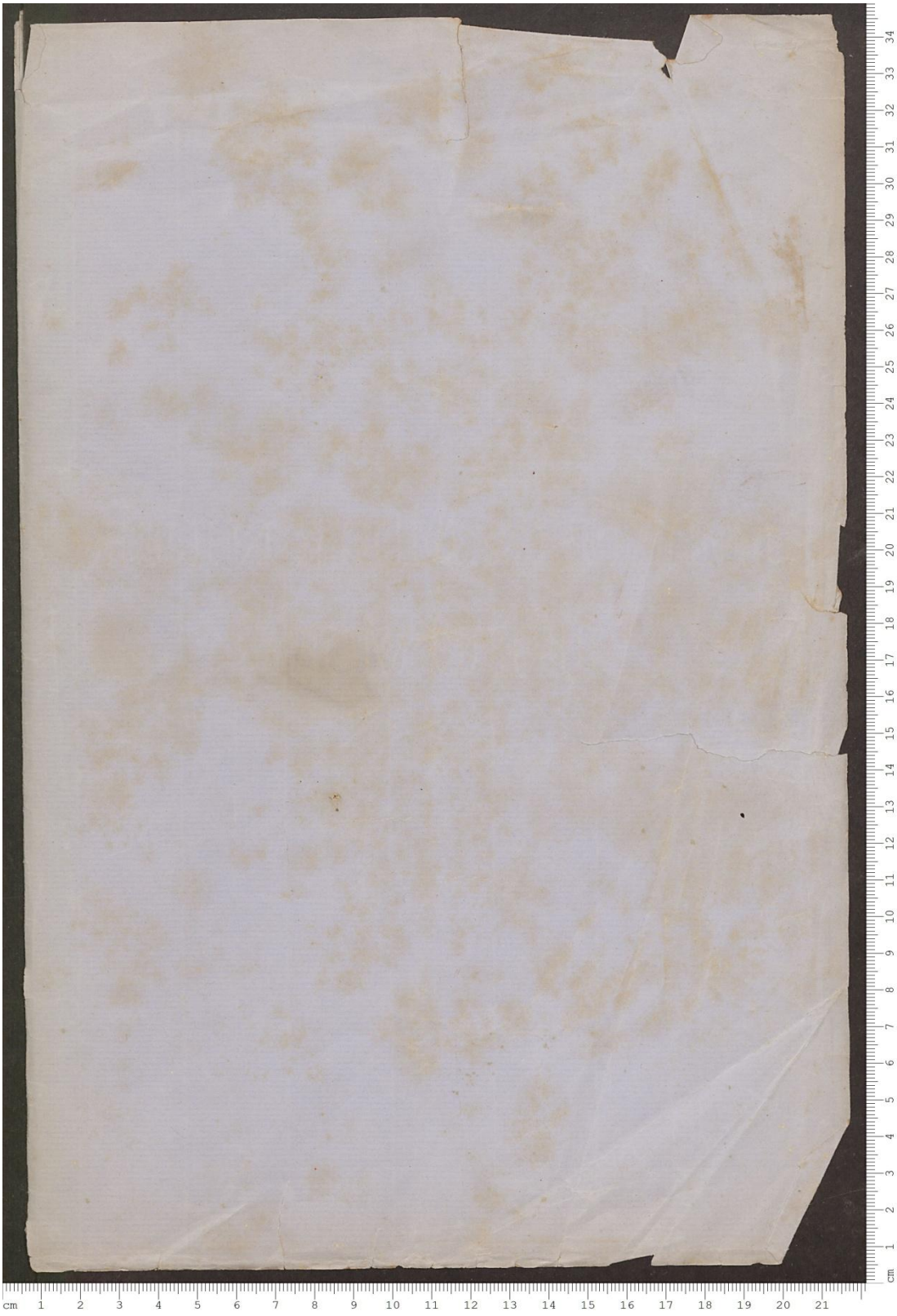
سفارتخانه ده بولنمغله بیلندیکی جهتله کریدط سبکمغله طرفنده دخی تقویر طلبنمسی وجهله لاجل الانتقام
برقصد وتوجیه پیرسل مسئله سیاسیه احداث احتمال قوت بولمقله ایدوکندن اوبله دخی تفصیلاتی
عرض قلندیغی وجهله برطرفدن ایشته طوغریدن طوغری علاقه دار اولان کابنطه مجوریت عدم
الجابیه استنادا وقته قدر بربرینه اتنه دیه چیقارمه واشته بو دخی هر درلو احتمالاتی
قارشو اولمق سفارتخانه دن خارجه صالیورمامك ودیکر طرفدن سفارتخانه یا معرفت حکومتی
محافظه دلالتی تحتنه بولندیرمه کی تمامیله حقیقتی اتخاذیه فالحمد والمنه سایه سنده زیاده حضرات
خلاف تصورلرینه هیچ بر سنه صدوره میدان ویرلماشدر

یکیدن سیاق جریانه عطف کلام اولنمق تفصیلاته معروض دیه مستانه طوغری اورزه محضا برجوابنامه
ایله حضرتلرینه قالدیرلمش یکیدن سفارتنامه ماموریتنه برحقارت عدیده لرك بکامسدی اولانر حقنده
لازم کلان معاملاتك اجراسی ضمنده صورتیله حقارتنامه واقعه نك تعیین ضمنده بیانه خارجیه ناظریله
تبلیغات سفاهیه اجرا ایدرك ناظر سبق ایله احوال سائده متخذ اولان اصول وقاعده یه
توفیقا اولاروده تحقیقاته لازم اجراتی وعد واکر برحقارت اولسه ایدی حکومتجه بیانه نك
تعیینده درحال حاضر ایدوکی بیانه ایلسه وسنقبا مماثل تزییقلره کورشیلمکی آنلاروه
معلم ایدوکی (حقدکز واردر) نقطی نقل ایلمشدر بوصورتله حکومتجه بیانه طرفنده اجرا
ایدلسه اولان تحقیقاتك نتیجه سنی حاوی وقتما قلمی تیارلروده بیلمسه اولان موقع وقتا فوقتا
طرفنده تنظیم ایدیلوبه محتوی عنه رابورط مبنی موقعا خارجیه ناظری طرفنده قولدیرلمك
تقاضا ایدلدیکی صورده جنابلرینك ادعا ایدیلوبه ضابطه طرفنده قالدیرلدیغی وبناء علیه
سفارتجه برحقارتدن دولای احتمالنامه دخی وقوعبولدیغی وروده لوحه سنده بحث ایدلدیکی
صورده دووه لواژمی بیانات دخی موضوع اولدیغندن بوسنده ضابطه معرفتیله تحقیقات
قسمیه اولنمسیله هرنصلسه فرجه بولدیغی دووه لونمق وقوعبولدیغی وکذلك یکیدن دخی
دووه لوده وخاتمه ایدیلدیکی وبناء بسبقتی تخصیص بسنه اولوب سیاسیه یه هیچ تعلقی بولندیغی
افاده واعتراف ایلسه وکذلك سنده وقوعبولان طلب واستی جاکارانه اورزینه اتنه دیه
حرکه عملکاره سنده بولنمق اول بکتبی بیانه رفعه برقطعه ترجمه سی اصلا فاسخه سیله برابر
بروجه تقدیم قلنمق رابورطی قولدیرلمق کوندرلمشدر

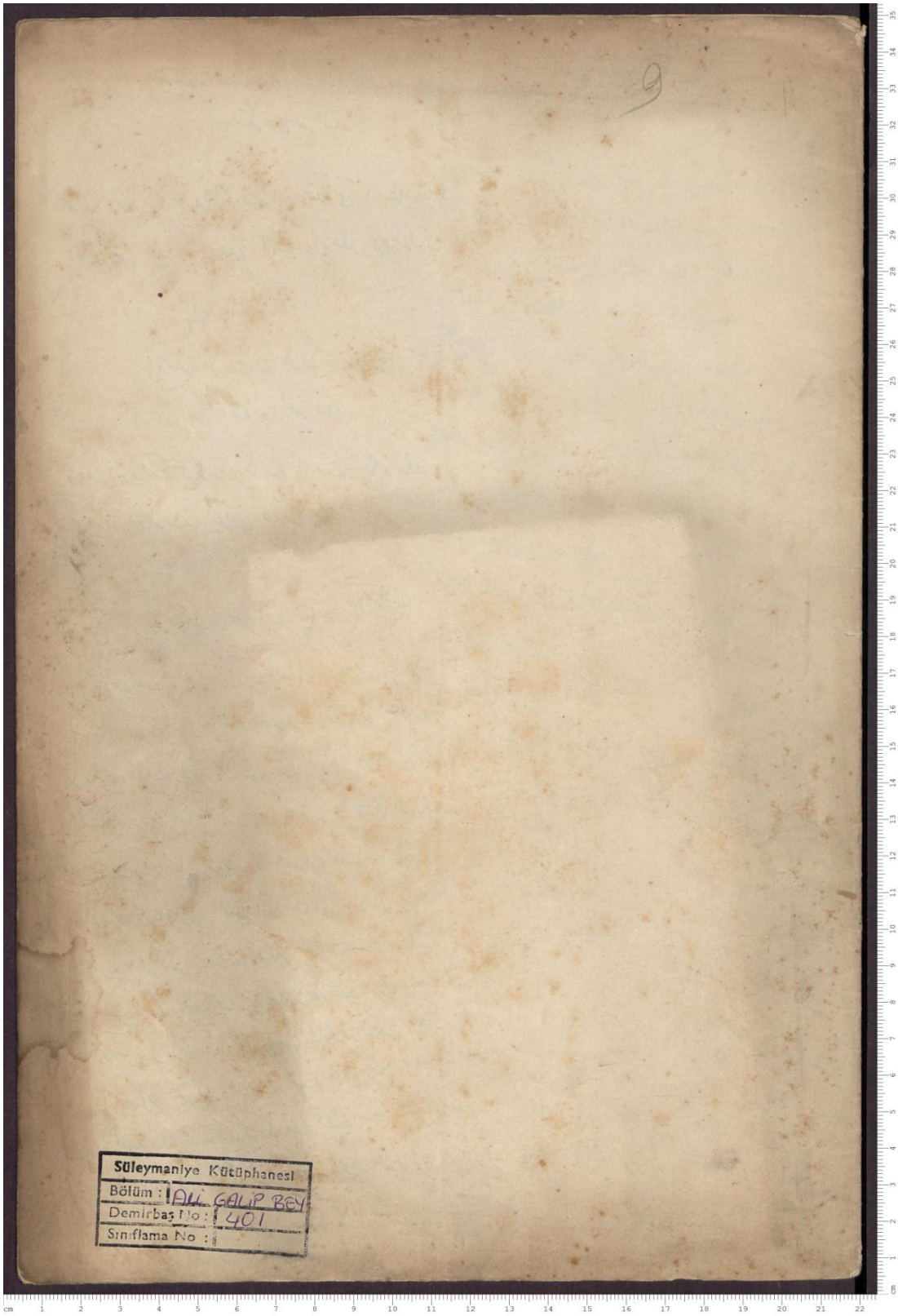
مذکور رایورطلر شکایت ایدیلدیکی کسانک حقلرنده کی معامله غیر لایقه ونده طولایی وقوع بولمش
اولدیغی ووقوعاتک یه اولمق و مقصد بنی حقیقت حاله براز مخالف صورتده تنظیم ایدیلدیکی
معلوم اولمغله برابر اولیوسم وقوعات تحقیقیه اجراسنده مذکور اولدیغی صورتده ظهور ایتمش اولدیغندن
تقدیرده بیله یه ایکی جانبلک توقیف ایدیلدیکنه دائر اولان اصول فقره سنه نوعی سفارتلرینه
برتحریرات یازلمش اولمق بیله جکی مثلو اشبو یوم حرکه جاکارته لاجل الوداع کورشیلمک سفارتلو
بعضیلرینک وقتی اولمیوب یوماته جانبلک مجروحیتی کیفیتنک برنوع تحریرات مخصوصه دعی اولدیغی
فکر و معلوم سنه بولنمشدر اندبنقه اشکاله یوماته طرفندن قولدیه بوماده ده طولایی صحیح شکایت
درمیان اولدیغنی کبی ذاتاً شکایته دن بر سبب و وجه بولمدیغی و وقوع بولماده سنک بسته
ذاتی برشی اولدیغی یوماته جانبی ناظری طرفندن وقتی افاده ایدیلدیکی حالده احتمالکه ایشبو اعتراضیه
برسته سیاسیه شکل وطرزنده عکس ایدیلمش قولدیه اتخاذ ایدلمکله انتاج ایلمشدر
عبد محکمه بوانه دیکه حدمدده افندمز نامنه اولدیغی بوبخ نعم وعنایات سنیه جنابلرینه
حیث اعظمیه بیکدن برزیاده بیله ادای وظیفه شکر و محمدتده عاجز اولوب بیارک نفس نفیس
همایونلرینه کمال درجه صادقانه خدمت ورضای سیامه ارتقاده شرشناهیه موافق حرکتده جمله برشی
دوشونمز وفکر و ذکری انجق اولولعالیدر برعبد صادقه ومستیح اولدیغم جهتله مبادر
خاطر فاخرانه لرینه عرض اولدیغی کبی عرض وظیفه صداقت وعبودیت خدایکانه مبنی
مجبوریتنه اولاره رایورطلر معلومنده وقتی سبتانه اولجمعه اورزه بوایشک صدوقوعنه بیه اولدیغنه
برسته سیاسیه حکم وقتی جائز اولدیغنه عرضنه مجبوریت ایلدم.

5

1.4. Ermenîlerle İlgili Yazışmaları

Süleymaniye Kütüphanesi
Bölüm : ALİ CANİP BEY
Demirbaş No : 401
Sınıflama No :

(١)

قرمانده عارض بك افندیه ١٢١ طالع سنه ٢٠٧

شفره لی تلغراف خانه

فراراً بنا ستازم بولنمق فوقنده قدآبی اسقالیه رینك
دونکی کچه اتشده وفات ایتمکله عرضه دلنور

قرمانده بکر بك افندیه ١٢١ ساط ١٨٩٧

شفره لی تلغراف خانه

وفات ایدن اسقالیه رینك یانمغه کی متضرر قادینك
نزه ده اولدیغندن عرضی فرمانه بیورلمشدر

قرمانده بکر بك افندیه ١٢ ساط ٢٠٧

دونکی تلغراف خانه عالیدنده اسقاله بویلرینه اراده
سنیه حضرت پادشاهیه استمالاً تحقیقات
لازمه یه بالمساعده مرقومه قادینك الحالة هذه
اسقاله رینك خانه سنه یولدیغی وایچنده اولان
مرحمه یولدیغی ظهر اولمغله قاصدنك مقتضای ظهور
ایله مسئله حواله ستوفانك اوغلی درهال مرعی
عمومیه یه مراجعه معرفه حکومتدن ایدیلان تحریات
نتیجه سنده مذکور مقتولك ضدقتکاری قادینه
نزوع ظهور ایدیکی واشبو ضدقتکارلك افاده سنه
نظراً مقتولك متضرره طرفندن کندوسنه ویریلمش صاقلاو دلدیغی
حوریه خفیه ده یقینه ایدیکی اردن تحقیقاتدنده انکلاشدیغی
ودها فضله معلوماتك/ادنسدقتی هماره عرضه ایدیلمکله
معروضدر

قرناده بك حضرتلرينه افندم شفقتلو

تلغراف خانه ٩/١٥ ساعت ٧

استانبول خانه سنه باقمه مرقومه نقشبند قالفه برادر ماجد
شهريارى سنه سابقه اولمغله اوراده قالورايسه موجنده عسكره
يا الفه تلك ويا اكا واسطه اتمكدن بحث . . . .
. . . . تعيينه اولميه جغندن ديو خاطرلايه سزاى حيرانم
سائر كتوره جكندن مرقومك نه قدر تأخر ايتمك
. . . . كى ادعا ايدييور . . . . بوحالة مائك
قاديغنجه برخيانت نظريله باقيلدغنه اكا مأمور اولوب دعاوتك
كلورايسه كناه متصور . . . نظريله باقيلديغنى وظيفه
عفو عالى . . . . اولمق حسب مداريتمكدر
احسنه بيوريلوجق وعدوتبشير ايدرك وسائر نصيحت
موثره ايله ايدرك سفاره مأمور اولديغنه بريه
دعاوتك اعزامى وبرده استانبول خانه سنك كى
اوراده سلاحلرك نقدن پاره ايله محكمه ايسه الى
ايدلمسنه غيرت اولمسى امر وقتله بيورلمشدر

قرنداشه بکر صدیقه یکه شفقتلی تلغرافنامه

جواب سامی

دوستکی تلغرافنامه عالیلرینی بوصباح وردیکن متعاقب
باسه کاتب عزیز بکی مرقومه لرنی تزدینه بالارسال حقنده
خبرلویرمش ایچون کندوسنی کورمک ایستدیکنی اخبار ایلدیکدن
مرقومه متوفانک اوغلنک حاضر اولدقدن حاکم نزدکن
اقسام اوزری خانه سنه قبول ایدیلکی جوابنه ویریلمکله بالذات
کیدوب باشنه برباصه اورتو ایدوب متوفانک بیوک
اوغلنی حاضر اولدینی حاکم بالملاقات امر واشعار سویلدیکده
یولده بطء مقدر ایله درسعادته عزیمت ایدرایسه نظر عفو
یاد شهانه و مطیب اولوجهله افاده ایلمسی ایچون مرقومه
عدم امنیتی جهتیله کیدیه جکنی ومتوفانک اوغلنک
براقه یه جغنی بیانه ایلدی اکرچه جقدایچون کیتمیوایسه
اندن دخی بقیه عائله شامل اولایه احسن وعنایت
سنیه یه مظهر اید ترفیه حالدینی عجبه فلکدن صفحه
خلاف مقتضیه عرصه ایه جکنی وعدوکندوسنه بیهج
برفاجعه کلیه جکنی دخی دینم واولاد وعیالم اوزرینه
قصد دیانه وتمام براعمه نصایح موثره ایله اقناعه
صول درجه یه قدر اقدام ایلمسه ایدی مرقومه یه
کارکر تاثیر اولامیه رقه عنادندنه سرمو انحراف
ایدیرمک قابل اولمدی صکره متوفانک اوغلنه
وانسرجه توجیه خطابه ایله اکر مرقومه یی اقناع ایده
ایسه بلکه زیاده احسن وعنایت پادشهانه
مظهریتی ایچون جالیسه جغنی بیانه ایله موافقت ایلدم

مرقومنن نومرتبه عنادی اوزرینه اوراده مامور دائر
کندولرینه تحمیلاتن شکوه شفه ایتمیوب اوراده مذکوره نن
الوه ایدلمسی ایچنه دیکر چاره تحریفه تشبث اولمدیغی ولکن
والیسی اسمه انتویلر یاشاتن متوفی ایله قرابتی بتحیاء
ایدیکندن شاید واسطه سیله دخی متوفاتن اولمدینه
اجرای نفیسنده ترفیه حاکدن وعدم سیورلدیغی حالده بلکه
مرقومنن ده اقناعنه موفقه اولمق وبونلر درسعادته
غیبمه ایدرایسه اوراقتن دخی مسئول الوه ایدیلمکی
وارد خاطر قاصر چاکرانه ایسه ده بنه لطف وجوده
امر وقفه حضرت پادشاهی شرفصدور وصدوره سیورلور
ایسه درحال اجرای اجابته بذل مقدرت ایدیلمکی
عرضه مخصوصدر

قرنادده بکرجیده بکی ۱۵ سعادتلو حاجی ساتوک

شد حاجی رویسنه اوچ تاریخ تلغراف عالیلرینه تبلیغ بیورلدوقده
امر وقفه جواب صادر حضرت پادشاهی حضرتلرینه اعطیه اقتضا ایدن متوفی
قدانی استقالیری وبد قالاده اوراقنن الوه ایدیلمکی ایچون
برصورت مکاتبه تحریری اولمقله ایکمه عتبه فلکرتبه جناب جهانبانیه
عرضه وابلاغ ایدلمکی رجاسیله صحبه چاکرانه ارسال عالیلرینه کونرلدیکه
دائر متوفاتن محرر فلری ترجمه ویورکی طرفدنده برمکتوب
وارد اولمسه وبذکور استدعانامه روسی لسانیله اولمه جهتله بالترجمه
بد رزینه حرکله مذکورک تبلیغ ایله دائره شرکتمامه حضرت
ملکداریه عرضه صداقت وعبودیتی وبعدها خدمه بخاتمه غایت
حضرت شهریاریه لطفنه اوزره یاتاره ده ویاخود تنسیب بیورلدیغه
دیکر محله اکمال تحصیلات ایچون استدعای عالیلرینه

حادی حقیقی کلاشسه اولمغه مرقومدن بولمورق عتبهٔ سنیه
مراجعت احتمالکه بیرکره قالوده اولدقدن سوکره استحصالنه
صدارت اولمحفوظ ودیکر طرفدن تحقیقاته واقعهٔ حالیه "مرتط"
قالغه بلن زیاده فقره وضروریه اولوب مرقوم موادده عینه
ایدرلر وباخود کندوسی ترک ایدرایسه بسبقت اچیلقه
دنائه یاره محتاج قالمحفوظ چیقه بلکه بوصورتله مرقومدن
وجهی حالات شخصیه عینیتی تسهیل ایلیسه اولمحفوظ بلا محظور
مذکور استدعانامه ترجمه سیله برابر مطیعاً تقدیم قلندی اشبو
مراجعتک نزد سوکتوخد حضرتلرنده بعینه اعاده بیورلمسی
تقدیم بیورلمحفوظ محبوب جاکرانه اولمغله جمیع شوکتلو عواطفه
طرفنده مرقومدن هیچ بر جواب اعاده ایدلمسه دیکیتک
سریر شوکتمصیر حضرت خداوندیکارینه عرضه دائما عجز
تشبث بیورلدوقده هرنه وجهله امروفق اولمغه بیان
جناب شهنشاهی شروشوع وصدور بیورلدوقده ایجابنه
اجرا بذل وسع ومقدوره قلنه جغی طبیعی بولغه اولغله اولبابده

سفوه استدعانامه نک ترجمه سی

گنجیده اتمده وفاته ایده بدرخه قدانی اسقالیه ده خانه
جلیل القدره حضرت شهریاریدن برعبدکمینه سی اولمغله جمیع
جهتلرده سایه فلوسی حضرتلرینه تابعیدرلر بناءعلیه
بنده سامکنی وحضرت متوفیه والده مزلرینه شروتمن وجهی افنا
ایتدیکمدن هرنصلسه متوفیه نک ترکه سنه تابعیتله اتمده
ورودنده صکره بوصفه نشریاته غیرلایقه اولمغین دیوانه
برحرکتله ذاته سوکتمصیر حضرت خداوندیکارینه شکایت بولنمق
اعتفو وعنایاتی تبعه جهانه شکل اولده پادشاه عالیشانه قارشو

شعار عبودیت مغایر اید دکن سهم تیسیره وصولنه برابر اداکه
باشلاسه اولدیغزدن داعا اصلاح فکریه چالشمه ایدی
کندوسنك استوکه نابجاده دوامیله بالدفعات تشویقات
وفق وقوعبولدیغندن حاصل شوصول سنه لرده بوکن نشایانك
عدم ظهوریله بیرمزل اصلاح فکریه یخنه سعی واقعه
یاخیرا بنده موفقیتمزی وبنابعید داعه همین ملوکانه ان
حقوق کی حسیات صادقه مزی عرصه وارایه کاخی اروکی
خلعه خاقانه سنده یز بوصورته عرصه حاکمیتی سنه اولیشمز محضا
داعه مرحوم سعادتلو حضرت شهریاری عظیمینه اولان عبودیت
وصداقتمزی وبنابعید مقدما اجدادمز واحالی هذه
بعضه اقربا وتعلقاتمزك عبد محمودی وفق خدماته سلطنت
سنیه لرینه مطابقه اولدیغزی عرصه ایمیله ایکوندن
بنابعید شمدی یه قدر فرقه تحصیلیه مشغول اولدیغمز
محتاج الحاله اولدیغزدن تحصیلمزی اکمال ایچون بیلکه تقاضای
خریمزی برمقدار داها وعنایه شهریاریه یه استرحام ایدرز
اکرامه وده اقامتمز زمانلرنده تنسیب بویرلرسه ایی
اولور یا الفوندیغمز برزه اکمال تحصیل ایچون درحال عزیمته
وفق میسا اولدیغزدن خانه زاد صبیان الصوانه حضرت تاجداریلرنك
براحقه واحده بنده سی اولان بیرمزل سیمانه وخطیاتی
تبعه جهانه شامل اولان عفو ومرحمت شهانه یدیله نسیاً منسیا
حکمنه طوتیلدیغندن بوبابده بیچاره محزون ومدیون حالی ضمنیده اشعاله
عطف لحاظ مروت وعنایتله اعاده وانفاقه شاملة الامانه
حضرت جهانبانیلرینه بنده حضرتلرینك نعمت وسعادتله بیولمش
کلی ابتهال ایدر استدعا ایدرز

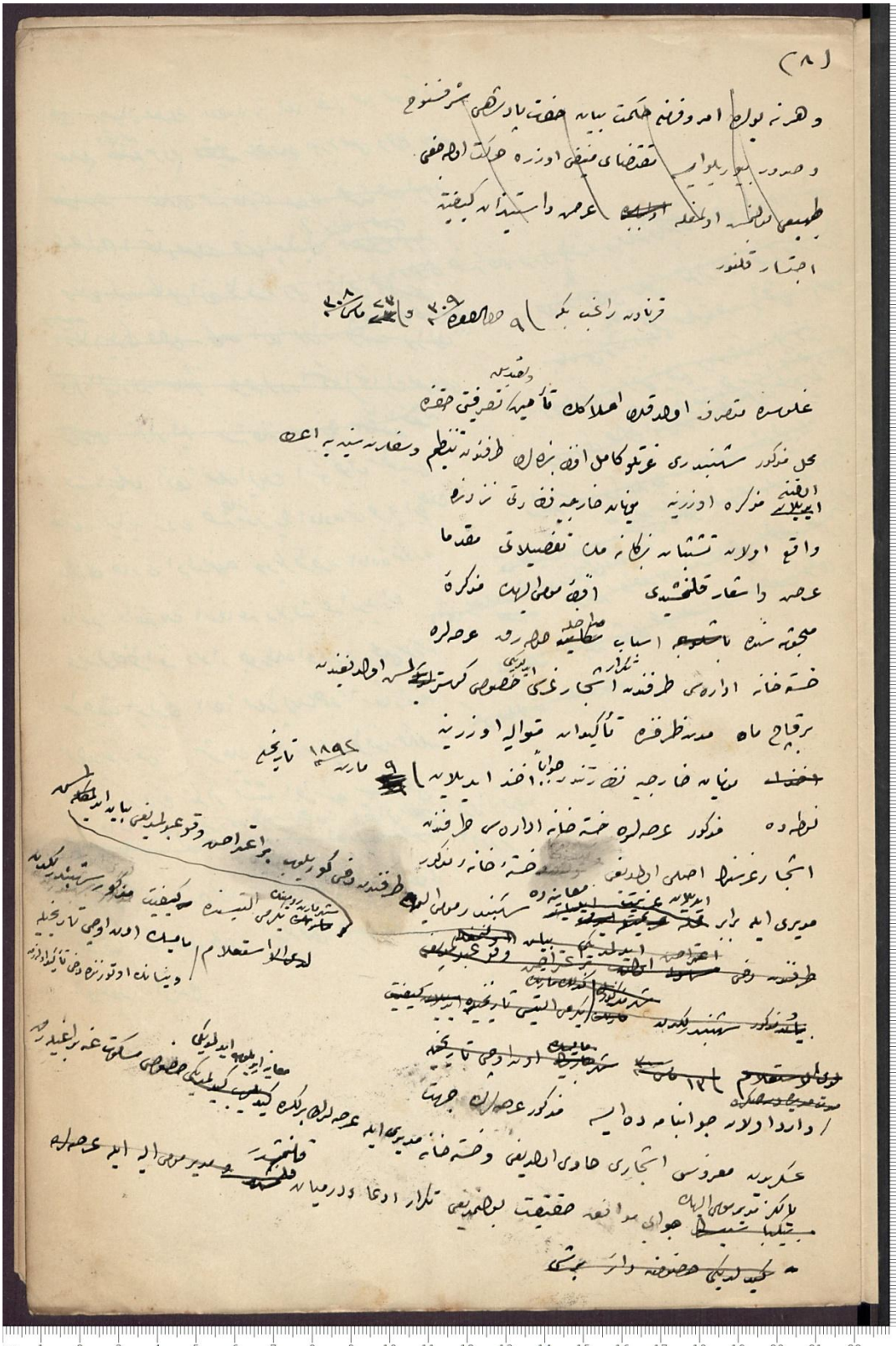
قرارداد عارض بکه ۱۵ مارس ۲۰۰۸

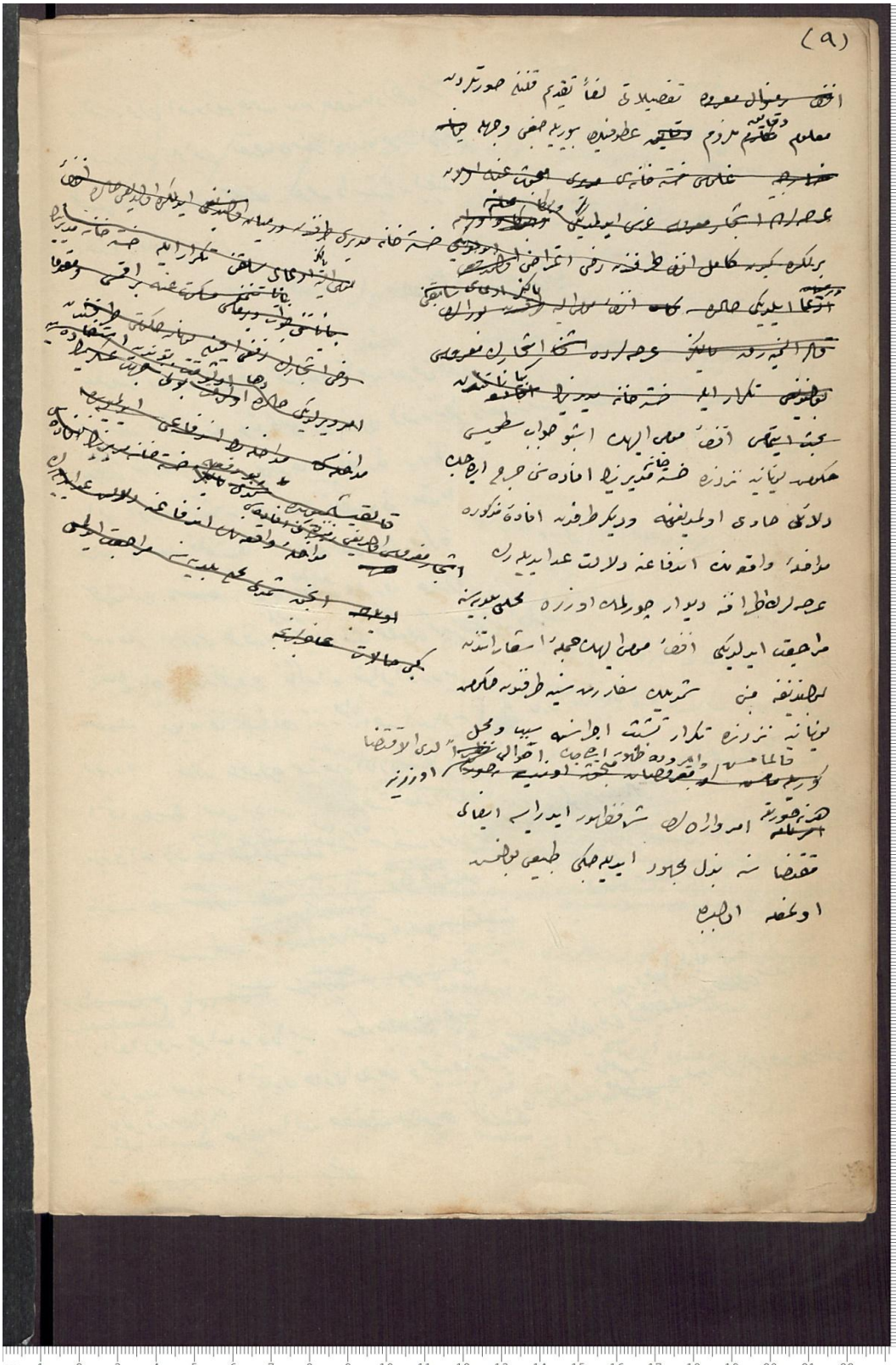
نامه بر تخصص طرفین
وکیل یورکیلد ای اثر تالیفی اورده بوکره بارسه ترکی اقتول عنوانید
نشر ایدیلدیه مضر برکتابلر اثبات بعضه حقوقی
بوکونکی افیمیزی غزته سنه کوریلدیلر
تشکیل تحقیقات لازمیه بالابتدا مذکور
کتابچیلر کتابچیلرینه
تبلیغ برقاچ نسخه ای اثر کتابچیلرینه
بالورود ایدلدیکی فی وقت ایدلدیکی اکلاشلمغله
عرضه معلومات اولنور

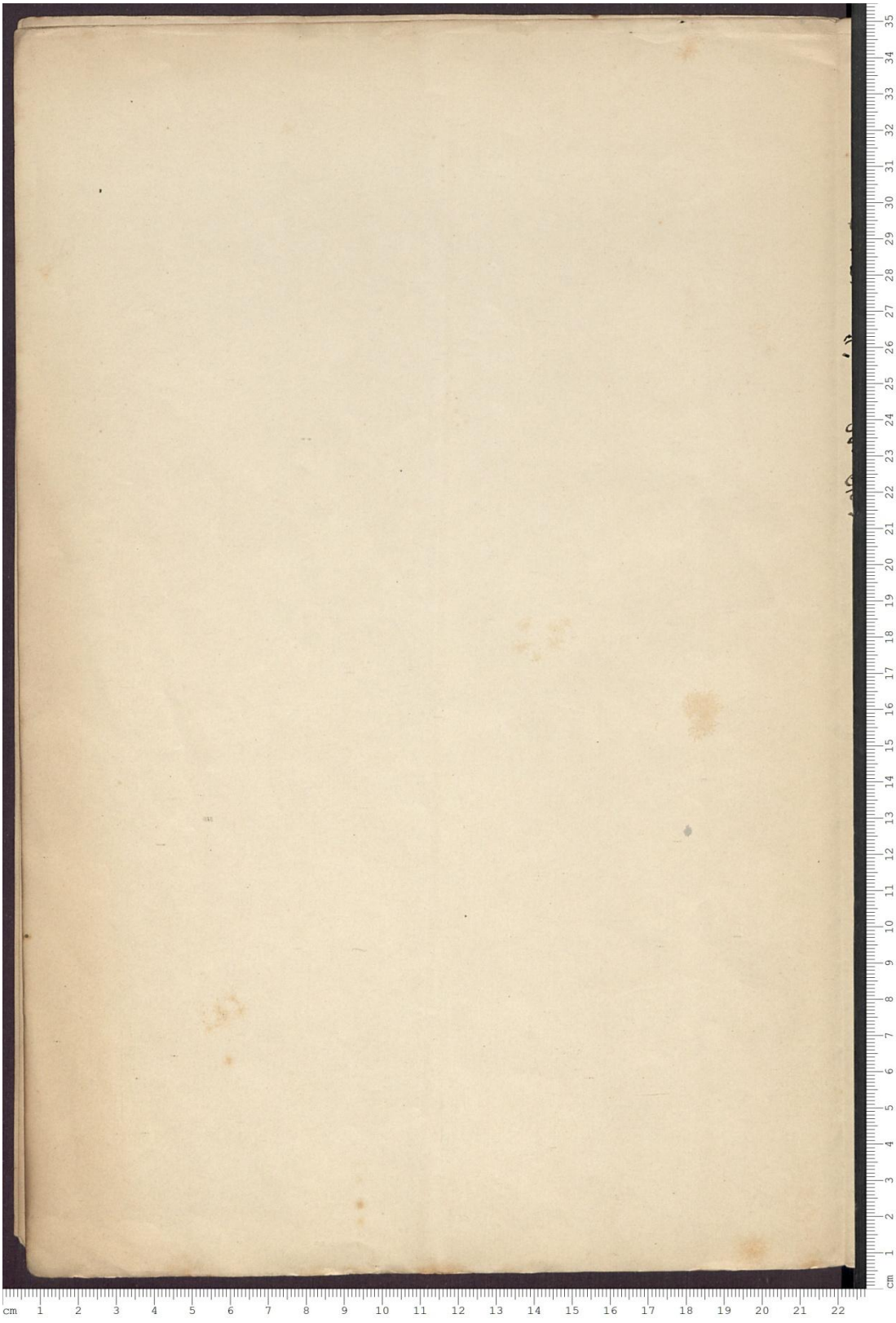
قرارداد عارض بکه ۱۰ مارس ۲۰۰۸

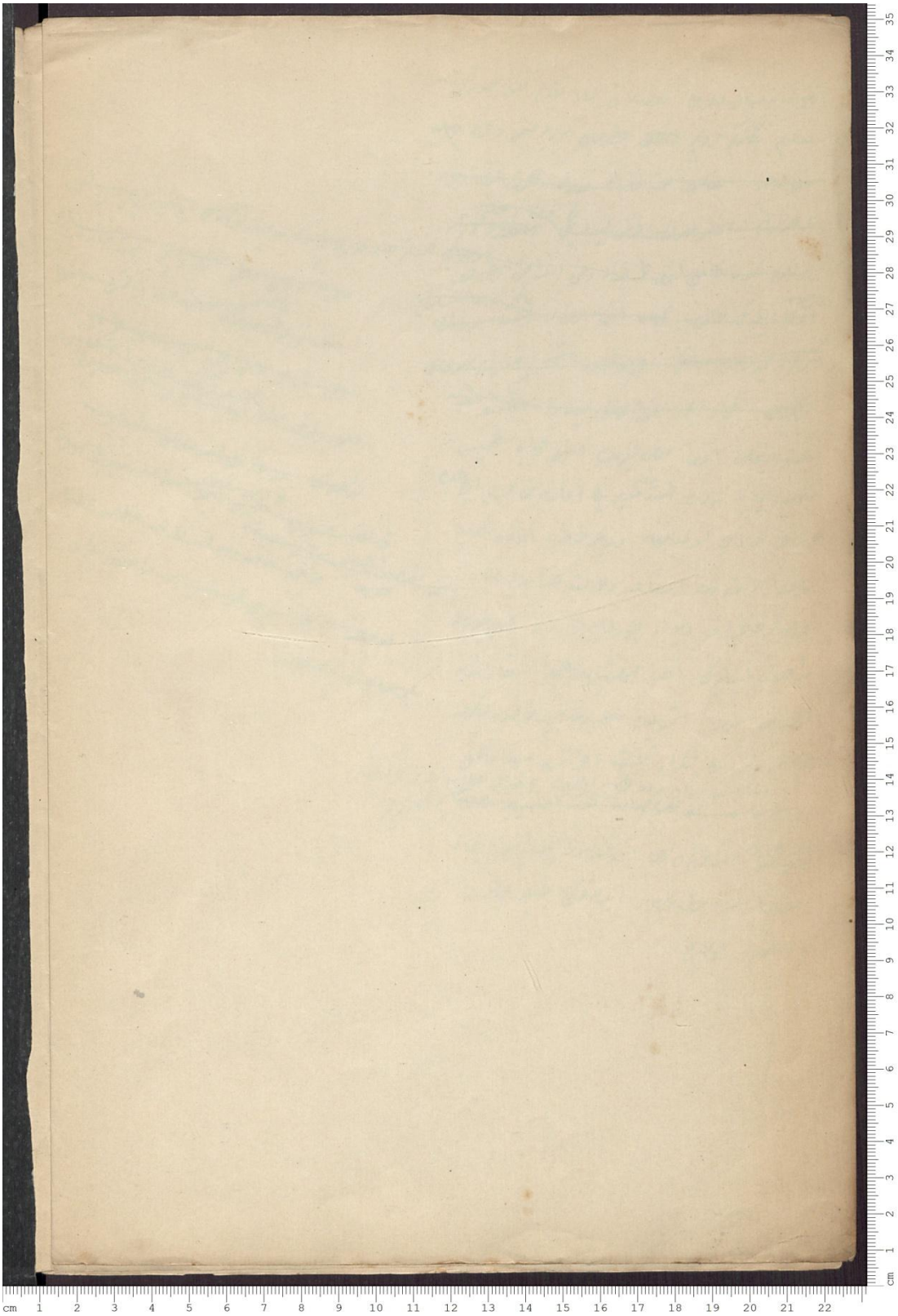
افیمیزی
دونکی تلفزیونده چاکلرده عرضه اولنان غزته سی کتابچه
مضمون مندرجاتی نشره دوام ایله بوکونکی نسخه سنه
رضی خاقانه سابقده بحث ایدیلمیش بوکی نشریاتک
مضره اولدیغی مضمون حکمه لیانه نزدنده قسمات
اجراسی هاکنده بوراده جریده مطبوعات حریه
بر رساله مطبوعه ده مقتضی اولدیغی افاده یله

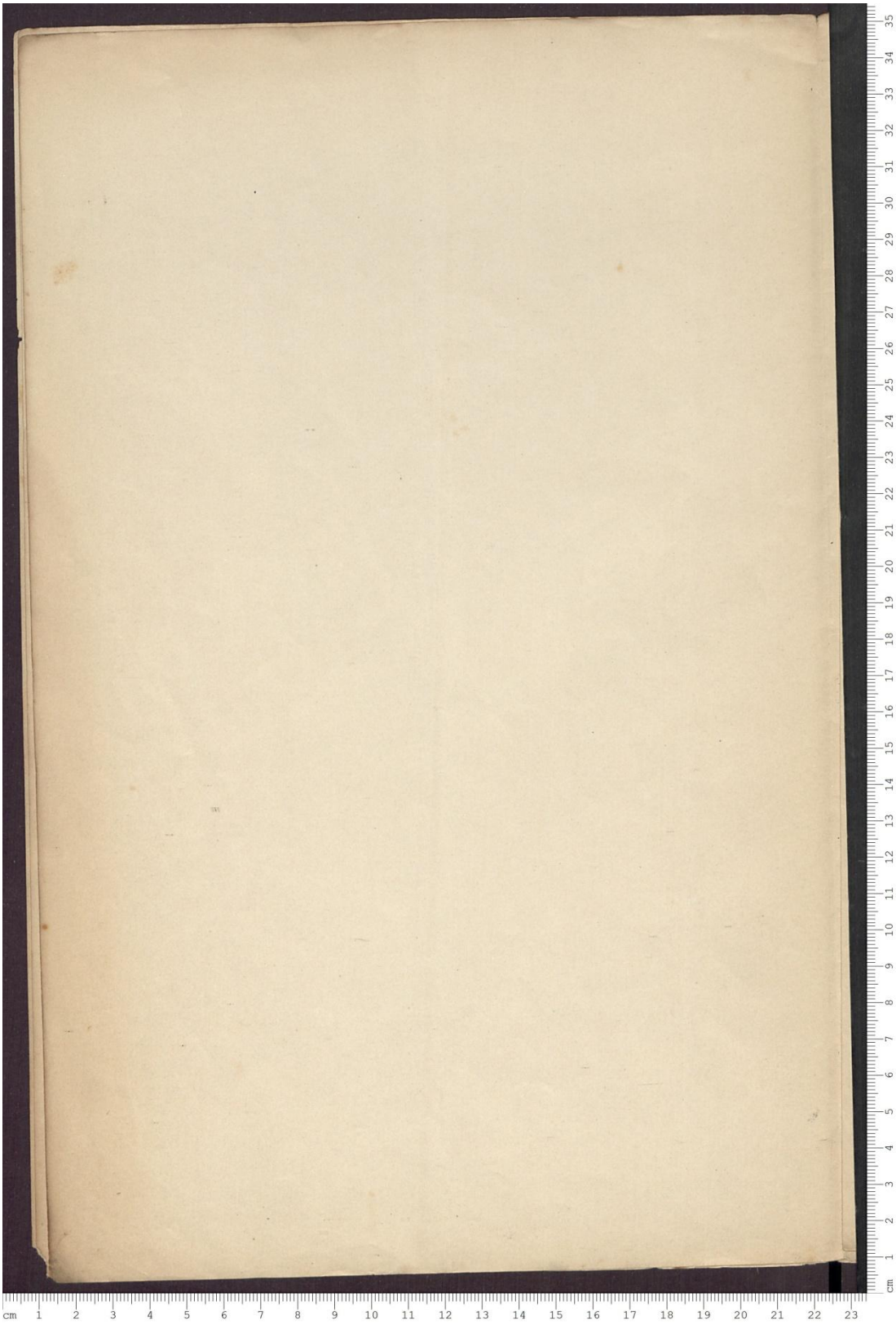
(۸)

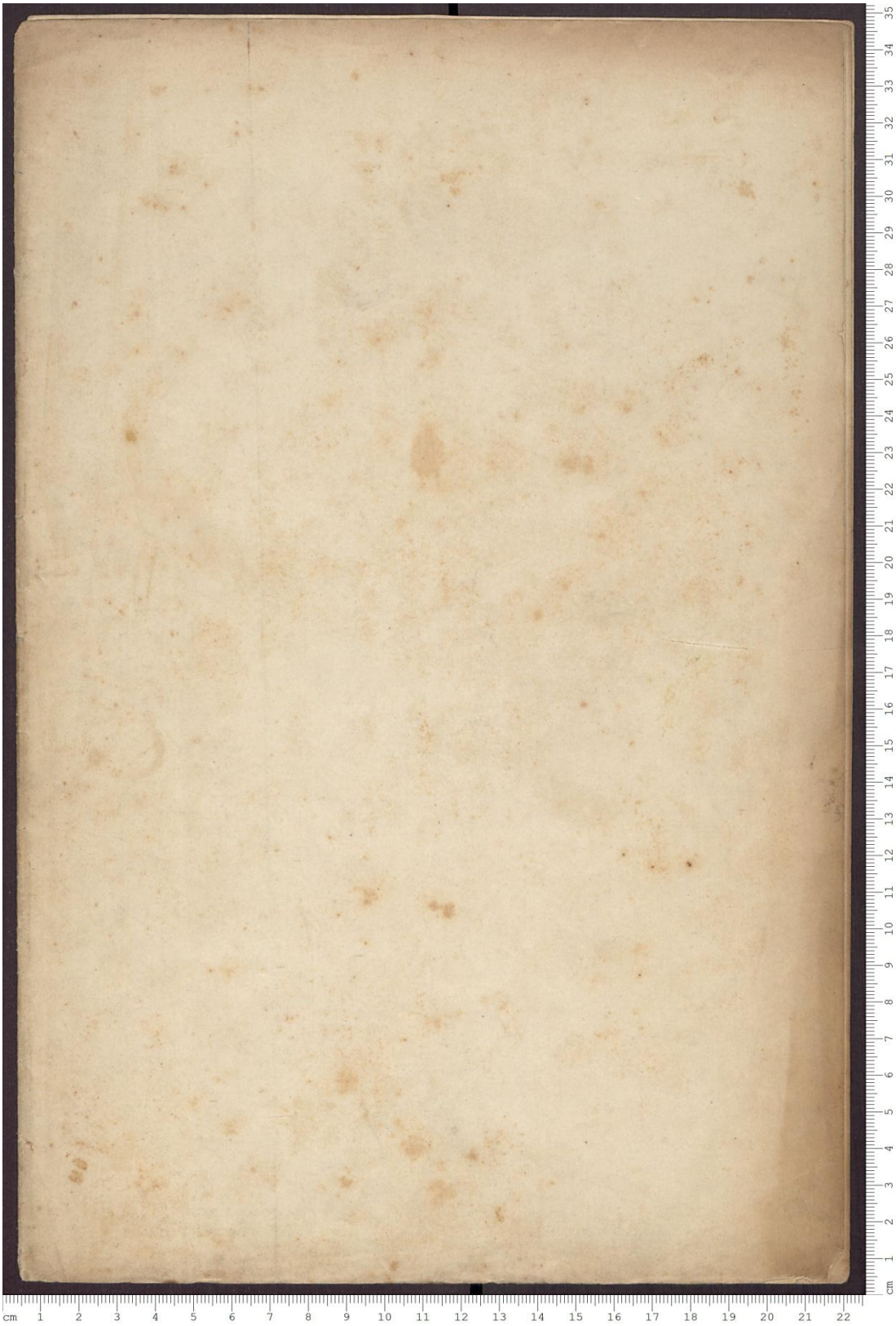

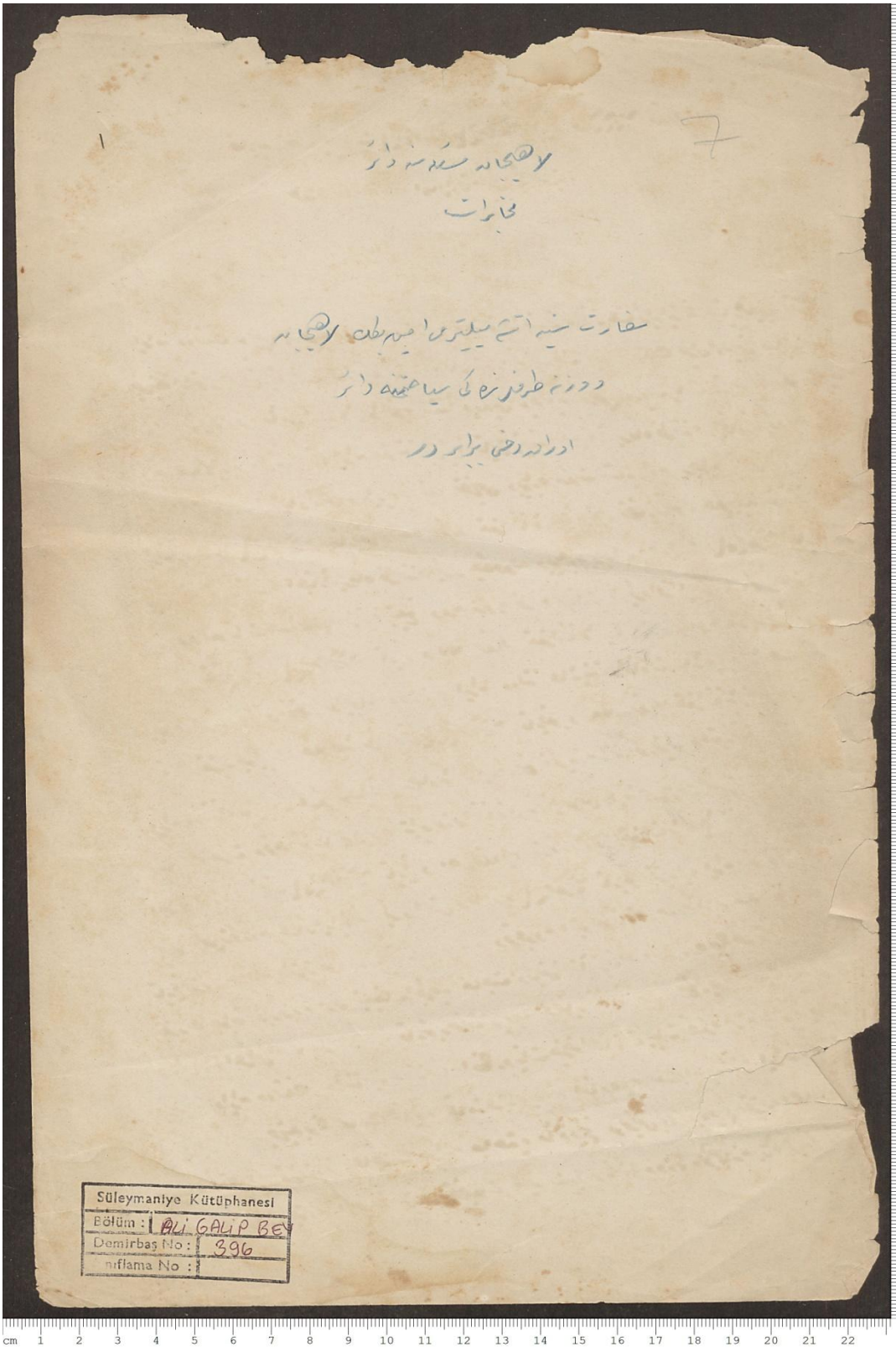

1.5. Lahican Meselesine Dair Yazışmaları

Süleymaniye Kütüphanesi
Bölüm : ALİ GALİP BEY
Demirbaş No : 396
Tasnif No :

معلک حریحا یا دوکی وسیکه بچیج بروفت مشارع فیه اولدیغی صفایه ده مقید و مضبوط اولسی لازم مکلا اوراده وجایه سابقیه مراجعه معلوم اولمغین اشعار بوروللمقدمتی صفایه سنه قیودیه بالمراجعه سجل سابقه مضبوط دفترخانه جوانب محترمه زیانده طرف عالیلرینه ورزغ تحدیسنه مواقفت و فقط بنا به اوجه برمقاوله نامه نظم و مبادله سی تکلیف ایدیکه وباب عالیلرینه ایسه مرتجیه ده بچیج برقیه وشرط قبول اتبدیکی اکلاشلمه ومبادله سی وزغ دولتجه خزینه مکلف اولدیغه باعلیجه نه درجه لرده یقیه حاصل ایدیکی معلوم بولنمه اولبابده بیانی احتمالات نافعه نجه بنه زیبه اتخاذ قدنی .

صدارت عظمای ایانیه یاه جمادی الاولی ۱۲۹۱ تاریخ و ۲۶ نمره ندایه طرفه صفایه نامه

اعلی اولنه تقریر ترجمه سیدر .

بوکره باب عالیجانبانه سنه صفایه ایصال بویورلمغله مضمونی ایمان دولتجه لاهجانه طوب و عسکر سوقه ایتمسنه دائر ده خارجیانه قرب قوه ایرانیه تشه ایتمسنه وطولایی تجاوزات واقعه نفی لازم مکلیکنه وکیفیه سنه دائر مجلده صادر ده طولایه هوالی مذکوره یه کونه قسمه اولمغه محتاج ظهوریه تحقیقات و دلائل واضحه متأدیه ویرمکین لابجه ده بنیاسدن علما و معتمدانه اهالی محلک طرفنه مصدقه سنات قویه ایله متصرف بهدر هرنه موکم حجته یا بلاقدن اولمغه اراضی حاصله تشخیص بسه اتی سنه دیرو نفوذه باشلاین و مرحوم ورثه سیاتی معرفته تعیین اولنه حدود خریطه سنه وضع لاهجانه دولتجه خزینه ملک حریحی وبیاس محترمه اولدوقدن زیر نفوذنده بولنین کوستریلیکنه و دولتجه ایرانیه طرفنه نصب اولنه جق اولیای نفوذ اولنه مرکانه دوزنه اجیدی گزلک دولتجه خزینه ملکی وچیانجانه دیه مذکوره زوری نفوذنه مسکن ایکی بوالری ایرانه حاصله وذکوره نفوذی طرفنه خط وبوصیه ایرانه دولتجه نفوذجه اولیای نفوذ اولنه اکلاشلدیکنه تجله تجاوزنه اشوتاریخ تاریخنه اعتبارا برماه ظرفنده رفعاقه کیوالبرلدیکه وبوبابه برجواب قطعی اعطاسنه دولت علیه ایرانیه تبلیغ اولنمق اوزره جانب عالی حمایتخدمانه بوخصوصه کی حسن تدبیرین دولت متبوعه مفخمه محرصه ابلاغ ایلمه اوزره جانب عالی حمایتخدمانه اشبو تقریر کیه بابعالی نک مطلوب وجهیله برجواب قطعی وردوینه کمال احترام منتظر بولنمغله بیان احتمالات نافعه نجه بنه وسیله اتخاذ قنفص .

۴

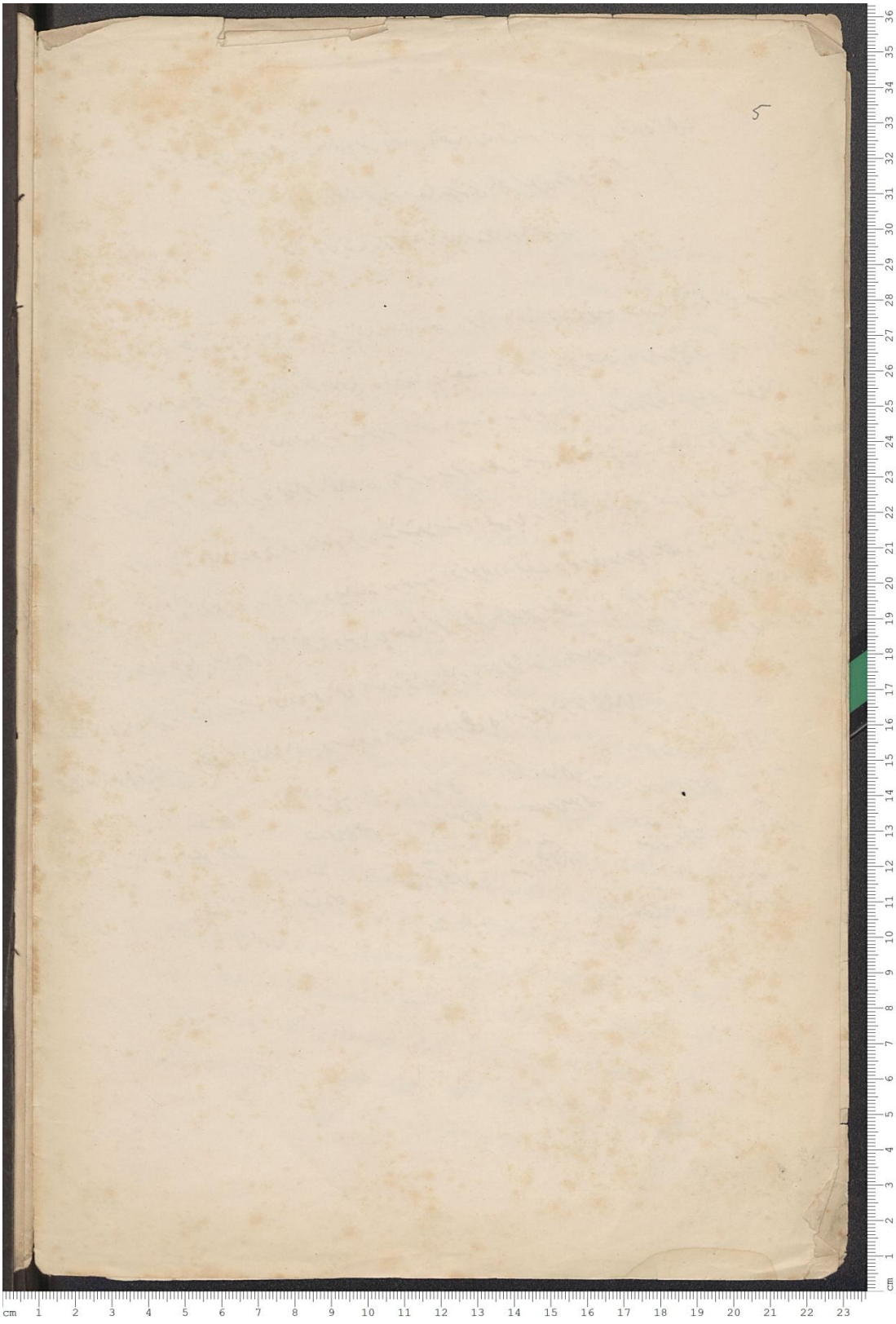
بیرانه بلباس عجیه عثمانیه سی علما و مفتی و مختار و اختیار لری طرفندن اودسه مهری حاوی فاطوب

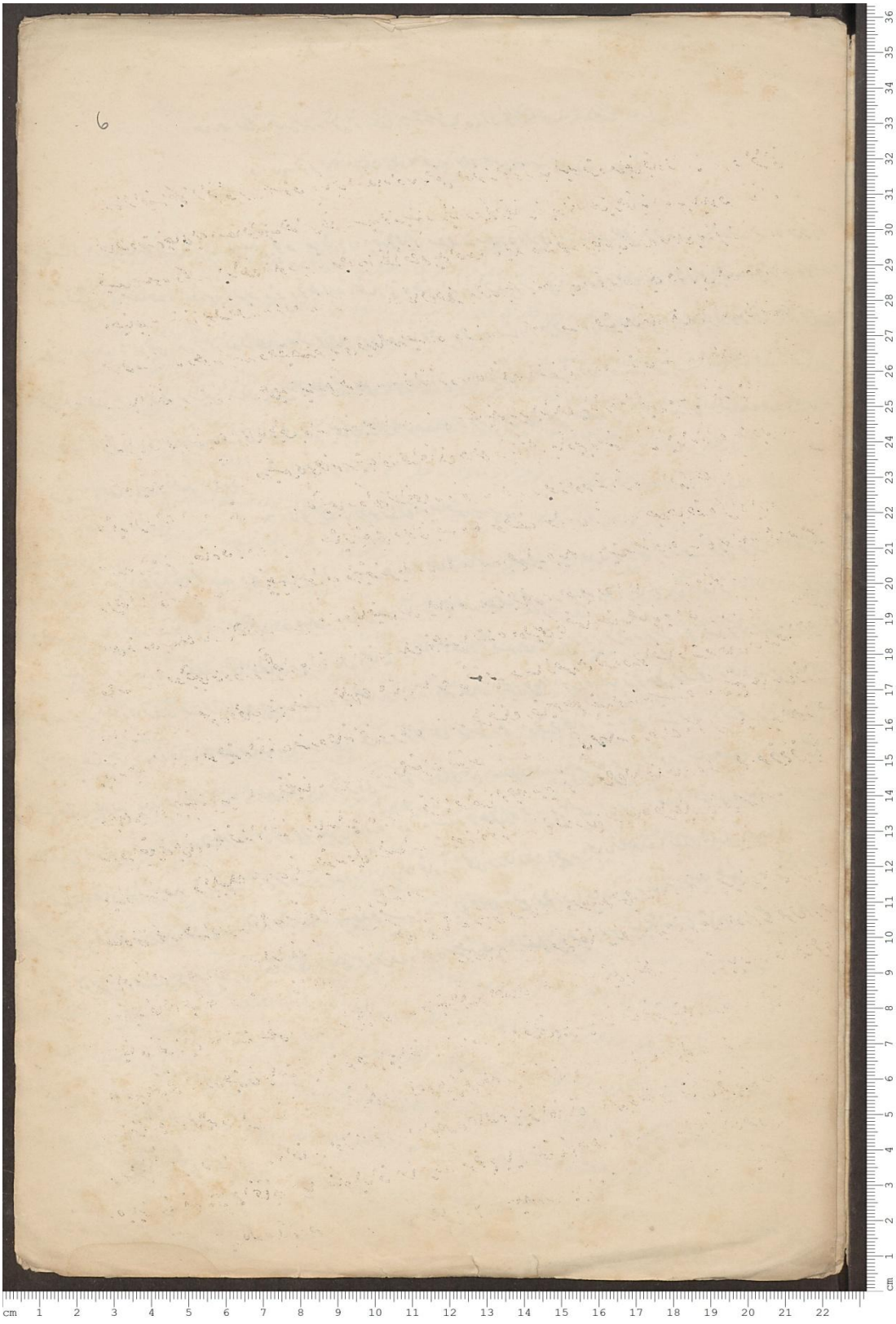
ماموریه احدوده فوطغانه طرفنه سفاریه سینه می آفتی میلزی رفصلو امیه یه

اعطا اولنانه ۹ موزنجی تاریخلو استعلامنامه نک صورتیدر

عجبا دولت علیه عثمانیه تابع بیرانه بلباس عجیه تشبه علما و مفتی و مختار و اختیار لری اولوب حضور خاقانیه واقع محضور بلاجهانه
زرخریه و املاک حضرتلرینی جبه جه معلوم و آشکار بر کیفیت آنجه درسعادت زبون مامور عشرق ایرانه دولتلو سفارت
وظائف بلاجهانه داخلنده و املاکلری بر استیلاسنه آلمسه و بیرلری بوزخانه نک ضرورتنه حالا بعض متفرقات اوزره بلاجهانه
ایلمسه و فصو عیشلرینی خانه زیه مهاجرینه ایله اوزره عجیه مذکور مامور یتیسی محمد اغا توفیقانه و زغیانه نک کیدوطرفیه جهی درکار
مباحثه و سؤحال نظراً املاک و قرار مستولرک بر استیلاسنه آنجق بو بابده بزم فیلسوف اولنجه یعنی نقدیره مذکور بیرانه بلباس عجیه نک
جبه سی بیرانه و اداره ظاهریه دائر عجله دیبانه و بوبابده افندمزه کیفیت و انموقعامانه عجله عجله و اشعار قلمنه اجرا قلنمشدر
نتیجه بو شیخ اولدیغی جهتله پیشانیسی تکرار ایلمسه و بو بابده اعتقادجه اولنی خصوص نقطه زاده والوی اکرمی بک وسیله قویه اتخاذ ایلیه بکمزی
وظفا سادره نک طرفنه سفاریه سینه افاده بیورلمسی وسنه اجرای ایجابنه بافلدیغی نقدیره سابقه ضرورتنه ویرلیشلغی مع الاسف بو طرفه
مضبطه سی تولوفه اولنه بلاجهانه کیفیتلک اوزره مساعده حضرتلرینه یادشاهی بی استرحام ایدرز افندیم

الداعی	الداعی	الداعی	الداعی	الداعی	الداعی	الداعی
مدرسی ملا حسه	مدرسی ملا حسن	مدرسی ملا محمد	مدرسی ملا یحیی	مدرسی ملا حسه	ملا حفظ	مدرسی ملا سلیمان زاده
مفتی زاده عبدالله	مفتی زاده یحیی	مفتی زاده افاده	مختار شیخ زاده محمد	مختار زاده	مفتی	مفتی زاده عبدالله
اختیار احمد	اختیار زاده	اختیار زاده	اختیار زاده	اختیار زاده	اختیار زاده	اختیار زاده

7

حاجیه نظاره جلیله سی طرفنه سفارت سنیه سنه ٩٥ ری الحجه ٩٦ و ٧٦ جلوس تاریخ

و ٢٧ نوامبر ١٨٧٩ سال افرنجی تحریر اتنه صورتیه

برمقتاد آذربایجان عساکرایانیه نك تعلیمی ایچون مراغه ده اجتماع ایتمکی مقتضی سنه عاری بولنمغین ایرانه حرکت اعظمی طرفنه تأسیه ایلسه ایسه ده مراغه ده
اردو تشکیلی نك مقاصد واسعه سندن اولیغنه دائر وقوعبولان اخباراتی وعشایرایرانیه طرفنه بوسنه رضای استانبوفه طاقمنك تجاوزاتی ایچون سنه ایرانجای جفده
ایسه بولنه تبلیغاته بولونمق ایرانه دولتعلیه بولنمغین جهتله اوراده استانبوفه بولنه مغین عشایرایرانیه طرفنه اغاره اولنه مغین جهتله عساکرمزقوه سنك بوسنه رضای
طرفنه تجاوزاتی ملحوظ بولنمغین سنه ١٢٩٦ ملی سنه ١٨٧٩ تاریخلی دیگری جه نوروزی سنه سفیدخانه سی اوزرینه سجه ایه سنه استعفا جنابی جوابنك اولباب
سنه رضای اولنه ده اداره سنه حضرت ملکانه ری منظوره مبنی ایجاب ایتدیره وصایای لازمه اجرا قلنمق مقتضی دائر اولنه جق تذکره سامیه سنه هوزن معلومات
اولمق اوزره اداره سنه حضرت ملکانه ری منظوره مبنی ایجاب ایتدیره وصایای لازمه اجرا قلنمق مقتضی دائر اولنه جق تذکره سامیه سنه هوزن معلومات
اولمق اوزره ٩ نیسان ارسال قلنمغین اولمدیغی

٦ ری الحجه ١٢٩٦ تاریخلو تذکره سامیه صورتیه

آذربایجانه اجرا ایتدیریله جك تعلیم ایچون عساکرایانیه نك مراغه ده اجتماع ایتمسی مقتضی سنه عاری بولنمغین ایرانه حرکت اعظمی طرفنه تأسیه ایلسه ایسه ده ساوجبلاغ
اردو تشکیلی آنده معاونت مقتضیه سنی اولوب روسیانك اجتماع ایتمسی جهتی استخبار اولنمسنه مبنی عشایرمزقوه سنك بوسنه رضای استانبوفه طاقمنك تجاوزاتی ایرانجای
ایچون تنبیه عشایرنه نك تجاوزاتیه جهتی جوابنیه نیمسه نظراً عساکرمزقوه سنك بوسنه رضای اوطرفه تجاوزاتیه جهتی استانبول دولتعلیه دائر طهرانده سفارت
سنیه سنه کلوب ٢٢ ذی القعده ١٢٩٦ تاریخلو و ٧٤١ نومرولی تذکره دولتلرینه ارسال قلنمغین سفیدخانه لری الصاحه ساوجبلاغ و نه رضای اولنه جهتی
اراضی سنیه یه قره طاغ دولتعلیه سنه اداره اولنه جق حالده اوراده استانبوفه خط بوفه سی دینلمس وزیراداره عالیه عشایره بوسنه محلاتیه
قاتیه یه تجاوزاتی اصلا قبول اولنه مغین جهتله اولباب جنه سنه هوزن خانقین تجاوزیه محل ویرلمامك ایچون ایجاب ایدنلرك مطالعه سنه ایفای مقصوده امر وفرمانه همایون
مقتضه خلد خاقانی سنه وفرمان اولدیغی سابقه همایون یاسه کتابت جلیله سنه بیانله تذکره خصوصیه تبلیغ اولنه رق ایجاب ایدنلرك مطالعه سنه ایفای مقصوده امر وفرمانه همایون
وفرمانه همایون وصایای لازمه ایفای زاحیه نظاره جلیله سی طرف والاری عسکریه استعفا ایدلسی بیانیله تذکره تاوری تزیین اولنه رق

8

خارجیه نمره ۲۰۶ جمادی الاخر ۱۳۲۵ و ۲ اغسطوس ۱۳۲۳ تاریخ و ۷۵۷ و ۷۷ نمره

طرف سفارت سنیه سنه ارسال اظهاره تحریراتی صورتیه

ایرانلو طرفندن مواضعجه تجاوزاتی وزیر اراضیسنه احداث اولنمغوده طویلیانه عسکر ایرانیه دیرلره کلدیرلرك عثمانیانك یاقیجه جنیده مصادره
وقوعی محتمل ایدوکی وایرانلولرك بو خطوه بیدهده وارخاقانی یی تجاوزاتیه بیداد ویرملاری اوزره محل مذکوره نزدی مقدار جوز وطنه نمودار اولمقلرینه
سوق انجق ارکوی کویه حسینیت جلدسنه ارسال وتشاریسیله بیان عالیسیله بوکی احوال غیر مرضیه وقوعنه محل ویرملری مطلب عالی اولوب عکسی تقدیرده طرفین
حکومتیه ده وقوعی مقابله باعث احاطه جنی مقتضای اولوب سابقده بوندن حضرته خلوصیاتیله ایده کلمش حکومت ایرانیه تبلیغی اراده سنی سائس ترجمان اولدیغم
۱۰ تموز اونجی تاریخله و ۷۱ نمره لی تلغرافنامه عالی جنابلرینك هیکل جلیلی ۱۱۱ محرم ۱۳۴۱ و ۷ تموز ۱۳۳۹ تاریخله صورتی ملفوفی تقدیم
حکومت ایرانیه تبلیغ اولنمش عقیبنده حضرتلرینه وقوعبولان ملاقاتمده هیکل اهم نیجوس ۱۸۶ نمره اونجی تاریخلو و ۷۰ نمره لی تلغرافنامه بزکاهم
عموم جلیله لرینی تقدیر بیجون جوابا بوکره یعنی یکدی یدی کونه صکره حسب الامر حضرتلرینه وارد اولیه کی اول صورتی تلغرافنامه وخلوصاً عالی قرنه
ارسال قلنمسنه لزوم تقدیر ایدرم ۱۰ تموز ۱۳۳۹ تاریخلو تقریره لوجهاری ذیلنده مندرج بیانه اولنمیجه انجمه دولتجه ایرانیه نك قید یکه مزدوق
اولدیغی تلغرافنامه هیکل عالی ایله عسکر ایرانیه نك ۱۱ مرچ ۱۳۲۷ تاریخلو تقریره لوجهاری ذیلنده مندرج بیانه نظرا ایرانیه نك قید یکه مزدوق
مشارالیها سنه اولوب وزیر عثمانیانك ایرانیه نك عادتا قدیمه لری وجهله غیر مخلدیه جانب سفارت سنیه دن تجاوزات حدوده واطلاق ایدیلمش اولمغله کمال تعجب واظهار
زیرا اولدیغی مذکوره نك دولت ایرانیه یه سلم اولنه اختصاصی هیچ بر وقت وحالا جای اشتباه اولمشدن بو دفعه عثمانیانك ایرانیه نك هر وقتدن زیاده وقوعی
کی شدتی وحی یاپلمقده اولدیغی واراضی مذکوره نك موقع طبیعی وجغرافیسی ایرانیه دوشمش اولمسنه بر دلیل واضح ایدوکی وبنا علیه عثمانیانك ایرانیه
عثمانیه طرفندن مخالف احوال اولدیغی معلمه حکمانه نه جانبندن ایلری صورمه لری مع الاسف مأموریه ایرانیه طبعاً وحقاً مخالفت ایده جکلرندن مأموریه سلطنت سنیه نك
حقوقه تجاوزی وعدم رعایتی یه مقابر حکمانه نه جانبندن ایلری صورمه لری ایرانیه نك ۷۶ نمره لی تلغرافنامه هیکلیه یازیلوب حضرتلرینه تبلیغ قلنمش اولدیغندن
وارد اولدیغی تلغرافنامه نك (خلاصه سانی ۷۶ نمره لی تلغرافنامه هیکلیه یازیلوب حضرتلرینه تبلیغ قلنمش اولدیغندن وارد اولدیغی تلغرافنامه نك (خلاصه سانی
سفارت سنیه یه ارسالیله یکی بیانه وتقریر بیجون حاشیه سنه ایراد قلنمه بوردی نك ایرانیه دولتنه عائد یعنی مبعوثه لره سنه ایه قوه یه سیه موجود بولندقلری حالده
بیانه محافظه مأموریه عثمانیه نك شدتله منع ورفع ایچون نهایت درجه یه قدر مساعده نظاریی واظهار اوزره طرفیندن ودول متوسطه مأمورلرینك اراضی مبحوثه یه
اعزامیله محله موجوده اولدقلری حالده وزیر اجرای تحقیقاته ایلری ودیه جک قدر اولدقلری هیکلی طرفیجه مرعی الاجرا اولمق خصوصنده موافقه حکومت ایرانیه
حاصل ایدوکی واگر تحقیقاته مذکوره نك ایکنجی یه ایراد قلنمسی یه اراضی مذکوره یه کردن عثمانیه وکردن مأموریه سلطنت سنیه جانبندن مذکوره مأموریه ایرانیه طرفندن
ایسه یکدیگرینه مساعده نظاریی بیان اولنمش بروجه مشروح اثر مساعده نظاریی فقط اعتباره الیانه طرفیجه عائد اولمغله بیان اولنمشدی .

معلوم معالیلرینی جناب نظا تیاهیدی بیورلدیغی اوزره کچن سنه لوجهاری قطعی حضرتلری جوابانه ایکنجی سنه حکومت ایرانیه طرفندن نقیض بیشگاه معالی اکتناه سامیلری قلنمه
کتمه ربیلیب صورته مصادف وزرجمی ۷ اکتوبر تاریخلو تلغرافنامه لری ایله ایکی هیئتلری تورودی تحریراتیله برابر اولنب ایرانیه طرفندن مذکوره نك کنی سلاح
وقوعیه تکلیف یعنی لوجهاری قطعی حضرتلرینه کی اختلافاتی یه دول متوسطه وساطتیله بویله بر منازعه یه کریشمه جکنی بیلدکلرندن بو دفعه وزیر حضرتلری
طرفیجه بلکه دولتلریه نك هیئتلریله دول اجنبیه مأمورلرینك وساطتیله بویله بر منازعه یه کریشمه جکنی بیلدکلرندن بو دفعه وزیر حضرتلری

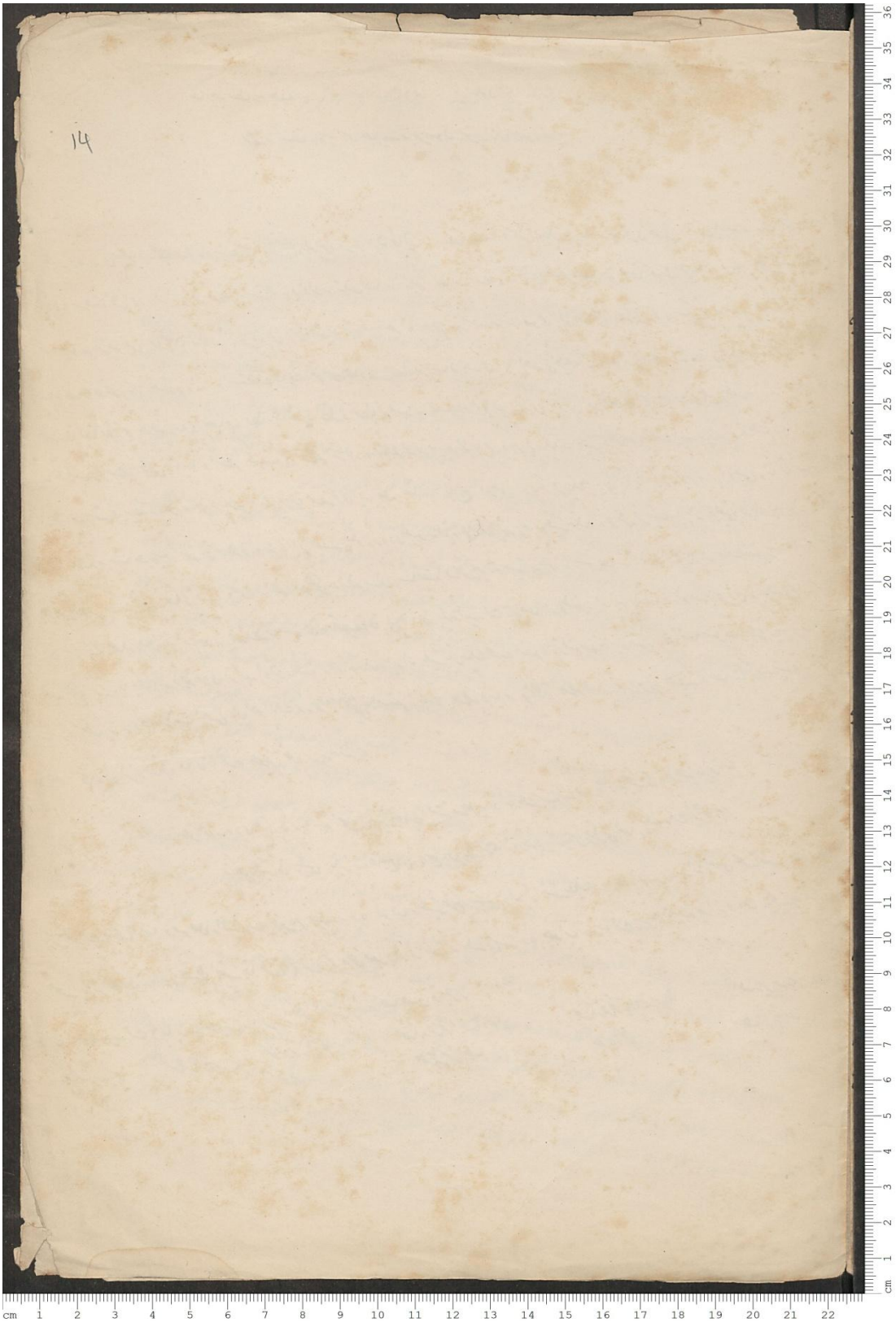
عهده تبلیغات بولنمش در کار بوندن مقصد اولی تکلیفنامه مذکوره نک جانب حکومت سنیه ورمه جوابنی بکلمش ایدوره اصابت اعتمادیه دلیل دست اتخاذ ایله حرکت اولنمش
مراجعت واستعفا ورمه حالی قالمقدری دولت متوسطه نظر نده هنوز انقضا - بناءعلیه سلیمجانه حفظ سلامتی ایچون تا یخنوی یه قدر ایله
استوجه یکانهم مأمورینک نظر احکومت ایرانیه اطرافنی وقتلی جواب اعطای مزدم ایدوکی اعتقاد خواهانه سندیکی .
سفارت سنیه قیورمه استنباط ایدیلدیکی کوره وزرای مسلمی مذکور غیرتمند ایرانیلرک یکی لاحقه بایزاغانلر بوندن ورمه سبه سنه اول متوفی بیه ری
کاکلس افغانلر نیمه یاستنده اراقی مذکوره تجاوز ایلمشلر وبناءعلیه حکومت ایرانیه نک همه تقاضای اعادا ایتمشلر مشعر یکیفیت اولدیغی حالده اخبار
مأموریت محضوصه ایله سفارت سنیه یکلمه اولمه مشیر الملک بوکونلرده وزرای جوارینه عسکر عثمانیه نک ورودی اخبار ایدیلدیکی وداره عسکر ایرانیه بولندیغی
جرئتله عسکر عثمانیه سوقنه جهت اولمیغنه بحثله اختلاف واقعدن دولت متوسطه مأموریه بالاتفاقه شویه سی تکلیفنی تکرار ایدیلدیکی وزرای سلطنت سنیه یعنی هیچ بروقت جای بحث واقع اولمیه اولدیغی حالده تکلیف واقع جانب حکومت سنیه دن موافقه محل اولدیغی زمینده ویرمیه
جواب اوزرینه وقتیله دول اربعه مرخصلرینک تحت سیه هدوره ایچون وزرای سلطنت سلیمجانه هوالیسنی ورود ارنه انگلیز ورویه مرخصلری (کلمه شیفره) طاغلرنه
انکنده واقع (کوه قزیل) نام محلک حد فاصل اولدیغی بالتصریح مذکور نقطه نک بروطرفنه تجاوز ایتملری حضوص کرک دولت علیه مرخص ورمیه یکتا
مرخص وکرک دولتنه متعارض خویشه باشلیه اولوقتنه رسا استعفا اولدیغی وبناءعلیه مذکور نقطه نک بروطرفنه بولنمه سلیمجانه وزرای اعتنا
ایرانه دولتی عاسیتی مسلم ایدوکی افاده ایلمسه اولدیغنه دیوله هیچ بوقدر قلمزده محفوظ بولنمه اوراده نقطه نک مطالعه سیله ایرانه دولتنه اعطای لزومی
بالاوره عصه اولنمه جواسیه بوجهتلرک رحق رودوجی متوقف رأی واراده علیه جناب نظارتپناهیری بولنمغله اولبابده

طرابلو سفاريه سنه ١٢١٦ صفر ٢٦ و اغستوس ١٨٠١ تاريخيله مأمور أ سادجه وع
جهتدن بولنان سفاريه مستاريها آغاسي سيدي طرفندن تقديم اولنان
تحريراتك صورتيدر .

ارسلي سفاريتاهيديه اماتلو لواجه دوزن مكاره جهتدن بزكوندمه اراسيه كتمش وكذا اثناسنده بالذات مشاهده عاجزي ايله ايجاب ايدن عرض حقايق
واقعاتيه وقوعبولمه سلوفقاره وتحقيقاته حصولنه بتوسل اولمرده استحصال اولنيه بيلمكله بعض مطلوماتك عرضنه مجبور بولندي .
لواجه قطه سنك طاغفه جهتدن حفظ مأموريه عيرتلك مركزي اولمرده بولنه جغه طوغري اغتا ايدوده فصيله كاه
لواجه جهتي تحيتا ريتوره الي كيلومتروسي غايت حسنوي محصولدار وهموارده براراضي بي مزارع حبه وعشاريدن عبارتدر اولمغله اهالي
حسبه سلطنيه اعمار اولنمه بقدن آنجه سكسان قدر قريه لي حادي واليوم ايانه تابع مأمورية عيرتلك بيداره سنده در .
كاه لواجه تعبير اولنان قصبك اوتوز قدر قريه سي اولوب لواجه نك دويه جوي ايله تقسيم اولنوب كره اصلاستو قوطي
مذكور دويه جويني تجاوز ايله نام ديكر لواجه نهري اوزرنده كاه يه كاهيه قيصلمش آلتي طاشه وقونمدوره قيصلمش
جغه بنه محل يه طوغري بر ده قي يه اي اوزرينه واوزرنده تسبيل استقامتي غرب جنوبي يه طوغري بر اديه قيصلمايه رك
خط مستقيم اوزره دويه جويني قدر كلير بونه نهكره ايكي ساعت قدر غرب شمالي يه طوغري مذكور جويي تعقيب ايدر . شرقه جرتن
ايسه مذكور يركاه زده اعتبار اجغه يه طوغري نه نهري واسطه سيله مذكور اولنده وجنوبي دخي مذكور نهر جويني تعقيب ايدوب اول
جايله اقجه سلطنيه سنه لك نه دوي عشري بيدنده اولوب البوم ايانه مذكور عشري يه عاجزي تحصيله اولنه مركاه قطه سيله
تعقيب اولنور .

شيخ عبد الله افندي مرحوم وفقه سنك اولكاه لواجه قطه سنك قسم اعظمي ايانه مأمورية عيرتلك طرفندن غصب اولنديغي
موقع اراضي دن كاه لواجه ريزه قلعة الرستا باديباد جيانا صوغانلو كزكن كلاوسيكاكانه نزكتلر كلكيه هوا جم على
خانه قريلري مرقومدن يه عاجزي تجيز .

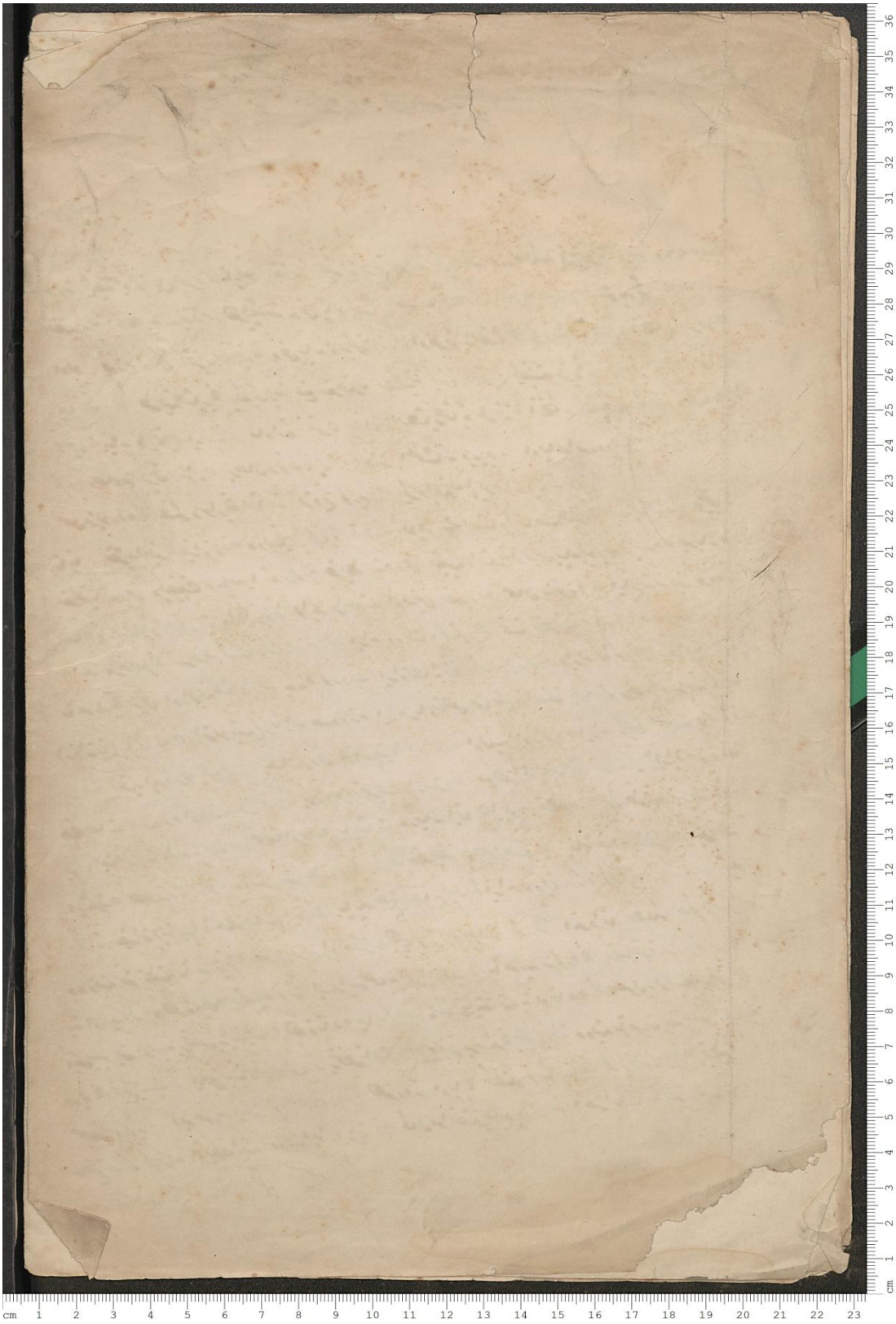
موصل ولايتنك ايانه قضاسنه ملحقه بيراه بلداي نام محلده عشري عيرتلك ابا عن جد متصرف اولدقدي وبلاد صحيحه بولنانه لواجه نك
براراضيك ايانك معاونتي عدم يسر الدنه بيچه رقه مأمورية تحصيله اولمغله اهالي قريه مرقومه نك عاجزي ايله مخابره سنده
اوزره بعض يابلدقدي رضي بولنجه محل مذكوره كوندرلمكه سنه ضعفه امليه اوجهتدن رضي كاه لواجه نك جوابه حاكدي اوزره
بلاد هكاريه ايانك معاونتيله مأمور طرفندن يرسناده ايله كلدنده تحقيقه تحقيقاته لزوم اولمغله فلمحه ايچنده مأمور مشاراليه
اسعيل بك ايانه طرفندن رضي امريله وارد نصبه اولنه وتحقيقاته لزوم اولمغله فلمحه ايچنده مأمور مشاراليه
كاه لواجه قطه سنك سلطنيه سنه يه عاجزي حوزه خصوصيه ده ايسيوه تحقيقاته اثناسنده مذكور ايراني رؤسا سنه برقاچ ايچون رضي
بالنفس مأمور عيرتلك بعض بك افاده واقع اولمغله اسنه بولن اولنه بني مأمور يتي محمد اغا رضي اراضي مذكوره نك كسر يه عاجزي
حسبته برديل بيداراته ايده مأمور هواي مذكوره جويلن زياده حاز افاقم اولمغله شيخ كمالان سرتاوي ويراده يتي محمد اميد اغالك
يه نده بولنوب كيه سنه قائمقام اسعيل بك طرفندن نصبه اولنه اوراده كائن لواجه نك سلطنيه سنه يه عاجزي حسبته ايراد تحقيقه

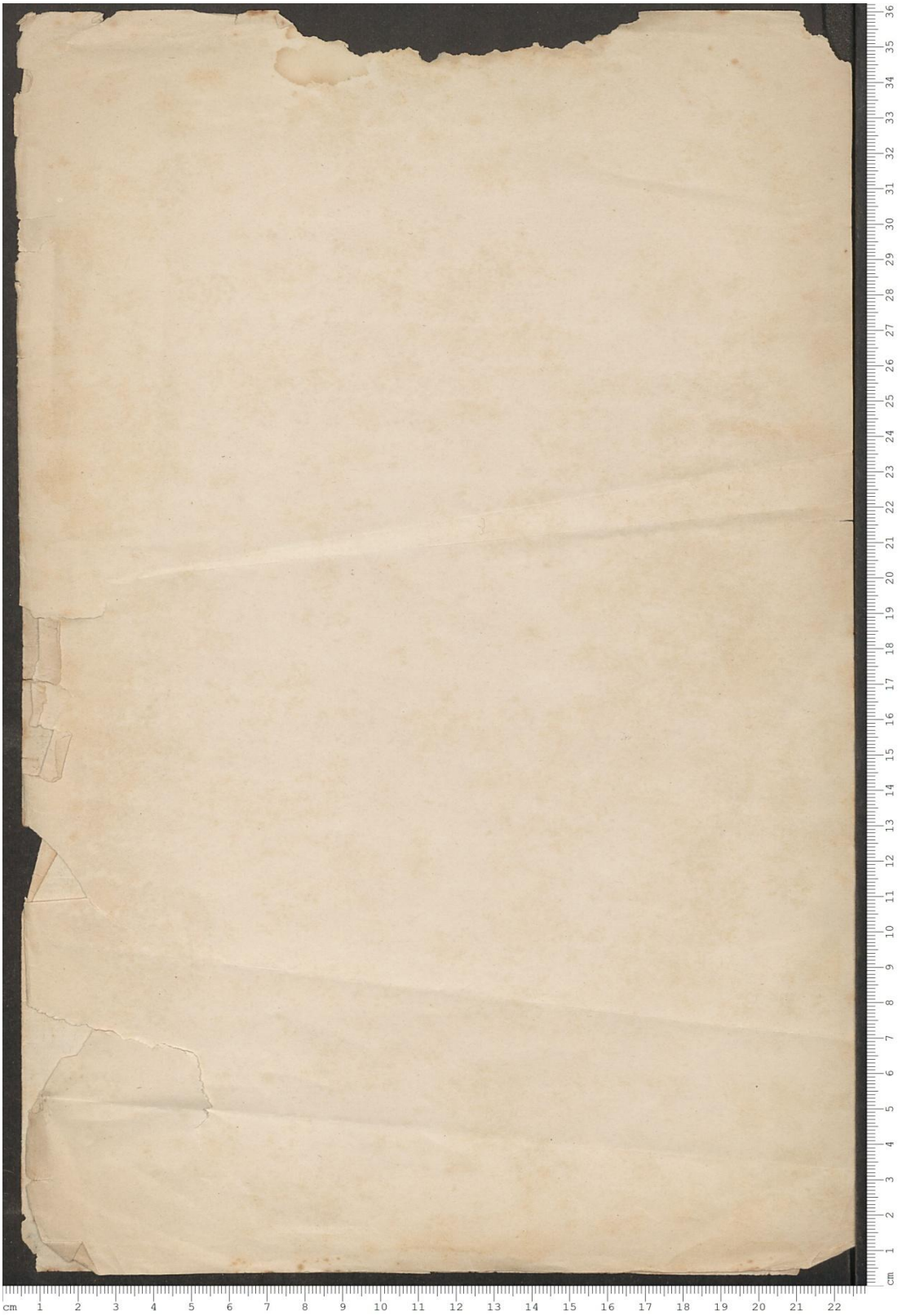

14

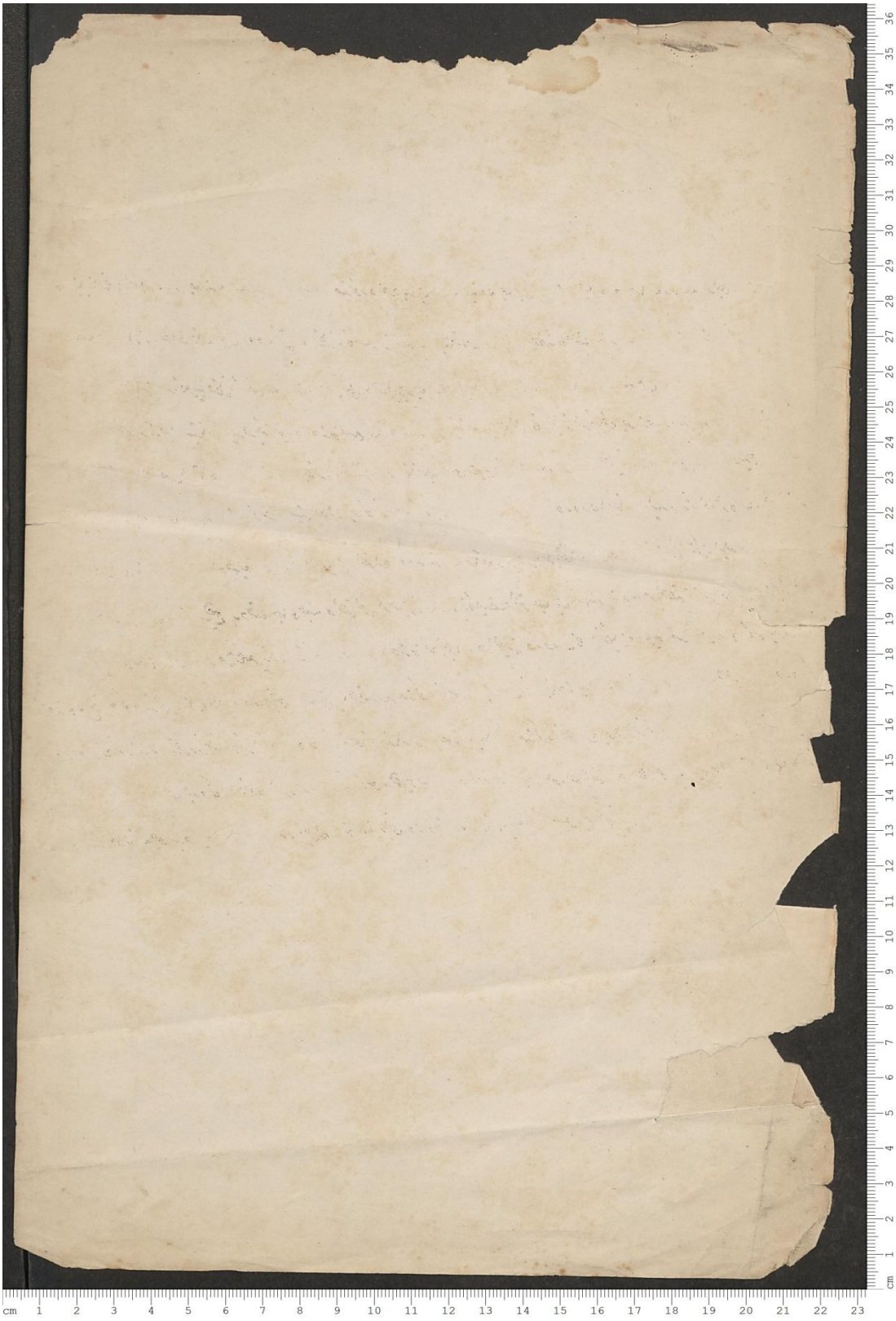
طهران سفارت بریطانیا عظمای ایران در اعزام اوراق
تقدیم حرفیا ترجمه

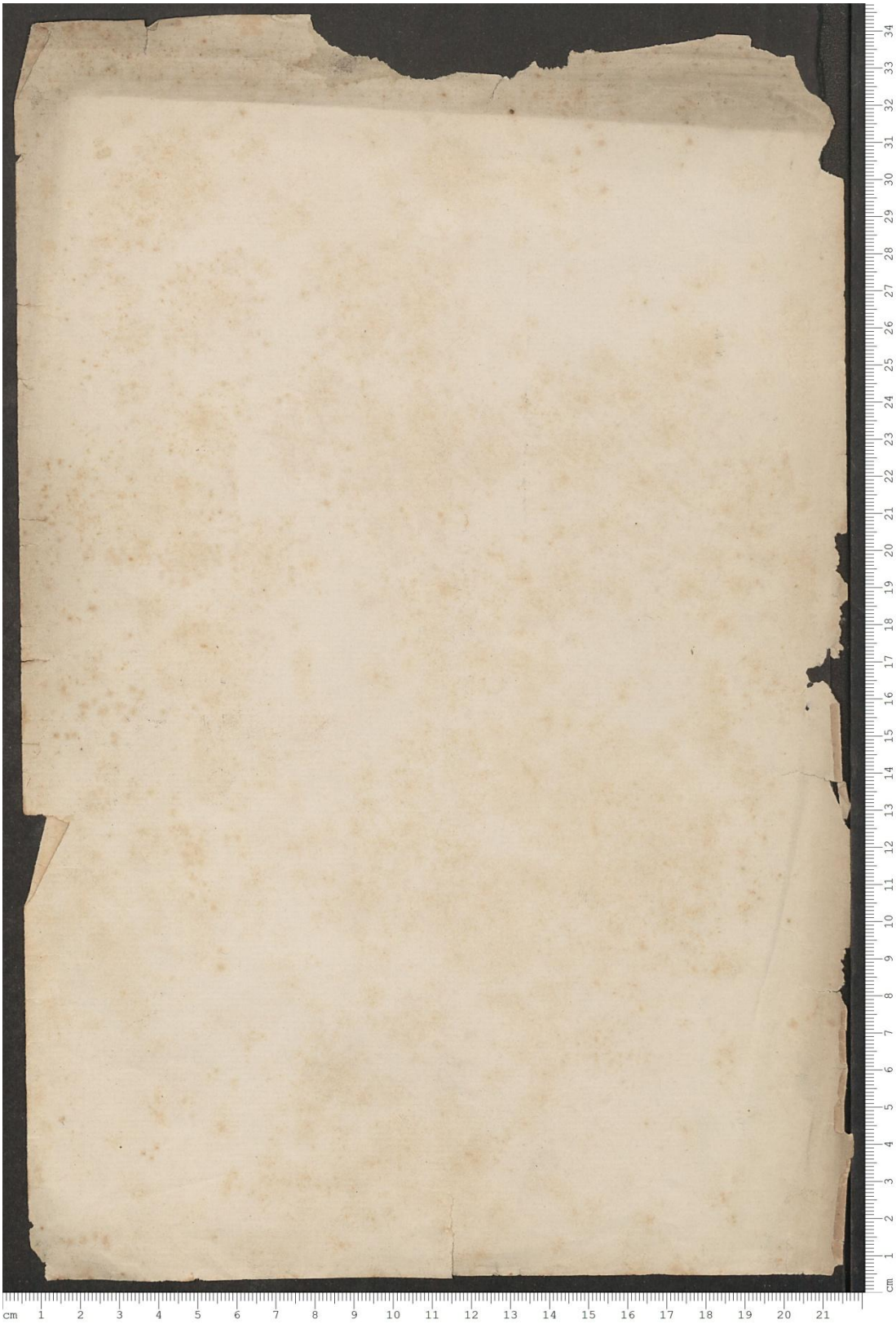
16

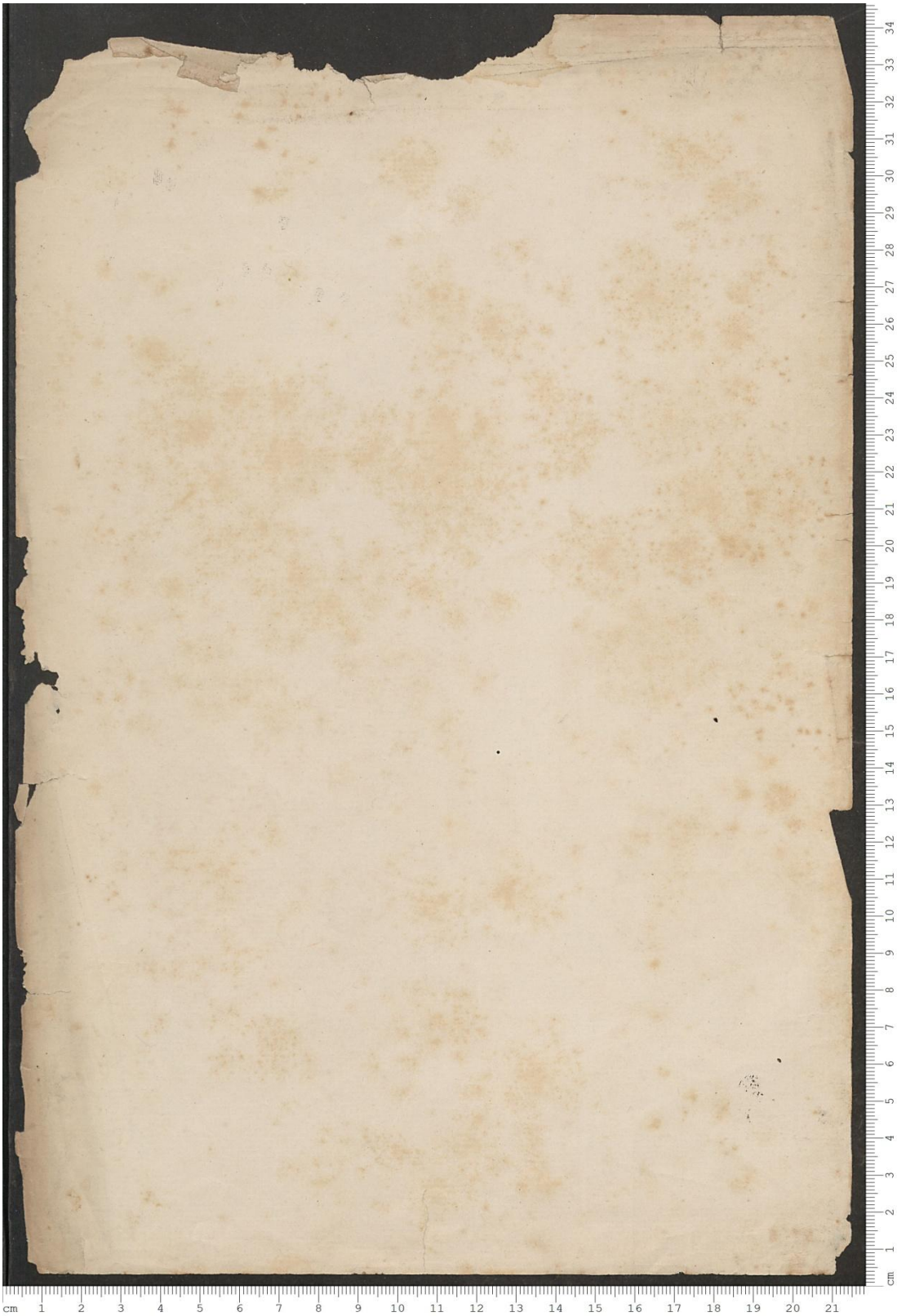
در کیفیت وارد ۱۴ صفر ۱۳۳۲ تاریخ تقدیم سفارت در جواب تحریرات اخیره ۱۵ صفر ۱۳۳۲ تاریخ و ۲۶ فقره
تقریری اعضا بورلیفنده هر یکنه دخی بالاحترام جواب اعضا نه مبادرت الور شوبه که
اولا بونده اولکی تقریر مخصوصه دخی بیانه اولنمش اوزره اوطرفه بر مقدار عسکر وطوپ سوقی انتظام سرحدی
محافظه سیله طرفیندن عشایرینه بکدیکلرینه منع تعرضدن مقصدینه مبنی جهت کیفیت تحریراً وشفاهاً بالاعاده ذات
عالیلرینه بیانه ایضاح ایلمشدی مادامکه شمدی قدر عشایرینه عشایرینک طرفندن انتظام عدوده مضایقه ایرانیه دخی
ایله مصادم اولمش مؤدی برحال وقوعه گلمیه جکنه ذات اطمینانه دیر یوز. اوبابی امور دولتیه ایرانیه دخی
محل مزبوره کی عسکر وسوارینک اقامتنه لزوم کورمیه رک کیروالمقده اولدقلرینه امور برلشور.
ثانیا تقریر اخیر سفارتلرنه دولتیه عشایرینه تأمینه لابد نه استناداً سابقه عشایرینه بیان ونبذ لاهجانه
تعرضاتلاریدن وکیفیت ورودیه یاتلرینه متعلق نصیحه ذات عالیلرینه اولنمش تقریرده محال مذکوره نک ایام قدیمه دن دولت
تعاطی ایلمه اولکی مخابرات واظهاریه مربوط لوایحه مراجعت اولنمش تقریرده محال مذکوره نک ایام قدیمه دن دولت
ارباب متصرفیه سرحدی کشت وگذارلرینه ایرانیه دولت وعشایرینک تحت تصرفنده ایدوکی ودولتیه متوطنه
تأمینه متعلق دخی اولمش عشایرینه بدنه کوره دولت ایرانیه عشایرینک تصرفلرنده وایرانه تأمینه اجازه ای اولمغنه
(رواندز) یاتاغنک (قولاشیه) ربناژه حدودنده ایرانیه یاتلمش صالکی داخله کیمسنه مرحوم ورودیه یاتلرینه
صاحبه تحریر ایدکدری نبه ایله بیاسدوقی عشایرینه ایرانیه دن اولیوب اوراده ایرانیه یحتی صفته بولنمقدن
غیری صورت مسدوده اولمغله واصحیه بولمادیغی تصریحه دائر مع هذا اولبابه جوابه قطع وفصلی طرفیه سرحداتی
بولکی مذاکرات ظهوره کلمکده ایسه دخی اولبابه باحثات وربابه انباعه جوابه قطع وفصلی طرفیه سرحداتی
ابتدائیه محلقه دار اولمه دولتیه متوطنه تأمینه دائر تصریحه دائر مع هذا اولبابه جوابه قطع وفصلی طرفیه سرحداتی
تقریر سفارتلرینه جواباً خصوصات اتیه بیانیه ختم کفایه ایدرکه ایرانیه دولت ودینه اندوانا نصلکه حکم اولندیلر
دولتیه متوطنه تأمینه دائر تصریحه اخلاق لاحصه اولمغنه بهیچ برقراری جائز کورمه مشاریه مذکوره نک تصریحه دینه
بنه اولمیدرلر دخی وجهه تصریحه وقرارایله هیچ بر رابطه یه مجال اولمیه مشاریه مذکوره نک معمول به اولمیه مقررات
ایکیسی بنه اولمق بزجس بیانه امرده هیچ قاعده جاری اولمیه رک نهایت قدیمه اوقاعده نک معمول به اولمیه مقررات
اولبابه تحکیم ایلمیه رک ایکنجی بیانده دخی شودرلو تخصصات وحکم بوقیجه بوسئله نک هیچ بروقت دولتیه تأمینه عدم ظهوری ایجون قطع
محفوظ بولنمیه رک بوصورتله ایکی اسلام دولتی بینده هرروز اوبابا نفاق ومباحثانک عدم ظهوری ایجون قطع
وفصل مسئله حضرته اوبابی امور دولت علیه ایرانیه نک کمال موافقتیه دلیل واضح احترامات فائقه نک تجدیدیه
مبادرت ایدرلر.

1.6. Sîna Hadisesini Sefaret-i Sîna'ya İfa Edilen Layiha Evrakı

6

سینه‌دار ثانی تحقیقه مأمور احضار
بك طرفدن سفارت سنیه اعطا بولا
رلم

٥ نوزدی صحیفه ده) ۲۱۴ تاریخلو تحریراته
ملفوفدر

Süleymaniye Kütüphanesi
Bölüm : ALİ CAGIP BEY
Demirbaş No : 403
Sınıflama No :

سنه حادثه سی حقنده ارائه مأموریه تحقیقات مشترکه اجراسنه
مأمور اولدقلری تبریزباسه شهبندی احسان بك طرفندن
طهرانه سفارت سنیه اعطا اولنان لایحه حوریه سیدر

ارلق کردستانه حکومتی طرفندن حقدنده روا کوریلدیکی تعدیاته تظلم وشکایته امنیت مالیه وجانیه محافظه سی سبه
مقیم ایکن تبعه تکاه امضا سیله طهرانه سفارت سنیه وارد اولدقده تعرفه ایله استدعا اولنسه ومتعاقباً سنه باسه
شهبندی کلدیکه سفارت مأمالیها یه مورود محراته کلنجه قضیه نك طویله شهرت اهالیسنه اولوب کردستانه ارائه کاهه
هشتاد قریه سنده متکمه وحیند قطعه سنده ایکی خانه واراضی صاحبی بولنانه فرامرز بك احفادنام کیمسه یه مستأجر اجنبه کی
قریه مذکوره نك بیع حصه سنه متصرف بولنانه سنه شیخ الاسلامی طرفندن سالی اوتوز تومانه اعطاسنه ودیرمه کی تقدیره
قریه زلك ومحل آخره عزیمت اجبار اولندقده موافقت ایتمدیکی جهتله مرقومك حبس وخانه واشیاسنك غارت ایدلدیکی
وتحقیقات سببی کرك شیخ الاسلام موماالیه وکرك حکومت محلیه تزدده شهبندخانه طرفندن اجرا ایدیلانه تبعه خانه حواله سنه
اعتبار ایدلدکدن بشقه مزبورك یدنده بولنانه طهران طرفی همایونه ایدموشج تابعیت تذکره لری یاه لنوب تابعیتك خاصه
ایتدیکی وقریه مذکوره دنه شهره کتوریلدیکی واوحوالیده شهبندخانه اوکنه واقع اولانه فریاد واستمداد اوزره دائما
حکومت محلیه نك تعدیاتنه یزاولوب بو مسلدنه طولایی هیجانه کلانه تبعه خانه طرفندن استخلاص ایدیلرك شهبندخانه
التجا ایتدیکی ومرقومك اموال واشیای مغصوبه سی استرداد ومتجاسرانه تأدیب ایدیلدیکی وحکومت موماالیها طرفندن تبعه طلب
سنه حضرت اهولك وعهود موقعه معاهده اولدیغی صورتده توکیدیله طولایی حاصل اولانه هیجانك برقاله مجراولدیغی حالی
وکذلك سلطنت سنیك جاف عشایری طوائفندن حموفیوند طائفه سنه اولوب بوزخانه قریه سی خلقیله بربرینه وکرمانشاه
حدودنده کلیائی نام محله مقیم بولنانه فخ ۱۰ بك اقامتکاهنه بلاسبب ظاهری اوجوار عشایر وعساکری کونده یه دك
بالمحاصره یوزتومانه جریمه اخذ وبرمقدار غارت ایتدیریلدیکنده مع مظالم ضمنده ایدیلدیکی تبلیغاتك لیسه ولعل ایله کیریلدیکی
وموماالیها نك تابعیت عثمانیه ادعاسنه صرف نظرایتمی ایچون کندوسنه حکومت طرفندن اولان بعض تکلیفات وبالاخره
تکلیفات اجرا اولندیغی وبقیه متبعه ارائه اولنانه اوراقك وقبول اولندیغی ویه کردستانه حکومتی داخلنده بولنانه
(کروس) نك جدمیراده قریه سنده مقیم نبعه سلطنت سنیه دن وبرنجه اهالیسنه اولوب شهبندخانه جه تراط تابعیتی ایفا
ایتمه اولانه آزاد نام کیمسه نك کاینی استفسره ایچون کروس نائب الحکومه سی نفی خانه طرفندن وقوعبولانه تکلیف
وتاشکار نك قبول ایتمدیکنده طولایی مرقوم نائب الحکومه موماالیه طرفندن طوتلیوب ضرب وکوکنده جای پیشیریلك اعلم
ایدیرلدکدنه کلیائك عرض یاپلك واموال واشیاسنك غارت اولندیغی ومرقومك زوجه سنك الدرج قلعه یه قویریلوب
یارمقدرنده خانه اچه یه قدر ضرب وحبس اولندیغی وورده طرفندن وقوعبولانه استعا اوزره کردستانه حکومتی تزدنده
اجرا ایدیلدیکی تبلیغاته اولا مقتول مرقومك تابعیت عثمانیه سنك ثبوتی لازم کلدیکی ومؤخراً نبعه سنه باسه شهبندی کلنجه

کروسه حومه مذکوری اولدیغی جهتله ویرلمك کشف مینه تحقیقات اجراسنه موافقت اولندیغندن ورثه مرقومه کرمانشاهان
بولنانلرندن کردستانه والی کرمانشاه هالی امیرنظام زنگنه کوندرلدیکندن اشبو راپورک تحریرینه اقدام ایلمش اولدیغندن
حکومت محلیه طرفندن چغه نقر کردی سوارلی سوندرلدیسندن تصادف ایدیلمه برابر ایله بنده قریه مذکوره عزیزخان
نام کیمسه طرفندن بالاستخدام سنه شهید خانه تسلیم قلوقدری وکذا شهر روز اهالیسندن وهاب عزیزخان اغلوری
طائفه سندن ایوب کردستانه ایراق دخلی حصه نام قریه ده اقامت ایده ولی محمدك قریه مذکوره متصرف
میرزا یوسف طرفندن خانه سنه طرد واموال ومزروعاتك غارت ایدیلدیکی ادعا اولنمش اولدیغی جهتله حکومت محلیه زرعه
تشبثات وتبلیغات آکیده ایفا ایلمسیله مرقومك دخی تابعیتنه اعزامه ایلوب مؤخراً شهید خانه حکومت طرفندن
قریه مذکوره به مأمور اعزامیله تحقیقات مشترکه اجراسنه قرار ویریلدیکی تحقیقات واقعه ده مرقوم ولی محمدك ادعای
وجهله متصرف مزبور میرزا یوسفك امریله قریه مذکوره خراب واکثری یونمالی مجاور اموال غیرمنقوله ومزروعاتك
ضبط اولندیغی تبیه ایدیلدیکی حالده احضاره صوره ایدلدیکی وارق اولدیغندن دولایسیله حکومتجه اعطا ایتدیکی تسویه
اولنمیوب حتی وقریه مذکوره جك اولوسه حضرلرندن اوتی ایدیلدیکی افاده ایتمکله سنه نائب الحکومه سی طرفندن
مدعی مرقومك تهدید ایدلدیکی ومرقومك بدینك دخی برأس حیوانك وقریه مذکوره یه کیدیلمه شهید خانه مأمورینك
اسیا سنك سرقت واولیاجه کی تحقیقات ضبطه لریله ساعی یدنده غصب ایدیلدیکی وبنه شهید خانه نزکره مأمورینك
حکومت محلیه جانبنده حبس القا واوزرنه کی جمعه یومنه قریب تذکره یه لدی الدعوه وبرعدد طبابجه سنك احضاریله
والحاصل نبذ شکایه حضرلرنك انواع ظلم وتعدیاتك روکورلدیکی بیانیله وقایه وحمایه لری لزومی استعطا ونبذ مرقومه
جانبنده مورود مضبطه ده دخی کردستانه حکومتنك اخیراً تزییده ایلدیکی نفیاتنده وملك وجانلرینك عدم امنیتنده
طولایی کردستانه ایراق ترك مجبوراولدقلرینه بحثله یا امنیتلرینك استحصالی ویاخود اوزرلرنه مماجرتلرینه رضامت
ویرلمسی استرحام قلنمش وایراده وزارت امور خارجیه سنه سفارت مشارالیها یه مورود برقطعه تقریرده سنه بابسه شهیدی
عزتلو ابراهیم افندینك سنه شیخ الاسلامی معالطلف اللهك خانه سنه هجوم مقصدیه سخاوه دیرکه ایکی قرمزی ایرکه کیدیه
ایله بنه عثمانی یه شهید خانه یه جمع ایدیلدیکی وحکومت محلیه ویرلدیکی برتقریرنه (حضرلرنه قریه مذکوره کردستانه
ایراقیه تابع بولندیغنه بناء قریه مذکوره یه مأمور کونرلدیکی وبالاتده کیدیه کلمکده کسبی مأذونیه تحصیل بیورلدیغی
عباره سی یازیلمه اولدیغی وسوی الرابع ادعا ایدیلدیکی شوهه مذکوره واستفساره نزوله نائب اولدیغنه بنا دیکر
برتقریرله ایله حضرلرینه استعلام ایدیلدیکی میرزا یوسف کردستانك اعیانه معروف سنه اولدیغی حسیله اکا اسناد
ایدیلدیکی تراق اثبات ایده مدیکی حورتمه رضیه اعمای لازم کلدیکی وبنه برتقریرنه مرقوم میرزا یوسفه کتابه ایله
بنه عثمانیه دنه ولی محمدك اموالی غصب ایدیلمه کیمه حضرلرنه طرفدارلیغه وجهله اعتساف استعمال ایتمه اولدیغندن بوسئله
مغایر اولدیغی تحریرن مستلزم رضایه دخی ودیکر برتقریرنه (سردشت) نام قریه یه مأمور مخصوص اعزامیله ایکی حصه
متارکه سنك ضبط وتصرف ایدیلدیکی محرر بولندیغندن ایراده تبعه عثمانیه اولدیغی اعلام کلمکله ضبط وتصرفی ایجون مأمور
اعزامی لهائی اصول وعهده موثوقه بولندیغی وبنه برتقریرنه بنه عثمانیه دنه قرمزلك اموالی غصب ایدرك شهید خانه
تأدیب ایدلدیکی محرر بولندیغندن بونلرك جریمه ثابت اولمله شهید خانه تأدیبی هالی معاهده اقتضاسندن

ایدوکی ونبعثمانیلی شهبندخانه جانبی شیخ الاسلامدن خانه نجوم مقصدیه ایدوکی رواجنك تلغرافی خمسه یازدیغی دیکر برتقریره وحی کلدی
هجوم تکفیر بولنمه اولسه تبدیل جمعه محتاج اولدیغی عباره سیله بوبابده اراءه تهدیدایله مقصدیه سزایتمك استدیکی وشیخ الاسلام موی الیهك شهبندخانه
منسوبلرینه رجماتی حربه ایتمدیکی ایچون برطاقم قطاع طریقدیه عبارت اولدیغی فتوی ویرمکله وشهبندخانه اموالنك نهب وچاپولنه سبب
خمسه هکلونه برفتوی ظهوره کتیرمکله دولتجه تحریراتیکی دیکر برتقریر منه رجماتی وسازاسادانی اثبات ایدیکی تقدیرده شیخ الاسلام موی الیهك
حکومت ایرانیه جانبندن ترتیب مجازاتی طبیعی اولمغله برابر خصوصات مذکوره اثبات ایدیلدیکی صورتده معزیلیك تأدیبی طلب ایدیلدیکی ویه
افندی موی الیه سپه نائب الحکومه خطاباً یازدیغی دیکر برتقریرنده «طهرانه دارالخلافه تصدیع نه مأخذ ودولتلو استادأسی محرر یازده
استعمال ایدیورکز محمد کدك منبوع مقدسی جانشین رسول الثقلین وخادم الحرمین الشریفین پادشاهم وجانب خلافتپناهلرینه مأمورم
استانبولدن بشقه دارالخلافه طانیمم ذات عالیکز کیمکز ایچون طهرانی دارالخلافه بیلورایسکز محررات رسمیه کزده شهبندخانه یا یاهفتلك
اقطاایدیلدیکنه بناءً عنه محمد کز فیما بعد صفت مذکوره یازلماسی بابکلك صفتی وخلوص قلب جانبدن والاوملتلو محررات رسمیه لرینی
رد واعاده یه مجبور اولدیغی بیانله ایرادم وشو یازمجی دفعه سنده دوستی ومالت حاصله مبنی تحریرات رسمیه لرینی اعاده ایتمامه ایصرار قیودات
رسمیه یه دخی ادخال ایتمامکز واتم ») دیو مفاد رجم اولوب الهی اسعدمدیه اتی عشر قرشه کدوخکمدار لرینی خمسه واجب الاطاعه
بیدکلرینه طهرانك مفر سلطنت اتخاذ ندنبرو محل مذکوره دارالخلافه نسبه اولدیغی وبوکره دولتلو مأمورلرینه یازیلوب مأمورلرینه یازیلوب اعزاضه
ایتدیکی واکر رئیس افندی اولوب یاخود اعزاضه دیمیانی ایچون دولت متبوعه سنده مأموریت ویرسه ایدی اولا سفارت سنه اولمایه
مذاکراته کیرشمی لازم کلدیکی واکر مأموریتی اولمیوب اوملتلو ایسه اعزاضه تصدی ایتمسه ایدی بوبابده یازمکله عفظ مسالمه قابلی
اولمیوب بالعکس همه منا سباتك زواله وبرودت وکدورتك ظهوریه سبب اولدیغندن تأدیبه تجاسر اراءه تبلیغی استعفا
وشهبندخانه خدمتیله نبعثمانیلی دنه بعضیلری طرفندن هاکلك ادعاسنه تعرضه وبعضیلرینك جمع ایدیکلری کردستانه حکومتندن
ایرادیه حمایتنه وارد اولدیغنه دیکر برسبك یازمغله طهرانه محرر اولوب افندی موی الیه جدیدی لزومی وتبدیلی تقدیرده کندیسیله قطع
مناسبات اولنمی خمسه حکومت محیه یه امرویریلمکی مقتضیه بولنمله دست خط شهنشاهی سفارت سنه یه تبلیغ اولنمسه واوجه مذکوره
باسمه شهبندرلك ایله نبعثمانیلی دنه وارد اولدیغی متعدد تکاپنامه لرینه سپه نائب الحکومه سی طرفندن شهبندخانه ایدقطع مخابرات وتبدیل
ایله نبعثمانیلی حقنده کیف مایشا معامله ایدلمکی اولدیغی وبرسبك فتق ماده سنه طولاییله نظمونه بولنمله نبعثمانیلی دنه برشعبه
انواع اشتهاریه دوچار اولدیغی واموال واشیاسنه ضبط ومصادره ایدلدیکی ونبعثمانیلی نوچهندنه خانه لریله قیانه لرینه محافظه عرضه
وجانب عالیدن قدری وبوسبیله ایصال امور وتجارتلرینه مطل وامنیت وایاب وذهابلرینه منسب بولندیغی بیانیله تعدیات واقعه دن سرعت اتخاذ صوره
تکرار استدعا ایدلسه وطرفیه شکایاتك اهمیتی لزوم کوسترمه مبنی طرفیه مأمورلری واسطه سیله محلنجه تحقیقات متذکره اجراسیله ایراده حمایت
عطماسی ایله طهرانه سفارت سنه سی یوقسه قرارویریلوب طرف سلطنت سنه دن تحقیقه مأمورینه عبدحقیر بالتعیین کیدوب اجرای تحقیقاتی
تشریه تانیسی واخرنده برزدن طهرانه جلب واحضاریله

شهرمذکوردن اونوبنجی کون طهرانه مواصلت ایدیکم حالده ایراده حکومتی جانبندن تحقیقه مأموری تعیین ولمدقدعا عدم رایکی کوندکده
همه اعظم حضرتلری طهرانه بعد الی ساعت مسافه وقوع جاجرود نام محله تکاره بولنمله سرما متلو شاه حضرتلری زدینه عزیمت
ایلدکلرینه ارکان دولت معلومدر افتضاسنجه محضر ایفای احتمالات قویه دن اولمله اقتضاآت وتشعبات ظهوریه مبنی ایدناظاهر
اوزره ایکی طرف مأمورلرینه مختار اولمرجه ویرلمی ایجاب مصلحتدن اولمله تعلیمات حضرتی حکومت ایرانیه سفارت سنه یه تبلیغ

برکونا مذاکره جریانه ایده مبهب حمد شیار الرباط بکری کونه حکمه وقوعبولدیغه عودتله سفارت مشار الیه موده سی الدیه تابع اولمانه
تعلیماتی ایله کروستاده حکومتلو اسم افندی حضرتلری نکاباتنه بط مقدمه ایله کرک بولمق وکرک تابعیت مسئله سنك
تدقیقی خصوصاتی مقدمه بولندیغی وبنده شخصانه نکاباتنك مکلوت باغدیغی کونلرنه وتحقیقات مترکه اجراسی قراریله اعطف
باشوجه استعزام ایدیله حال شهبندرخانه ایله بنه مرقومنك ابتدا ایدیله نکاباتی ایدوکنه بناءً بنده شخصانه محافظه
صدارتلو حضرتلری تعلیمات تظلمیه حکومت ایله دعوت اولندیغی حالده بنده نکاباتنه قدم حره سیدا اول یافاسی وعطفنده
ایده ایرانه حکومتی بیننده اکی سنه اقامه وبعده دخی عقد اولنانه مقاولنامه سنك طقوزنجی مادهسی موجبنجه تبدیل
تابعیت ایدرك زیر حمایه مستلزم الحضور دولتلرینه دخالت ایدیله کمسنك تابعیت مکتسبه لریله تحدید ایدیلن کیفیتلرینه
حکومت مشار الیهانك عدم موافقتلرینه مبنی اولبابده کی مذاکرات اوزه ماه دوام ایدیوب عاقبت الامر تحقیقات مأموریتنك اجراسی
مأموریتی حضرتلرینه حائز اقتدار تام اولدیغه نظرا بنده کرینك جلب واستحضاریله بیلمدیکی وتابعیت اصلیه عثمانیه اولدیغنی بولندیغنك
بنده استاد ایدیکنك بالتحقیق حقاً واقعاً هائی طرفنك تبعه سندن ایدوکنك ظاهره نظرا تابعیت مکتسبه اولدیغنی بولندیغنك
مقاولنامه مذکور مادهسنه تطبیقاً تبدیل تابعیت ایدوب ایمدکلریله تحقیقات واقعه حکمه کرک بولندی وکرک
باسه شهبندرلك حاکمانه کیفیتلرینه نکابتلریله تدقیقی وطرفیه شهودلرك شهادتلری اخذیله میدانه دیلمش اولوب ایکی طرفك
عادت محمیه وجهله طلوعدن غروبه قدر تحدیقی اساسدن اولدیغی حالده محرر فارسی اولمیان تعلیمات یولمقده
عقدنده زیاده مشکلات ایله تظلم وبیزمزه اعطا قلندیقندن ماعدا حالیه روسی مأمورلك ایچنی کونی بنه بتوجرأ حرکت ایلدیکی
تعلیمات تظلمنده امضای ایرانه طرفندن فوق العاده مشکلات ایقاع اولندیغه وحکومتلو اسم افندی حضرتلری نکاباتی اول
یافاسی خصوصاتی تعلیماتنه دخی احراز کوسترلمدیکه وایرانلرك تابعیت عثمانیه وحالتدن سقطت سنه تابعیت نظامیه
بشنجی مادهسنه مقابله بالمثل اولمق اوزره اراده شاهانه یه متوقف بولندیغی بیانیله مذکور مقاولنامه طقوزنجی مادهسنه
مغایر ادعالرده بولنمله ایدلمکده محلنجه امر تحقیقاتنه دخی برطاقم مشکلات کوسترلدیکی شهبندرخانه ادعاسنك ثابت اولدیغنه
وبالعکس حکومتلو افندی حضرتلری نکاباتك تحت تصدیقه المنه جلبیله جهتی مؤیدبولندیغی حاله مزبورك اوتی
کون شهر مذکوره مواصلت حقیرانه یه برقاچ کونه مرور زمن ایرانه مأموری نقله المك ایله ابتدا اولنانه تحقیقاتنه
یه مأمورلك لهرخصوصده جمله وظائفنده اولدیغه نظر وتیقظ لهروقتنه زیاده لزوم کوسترلدیکی مأمور موی الیهك مملکتی
اکلدیلوب خصوصات مرحمتلك تحقیقنه اکثره طول انمیوب اوزره شهبندرخانه نکاباتنده هیئتجه اخفی اولانه ولی محمد
ایستاه تدقیقه شروع اولندی .

مرقوم ولی محمد عقد اولنانه مجلس محافظه امضاء واجوبه اولنمق کندوسنك والدنه حالیه یرینه بولنانه یدی یاشلرنده
سلیمانیه یه تابع کوزه رقه قریه سی اهالیسندن وبنده سکسان سنه دن اول قدیمی ویلکز والده سنك ایرانلی اولوب مقدما
یدینجی اغنام مبایعه سیله اره صره ایرانه کلدیکنی مرقوم ولی تزویج ایدرك ممالك محروسه یه کوردیکی وتقریباً یکرمی بش سنه
اول مملکتمزده ظهور ایدیه قحط کبیرانتاجنده توسیع معیشت ایچون عائله جه ایرانه کیدیلدیکی دائما عثمانی عدایدکلری
وفقط شهبندرلرندن معروف اغا وتوفیق افندی وخالدك زمانده تذکره اخذ لزومی حس ایده مدکلری وفخری
شهبندر وکیلی سید هباره دخی نصب حمایه خصوصنده کی مجزانه ناشی مراجعت ایلدکلری وبالجمله شهبندرخانه عرفنجه بابکك

بدایت ورودنم تابعیدنی بالاتبات تذکره الدقدنی افاده ایلمسه ومرقوم الیه بدینه تذکره اعطاسنی استلزم ایدوب اولده ذهاب مأموریتنه
سرعتله قناعت ایلمه لطفاً ایسه ایرانه مأموی طرفندن اعزامه کوره جهتدن اولدیغندن تعلیمات مشترکه احکامه توفیقاً برلکده
(حقاً ووقعاً) حادث محروسه اهالیسندن وبعضاً عثمانیه دن اولوب اولدقلرینه دیکر وسائط الیه تحقیقی اقتضا ایتمکله مرقومدن کیمه بولندقدن
صوکره قریب جوارنده مقیم شیخ سعید نجم الدینه دن استلزم حقیقته قرار ویردی
شیخ موی الیه برقاچ یوم مریه صاحب واجوارنک صغار وکبارینه مرشد معتقد بر وجهله مشتهر اولدیغی کبی طرفنده مأمور ایرانه سنه بر
موصلنده مقدمه مشهره کلوب لاجل الزیاره شهرنجه خانه یه کیدیکنده مزبور صوصره فریدستانه مالکی میرزا یوسف کندیسنه مراجعتله مرقوم
ولی محمد ویدیک براغاصلک بعده ایرانه دن اولدیغی معلومه وشرحا دخامه اعطاسنی طلب ایلمسه ایسه دخی بولندقی اغاجوی طائفسندن
وبعضاً صحیح عثمانیه دن بولندقدن جهتله خلوف حقیقت سرکشتاسی اعطا ایتدیکی وایتیه حاکمی وهروقت اطلاع حقیقته مرسیا اولدیغی
سنه دکی بعده مرکز صلاحیتدن برقاچ نفرلک مخصوصنی ایسه شهرنجه رسم اخذ ایدیکی افاده ایلدیکی مؤخر موی الیه ایله بعده مرقومه
طرفندن مع القسم طرفنه عاجزانه بیانه اولدیغندن شیخ موی الیه حاکمی حقنده بدایةً ایرانه مأموی طرفنده درمیانه اولنانه تکلیفاً
قبولنه برد وجه یوقدر صاحبیله کوستریلیکی حالده اولبابده طرفینده منحالل اولدیغه بیانله استعلام مأموریتی ایسانی
متعاقب اجوارنک سادات وعلمای سائره سندن الناده اخبار ودن کردستانه حاکمی وسنه شیخ الاسعدی وشهرزوره مرقوم میرزا
یوسف وکار کذار طرفنده شیخ موی الیه متعدد اوامر ومکتوبلر کوندیکلری حکومتی ادعاسنه موافقه یعنی مرقومدن ایرانجو
اولدیغه دائر جواب اعطاسنه جرأت ایدیکی اکلاشیلمغله افادات واقعه دن جواب الدنی حکومتی معلوم اولدیغندن بحثله
قرار سابقک فسخ وبتقدیر اجرای تحقیقات اجراسنه دائر تکرار ایدیلدنه تبلیغات عاجزانه مأموی طرفنده رد ایدیلوب
اسعدی سالف الذکر حاکم وشیخ الاسعدوم ومیرزا یوسف وکار کذارلق ادعاسنه جوابه مکاتیب کثیره مکرر اولدقدن
وشیخ موی الیه جواب اعطاسنی تعهدیله ایکلدیکی بولندیغی استعلام سنه ایصالی ایچون طرف عاجزانه دن اعزام اولنانه خدمه طرفنده
خبر ویلسه وجواب اعطا ایچون لازم اولانلره زمانده برایکی کونلک مرور ایدیکی حالکوک مرقوم براغاصی داوتلو دن محمد شیخ موی الیه
تزدنم معروف کسانه بولنوب یکیدن تحقیقات اجراسنه حاجت اولدیغی جهتله جواب مذکورک تأخرنده وحکم شیخ الاسعدوم
وسائره طرفنده کندیسنه وقوعبولدنه تکلیفاً قبول خصوصنه شیخ موی الیه وجهتله برز مجادله ایدیکی اکلاشلمسه وجهتله
کونه حکمه الناده جواب مزبور اغاجوی طائفسنک عهده اصل عثمانیه دن الیکه یوزنه تقریباً قریه الی سنه مقیم رعیتی
ایرانه کچمسه اولانلره مدتی عشرتله اجراسنه اولدیغی وبناءً بریه مرقوم والمحدله برطیه ایرانه نبذسنده ایدوکلری وسوسائیه
محالک محروسه مرقومه دخی اغاجوی طائفسی ساکنه اولدیغی مقاصه بولنمشدر.

مدت مخلقی آریچه رعیت اوطوب کی اندن جاف عشیرتنه طائفسی اولدقدن بناءً کندیلرینه آریچه طائفسی نصب
ایدوب جکی وحالک محروسه مرقومه دن قرأ ایرانه کچدکلری اوندن بروده اختلفا اجنبه کسانه مستغنا اولدقلرندن اغاجوی نامیله
انوبا جوده برجمعیتله ایرانه کچوب برطرفده برطائفه کبی اولدیغی وحال طائفه مذکوره نامنا بعثمانیه دن بولندیغی تحقیقاتنه واقعه
عاجزانه اقتضاسنده اطراف شیخ موی الیه جانبندن ویریلمکله جواب جمیع اولدیغی تقدیرده دیکر وسائط تحقیقیه مراجعت اولنمق
ایرانه مأموریته اعضا اولنانه قرارنامه مفهومنجه بولندیغی جهتله جمیع اطرافه شویله طویوروله ایرانه وجودی اوطوبانه برطائفه
وجود ویرمکله درجه سنده عدماً تأدیه حقیقتنه عبارت اولانله جواب مذکورک مدار حکم عدم اولمق لازم کلدیکی حالده جوابک

بقدر هزینه حوزه تحقیقات بطرفانه اجرا ایلنسه مرقومدن تابعیت عثمانیه سی موقع تبوته واصل اولدقده ویلوه ایراده حکومتجه
ایشه کاملیکنه اولیاء اجرا ایجون تبلیغات مأموریه الیه تردده ظاهر تأثیر اولمیوب کیفیتك طرف عاجزانه مزده سفارت
سنیه یه اشعاریه وجوب ورودینه انتظاراً بوهفوه حال اداره ترکیه قرارنه اینی تحقیقاته ابتدار اولنمشدر
مرقوم قرارنه اینی مسئله حضوریه ویا تقریبه تابعیتدن قالمیوب بالاده کی تقصیراتك دلالت ایدیکی وجهله مرقومدن
شیخ الاسلام اوهدی طرفندن حرب اولنمی وسورو کلنه لرك شهره کوندیلمی ومکتباً غیاباً محکمه ایدلمسی دیمکله مولنا طرفنه
غرای شاهانه ایله موقع تابعیت تذکره لرینك یاره لنمیکی ومرقوم ایله برابر حرب اولنان زوجه سنك موخراً شهبندر خانه دن اخذ برایه وفات
ایدیکی باسه شهبندر لیم افندی طرفندن ومرقومك استحصالی ایچون سفارتجه مومی الیه سنك مقیم قاهره بك شهبندر خانه جمع ایله
شیخ الاسلام مومی الیه خانه سنده حاضر لنمی مقام سفارتجه اخبار جانبندن ادعا ایدلسه مبنی اجرا سنه مأمور اولدیغندن
تحقیقات الزامیه قسمی بومواده تشکیل ایدیکی حالده ولی محمد افندینك طوغدیغی سنه کی ایله ایراده مأموریتله عرضحالی تحقیقات
اجراسنه موقف اجبه جکی اکلا شیلدیغندن مذاکرات وقوعه متضمنه تنظیم تعلیمات مشترکه سنه اقتضا سندن اولدیغندن مومی الیه
سلك حرفه اداره سنی اثبات واداره ایده جك صورتده ضبط اولنمسی وغیرتدن بقدر عبد حضرتجه بایده جهه بذل فداکاریدر
مرقوم قرارنه عقد اولنان مجلس محاطه بالادعاء استجواب اولنمقده یه جکمدن احضارنه اصل اولنه تبعه سنده وهیچ قرینه سی اهالیسنه ایکمه
ممالك محروسه یه کیرلك حدود داخلنده طوغمه وواده تبعه عثمانیه دن بولنادیغنه ایله تأهل ایدیکی وکذلك سنه مومی مذکوره
تولد ایدیکنك اولنه قبول ایدیکی تابعیت سلطنت سنیه یه باطبع اکتساب ایتدیکی ودیرمت دولت علیه ده اولنه خطاب الاسکندر بولنمغی
وقطع اجرا آتاسنه بنی بولنه یکرمی سنه اول قرنه یاقی مجاور اولدیغی حالده بعض دولت علیه ده اولنه والده وزوجه سیله برابر اقامه
یدیکنك اصدکی مضرف ایدیکی ودائما تابعیت عثمانیه سنی محافظه ایتمکله بیان قیدیم نفوسی تذکره سی اسعد قرنی شهبندر وکیلی سید جاویش
افندی واقچه قوپارمه مقتضیه حفظ ایتمه وموخراً یه مرقوم طوغمه شهره کلدیکی بکیه استحصال ایتدیکی نفوسی تذکره سی اوزرینه باسه
شهبندر یانده بولنان زمانده تابعیت تذکره سی السه اولدیغی افاده ایدن وشهبندر خانه دفاتریك تدقیقنده دخی تذکره نفوسی
اولدیغه نسبتی اجرا قلدیغی اکلا شیلدی
یری احضارك اصلاً ایلو اولدیغندن وتبدل تابعیت ایدیکنه دائر برسنه سی اولدیغندن وشهبندر خانه یه ایراز ایتدیکی نفوسی تذکره سی
تبدیل تابعیت مسئله سنك اصل وجهه جریانه ایتدیکنه دلیل اولدیغه بنا مرقوم قرارنك ایرادنه قائمقامی اقتضا ایه جکی ایراده
مأمور جانبندن واحضارن ممالك محروسه یه عزیمت واوراده توطنه وتبعه عثمانیه صفتیله بولوندقدن صکره ایکی اوچ سنه ظرفنده
ایراده ایتمه وکذلك تبعه سلطنت سنیه دن طائفه وفرقه یاقی بخاوز ایتمکه یه قدر عثمانلو تبعه سی صفتیله معامله کوسترمه اولنه مرقوم
ایرادنه مبنی طرف عاجزانه دن ادعا اولنمیله احضار ایلو اولنوب تبدل تابعیت ادعاسیله تذکره نفوسی ایراز ایتدیکی تقدیرده
استحصال تبدیل تابعیتی وجهله وقوعبولدیغنه دائر تحقیقات اجراسنه دکمه حضوریه نظر معامله اولنمی اقتضا ایه جکی استیضاحی
حاوی طرفندن محکمه لرك برقطعه قاریء الصاحه ایله بوطرز تنظیمیه طرف عاجزانه مدیریت سفارت سنیه یه ومأمور مومی الیه جانبندن
ایراده وزارت امور خارجیه سنه تقدیم وایصال قلنمقده امر مجبولی وورودینه دکمه تعلیمات مشترکه مزنجی مادده سی موجبنجه مدعی
مرقوم قرارنك ادعای حضوریه سنك تدقیقه قرار ویلدی
قرارنه سالفالذکر هیئت قراریه جمله قطعه سنك شرعیه موجبنجه برباب خانه جمله سالفه الذکره وبرد کرمانه نصف حصه سی وبرباغ

ایله اطرافنه کی اراضی و برنهر آب جاریدن استفاده و کونه حصه اجرتنه تصرف ادعاسنه بولنوب اولبابه کی تدقیقاتنه محاکمات شرعیه ایله
موقوفی عنها دنه برطرف وسطه سیله ایقای اقتضا ایدیکندن بوبابده مدعاسنی نامیه معروف محمد احمد بک تحلیف اعالی قرارنامه سیله
ایراد محمدی موحی الیه جلب و حضورنه قرارنامه مذکوره قرائت اولنمش مأموریه اوطرفدن برکوشه سنه جکیلدن برز مذکوره دنه حکم
حاضری و کردستانه و کرماشاه و ایلی امیر نظامات و شیخ الاسلام موحی الیهما بعضه وعده وفی و اوجقی بلدیکی و بعد التحلیف مقابر حصه
حکم اعطاسنی دخی وجهله تظلیمه ایده مدیکی محرراته اولدیغه حکمدنه طرف عاجزانه افاده ایتمشدر.

سنات مذکوره یه تعلقه و حکم شرعیسی بیطرفانه بیانه ایله جاکم شرع بیضاوی عاجز افندیدن توجه ایراده مأموریتی تنسیبی وجهله حاضر اولدیغی
اولدیغی جهاتنه مأمور لرکوندیلوب تبعه دولت علیه لرندن شراوت و دیارلرندن و یاخود مدعیانه تابعیت سنه لرینی بولو اولدقدن
بیانه و اقرار ایدنلر مجازات شدیده یه دوچار ایدیلمکله حکمدن اعدانه و نفوسنه اهالیسی دخی شیخ الاسلام و امثالی واسطه ایله خرسانه ایلسه
اولدیغندن حکومت طرفندن بعض سنه حضرت اجرا اولدیغی شرعیه دن ادعا ایدیکی معاملاتک اثباتنه امکان قالمامشدر سنات
مذکوره نک تحریرنه و حکم لازمنک اعطاسنه موحی الیه احمد اولوجهه امتناع ایتمکله بر ایراده مأموریتک تاقیبی ازاولمقله مذکور بشیر
قریه سنک مأخذه مالکانه بولنانه شیخ الاسلام و سنه ملک التجار سید فرج زاده فرمرزک بالاده تقدیر اولنانه امدادن و حقوقنی قبوله
میال بولندقدن کوریکی حالده بوکره فرمرزک وزوجه سنک شیخ الاسلام احمدی طرفندن ضرب و اسیاسی بعضا ایدیکی و کذلک سنه اولدیکی
تومانه جریمه الدینی و زوجه سنک از خریده وفاته سبب و بریدیکی ادعالرینک تحقیقی لازم کلدیکندن و لاجل الشراه قریه الهاشم شهرچه سی
قضاسنه جمعه سنک تعلیم و جهله ایفای شرائط مجبور ایدیلمکله حکمدن اکلا شیدیلفندنه موحی الیهما شیخ الاسلام و ملک التجار میل و تصدیقی فرمایشلرنه
کی طولاسیله امدادک مذکوره نک تعهیه حدودی و سیدسیده قریه مذکوره یه کیدیلوب اهالیسنک شرائط مندرجه علی العقد استفاده و تحدید ایله
تعهیه حدود ایچونه محله غریمت خصوصی مأمور موحی الیه قبول ایتدیرلدی

کیفیه سؤالنه اوجقی کوی قریه مذکوره یه عزیمت و طرفیندن سوق رؤیت اولندقده مرقوم فرمرزک موحی الیهما دنه ملک التجار حصه مفرزه سی یانمزه
برخانه و مع الاراضی مزروعه یباغ و برنهر حدودنه لغایه ده دیکدن صوکره سنه مالک اولدیغی و امدادک مذکوره و برکوسنک ملک التجار
امدادک و برکوی میاندنه توبه اولدیغی اکلاشلمسیله و الکز کرسیه حضرتی بعض اعزاسنه و رعیانه اولدیغندنه برنجه حکم شرع و اطلاعیله
فصل قرارنامه و اولبابه تنظیم اولنانه ضبطنامه ایله برنقطه الان و اهالیسی کی مأموریه طرفیندن کوردن و وطنه اولدقده فرمرزک
سالف الذکر اموال ملک التجار ملک مفرزه و قصه. وشیخ الاسلام امدادکیله فاصله سی اولوب اتصالا بوقوله ایله سرحدنی جدید
امدادک مرقومدن شیخ الاسلام امدادکه دخی اتصالا اولدیغی تحت تصدیقه الدیرلمشدر.

بونک متعاقب مرقوم فرمرزک وکیلی تبعه دولت علیه دن اقامحمد جمیله بتقدیم ادعای اولوب اولدیغی سؤال اولندقده اجی اوغلی قصبه
شیخ الاسلام امدادی مؤکلنی و زوجه سنی ضرب و اشیاسنی غارت ایدنلرندن بالاده عاجز و حضوصنی دخی تحقیقی طلب ایتمکله تحقیقه مأمور
اولدیغمز حضوصاتک اون مرحله یه اولدنه بوکیفیتلی محدنه بتقریر تحقیقه امکان اولمیوب انجمه شیخ الاسلام و شریکی و دوستی
ملک التجار اجری حاکمه بولنانه اهل قریه اذنیه موحی الیهما طرفندن اجرای نفوذ اولنمق طبیعی ایدکنه بناءً اولبابه وقت لازمنده
اولمقله تعلیمات مشترکه مزیک و بریکی جمله هیئت موجبنجه اهل قریه نک طلبدن لفظیله تحلیفنه حکمه بر بر استحضار اقتضا ایده جکی بیانله
اولنمه ایله م ایراده مأمور یه طرفمزدن و اهلی مذکرانه بسه الی ساعت قدر وقت بکور دکده حضره استحضارنه اولنمق کسانه یمینه تکلیف ایدیلمش

وفقط شریعت المحمدیه اقتضا بخ شهود بعیه ترتب ایتمکدن قبول ایتمکدن تقدیره جبراً یه جکی ویاکذ کذ ولریه
نصیحت ایده جکی دیکه درتهیه کوسترمه جکی بالبداهه تحلیف خصوصنده اعتداله سه وهوکذ والهی مذاکرات ایله امرار اولنانه بسه
الی ساعت مدتده موی الیهانک اولمدیکی نادر وابراهیم ام کلدیکی قریه دروندهٔ طولنه یه ایده مأموی جانبندن
کوستریلدیکی تهدیدک جمله اولجهتی بیانیله یمینه استکاف ومدعی مرقوم ایله زوجه سنک ضرب اولنمقی کورمدکنی
ویاسمعدیکنی بیانه ایتمکدن خصوصی الهالیه تعلیم ایلدکدن اوالوجه طرف عاجزانه خبر ویرلدیکنده تعلیمات مشترکه مزک
شهود بعیه اعضای حضرتی صراحةً وبوقیده وشرط ویردیکی صداقت خصوصنده مأمور موی الیهانک یمینی یالکز تکلیف ایده جکنه
اجرای تبلیغ اولنه خطنامه طرفینه امضا اولنه وبوبابده طولایی طاقه مسئولیت مأمور موی الیه اولزیه بر غلیظه
مذاکرهٔ ختام ویرلمه وشهره عودت اولنمشدر.

مذکور ضرب ادعاسنک تحقیقاتنده اولصورتله امتناع اولنمقده ضمنده تعلیمات مشترکه نک (طرفنه تکاپاتک علی الترتیب
رؤیت اولنمی) عباره سی مفاد نجه زوجه سنه بر فرمزلق ضرب خبرینک شهبندخانه یه ورودی اولزیه شهبندر شیخ الاسلام
بیتنه وشهبندخانه مأمویه وضبطیه کاتبلرنه واطه ایده اوچ کونه دوام ایده مخابرات مخالفه شیخ الاسلام
موی الیه جانبندن تجویز ایدیلدیکه بعضه نقولات غریبه مقتضی تحقیقات اجراسی وزوجهٔ مرقومه نک وفات اتمیوبه
ایدوکنه دائر موجود اولدیکه دلائل تقویه دیه کفایتی لازم کلوب هشتم قریسی مذاکراتنده جمله کوندن ضبطنامه شهره عقد
اولنانه مجلس محتاطره بوجهتدن تحقیق تکلیف اولنمقه ایده مأموی شیخ الاسلام موی الیه اعضاسیله باسه شهبندر
طرفندنه ادعا اولنانه مجلس محتاطره بوجهتدن تحقیق تکلیف اولنمقه ایده مأموی شیخ الاسلام موی الیه اعضاسیله
باسه شهبندر طرفنه ادعا اولنانه خصومات کذوسنه بعد التبلیغ ویه جکی جواب اوزره شهبندر موی الیهه دلیل
استلامی لزومنه دائر وبوصورته طرف عاجزانه موقعت کوسترلدیکی آنده تبدیل لسانله تشخصاً مجلس شیخ الاسلام موی الیه
نقصه جهتی موجب اولجهتله وکیلنک اعضاسیله تعلیمات مشترکه دکی صراحة مفاد سوزلر وسابقی مثلو سائر رضاهم
والهی ادعالر ایانه بالابتدا حضور ساعت مذاکرات ایله وقت تحریرده تحقیقات جاریه اجراسنه لهجه وجهله موقعت ایمه جکنی
بوسیله ایده وفی اثبات ایدیکی جهتله اولبابده کی مذاکرات جاریه ضبطنامه لرنک وفی تسخیه اولزیه امضا سیله صورتلری عقب
سنه یه بالتقدیم تعلیمات جدیده طلب ونمسه وبوصورته بالطبع خلاص اولنه عجالته وقت ضیاعنده ایسه بعد سفت سنه یه
ایده تبدیل سنه تجدید دعاوی معروضه لرینک فصلی خصوصی مأمور موی الیهه تکلیف ایله مجلس وفی عقد ایدیلدیکده
خصومات سابقه مثلو دعاوی مذکوره نک ایضاحی مقتضیه بر قسم مشکلات ایقاع وشهبندرزی لکه لک نتیجه تکاپات
مبحوث عنها دنه ماعدا برصورته دعاوی اخرای اولنمقی کولکه دعاوی حقوقیه نک قبوسنده وفی نامیدقالکوب تعلیمات مذکوره نک
ورودینه انتظاراً بوسه بوشه وقت کچیرلسه وتکاپات مذکوره حضرتی اجرا ایدیکم تحقیقات خصوصیه نک مقتضیدن بر وجه آتی نقل اولنمشدر
سنه ۱۲۰۰ مدت مدیده فخری شهبندر وطالشی بولنانه سید جابر نامنده برعطار زمانه اداره سنده حقوقدن محافظه اولنمقی
جهتله کرد وستانه تبعه سفت سنه لک مقدار پالکز مرکز ولایت اولدیغه شهرزور تجارت وتمکث صاحبی اولزیه اعتبار
ذاتیدیه کذ ولریی محافظه مقتدر بولنانه اوبده بسه بکری نفره منحصر قالکوب کرک شهره وکرک اطراف قراره ساکه اولانه
کسبه وعمله طاقمی هم وکیل مرقومک بخ خطکاریه دوچار اولمه نابعث عنایه ادعاسنه کاره وکسبارینه کثیره جمله خلقدنه

اجناب اجلت مقصدیه نایبت حقیقتریخ بالضروره اظهار ایده مذکری حالده سینه باسه شهبندیلکه تحویلیه طرابلسغرب سنجی باسه
کاتب لاحقی عزتلو بابکن شهبندیلکه تقدیمنده مقدره حقوقه متروعه لریکن کلای ایله محافظه اولنمق کوره تبعه عثمانیه بربر شهبندخانه رابطه
نایبت عثمانیه لریکن نظامی وجهله بعد الاثبات تذکره اخذ ایلدکلرنده ازیرمت طرفنه قدم کهه اولانلر ایله بابنده مرقومه مقدیت یوق
سکنه وجهسنه بغی اولمه وکردستانه قرسی کامدا اغنیا و اشراف تعرفه بولنوب بوندن مقدم زعم حکومت مطلقه اجراسی
واستکلیفی ضرب وجرو غات واعدام ایله مألوف بولندقدنده حضرتلرنه اوکی معاملات اعتسافیه وقوعنده تبعه عثمانیه نك شهبندخانه مرجعیتله حقوقلریی
محافظه یتقه اولدیی اصحاب املاکك منفعت غیرمشروعه لرینه بالطبع خلل کتیره جك حکومت حمیده یه تحریکله ایله تبعه ایدیه یه تذکره نایبت ویلیکی
ادعاسی سفارت سنیه باسه کتابت عدیده باعث اشغوله بولندیغم اوزمانلرده میدانه جیقارلمسایله اداره سی لجیح اصول وقاعده یه تطبیقه شروع
اجنبیه ایله حکومتی مذهب جریانه اهالیسنك مقام معنوی خلوفت کبریه رابطه معنویسی اولمق محفوظ بولنانه کردستانه تبعه عثمانیه نك
تکثر واوجوبله نفوذ عثمانیلك اوزره تقریباً منعی تدیریندن اولمه اوزره نایبت سلطنت سنیه ادعاسنه بولنانلرك نایبقدیغی طائفه لرله
واداعاده بولندقدن ایجون حضرتلرنه انواع ظلم وتعدی روا کورلمش وصفت نایبتی رده لکه کویه میاندن دفعی دعاولنی سوزلرله
وحقوقدن ابطال ایله کی معامله توسل ایدیلك فقط سایه حاکمیه طرفنده بردرجه یه قدر اداره مصلحت ایدلمسی اکیه موحی الیه
اسم افندیلك باسه شهبندیلکه تقدیمنه جند ماه مروزنده سنیه نایب الحکومه لکه نصب ایدیلدیکی حالده علی خانه برده اختلاف کلیاً رفع ایله
تعیاته دهانیاه سیدانه وریلکندن تبعه مرقومه حضرتلرنه انواع مضاره باشلاندیغندن ایلدیجه صیدانه قریه سنه مقیم و لاحقه بالاده بیانه اولنوجه
وجهله قریه نك مالکی بولنانه میرزا یوسف طرفنده طرد اولندیغی واموال ومزروعاتك غات ایدیلدیکی حالده بیلکنده اجرای اولنانه زراعتی
زراعتی واعیانه تعرض اولنانه اشجار وخانه کی اموال غیرمشهودی بدلنك احکام شرعیه وعادت محلیه وجهله مصرف طرفنده نادیسی
حضرتلرنه شهبندخانه جه اجرا ایدیلدیکی حالده تشبثات مرقوم ولاحق نایبتك اعراضه وبرحاقم غیرمشروع جوابلرایله ترددسز بولنمسه
وشهبندیه موحی الیه بوبابده تقدیمه مشغول ایکمه سابق الذکر فرامین سنیه دن ظهور ایلمشدر شویله که

مرقومه مقیم وصاحب ملك بولندیغی حالده قریه سنك نصف حصه سنه شیخ الاسلامی ملا لطفی ودیکر نصف حصه سنه ملك الحجاج
سید زاده الدن مصرف بولندقدن بالاده ذکر اولنمشدی قریه مذکوره اهالی طرفنده احیای موات صورتیله تشکل ایتدیکی حالده اول
اولانلر قریه اولوب کردستانه ضعفای اهالی تصرفنده کی حالده املاکك جبر وتضییقله مخلیه عرصه سنه انتقال ایتدیکلرینه
مشعر بولدقدن موحی البرهانك تصرفنه کچمسیله والده شیخ الاسلامك تصرفنده بولنانه حصه مقرره کلیتاً انتقال ایتمکی
سریته سید مصطفی اولیفندنه تصرف سنانك برمالی موعثمانیلك وقتی داخل بولندیغی مخلط مجلس ایدیلدیکنده موحی الیه
طرفندنه مجانبت اولندیغی جریانه اهالیدن رهویله وکیلك طرفنده الدیغه اطلاع صحیح حاصل ایدیلدیکنده سید مرقومك
تصرفنده کی حصه نك متوفی فخر العلما جانبندنه اهالیدن بربر وآیرو آیرو محتکرلرله الدیغی وبالکز مرقوم فرامین حصه سنك
الدیغی ومؤخراً جمله سنك سید موحی البرهانه فروخت اولندیغی صحیح مذکوره نك تقیفندنه اکلاشلمشدر۔

فرامین برمدت کردستانه عصیان حاضره سنه قدر اولدقجه عدالت وعلمه شاشقدر شهرتکار اولانلر فخر العلما یانلوه وصدره نك
شهبندخانه نك حمایه سنه استناد ایدیلدیکی حالده املاك واموالی محافظه ایچون بیلکی حالده مؤخراً سید موحی البرهانه مدیر امور مستقل
بالرأی اولانلر ابراهیم نام شخص متغلب سائر اهالی طرفنده تبعه سلطنت سنیه حقنده بلا یراجعه وتعدی اولمغله جرأت
بولدیغه مرقوم فرامین الده وجغایله بیلدیکی حالده ملکی الدیغه الوهیه دوشدیکندن سنه دن لایسوق حضرتلرینه ایستدیکی

بايله افتتاحي حارث اولان شيخ الاسلامي تحريك ايلمسه ومحمد ايله بابله ولدصوبا بالجمله كردستانه حاكملرينك مناوي وبعضه امور
وسطه اجرا اولونه حكومتك مسلك جديدينك تبعه سطوت سنه حقنده معاملات جبريه ايقاعنه صاعد اولديغي بلديكنده مرتع ومرعى
اجرق نامنده قرمزي دره اولوتيمانه اخذي وورمديكي تقديره جبر وضربه واتمامده تابعيت سطوت سنه ادعاسي درميانه
ايده جك اولوب كندوسنك شهره كتوريلمي تعليماتيله آدلديغي قريه مذكوره يه كونديلمشدر.
ايشته تعليمات مذكوره ايله كديه شيخ الاسلام آدلديغي قريه مزبوره قرمزي دره اولوز موتاق مقابله ومرقوم فقره حسيدوره مديكنه
شيخوخته باقيه يه ضربه شروع ايلمسيله وقوعبولان فرياد وفغانه اوزرينه تجمع ايدن قريه اهاليسنه ملك التجار حمدي سنه سكمه اولمغله
بينلرنده اولدقجه جمع وشيخ الاسلام آدلديغي اعضا ايله مذاكره يه حاضر اولمشلر ايسه مرقوم قرمزي خانه سنه كيدرك
بيغاره ايتمكي كوزه كندوسنه قوللغنه باغلو اولديغه شهره ايصال ايلمشلردر.
شيخ الاسلام آدلديغك قريه مذكوره يه وصول وقرمزي تضييقه ابتدا ايلديكلرنده مرقوم اوغلي شهره فرار ووقوع حالي شهبندخانه يه
اخبار ايتمكله اوزرينه افتدي موسى اليه طرفندن شيخ الاسلام زدنه كرك طوغريدن طوغريه وكرك تبعه اجنبيه امورينه تسويه سنه
مأمور كاركذار واعظ سيد تنبيهات لازمه ايله ايلديكي حالده شهبندخانه ديوانه تابعيت تذكره سيني (آرتقه اهميتي
قالمديغي) ايما ايله ودولت ممتازه عثمانيه حقنده استخفافه دلالت ايدر برطاقم كستاخانه جوابلر اعطا سيله موسى اليه تبليغات
واقعه يه جوابك سوء اعتبار ايتمسه ويسم افندي تبليغات ايله مشغول بولنديغي صره لرده قرمزي شهره شيخ الاسلام خانه سنه كيدرك
اول دنده واژه حكومه ايصال اولنمقده ايكن شهبندخانه يه كلمكله اولدقجه تبعه شهبندخانه يه تعاريفه وقوعبولدقده فريادي اوزرينه
انفار طرفندن بالاستخلاص شهبندخانه يه التجا ايتديلمشدر.
حادثه مذكوره دنه طولايي وقتله دوچار اولوب شهبندخانه اجتماع ايتمه ايكيوز نفر تبعه شهبندخانه ايله رسم افندي طرفندن غايت
سنيه يه قطعه اجيره تفراقنامه كتيه سيد امنيت مال وجانله وحقوق قديمه محافظه سي اسبابك اشكالي استدعا اولنمش متعاقبا حكم
جانبندن وزارت خارجيه سنه برتفراقنامه كلديكي افندي موسى اليه شيخ الاسلام خانه سنه هجوم قصديله تبعه
عثمانيه شهبندخانه يه جمع ايدكي واولصورتله ايقاع فتنه وفساده جالشديغي خبر ويلمشدر.
وقعه مذكوره نك ظهور وطرفينه طهرانه اشعارنده حكمه شهبندخانه ايله حكومتجه بعض ذاتاكركيه اولدقجه مناسبات
واختلافات شديده يه منقلب اولديغندن حكم علي خانه تبعه سطوت سنه حقنده كي معاملاتي بسبوته تشديد ايدوب بركونه الم
المحمه قدر اتباعيله اسب سوار اولديغه شهبندخانه كائنه اولديغي سوقاقدن كچمكله اولديغي صره شهبندخانه جديسنه
وسليمانيه دنه يكي جلب اولنقدن جهته رسم ايزيدنه غاضب بولنمله ايكي نفره شهبندخانه نك تقريباً يوز متر اولدقدن
تصاعد بوندكي اوباشعثمانيه اوزره سلامه طوبديغي كبي كوريلكيم اولدقجه وبجهته ايزيده عادتي وجهله بسمه
اكمه كلمكي بالسؤال شهبندخانه خدمه سندن بولنقدن ومعامله اجنبيه دنه اولمغله اوزره سلامه طوبمقدنه بشقرقاعده
بيلكلري جوابي اليه برر (اوروبه) امريكي ويديكنده مقيمين كي اتباع كثيره مرقوم ايكي نفرك اوزرينه هجوم ايدرك
محل مذكوردنه شهبندخانه قپوسنه قدر طاغه ومضاربه ايله كلمكله اوتاغه اسب سوار اولدقجه شهبندخانه دخي
كرمكدنه عودت ايتمكن اولديغي وجهله حاكم سلاقي اولوب حاكمك حاضر وشهبندك غائب بولنديغي برزمانده طرفيه
خدمه سي بينلرنده اشبو صلح مغايرتك دخي شهبندك اثر ترتيب وتحريكي اولديغي ادعا اولنمقده ايسه ده الحاصل نفس

برلو حکومت حضرتنه ایکی شخص غریبان بدایةً دست دن تعرضه اولمغه اصلاحات ایده جکی وبنا برین سلطنت ابد حکومت
خدمتی جانبنه وقوعبولدیغی وبنا علیه اولوقت حاکم حاضر بولندیغی تعرضه امریله کندیلرینی طرفنده ویرلیکی امور واغوا نه
خدمتی مرتکب اولدقلرینی حسد ایده یاله حاکم موما الیه الهزاره شهبندرخانه خدمتی کویلوسیله دردست وحبس اولنمش ایکن ایچلرنده
چارشو دن عودت ایتمکله اولاده اوچ نفر اوزنه حکومت فرشتی حکومت دائره سی بیکاللغنه لهجوم ایدرک بولندقلرنده ایکیسی فرصتیاب
فرار اولوب یالکز مذکره البشیر نامور اولاده عزیزامیه نبذ دولت علیه ده برنفری دردست وحکومته کتیلوب زنجیرلنه
اولدیغه حبسه القا اولنمشدر واول اوقت بولغاریه باسه شهبندرلکی تمسیه تومانه قریب اقچه ایله مرتبه یه مقدم کندیسی ایچون
وبرعدد زیت طباجی اختیارلرینه وسفاینه سنه لک تسهیلات اوزنه طرابلسه دیه یولنه اوزلق ورودنده یکرمی دوت ساعت مکث
مرقومک سبق تخلیه قاعده ایده رک یه دده مفارقت عاجزانه وکیه مبلغ مزبوره ایله طباجه اعاده اولنمشدر.

وبنه تعمیه اولنمیان برسبب طولایی حاکم موما الیه بالمجده نبذ دولت علیه لک ضرب واموالنک غارت اولمسی امرایکله ایاله سرعسکری
نجف زاده سلیمان پاشا قدری کاروانسرایه تعجیل وجه وحی اولنوردکی ورود ایدوب لهذه مغازه لری برشدیده محاصره اولنه جغی
عدده نمیوب الیه لرینده برتمور جیوغی جکوب مدافعه حاضرلندقدن صکره مذکور کاروانسرایه مغازه لری اولوب غایت جوده سوغ
کندی اموال تجاریه لریلک وحی یقینا اولنه یله جکنی حس ایده رک سرعسکرالی مصیرانه تجارینه بولنانه اغا جیب واغا عبدالخالق
نام کیمسه لرلک توسطی وعاقبت کارلق وحاصلی تفرس ایده رک مرقوم سرعسکرلرک رئیسی بولنانه امیر تومانه ظفر الملک نجف زاده سلیمان
مذکور غایت امرین بالفعل اجرا اولنه مامشدر.

بنه بوصورده برایله سرعسکرینی قتل ایتمکله متعقب اولنانه شیخوسی ثم نبذ دولت علیه عادت محمده دن اولدیغی وجهله بیرمرام
زیارتکاهه التجا ایتمیه اوده استنطاق اتمامنده فعل قتل شهبندرلک تحریکیله ایقاع ایدیکی بیانه انحصی حضرتی حکومت مامورلری
جانبنده مرقوم یاهیوده اشکجه اولدیغی کبی حکم علی حاله بنه دیکر بکباشی مشارالیه یولنه صفیه دیکر معاملاتدن رکاب تنویفی
اولدیغه شیخ الاسلام بوسعید ایله فعالیتی باشلادیغی قبل مذکورلک شهبندرلک تحریکیله دتوعبولدیغه دائر اقوال ومعتبر
برقاچ ضبطه لرتمهیدیه واشبو ضبطه لردن برینی تمهیدیه امتناع ایده لطفاله ثم بریزه یلفرقاشه بارم ایتوندقصاصاً
بزعامتیغی بهانه سیله حکومت کتیلوب ایاغنه بالک دکلک ضربیله ایکی آی اسیرقراسه قالمغه سبیت ویرلمشدر.

ضبطه یه تمهیدیه امتناع ایتمکلک ارتی کون بزعامتوله المه اوزره وقاعه حکومت فرشتی مراجعتله مرقوم لطفاله بوالیسیه
ویرلمش بهانه جولغه اتی اولدیغی تقریب ایله مبنی دعاوه قومسولریلک کوه بیه جکی برصورتده اولجه یارم ایتوندقصه ویرلیکی
حاکمه مذکوره فضله دکیر برمقدار ایله حکومتی وبالبقیه بعض کسانه اولمیه رک مرقوم بکلک جمیع مذکوره بزحکومت لزومنه
تلقی اولمیه رک نقصانه ظهوره یامشدر. بدء حاکم طرفنده وبریدوله مذکوره بزایاغه ضربیله مقصد حاصل ایدلدکدن صکره فراشه
بخسه اولنوب مرقوم وحی کسیلدوکه باعث ایله بزبر رسوخ یه عائدیغنه مضروبیه دوستری طرفنده الجه قومیه الدیه یلرک
سبقیه ورود ومرور طرف عاجزانه ایاته اولمغه اوزره موجود طوتلمقده ایدی

مظلومیته قرارلک شهبندرخانه وقوعبولدقجه التجاسنه ایرتی کون کتیلوب کندیلک شهبندرخانه التجا ایدیلسه وقیع الاسم
اولدیغی طرفنده ضرب الحی اوزره حبسه لیقینی ادعاسنه اولاده مرقومک زوجه سی بوالموه وفات ایدوب کرک حالنه اختضار
اولدیغی طرفنده ضرب الحی اوزره حبسه لیقینی ادعاسنه اولاده مرقومک زوجه سی بوالموه وفات ایدوب کرک حالنه اختضار
ایکیه وکرک وفاتنه ارتی کون مزبوره لک جیغی معاینه ضمنده طبیب کوندرلیکی رسم اقتضا حاکمه یه تقدیر یکی الوک ایدیکی حالنه

طبیب کوندیلدکده ساعت مزبوره‌نك اثریله اولدیغی وفات ایدیکی حکم طرفنده جواباً یازیلدیغنه تقریله ادعا اولنمشدر
جنازه سی غسل اولنوب ایکی حاضر بولنان معتبرات عثمانیه دن جمعیتجه جهب ایله آنجوب اولنمق مزبوره‌نك جسدینی وارنجه کی
طرفلرنه مورلکلرکوردکلرینی افاده ایتدکلری مثلو قریه مذکوره دن وروسه خدویی ایچون شهبندرخانه‌جه جهب ایله یوب
مرقومه‌نك اقربسنه احبابنه سلیمان طرفلرینه تابع ایدیکی تقدیرده یه برموسوم طبیب یه اعطا سنده امیه لسودم
وتبعه دولتلرینه افادتجه مراجعتله (بنی حکومتجه جهب ایدن فرمانك زوجه سنده غرب آثاری کورلدیکندن ودفناتك بقدر
خمسه نقدیه نشانات ایدیکنه دائر برودیعی جبراً اعطا اولنمسی شهبندرجه سویلیکز بنا کو بنی حکومتجه جبریه مقاومت ایده مزایم)
دیه‌کی موی الیهما طرفنده افاده وبیانه مظنتدر
بو نده حکمدار دنی بقیه سلطنت سنه حقنده مظالم وتعدیات آکسك اطیوب حتی شهرمذکوره موطنلرکوزنا بوجان نامزده بزخمی غارت برلسه
وتبعه ایزدیه دائر بدینه سنه المذکوره جیفه طاشدیغندن سنه‌دن مأمور به واغتیاله تعریریله خلقه دکیلک وآیرد
آیرد حبسنی ایدوب حکومتك خبری اولمقسزین استکلریخ حبس وضربه مقتدر اولدقلرینك مومایه دیکی مناسب کورلدی
شهبندرزنك جمله سکلیاتنه بریه صوفیونه فنجانه بکلك تابعیتی طلبنده وکذه وسنده یوزنومره جریده الحق کیفیتی اولوجه کرك تابعه
تابع کلیاتی ناحیه سنده مقیم بولندیغی قریه‌نك صاحبی ایله‌نك خانك مرقومی قریه خانه تشکیل ایله طائفه سیه بزیر حرید ایدیلی ویوزه‌نك الحق
اعطاسنه رأی اولاره ترك الملك ورثه سنك دخی ایزنه مأموری جاینده منع اولنمی اوزینه کذه وسنده محاکم عثمانیه‌نك اعلم اولنه‌جی دائره
اعطا ایتدیرمجکی وجهی الحق سنه‌ده یرلشدیرلمه بنه جائیدیجی وعده اولندیغی حالده جانب عثمانیدن حضوصات قدیمه اولدیغی
برهانیه سیه مرقوم وطلبه قیمتجه عودتنه اشعار ایلسه وخصوصات واقعه‌نك رفعی اسبابنك تحصیلنه وفی سبیل‌الله جهتی حضرتلریکم
تابیانه رغماً ایزنه مأموریه تحرکات اعطا سیه تابعیت ایزنه قبولی استدعا ایتسه اولمنده نهم تابعیت عثمانیه‌نی محافظه ایتمك وهمده غیرت
حالده ایزده قالمه ارزوسنده اولدیغی کلدیکجه بونکده غایه اولدیغی مرقوم طائفه سیه بزیر حمیت اهالیدن بولندیغی
جهته بوسنه‌نك اهمیتنه دکر جهتی اولدیغی اشعار ایلدی
(کروسی) لك کرستانه ایالتنده آیرو بر حکومت بولندیغی ومحمد کیلیچ تحقیقات اجرا اولنه‌دیغی جهته اراضی قطع وکیلات
اهالی ناموسی مسئله‌سی حقنده کی استفسارات طاهرانه وتوقعات سازه یه دائر بیانات اولنمله تحقیقات مثلو ذات وکیل
ایله کروسی نائب الحکومه‌سی نفس خانك اراضی کلیتی استفسار ایتدیکی وقتده اولنمله محافظه‌نه ناشی مرقومی قتل وزخم
ضربه ایتدیکنی وحکمدار مزبوره‌نك عرضی یایلاق ایدیکنی جوله کروسی خلقجه معلوم وشهره اولدیغی سبه بکلوب کیدیلدکده
خبر الحقیقی مقتول مزبورك مرقومه بولندیغی طویه دیوانی قریه‌لرنك محل آجده‌ره جمعیتی ایله‌سی اوزره اولدیغی حالده یه
ایدیکنی رسم اخذ مع‌الفهم تأمین ایلسه والهوریك کی اولدیغه خانه موی الیهك زوجه‌سی برضا قادیه خبر اولوب سریعاً عرضه تسلطی
وکروسك مرکز حکومتی اولاره یکجه شهرزه مقدما خانه یه‌دیه آشیانه سوکره کوزلکی اولاره بر معتبر موسوی کلیتی اعزی
واعطا سیه سوقاقدیه خانه‌سنه جکدیره‌یك مرقومه‌نك وکذلك یکی رئیسنك برینه منصوبه برقرن جبراً عرضیدی یایلاق ایدیکی
وبو یولده فجوعه وقوعاتی ایزنجه شهره اولمغه بزیر کیفیتك طرفنه مأموریتی جاینده تحقیق قضیه‌نی حتی ایدیکی آنده مقتول مرقوم
ورثه‌سنده بعضیدن طرفنده خانه حقوقدن اولتوز نومره حائله اولدیغی مبنی کروسی حکام نزدیسنه برقطعه جمع حجتی تنظیم ایتدیرمش
نبیه ذمته جائیسی دخی اشبو قتل اوعسنك صحتی مؤیده بولنمشدر

وقوعات مذکوره دن ایرادن قطع نفی خالف مخالف وشهود مفاوضی وموقعی جسیه شوری به قدر ارتکاب ایچنی فعالقدر دن عدم مسولیتی تبحری والیلی
وکردستان وقوعاتی ربطی اولدیغی اشعار ایده وبلی محرر تابعیت سلطنت سنیه ی ادعا ایچنی ایچون قریدن طرد واموالنک ضبط اولمی والیلرک
شهرخانه تشبثاتی حکومتجه هوادار سمع اعتبار ایدلمی وفرامرز هشترخیزه صاحب ملک اولدیغی وایرانه مأموریله رکه کوریلیکی اوزره کندیلکندن یاخود
اهالی یا زرع ایتمیکی واحیاء موات حوزیله تشکیل اولنان برقریه صاحب ملک اولدقلرینه هرکیسه یه مدعی حق اولدیغی شرع شریف اقتضاسنده ارباب
حاجاتدن مرقوم فرامرز ملکی دیمج برحقی کیسه یه صاتماسنه حیثیتی کیف صاتساء عینی ایچنده حقی بولنیغی حالده تتبع الاسلوم طرقنه رجوع ایتمدیکی وجه
یا نیوب حوزیله تبره ایدوب اولمامه نذکره ایلدوکی ادعا اولنیغی اوزره مرعی ومزرع نامیله مرقومه اوتوز تومانه اخذیه قیام اولنمش
ودیرلیکه ایسترکیه حولدیکی کبی وسلک وفاتی تاریخنده زوجه سلطنت حرمنه قدر کیدیلی وبوطقوزنجو علی خان حاکم بیجه
برتمیز اتخاذ وفرامرزلک حقیقة نبذ وعصیان اولوب اولدیغندن وقریه مذکوره صاحب ملک بولنوب بولندیغنه تحقیقه بنا نزول
ایتمکی وشهرخانه حدودیلرنک خرب وتذکره مأموریله جمله قدر کیدیلوب سلطنت سنیه شهریاریه اقچه سی الدیغه حاکم ویا آدملرینه
بیعضه قاطی دیمه دولت علیه نک خرب ومالدیلرنک نهبی خصوصنده سیاقده اجراعات سی وایرانه سیاحتی شهرلرن تحریک ایدیکی
سولشدیغه ایجون مخلوقه تعویض حقوق تعلقات اجراسی وبایام رسوم تعطیله برقروشه ایدیکی برباسیله لطف الله بیکه وکیلنک
ضربله ایکی آی خسته یاتمسنه سبب ویرلمی والحاصل شهرخانه نک کرتعویض رعی اولدیغه جمله سائر نقدیاتک وفوقکاسی
ووقوعات مذکوره نک یکدیگرنی ردا وتعقیب ایچی جمله سنک عدم قصد ایقاع اولدقدن صحت وسفارت سنیه نک تشبثاتی وزیر
حکومت مرکزیه تحقیقات مشترکه اجراسنه وقعاتلهرا موقعت ایلسه ایده برجزره نحو اطلاع اولدیغه ویلی اقتضا ایده تعلیمات شهریاریه
ادعالرده ثابت اولدیغه حمل برحوزه تظلم هاشمی وظهوره سفارت سنیه یه حدیث ایزیلیکی اوزره آن جریانه مذکره ویه حکمه
تعلیمات سنیه موقعیت حاکم اولدیغی حالده سفیه ورود ومزه ایرانه مأموریله یرطرفانه تحقیقات اجراسنه موقعت ایقاع مشکلات
وتعلیمات مذکورک روح ومضمونه مخالف برحاکم مذکورات ایله مطالم واقعه ثابت اولدیغه حاشی وحی تحقیقه مأموریتیله سفیه مولیلیکنه
ایاله قرسی شریف خاخاخانی جانبدن جمع اعانه مأموریله کردستانه ایرلیکی حولیسنده تبعه عثمانیه دن برخاخام نفر حوزه
قطع وزرع بولنانه مبالغ خطیر دیانه بکدیکنه محرر تذکره ادعای طرفدن تبعه عثمانیه دن بریان اعدام دلسنه قریسنه
سادات مقامنده اولوب نفرک جرحی کیفیتی دخی ایضاح وحیثیتی مقام تبعه عثمانیه دن ایرانلولرایله اولدقدن دعا وسیاستک کندیلکنه تعلیماتنامه
موجبنجه فصل حضرتی اجرا اولنانه تحقیقات وتشبثات مکررة عاجزینی مأمور موی الیه جانبندن بزجه دیرلمسی والیلرده سفارت سنیه تقدیم
ایدیکم محررات اوزرینه طهرانجه اجرا کیدیلدیکه تشبثاتک رعی ثمره نجمه اولدیغی مأمور موی الیه دخی حقانیت ومسالمه اجماعه جرحنه
کیدلمی واوالوقه ایرانه تابعیتنه دعالت استناد اولنانه ابوالسعه نامنده برعثمانلی اتمکچی باشی یعنی وخلعت وفرمان شاهی ایتیلمش
قاضی وبابسه شهرلرنک مأموریت منظمه المحرره لک طبیعة شامل بولندیغی آذربایجانه دخلدرکه خود شهرخانه حاکمی خودسی حبس
وساوجبلاغ نبذ عصیان حضرتلری وشهرزور وکیلنه عنادا حقانیت ایله حاکملری ترتیب مجازات شویله طورسونه ترفیع اعتبار
ایلدیکی مسموع ومعلوم اولدیغندن مرکزدن مرکزدن مرکزد

حکومتلرک بعد سلطنت سنیه اجرای مقاصد مخصوصه امر و تشبثنه اسباب سیاسیه سنه اجماع کلام اولمغله
صفویلرک بر مقصد سیاسی ایله ایران اوغلی ایدکلری شیعیلک ترویجی ضمنده اولوقت اتخاذ اولنان مسلک الیوم ناهذه ممالک تبات و احرار
ایله تعقیب اولنمقده ایدوکنه اهالیسی هنوز یقیه وقدیم تشیع ایسه اولدقه هم مذهبه بسه الخ فرق ایدوم تقاطع اولنانه کرد قبیله سی کمک سنی
کاملاً و کردستانک مرکز ولایتی اولان سنه شهریه تقریب اولنرقه قسماً مذهب شیعیه قبول ایتکلری و نفوس سنیه هم جوره کسانه وحتی کردستانه
ازمنه سابقه حاکم مستقل بولنانه بنی اردلانه خانلرق الیوم تشکیل ایدن امرائه بعضلرینک کذلک تشیع ایدکلری کویلو اکراد جاهل
واغفال آسانه بر قوم اولدقه وایرانه دولتی اکثر کرک یوسفنه سنه خدمت ایده جقلرنه بالاده مذکور اولدیغی تشیع الاسلام ملا لطفانه کبی
سطحی بر تعلیم نقوذ واقعه دریوب محبت وغیرت مذهبیه اولانه مدار و وجهه خصائص و ذلک ایکی بولنیقه وطرف سلطنت بدن
مذکور سنه نایبه شهرینک بیک صنت مدیه عوده و بغداد شهرلرنه سیدجابر نامنده بر شخص عهده سنه برلدیغه بغداد حدود خانقاینه قریب
باره و میوله و اورمانه و حوالیکی اهالیسنک هنوز تمامیله اخلاص اهالیه ناحیه مستقلا الحمد اوزره کردستانک تمام سنه مذهب
شیعه یی قبول ایتمه دیکی حاصل ایسه ده اینی جهاتله شهرمذکورک نایبه شهرینه تحویلیله شهبندرخانه سنک رایت ظفر آیت عثمانیلک تحویلنه
وحقوقه تعلق کلیه محافظه سی ایران دولتنه بعد سلطنت سنیه مقدماتک نزد ایتمی وطریقت خالیه مشایخنه شوروشایه سنه طرفین
سنه کلیلو مبرانه بیدالیسه دولتله حاجی شیخ شکرالله نام ذات دیانت پرورلک ذات اقدسی حضرت خلافتپناهیلرنه دوام عمر وعافیت
ذاتهلری وتزاید فروتوقت وسطوت ملوکانه لری ارزیه سنه بسه وقت خانه ده تکرار جمله وظائف دینیه اسلامیه دولته بولنیقه ذات
توفیقات ونصایح دائره بولنمی اکراد زدنزم حمیه افتضاسنه طرف خلافتپناهیه حمایت امیزی ارزانه بردقلرنه مال الیمانه قیوم تبعیت
بولنیقی بالطبع مقارنت شدیده یه اوغرامغله بعد دولتلو عفو حقه استکدیکی مقاصد اجرا ایده مدکلرینه ناشی اصحاب امدلال طرفندن
بالاده ذکر اولنانه شکایت وتحریکنه بالاستفاده شهبندرخانه جانبندن یولاره تذکره عثمانیه ویرلدیکی سریقه سبب نفوسات متقابلهنک اجل
وشهبندرلق نظارتنه نقصانه وحتی موجب اولجه معامله ایقاعنه واوصورتله کردستانه نفوذ عثمانیک محو تدریجنه توکل الحمد
بعد ایرانه تذکره ویرلدیکی ادعاسنه مغایر وجه واقعی تذکره الدنلرک رعایای اولدقلرینک تمامیله بیانه متوقف کردستانه ایرانک
شمالنه اهالیسی موصل وشهرزور طرفلرنه مقیما کچه تشاجعه وکچه ایسه بولنرق اجدادی بولدقلرنه توطنه ایدن تابعیتلرینی
ضمناً قبول ایدکلرنه اولطولرلق احفادی مستقلا اولمه اوزره معلوم اولدقه بر زمانه قدر یعنی کچن اوتوز سنه دن بوطرف خصوصی
موصل وسعیانه طرفلرنه اوچ وقه ظهور ایده قحط وغلو مناسبتیله اولکر اهالی وشتاریه اولادی وعیالیله ایرانه کلمه تشاجعه
بعضلری سبب مهم الاسباب وطنه اصلیسنه عودت ایده میوب اغنیا مالی اولانه قریه لرده زراعته مشغول اولمسه دایروجه لدیحاجه
ایضاح اولنانه اسبابه طولایی وهاهکذه لرک بالتدریج کلوب اولجه کلمش اولانلره برقریه کذلک جیقمقله ایله اقامت
اتمه اولانه وعددی تخمیناً اوتوز سوز بولنانه کسانک بعضی شهبندرخانه دن تذکره نایبه المسه وایجون
ملک صاحبه نایبت اصلیه لرینی اکلهرایتمسه اولدقری نایبت اصلیه لرینه ضلاکنده میوجکی وکلا بولنمقله بولندقلرنه بعضلری یا
موقتاً وطنه اصلیه لرینه کیدرلر لهویتلرینی بعد الاثبات حکومتجه ویرلنه استحصال ایدکلری تقوده تذکره لرینی وتوصیه نامه کبی اوراقه کسه
وبا خود نایبتی شهبندرخانه جه مهم اولانه بعد معرفتلرنه شهادتلری اوزینه نایبت تذکره سی المقده اولوب استه کردستانه بعضی
تشکیل ایده وایرانه حکومتی جانبندن هانکسه ایستدیکیانه استخلاص اولنمولرایچه ویرمادقه کیدرلر ولسزلرینه عیونی موجود مقدوردر

حقوقی مادہ سی موجبنجہ نابعیت سلطنت سنیہ دخالت ایدیکی ترجمی حادی نقودی تذکرہ سی و دولت علیہ یا بوجہی حامدہ عودت ایتدیرلہ عبارت بولنمشدر۔

ایرانلولرک ادعالری وجہلہ اشخاص مرقومہ میانندہ احمد ایرانلو اولدیغی حالدہ کاذب برشاہ دشاہ ایلہ شہبندری اعطای ایدرک تذکرہ نابعیت السنیہ ویاخود تحریر نقودی اتاسنہ دیسعادتہ بولنوب احوال وجہلہ تبدیل نابعیت ایتمکزین سلیمانیہ لی اولدیغی بالبیانہ نقودی تذکرہ سی استحصال ایلمسہ کسانہ بولہ یاسی غیر مستحصلہ فرصہ ایلمسہ دخی اوقبیل اشخاص نابعیت خائنہ اجرا ایمہ یولہ تبدیل ایلکلری اولہ جہ طرفدارانہ تقریر نابعیت خصوصہ ایرانہ مامور جانبدن موقف الجواب تحریر قلمہ سنہ شہبندخانہ جہ مسجل بولنمش بالکز اولہ یکری نقودی مستحصل اولمہ اوزرہ کلیتہ نابعیت اعزاسنہ ایرلکہ ایرن مامور موی الیہ برکونہ نزد عاجزانہ کلدیکی ایرانہ حکومتنک نابعیتندن خلعنہ اولہ نبعثمانیہ لی دخی نابعیت ایرانیہ قبولہ مجبور ایتمش اقتضا بولدیغی صحبت جریدہ سنہ بیانہ ایلہ تعیینات واقعہ نک سبب وقوعی ایما واشارہ ایلمسہ وتعیینات مذکورہ حقنہ تحقیقات مشترکہ نک بی طرفانہ ومحققانہ اجرا اولنہ جغی کوروب امنیت حالی وجہلہ دوچار ایتمیہ اولہ وکردستانہ عودتلریہ ایدیکری جہتہ معاملہ محرومہ یہ سرعت عودتلری سہل اولمیانہ نبعثمانیہ نک ایرانہ نابعیتہ دخالت حاضرہ سنہ قدر کی بعضدیہ تشبثات لازمہ بولنمشدر۔

بوسورتلہ شعبہ لر حصولنہ کردستانہ اجرا اولنان محرم آیینلرینہ نظی اهالی سنیہ سابقہ دہ زیادہ استرداد ایرانی تعیینات مذکورہ لزومی استلزام ایدہ جکندن وهاشمیہ نک ترک کولیکہ باشلدیغندہ محل مذکورہ نک نفوذ سلطنت سنیہ نک نقصانہ وبعضی عشایرنک رفعی مقاصد شیعیتہ قریباً حدود خانقینہ قدر توسع ویرمیت ایدہ جکی دیکار۔ وایرانہ حکمدہ موصل وسلیمانیہ اکراد دنیاک محافظہ سی کوجہشین دولت علیہ عثمانیہ نک محال مذکورہ نک اداره سی خصوصنہ دائما دوچار متکدت اولدقلری عرقہ عربیہ موجود اهالیہ حمیت وانتظار بولنمہ و اولبابہ اتخاذی اقتضا ایدہ جکندن بو کیفیات فاحشہ نک آیدوجہ تقریر ایلہ طهرانہ غایت سنیہ سی جانب عالیلرینہ عرصہ واشعار قلنمسہ اولغلہ اولبابدہ

١٢ ربیع الاخر ١٣٢٤ / ١ ایار ١٣٢٢

امضا
سنہ حادہ سنہ تخفیفہ مامور
بوبیوک تبریز باسہ شہبندری
احسان حسنی

تعلیمات صورتیه

صورت تعلیمات سفارتکبری و حضرت عظمی جناب عزتمآب اجلالتمآب صحبتیاور باسه‌شهر دولت علیه عثمانیه
در آذربایجانه و جناب جلالتمآب نقابتمآب نائب اول وزارت امور خارجه است که در تحقیق حادثات
و اختلافات طرفینه دیکر دستانه و کریمانه موافقه تروی ذیل معمول دارند

اولا میبایدمأموریه طرفینه مصافات کامله و مراوداتحسنه دولتیه علیتین و جریت جامعه اسدیت و مسالمت را منظور اصلی و مقصود کلی خودشانه قرارداده و نهایت انصاف و بیغرضی سعی باشند که در هر فصوص بقدر امکانه اتفاقه آرا حاصل نمایند و مأمورایرانه ملتفت خواهد بود مأمور عثمانی که مهمانایرانستان است احترامات لازمه بجا بیاورند

ثانیا بایستی مأموریه تحقیقیه برای اجرای مأموریت مقتضیه باسه‌شهر باسه‌شهر و اجزاء باسه‌شهر و نقطه عثمانیه اطاعت نامه مأمور عثمانی در هر خصوص داشته باشند و حکومت و اعضای حکومت و اهالی ایرانیه هم همینطور مأمورایرانه مطیع باشند تا آنکه در استکشافات و استنطاقات و تحقیقات هرکه و هرچه و هرجا و هروقت لازم بداند فوراً حاضر بوده تکالیف مأموریت خودشان را بآسانی بجا بیاورند و مطمئن شوند و از هرکس در هر جا بی اطاعتی سرزند مسئول خواهد بود

ثالثا مسئله تحقیقیه نابعیت است که مبنای اختلافات شده لازم است در یهمسئله کمال دقت و باطرافیا داشته باشند باینطور که بسیار در رود بکمال دوستانه نابعیت اشخاصی را که مدعی تبعیت عثمانی هستند و حکومت کردستانه مذکر است و ارتباط رعایای ایرانه میدانند بموقع مذاکره کذارده از واقف و خارج معلوم نمایند که کجائی هستند و از کجا آمده و چند وقت است مقیم کردستانه هستند و در چه تاریخ تذکره تابعیت عثمانی کرفته اند آیا بسایوط در دست داشته اند و یا اوراقه دیکر و شهود بچه سند بسوت تبعیت عثمانی اظهار شناخته و بآنها تذکره داده است و فقاً و واقعاً رعیت عثمانی هستند یا ایرانی ایهمقدمات در بارهٔ هریك منظور داشته اکر اتفاقه حاصل شد فبها المراد والا بایستی مجدداً بزبانه فارسی نوشته و برکزاهای خود عرضه بدارند و مسئله نابعیت برونه از دو نوعه نیست یا نابعیت اصلیه موضوع بحث است و یا تبدیل نابعیت اکر تبدیل اصلیه است که در فصل حال مبحوث بطوریکه در فوق نوشته شده است تحقیقات خواهند کرد و اکر تبدیل نابعیت است در یهفصل باید مأموریه معلوم نمایند که مبحوث کجائی بوده و چکونه تبدیل کرده است اکر تبدیل نابعیت مبحوث موافقه بقانون مقاوله اخیره ۱۲۹۸ و جامع شرائط مندرجه در یهمزبوراست صحیح و الا مردود است

رابعا پس از آن مأموریه باید باب استکشاف را حاضر و بکتاب و یا بکتابات ارتباط رعایای ایرانه که خواهند نمود و در کردستان هستند دیده و شهادت شهود شان را که هر دولتی باشند خواهند شنید و اکر اقتضا کند برای حصول یا مزید اطمینانه بشهود نابعه طرفه قسم خواهند داد و هرکس از هر جا لازم باشد طلب خواهند نمود و اکر در حکم لازم دیده شود بعضی محلی هم خواهند رفت که در آنجا تحقیقات محلیه بعمل آید

خامسا در نسویهٔ حقوقه مطلوبیه و ارباب شکایات بحث تبعیت اتراك نباید اسباب تطویل حقوق قرار داد و میباید مأموریه باقتضای اثبات واسلامیت بشکایات اتراك رسیدگی واقتضای حقانیت راجری بدارند و به دلیله رجحت تابعیت اتراك بطرف نخواهد بود

سادسا در مواد شکایات باسه شهریه وحکومت از یکدیگر مأموریه می باید مواد شکایات طرفیه را علی الترتیب بموقع مذاکره وتحقیق گذارند وتفصیل را باتفاقه نوشته بمرکزهای خود شانه معروضه دارند تابهرچه مقتضی است عمل شود

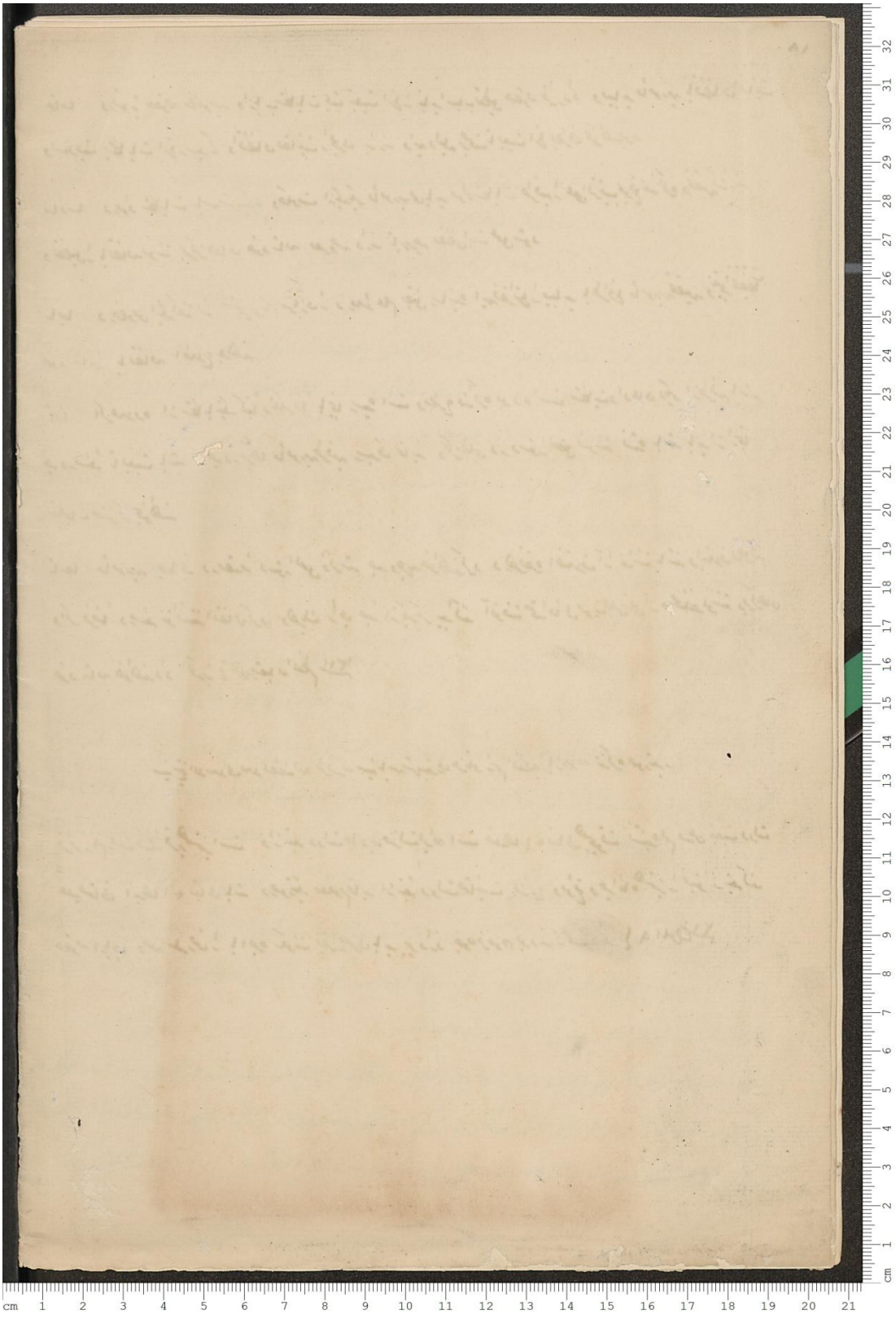
سابعا در خصوص اینکه گفته اند تحقیق بنام سرباز در مدت عام بقبول رسانیده ایه فقرات را میباید باطراف مأموریه تحقیقه ونتیجه تحقیقات خود شانرا باتفاقه اطلاع بدهند

ثامنا اگر عدوده از شکایات یکه کتباً وشفاهاً بایجا رسیده است ومطرح مذاکره بوده است شکایت وادعای دیگر از طرفیه باشد چه در مسئلهٔ تابعیت باشد چه در غیرها مأموریه طرفیه رسیدگی نمایند واگر مطلبی در دستور العمل نوشته نشده باشد باید از ایجا تعلیمات مرکز بخواهند

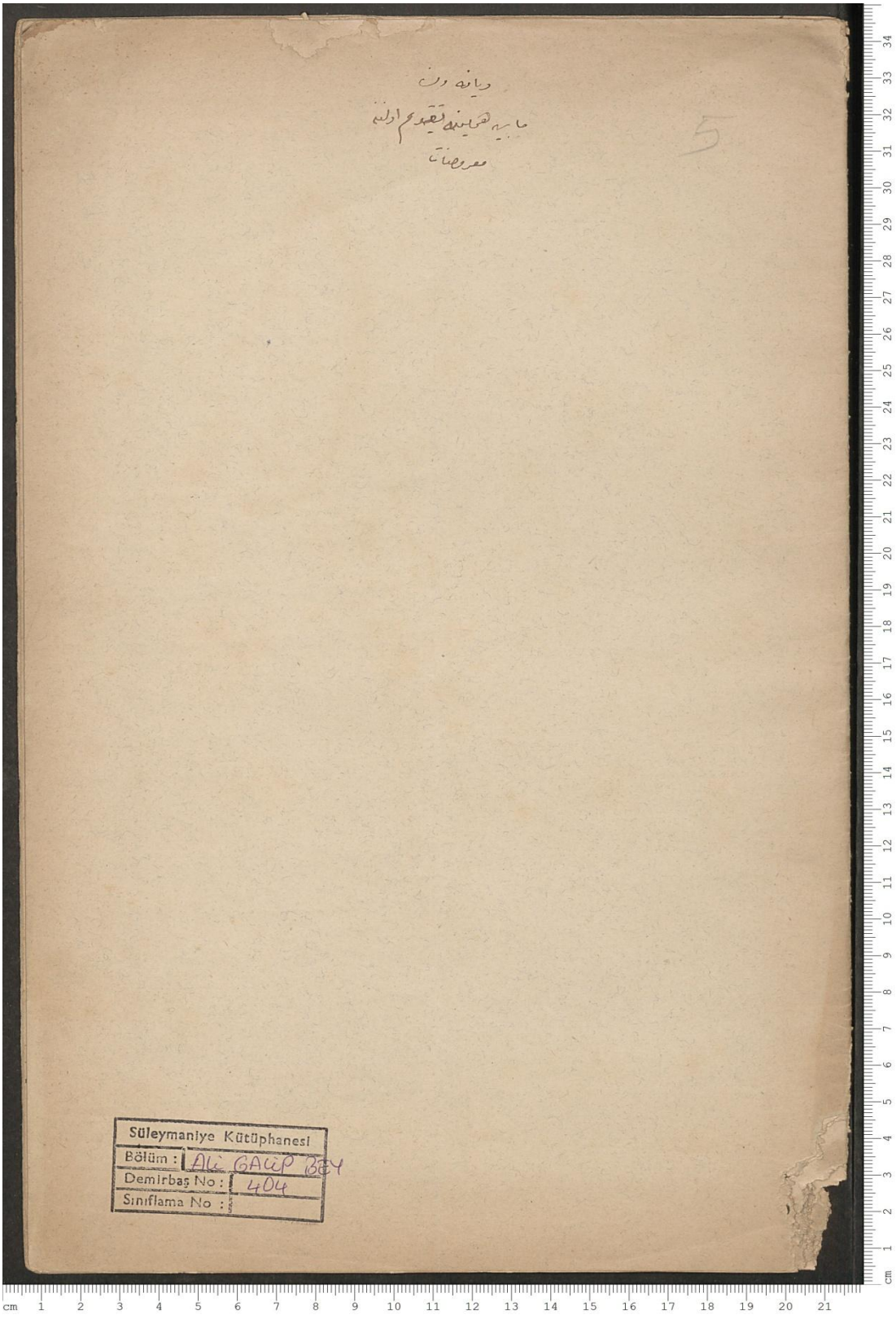
تاسعا مأموریه چنانچه در مقدمهٔ دستور العمل ذکر شده چه وجهه خواهند کرد در هر فقره اختلاف آرا نداشته باشند وایتلاف حاصل کنند واگر فرضاً در مسئله نتوانستند اتفاق کرد وهریك رأی جدا از یکدیگر بیدا کنند آنوقت مخالف رأی هریك مجلس تشکیل آرا مختلفه نوشته ومرکزهای خود شانه خواهند داد تحریراً فی شهر شعبان المعظم سنه ۱۳۱۱

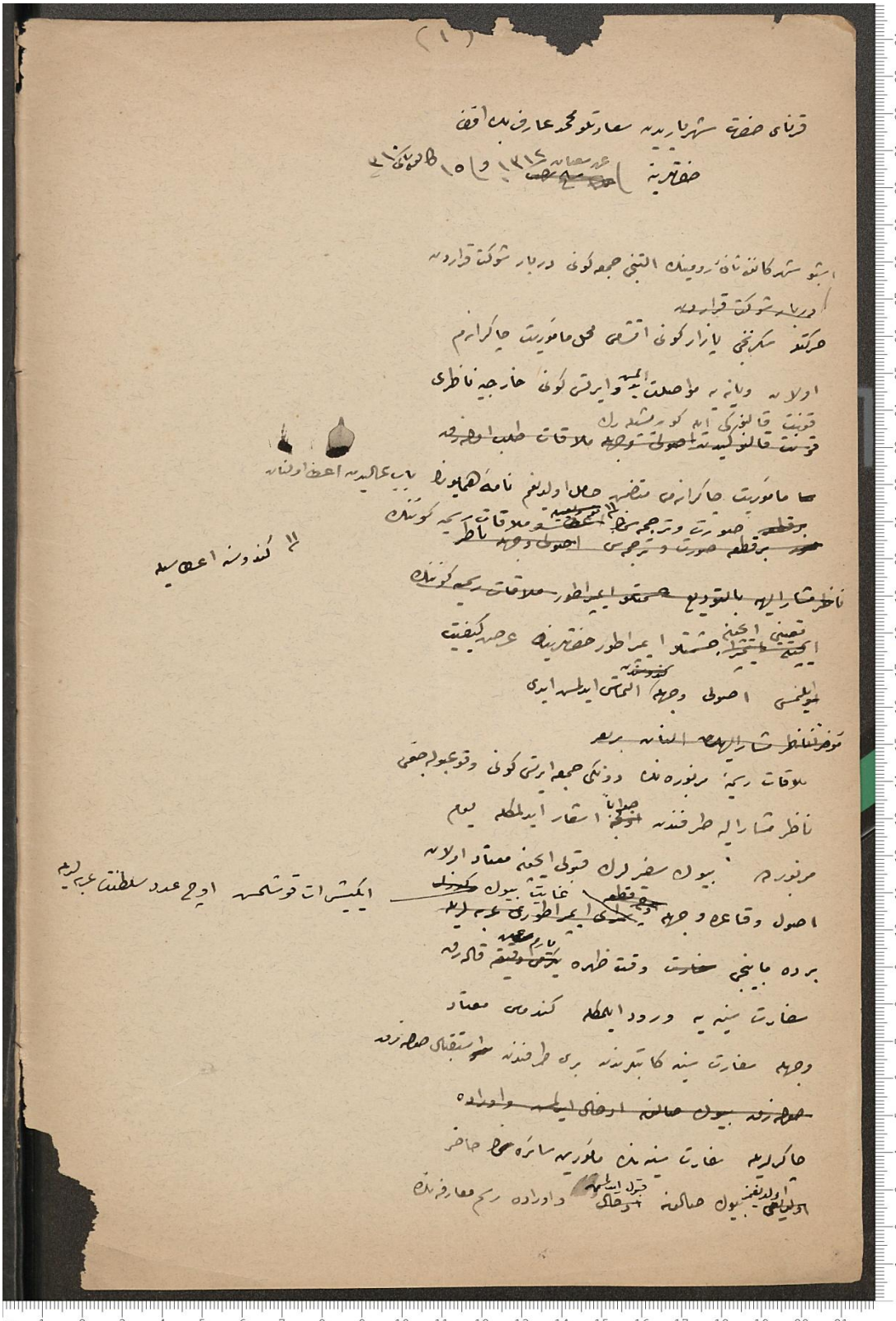
سیه شیخ الاسلامی مدظله العالی طرفدار سیه باسه شهریدی عرض اقدیه یازیلان مذکره حورندر

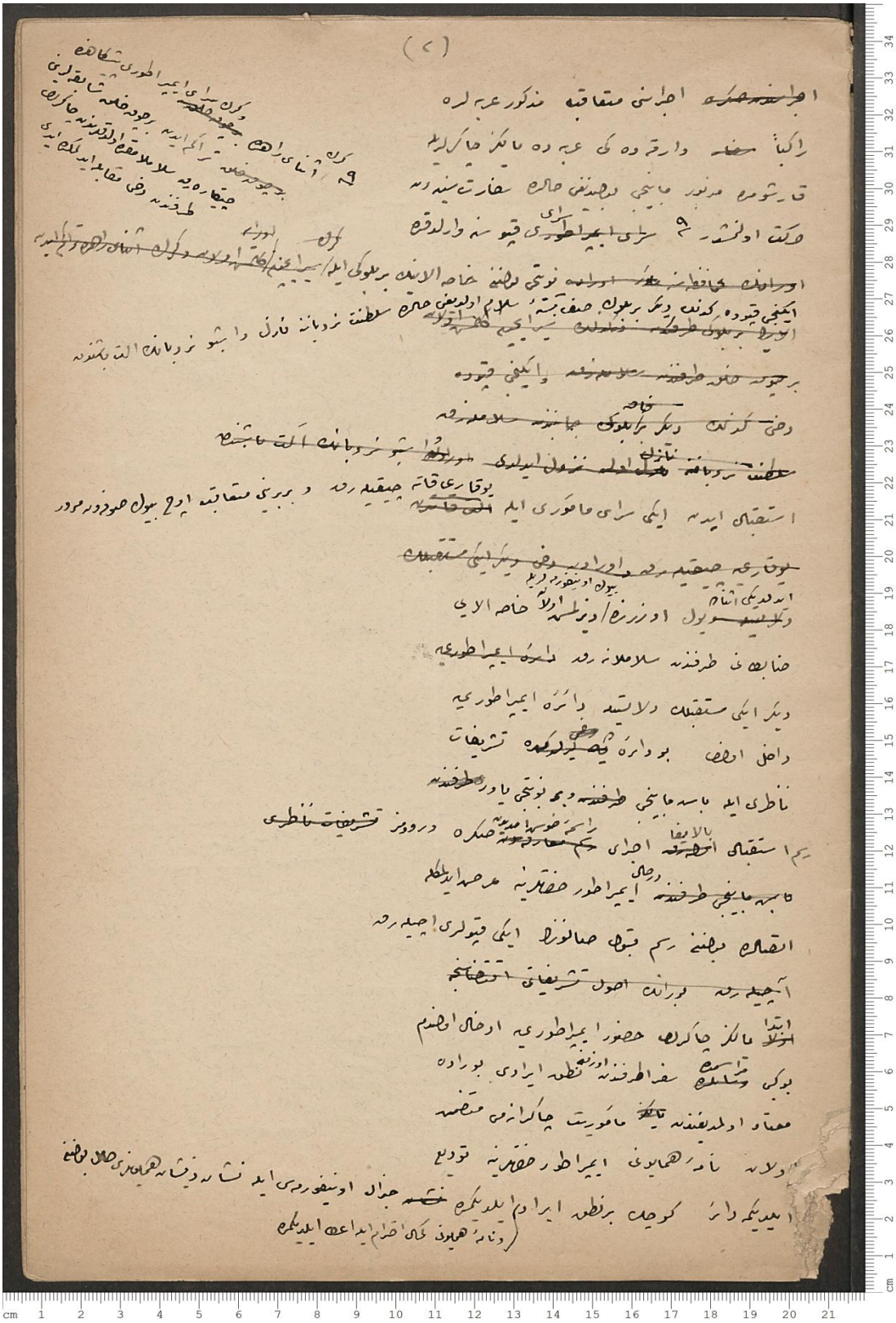
قرارنامه عیت قدیمی قریب همتیاز است واز تبعه دولت جاریه مزاحمت ایراد است خدا تعالی هیچوقت نشیده ایم مدعی تبعیت دولت علیه عثمانی ایدها تعالی باشد درحوزیکه معلوم نمایه از تبعهٔ دولت عثمانیست مزایع ومواقع وجراگاه همتیاز ایمیتوانند بتصرف حقوقه ایاب وذهاب را باجره سکونت بقراعول باید برداز چونکه فرموده بودند رجحت داد ۹ المولی ۱۳۱۱

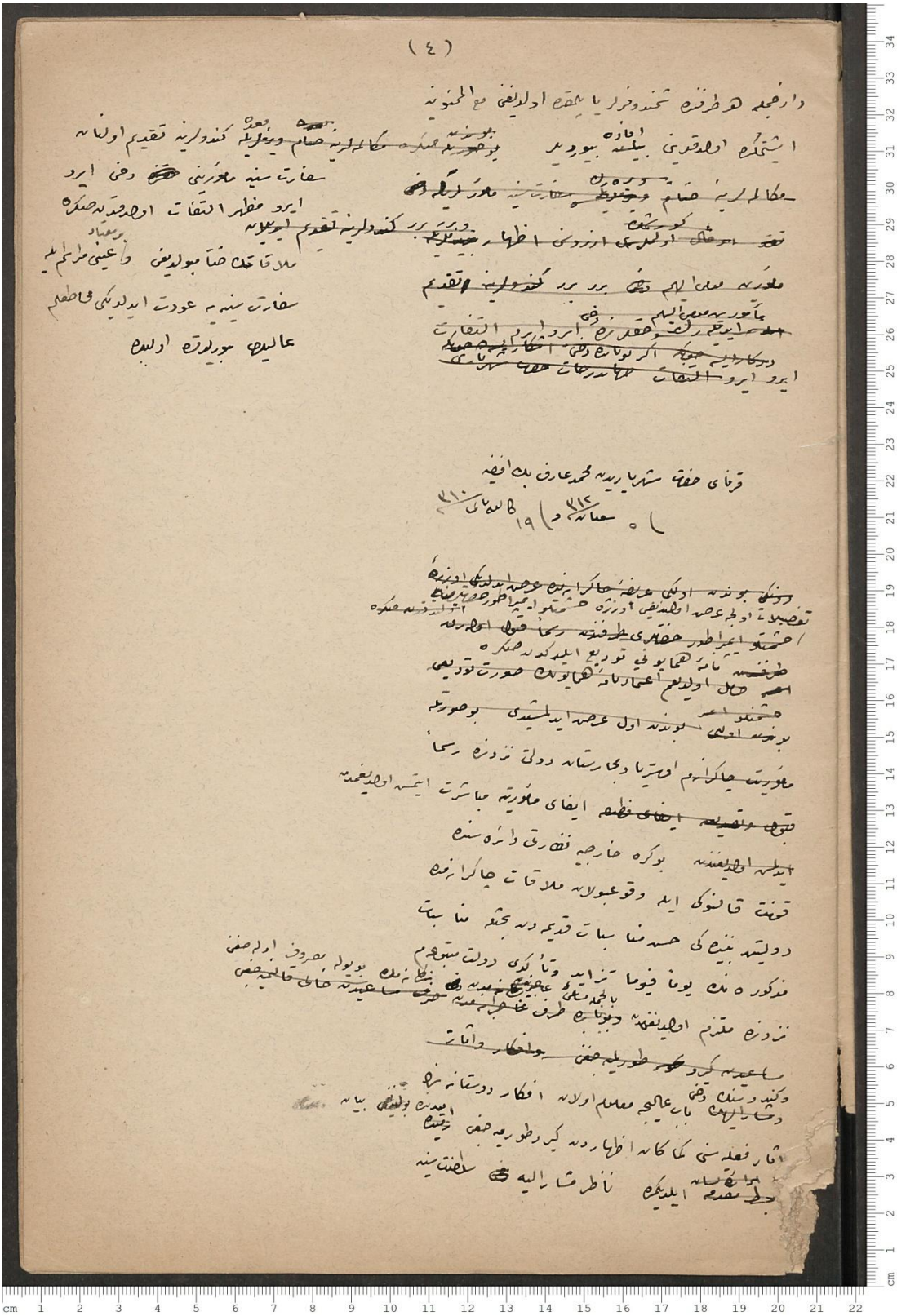
1.7. Viyana’dan Mâbeyn-i Hümayuna Takdim Olunan Maruzat Evrakı

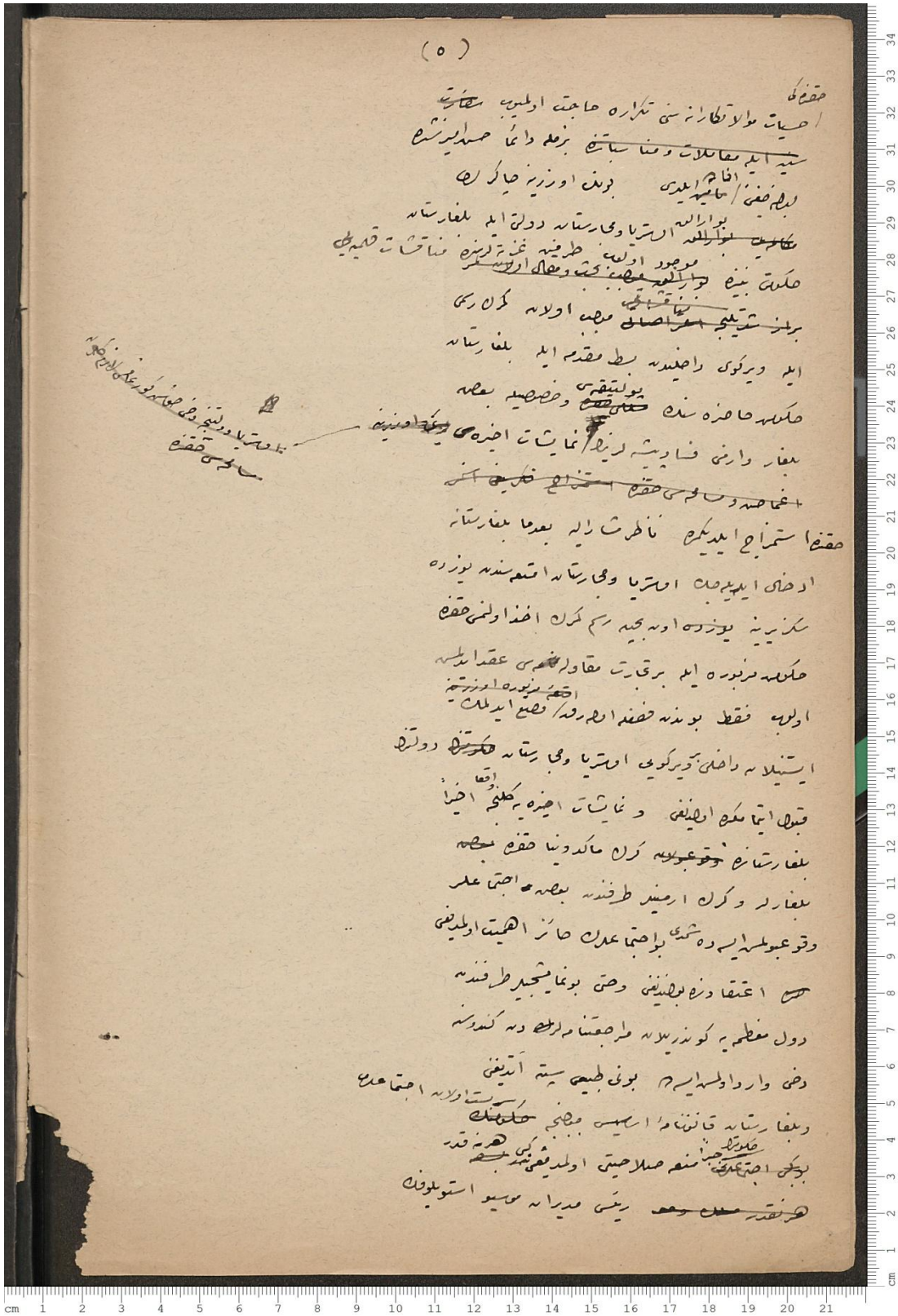

5
Süleymaniye Kütüphanesi
Bölüm : Ali Galip Bey
Demirbaş No : 404
Sınıflama No :

شاه‌زاده حضرتلری کاکا جانلرینه الوده‌دل
کاکا جانم عافیت جع نقیت حضرت
استفسار بیورمغله اوزره دولتلو شوکت قارداشم حرکت
جاکرانم مساعدتیله حضرت عظمتلو
ارزانه بیورلیغی وساطتیله عبد کزک اخذ وتلقی ایلدیکم
اروفه احبابت بیانه حضرت بنیت
امثالو معظم ومفخم ذات شوکتسمات
حضرت بادشاهم کاکا تندرستی وعافیت
دولتلی تلو افتخار جاکرانم عرضه
اوزره اعظم امثالو حضرتلرینک مودت
صمیمیه وعنایات خاصه‌لرینه مبنی عرضه
جانه واضافه ایلدیکم وارز دقوعبولنه افادات
جاکرانم ایله وایراطورمشاراله حضرتلری
اعلیحضرت جوانبخت
جاکرانم عرضه ایلدیکم اولوب مذکور تلو افتخار
حضرتلرینک احوال ایانیه وعالی فرمایشلری
شاهانه ترحمات حاویه‌سنه دائر اولوب
اولوب
اولوب

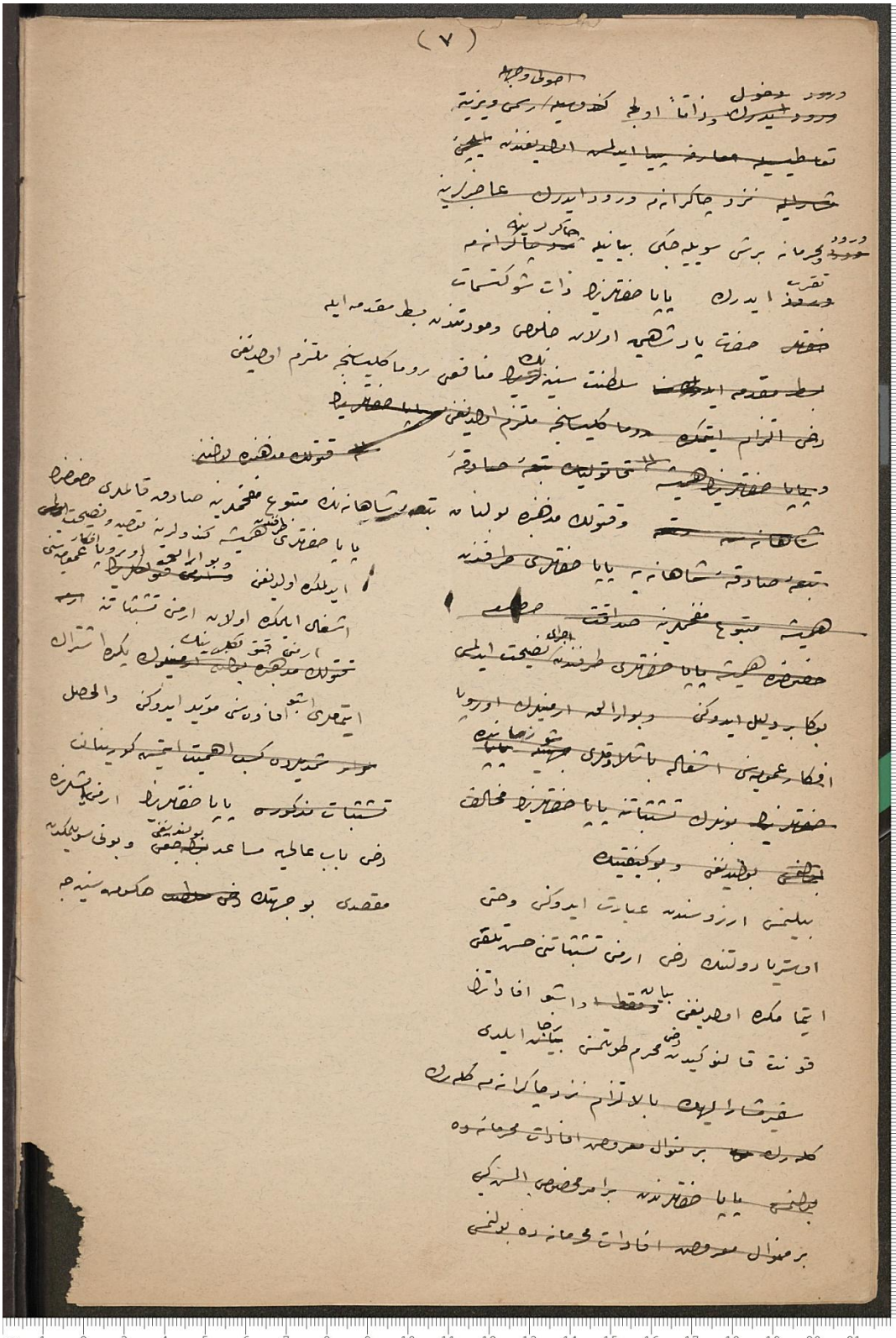

341

مسلک دیپلماتیقه سی معتدل کورنمکدایدم اهالی یعنی دولتلو
استانبول ارده صده مستبدانه حرکت معاملهٔ معلوم اولادیغی موجب
استانبولوف قدر اهالی اوزرینه حکم ونفوذی اولدیغی
و شدتی سببیله تخلیه اولنیغی ایشیدیلدیکه قاراده اوچ فرقه زیاده لی
موقع اقتداری اولدیغی اصل بو مسئله سی زیاده لی
براورم اولیغندن اصل بولندیغه مناسبتسز احوال ظهوری
ملحوظ ایدوکن و هرحالده ماکدونیا ایچون حکمدار
سینه لک غایت مقتضیانه طوراغنی لازم کلدیکن جهتله وکیلمز
ودر سعادت اعتبارایله سفارتلرده وظیفه کومکه تعلیمات ویرلیکن
ویردیکن و بونلر اوزرینه مکالمه موجود اولدیغی
روسیه خارجیه ناظری مسیو دوکریس وفاتنه
عطف ایدلدکده شارلیمان وفاتیله روسیه دولتی
دیپلماتیقه سی وکیلمزک اعتقادنجه بولندیغی وادنی یرینه
یعنی اوصلت اربابندن بریسی انتخاب اولنه جغندن امیدوار
بولندیغنی افاده ایلمسیله وکیلمز شایان عرض
ایدوکی اوزره ناظرمشارالیه طرفندن اعزاز واحترامله
وکیلمز بازار ایرتسی اوقدم ناظرمشارالیه طرفندن اعزاز واحترامله
قبول اولنه جغندن بولندیغی عرض وبیان بیورلمشدر

قره زاده محمد عارف بک افندی سعادتلو ۱۲۱۷ ۱۹ کلمه یای ۱۲۱۰

خارجیه ناظری قونت قالنوکی ایله وقوع بولدیغی
بوکونکی تاریخلو دیکر عریضه سیاکه ازمن عرض اولنمش
اولدیغی اوزره ملاقات ایچون خارجیه نظارتی دائره سنه
تزیدتمی عزیمتله شارلیمان نزدینه بولنمغه دیکر سفرای
حضوره انتظارا مسافر صاحبلرینه بولنمغم آشاده اولدیغه
نه خارجیه یایا ایلچیسی مونشیور آغلیاردی

[illegible] عرضه وبيانه تعديل اولنه

يابا حضرتلرنه بدايت شوكتلو اولوب وكيل ودها سائر

وحاشيه دار ايكنده وبابه ايله بيطه واسطه جاكرلريله

بولده تبليغات فرمان اولنمشدن وجه وبسين

تماشه بولنمشدن وجه وبسين اكلاشيلديكده

حضارده بولنمه مقصد ارض اشكنه ده بابا

حضرتلرنه توسط ايله بيان اولنان عرضه ايدوكي

دار وخاطر قاصر جاكرانه م اولمغله لاجل المعلومات عرضه

كيفيت محاسرت قلمنه اولندي

قرباى حضرت سدبار يده محمد عارف بن احمد

سعادتلو ذاتلرى طالع باى ٢١٠

دونكى كونى سراى ايمپراطوريه اعضا اولنلرنه تدوين اولنان درت كشلك

دعوتنامه جاكرلريله انكلتره واپتاليا سفيرلرى و داينمارقه وبلجيقا

وصربستانه جيزلرى وسراى ايمپراطورى رعاليدنه

بعضيسى حاضر بولنمه ويجهر وعشتلو ايمپراطور

حضرتلرى الى دقيقه ساعت اليده بولنمغله

صالونى باتشريف قدم همايون ايتاليا

وانكلتره ايلچيلرى وبعده جاكرلريله برابر اتفاقى

سوز ايدرك طعام صالونه كيرلمسه وبعد الطعام

ايمپراطور حضرتلرى بيغينيم دائره سنده

دنيلمسه اولوب مدعوينك نزديه بالورود ابتدا

جاكورلرنده بدأ ايدن ايرلنك برو تعديه وطرافه

(۹)

طهران

اهالی مشهدند و درجه رودتند بعضه سوالی ایرانند نه
صدکه سایر مدعیه ایلی وض بر بارجه کورشهای
کورشمه و بر بچه ساعت دوام ایده
کورشمه و دینه مقطع بر بچه ساعت دوام ایشه
اهالینه عرضه دیلی نابع اولدیغم صفت سه الاکر

قرنای صفه شهریاریه بکصدیه بش اوض
۸ سعاله ۲۱۴ و ۲۲ طه نای ۲۱۰

بیته دیه
بوکره / سفارت سینه نامه یه کتیرلیه برطرفدن دردنج بعضه مطوع اوراق ظهوره کلدی
سرلوحه سنه نظر ایدلدکه آرتق

برطرفدن شکل وصورتی ایله اوض مفسدلرینه نشریات
اراده کوندرمکه اهالی قرنی نشریات مضره یه کتیرمه
شایه اهالینه طرفه سه سنه نظر ایدلکه دوض
مفسدلرینه اراده کوندرمکه اهالی قرنی نشریات مضره دیه
اهالینه اکلاشلمغه بلا مطالعه یه طرفنه وضع
ایدیلدکدن رجاء عینیله لفاً تقدیم قیلنمغه
قلمغه اولندی

بیرمی یدیه ۱۱ سعاله ۲۱۴ و ۲۲ طه نای ۲۱۰

سفارت سینه نامه اراده بیکه وض دار اولدیغی
تطه اولنه مضره لفاً تقدیم قیلنمغه
اولندی

346

کلیسانک تزیناتی بیله ساده جه صورتده ایدی

اوراده جیقیلد قدده صکره سابقاً ذکر اولنان

جماعت عثمانیه سی (سینا غوغ) نه غزعت اوقاف

جه اشبو جماعت افرادینه تقریباً یکیوز لیره ایلک ویرلمکده

عمارت اوطه لرینه بعضی اباو اجدادلرندن قالمه

تحفه اشیاء متعلقه اولدقدن صکره سایه عدالتده

غایتوایم حفظ شرفیاریله بوکونه قدر تابعیت

نعمتوزه عثمانیه لرینی محافظه ایتمه واجب ندده جیلوجه متولیه

جیلوجه متولیه ~~و معتمدلرندن~~ جیلوجه متولیه

و معتمدلرینه وضع ایتمه اولمغله بوسایه ده جماعتدی

قدرت قدرت مالکانه سایه سنده کوزل برمعبد

معبد نوکوزه کون بناسی وکون تزیناتی واضحه سی

انشا ایلمشدر که تزیناتی واضحه ی حقیقة

حقیقة حیرتکر عرصه دتوصیفه شایاندر

معبد مذکوره مواصلتمزده جماعت معتمداری برمعتاد

قدیمه سنک عبارت سنه هیئتی قیودنه بالا استقبالا ایکیوز کیشیلرکه (اورغ) دلهایه

بچه ایکیوز کیشیلرکه

معبده دخول اولندقده ذکور واناث بیشوزی

سر بجاوز خلقه بالا ایله اجرای ترعه

باشلانمزدن بیله بالا زدن اجتماع

ایکیوز کیشیلرکه جماعت برم ایکیسی حضوری

اهالی تشکیل ایدرلر

عبارت سنه هیئتی ایله

توجه ایدلمه اولنه محض محض خصوص

توقف اولنه ذکور واناث بیشوزی متجاوز

جماعت افرادی کاملا حاضر ایستادیورلر اقرام اطرافی حاکم

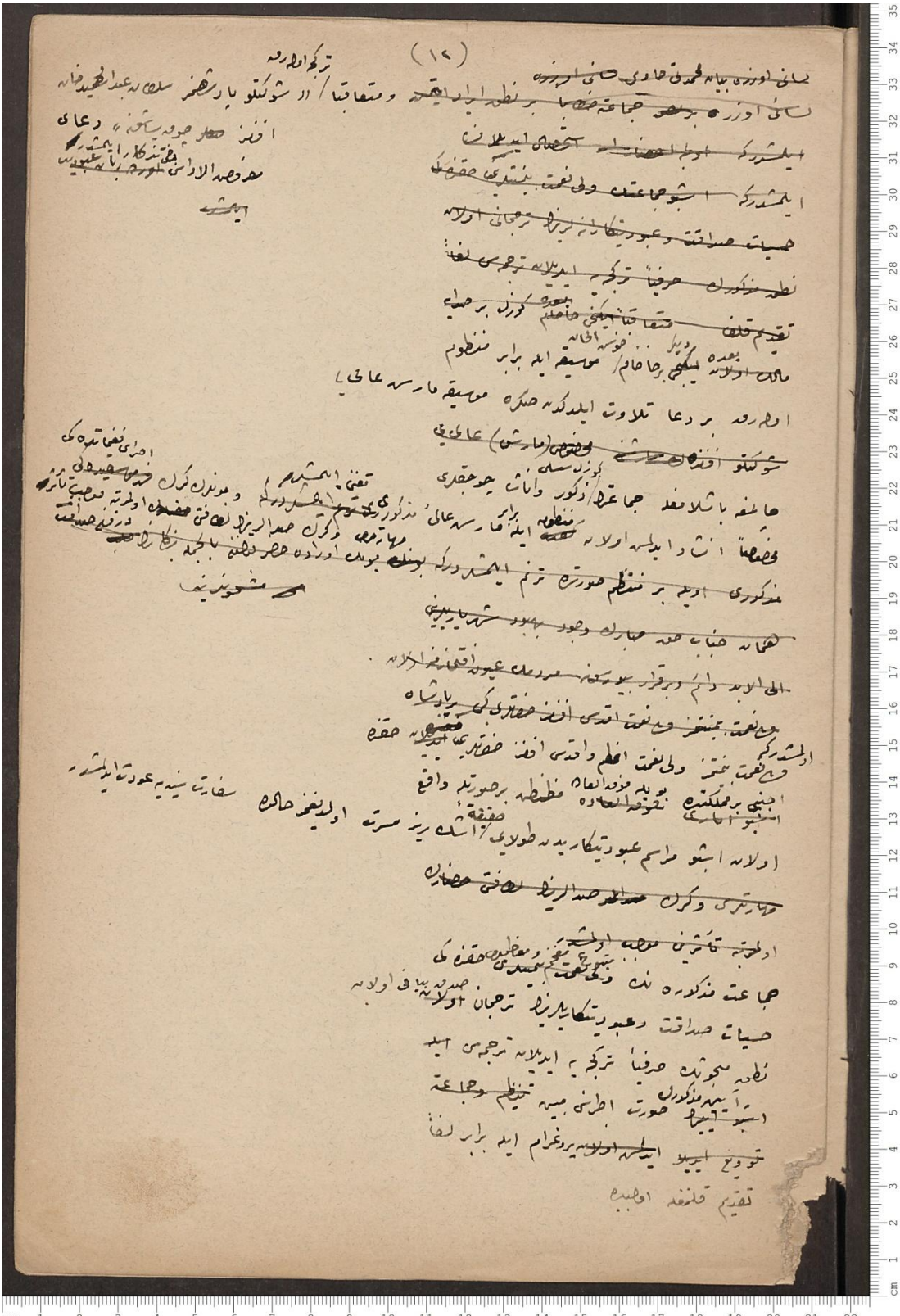
حاضر اولمشلر ضعفه جیقارمه نظم باشلر

حفظ خلافیاتی عراق لسانی اوزره توافر ایام محمود اجلال

اجرای ایله روحانی طوره ایلدکدن صکره جماعت خطابات نظم اولندقدن اسیانیول لسانی اوزره

بوراده کی جماعت مرسومات نظم اولندقدن صکره جماعت خطابات نظم اولندقدن اسیانیول لسانی اوزره

طولای تحدیث نعمتی و دعوات مفروضه حفظ فی نعمت جنتی حاوی بر نطقه ایراد ایتمه

قرنای حقیقت سرمایه‌دار محمد کاظم زاده افندی (۴) سماره ۲۱۲ و ۷ طاش ۲۱۲

"قوریسوندانس دولستا" غزته‌سی صاحبی موسیو

"نوفسکی" بوکره المانیایه سیاحته یرنسی

کوبسارمه و شمدیکی سنه شانسله یرنسی

هوهنلوهه ایله ملاقات ایلدکده صکره دونکی کونه

ویانه‌یه عودت ایتمسه دولایسیله حضرت سلطنت

پناهی ملاقاتی وقتنده المانیا دولتی سلطنت

سنیه حقنده کی افکار دوستانه‌سنی عرض و اظهار

ایلدیکی اخبار جمیله‌سنی جنابکاریه

یازمه‌سنی مبنی جناب ملوکانه

یازمه کتابت جلیله‌سنه معروضه‌لریکی ایکی قطعه مکتوبلریله

عرض ایلدیکی اطلاعات ایله بیرلکده حضور

یرنی بیمارقه "قوریسوندانت" و برلینده "پوست" غزته‌لرینک مندرجاتی

سکی المانیانک ایکی مهم غزته‌سی اولوب سیاسیه

بعض مکالمه‌لرده بولندقلری جهتله

بعضه انکلیز غزته‌لرینه حکومتمزجه اولان نشریات

عرضکارانه ایضاحاتی ایچون مطلوعات سابقه‌لریله

کوندریلدیکی مخابراتک قبول و نشریه بوغزته‌لرک

موافقتی استحصال ایلدیکی و نوکلر ایکی غزته المانیانک

پک معتبر و مستقل مقالرندن اولدقلری ایچون بوکا

مقابل ایچی رضی قبول ایتدکلری و بوخصوصک

وقتنده ایچون شوکتو افنده اولیه‌لریدن

وصداقتی جریده ایفا ایلدیکی و بنا‌علیه فوکلر ایکی

غزته‌لرینک بوکره المانیایه سیاحته یرنسی

کوبسارمه و شمدیکی سنه شانسله یرنسی

هوهنلوهه ایله ملاقات ایلدکده صکره دونکی کونه

ویانه‌یه عودت ایتمسه دولایسیله حضرت سلطنت

پناهی ملاقاتی وقتنده المانیا دولتی سلطنت

سنیه حقنده کی افکار دوستانه‌سنی عرض و اظهار

ایلدیکی اخبار جمیله‌سنی جنابکاریه

یازمه‌سنی مبنی جناب ملوکانه

یازمه کتابت جلیله‌سنه معروضه‌لریکی ایکی قطعه مکتوبلریله

عرض ایلدیکی اطلاعات ایله بیرلکده حضور

یرنی بیمارقه "قوریسوندانت" و برلینده "پوست" غزته‌لرینک مندرجاتی

سکی المانیانک ایکی مهم غزته‌سی اولوب سیاسیه

بعض مکالمه‌لرده بولندقلری جهتله

بعضه انکلیز غزته‌لرینه حکومتمزجه اولان نشریات

عرضکارانه ایضاحاتی ایچون مطلوعات سابقه‌لریله

کوندریلدیکی مخابراتک قبول و نشریه بوغزته‌لرک

موافقتی استحصال ایلدیکی و نوکلر ایکی غزته المانیانک

پک معتبر و مستقل مقالرندن اولدقلری ایچون بوکا

مقابل ایچی رضی قبول ایتدکلری و بوخصوصک

وقتنده ایچون شوکتو افنده اولیه‌لریدن

وصداقتی جریده ایفا ایلدیکی و بنا‌علیه فوکلر ایکی

غزته وكذه وسفن بودفه المانيا يه وقوعبولانه
سياحتنده بالا ستفاده ايضا شوكتلو افندم اولوب
عبوديت و صداقت كاملرين حسيه بويله بر خدمتي وطن
ايفا ده كيرو طورديغن وبا يعه بوغزته ده باغ عالميه
كوندريلدجك تحريرات ومكاتبات كندسنك اداره ايتدكي
قلمه يه يصه ده محرر اولدقدن كتابه نامه ارسالي
ايچنه مطبوعات خارجيه مديريتنه امر ولمين افاده ايلدي
بعده مومي اليه ارسيده ده كي قيودلن كلسك وقعه سنده
بحث اچيلرك درسعادت اخبار خارجيه مديريتنه مذكور
بردوستمز الديغن مكتوبه نظراً بوباب مذكور اخبارده
حقنده اولديغن وفراغتمز سيغدرلمجك بر صورتده
بيان ايدوب وارديغن وباب عالميه سفارت اجنبيه قارشو
يك مساعدتكارانه حركت ايديكي و بوكادر غزته سيد
بر تشكر نامه ويلمكن و اندن صكره بغارستانه كيدوب وطن
نقل كلام ايدرك اوردبا اداره صاحبنه بوادعه
بغارستانه حقنده برمكتوب اراجيف نشر واعلانه
ايدلكدن اولوب جلب حصر حاصلكه بغارستانه مدرجاتي
حاضره سنده بن طرفمدن اعطا اولنين افاده يه مكتوب
جايكرينه بالاده ذكر اولنان وجهيله وطن غزته سيد اعلانه ايدلمكن
اخباريه ايتمه و في الحقيقه مذكور غزته نك روسه
اقليم جيقانه نشر سنك بوايكي ماده يه دائر كوريلانه بندلر
تحرير اتارت ايدرك لفاً تقديم قلنمه
اولغه اولدي

(١٥)

قرارداد بکر مابین افغانستان و [illegible] سنه ١٣٠٤ و ١٩٢٦ میلادی

بوکره دفتر تامین علاقه روسیه و روساء تسعه اولاد ارض

فارغه تی لف تقدیم پیشگاه عالیدر

قلمفه ادبیه

قرارداد عارض بکر مابین افغانستان و [illegible] سنه ١٣٠٤ و ١٩٢٦ میلادی

معلم علیه اطریش اوغنده

دولتی

بوکره روسیه خارجه نظارتنه تعهد ایلمه اولان دولت

معلم علیه اطریش اوزره روسیه دولتی دیکر بعضی ادبیه کندوه برلشمه تحویل معلومات ایلمه اولان پرنس لوبانوفدن

مشار الیهانی ویا بعضی پرنس لوبانوفدن معلومات مذکوره یی استحصال

بوکره اصلا دولت مشار الیها خارجه نظارتنه تابعیتی

مذکوره یی استحصال طرزلری اوستریا مطبوعاتی طرفندن

نشر ایلمه سنه تقف ایدیلمکی مثلو قوشت قانونی ایله

بوکره وقوعبولان ملاقات جاکارنده مشار الیه پرنس لوبانوفدن

تالیفاتنه بحث ایلدیکده معلومات مذکوره یی اتخاذ ایلدیکی

بحث ایلدیکده بوندن اوستریا و مجارستان دولتلرنک

نشریاتی حال ایدیکی بالمناسبه استمزاج ایدیلمکله قوشت قانونک

قوشت قانونی بویله موقتی بالسبابه

بویله دفتر افکار معقولانه و سالمت جویانه سی

معلم اولان ویانه یی برحسد شهرت براقمه

پرنس لوبانوفک روسیه خارجیه نظارتنه یقین الیوم

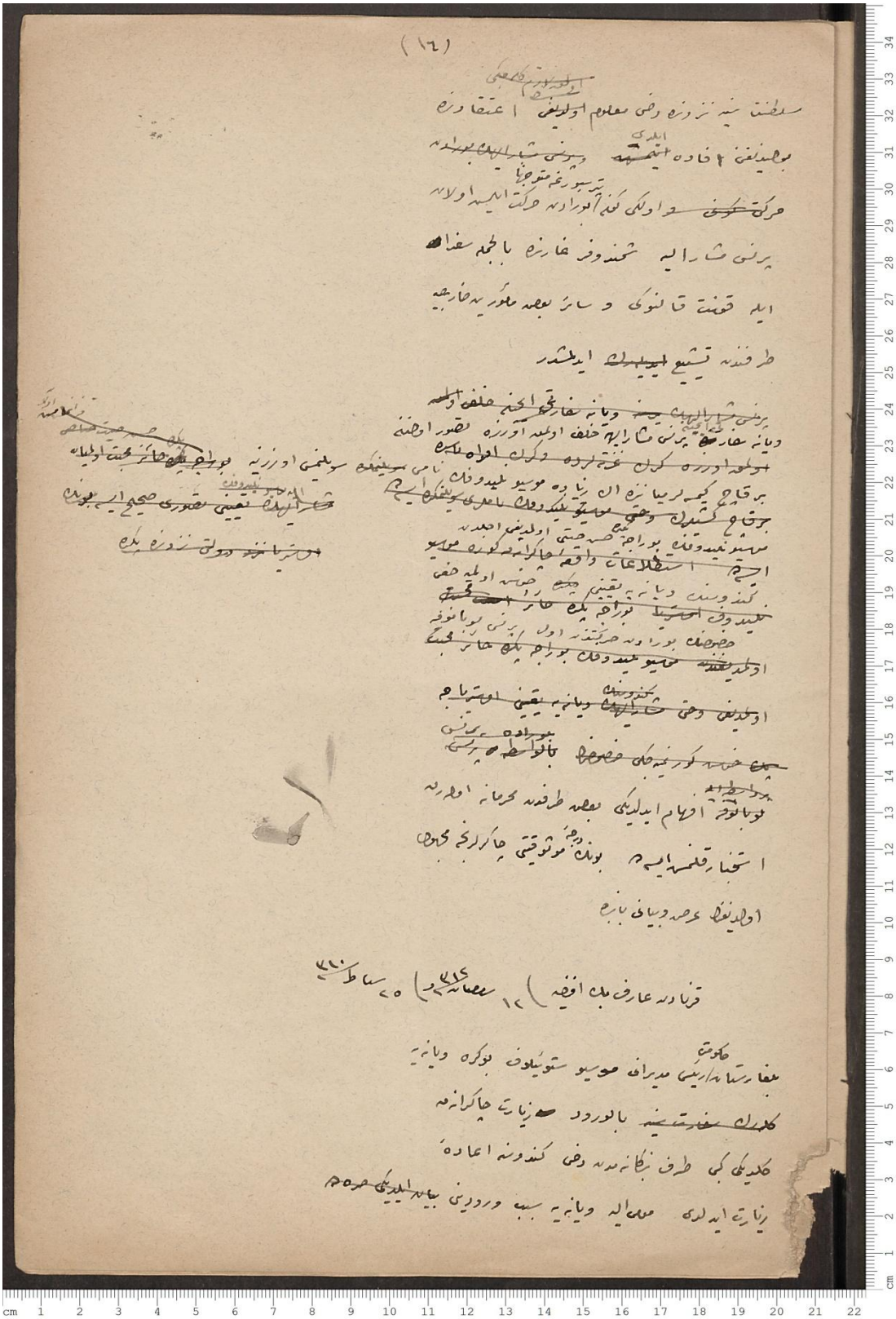
براتخاب اولدیغی وتاریخه هنوز کنج و تجربه سز

بولنمغی روسیه ایچون طوری صفدیه البته رأی

ومعلومات معقولانه [illegible] عضده حالی

قابلیت صفدیه بولنمغی وذاتا پرنس مشار الیه

در سعادت سفارتنده بولندیغی آنلرده خصائل ممدوحه سی

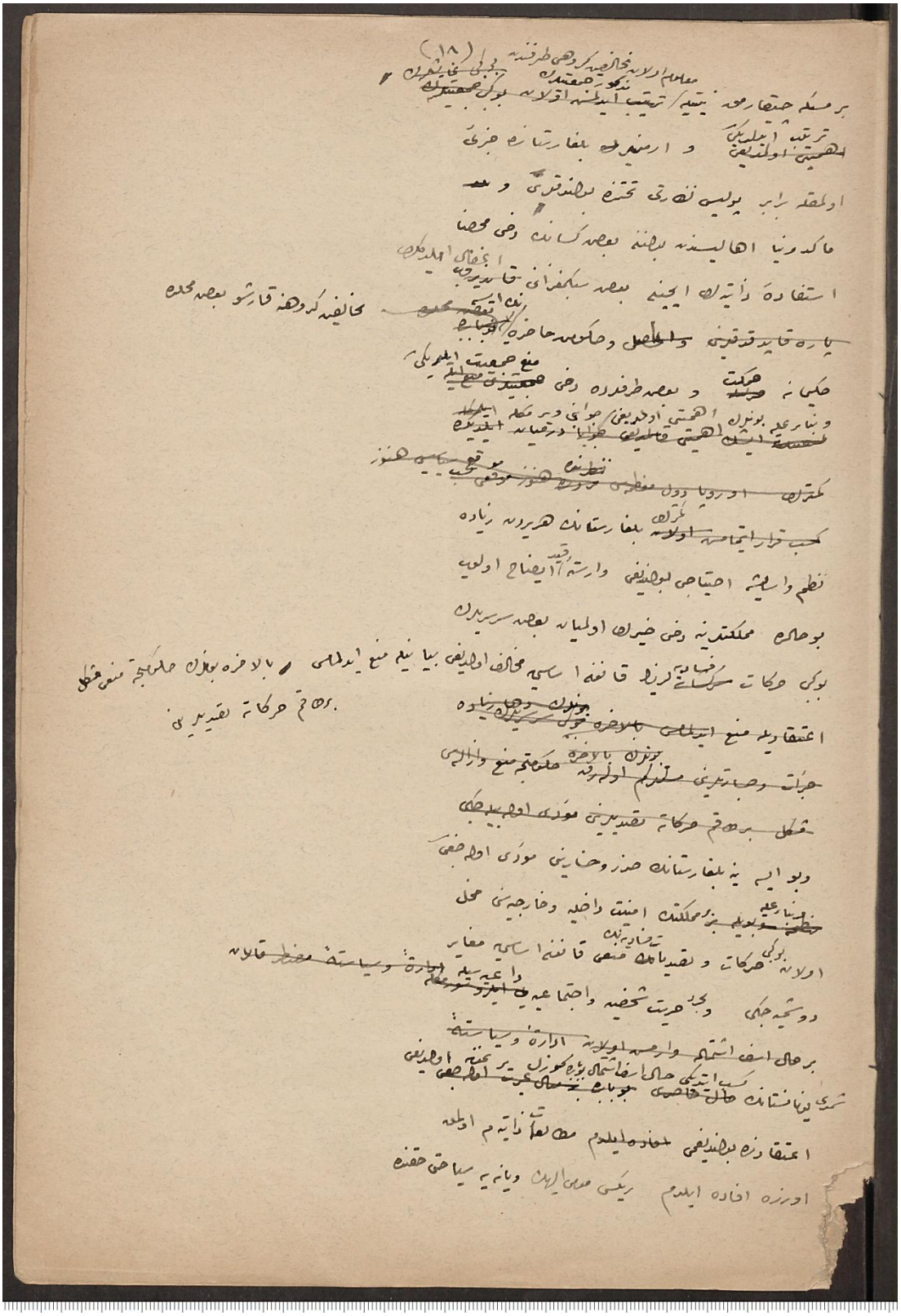
اخیراً بلغارستان حکومتی طرفندن اتخاذ اولنان وضع
ایدیلمه اولان رسوم واخیره دائر طولایی اعتراضاً مجارستان
حکومتی ایله تحدث ایدن اختلاف حل وفصل مقصدیله
عطف ایله بوباب حکومت سنیه نک رفع معاونت
ومساعدتی وبو حقوقی استرداع ایدیکی بیان ایلمشدر

~~صدره مختلف فیه اولان مواردی تفصیل~~

~~مختلف فیه اولان دائما تحریرده رفع کوریلمه~~

~~اولان مواردی تفصیل~~

ایمدی اوزرینه چاکرلی سفارت سنیه نک بلغارستانه
حقانی افکار ومنیات خیرخواهانه ومصالحه
متبوع معظم ومفخم حکومتلو پادشاهلرینه افندیمزک
الطاف وعنایات مالانهایه ومساعدات عالیجنابانه سی
~~هرکس برصورتله آثاری مشهود عیوبه کوره کوره~~
آثار عاطفت وآثاری هرکس برصورتله مشهود عیوبه نک
عیوبه نظرت اولنوب حالبوکه بلغارستانه حکومتجه
بوقدر عنایات قارشو ~~تحیت نعمت امنیت~~ لازم
لازم شکرانیتی وظیفه تابعیتی لایقیله وجهله ایفا ایلمکله
اولدیغی اعتقادنه بولندیغی وشاهد گیردوه بعضه سرسریلک بلغارلرک
حرکات سرسریانه حرکات ~~مضره~~ علنیه مفسدکارانه سی
منع ایدلدیکی جهتله اخاره ایدیکی رئیس معاونی ایله حکومت حاضره یی یا معاونته مجبور ایلمیوب یاخود فاقد
بولمکی غایه سنده اهمیتی اولدیغی ~~وحالبوکه~~ دیوبنه
معلوم اولان مخالفه کروهی طرفندن حکومت حاضره یی
یاقندیرمق ایچون معاونته ایجبیدی وباخود جبراً قانونی
اساسی مبانیه مجاز اولان بوکی صعبتلری جراً ~~عمله~~
مجبور ایمدی کی ایکی صورتده مضر اولان برمکه سودایدی

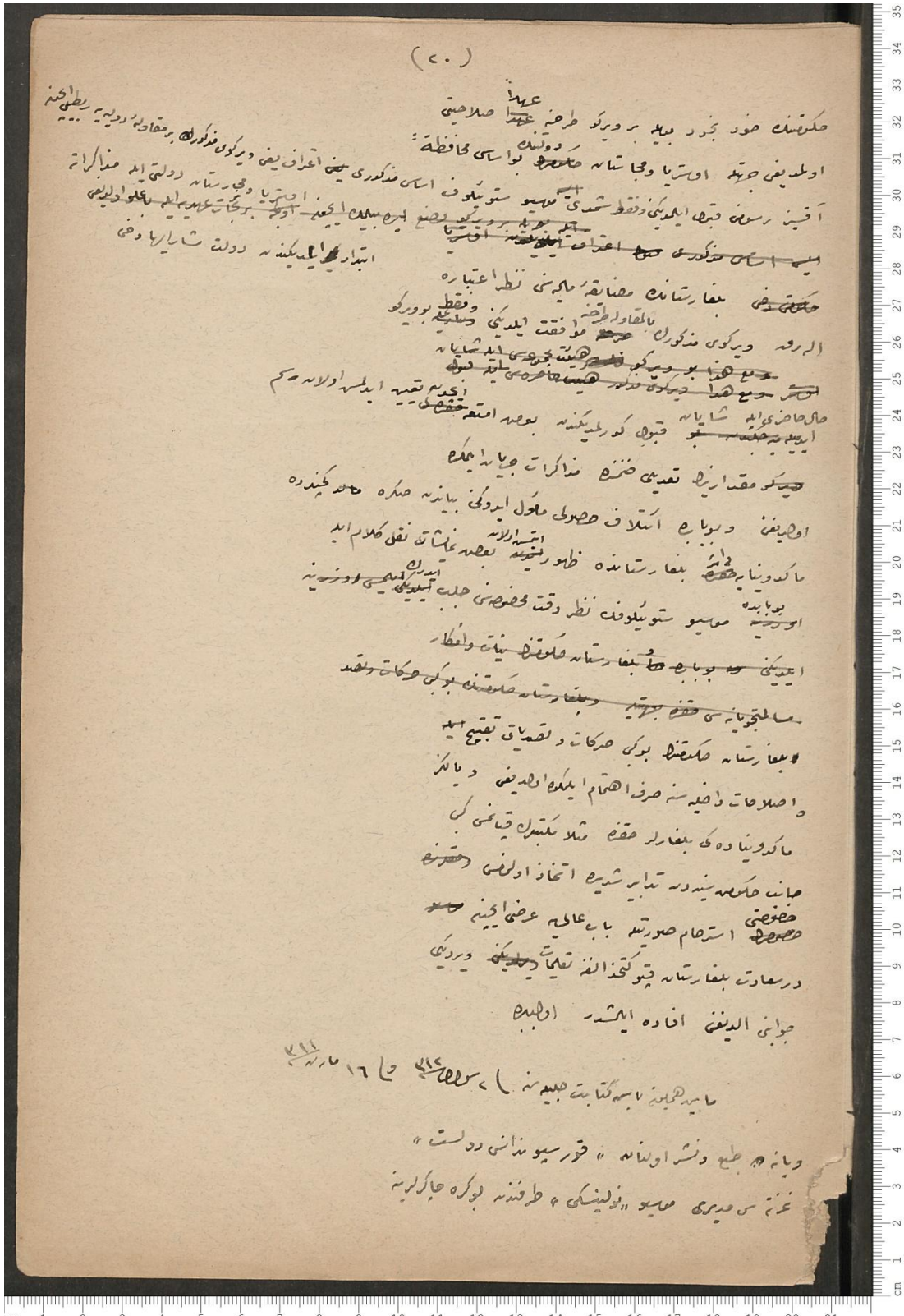

روایات مختلفه دوراننده ایکی اولوب ازجمله معلم ایلچی بورایه
کلیشی روسیه دولتنه تقرب ایچون پرنس لوبانوف ایله
رئیس سفارت ایله
کورشمك مقصدنه متعلق اولدیغی اشاعه ایلمسیله بونی تمدید صحیح برحال مشهود اولدیغی کبی / بالاده
~~حتی ایچون~~ پرنس شارایله کورشدیکی کبی
عرصه اولنان رسومات مفصله سنده طولایی حقیقه
اوسترپا خارجیه نظارتی ایله مذاکراته بولنمق ایدوکی وشو قدرکه سفارتخانه حکومتنه پرنس فرونسازك
~~فوق العاده~~ حقیقی
~~حکومتی~~ واقعا سفارتخانه حکومتی
~~حکومتی~~ پرنس فرونسازك
تصدیق حضوری روسیه کیندن روسیه دولتی نزدنده بالواسطه اولمسی تشبثات ایلمسیله موفقیت اولدیغی اخبار
قدیمی محاط علم عالیلرینه
بیورلدیغی اولمسیله

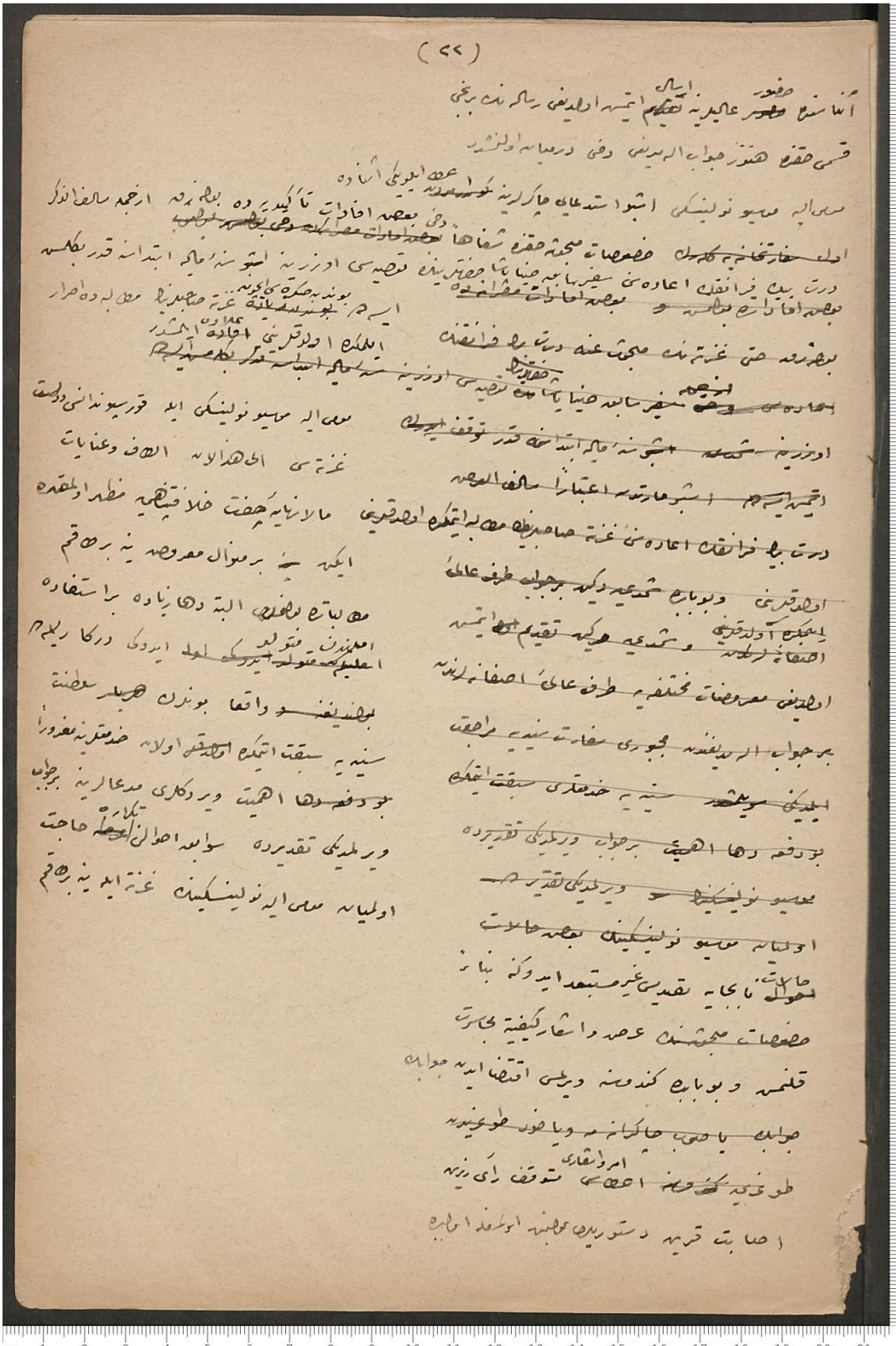
قرائنده محمد عارف بن الحاج حقی

۲۱۱ عارفه
۲۱۷ بصاله ۱۰

سفارتخانه رئیسی میرزای موسیو ستویلوفك دیانتی
مواصلتی صیدیکی زیارتی ایچون جاکرینه ایتدیکی زیارتی
آنا سنی جریانیه ایدنه مکالمه (بو نسخه اولان ۲۱۷ بصاله)
عریضه کتابنی عرصه واسعه قلمیدی استطلاعات
اخیره نظراً صدارت عظمی آقسنه یازیلمندنه طولایی
اوسترپا حکومتی ایله مبادرت ایدیکی مذاکرات
برحسب نتیجه ایصالی مأمول ایدوکی استطلاعات
اخیره اقتضا سنده اولمغله بو دفعه قونتی قانونوکی ایله
وقوعبولنه ملاقاتی / آنا سنی سفارتخانه جاکرلرینه بوبابده بالمشافه
استمزاج کیفیت ایچون ایدیکی شارایله سفارتخانه

خط با اعجاز افغنی برقطعه استدعا صورت
لفاً تقدیم حضور عاکیری قلف معلوم شده
معلوم معالیدانم داوریم بیورید حضی اورزه
معلی ایلهان یکه شه دربار شوکت قراره وقوع
آماده ~~شده~~ خدمات حضوریه ایچون لفا
معلی ایلهان یکه شه دربار شوکت قراره وقوع غرتشه
طرف اشرف حضرت خلد قسطنطنیه جنابات حضوریه مقابل کندوسنه
مقابل ستمه یا اوتوز پرا احسه بوقدیس اورزه
مقابل ~~ایلهان~~ وعنایات بیورلسه ~~ایلهان~~ ایلهان
مذکور غرتلرنک تحضیصات سنیه سی اولدیغی اورزه
بیان فرانقده درت بین فرانق قطع ایدلدیکی
وفقط بونی غرتلرنک صاحبلرینه قبول ایتدیکلری
استعلامی اورزه معاف الذکر درت بین فرانق تلار تحضیص ایچون کندوسی دکرن سنف چاکری ضیا
یاش حضرتلری طرفنه بالدفعات مقام جلیل
~~اعاده سی ایچون بالدفعات~~ مقام جلیل
دستوریه مراجعت ایلدیکی ~~ایسه~~ کیفیتی
~~حضور~~ بیانیله هندز بیان اولنان شروط صدور
ایتدیکی حضرتلرنه ومذکور غرتلرنک سلامت سنه ~~ایتدیکی~~ اتمامی
اوهدیغی حضرتلرنه بحث مسئول واقعه اعاقی ~~اعاقی~~ اعاقی ازبرنجی ~~اعاقی~~ آخرجم اولندیغنده ~~حضرتلری~~
اولنه واندیه بقه مبیو نولینلنک ~~حضرتلری~~
ماه وجم ایرتسی ~~ایرتسی~~ درسعادتده درت ماه اقامتی اثنا سنده ضبط چاشنیگیر ایچون کندوسنه
اقامتی اثنا سنده ~~کندوسنه~~ ~~براقیجی~~ ضبط چاشنیگیر
~~ایچون کندوسنه~~ براقیجی ویریلدیکی وقت ~~ساکنه~~
اولدیغی اوتل اجرتی بیدولتدن میقاطع پاشا حضرتلری
طرفندن مصارفات ایلدیکی بیانیله واصل
بقه معاهدات عتیقه اورزه یازیلمیوب یکه ~~فانه~~ قبول
خاکپای شوکت اقتوای حضرتلرینه عرضه وتقدیم اطاعه کچه فانه ضبط

358

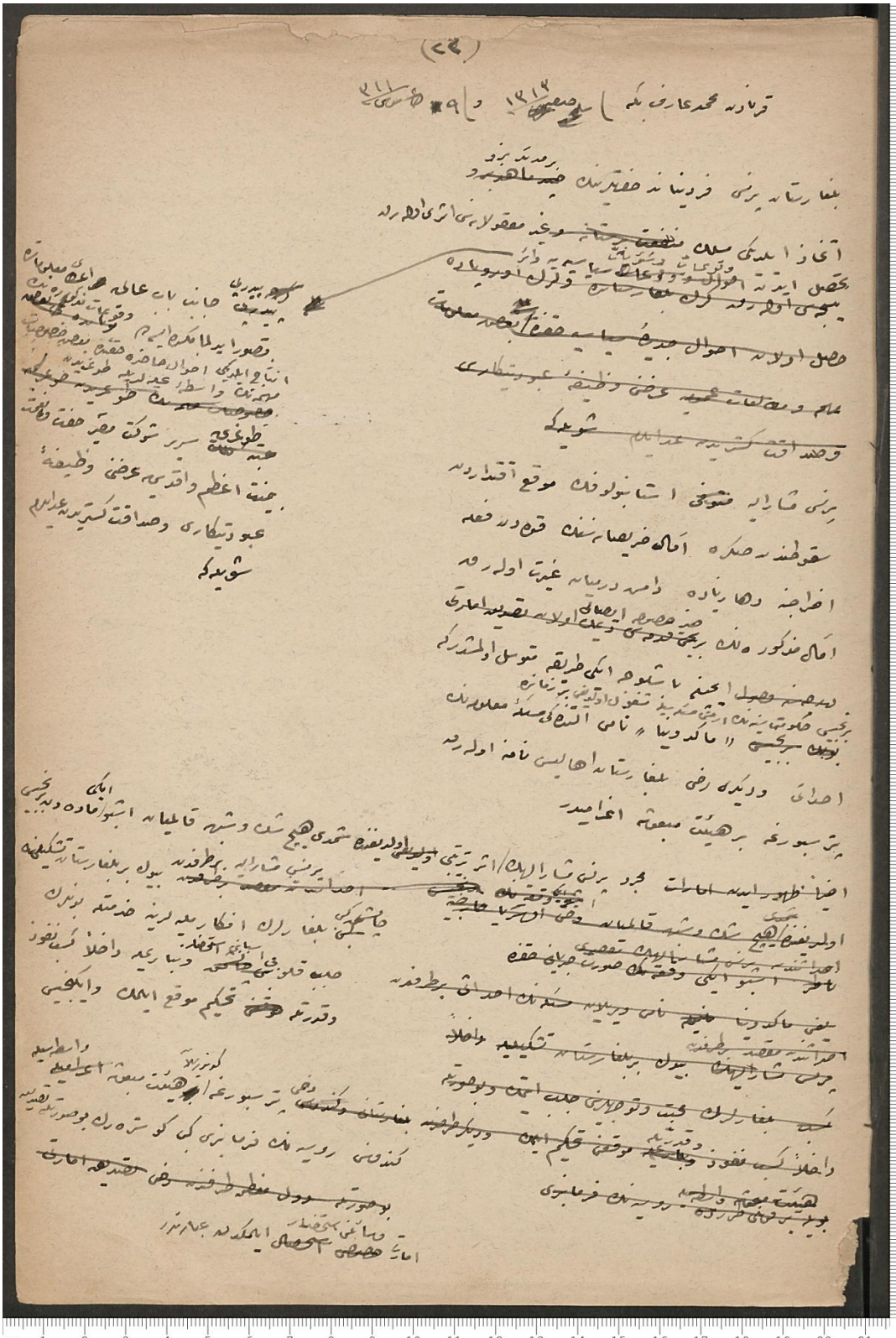
مابیه تحقیق با سه کتاب جلیه ۱۲ محرم ۱۲۱۴ و ۱۲ تموز ۱۲۱۱

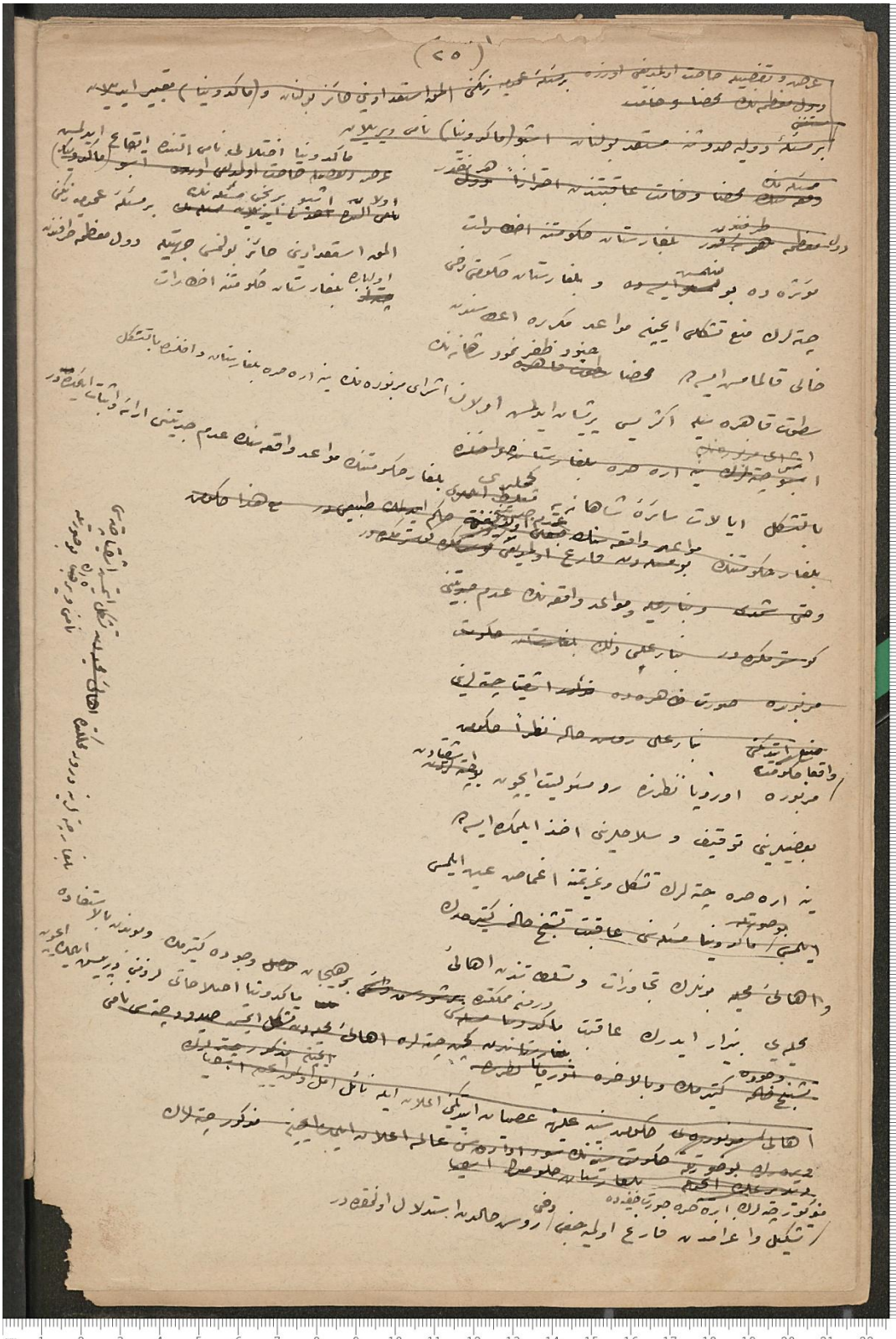
مجارک رسید و از مرحمت تو دیع ایلک اورزه
۱۶ محرم ۱۲۱۴ تاریخلو ارزانه عمالک اصفهانه ارسال
ارسال سعی نفاذ شیار بیورلدیکه تحریرات مطروحه
افندی حضرتلرینه بالاتصال بوکره استفسار کندوسنده
وارد اولدقده مطروحات اطوبا تقدیم حضور سامیلری
قلمغه اولنمدی

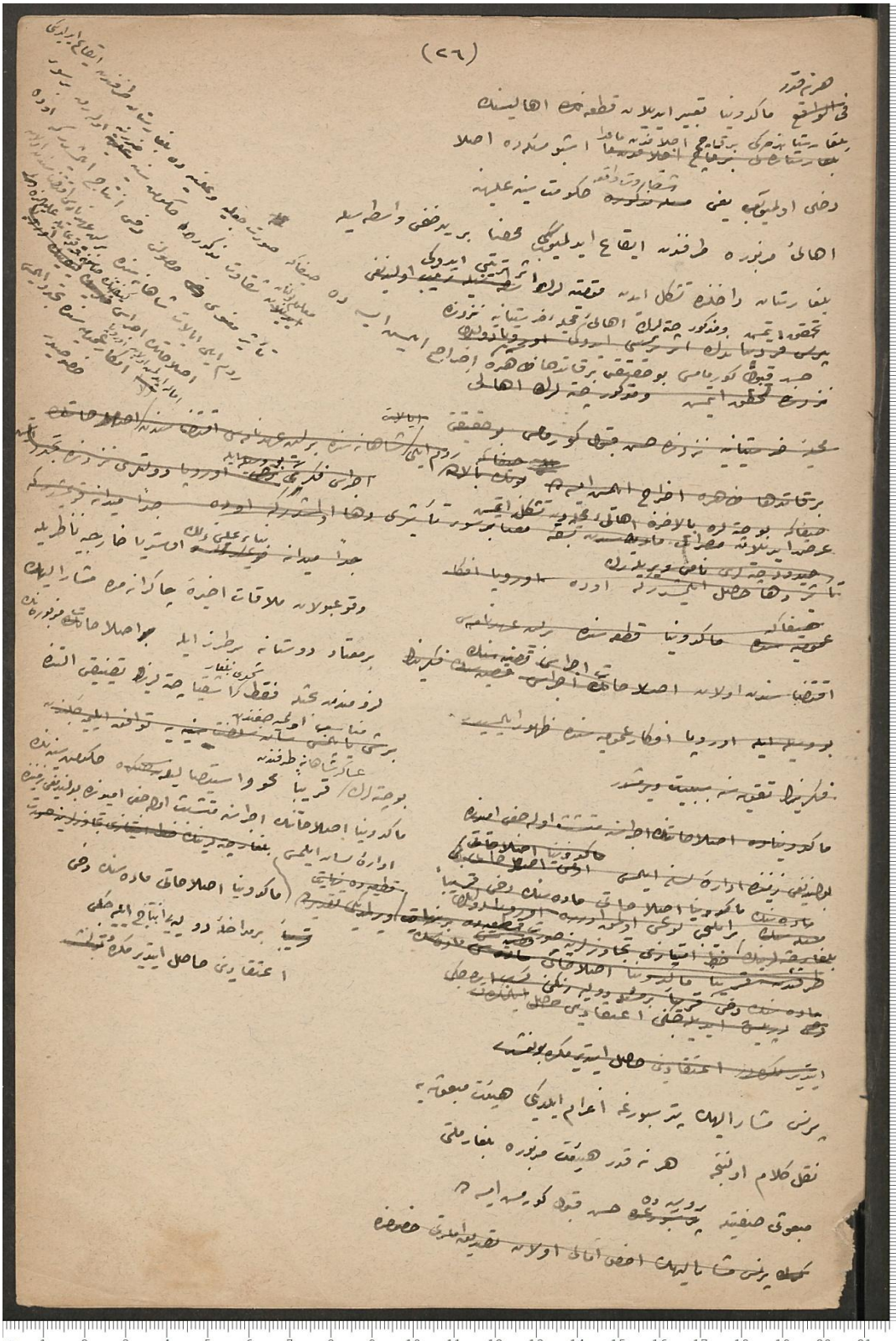
قرانده عارض بکه ۱۲ صفر ۱۲۱۴ و ۲۷ تموز ۱۲۱۱

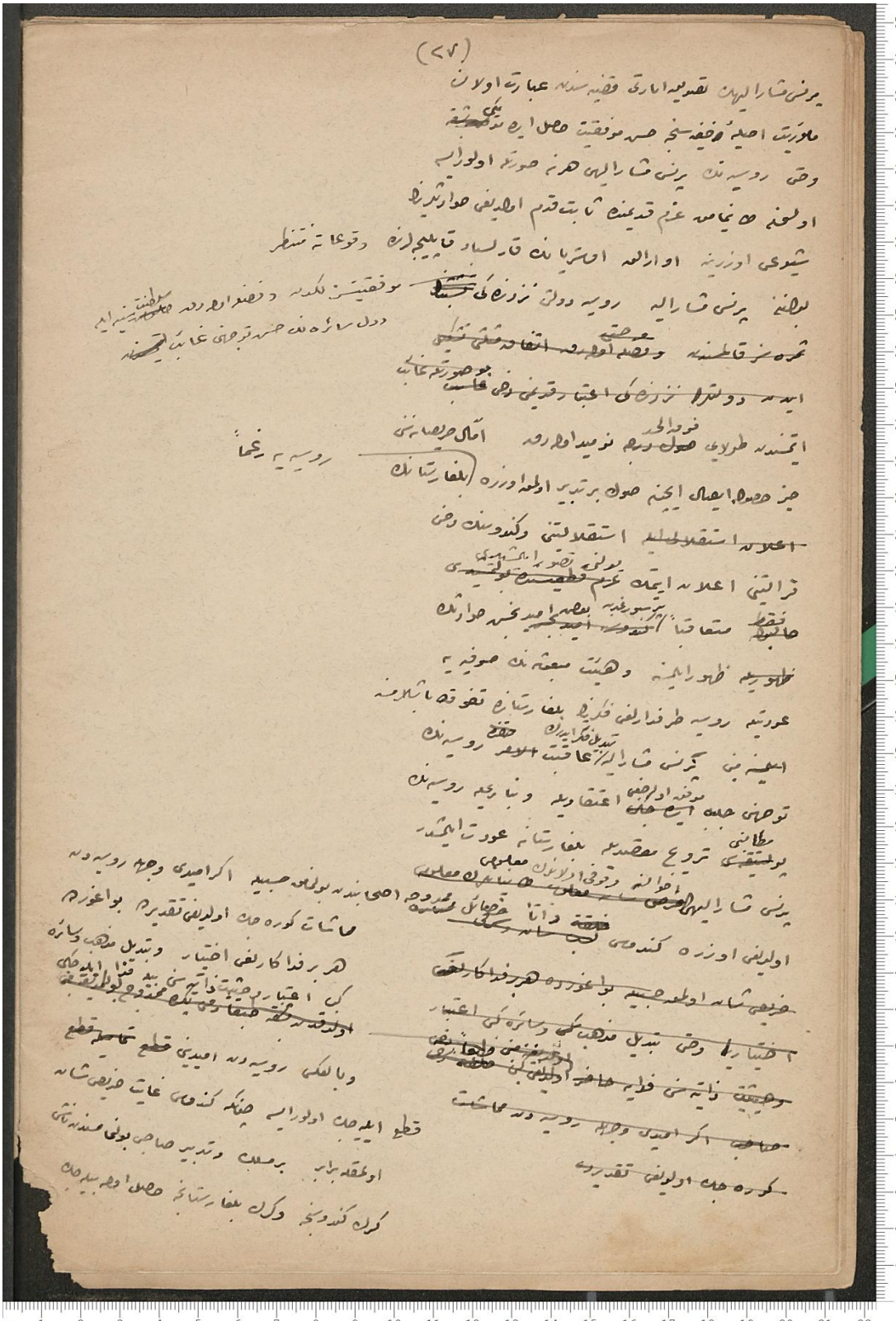
دیانه کتابجیلرینه برنسخه مصنف رسالکه ویرلدیکی بوکره اکثار
اولنمسی اورزه درحال مذکور کتابجیلرک بدلرینه یورلرک
رسائل مرقومه دن نقدر وارایسه ایشبو ایلسمه تحریر
ایدلمسی وبقیه ماوقی رسائل مرقومه
رسالهٔ مرقومه جلب ایلسه وبوفق عنوانه دیارسائرکی
محل طبعه نظراً جلبه منفعت ذاتیه ایچون جمعاً ارسن
عشره سنک اثر خانه سنه ضبطلرینه سن اولدیغی اکلاشیلمغله
بلا تعلل نفاذ تقدیم حضور عالیلرینه قلمشدر رسالهٔ
مرقومه دن نقدر وارایسه مبایعه ایچون کتابجی نزدینه
تکرار ارسال کوندرمسی ایچون افاده بو رسالهٔ مرقومه
بالجمله اولدیغی برقومیونی وارطه سیله مذکور کتابجی
عددوایلیکی وایکی عددی بودنه اولمق وقت تیراژیله
وبعدها دیانه کیتبولماس خروج مذکور کتابجی
دوستانه اورزه مذکور رسالهٔ بعدها دیانه
کیتبولماس کتابجی طرفندن وعدایلسه اولمغله
اوکلباب

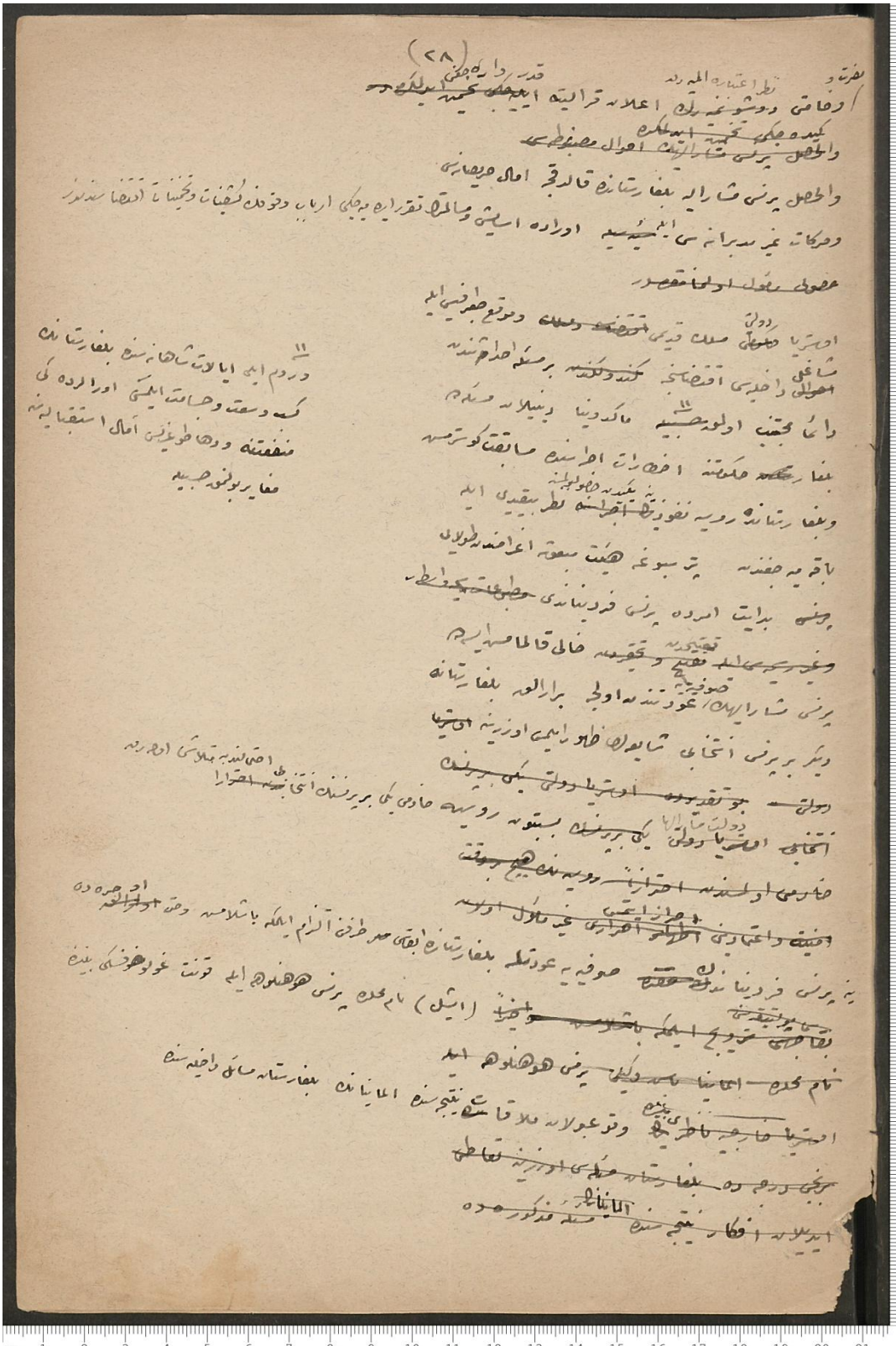
فوقنده اولدیغی تحقیقات واقعه اقتضاسندن بولنسه
بعدها کیتبولماس ایچون ووقوعولاره اخذ ایات

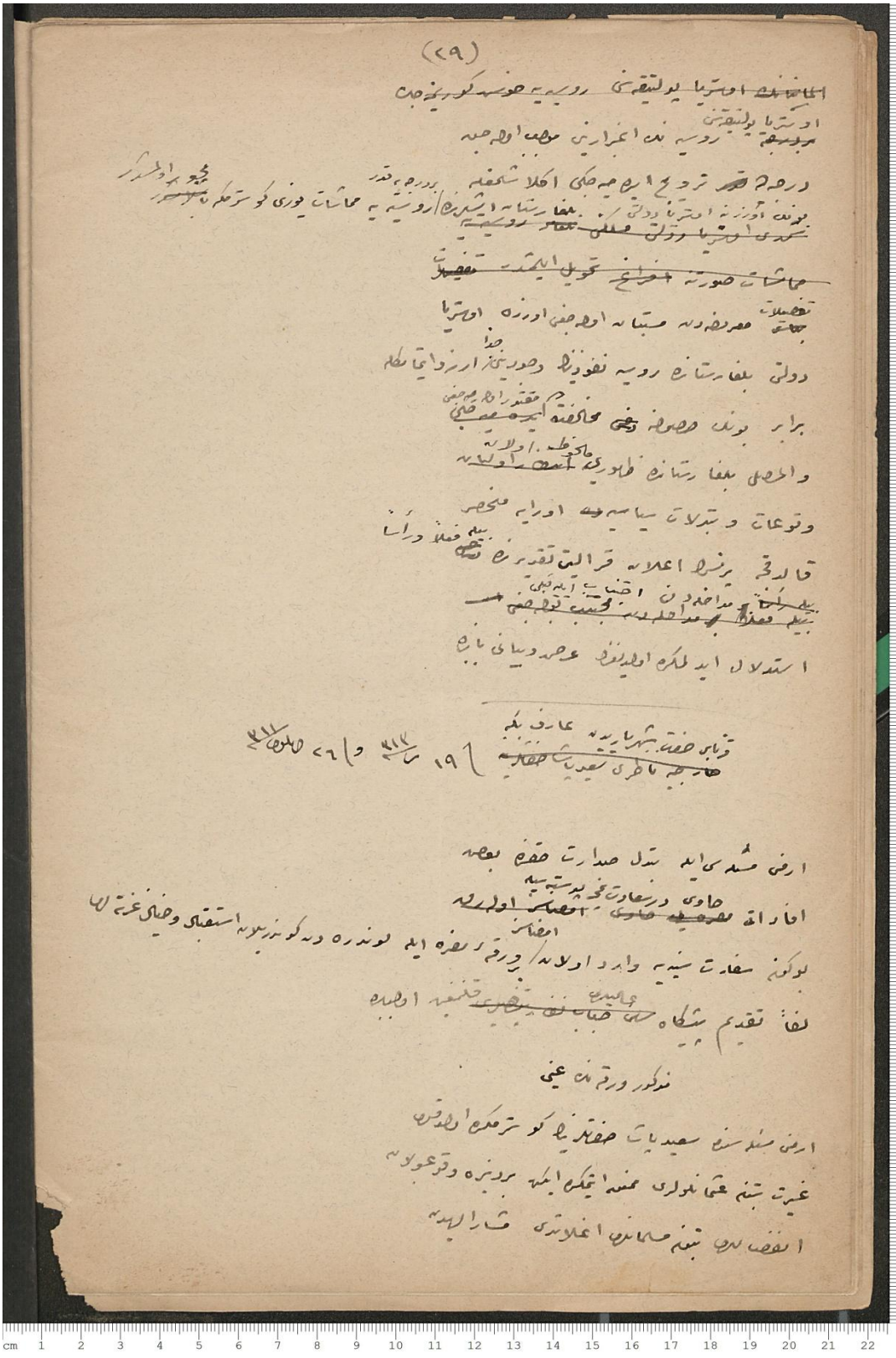

(۲۰)

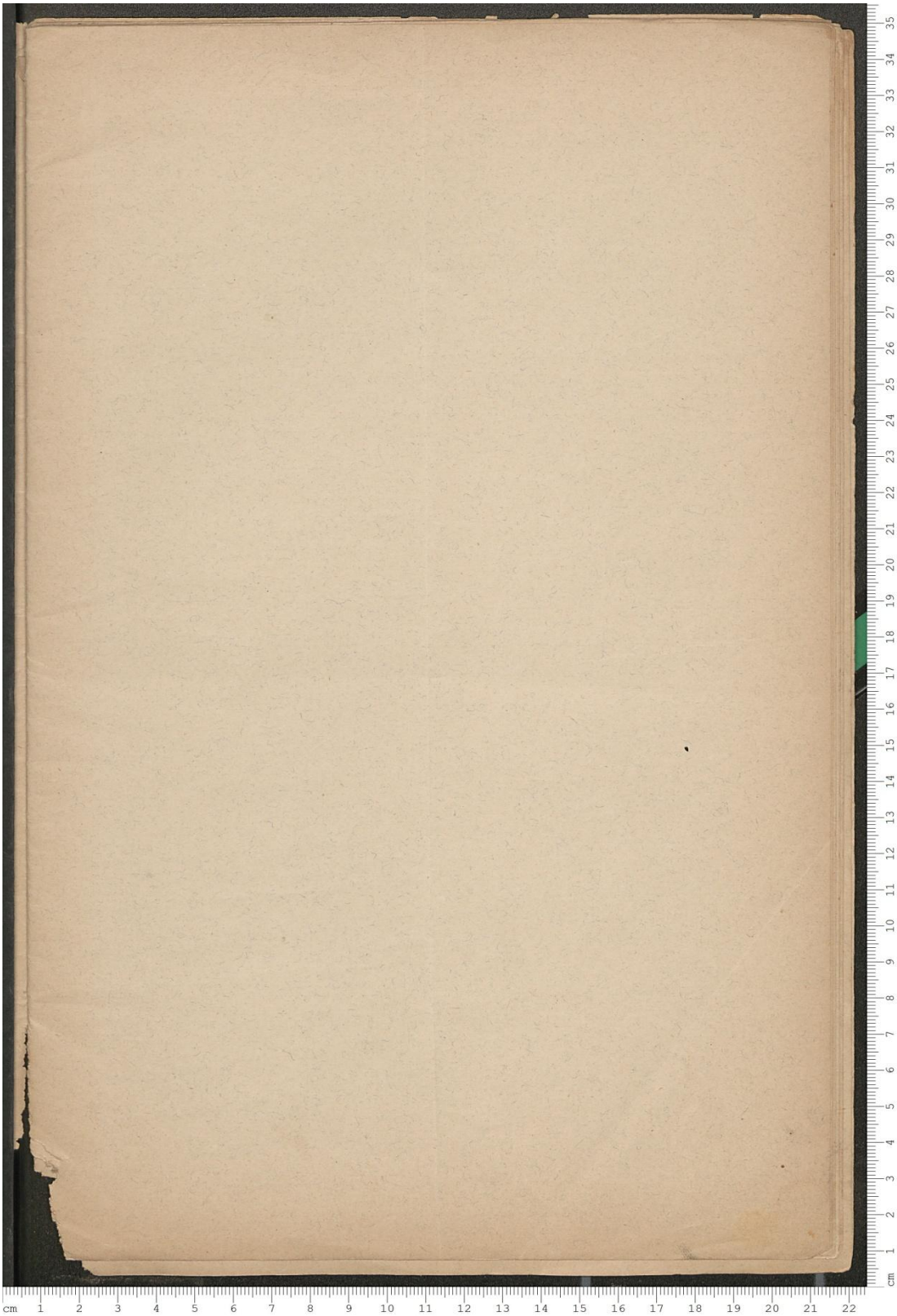
شوصوره ده بکلکه اولدیغز اجراآت حسنه کامل یشانلر
کلسیم محاولک فقط محاولره بو یالکز بو مسئله
اولیوب بتون عثمانلوی بیتردی اهالی سلامت
یاشاتق مقام صدارتی خورمی ایستیور اجراآتی
بکلیور مظلوم اهالی زور ایله اغتلال ایده جك
ایشته نتیجه سی بدفنادر ارض ملتی بوتبدیله قوه انعام
ممنعه مسلمانلرایچون عکسی حاکم در بوحالدن دولای
فنا فنا نتیجه لر صیقاره جصه ملت ودولتك محو یی مطلب
اولوجهه بوحصصلرك شوکتلو پادشاهمزه عرضه ایدیلمسی
یاشاکی وزیری عزل ایتمك کار عقل وکلدر صکره
ایسه قصه رنك کیب ایدر

صادره برسلمانه

۱۱
۷۲
ایلول

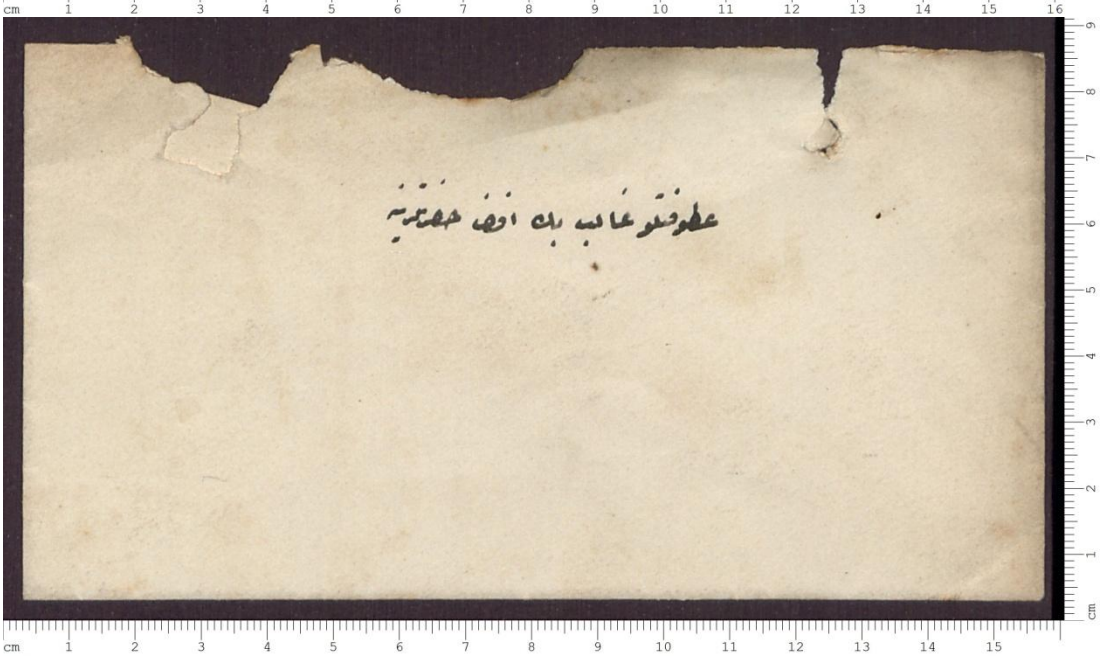
مابه‌الهاینه نامه کتابتی جمیدسنه ۱۴ حماد الاخر ۱۲۷۲ و ۱۹ سنه ۱۲۷۲

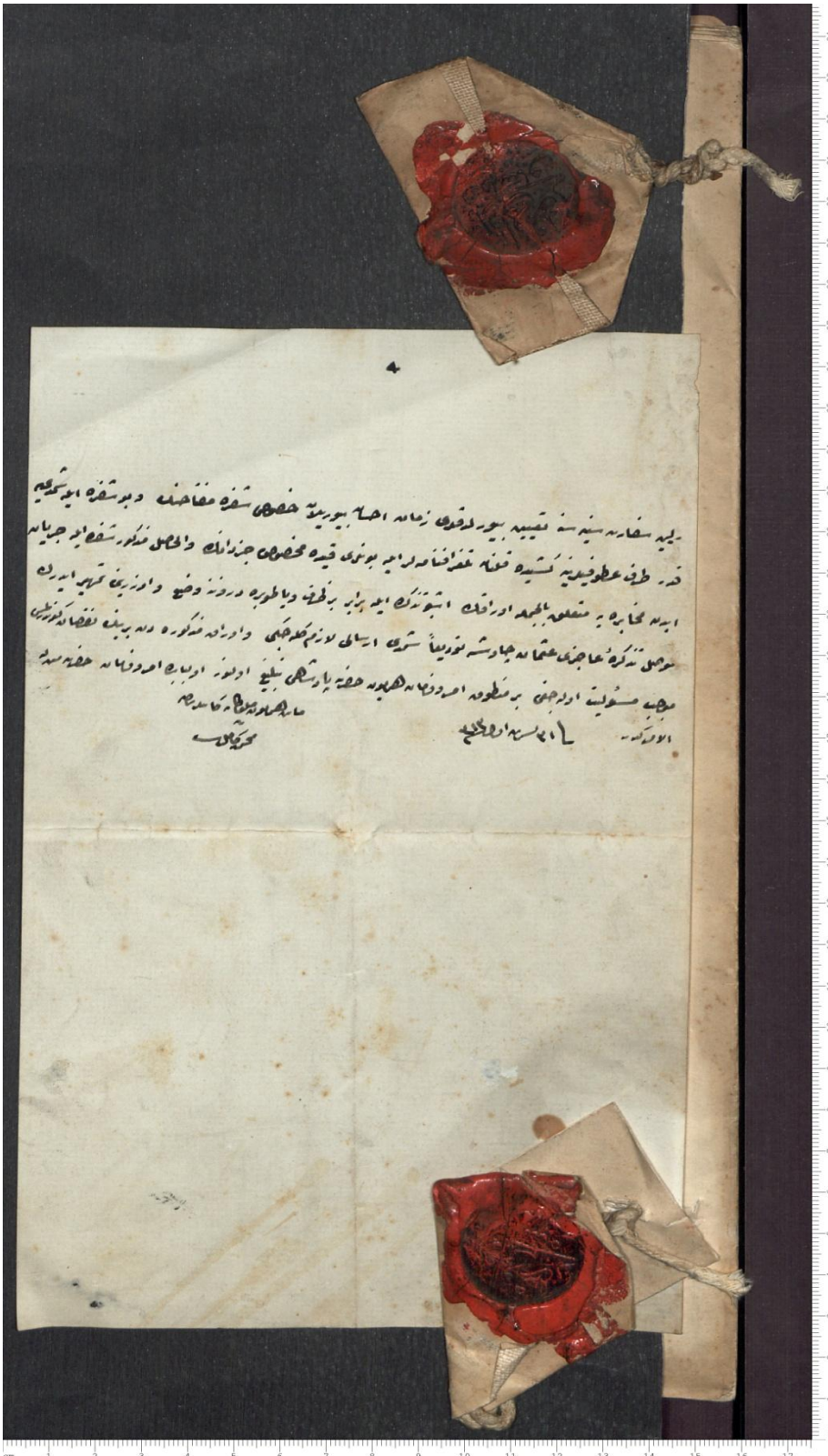
ودیعه اقسام دیوانه عمومیه قویسری مراد نظر/ ودیعه اقسام / وبخرنا
صفه ترکیه کوندردیکی مکتوبی حاوی برقطعه نظروف غصب اولنان / حضور عالی
حکومتپناهیه تقدیم قلنان یدمن ایله اشبو مکتوبك درسعادتده سبب عیشتی بالبیانه
عرضه حالی بعضه حصصات مأخوذه اولنان نظروف مذکورك بحریا سریع
بحث ایتمه اولمغله شوکتلو حضرت پادشاهی تقدیم
بارغ امروزنه حضرت صدارت پناهیه الاورکدر

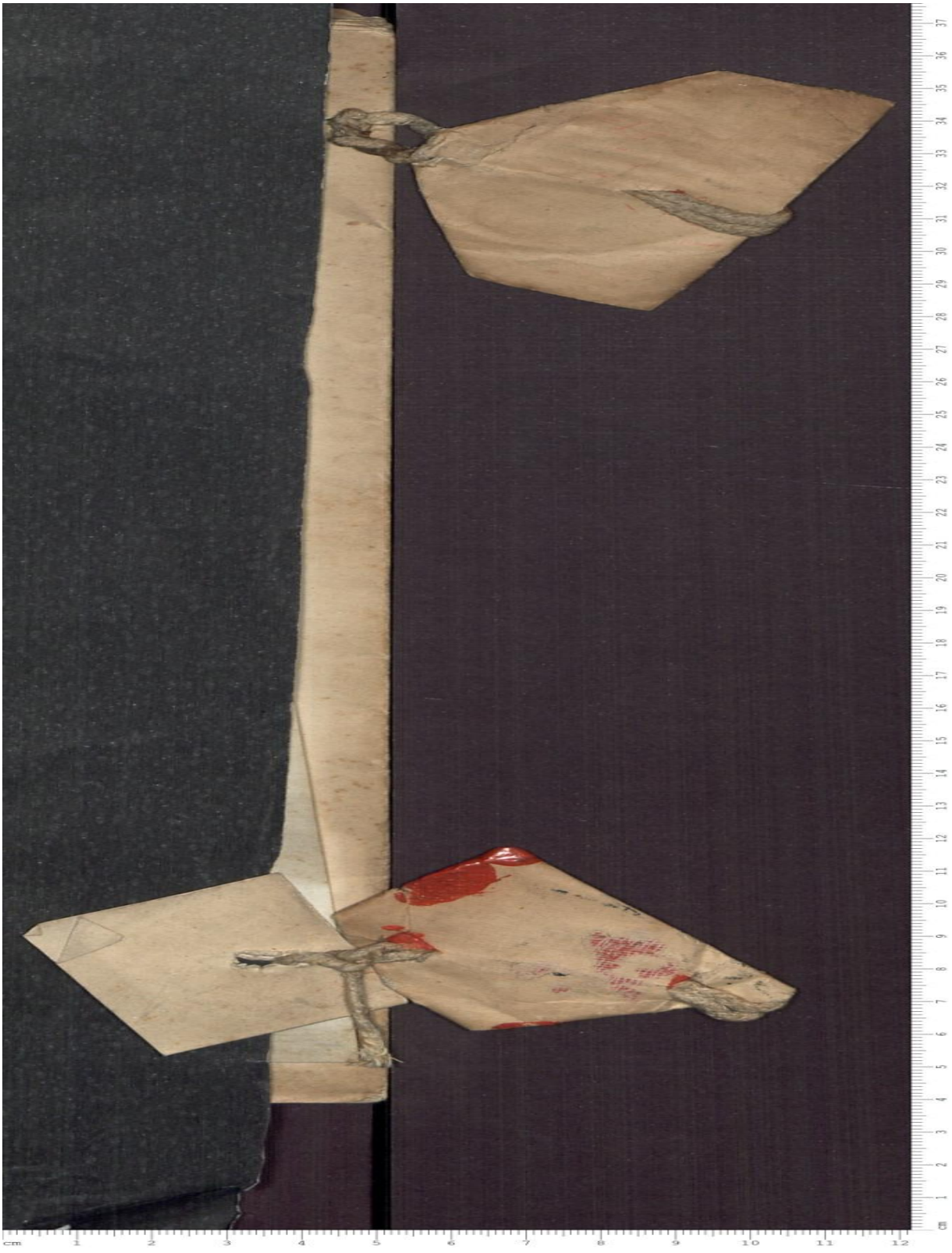

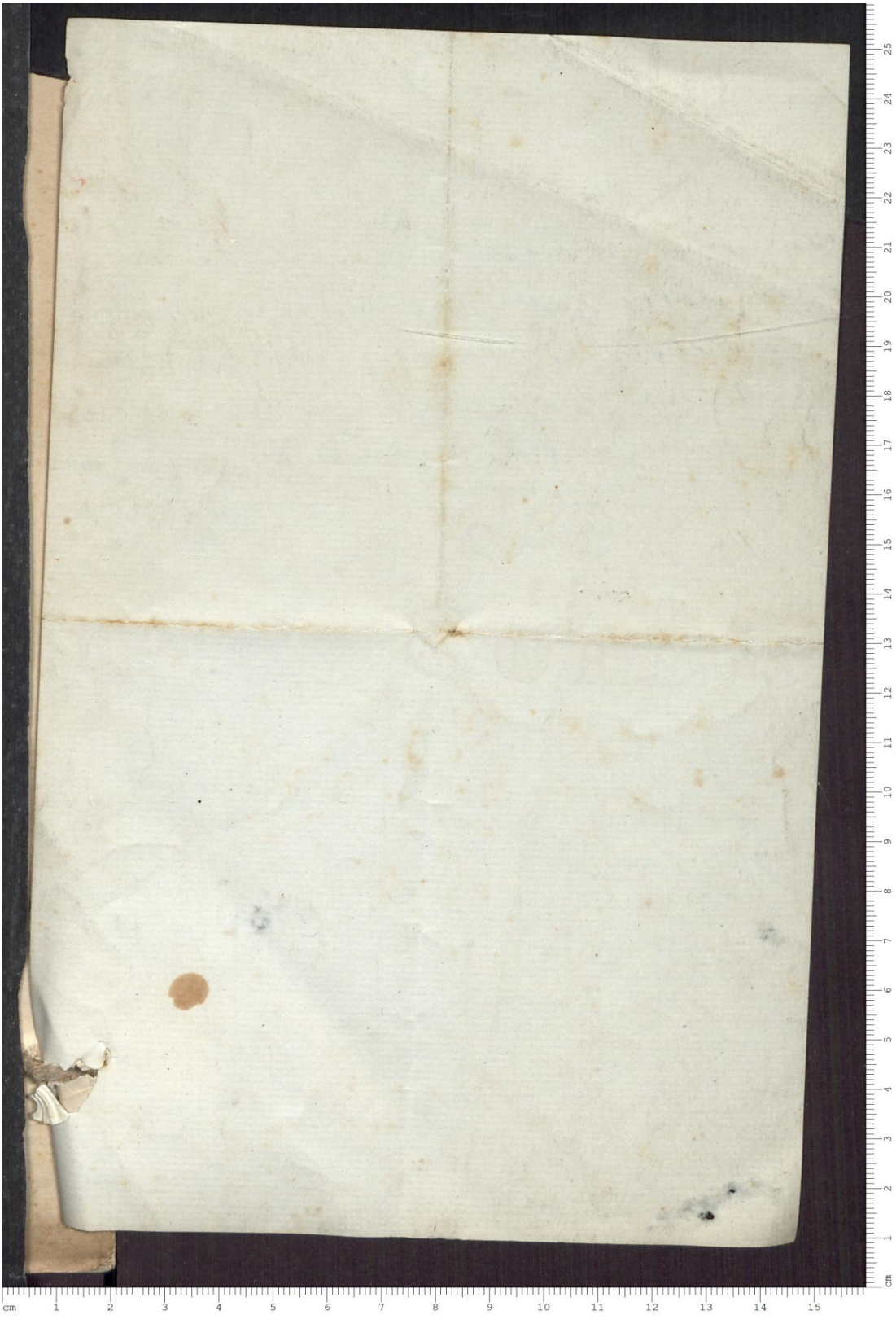
1.8. Berlin Sefareti ile Mâbeyn-i Hümayun Arasındaki Yazışmalar Kanun-i Sânî Evrakı

عطوفتلو غالب بك افندي حضرتلري

Süleymaniye Kütüphanesi
Bölüm : ALİ CANİP BEY
Demirbaş No : 899
Sınıflama No :

حایه همایونه نامه کتابت جلیله سنه شقره توقیع انشاء
١٦ کافه سنه ١٢١١ ق ٧٨ طابه سنه ١٧٩٦

بوکره حشمتلو اقتریا ایمپراطوری حضرتلری جانبندن لاجل الوداع صورت ریکه حضور
اولمغله معان اولنعم نامه همایون تودیع ایلدم ودربار شوکتقرارده آنای
سفارتده چاکرانه مع اخذ وتلقی ایدیکم امروفتنه اصابت بایه حضرت خلافتپناهی مطلعه
جلیله اقتالاً مبتوع مفخم ذات شوکتسمات حضرت بادشاهی حضرتلرینده کی
محبت ومعالاتپرورلری ارزو ایدیلدیکی مثلو صنفدن رضی اشوار روی همیونه
تمامیله اجرانه صرف سعی ایمکی ضمنده تعلیمات مخصصه اخذ ایله حکمن عرصه ایلدم
ایمپراطور حضرتلری نام نامی حضرت شهریاریه اولدیغی وقوعبولان اشو تبلیغات
بکلانه سنه طولایسیله بایه ممنونیت وتشکرلری عاجزانه حضرت خلافتپناهیلرینه
استفار ایلدیکی بعده امور سیاسیه یه نقل کلام ایله ممالک شاهانه نک ازدیاد
رفاه وسعادتحالی تمنیسنده بولندقدنی وروم ایلی ولایات شاهانه سنه اسیئت
ظلمده وقایعی ایچنه احتیاجات محلیه یه کوره بعضه اصلاحات اجراسیله
برابر دولت علیه عساکر شاهانه رضی بولندیکی مقتضی ایدوکن وافتریا
دولتلی بلغارستانه حکومتی نزدنده وصایا ونصایح لازمه ابلاغ کیده
طوردیغنی بایه وصله چاکرانه مع اظهار ممنونلق التفات بیوردقلرینه صکره
ملاقاته ختام ویرلدیکی وبابعالیه برلینه متوجهاً وبانده هرکسدن فوق العاده رضا

معینه
۲

مابه همایونه ناسبه کتابت جلیسه شهره توتفرانامه

۱۲۷۸ هاسه سال ۱۲۷۱ و ۴ ساط ۸۹۶

بوکنه هشتلو المانیا ایمپراطوری حضرتلری جانبنده صورت رسیده قبول بیورلیه روحه نامه همایونلری
تودیع ایدیکم صده ده امرو فحوا اصابت بیانه حضرت خلافتپناهیه امتثالا ترتیب وصورتی
یوحه ایله تقدیم ایدیکم نطقن ایراد ایدیکده صکره ایمپراطور حضرتلری بیول بیورلرنده منتقل
اولاره مأثر روستانه حضرت پادشاهی کندی حضرتلرنی وضع هریار ساحه ای ظهور ایلسنده
طولایی یک متشکر ومنحنه قالدقدرنی وکندولرینک وضع نفس همایونه حضرت پادشاهیه اولان
دوستلقری دائمی اولدیغنی جواباً افاده بیورلدقده صکره مصاحبت غیر رسمیه یه مباشرت
عافیت جناب حضرت خلافتپناهی یی استفسار بیورلدقری صده ده پارلمنتوم ایراد
بیورلدقدن نطقک بالخاصه محظوظیت وتشکرات سنیه ری موجب اولدیغنی وبعدها وضع
بوکن اظهار آثار دوستیه متبوع مفخمانه امیدوار ومنتظر بولندقرینی عرض ایدیکده
ایمپراطور حضرتلری بعضه مأموریه دولتلو عیه طرفنده مغایر رضای عالی حقیه ایفا ایدیلمکه
اولاره قوانینه ونفاذات موضوعه سلطنت سنیه نک تمایید اجراسنه وممالک شاهانه ده
وصول ترقی وسعادتخانه سن وغیرتی اولنوراب کندولری وضع اظهار آثار دوستیه
کرد طوریه جقلرینی بیانه بیورلدقری عرضه اولنور فحوا

مابه همایونه ناسبه کتابت جلیسه تحریرات

۱۲۷۸ هاسه سال ۱۲۷۱ و ۲۷ ساط ۱۲۱۴

شهرهاری روحینه اوده سکرنجی پنجشنبه کونی برلینه مواصلته ایرتسی کونی خارجیه ناظری یاردیمجیلری
درها ایرتسی کونی پرنس هوهنلوهه ایله ملاقات ایدیرلرک المانیا دولتلو سلطنت سنیه حضرتلری
یولیقه سی مظهر تقدیر عالی اولدیغنده بحثله محظوظیت سنیه ایله برابر سلام سلامت انجام حضرت
پادشاهی یه افاده وتبلیغ اتیسنه اولدیغم امر واراده عالیه حضرت وسلطنت پناهیه اعظمی محظوظیت منیفه

امتثالاً امر شاه‌انه بر بنی هوهنزولرن تبلیغ ایدیکم کندوسی التفات فیخساری حضرت پادشاهیه
طولایی بنایه نکبای تشکیل سلطنت سنیه لرینک ترقی شان و شوکت و معالی شاهانه لرینک
تزاید رفاه و سعادت اهالیسنه دولتلی مطلعی و حامی اولدوقی بنایه حکمه اعتنات
اخیره ده مصاب اولان محدود اعادهٔ اساسیه حال اصلیسنه ارجاع و اهالیسنک ترفیه
چالیشمسی تمنیسنه و ماکدونیا قطعه سنک وضع اصلی اساسات منص اسبانه توسلایله
برابر قطعهٔ مذکوره ده قوهٔ کافیه بولندیرلمسی لزوم اعتقاد نده اولدیغی اخاره
ابتدار

بوکره وضع وقت قطعه اصطنبول ایمپراطوریه ورود ایده اوچ قطعه الای طرفندن سفارت
سنیه ماکدونیا ایله بارکب خارجیه تشریفاتچیسی دلالتیله سرای ایمپراطوریه داخل و سرایک
ایکی جوانبی بر بدن خاص عساکری صف بسته سلام اولدیغی وسلام ترنیه و بوری چالنمق
بو صورتله حضور نزدیکانه نازل اولدی اورادن دیکر بر تشریفاتچی طرفندن و نزدیکانک اوستادلغنده
وضع (بخانه مارشالی) جانبنه استصحاب ایدیلرك صالونه کیردی اورادن حاضر بولنانه پادشاه
وسائر حضوری معتاد اولدوقی سرای رجالیله اسم معارفه اجرا و برچاغ دقیقه ازم اولندقدن صکره
خارجیه ناظری ایله برابر حضور ایمپراطوریه چیقدی اعتماد نامه تودیع صحه سنده سفای جدیده
طرفندن اوزون بر نطق ایراد اولنه معتاد ایدوکی اوزره چاکریزه اخبار ایدیلمکله و دربار شوکت قرارده
اثنای حرکته چاکریزدن اخذ و تلقی ایدیکم امر و فرمان حکمت بنایه حضرتلرینک نعمت حمایت اعظمیه
اقتضاسنه مختصر و مفید اولاره حاضر اتیسنه اولدیغی و فی الواقع صورتی لفظاً تقدیم ایدیکم نطقه ایراد
ایتدیکم ایمپراطور حضرتلری بوکونکی تشریفاتدن چاکریزه عرصه اولدیغی وجهه مقابله بیوردیلر
وبعده مقاد وجهه کندولرینه تقدیم ایتمسه اولدیغم سفارت سنیه ماکدونیا حضرتلرینک بذل التفات
وعنایتلرینه مقابلتاً عشتلو ایمپراطوریچه حضرتلرینه حضورلرینه چیقیلمه شاهانه
حضرتلری وضع هایتت حضرت پادشاهی یه بالاستقلال مقدماً دربار شوکت قرارده کورسه
اولدقدن آثار نازکه مهمانوازی شاهانه لرینک هیئت خاطرشناسکارانه اولدیغنی اخاره
بیوردقدن وبنه بو باب معتاد ایله سفارتنه سنیه عودت ایدیلدیکی محاط علم عالی اعلانلرینه
بیوردقدن اولبده

مذكرة تقدم في فرمة صورية

J'ai l'honneur de remettre entre les mains de Votre Majesté les Lettres par lesquelles S. M. I. le Sultan, mon Auguste Maître, met fin à la mission de mon prédécesseur et celles par lesquelles Il m'accrédite auprès d'Elle en qualité de Son Ambassadeur Extraordinaire et Plénipotentiaire.

Le ferme et ardent désir de mon Auguste Maître est de voir les relation d'amitié et de bonne harmonie qui existent si heureusement entre les deux Empires se consolider et se développer de plus en plus. Il attache le plus haut prix à l'amitié personnelle qui Le lie à Votre Majesté. Il m'a ordonné ~~tout spécialement~~ particulièrement de cultiver avec le plus grand soin cette amitié dont il sera heureux de recevoir de nouvelles preuves.

Je manquerais donc au plus sacré des devoirs que la volonté péremptoire de mon Souverain m'impose si je ne consacrais pas mes efforts constants à atteindre ce but.

Je compte sur le ~~tout~~ puissant appui de Votre Majesté et sur le concours de Son Gouvernement pour remplir fidèlement cette tâche.

کاتب حضرتلری حقنی شهریاری کامل بک طرفندن وارد اولان
۱۱ ساط ۹۶ تاریخلو تلغرافنامه نك خلاصه سیدر

ممالك شاهانه نك ترقی معموریتی حقنده رایکاره بولونمیه بدکلره نیات خیریت ایات حضرت خلافت
پناهی یه تسهیلا المانیا امپراطوری حضرتلرینك بالکز موسیو قائولایه ویرمیوب کندی
امرلری اوزرینه موسیو قائولا نك عهده ایتدیکی وظیفه ی ارزوی عالی دائره سنده انشا
و محفوظیت سنیه ی حقنده حضرت اعظمی یه استحصالی ایچون بو یولده طرف امپراطوریه
اجرا بیورلمه وصایا و تنبیهاتی اولمغله شمالیه حضرتلرینه خارجیه ناظری واسطه سیله
تبلیغ قلنمش اولمغی و بروده بو خصوصات المانیه و یاریك ایمضاسیله کی اناطولینك
بعضه نقاط لازمه سنه ایصال و الصاقه ایتدیرلمش تصور بیورلمقله اولبابده بونلرك
یعنی مجدداً انشا اولنجه خطوطك عمومیتله ترابه سی طرف دولتدن اجرا قلنمه اوزره
عملیات فنیه سنك ایفاسیچون و بعده ایشته جان برتوسیانیه یه لزوم اولمغله موسیو
قائولا نك و یاخود نزد عالی امپراطوریه امنیت و تنسیب بیورلمه سی دیکر المان
قونسولاتوسنك بوطرفدن اعزامی مقرر صنمق وه امپراطور شمالیه تمنی و نتیجه
مستحصل نك عصه قلنمی اراده سنیه حضرت پادشاهی اقتضای عالیسندندر

کاتب حضرتلری حقنی شهریاری کامل بک
۱۲ ساط ۹۶ (۲۱۱) کاغد نمره سیله

جواب
حضرتلو امپراطور حضرتلری جانبنده یازیلمی صلاحکاری صورتیله جواب بیورلمه سی مقدر
اندیه صکره المانیا خارجیه ناظری ایله ملاقات ایدرك اناطولی تمدیدی حقنده تلغرافنامه
عالیلرینه تبلیغ بیورلمه اراده سنیه حضرت پادشاهی اقتضاسنجه اعطیه امتثالا تشبثات لازمه
بالاجرا نتیجه سی عصه اولمق بابنده قولن

(بو بابده بارون مارشال ایله ملاقات وقوعنده طلب اولنه جق
بالاده کی تلغرافنامه نك برلیچه ترجمه سنك یازیلمه سی
کندیسنه کوندریلمه سی مکتوب ایله مذکور
برلیچه صورتی بویله ربط ایلمشدر)

شارایه کامل بده طرفنده) ۱۰ شباط ۹۹۶

ابتدای شباط اوزنجی تاریخلو تلغرافخانه‌سنده هنوز ورود ایتمیانه جوابنه سرعسکر عرضی تأکید ایدرو فنه بیورلمشدر

ش رایه کامل بکه ارسال اولنمشدر
۱۱ شباط ۹۹۶ ح ۲۰ ۸ سه ۱۱۱۱

جواب ۱۰ شباط اوزنجی

عرصه سابقه وجهیله یکدیگه هفته خارجیه ناظری یه تبلیغات لازمه ایفا اولنمسنه ایسه هنوز جواب الله مدیغندن بوکره یه تأکید کیفیتی برابه اول جواب اعطاسنی رجا ایدیکم معروضدر

وصول رایح) ۱۲/۱ شباط ۹۹۶

بوکنه تکدار خارجیه ناظری ایله ملاقات ایدرک ش رایه اناطولی یکیدیه انتشاری مقصود اولاجق خطط هقنده نام نامی حضرت پادشاهیه اولدیغی وجهله تبلیغات جاکرانه‌سی ایچون اطور حقدنده عرصه ایدیکی وسطی بویله بعضه بیانلرایله بالمذاکره نتیجه‌سی بیلکرایه بلدیره جکنی افاده ایدیکی ۱۱ شباط اوزنجی تاریخلو تلغرافخانه جاکرانه‌سنه ارسال عرصه اولنور

وصول رایه) ۱۷/۵ شباط ۹۹۶

۱۲ شباط اوزنجی تاریخلو تلغرافخانه عاجزانه‌سنه

بوکنه وقوعبولان ملاقات جاکرانه‌ده بارونه مارشال بروجهآتی افاداتده بولنمشدر اولبابه فنه اناطولی تمندوفرلی مقاولی بولنمق (رایحه بالنمه) بالنمه ایله اجرای مذاکره اولندی مذکور بالنمه طرف شرف حضرت پادشاهیه انشای تصدر بیورلیله خطوط حدیده‌نک عسکریات خفیه‌سی وایشتغلی درعهده ایتمکله وبوسنه طرفنه ضابطوله جه اولانه اسکیشهر قونیه خطنک اتمامنده صکره اوراده‌کی مرتبه‌سنی خطوط حدیده‌نک کشفی ایچون لازم کلانه محلده اجرای ایلمکه حاضر ایسه‌ده مذکور مرتبه‌سنه بلا انقطاع تعلیمات کشفیه‌یه دوام ایله بیلمه اوزره او وقته قدر محال مذکوره‌ده امنیت وسایشک تمامیله اعاده‌سی مقتضیدر

مابه‌حقینه بابسه کتابت جدیده سنه ۱۳۱۲ سباط ۱۸۹۶
تاریخچه وارداتی تلغراف‌خانه

بارده یوریه . . . تکلیف ایتدیکی اوتوز میلیون فرانقلق استقراض رمضانده برنجی قسطه اول
. . . . . اچون ایدیلن مساعده عودتنایچون قویلنه جق قویانک تعهد ودیعه‌سیله اولدیغی
وعدت مذکوره ضمنده ایتدیکی حاله نه کندوسنده جدید و نه‌ده استقراض اصلیه اچون نه دائر مباشر ظهور
ایتمدیکندن دولتک انك تکلیفیله مقید اولمیه‌جغندن تکلیف ایتدیکی مذکور استقراض عقد . . . . .
اچون لزوم ده رمضانده اول ایصال ایدیلمیه‌جکندن غایت بسیط ساعة قدر امضاسی التزم طوغریدن
طوغریه دائره کتابه تلغراف کشیخ سید بلیدرسی واولصورتله عقد استقراض اصلیه تسلیماته
مباشرت ایچون اولدیغی حالده بوبابه یقینیه وقت . . . زمانده ایدیلن برابر دیکی وقتده
اجرانه . . . . دولت . . . فصل ایمیه اولمیه‌جغی وضع بیانه‌لی مصارف مومی‌الیه
شمدی تبلیغیله بروجه اشعار یازه‌جغی تلغرافات سفارتیه شفره‌سیله کشیخ . . . ومومی‌الیه
بارده . . . ادرسی بروجه آتی تذکار اولنور

(مذکور ادرسی اشعار اولنامشدر)

رقم کتابت ۳۰ ایارده) ۱۳ سباط ۱۸۹۶

یوزده اوراده اولدیغی اکلاشدیغندن اکا . . . تبلیغ اولنمه‌اوزره اوطه جکیلدن
تلغرافخانه اوزرینه مومی‌الیهك شرکاسندن اولوب برلینده بولنان (بلایخ رودر) ایله سویشدیرلن
ازمنه المفصله جوابك شوری اشعاری منتظردر

مابه‌حقینه بابسه کتابت جدیده سنه) ۱۳ سباط ۱۸۹۶

۱۳ سباط افرنجی تاریخیله تلغرافخانه عالیه‌دن الف
در حال بلایخ رودر بانقویس رئیسنه بالمراجعه بیله‌لی استقراض جدید عقدی ضمنده هیچ برتکلیفده
بولنمدیغندن بحثله بوبابه کندی طرفندن هیچ کیمسه‌نك مأذون وضع ایدیلمیکن صورت قطعیه‌ده
بیانه ایمیه اولمغله قید

مابه‌ینه نابه کتابت جدیده سنه ٤ سانط ١٨٩٦

یوزده درت بجه فائضه دیر رأس المال تأدیه اولنمه وفتارلرها صلاتی تأمینات کوستر ملك
وتحویلاتی یوزده سکز بشده جانب خزینه یه تأدیه قلنمه اوزره اوتوز ملیونه قرانه اقراضه
ایدوب ایتیم جکنی وایچی بانقده استیضاح ایله جوابنی اقسام قدر اشعاری وموافقتی حالنده
هانه بانقه دیرکتورینك بواقشام ترنیه یولیله پیقاریسی درایت سفرانه لزوم اولدیغی

مابه‌ینه نابه کتابت جدیده سنه ٤ سانط ١٨٩٦

بوکونکی تلغرافنامه عالیدن جوابدر
هانه مذکور بانقه یه مراجعت ایدلدی حال حاضرده دولتمه‌علیه یه هیچ بر شرطله اقچه اقراضه المامنیا
یاسه سنه صاعد اولدیغی ودیعه عمومیه نابه وکیلینك طوغریدن طوغریه دول اجنبیه طرفنده
تعیینی کی حکومتمه‌سنه جانبنده تأمینات قبیله کوستریلوب ایسه دها کلیتلو مبلغلر دها اکثر شرائطله
بوراده استقراضی قابل اولدیغی جواب الدیغی عرض اولنور فقط

کتابت مشارالیها یه ٧ سانط ١٨٩٦

بارده یه یدیرلن حکومتمه‌سنه نامه اوتوز ملیونه قرانه استقراضه عقدینه مأذونیت اولدیغی اولدیغی
یشته ده وقوعبولان استفساراتنه (برلینه تجارت شرکتی) نام بانقه سفارتمه‌سنه وه سؤال
ایتمکله اولدیغنه نه جواب ویرلدیکی لازم کلمکله امر واشعاری بازی قلنمغله

کتابت مشارالیها یه ٩ سانط ١٨٩٦

بارده یه یدیرلن تمسکه بنا بین لزاده عبارت اولاده وارداتی تأمینات اولمه وسنوی یوزده بشه قائضه
واوتوز پاره رأس المال تأدیه ایدلمك ویوزده عشره یه سکمه یدی عوضه رمضانده اول خزینه یه
تسلیم قلنمه شرائطیله استقراضه عقدینی تکلیف ایتدیکی بنا یه ایدیلوب هیئت صافیه بو شرائطی قبول
ایدرسه شدیده ایکی کمه ایچون اندرطه‌سنه ایکی یوز یك لیره تقدیمی حقده‌کی ورقه واساسی معاهده
تحت امضایه الفعه اوزره رمضانده اول یدیه ایله بوراده کلمکلری تنسیب وجوابنك نهایت بازی
یازاریرتسی کون صباحه قدر دیرلسی بنا یه اولنور

مابیه همایونه نامه کتابت جلیله سنه ١٠ ساط ٨٩٦

دولتلو افندم حضرتلرینه دورویم برابر بارده پدر سفارت سنیه یه دعوت اولندیغمز حالده انجمه
بولنمغه وقت ظهوره کلدی وبرجواب ویره بیلمک اوزره سرمایه دارایه بولنمغه تکرار کلمکلکمی
وعدایمیه ایکمه مابیه کلمکلکمی شدی جنابکوسزدن معروضدر فقط

کتابت ش ایلچاره) ١١ ساط ٨٩٦

جواب ١٠ شباط افرنجی

بوباب یاریه صباحیه بابی هاک برجواب انتظار ایدلدیکی بیانه اولنور

کتابت ش بالایه) ١١ ساط ٨٩٦

بارده پدر وعدی خلافنه اولمرق بوصباح یه سفارت کلمکلکمزه ایکی دفعه هوتلم کوندردیکم
حالده معلوم ایلهم صباحدنبرو سوقاغه چیقمیوب عودت ایتدیکی جوابی ویردیکی واقتم اوستی
یه اکرم کوندریلمکلکی عرضه اولنور

مابیه همایونه نامه کتابت جلیله سنه تلغرافنامه
٨٩٦ سه باش
) ٢٠ B ساط

پروفسور ائشنه نامنه برکتب شناس طرفندن اختلاج ایدلمه اولانه براصول سیاه سنخ شعاع
نظرلک غیر شفاف جسمدن به رض حلولی قابل اولمیجغی وجلد بشرالنسنک الیاف ایله تحته دنه
معمول صنعه وچیکمه دروننه ویاپه دیوار ارقه سنه بولنانه اشیا ومواد لک فوطوغرافیاسی
چیقاریلمه بیلمکلکی غته لرده معلوم اولمیغندن معلم ایلهم بوخصوصه استعمال ایتدیکی
التنده بر عدد ینک جام واجزاسی تفصیلاتنده هیچ بری نقصانه اولمامه اوزره کافه
لوازمیله برابر تدارک ومابیه سیله مابیه همایونه علیکانه یه قسماری واتمامه ومصارفی مقدمانه
لاجل التسویه عرضه داشعار قلنمش ومذکور الته صورت استعمالنک الیانه بولنانه
ضابطندن الک مناسب کورلمکله ذاتنه تعلیم ایتدیرلمش شرفناخ وصادره اولمق اراده
سنیه حضرت پادشاهی منوطه منیفه توفیقا تبلیغ اولنور

كتابت شمارايه) اسباط ٩٦

جواب
اشعار بيوريلديه فطوغراف التنديه حاضر بولنيوب سيارسه اولديغنه حالا ايجه برباطه قدر برداينس
اعمال ايديلمه جكي وبيوك قطعه سنك فياتي مع تفرعات ٧٤٠ و كوچكلرنك ٥٥٠ مارده اندوكي
فابريقه سنده تحقيقه قانمغه قطعي نوعنده سيارسه ايديلمك لازم جكدر امر واراده بيوريلمق بابنده

كاتب حضرتلرينه كامل بك طرفندن) اسباط ٩٦

جواب ١ اسباط اوخ
معروض عبد فطوغراف حضرتلرينك ادواتيله بابر حرايكي نوعنده حكمنه سيارسه ايديلمسي واقعه محرره سي
موجبنجه اقتضاي عاليسندن
نه صورتله شعبه ايديلمه جكنك عرضه واشعار بيوريلمسي امر وفرمان جناب پادشاهي اقتضاي عاليسندندر

بابه همايون جناب مشكانه ناسه كتابت جليله
تحريرات) ٢١٤ سنه ٢١٤ و) ٢٧ كانون ثاني ٢١١

٤ اسباط اوخ تاريخلو تلغرافنامه عاليدير تبليغ بيوريلمه امر وفرمان حكمت بنايه حضرت خلافتپناهي مظهر
منيفه توفيقاً معروض عبد فطوغراف التنديكي نوعنده اولدرجه برباطه طرفنه اعمال ايديلمك
شرطيله فابريقه سنه سيارسه اولمسه وهر ايكيسنك مجموع اثماني اولان ١٠٩٠ مارده ايله مصارف
متفرقه وايابه سي ايچون تخميناً اقتضا ايده جك مارده كه جمعاً بش اوچيوز يتمش مارقه
جيه شعبه بودادن بشنا اعمالي لازم كلديكي مذكور فابريقه ديركتورك طرفنه افاده قلنمغله ايديلمه
وبو البته صورتله استعمالي تعلم ايچون بوراده موجود ضابطه يه مباشرتله قطوغراف قطعه اشنا
شدي يوقسه بولنمق بوراالله مأذونيتي ويرلمسي تلغرافنامه جليله سيله معلوملرينه كمالي الدبه
افندزه قربنا عودتله امر تعليمي اكا صدورنده مناسبي وجهله قانمغه اولبابه

كتابت شمارايه ده تلغرافنامه) ١١ اسباط ٩٦

جواب ٢٧ كانون ثاني ٢١١
تحريرات سنيه لرنه قطوغراف التنديك بدل ومصارف سائره سي اولوب اشعار اولنمشدر ١٢٧٠

مارده بانقه واسطه سیله ایصال اولنمغله مذکور التی صورت استحصالی تعلیم اینه فابریقه تورك
کندی ادمنك بوراده اغراض وکالتله حرکت ادمك خرجراهنی عز تعد به مقدم تعرفه اشعار
والاتی مذکوره نك تسیاری بر تقدیمای ۱۲ سنه ۱۲ صفه خلافتپناهی بایه اولنور

بابعالیه یازیسه کتابت جدیدندن ۷۶ ساط ۱۹۶

یکی فطوغراف اصول تعلیم اینه فابریقه سی کیمسه بولنمدیغندن دیکر برسی ستارك ایدلدی مسئله
اوده بسه کنی درسعادتده قائمه وهرجراهی کندوسنه عائد اولمه اوزره ایکی یاره اجرت
طلب ایدیور سیاره اولنماسه التون خاتمه مدار ایکن درسعادتده اغراض استیفاسنه اولنور

بابعالیه یازیسه کتابت جدیدندن ۲۰ ساط ۱۹۶

تعرفه نامه

الماییاده (ارفورت) ده (زورتر قوفر) لر ، یازیلوفر ، نامنك کی قاتالوغنك
۲۴ نومرولی صحیفه سنك صول طرفنده (فاسوئل ب) اشارتی ایکنجی رقم ... ایکی
کوملکنده ایکی و ۲۷ نومرولی صحیفه رقمك کوریلوب سیاحت کوملکنده اوچ نوعنده ایکیشر
و ۴۶ نومرولی صحیفه رقمدینك یزینه (فاسوئل c و چ) اشارتی بولنه ایشبو
جاکتده بره و ۴۹ نومرولی صحیفه ... بولنه و ۴۰۰۸۷ و ۴۰۰۸۹
و ۴۰۰۹۱ نومرولیده اشارت اولنان فایدکوملکنده التی عددینك یقاری قوده ایکی
وبا قوده برکیه نومرو اولمه اوزره مبایعه و ۴۷ نومرولی صحیفه رقم بولنان
وقاریزه محضری اولانه جایونیا زاکتدنده بر و ۵۶ نومرولی صحیفه رقم قره جقدنه
محضری البه لر ۴۰۰۰ نومرولی رقم کوریلوب نوعنده رقمی بر عددینك تهتراسیله
ارسال شرفصدور بیوریلوب ۱۲ سنه ۲ صفه پادشاهی مظهر عالیسنه توفیقا
اشعار اولنور

مابه‌ی‌نه‌یه باسه‌ کتابت جمیله‌سنه تحریرات
١٢٩٦ سعاده‌ت ٢١٤ دا ٢٩ طاسبان ٢١١

المانیانك ، ارفورت ، شهرنك مقیم (هوبرج قوغ) نام فابریقه‌دن قاتالوغی موضح صحیفه
ولفرولی اشاره‌ بیورلمله‌ اشیانك ارسالی اراده‌سی شمدی كاتوبه‌ كتابه‌ افرنجیه‌ اولمق اوزره‌ تاریخلو
نفس افاده‌ اصفهانك حكم جلیله‌ امتثالاً مذكور ارفورت شهرنده‌ ذكر اولنان قاتالوغ كتیروبدن
طلبه‌ بیورلمله‌ اشیا صحیفه‌ ولفرولی موضحه‌ فابریقه‌سنه‌ سپارش ایدلمشدی لوكره‌ معروض اولمغله‌ هوبرج
قوجه‌سنه‌ جواباً الغانه‌ مكتوبی المشه‌ بر مارقه‌ المشه‌ ساتیدیه‌ عبارت اولان قیمتی جزئیه‌سی ریعاوت
تأدیه‌ ایدلمك اوزره‌ اشیای مبحثه‌نك طوغریدن طوغریه‌ نام دولتلرینه‌ ارسالی قلمیفی اشعار ایلمسه

اولمغله‌ اولباب

كتابت شاراپیاده‌ ١٧ ساط ١٢٩٦

"لایپزیغ" ده‌ نشر اولنانه‌ "دی غارته‌ لاده" نام المانجه‌ رسمی غزته‌نك ٥١ نومرولی
نسخه‌سنك قابنه‌ رسمی صندوق اولانه‌ وباتمی محكمه‌ اولیاسنه‌ نرایاد صندالیه‌ ایكی عدد ینك
كورك وسایر بالجمله‌ اوداتیه‌ بزبر بالمیامه‌ ارسالی بابنده‌ جناب یاور پاشا استعار اولنور

كتابت شاراپیاده‌ ١٨ ساط ١٢٩٦

جواب ١٧ شباط افرنجی

نوایجاد صندالك موجدی موسیو "بیه‌" ٥ مراجعتله‌ اولزده‌ حاضر صندال موجود اولدیغی
وفقط بسه‌قدر طولنش وبرقدر اولدیغی ساتیدوعضنه‌ اولمه‌ اوزره‌ ایكی عدد ینی برچفت كورك
وبر قاچ ایدیه‌ بزبر ١٠٠ مارقه‌ یدی مقابلنده‌ وانجه‌ ایكی ماه ظرفنده‌ اعمال ایله‌ جكی وتماشا
نصفی پیشه‌ ونصف دیگری جمله‌سنك تأدیه‌ اولنمغی ودر سعادته‌ قدر نقله‌ وسائره‌ ایچنه
رضا تخمیناً دریوز مارقه‌ قدر صرفی لازم كله‌جكی اخلا شمغله‌ استیذانه‌ كیفیته‌ اولنور قضا

كتابت شاراپیاده‌ ١٨ ساط ١٢٩٦

عضمانلو قادیه‌ افندیدن حضرتلرینه‌ برینك اوته‌ وبرو روجاء اولدیغی فقرالدم وسكرخته‌ لقدرینه

بوراهم بولنانه اطبا طرفندن لایقیله تداوی قابل اولمیوب بریسه وجوارنده اطبای حاذقه دن
مذکور خسته نقده اختصاص کسب ایتمسه برطبیب حرفه‌سی بوراهم تسمیه اولنه واسه مداوات
ضمانه دکیه ورسعادتده قالمغه دیومیه کندوسنه تأدیه اولمق مبلغ تقدیر وتعیین قلنمه اوزره
مقاولنامه یه ربط اولنه رسم کمانه مابینه حکمانه ملکانه جانب عالیسنه اعلام وکیفیتک اولجه
بالاطرف تحقیقه واستیذان اراده سنیه حضرتلرینه اقتضای عالیسندر

مابینه حکمانه نامه کتابت جدیدسنه ۱ مارت ۸۹۶

جواب ۲۸ شباط افرنجی

اعصاب وفقرالدم کی خسته نقده کسب اختصاص ایتمسه برلیه اطبای مشهوره سندن پروفسور
"کرهارت" ایله پروفسور "غوسروف" ه مراجعت ایدلدی کرایکیسی اجرتلرینک
اولجه یقینی ارعاسنه اولمق برنجسی حرفه و مصارف سائره دن ماعدا یومی بیک مارکه
ایستیور ایکنجیسی نه مصرفنه بقه برخفته اچون اون بیک مارکه طلب ایتمکله اولجه
درسعادتده رضی ایکی خفته دن زیاده قالمه ایستیور بالکز "قالیشر" اسمنده دیکر
برطبیب اجرتنک درسعادتده یقینه موافقت ایدیور مومی الیهک دیکر ده قدر شهرتی یوغیمش
اعصاب خسته نقدرنه خیلی اختصاص اولدیغی وخسته نک افاقه حاله شروعنه اشتهاسی
داعیه سنه بولندیغی عرصه واستیذانه اولنور فرمان

مابینه حکمانه نامه کتابت جدیدسنه تحریرات

۱۶ سوز ۲۱۴ فی ۱۸ مارت ۲۱۴

وقایع سیاسیه حاضره دن بوراللهه اوروپا محافل سیاسیه وارقامه عمومیه سی ان زیاده اشغال ایتمکده
اولانه مصرمنده سن حقنه المانیا دولتنک مسلک متخذانه وسائره یه دائر بوراجه واصل اطلاعاتی
چاکرانه‌م اولانه بعضه معلوماتک عرضه اجتسار ایدیرم شویلکه بوراهم اعتقاد اولنیغنه
کوره مصرک تحدیدی حقنه جانب سلطنت سنیه دن ارسال قلنان تشبثات اجرانه قیام ایدیلمکده
وبو تشبثاتک فرانسه واکاتبعاً روسیه دولتلری جانبندن رضی ترویج وتأییدلرینه اولجه حقنده
شهود زمانده‌م صورت مبرمه ده دولتلرینه شایعات اولدیغنه انکلتره دولتی

ادیولرك تشبثات قارشو مصردن تمدید اشغالی سودای یكیه برسبب جدی ایجادی وسائلی تحری ایتمكه ایكمه
ایتالیا دولتی جشتانه ترائی ایلیه انهزامدن اوزانه تعهدیدر « كسالا » موقعی تهدید قیامدن
دخی اتخاذ ایله كویا تعهدیدن مصره دخی تجاوز ایده جكدن اشاعاتیه سودانه سفینی تقویه ایمسه
وفقط بوبابه برقرار قطعی اتخاذینه دكیه المانیا دولتی دخی صحیح برسرشته ویرمدیكی منابع موثوقه
بخبار اولنمشدر حتی اوستریا خارجیه ناظری قونت « غولوخفسكی » نك گیندره برلینه
مواصلتیه بولدقی اثنادسنده كیفیتی بولجه غیرمعلوم بولنوب تاكه انكلتره دولتی تصوریچه
قوه دیه فعله اخراج ایله اخیراً دول معظمه نزدنده آنه واحده اجرا ایدیلمك تبلیغات اوزرینه المانیا
دولتی واقعا بردنبره انكلتره ایله اولانه مناسبات یكدن مولاتكاره دكل ایسه مع هذا انكلیزلرك
مصری تخلیه وقوعنه برلرینه شاید فرانسزلرك قائم اولمدن وباخود حكم ونفوذلرینه تزاید
احتمالاتنه قارشو انكلیزلرك مصری تمدید اقتداری اساساً كندی یدلیتقه سنه دها موافقه عدم
ابدكدنه بقه سودانه سفینك كندی متفقی اولانه ایتالیا دولتنك اخیراقاهم تخفیف غوائله مدار
اولوجقی روما ایله بالمخابره اكلا دیقدنه سفرندكوراجینه انكلتره دولتنك مصر احتیاط اقچه سندن
طلبه ایتمكه اولدیغی مبلغ حقنده ایتالیا مأموری ایله متفقاً حركته ایتمك اوزره مصردكی المانیا
قونسیرینه تعلیمات اعطا ایتمشدر

اشبو سفرك نتایج محتمله سنه عطف كلام اولنجه المانیا سیاسیونی انكلتره نك یك ایدوكاریه حق یعنی
سوقیات اعتمالكه خرطومه قدر سوریه جكه وبو سفرك الی لابد مصردن قالمه تصور ندیه ایدوكلریكی
اعتقادارنه بولنمق و باخود اویولك اداره سابه ایكمكه ایسه لرده بالعكس برلینك كی فرانسز وروس
محافلنك انكلتره نك مجرد مصردن تخلیه سنی بعدارینه درجه استحاله ده كاریدیرمه مقتضیه اشبو سودان
سفرینی میدانه چیقاردیغی وحتی « ادغار » طریقیله شرقیه جنوبیه سمتلرنده طوغری اتحقق اولدیغی
فریه استیلاء سودانی الصاقه وبوصورتله خطهٔ مصریه یی دخی هیاهو نامنه كندی مستقلاتی
عدارینه الحاقه ایده جكی مجزوم بولنمق وبنا علیه سفرندكوره برطاقم عواقب وخیمه یی تولیده مستعد
بروقت وجهه نظریه باقلمق در

وقایع مأله حاضره ده نظردقتی جلب ویكدیر كیفیت دخی یرنی خرد بنانه حضرتلرنك سیر شوكتمصیر
حضرت متبوع افخمیه عرصه وجائب عبودیت ایتمك اوزره دربار شوكتمداره غیرتمندانه عارضی اولوب
یرنی شایان لاجل الاستحصال هردرلو فداكارلغه اختیاریمی كوزه الیه دیغی تقدیمه اعارت
حضرتنه نائلمی وبونك نتایج طبیعیه سندن اولدیغه ویرسعادتمغیمی بغایتسامانه دولتمتبوعه سنك

اولان تناسباتی بوراله تعیین ایتمیه‌یم. بوحال موقتده خلیجینك ماکدونیا مسئله‌سی اورته‌یه قالدیریلیر
و واقعا دول محافظه‌کار جمله‌سی بوراله صلح و آسایشه طرفداری اولدیغی جهتله شرایطی بتون اوروپا
برنامه‌سی حیله و رقابتلرله مستعد بولنان مسئله‌ی مذکوره‌نك کسب حیات و وخامت ایتمسی ارزو
ایتمکلریمز. برطرفدن بوکی مستعد لهجه یه اولان علاقه‌سیز، بر شوریش چیقاره‌جق اوروپا مداخله‌سی
مجبور ایده‌جکی ملاحظه ایله اکثریا نصیحت دکلرکاری اشاعه معلوم بولنیقله دیکر طرفدن دولتلرینك
اهالی مذکوره یه موعود و برسنه‌دن بری مربوط اولان اصلاحات مادیه‌سنك هنوز جدا موقع اجراییه
وضع اولنماسندن طولایی اوسنه‌دن بری امضا ایتمه‌لری اولان دول محافظه‌کار ماکدونیاده ظهور ایده‌جك
مسئله‌یه مداخله قیدنده وارسته بولنیه‌جقلرندن دولتلرینك حقوق خیرلو برشی اولدیغنه وسنه
حالیه ظرفنده ماکدونیا قطعه‌سنده فتنه وفساد ظهوریله قریبا انتشار اولنیقله بنا قطعه مذکوره ده
عاجلا اصلاحات اجراسی لزومنده برابر حکم کیدیکی وهرنه قدر تسویلات خارجیه ایله مسموم براهالینك
تمایلات فتنه‌کارانه‌سی قابل اولمزسه‌ده یکیچری اولمایله اوروپانك نظرنه برشی یاپمسه اولمه وبو صورتله
مداخله دولتلرینی حیاتیه یکیچه همان اصلاحاتك فعلیاتنه مباشرت ایتملرینه بدیهیدر. بو وقتده
غائله ایدلسه اولجه بورانك محافظه‌کار دیپلوماتیقسنك دولتلرینه افکار و اعتقاد اقتضا سندن
ماکدونیا اختلال قوتیه‌لرینك تصدیات فسادجویانه‌لرینك منعی بغارستانه حکمتی طرفندن تأمینه وفقط
وخط اقتداری فوقنده برشی یاپیلمیه‌جغی بیانه اولنیقی روس مناقصه‌نده موثوقا تجنبه ایدلسه
وحکومه مربوطه‌نك « اقتدار فوقنده برشی یاپیلمیه‌جغی » حقنده بیاناتنك نه قدر معتبار
ایدوکی کچه‌یاز بغارستانی عدنا جولانکاه اتخاذ ایتمه‌لری اختلال قوتیه‌لرینك حرکاتی
فسادیه‌لرینك منعی جهتنه حکومه‌سنه‌دن وقوعجه‌لانه تبلیغاتی یه اولوب جوابلر ویرلسه
اولمسیله صحتی بولنیقدن عرضه وبیانه بادر

مابه‌لخاینه نامه کتابت قلمیه‌سنده) ۱۸۹۶ سنه

سفارت سنیه‌نك تشریفاتی واسطه‌سیله الیانا اردوی همایونه مقیدنده اولدیغی حقده آق سیاه‌ی
اردو بولدیغنده حیوانات مذکوره‌نك اعلا جنسنده اولمه‌لرینه قیاتا بالتخصیص اشعاری
مقتضای اداره سنیه‌نك حقیقت یار تصدیقندن

مابه‌ضمینه نامه کتابت جلیله ١٧ سنه ١٣١٦

جواب ٧ نیسانه آفرنجی

المانیا اردوسی یکنجی مابعد اولمانه حیوانات یروسیا جنسی اولمه برمرتو التمه الق سانتیمتر دن
یتمه سانتیمتره قدر بهر جفتنك حیاتی درت یاشه قاریه ایدوکی معتقدندر تحقیقه تلقدیمی
وبوراده هانوره جنسی دها ایوایمش قیمتلنه زیاده نکی جهتله المانیا اردوسی یکنجی مابعده
ایدیلمکله اولدیغی وبوجنسك عین قطعه‌ده حیاتی الق یاشه قاریه راده‌سنه ایدوکی وحیواندن
کوروب انتخاب ایتمك اوزره بالذات جاریده عرضیتاتیمن لازم کلدیکی سفارت سنیه‌لرینه
اشاره سنیه عرضه ولنور ذاتی

کتابت شاریاریه تحریراتی سکز سوداق ٢١٤ وارسنه ٢١٤

١٧ نیسانه آفرنجی تاریخلو تلغرافنامه جاکارته مدیرلکی تلغرافخانه‌سنه شرفصدور اولان تلغرافی اصفهانه زینه
اشتمالاً مذکور تلغرافنامه رسمك تکرار ایدلمسیله‌برابر فطه جاکارته‌مکوره تلغرافنامه نکاه‌زدن حل ایدیلمامسی
مقتضاسنك صحیفه نومرولرینك کلمه نومرولرینه تقدیماً تحری ایدلمسنده نشئت ایدیکی ٧ نیسانه آفرنجی تاریخلو
تلغرافنامه دولتلریله اولهویته شفره ایدلمسه اولمسنده استدلال قلنمغله حالبوکه مذکور مفتاح ایله برابر
فاکیاه سعیدینه تقدیم ایتمسه اولدیغی تعریفنامه‌ده مشتمله اولدیغی اوزره کلمه نومرولرینك صحیفه
نومرولرینه تقدیماً ترقیم ایدلسی لازم کلمکله شفره مأمورینه اویولك اداره‌لرینه اعطاسی منوط رای
عالی آصفانه‌لری بولنمسه وسالف الذکر حل ایدیلمیانه ١٧ نیسانه تاریخلو تلغرافنامه جاکارته مدیرلکی
برقطعه صورتی احتیاطاً ولفاً تقدیم حضور سعیدی قلنمسه اولمغله اولبابده

کتابت شاریاریه تحریراتی سکز سوداق ٢١٤ وارسنه ٢١٤

پروفسور ... رانتکه‌نك اختراع ایلمسه اولدیغی یکی اصول فوتوغراف آلتنده برمنظومه اردوفیانه وقوف
فلاقتیفك خاریقه‌سنه سیاسه ایدلمسه اولمه بیوك وکوچك قطعه‌سنده برر عددی بوکره ختام
بولمه‌رك اتمانه بالتأثیه نام دولتینه ارسال قلنمسه وبونلرك هیچ کمسه صکره زیارتی وروری
مأمول بولنمسه‌ایله‌برابر مذکور آلتك صورت استعمالی تعلیم ایچون تدارك ایدلمسه اولمغله کیمسه‌نك

دربار شوکت قرار اعزام استیناف دائر اولجه جوابنا تقدیم قلنمسه اولانه ۲۶ شباط افرنج تاریخیله تلفراف قلنمش
چاکرانه بندلک مقتضی براوه جوابی شرفصدور ایتدیکنده معلوم اولدیغی اوزره اعزام تاخیر قلندیغندن عرضه و بیان
بابنج امر و فرمانم

کاتب حضرتلرینه محرر کامل بکدیه شفره لو تلفراف نامه ۱۷ سنه ۱۸۹۶

بالذات طرف سفارتپناهیدن صدور اولان تقدیر

انگلتره حکومتنک نالکهانی اولرق عساکر مصریه یی سودان اوزرینه تجهیز و سوق ایتمسی دیپلوماسی
مصرک متبوع مفخمه مراجعت ایتمسی اوزرینه انگلتره خارجیه نظارتنده ایضاحات طلب اولنمشیدی
النانه جوابنده سوقیات مذکوره نک حقوق مقدسهٔ سلطنت سنیه یه حرمت تعلقی اولیوب محض سودانلرک
۱۸۹۴ مصریه ملحوظ اولانه تمرضانه قارشو اولجغی بولنمش تأمینات دیپلماتیه ایستندیکی ایسهم
اساسات سودانلرک بویله برفکر تعرضیدن اولمامقله برابر بوکره النانه معلومات رسمیه یه نظراً انگلتره نک
عساکر مصریه یی هندوستانه جلب ایچون انگلیز عساکریله تبدیل و نقل بوینه وضع ایتدیکی نشر اولنمش
و انگلیزلرک بوغازلرک (سایس) ده (عقابه) یه طوغری پویناً برکیلومتر قدر (سواکن)
تجاوز ایتدیکی بولنمش وحتی بحر احمر اوزرینه بولنانه ۲۷۵۹ ن وقتی
شبهه لو برحالده اولدیغی اکلاشیلمقله اولجه افریقانک شوحالده کرک المانیانک منافع معلومه سنه
نظراً و کرک انگلتره نک مواقف دوستانه سندن بکلنمه سی ایچون اجنبی دولتلرک اول جوابنجه مقرر اولان حقوق
مقدسهٔ سلطنت سنیه ۱۶۸۴ تواقیعنامه سیله بدیهی اولمسنه کوره محافظه حقوق دولت علیه
ایچون اطیبنان اولنمسی اجنبی بوبابده تشبثاته شروعندن اول ذات اقدس همایونه حضرت پادشاهینک
دوستانه صمیمیدی اولانه المانیا امپراطورینک پک دوستانه و غیرتکش و غایت محرمانه برصورتده
معلومنز خیرخواهانه لرینک استمزاجی خائف دنه خالی اولیه جغندنه خارجیه ناظرینک وساطتنه
مراجعت ایدیلرک سنای امپراطوری ارکانندنه ایجاب ایدنلرک واسطه سیله امپراطور حضرتلرینه
غیرتکش ملاقات وطرف اشرف حضرت پادشاهیه تبلیغ اجراآت ایله بوحصوصده نصوصیه
حرکت ایدلک ایجاب ایچون استمزاجیه مسلدنک هیئت مجموعه سی حقنده کی معلومنزک
بالاستفاده سریعاً عرضه عجله علیا قلمی امر و فرمانم جناب پادشاهی اقتضای علیسنه اولمغله
اولبابده

کاتبه حضرت محمد کامل بک تقدیم خانم ۱۷ سنه ۸۹۶

جواب ۱۷ سنه افرنجی

ایمپراطور حضرتلری رسمی وغیر رسمی ملاقاتلرن خارجیه ناظری واسطه سیله طلب ایدیلسی وحق سبب
ملاقاتک اوله ناظر شارله بلدیرلسی بیله حال بورانك اصولی اقتضاسندن اولوب مسائل
سیاسیه متعلقه ایشدیکی ایمپراطور حضرتلری اکثریا بر برلرینه سفرای قوللرینه استنطاق ایله
پرنس هوهنلوه ویاخود بارونه مارشال ایله کوریشکی جوابی ویرمکه اولدقدنه ودائما کندولری
شدی سیاحتی اولمه جهتیله مابین افرنجی ابتداسنه یاقین سرکینت یرکشاری ایچنه برینه کلوب
یه حرکت یه عزمت ایله بکلدیکنه بناء برمقوال معروضه خارجیه ناظری واسطه سیله طرف جاکاریدن
وقوعبولجه ملاقات طلبنه اغلب احتمال کوره اویولی جواب ویریلوب ایسه اولوقت تبلیغات
سنیه حقنده یاد ایتدیکم بیله حال خارجیه ناظرینه سویلمکی لازم کلوجکی عرضه واستیذانه کیفیتی

---

۸۹۶ مایس

مابه هایون نامه کتابتی جهتیله

بفارشا پرنس حضرتلرینك شرفنه اولارق ده دوله قسم سفارت سنیه ترتیب اولنه یکرمی التی کشاد
ضیافت رسمیه شایله حضرتلرینك ارکان معیتیه یاوران حضرت شهریاریه محمد علی بك و
الایلیا نامه وکیل پرنس هوهنلوه وبارونه مارشال وجهیه ناظری وایمپراطور حضرتلرینك
نامه مایونیدی وسرای ایمپراطوری وتشریفات ناظری ایله بشقه رجال عسکریه ودول
مقطعه سفرای حاضر بولنمشلر پرنس شایله حضرتلری متبوع مقدمی اولاره وقع النفع بیشمیر یارم ساعت
قدر حضرتلری جانبنده متولی الظهور اولاره انواع التفات وعنایات جلیله ملوکانه رزی بالدفعات
نامه شکرانه ایله تذکار ایتمشلردر. ایشبو ضیافت حضرت مطنطنه ده اجرا اعتنا ایدیلوب
ارجه سفارتخانه یوقاریده اشغال قیلنه شرفه حاکیم وبنات نادره ایله تزیین ایدیلمشدی اولغه
پرنس شایله حضرتلری بوبابده وقوع محبتنه بنا ایله ایله ومعرفتلرینه تشکر ده برمقدار جهت طلب ایدرلر
مقرراً عودت ایتدکلری وبو اقسام پرنس هوهنلوه نك سرایه ترتیب ایدیلن ضیافته متعاقب
یکچریلیه (قوبورغ) ه متوجهاً برلینه حرکت ایده جکلری عرضه واظهار قلنمش

مابه‌الفرق نامه کتابت جمعه سنه ۱۹۶) ۷ مارس

بوکونکی تنفراغاسنه چاکرانه عرصه‌اولدیغی اوزره بنفارشتانه پرنس حضرتلری بوافقم پرنس
حضرتلرینک طرفدنه اعطا اولنان صیافتی متعاقب چاکرلری برطرف فرنچه‌کرن المانیا
ایمپراطورن حضرتلری طرفدنه کورسه‌اولدیغی حسه‌قبولات فحصا متبوع مفخمنه‌ک اثر توجهات
اولدیغنک عبودیت وتشکراتی ایله برابر خاکپای شوکتناه احتوای حضرت پادشاهیه عرض
رجاده صمده ۱۱ بوکیجه پاریسنده صمده برلینده هرکنده پاریه (قوتورغه) مواصلت
۱۱ ایچ حکم معلوم عالیلری اولدیغی اوزره قوتورغ پرنس خاصیلرنه رئیسیده بنفارشتانه
۱۱ پرنس حضرتلرینه تابعی بولندیغم متبوع مفخمم ذات شوکتسمات حضرت پادشاهی بو وسیله ایله
۱۱ قوتورغ پرنسه تزلاً برتنفراغاسنه کشیده سیه اولرایله عرضه عزیمتی اشعار وانتقاله
۱۱ بیورولدایی جهتله المانیاجه حسه‌تأثر حاصل ایچ حضرت سریر شوکت مصیر حضرت
۱۱ پادشاهیه شکری تنفراغه عرض رجا ایدرم وطرفکزدنه کورسه‌اولدیغم حسه‌قبولات
۱۱ تشکراً وذات شوکتسمات حضرت پادشاهینک اعطا بیورولدقلری مأدونیته استنادا
۱۱ سزه رفیق عکسانه نشانی اهدا ایدرم ۱۱ دیو واقع اولانه افاده‌لریله سرعسکر
عرضه مجاسرت اولنور فحص

مابه‌الفرق نامه کتابت جمعه سنه ۱۹۶) ۱۰ مارس

برادر خدیوی محمد علی پاشانک برلینه مواصلت ایلدیکنه دائر اقم ایمپراطور حضرتلرینک دیمسنه
مدعو بولندیغمزی خارجیه نظارت جلیله‌سنه تبلغ اشعار ایلیتدم
شارله محمد علی پاشا ودیعه ایمپراطوری حضرتلرینه متوجه رسیده عبودیتله برلینه گلمکده
اولدیغنه دائر تلگرافنامه پرنسری وسائره قبل وصول اهل برلینه بولندیغم سرایده
عزیمت اولنان ایمپراطور حضرتلری حضرتلرینه شاهانه ودیعه‌لرینه اشعارنه نشانه وشاهانه‌لرینه

حامل اولدقدن صاکره ایمپراطوریچه حضرتلرینه بارات ویرسون وصکره سائر لوعیتی قبول بویورسون
سفره دن ایتالیا دولتی پرسیدنه ایمپراطوریچه حضرتلرینک ایتالیا سفیرینه ایله جاکرلرینه
ایمپراطور حضرتلرینک باندن طولی تخفیف ایدیلسیدی ایمپراطور حضرتلری سفره دن عاجزت جانفشانت
حضرت پادشاهی استفساره وصکره تخت ایمپراطوریه جلوسلرینه طوغری شاهانه کورسه
اولدقدن صاکره دوستی ومواللاتنه حقیقة ~~تحفة~~ متشکر بولندقلرینی وعهدلرینه بولنان موده‌ی موزری
متنوع الزوال ایدوکنی بیانیله ومتعاقبا شاهانه محمد علی پاشانک مقدماتی سیدقدره تحمد مصره
عطف کلام ایدرکن بروسیده بالا استفاده ایمپراطور حضرتلرینه مصره کی انکلیز بولیتقه سنک
حقوق حکمرانی حضرت پادشاهیه مواقف دوشه‌جکی بر زمان کسب اعتبار اولدقن وبوجاکه افاده
مستقلانه‌ی بولنان دول سائره نک رضی اخذ اولنمقله نظر بیقیدی ایله باقه‌جقلری زمنده اداره
سائره ایدیکی ایمپراطور حضرتلرینه لا به انکلیزلرک مصر اشیاسنه یک قارشمه یتمم مالنده
برجواب ویرمه‌لری واخذ اولنمقله ایتالیا سفیرینک حضورنده نائب مصر تقدیمنی کسرلری کریاحوالنده
سؤال بویورمیلری جاکرلرینه احوال محیره وقوفم جهتیله کریدولرک ورمیانه ایدکلری شکایتلری
نه مرتبه واهی ایدوکنی دلائل مقنعه ایله اثباتنده صکره حال حاضرک ارض مسئله سنده صنعت
براثر تحریک ایدوکنی وکریدولرک سایه عنایتواهیه حضرت پادشاهی حائز اولدقلری بوخ امتیازات
وعنایات جهتیله زیاده جه شکایته حقدار بولندقلرینی ومعاونت خارجیه‌دن قطع امید ایتدکلری
انهم مملکتی شفاوتنده اثر قالمیه جغنی عرصه ایدرم شایله محمد علی پاشانک بوراهم بعضه
المانیا رجاله انکلیزلرک مصر بولیتقه سنده شکایت ایدیکنی اخبار ایتمکله وبوباب شایله
بوبابه ضیو طرفندن برمأموریت خفیه‌سی اولدقجه مثبت بولندیغندن صیاغتی متعاقب باروده حاضر
ایله مصر مسئله‌سی اوزرینه مداولهٔ افکار ایدرک خلاصه افاده سنده انکلیزلرک مصره کی
تشبثات وحرکاتی علیهنه المانیا دولتی طرفندن شدیدلی برمداخله وتشبث وقوعونه جغنی
استدلال ایدرم نه

کابت حضرت حضرت شهریاری محمد کامل بن طرفنده
تلغرافنامه ( ) سنه ١٨٩٦

انگلتره سفارتخانه‌سی طبیبی مرسیو دیکسون دونکی گنه سرطبیبا حضرت شهریاره ماموری پاشا
حضرتی تزدینه کلدکن ذات اقدس همایونده حضرت پادشاهیک عافیت همایونلرینه کوپا
انحرافه دائری اولدیغی یولنی برهرنایه ایشیدلدیکندن بحث استفسار کیفیت احوالنه مصدقدار
طرفنده کوندرلدیکی افاده ایتمکله اوزرینه الحمدلله تعالی صحت وعافیت جنابلرینه حضرت
ظل الله‌لرینک برکتلری اولدیغی وسموعات واقعه مصنع بر ارجوزه صرفنده عبارتله ابدوکی
شارایه طرفنده هوبانا بیانه اولنمشدر وبالفعل بیتمز شوکت مآب اقدس حضرتلرینک
عافیت وجودیه وصحت وقتیه بدیعه پادشاهانه لری هرکسدن زیاده قدر برکونه تغیر یوقدر ایکمه شوکره ده
کمالیله اولوب طبع همایونه ملکانه لرینک وزنه قدر برکونه تغیر یوقدر ایکمه شوکره ده
بولندقلری برهفته ارجیف بدخواهانه نک وقوع انتشاری افساد ودیه برآیه‌قالی قالمیان
راضیه وخارجی برهفته اعدای ملعونه نادان یکیدن اختراع ایلدکلری برنوع انزیقه سندن
منبعث اولمه اولدیغی درکار بولندیغندن سفارتخانه‌جه معلومات اولمه وشایداولدیغی
بویله برارجوزه نک شیوعی تقدیرجه تکذیب قائمقام اورنه برمقتضای امروفق همایون
جناب پادشاهی بیانه کیفیت اولنور اولباب

شارایه جواب ( ) سنه ١٨٩٦

جواب ، تحریرات فرنجه
وبالفعل بیتمز ذات اقدس همایون حضرت پادشاهی عافیت جنابلرینه همایونلری حضرت بواالله
بداهم برشایعه ظهور ایتمکله شایداویله برارجوزه شایع اولدیغی درحال تکذیب وقطعیه
محبوبیت شعاریده ابدوکی عرضه اولنور فرنه

مابه‌ینه یازه‌جی کتابتی جلیه‌سنه مکتوبی

تلغرافنامه) ١١ تموز ١٨٩٦

شقراوای مصرف غرفه‌سی تعطیل ایدلیکی وکذلک خطه مصریه‌ده هیچ‌بر
ایتیکی جریانده وارایه‌ده کامل احتمالیه مرقومات هرکز ولو حرکات وسکناتنی نظر دقتده دور
طوتیلوب کیمسه‌یه صورتله اختلاط ایتدیکنی ودرسعادتده قصدنی تخصصدار مخابره ایلمکه
اولدیغنی غایت موثوقانه تحقیقیه پیدرپی عرضه معلومات ایلمش بالاده سنه ملکانه تبلیغ
اولنور اولبابه

کتابت شاراپیه) ١٤ تموز ١٨٩٦

جواب ١١ تموز افرنجی

تلغرافنامه‌ دولتلریله‌ ودوستانه‌ مناسبات تحقیقات لازمه‌یه‌ بالاستدعا شقراوای بوراده‌کلدیکی اخلاسکسه‌ وایردوم
بوراده‌کلدیکی تقدیرده‌ امرونهی حقنده‌ نصت جنت اعطی منظوره‌ منبعثه‌ کوره‌ حرکته‌ بتیجه‌ سنی‌ هماندن عرضه
واشعارنه‌ قصدایدیلمه‌جکی درکار بولنمه‌ اولغله‌ فنه

مابه‌ینه‌ یازه‌جی کتابتی جلیه‌سنه) ١٤ تموز ١٨٩٦

الی ایلیه‌ معاشا تمرن تیاخده‌ قالمش وبعده‌ سفارتلرم اولیانک بوراده‌ بولنمامی جهتیله‌ شدیده‌ وکیه‌ استدعاسیله‌ ایکی قطعه‌ لایحات اداره‌ مصالحی اولمغله‌ ارته‌
بولنامش وسائط انتقالیه‌نک کلیاً فقدانندن ناشی بوراده‌ تمدید اقامت درجه‌ اضطراریه‌ده‌ کلمه‌ ولوبای بالارتقاء
خارجه‌ نظارت جلیه‌سنه‌ وقوعبولان مراجعتده‌ شوه‌سز قالمسه‌ اولدیغندن مجوریتی درمیان تخته‌ اولدیغی
مأذونا درسعادته‌ عودت ایلکلرینه‌ سعی سنیه‌ حقنده‌ خلاصتاً تحصیل بویورلمش بابعالی فنه

مابه‌ینه‌ یازه‌جی کتابتی جلیه‌سنه) ٢١ تموز ١٨٩٦

١١ ایلول ستربرتبه‌ چاپتونغ ٩ نمره‌سنه‌ ٦ هزیران افرنجی تاریخلو نمره‌سنه‌ ٧٠٠ نجی صحیفه‌سنه
رسمی مندرج اولانه سود معاینه‌سنه‌ مخصوص آلتده‌ برحقت وبیغولی صولاغه‌ایجنه

وكاغد كسمك مخصوص اولوب التدوه بر ويمورطيلان تازه طوتمه مخصوص قابدوه
وفى بر عدد تدارك ومبايعه ايدرك همه سنك تصديقنامه سيله برابر حاضر بولنمق
ملكانه تسيار واتمامه ومصارفنك اشعار قلنمسى بازاره سنه ملكانه تبليغ اولنور

بابعالى تابعه كتابت جديه سنه ١٢٩٦ صفر ٢١٤ حاررى ٢١٢

« ايلوستريرته جاپونج » غزته سنك ٦ حزيرانه اقرنجى تاريخلو نسخه سنك يدى يوزنجى صحيفه سنده
رسمدن مدرج اولوب سودمعاينه سنه مخصوص التدوه بر حقه وبانجيلان صدر اعظم ايچون وكاغد
كسمك مخصوص اولوب التدوه بر ويمورطيلان تازه طوتمه مخصوص قابدوه وفى بر عدد تدارك
ومبايعه ايدرك همه سنك تصديقنامه سيله برابر تقديم وارسال ومصارفنك عرضه واشعارى مقتضى
شد ١٢ تحذر اقرنجى تاريخلو تفراغنامه عالى اصفهانلى مدلول عالمنه توفيقا اشبو
مجتمه المعاينات مختلف محلدنده جمله ايديلرك همه سنك تصديقنامه لرى قوطيلرينك ودوشه
اولدقلرى حالده بذكره نام وولتيزه اسباك قلنمسه وكرن بندلرى وكرن تعديل
كائنه ثانى اقرنجيك اوتوزى تاريخلو تفراغنامه وولتيزه سيارسه سوريلسه اولنمق اقتضا
جاكته وكوملكلرى اثنانى جمعا ٨٩ عدد ١٥ سنتيمه بالغ اولسه اولنمق اقتضا

بابعالى ملكانه تابعه كتابت جديه سنه ١٢٩٦
تفراغنامه ١١ صفر

براقدم صيانت سنه ده حاضر بولنسه اولنه المانيا سفيرى ايمپراطور حضرتلرينك براى عيد وشكار رطوبتلو
ده عدم كشت وكذار ايتدكلرى صوده كنديلرينه خصوصه كى بر احتشملان ده رى واقع اولمغله احتشملان برطرف
اولسه اولدينى عرضه عتبه عليا ايدوب بارى ايرم احتشملان خبرى نزد معاليلرينه هفته بادشاهيه
بك زياده مدهش تأسف واندشه اولديغم ايمپراطور حضرتلرينك عودت عافيت عشتانه لرينى تبشير ايده
نتيجه مكالمه فوق العاده مدهش محمونيت سنيه ملكانه اولمغله بو الدينك بالمقابله ايمپراطورث راليه
حضرتلرينه ابلاغ واسماع اولنمسى بر تقضاى امر وتبعه همايونه هفته يارشمبا يه اولنور

مابه‌الفصله با سه کتابت جدیده‌سنه ۱۱ عدد ۱۹۶

جواب ۱۱ عدد ۱۹۶

عشتلو ایمراطور حضرتلرینه اظهار تشکرکارانه و دائر اراداتِ سنیه‌لری حضرت ملکانه‌یه مقدمه‌ً ولایه تلغرافخانه‌ٔ روسیه‌یه ورودینی متعاقب روحلی خارجیه نظارتنه عرفتله خارجیه ناظرینک بدالله غیبوبتی حرتیه مشارالیه‌نک اراداتِ ملوکانه‌لرینی حضرت پادشاهیه غایات حضرت وینه‌ٔ بیتاعظمیه‌یه بالوظائف کندوسنه تبلیغ و ایمراطور حضرتلرینه عرض رجا ایلدم مشارالیه اشبو تبلیغات جاکرانه‌یی شدی «قاسن» نام محله‌ٔ بولنان ایمراطورث ایله حضرتلرینه هماره عرصه‌یه جلن افاده ایمسه اولمغله قالدی

مابه‌الفصله با سه کتابت جدیده‌سنه ۴ عدد ۲۱۴ و ۱ عدد ۲۱۵

مراحم و شفقانه شاملانه الاناده حضرتلرینه بیتاعظمی تقدیم جدیده‌سنه ارسال اجرا عنایت احرای سنوح وصدور بویورلمسه اولاده امر و فرمان مرحمت بیانه جناب جهانبانی مشعوفیتله اتمالاً معاشات تدافعیه‌لرینه بوکره نشاط معاش وفی و رواجلیسه ایله سفارت سنیه‌لرنک مدت مدیده‌لرنو تراکم ایتمسه اولاده تعذر و صیانت وسائره کی مصارف رسمیه مختلفه‌سی هنوز تادیه اولمدیغندن معادل مقرونه خال قالمیاه تعذر اداره خانه‌سنه وسائر اصحاب مطالبه قارشو جاکرلرینک بدتمکن برموقعه براقمسه ولفاً تقدیم قلنمش وقتده تعلم سندن معلوم عالی اولمغله لزوم بویورلمسی خصوصنده اصول معامله‌ٔ دقیقه‌سی بالاجرا تسهیل زمانی یدیرله ماهیه نفارت جدیده‌سنه خارجیه نظارت جدیده‌سنک برموجب اصول معامله‌ٔ دقیقه‌سی بالاجرا تسهیل زمانی یدیرله ماهیه نفارت جدیده‌سنه بلدیرلمسه اولدیغندن وهاریاه تأخرات ایدن اصحاب مطالبه طرفندن بعضه معاملات هیئت تشکیلیه محل ویرمامش اولوب مبلغ مرقوم خزینه‌ٔ جلیله طرفندن سرعه تسویه‌سی ضمنا اراده‌ٔ سنیه حضرت خلوتپناهی‌لرینه موصلا حضوصنه ابرازاً عنایت و عاطفت جلیله‌ٔ مکارمکارینی استجلام ایدر ویدکن تلغرافات امواجیه تقدیماتی جرائت قصاروائی عائده‌سنه وقوعبولان مزاحمات شدیده‌دن ناشی بیدر اولدیغی سنه طولایی خبریت جریده اجرا سنه ایدوکلدیکنی عرضه جسارت ایلدم اولبن

مابه‌ینکه بامه کتابت جیده‌نه (٢٠ هاشی ١٢٩٦

یادرایه حفظه شهریاریه قایمقام پاشا شمدی سفارت سنیه‌یه کلدرن استوصای کوی ایجراطور
حضرتلرینک حضورنه قبول اولدقدن سریر شوکت مصیر حضرت ملکانه یه عرضی رجاسیله ویروبیدایه
طرف اشرف حضرت پادشاهیه برادرادار سنیه حضرت پادشاهی شرفصادر بیورلدیغی تقدیرده
کندوسنه تبلیغ اتمکلکی رجا ایلیه اولنمشدر

کاتب حضور محمد کامل بک طرفندن (٨ هاشی ١٢٩٦

اجراسی موعود اولان اصلاحات دول معظمه سفرایسی بالاتفاق قرار ویریلوب موقع فعل وتطبیقه وضعنه
باشلاندیغی برزمانده ارض فساد قومیته سنک کوی وسعادتی وکرک اناطولیده ارتکاب ایدکلری
جنایات اختلالیه معلومدر اکا دائر تفصیلاته حاجت یوقدر فسخ مرقومه‌نک قتل نفوس
واحراقه معابد وتخریب املاک کبی ایقاع ایدکلری جرایمه طولایی بالمحاکمه قانونا مستحق اولدقلری
جهاتی مختلفه ایله محکوم اولمشلر ایدیکی حالده بلا استثنا صنوف تبعه‌یه رایگانه بیورلدیکلری آثار
مراحم واتفاقه جناب پادشاهی بونده وفی تشکیل بیورلمه مقصد خیرمصدیقه محکومیه وموقوفیه
اراءه‌نک تخفیف وتماسا برمعامله ... کارجه مظهر شفقت ومدلات عسکریه‌دن طولایی
اهالدن کی نیچه عواطف عیدیه جناب پادشاهیه نائیلدی معلم بیورلمقله اولدیغی برکونه
فسخ مرقومه‌نک سعادتی بکدیه ارتکاب ایدکلری جنایات دهشت انگیز ان قاچ یوزکولری
بیله اشک ریز اسف ایتمکه سزا ونسوان واطفال معصومه سلمیه واریجه قدر خونریزانه
برصورتده وقت الاستعمال ضابطه‌نک یدضبطنه کچه برقاچ یوز خمپاره وبرقاچ کیلوغام دینامیتدن
ماعدا الدنمق قالوب استعمال ایدکلری یوزلرجه خمپاره ودینامیت وبونده ماعدا مرصوده آلات
حربه واسلحه سیستمنه ره وولورلر وطرابلس الغرب سانیتمتری اولدقدن سانیتمتریه قدر قطعه‌لرایله
ایقاع ایدکلری فضایع قتل واعدام جرایم مشهوده‌سی وحتی شیخ الاسلام افندینک عزلی اولکه
خمپاره آتمقله تعرضه ایتدکلری حرکات کوزی اولکه یک بدیهی اولوب حکومه سنینک اتخاذ
ایتدیکی تدابیر ایکی کونه ظرفنه تسکینه شورشه وهجایه واعاده امنه واسایشه ایلکه مطبوعات
عالمک تقدیرینه روا اولمشدر ایکمه المانیا سفیری اجراآت حکومه سنینه معاکسانه تصویر ایتدی
وحتی جنابنه مأمور حضرت پادشاهی یدوم صعودنده طولایی لاجل البتریک سائر سفاتر

ترجمانديه برابر سراى همايونه ملكانه يه كونده ركى بابسه ترجمانى مسيو تشايه (جلبس حياته مائتس
حفته بارتهس تك يدينجى سنه دوريه سنى بويله برحادثه تك ظهورى موجب اسف در) سوزلرينى بتيدى
يرينه ورمياله ايقديرمى كه بويله بركونك بتيدكده خارجيه نظرى ورمياله اولمغى بالجمله .... سيكيم
معتاد وكلدى حتى بوندن چند كون اقدم اناطولى شمنه دمرى امتياز صاحبى المانيالو موسيو قاولرنك
بغداده قدر تمديد خط ايتمسى حقنده طرف اشرف حفته بارشاهيه مثول شرفه نائل اولاله سفير
شايله بيانه ارزو بيورلمسه اولمغله مقابل ممالك شاهانه نك افيشنز برجارى اولديغى بركونده
سويلمش بوكن تشبث نافهمانه حضرتلرينك برجواب عجيب غريب ورمياله ايتمسه اولمسى
موجب استغراب اولمسه وذات اقدس همايونه جناب بارشهى هر دولتده زياده المانيادن
معاونت مادية ومعنوية اميدنه بولندقدن جارى بوحاله نك نه ثمرات اتيه يكى اخلاصكارانه بيان
كين المانيا مطبوعاتنك استعمال ايتمكده بولندقدن لسانه تعريضات استهزاى موجب تاسف عالى
اولمقله اولمغه بوراسينك نهايت نازكانه و دولتيه مياننك كى مناسبات حسنه يه اصلا خلل كلميه جك
برصورته خارجيه ناظرينه اوغلمن باارادهٔ سنيهٔ جناب بارشهى تبليغ اولنور

محمد كامل

كاتب حضرتى محمد كامل بكه ١٩ حلوى ١٢٩٦

تلغرافنامه

جواب ٨ ايلول افرنجى

خارجيه ناظرينك يه بودت برليننده غيبوبتى حريته سفراى قبول توكيل ايدكى مستشارينى كوره رك تقدم اعتماد
عاليدنى استعار بيورديلاره حضرتلرى تحاميه ولسانه مناسب وذراكنده تفهيم ايلديم معمايله جوابا
درسعادت وقوعات اخيره سى حقنده سفراى اجنبيه نك راى ومعلوماتى متحد اولديغى بيان ارمغى قوتيه ايزاح
تصديات جنابتكارانه لرى معلوم اولمقله برابر بوكون تصديات قنصلوسنك خاصه طرفنده وقوعبولوراسه
بولسغه درحال رفع وازاسى وظيفهٔ حكومتدارانه ايكمه مامور يه ضابطه وسائره كوزل اوكنه وقوعبولاله
قسالى منعه غيرت ايتيوب انجه كيمى وقت ساعده حكمه تبليغ شديده اتخاذينه باشلاديغنه بوقدر
جانه تلف اولديغى وبو وقوعات متأسفه نك جلبس همايونه حفته بارشهى كوندرينه مصادف اولمسنه
طولايى تبريك صده سنه معيوبه تشاننك سفير طرفنده محضا وقوع حالى بيانينه عبارت اولاله
افاداتنك صحيفهٔ همايونه حفته بارشهى كى لازمهٔ احترام مغايرت برنيته حمل اولنمش وانا طولى

شمس وفرخ طرفندن بغداده قدر قدیری حقنده اظهار بیورلمش ارزوی همایونه اولان جواب ویرلمسی
احوال حاضره الحاسندن اولیه جکی وقتجه افکار عمومیه جه حاصل اولیه جکی سوء تاثیرات
التنه سرمایه دارانک بویله بیوک برتشبثات جسارت ایده جکلری بدیهی ومع هذا بو سوء تاثیرات
زوالنه صکره ارزوی همایونک اجراسنه مباشرت طبیعی اولدوغی والمانیا دولتنک دولتمز علیه
حقنده کی افکار دوستانه سنک تکرر تأمینانه حاجت اولمیوب بوجهته المانیا سفیرینک هر وقوعبولان
افادات ومعروضاتی سلطنت سنیه نک حصول رفاه وسعادتی فکر وارزوسیه واقع اولدوغنه وحقیقته
مبنی اولدیغنه اعتماد بیورلمسی افاده ایدوب بونداوزره جاکرلک مقرریه ضابطیه عطف ایدیلوب
مسامحه یه تحمل اولنه شوریشت الحاسی اجنبی کرن ضابطه وکرن عساکر شاهانه طرفندن زوجه
جانسپارانه غیرت اولدیغنی مفصلاً بیانه ایدیلکله عرضه ولنور فقط

مابعدی هیئه نامه کتابت جدیده سنه ١٦ صفر ١٣١٣ / ١٨٩٦

ذات شوکتسمات حضرتپادشاهی تصدیه یاورکار دوستانه اولمه اوزره هشتو المانیا ایمپراطوری حضرتلری طرفندن
ارسال بیورلمسه اولوب فطوغرافنه طولوپ طرف اشرف حضرتپادشاهیه تقدیم بیورلمه غایت التفات امیز
تلقی قیلنمش ایمپراطور حضرتلرینک مصب شکر ومنونیت اولدیغنی بوکره دخی طرفنه جاکرانه
افاده اولنمغله زیاده

کاتب مخصوص محمد کامل بک طرفندن ١٦ صفر ١٣١٣ / ١٨٩٦

روسیه المانیا واوستریا دولتلرینک حرستیانیه جه یکدیکریله سفارت ومناسبات وقوعنه مبنیا نه براتحادلری وبنه
قاریشقلقلر ظهور ایدرایسه درسعادت محلاتنده بعضیلرینی طوپه طوتمغی بیلدیکلرندن اتفاقه تام ایله قرارلشدیرمسه
اولدیغنی ودولتمزجه تدابیر نده واداره حاضره سنده داخلاً وخارجاً کیمسه نک امنیتی
اولیه جقنی وساده جه تأمینات وتصورات ویا اوراده ایکی اتفا ایدیلجکنی وبوقراره اینالیانک
رضا اراله ایدیلجکنی وانکلتره نک تقاسمه دولمه وتبدیل سلطنت عثمانیه بولندیغی ایچون حرکت
منفرده یه دیکر دولتلر طرفندن منع ایدیلجکنه قناعت حاصل ایتکلرنه وها معتدلانه حرکته

میاک اولدیغی واقعه دولت علیه تهدید برحاک بولدیغی برمصدر رسمیه مستند اولمه روه پارسی
سفیری میدان خارجیه ناظیرنه بیلدیریور بو خبرك حقوقه وعهوده مخالفتیله برابر برمصدر رسمیه
وياخود برصنع معینه مستند اولمیوب اسمی مجهول برشخصك افاده محرمانه سنه معطوف اولمسی حقیقته
اقترانی حضرتنك افکار وملاحظاتی برجهته تردد وشبهه لره دوچار اولدیغندن وبونك براتفاقه ویا
تصورات وهوسی تقدیرینه مبنی مجهول قائلیدن هانکه عرصه ایدلمسیله تشقیق باعث تأمل وحیرت
اولدیغندن وصول تلغرافنامه ده بوبابده کی معلومات صحیحه ویریلمسی سریعاً عرصه عتبه علیا قلنمسی
مقتضای ارادهٔ سنیهٔ حضرت پادشاهیدندر اولباب

کاتبه حضرتلری محرر کامل بك ۱۷ صفر ۱۹۲

جواب ۱۷ صفر افرنجی

اشعار بیوریلان مواد حقنده شمدی خارجیه نظارتجه اینجیکی تحقیقات محرمانه یه نظراً المانیا مرسله اوستریا
دولتی طرفندن دولتمیز عهد ایشبو متفقاً حرکت ایدلمسنه دائر بعضه مداولات افکار وقوعبولمسیله ایسه ده
یکی برشورسه وقوعنده درسعادتده بولونمیه جق طویله طویلجه حفظه دائر بواجه معلومات اولدیغی یعنی
المانیا دولتنك بروقعه نك ظهوریله اول اقتضاآت اوزره برقرار اتخاذ اینیکنك اساسنی ایدوکی
وواقعا ممالك شاهانه نك احوال حاضره سی حضور اعلیلرینجه بردرجه اولدیغندن ایدوکی ظهوراتجه
بیلنه بدیکی وبوجهته المانیا سفیری کیدجه کوی قبول شرفنه نائل اولدیغی اثنادا دیگر فنالقلر وقوعنه میدان
ویرلمامك اوزره ارسیل حقنده بعضه مساعدات اجرانی ذات شوکتلرینك حقه پادرتصیه صورت دوستانه
عرصه وتبعیت ایدرك بوبابده کی اجراآت سنیه نك عجله قریب آثار حسنه کویدیکی طرف اشرف حضرت
پادشاهیه وعهد بیورلدیغی وانکلتره دولتنك دولتمیز عهد حقه کی امالی بدخواهانه سنك موقع فعله
اخراجی حضرت المانیا دولتنه برکنه بتلیغات وقوعبولدیغی عرصه اولندی قنه

مابه هیئته باسه کتابت جمعیه سنه ۱۸ شباط و) ۱۴ صفر ۲۱۵

چندماه مقدم برلینه سفارت سنیه سی مشار الیه یه بیورلمسه اوزره مورل بك ایله اوزره سفارت
سنیه سی مشار الیه بطریق اثنادا حقه برعنایت حضرت عالیه اولمسه اوزره معاشره بشره عودت
ایلدیغه مبنی عودت عادهٔ حقه وبوحقه بنیت اعطی ایلکاه بیورلمسه ایکنه برلینه نقل مأموریتی

حسبیه معاشه مذکوران ورتابع غوشه تنزل ایدیکندن بحث بونك صدسابقه ابلوغی استحقاقی
حاوی سنه جناب تاجداریه عرضه ابلاغ اولنمه اوزره تنظیم ایدیکی عرضحال عبودیت
اشتمال لفا تقدیم قلنمسه واوقوز سنه‌دن متجاوز برزمانه‌دن برو خدمات مبروره ابراز اندن خالی
قالیاره بوکره برنجی صاحبقران شریف فرضه ولوقت وغیابت علیه کار کار یدیغ بیدریغ
بویله جفن ورکار بولنمسه اولمله عرضحال مذکوران بروقت مناسبده عتبه علیه مرتبه عرضه
کیتی شتابنه عرضه بیورلمسی نیاز فرضه محابرت قلنمسه اولبدر

عرضحال مذکور صورتیدر

عتبه علیای همایونه فلاطنیخیدرینه

عرضحال عبودیت اشتمال چاکرانه‌در

جناب حضرت عمر وعافیت وشاهانه وسلطنه یار شهریاری دائم ومزاد بیورمغله امید سایه معالی وایه
تاجداری اعظمیزدن بوندن اونبدن تقدیم لونده خدمات سنه‌لری مستمار لفه تقدیم بیورلمسه اولون
بوقولدینه خصوصی برعنایت عالیه اولمه اوزره ایکی نه اول معاشه چاکرانه‌مدن بشیلك غوشه ابلوغه
ساعه مرحمت عاده‌ده فی نعمت بخشت اکرمیدی رایکانه بیورلمسه وخدمات صادقانه‌ده مکافات جلیه‌سی اولمه بوعاطفت سنه شهریاریدن برکاتیله لونده‌ده تقدیم بکانم وصل اولمقله
بولنمسه ایدی اخیرا قوشتای یاشه قولدینه لونده‌ده وقوع خدمات مناسبه‌یله نقل مأموریت
نقل مأموریت ایتمسه اولدیغندن اوته‌دنبرو مألوف اولدیغم شوحه وعنایت صادقانه‌یه ایفای وظیفه
جدیده مباشرت ایتمسه‌یله بو نقل مأموریت لونده‌ده ایکی بشیلك غوشه اولمه معاشه چاکرانه‌مدن
درته یاغ غوشه تنزل ایتمسی کمی رضای عدالت مقتضای ملوکانه‌یه اصلا توافق ایتمیجکدن بعده دولتی
اتباع ایتمسه اولبدر اوقدر سنه‌دنبرو دولتلو جنابلرینه خدمه پرستانه لطفنه بوعبد صادقدینه اولطف بیورلدیغی
نعمت وعاطفت همایونه فلاطنیخیدرینه بوصورتله محروم قالمسنه‌یله شفقت ومعدلت مآثر شهنشاهیدن
قائل اولیه جفنه امید اولدیغم جرئتله باکمال تضرع وابتهال سده سنیه جناب ملکدارینه عرضه ووقوع حال ایله
وبیانه ولونده‌ده معاشاته سنه‌لری مقتضاسنجه چاکرانه‌مدن بشیلك غوشه یعنی یکی درهمه
اعاده وایصال خصوصنه استدعاسنه مقابل بیانه کیتی شتابنه نیاز واشتعاله مقابل اولدیغی اولبدر وحرره
امید وثیق ولطف وعاطفت واسعه فی نعمت بخشت اعظم افخم حضرتلرینکدر

مابه‌الحمینه نامه کتابت جلد سنه وارد اولدی

نامه همایون تاریخ تحریرات صورتیدر

طوغ اشرف حضرتلرینه حضرت امپراطور عظمتلو تیطرا اولنه نامه همایون لفاظوف واصل اولدی جنابلرینه ارسال قلنمه دستور نامه همایونه پادشاهی یازیله

فرانسزجه ترجمه‌سی مامی بولنه زیده عزو مجدلو پاشا حضرتلری ده برینه عینا ترجمه‌سی اولدیغندن وصولنه نامه همایونه پادشاهی یازیله

ایده برلکه امپراطور عظمتلو تودیع وتسلیم اولنه همایون حضرتلرینک اقتضای عالیسنه بولنه اولغاولیار همه تحیه

(تاریخ ورود ٩ صفر)

نامه همایون مذکورک عزومجدلو پاشا حضرتلرینه

وارد اولدیغی فرانسزجه ترجمه‌سی صورتیدر

J'ai déjà exprimé à Votre Majesté Impériale par télégramme mes sentiments de reconnaissance pour le beau groupe photographique représentant Votre Majesté entourée des Membres de Son Auguste Famille qu'Elle a bien voulu m'envoyer.

Le départ en congé du Général de division Grumbkow Pacha me fournit aujourd'hui l'agréable occasion de réitérer à Votre Majesté Impériale l'expression de ces sentiments.

De même que je ne pourrai jamais perdre le souvenir de l'amitié sincère et de l'appui bienveillant que l'Auguste Grand Père de Votre Majesté Impériale n'avait cessé de témoigner à mon Gouvernement, de même le concours efficace et les dispositions amicales dont Votre Majesté a bien voulu me donner des preuves toutes les fois que l'occasion s'en est présentée ont pénétré mon coeur d'une gratitude inaltérable.

J'ai la ferme conviction que Votre Majesté Impériale voudra bien continuer à témoigner ces mêmes dispositions à l'égard de Mon Gouvernement en ce moment surtout où il est en butte aux accusations les plus injustes et je saisis cette occasion pour Lui renouveler les assurances de mes sentiments les plus cordiaux. ——

مابه‌حقینه نامه‌کتابت جمیه سنه) ٥ سنه ١٢٩٦

غوسبقوف پاشا شدی برلینه مواصلت ایتدیکی کی نامه‌ٔ همایونه وضع یوشته ایله واصل اولدی ایمپراطور حضرتی
بوالله تکاره ده بولنمق حسبیله نامه‌ٔ همایونه مذکورن کندولرینه وقت توزیع حضرتی خارجیه ناظری ایله
بامذاکره نتیجه‌سی عرض قلنه

مابه‌حقینه نامه‌کتابت جمیه سنه) ١٤ سنه ١٢٩٦
تلغرافنامه

بوکونه بارنه مارشال حاضر اولدیغی حالک البسه رسمیه ایله ایمپراطور حضرتلرینه حضورلرینه قبول اولندقده
نامه‌ٔ همایونه توزیع اولنه الی دقیقه قدر امتداد ایدن اشبو ملاقاتده ایمپراطور حضرتلری درعادت وقوعات
اخیره‌دن حضرت غوسبقوف پاشانک افاداتی ملک وقت اجتماع و برحوده سوالر ایراد ایله استکشاف ماده
ایتدکده صکره وجیزه آثار محنونیت و شاشت روزنا اولدیغی حالک جاکریزنه خطاباً وقوعات اتباسنه
عاکر شاهانه‌نک حرکات انتظام شاندن و مهم وقعه کاریسنده یدی محفظه اولدقدنی وهیرم اولدیغی کی
عسکری قره‌غوطه‌لری بنیغ تلقون مخابراتی بولنمسه اولسه وها سرعتله فنا نفت اوکی الله بیله حکمی
وبرهم قیم احوالنک طرفندن فعاله محل بر اغلامه اوزره ضابطه خدمتنک احتیاجات زمانیه کوره
اصلاحی و کون و رسعادتله وکلای ولایات شاهانه ده بعضه اهمیتلی مأمورلرک تبدیلی حسبه تأثیر
حصول ایره‌جکی ~~بیانیه~~ و بعده درسعادته عودتلرنده اول تکرار غوسبقوف پاشایه کوره حکمنی اجرا
بیورمیدی اشبو ملاقاتده رأی العین مشاهده ایلدیکم کوره غوسبقوف پاشانک وقوعات حقنده
ویردیکی تفصیلات ایمپراطور حضرتلرنی حسبه تأثیر حصول ایتدیکی کبی پاشای مشارالیهک بعضه رجال دولته
ویردیکی معلوماتک وضع حسبه تأثیرلی اولدیغی بارنه مارشال طرفندنه بیان اولنه افاده اولندیغی عاطفه اولنمغله

کابتن حضرتلری محرکاتی طرفندنه) ١٥ سنه ١٢٩٦
تلغرافنامه

وضع نعت بیمثل شوکتپناه افندم حضرتلری ارض ارباب فضلی طرفندنه یکنیچ ایسیه مملکت عدیمه ایقاع ایدیلن
اغتیال اوزرینه جریانه ایدن احوال و وقوعات حقنده اجرای تحقیقات مکمله وصحیحه‌نک وضع حضرتلری متحیران
مشیرانه و امرای عسکریه دن مرکب اولانه تفتیشه عسکریه قومسیونه عائد هوالی بیورمشدی وبحسب اجرای
تحقیقات ایتمکده اولدقلری حالده تأیید ایدیرمشدایدی مؤخراً قومسیون عالی مذکوره حضرت سلطنت پناهی
بولنانه ضابطه‌دن اجنبیه دن بعضیلرینک وضع فحش اعضا صفحه التحاقه وتحقیقاته اشتراک ایدیرلمس
نزد عالی ملوکانه‌لرینه تنسیب بیورلمغله المانیا ضابطه‌سنه عسکریه دن وضع قاعده‌سوزانه پاشا انتخاب بیورلرینه

کندوسنه قومیسیونه تعیینه اولنانه دیکر طابق بداهیه یه تبلیغ قلنیفی اورزه قومیسیونه عالی مذکورك
تحقیقات رایوری بالطبع بونی شایانه تعیینه بولدیغی ویا نقصانه کوردیکی نقطه دن وموار بولدیغی
حاکم بونلری ارزو ایتدیکی حاکم قومیسیونه اعضایه برلکه بالذات وقوعات محلیه یه کیده رك
تعیینه وامکان ایسه تحقیقات واقعه ندن قومیسیونه هیئتیه برلکه علی الاصول عرضه عتبه عنیا قلمسی
وبو وجهله حقیقت حالك بتیه ایتیریلدیکی برخواهان جانبنده وولیعهد حقنده واقع اولان اسنادات
نه درجه حقنده اولدیغنك اراءه سیله وولیعهدیه برخدمت ایفاسی امروفنه بویلسه اولدیغی وبنای
شایانه وجه بولنه قبول ایله ایفای خدمته مباشرت ایتدیکی حاکم بالاخره کندوسی بالذات ایفای تحقیقات
ایچون وقوعات محلیه یه کیده یه جکی ووقوعات محلیه یه کیدوب ایفای تحقیقات ایتمامسه اولجهق جریمه
اعضاسنك نامو سلرینه امیه وبنا عیه صحتلرینه مطمئنه اولدیغی قومیسیونك تحقیقه رایورینی امضا ایدیکی
بوکا وکندی معلومات خصوصیه سنه بنا مطالعه سی بیانه ایراد جکی سویلمسه واوزرینه بنای مدعا
ایتدیکی معلومات خصوصیه سنده رسوخات مشاره برتراز افیدنده روایته دربیانه ایتدیکی ماده
شایانه برتراز اولنه طرفندنه قطعیا تکذیب اولنمسه اولدیغندنه قطع نظر امور رسمیه جه معلومات خصوصیه نك
معتبر اولدیغی ورکا ایکمه بونقطه ده اصرار ایتمدر حقیقت حالی بومرکزده ایکمه یاشای شایانه طرفندنه
ایتلك المانیا سفیرینه حقیقت تحریف ایدیلدیکی یعنی کائنه کندینه تفتیشه عسکری قومیسیونه عالیسنه کویا
ساخته بر رایورینی امضا ایتدیکی تکلیف سویلدیکی کندوسی بونی قبول ایتدیکی بولنمغه کوستریلدیکی
سویلنیکی درسعادتده انکلتره سفیرینك المانیا سفیرینه عطفا وقوعبولن مکتوبی جه عالی جناب پادشاهی
بویورلدیغی اخاده سیله معلوم اولمسه اولدیغندنه شایانه قامیهوفریاتاندن بحث اکلاشیلدیغی وتفتیشه
عسکری قومیسیونه عالیسنك مغایر حقیقت رایور یاییلدیغی بولنمغه برتجاوز واسناده قیام وکندوسی بالذات
تحقیقاته کیتمك ایستدیکی قومیسیونه عالی مذکورك موافقه حقیقت اولدیغی یاپیلدیغی وبدخواهانه طرفندنه
اوطه نشراولنانه اکاذیب اوزرینه اوردیام حاصل اولدیغی یاکلسه زهابك تصحیحه خدمه ایراد جکی ورکا
بولنانه برایورك شدیدنه حکمنی اراءه اقدام وبعده جك مکالمه سنیه ۷ ایتمام فکر ونیته مبتنی
اولمه لازم کلانه شوحرکتك ایجاب ایتدیکی تفهیمه بوماده ده طولایی اوراجه حصولی ملحوظ اولان
یاکلسه زهابك تصحیحه همتی اولمغی امروفنه بویلشدر.

کاتب حضرتلری محمد کامل بک) ۷) سنه ۱۲۹۶

سفارت سنیه نک تلغراف اجوبات ومصارف سائره سی معاشات ایله برابر بدی اگیرنجو تدافعی قلمه جسیمه
خزینه جلیه نک مضایقه حاضره سنه بنا تمدیه وکیه امکانه دائره سنه استقراضه دوره کیه مراجعتله
کرن سفارتلک مصارف کثیره سنه مقاومت وکرن قت لایحیت تقیشه مداومت قابل اولمایه جکدن
ایچون ارتقه وسائط مذکوره نک رفعی فقدانی جسیمه ضرورت حصول درجه واصل اولدیغندن
صحیح اولرنجه استحصال نفقه ایچون یکانه چاره وملجأ اولدیغی بیننتز افندی حضرتلرینک
احسانه ورحمت شاهانه لرینه وفاقت ایلدم فقط

کاتب حضرتلری محمد کامل بک طرفندن) ۷) سنه ۱۲۹۶

حضور اسرار وکتمانه قابل اولمایان ایمپراطور حضرتلری برادرانه ذات اقدس همایونه جناب پادشاهیه
برتقنت اهدا بیورولمایدی استوتقنت او وقتده تمدیه دک دائره حضیضه هابوطنه
کائنه سلاح خانه خاص حضرت جهانبانیده کائن محرمیته محفوظیته محفوظدر وانی متعاقب
عسکر ماوزر تفنگلریله تسلیح بیورلمشدر انجق مبایعه اولنانه مقدار اسلحه ارکان حربیه نک
صنوف مختلفه عسکریه سنک مقدارینه غیر کافی اولدیغندن نقصانک اکمالی لازم کلدیکی
تاریخده ۷,۶۵ چاپنه وکوچک ماوزر تفنگلرینک قالیبروسنه اولمه والمانیا عاکس
ایمپراطوریه سنک الدنه بولنانه اسلحه تمامیله مطابقه وفقط ماوزر تفنگی نامیله معنونه
بولنوب اوزره لزوم مقدار تفنگلرک اعمالی وبیننه تسهیلات ارائه ایتمک ماوزر فابریقه
صاحبنه وصایای لازمه اجراسی حضرتلرینه حربیه ناظریه امر وتنبیه بیورلدیغی حالده نزد مکارم
وفور جناب پادشاهیده مرتب محفوظیت وفیره اولدیغندن ایمپراطور حضرتلرینه صورت محرمیته اعلام اولنه
طرف اشرف حضرت پادشاهیده بیانه اولنمیه وبو تبلیغات مهمه ومحرمانه نک صورت استعجالیه نقدر
مهارت ارائه ایدر وندرجه استحصال نتایج موفقیت ایدیه جکز اومرتبه نائل تلطفات سنیه
اولدیغی برفحوه امر وقرنه همایونه جناب ملوکانه تبلیغ اولنور اولباب

کاتب حضرتلری محمد کامل بک) ۹) سنه ۱۲۹۶

جواب ۷ تشریه اول افرنجی

وقت یتیشنجه سوکیه مایه افتده حضرتلرینک اسامی ومقاصدلریکی حصولی امرنده صرف سعی ممکنه
وقت ضایع اولمکسیزین اولدیغی اوزره اصحاب مطلعه حضرت ایمپراطور حضرتلرینه ایضاحات ضروریه بیورلمون

تبليغات واقعهٔ مناسبه بدولت اصول اتحاديه خارجيه نظر رق بولنمقدمه بارجه مارشال ايله صورت
مخصوصه بالطرفات ايلي حكمدار ويشاه بنيغ وجودلرينه كمال دوستي وخاوتك اره صره ابراز آثار
تعديس نه مرتبه راعي محسنات اولمق ايدوكي دائر بعلمه مقدمات معظمه وحسنه ايراد ونه حكمه تفرقاتنه
عليدينك محتوياتي تماماً كندوسنه تقديم وبو تبليغات عاليه نحو طرفتن رضا المدم شايان تبليغات
جاريانين حسه تلقي ايله ايمپراطور حضرتلرينه بالاطراف عرض والرجا جواب بكركه تبليغ ايله جكي وكيفيتي
غايت نحو طرفه جفن وعد وتأييد ايلمسي اولمغه قناعت

وقوعجوده طلبا ورزينه بارجه مارشال كوندريلوب
محفظه صورتيدر

Pro-memoria

Confidentiel

Sa Majesté Impériale le Sultan conserve toujours le souvenir le plus ~~agréable~~ précieux des témoignages de cordiale amitié qui Lui ont été donnés à diverses reprises par Sa Majesté l'Empereur d'Allemagne, et ~~de~~ Il a particulièrement apprécié le don que Sa Majesté Lui avait fait jadis d'un fusil à titre tout-à-fait confidentiel et privé. Ce fusil a été depuis lors conservé en secret et avec plaisir dans la galerie d'armes particulière du Sultan, située dans l'enceinte même du Palais.

Sa Majesté Impériale le Sultan s'est ensuite décidé à armer les troupes ottomanes avec le fusil Mauser. On a constaté toutefois que le nombre des fusils qui a été acquis est insuffisant pour armer les différentes classes dont se compose l'effectif des corps d'armée Ottomans. Il est donc nécessaire de pourvoir au complément de ce qui manque.

Sa Majesté Impériale le Sultan désirerait en conséquence, faire fabriquer en Allemagne

une certaine quantité de fusils du calibre petit Mauser, c'est-à-dire de 7 millimètres 65, ces fusils devront être tout à fait semblables à celui qui se trouve entre les mains de l'armée allemande, mais porteraient le nom de fusils mauser.

L'Ambassadeur de Turquie a, en conséquence, été chargé par Son Auguste Souverain de faire une démarche confidentielle et privée en vue d'obtenir que Sa Majesté l'Empereur veuille bien autoriser Son Ministre de la Guerre à recommander au propriétaire de la fabrique Mauser de faire les facilités nécessaires pour la fabrication et l'achat de la quantité nécessaire de fusils conformes au système indiqué ci-dessus.

Si, comme on en a l'espoir, Sa Majesté l'Empereur veut bien accéder gracieusement à cette demande, Sa Majesté Impériale le Sultan en éprouverait un vif plaisir et considérerait cet acte comme une nouvelle faveur de la part de Sa Majesté l'Empereur et Roi. ——

Berlin, le 29 Octobre 1896.

کاتب رقعه کامی بک طرفندن ۲ سنه ۱۳۱۴ / ۱۸۹۶

جواب امور ملکیه یه دائر خارجیه ناظریله ایتدیکی بیانه اولنان اخطارات عجبه عنه علیا قلف
بیعه الدولیته جایکیر اولان مناسبات دوستانه یه کوره ناظرشارایه اخطارات حسیات خیرخواهانه
اثری اولدیغندن موجب محظوظیت سنیه اولمغله طبیعدر
شو قدرکه بو دفعه الناله معلومات .... نظراً فرانسز تجاوزات عثمانیه حاصل اولان دینه عمومیه وکیلی توقاتیله
برشه نک امور ملکیه دولتی مراقبه التنه المه اوزره یاپدیغی تشبثاتی بولندیغی وبو امنیه یه برمقدار موفقیت

تمهید ایتمسه اولمق اجبنه تضمینات حربیه وسیاسیه روسیه حکومتی طرفندن دینه عمومی اداره سنه بروکیل نصب
ایتدیریلن تشبثنامه بولنمه اوزره یدنجو رعیتمسه اولدیغی اکلاشلمغله کوره ناظر مشارالیه طرفندن
ویریلمه اولنان اجازت نامه سنده تضمینات خالصه ارکی اولیوب معلومات اساسیه یه مستند اولدیغی وکذا
بولنمقله ناظر مشارالیهک ایده جکی حسن دقت اولنان مدافعات رهبر اولمق ایچون براز ایضاحات اعطاسنه
حاجت مساعده ایتمسه شویله که اشبو مراقبه مدافعه سی (اورکون) سنه سی ظهور ایتدیکی آنده سنه رضی
موضوع بحث اولدیغنه بناء اولوقت المانیا سفارتیله بوراده بولنمه اولان قونصلوسلرک الی فقدان رسوم معامله سنه دائر
واقع اولان تحریرات عثمانیه فائقده یولطوزه مکرانه کی الی فقدان رسوم معامله سنه دائر
طرفندن منتخب وکیلده تودیعه تأمیه اولنمقده (اوچیوز سنه وبرو) بوآنه قدر رسوم مذکوره استیفا
وکیلک طرفندن کمال سرعتیله اداره اولنمقده طرف حکومتدن هیچ برداعیه وقوعه کتورلمسه اولدیغی
کبی روسیه نک تضمینات حربیه سی دولتک ان صاغلام وارداتندن منظماً ویرلمکده وبو تقسیطی بیله
بقایای براعلی مقداریکه ستوی نارکهای اولمقده اویله برسنه نک مدفوع بحث ودیونه عمومیه ده برکونه
حصه وبا منفعتی اولمیاره روسیه حکومتی طرفندن بروکیل نصب ایتدیکی دولته عیدنک برلیه عهده سنه
تأمیه ایلمسه اولمه استقلالنه فوق العاده نقیصه ایراث ایده جکی کبی تحریرات قسم اعظمی حامل اولان
فرانسزجه وکیلدینک اکثریتی وسیاسیه فرانسز حکومتنک امالی مستقبله سیاسیه سنه غایت مخالفه لو
وتهلکه لو برقیوکتاریده جکنه وبوجهله ایده برابر کچن رضی بلدیه برلیکی اوزره دولته عیدنک بعضه تصدف
اجراسیله سنه آیده اعتباراً بورجسنی توازنه ایتدیرمکده (بقیه) برلیغه ایکیوز بیک لیرا مقداری
برفقه واردات رضی .... مصارفات ومعاشات واحتیاجات سائره سنی تحت تأمینه
المسه اولدیغنه بناءً سلطنت سنیه جه فوق العاده مضر اولمسه صول مرتبه یه قدر مدافعه سی طبیعی اولان بویله
برتکلیف المانیا دولتنک مانع اولمق اثنایه متنبه اولمغه بوراسینک غایت محیانه اولمه وماهیتانه
برصورتده ناظر مشارالیه تبدیه معاونت دوستانه سی وعده وتأمینه المسنه بذل عنایت الفضیتلو نک
عرصه عتبه علیا قلنمه وبوبابده استحصال ایده جکی موفقیتک صده عطوفتلو عواطف عیده جناب پادشاهی یه
مستدام اولمق محققه اولمه بیلمین برمطلوبه امروفه همیشه جناب پادشاهی تبلیغ اولنور

کاتب حضرتلری محمد کامل بک ٤ نسره سنه ١٩٢

جواب ٤ تشرینیثانی اجرنجی

بارفه عالیشانلری ایله باعلانات تنفر افنامه عالیلری مندرجاتی محیانه اولمه رضی تبلیغ واولبابه عقل قاصرانه نم
بیدیکی مرتبه اخاذات مناسبه ایده ده تأییدایلدم مشارالیه عیدرسی اولمه اعتمادایدیکی جوانب برودجه
آق عرصه اولنور
(١ المانیا دولتی سلطنت سنیه حقنده کی افکار دوستانه سی جریانیه هرزمانکی کبی بوکره رضی معاونه مطلوبه

ایفانه حاضر ایرج بو معاونتک اعتقادیه حکومت سنیه بنک السنه در شویله که دولت علیه نک حال حاضر
مالیسی اوزره بر مشکل نظر نه اعتباری محو اولسه و بو حال بقای دولتجه یه جالب خاطره
بولنمشدر بو جهته دولتک بو وجهی توازنه حصول اولدیغی سوزی اعتبار مالیکی اعاده سنه کافی اولیوب
بو بابده آثار فعلیه کوستر لمک اقتضا ایدر یعنی مقصد دولت علیه نک دینه عمومیه اداره سنه عائد مخصصاتی
مداخله ایدیکی و یاخود تحویلات عثمانیه فائضلرینی ویرمدیکی مخصصدن اولیوب اعتبار مالیکی انقراضنه
مبنی ضرر عامی دفع ایچون بو وجهی فعلاً تحت تأمینه المقدر بابعلیه دولت علیه اوروپانک مداخله سنه
میدانه ویرمزدن اول اقتضا ایدیه اوروپا مالیونی ایله بالمذاکره بلا اخافه وقت کندولکدن براصول تقسیمه
آخاذ ایدیه و بو صورتله تصحیح اولنمایه اعتبار مالیسنک تماماً اعاده سنه دکین اوروپایا تاصیه وسائله
تشبث ایدایه اعلانیا دولتی وضع مداخلات دولیه یه محل ویرمیه جک صورتله ایفای معاونته چالیشور
عکس تقدیرده اوروپا دولتلری طرفندن براصول تقسیمه اجراسی مجبوریتی حصول اولجقدر که بویله بر
مداخله، قبول عاقبت الامر دولت علیه مجبور اولجقدر نته کم شمدیه دکین سائر ساده حقوق اولمق
ویریلیه نصایح خیرخواهانه اصغا ایدیلیه نهایت وحالا آخر شرائطک قبولنه مجبوریت حصول اولمشدر
بابعلیه ایسه ایشدیکم کبی بو نصایح دوستانه یی تکذیر ایدیلم) اولبابده قطعه

کاتب مضمون محمد کامل بک طرفندن) ۱۶ سرین ثانی ۹۶

برلینک نشر اولنان (بوقای آیخباری) غزته سنک بو اداره کی مخبرینک مشیر فوار پاشا ایله وقوعبولان
بر ملاقاتنه دائر مذکور غزته یه کوندردیکی تلغرافنامه مندرجاتی سراپا مضر و منافع سلطنت سنیه یه
مغایر اولمغله و بونک یارنکی بازار کونی نشر اولنه جغی اکلاشلمغله هرنه پاهاسیله پاهاسون
مذکور تلغرافنامه نک منع انتشاریه غیرت و برهم مخبر مرقوم منافع سلطنت سنیه یه خدمت
ایده جکی مذکور غزته اداره سنه تقریراً تبلیغ ایدیلمکله شمدی بویله برطریقه بدخواهانه استعمال
ایتمسی المانیا قومنک دولت علیه یه اولان موالاتنه منافی دوشه جکندن مذکور غزته
اداره سنه تفهیماً بو مخبرک قالدیرلمسی حضرت وضی بذل همت بیورلمی برمقتضای الزام سنیه
حضرت پادشاهی تبلیغ و جواب عطوفتیه انتظار اولنور

کاتب مخصوص محمد کامل بک) ١٤ سرین ثانی ١٣٩٦

جواب ١٤ تشرین ثانی اونجی

اوتوبه تفراغنام کلدیکی اکلاشیلیه کلدیکی تقدیرده رضی غنیمه
هکایه مذکور غنه اداره سنه مراجعتله مخبر طرفنده هنوز
عدم رضی مخصوصه چالیشلمقده اولدیغی وحصول موفقیت مامول بولندیغی عرض اولنور فنه

میر مومی الیه) ١٦ سرین ثانی ١٣٩٦

٩ تشرین اول اونجی تاریخلو تفراغنام عاجزانه دیلدر

هرنه قدر بزم کوچك ماوزر تفنگلری المانیا تفنگلرینه مرجح ایسه ده المانیا عاکری الیه بولنانه
تفنگلره تمامیله مغایر صورتده وارزو اولنانه چابیق ماوزر فابریقه سنه سلاحلرینه اعطیه سی اعما
مخصوص حربیه نظارتنك موافقتی استحصال ایدلدیکی وبنا علیه طرف اشرف حضرتلرینه ارزو
بیورلدیغی تقدیرده مذکور فابریقه مدیریته بالمراجعه شرائط اعمالیه یه قرار
ویرلمسی مطالبه حاصل اولدیغی بابده مارشالی طرفنده سفارت سنیه کونده یلانه مامور مخصوص
افاده سیله عرض اولنور فنه

میر مومی الیه) ١٦ سرین ثانی ١٣٩٦

١٤ تشرین ثانی اونجی تاریخلو تفراغنامه عاجزانه دیلدر

معروض عبدلری تفراغنام بازار یکونی مطبعه ورود ایتمیه سفارت سنیه ترجمانی دریلیه وعد بوجیه
شمدیه دکین تسلیم ایدلمیوب فقط دوه اقتم داراولانه دیکر برتفراغنامه یه نظراً مخزن فواد پاشا
نامیله اوزرینه سوزه ویرمکله بحث بازکی نسخه ده تشریه مجوریتی حاصل اولدیغی وشوقدرکه بزه برجمیه
اولمادیغی بعضه بقیدات غیر مناسبه نك طی ایدیلدیکی اداره خانه طرفنده افاده اولنمه ومخزن
قالدیرلسه رضی موافقت ایدیلدیکی غنه باسه مخبریته هرصورتده وقوعبولنه تلطیف وعدلرفه قره سز
قالمسه اولمغله فنه

بابعالی جانبنه یازیلمه کتابت جلبنه سنه ۱۲۱۱ طاسعرفی ۱۷۹۶

برلینر تاغلیلر غزتهسی بو اقشامکی نومرسنده خاقانه سابقدن قرار ایدیکه وارد اولدقده
مورده برتلغرافنامه نشر ایدوب بارینکی کنی بازار اولمه مناسبتیله غزته لرجیقه جقدنه بازارلرنی
تکذیب کیفیتی ایچون اوزره امر تلغرافجیخانه استرحام اولنور فنه

کتابت شاه ایلچیه ۱۲۱۱ طاسعرفی ۱۷۹۶

روسیه کچه یوستدام سرایننه ترتیب ایدیلوب موسیقی جمعیتنه بعضه سفرا و رجال ایدیلوب جارلرنه
رضی مدعو حاضر بولنرنه ایمپراطور حضرتلری سفرا ایله برابر کورشوکلی ضرده جارلرنه
رضی توجیه ایدوب ایکی ساعت یارم قدر بالاستقرار درسعادت حرکتده رضی
مصاحبته اعانه وسیده احداث و بوکره کندولرنه رضی اهدا بیورلمسی اولنه مدالیه ویرلوب
زاده اقدس همایونه حضرتلری عرصه تشکیل مختلف مدالیه لرله برابر سینه لرینه معلقه بولنان
مذکور مدالیه کوستره رك (رایشته مع المعونه بو مدالیلری رضی ده شویله) بیورمیدر بعده
عالیشاهانه نك اصلاحات حاضره سنه سؤال بیورمیدری اوزرینه تفصیلاتی حکومتمه ایمپراطوریه
خارجیه نظارتنه تبلیغ ایدیلدیکی وجهله اصلاحاتك قسم کلیسی تماما ختام بولوب قسم جریانده
رضی قریبا اکمال ایدیلدکی اوزره اولدقجه جوابنی اعطا ایدیلمکی ایمپراطور حضرتلری بیورمغله کوچك
بعضه اقدامنه مأمورلرك تبدیلی ایله برلینه مناسبتلرنك تعیینی جهتی اصلاحاتدن اولدیغی
اعتقادنده بولندقلرینی افاده بیورمقله عرصه اولنور فنه

کاتب حضرتلری محرکاتی طرفندنه ۱۲۱۱ طاسعرفی ۱۷۹۶

جواب ۱۲۱۱ طاسعرفی ۱۷۹۶

سایع مرقومه مفتی جوابنه طرفندنه تبلیغ ایدلمسه براجوفه صرفه در مشارالیه حضرتلری
کمال استراحته امراء زمانه ایتمکده اولوب بویله بر شیئك اصلی وامکانی یوقدر بنا علیه
کیفیتك برصورته مناسبه تکذیبی امر و فنه هذه جناب پادشاهی اقتضای عالیسندندر
اولباب

کاتب حضرتلری محمد کامل بک طرفندن (۱۴ کانون ثانی ۱۸۹۶)

خاقانه سابقاً فراینه واثر برلینه تاغبلات غزته سنك ایتدیکی نشریاتك بی اساس اولدیغی وزنکی تقرافشانه ایله بلدیریلمشدی اشته بونی تؤید اوزره مذکور غزته نك مخبری طرفندن المانیا یازیلوبه تقرافشانه بالترجمه کندوسنه ایضاً ایتدیریلدیکی یازیلوبه وربع قلمشه ومتقیباً طوغریدن طوغریه غزته اداره سنه باتقراف شدی یازمشدر بونك دخی مذکور اداره یه اعاده سیله نشر ایتدیرلمسی برمطلوبه امر وفرمان جناب یارشمه تبلیغ اولنور اولباب

محمد کامل
ایضاً

سطح بحر اولدیغی تحقیق ایتدی

سطح بحر اولدیغی تحقیق ایتدی

سطح بحر اولدیغی تحقیق ایتدی

عطوفتلو اوزینه نه قدر حاصل ایدیکنی سرعسکر محکمه ایله و محرمانه اولارق عرض عبتله ملک مرتبه
حضرت خلافتپناهی یولیله لزوم بر مطلوعه امر و فرمان جناب باری تعالی تبشیر و سلام سلامت
انجام جناب حق نعمت عظمایه تلطیف بیورلدقده تبشیر اولنور اولباب

کتابت حضرتلری محمد کامل بک) ۷۸ طائفه لری ۲۹۶

جواب ۷۸ طائفه لری افرنجی

وصل نعمت بیمنتلری شوکتلو افندمز حضرتلرینک بوکره دخی بوقدر حقوق رایگانه بیورلدقلری التفات
جلیلرینه مندرجات وسلام سلامت انجام کمابونزیل عرصه تشکر اتدنه عاجز اولارق ورد زبان اولان
دعای تمادی عمر وعافیت خلافتپناهیدن تکرار ایدرکن سوال بیورلان خصوصات حقنده
شو وجیه عرضحال جواب عبات ایدرم شویلکه اهالینک خارجیه نظارتی مامورلری دولتلو
طرفندن وعد بیورلان اصلاحات لایقیله اجرا اولندیغی واسلام وخرستیان مامورلرینه
انتخاب ایدلدیکی وامور اداره نک تامینه عسه جهتیله اجرا یه امور مالیه نک دخی اصلاحی لازم
کلدیکی رفیقلری اداره لسانه ایمدیکی وبو باره کی بعضه سفارتلری بونلری تامینه امر برابر
مالک شاهانه ده مامور یه مسئول اولدیغندن مصالح دولت تامینه انتظام جریانی اجیون
عسه رأی عظمندن بذا ایله ان کوچک مامورلرینه یقینه مسئولیتلری لزومی معلومدر بولندیغندن
نظراً درسعادت سفرای مذاکراتنده دولتلو عیه نک امور ملکیه و مالیه سنه دائر اولدیغی
اکلاشیلیور ویرده بولندن استعمال ایدیکلری لسانه کوره دولتلو عیه نک امور داخله سنک
اصلاحی تامینه ایدلدیکی اوزره ایشی تهلکه ده قورتیه یه جغندن بوجهته مذاکرات مجریه ده
اصلاحات مقصوده نک تامینه اجرا ایجون برنوع تفتیشه اصول وضع حاوی اولدیغی اعتقادی
حاصل ایدرم سفرای مومی الیهم مقرراتنه باب عالی مخالفت ایدیکی تقدیرده دول معظمه نک
وسائط تضییقیه یه مراجعت ایده جکلرینه دائر غته لرطرفندن بعضه صوابت اشاعه ایدلمسی یوم
بولیاره هیچ برحد صحیح تحصیل ایدمدم موضوع برمنوال معروضه اصلاحات موعوده نک
اجرا ایدلدیکنه وسائره یه دائر وقوعبولنه امادات تصحیح وقدوم اولنوریله مع التاسف
درسعادته سفارتلرینک رأی ومعروضاتنده دول متبوعه لرینک دستورالعمل اولدیغی وضع علاوتا

عرضه‌لرم ایشته سؤال بویورلدیغی وجه‌له حضرت شرعیه ویرمك ایچون حاصل ایدیلمك معلومات بولندیغه عبارت
اولدیغنه تحقیقاتمز دوام ایدیلمكده اولدیغی عرضه اطهرلرینه قلمی

مابه‌هیئه نائبه‌لرینه جلبه سندیه (۱۹۶ قالمه‌لی)

جواب ۲۹ كانون اول افرنجی

خارجیه نظارتی طرفندن رضی مفصلاً تبلیغ اولنان اون دوره اصلاحات لازمه‌سی قاعاً موقع تطبیقه قونلمسه
وخارجه‌ده اولدیغی وجه‌له برخیلی اجراآت واصلاحات فعلیه كوسترلمسه اولدیغی كبی بالفعه عثمانلی مدیر عمومیسنك
تحت رقصده بقیه‌ده اولدیغی وجه‌له سكسانه بوقدر بیك لیرا فضله ایله بودجهٔ دولتك توازنه ابقه بیله‌یلدیگی مدیر معاون الریله
مترتبهٔ اعلانه قالقیشمه ومحافظه‌سی ضمنده دیوانه محاسباتی مأذونیتی كامله ویریله‌یلدیگی ریاسته مشاهیر یاضه‌نه
وارباب استقامته شیخ توفیق پاشا یتیمه ولشه بونلكده اكتفا اولنیه‌رق عاجزانه تقاریر ستاریلمی
وكالتنده المانیا نوبتراوف تقریبه و مأموریه دولتلی حسنه تقاریی تحت تأمینه ونظارته المه وظیفه‌سیه
مكلف وحضور نظام نشور جناب پادشاهیه وكلای دولته مواجه‌سنده محلف وارباب اقتدار دن
مركب بر قوسیونه تشكیل بویورلمشدر حكمدار سنه محالات شاهانه‌نك استعداد وقابلیتیله متناسب
وهم زیاده تعمیم اصلاحات حضرتلرینك ایكنجی تكلیف ایتدكلری اوزره سفرلرینك مذاكراتی دولتك
قویمه اوزره در حال بیله ایكنجی بعثه اصلاحات تكلیف ایتك اوزره سفرلرینك مذاكراتی دولتك
استقلالنه خلل بیریر اتیكندن بحثه بر نتیجه تعمیه ایچون مع مافیه اوروپا هیئتی فاصله‌سیله بولندیغه
اولی وقت دولتمیزه بویله بر تهاجم ایتمه‌لری اولوقت قوتلی هاچلفه ایمپراطور
حضرتلرینك بیوك پدرلری حضرتلرینك ایمپراطورلغه قدمنه‌لرینه بورا المانیا سفارتنه بولنوب كندویله
باغداكره (اولكون) ل تركن ودیعه عمومیه اداره سنك تأسیسی اخصوصیله قبول
واجرا بویورلدیغی مسئله برطرف اولمشدی بودفعه وقتی المانیا سفارتی ایمپراطور حضرتلرینك
بالاستیذانه اجراسی لازم كلان اصلاحات كوستریلی نظر دقته آلنور قابل اجرا اولانه
قسمی اجرا اولنور وهمانكه اجرا اولمیانی حضرتلرینك درمیانه اولدیغه محذورات ایمپراطور حضرتلرینك
نظر تدقیقه وعمیقانه وضع قلنور كه شوصورتله هم مقصد اصلاح حاصل اولور وهم دولتك
استقلال محافظه ایدیلور ایمپراطور حضرتلری بونقطه‌یه موافقتلرینی دریغ بویورمزلرایسه بیوك
پدرلرینك رفاهندنبرو مشهور اولان وباعث افتخاری بولنان مأثر علویه‌یه بودفعه ده ابراز
بیورمسه اولورلر نبارعیه .... ده ایمپراطور حضرتلریله ملاقات ایچون تشبثات لازمه اجرا ایله

شو نقاطت کندولرینه کوزلج ربیانه اولنمق معاونت صمیمیه لرینک بالذات وشاید ایمپراطور
حضرتلرینک مشغولیتی دیا برمانعه سی صبیله ملاقات میسر اولمدیغی تقدیرجه نائبه وکیل
حضرتلرینک وساطت خیرخواهانه لریله کندولرینه ابلاغ اولنمسنه وچونکه سفرانک
اجتماعات ومذاکراتی مکالمی کرصایه دوام ایتمکده اولدیغندن اولسبه بتشمه حاکمنه
برلایحه تقدیم اولنمسنه ایشک اوکندن آلنمسی ایجاب ایده جکی جهتله ....
سرعسکر الزام اولنمی حضورنه ارز ایده حکمدار اثر درایت ومهارت همه عطوفتدن
موجب مکافات دعالطفت بینه اولمغله شدیجه قدر اثبات بیور دقدن صداقت
وحمیتله بو خصوصده دخی ارائه غیرت بیورلمس برمقتضای نیاز رسیده حضرت
پادشاهی تبلیغ وجواب سریع والاریله انفاذ اولنور اولباب

مابه همایونه نامه کتابت جدیده سنه) ۷۱ طابه ۸۹۶

جواب ۷۰ طابه حرره افرنجی

پرنس هوهنلوهه یه اخذ براقتم کوریکه موخه اولدیغنه جدیده یورطیری مناسبتیله بولونمزده اعلیحضرت
حضرتلرینک مصلحت اوزره ملاقات ایده میه جکی اکلاشیلمغله تقاضای عاجزانه اشعار بیورلمسنه
حضرتلرینک تمایل وتفضیلی لازم ایدی پرنس شارایه تبلیغ وکیفیتک لوقتی وجهله سریعا ایمپراطور
حضرتلرینه عرضی ضمننده معاونت خیرخواهانه لری دریغ ایتمیه جکنه دائر اعتماد واتفاقات شاهانه یی
تفهیم ایلدم پرنس شارایه اشبو اتفاقات واعتماد شاهانه دن طولایی بایه تشکر ومسرت
کیفیتی بروجه مطالب ایمپراطور حضرتلرینه عرضه حاضر ایرجه اعلینا دولتی بوسوده ویکی دولتلرک
وخصوصیه اوستریا دولتی ایله متحد بولندیغندن شدتی نوجهه اندوه آیرلمه جکنه اولدیغنی افاده ایدیکنده
جاکرلرک جوابا درمعاونت سفرای بتقریب مذاکراتدن اتفاقه آرا حصول بولدیغی وبالخود تبلیغ اولنمق
مواد جانب حکومتدن شایانه قبول کورنمسی حیثیله دول شارالیهنک شرقه کی مناقعلری مبنایه
بولندیغندن شدتلی اتحاد موقتی دائما حکمی قائم اولدیغی وبالعکس ارزوی شاهانه لرنجه ایمپراطور
حضرتلرینک موافقتلری بالتحصیل اولدیغی تقدیرجه هم مطالبه حصول اولسه وهم دولته عدم
استقلالیه غیر مناسب برتکلیفه بولنمامسه اولدیغی عرضه وعجبه حکمی ایله کندوسنی اضاعه
بذل مجهود ایدیکی بازکی جمعکوف رأس سنه تریاتی عرضه ایتمکله اوزره هیئت سفرانک ایه حضور
ایمپراطوریه جیمه تبلیغ بلکه برالله ایمپراطور حضرتلرینه بواوراق بنا کرده ترجمه سوز سویلمکی مامولدر
اولدیغنه تبلیغات عاجزانه لرنجه حکمدارلی یاریه قدر عرضی تکرار رجا ایلدم پرنس شارایه

Le 31 Décembre 1896.

Malgré les très grandes difficultés auxquelles il s'est trouvé en butte, le Gouvernement a exécuté le plan de réformes qui avait été promulgué pour les provinces orientales de l'Asie Mineure. En dehors de cela, d'autres réformes administratives et financières ont également été accomplies. Le budget pour l'année financière commençant le 1/13 Mars 1897, a été préparé avec la collaboration de sir Edgar Vincent, Directeur Général de la Banque Impériale Ottomane, et ce budget, qui a été publié, non seulement établit l'équilibre entre les recettes et les dépenses, mais fait encore voir un excédent de 80 mille livres Turques.

En vue d'assurer la fidèle observation de ce budget la Cour des Comptes a été réorganisée et investie des pouvoirs les plus étendus de surveillance et de contrôle, et le Maréchal Tevfik Pacha, dont la compétence spéciale et l'intégrité sont bien connues, a été placé à la haute direction de la dite Cour. D'un autre côté et dans le but de conférer à la bonne gestion des finances, Bertram Effendi a été chargé de prêter son assistance au Ministre qui est investi de ce Département.

Le Gouvernement Ottoman comprenant que le

choix judicieux des fonctionnaires est essentiel pour la marche régulière de l'administration et pour le bien de l'Etat, une commission spéciale a été instituée pour assurer le bon choix des fonctionnaires et surveiller leur conduite. Cette commission est composée de hauts personnages, tous renommés pour leur honnêteté et leur expérience. Ils ont prêté serment, devant le Souverain et les Ministres, de s'acquitter de leur tâche de la façon la plus consciencieuse.

Le Gouvernement Impérial prend en même temps des mesures pour développer encore davantage les réformes déjà faites et les étendre dans la mesure compatible avec l'état des lieux et les besoins des populations.

Etant donné ce qui précède et en vue de l'intention bien arrêtée du Sultan de faire tout ce qui est en son pouvoir pour améliorer la situation de l'Empire, on est amené à penser que les pourparlers engagés à Constantinople entre les Ambassadeurs, en vue de proposer de nouvelles réformes ne pourraient avoir aucun effet utile, et n'aboutiraient ~~prob~~ probablement qu'à produire un résultat nuisible à l'indépendance de la Turquie.

Jadis, sous le règne de l'illustre Grand-Père de Sa Majesté l'Empereur, des difficultés politiques d'un caractère grave ayant surgi à propos des affaires de Turquie, Sa Majesté le Sultan sollicita les bons offices du Comte de Hatzfeldt, alors Ambassadeur d'Allemagne à Constantinople,

et sur ses conseils, qui furent acceptés et suivis, le Gouvernement Ottoman opéra la remise du port de Dulcigno et constitua l'administration de la Dette Publique Ottomane ; et par ce moyen les difficultés ~~furent~~ se trouvèrent aplanies.

Si Sa Majesté l'Empereur voulait bien consentir à autoriser son Ambassadeur à Constantinople à indiquer les réformes et les mesures qui seraient jugées opportunes, Sa Majesté le Sultan les prendrait en considération et mettrait en pratique celles de ces recommandations qui seraient exécutables ; et s'il y'en avait qui ne parussent pas pouvoir être adoptées avec avantage, des inconvénients pouvant résulter de leur adoption seraient soumis à la haute appréciation et à l'examen de Sa Majesté l'Empereur. Le but que l'on se propose par l'exécution des réformes se trouverait ainsi atteint, et l'indépendance de l'Empire Ottoman serait en même temps sauvegardé.

Si Sa Majesté l'Empereur daignait ne pas refuser son adhésion à cette idée, Il donnerait ainsi à Sa Majesté le Sultan une nouvelle preuve de cette bienveillance dont le Sultan et l'Empire Ottoman ont si souvent ressenti les effets depuis le temps de l'Empereur Guillaume, de glorieuse mémoire, et dont Sa Majesté le Sultan a toujours conservé le souvenir le plus reconnaissant et le plus précieux. ———

مابه‌الصفحه نامه کتابت جلیه‌سنه ۱۸۹۷ مالیه‌سنه ۱۳۱۴

دوستکی تاریخلو تلغرافنامه عاجزانه‌م وصول بولدی
سنه جدیده تبریکی ایچون بوکنه سفرا ایله ایمپراطور حضرتلرینه هدیه‌ی شاهانه حضرتلری
سفرای برتباع سوزایله برابر تلطیف بیوردقلری صوره‌ده چاکرینه وضع فرمانا سنه جدیده
تبریکی هادی طرف اشرف حضرت پادشاهیده برتلغرافنامه الدقدنی دیگر سنه براز خواسه گچمسه
ایسه‌م سنه جدیده نک هدیه شاهانه‌ده سعود اولمسی تمنیسنده بولندقدنی افاده بیوردیلر وسفرای
سائره یانلرنده طبیعی تشویقلری سویلدیلر فقط براالله برلن هوفنده بولنمکزدن باغم کلوب (تبلیغاتکزی
" بوصباح ایمپراطور حضرتلرینه برابر اکلاده بلدیم بیورلدیلر مناسبتیله سزی قبول ایچون حکمدارینه تأسف
" بیورمیوب بیورلر فقط ایشی وهاسیله یوقلو کندولرینه عرضه وجوابنی الدیغم آنده
" سزه تبلیغ ایدرم) دیدیکی عرضه اولنور خواجه

کتابت شاهانه ۱۳۱۴ مالیه‌سنه ۱۸۹۷

۱ مالیه‌سنه تاریخلو تلغرافنامه عاجزانه‌م وصول بولدی
برلن هوفنده ایکن بوکونه تکلر ملاقات ایدرک شاهانه تبلیغات عاجزانه‌م اطرافنده ایمپراطور حضرتلرینه
لدی العرضه جریانه ایدیلن مذاکره نتیجه‌سنده المانیا دولتلی بوباغ دول سائره ایله اتحادی جریحه شدید
اندرده آیرلمه موافقه مصالحت اولدیغنه قرار ویرلدیکنی وخصوصیله دول سائره نک وضع دولیه‌علیه‌نک
استقلالنه طوقنمه نیتنک اولدقدنی ظننده بولندیغنی والمانیا دولتی سلطنت سنیه حقنده کی افکار
خیرخواهانه‌سنی تکراره حاجت اولدیغنی افاده ایلدی بونک اوزرینه چاکرلری شاهانه‌لرینه افاده‌یه
نظراً درسعادت سفرای اجنبیه‌سنک استقلال دولت علیه‌یه طوقنور برقرار اتحاد ایتمادی لازم
گلیورایسه‌م اعتقادنده کوره سفرای شاهانه‌لرینک بوطرزه متحداً حکومت سنیه‌یه برقرار تحمیل ایتمری
بیله اهالی نظرنده نفوذ معنویه حکومتجه مضر اولوب چونکه معلوم اولدیغی اوزره ممالک شاهانه‌ده
تحدث ایده مسائل صنوف مختلفه اهالی اوزرینه وقت وقتله خارجدن اجرا ایدیلان فساد ونه
منفعت اولدیغندن دول مشروطه‌نک بابعالی حقنده نوعما بونه برتضییقه اجرای اهالی مذکوره‌نک
دهازیاده جرأت وجسارتنه آرتدیره جغندن بوحالک ایه دینانک تصحیح برطرفنه آسایشنک محکمه اولمیه جغنی
وبنابرین گچنکه تبلیغات عاجزانه‌م وجهله دولت علیه‌یه بونه تحمیل صورتیله دکل فقط دوستانه اولرق
بعضه وصایا اجرا ایتدیرایسه نفوذ حکومت اهالی ایله‌سنه اولجغندن بوصورتده دهازیاده
منفعت کوریله‌جکنی بیانله واطمینان مذاکراتک نتیجه‌سنده اولماسی حقنده یارم ساعتدنبری
بولندیغم مجلسده اولرق تکرار بوجهله معلومات ایتمکله ایلدم برلن سفارتلیه افادات

جاکرانه مکالمه وقتنه اجتماع ایدرلر المانیانک دول سائره اتحادیه آریلسی ممکنه اولدیغی قدر تکرار ده
صکره فقط سلطنت سنیه نک تحکیم نفوذی خصوصنده مذاکراتده ممکنه مرتبه اجرای نفوذه غیرت
وبو صورتله منفعت سلطنت سنیه یه دها زیاده خدمت ایده جکنی افاده ایلمه اولغه اولبابده

کتابه شاریایه ٤ شباط سنه ٩٧

انکلتره سفیرنک سیر آشمت باریت انجه کافه اول رومیلی کومی التجی یکشنبه کونی دیعاده
مراجعت ایده جکندن مومی الیه ایله عصر اولنور قهوه

کاتب حضرتلرینه محمد کامل بک طرفندن ٥ شباط سنه ٩٧

سفرانک دیعاده ایتمکده اولدقلری مذاکراته دائر ٢٧ شباط سنه ٩٦ تاریخلو تلغراف نامه
جوابنه اهمیتله انتظار بیورلمغه اولغه سریعا یولنه ویرده مذاکرات مذکوره جمعه سنه اولغه
اوزره بطریقخانه طرفنده اعضای داخل اولدیغی حالده باب عالیه برهیئت استشاره نک
تشکیله تکلیف اولنمغی معهود عادتنه اولغه بو اسنه ذکر اولنمامه عصبه عتبه علیا قاپوسی
برقضای اراده سنیه خفیه پادشاهی تبلیغ اولنور

کاتب حضرتلرینه محمد کامل بک ٥ شباط سنه ٩٧

جواب ٥ شباط سنه ٩٧ افرنجی

دیعاده سفرای مذاکراته دائر جوابه اخیر عاجزانه نم دوزکی کنه تلغراف مایه هیئنه بابسه کتابت جلیله
ارسالی اولندیغی کبی باب عالیه برهیئت استشاره تشکیله دائر بولنمش برمعلومات آلمدیغی عصبه اولنور قهوه

مایه هیئنه بابسه کتابت جلیله سنه ١٨ شباط سنه ٩٧

مضمون همایونده صدق استرحام اولنور

بوکچه اعضا اولنمامه بالوده ایمپراطور حضرتلرینه احوال حاضره دنه وتهیات عسکریه سزنده بحث بیورلدیغی
کبی دول سائره نزدنده وقوعبولان تشبثات اساسیه پردازانه ومعاونت خیرخواهانه لرینه
طولایی امتنان ویریلمامه صدقنت صمیمیه اولدیغنی وسایسه حدود دخلت بصمه تدابیر
طولایی امتنان ویریلمامه صدقنت صمیمیه اولدیغنی وسایسه حدود دخلت بصمه تدابیر

عسکریه اتخاذ ایدیکمزی جواباً عرض ایلدم بعده ایمپراطور حضرتلری « محافظ راسیه
« ایچون الدیه کلان یه معاونتی دریغ ایتدیم فقط یونانه سوز اکلامیور بعضه دولتلر
« کندی طرفلرندن یونانه عسکر چیقارمقدن ترددر کوستریور بوجهتله مسئله یالکز
« دولتلرینک حل فصلنی امیدلرم کستدیکی زمان اولیور دولتلرک طرفلرندن سلام صادقه
« شقه جاره قالمیور بناءعلیذلک شوکتمآب حضرت پادشاهی دولتلرک محافظ
« ایچون ارکان یونانستانه عسکر سوقه ایدرلر آتنه اوزرینه یورییلر ویونانه عسکری
« کریدده چیقمدقجه عساکر شاهانه نک وضع یونانستانده حقیقتده اعلان ایچون
« بوصورتله مسئله نک حلنه دوکلمکسزین بیله دولتلرک لزوم تشویقی ایچون المانیانک
« رضی برو سیله معاونت ویرمسه اولور عکسی تقدیرده یعنی صاحب جلالت طرفلرندن
« اثر حیات کوسترملزایسه المانیانه نه یاپیلور مسئله تشنج اولدقه جلل سائره رضی
« بولمق دولتلرک ضعفنه حمل ایدیلدیکی استفاده ایله قیام ایچون جسارتدن عاجزلق
« یدن دخی کوریلیورم الحاصل خلاصه بلااخانه وقتیله یونانستانه قارشو حرکات عسکریه
« اجراسی دولتلرک ایچون برمسئله حیاتیه حالنه کلدیکنی زاتشوکتمآب حضرت پادشاهیه
« اولدقلرینه دوستانه صمیمیتله باتلغاف کندولرینه عرض رجا ایدرم » بیورولدی

کاتب حضرتلری محرکاتلرینه طرفندن (۱۸ سباط ۹۷

غوغلچ یاش الیوم اواده برفرقه عسکریه نک اداره ایدیسور یوقسه بوشه خانه سنده می
اولدیغی بورادن هیچ بر عرضه واشعاری ویاشای شارالی کورجی طرفلرندن حضرت
پادشاهیه خاطری استفسار بیورلدیغنه تبلیغنه برابر کندیسی درسعادتده کیدرکه المانیانک
برنه قدر برفرقه عسکریه یه اداره ایتمک ارزو سنه اولدیغی جرئتله حضرتلرینه کلدیکی بیانله
اولدیغنی وفقط ارزو بیورلدیغی حالده برنه عسکره یه دولتلرینه حضرتلرینه کلدیکی بیانله
ایتمسه اولدیغنه جانبنی اخوانه جناب شهریاریه برخدمتده وقت بیورملرایله موافقت
ایدوبه ایده یه جکنی استفساری وایمپراطور حضرتلرینه مراجعت ایتمی لزوم اولدیغنه دائر ایله

ایمپراطور حضرتلرینك مساعی كندوسنك موافقته مبطوف وتوقف اولدیغنك علاوه
ورمیاه واضطاری والده جوابك سریعاً عرضه وابتای امروفه جناب پادشاهی اقتضای
عالیسندن

كاتب حضور كامل بك ١٨ شباط ٩٧

جواب ١٨ شباط افرنجی

فرانقفورتك نام محلده كی
غوغلج پاشا برلینه شتابدوفرله ایكی ساعه قدر بعد مسافه ده واقع
فرقه عسكریه قوماندانیه اداره سنه یتیشه ایچنه بالذات محل مذكوره عزیمتم استیذان اولنور

فیض

كاتب حضور كامل بك طرفندن ١٩ شباط ٩٧

جواب ١٩ شباط افرنجی

هادیشاه یه نزدینه عزیمتم نتیجه ملاقاتك سریعاً عرضی امروفه بیورلمشدر

كاتب حضور محمد كامل بك ٢٠ شباط ٩٧

جواب ١٩ شباط افرنجی

ثانیه التفات جنابندجات حضرت
فرانقفورته عزیمت وغوغلج پاشا ایله ملاقات ایلدم
پادشاهیده طولایی تشكرات وعبودیتلرینی عرض مرتبه حضرت خلافتپناهیه عرض رجاوه صدره
طرف اشرف حضرت پادشاهیده ایمپراطور حضرتلرینك سعی واهتمالری بیورلمه شرطیله امر عالیه
مع الافتخار استماع حضور اولدینی وفقط زاده سعی اقدس همایون حضرت پادشاهیه رضدشتی وحقیقتده
ابراز ایلدیكلری بو محبت یقینی ارزوسنه اولدیغندن كندویه تودیعن تشكر بیورلمه خدمتك
زوده اولدیغنك اول امرده تلقیناتی امر واشاره استرحامنه اولدینی و اندنه صدره جواب
قطعی ویره جك عرضه اولنور فیض

مابه همایون یاوه كتابت جلیله سنه ٢١ شباط ٩٧

محرمانه در جواب

١٨ شباط افرنجی تاریخلو تلغرافنامه عالیلرینك منظور عالی بیورلدی المانیا ایمپراطوری حضرتلرینك

حركاتدن طولايى دولتلوسيله ذوات احدى حضرتلرينه جناب پادشاهى حضرتلرينك مكمال رضا
معاونات خيرخواهانه لرينى بوصورتله رضا ابراز بيورمسى اولمقدنه طولايى طرف اشرف حضرت
پادشاهيه ايمپراطور حضرتلرينه بيانيه تشكرات ايله برابر واقعا ايمپراطورلرك حضرتلرينك
هربار آثار عاليه لرينى كوسترديكلرى نيات و معاونات خيرخواهانه لرى سلطنت سنيه وه
پك قيمتدار واحوال جاريه ايجابنجه ايمپراطور حضرتلرى طرفندن شوصره ده برقات
دها معاونات فعليه ابراز بيورملرى حيثيتلرينه مكمال رضا موقع توقع و انتظار اولديغندن
كندولرينه ابلاغ مقتضاسنى اجرا سنيه حضرت پادشاهيندن اولديغى

كاتب حضرتلرى محمد كامل بك طرفندن (٢٢ ساط ١٨٩٧)

نومرو ٤٩ جواب ١٩ شباط افرنجى

غوغ پاشانك جائز اولديغى فتنه وعلوم عسكريه نزد عاليه سلم اولديغندن وشوصره ده
ايسه حدود يونانيه ده بعضه حركات عسكريه رضى وقوعى اولديغندن اصلاحات عسكريه
وظيفه سيله توظيف بيوريلمه جقدرينك كندوسنه تبليغ واراضه جوابك عجله وابلاسى
امر و فتنه حضرت پادشاهى اقتضاسنى عاليسندن

مابه جوابنه بابسه كتابت جميله سنك بالاده مندرج (٢٢ ساط ١٨٩٧ تفرانفام سنك
ايمپراطور حضرتلرينه عجله اولمه اوزره پادشاه طرفنده كتبه اولنانه ترجمه سى صورتيدر

Canstantinople, le 21 février 1897.

En réponse à la communication que Sa Majesté l'Empereur et Roi Lui a fait parvenir dernièrement par l'entremise de Galib Bey, Sa Majesté Ie le Sultan a chargé Son Ambassadeur d'exprimer Ses profonds remercîments de ce que, à l'occasion de l'action agressive de la Grèce, Sa Majesté l'Empereur et Roi ait bien voulu Lui donner cette fois-ci encore une marque de l'intérêt

bienveillant qu'Il porte à Sa personne et à Son Empire.

Sa Majesté Ille le Sultan attache le plus haut prix aux intentions amicales que Sa Majesté l'Empereur et Roi ne cesse de témoigner envers Lui en toute occasion ; et cela l'incline d'autant plus à s'attendre, dans les circonstances actuelles, à la possibilité d'un concours actif, qui constituerait une marque supplémentaire d'amitié de la part de Sa Majesté.

کاتب حضرتلری محمد کامل بك) ۲۷ ساط ۱۸۹۷

<< شباط تاریخلو تقرباتنامهٔ عالیلری مندرجاتی عوجلق پاشا یه تبلیغ اولنمش اولدیغی حالده اصلاحات عسکریه اجراسنه شدتلی وقت صاعد اولدیغندن واقعه بقدر ۱۸۸۶ سنه سندنبرو پایلاته قوانینه ونفاذات تمامیله اجرا اولنمه‌سی تاریخ مذکوره قدر تأخیر بقدر بوراسنه اولانه تشبثات عسکریه نك درجه کفایه ده بولنمیوب ویاکز اخذعسکر ومجموع نفوس مکلفه‌نك محتاج تعدیل اولدیغی بوباب صدرلوا ناظم وعمرکامل پاشالرك کفایتلری سلم اولدقدن صکره کندوسنك افکاری وفق بیلدکلری جهتله کندوسنك بونك ایچون درسعادته جلبنه حاجت اولمیوب ومع هذا کندوسنك بو بابده وامنیت ایتدیکی برقاچ نامه مضبطه سفیر اردو ارکانی جمله‌سنه ریاست تقسیم اولنمه واعلامه حری متعاقب بوراده طوغریدن طوغریه موقوف جریان ویاکز فقره‌نك مدتنجه خدمت دولتلریده قالمه وبو موافقتی العاینا دولتلرینك رضامندانه معامله بولنمه شرطلریله زاده شوکتلو حضرت پادشاهیه خدمت ایتمك ارزو سنه اولدیغی بیان ایلمسیله اوقعه فتنه

مابه صدارتپناهیه کتابت جلیله‌سنه) ۲ مارت ۱۸۹۷

حضور شوکت وفور حضرت پادشاهیه عرض احترام اولنور

بوکچه سرای بالوسنده ایجرا اولنان حفله‌ده جاکریلرینه اوزاقدن اوزاقه کریه مسلمه‌سنه بحث ایدرك اوراده بولنان خرستیانلرك طرفنده اسلام قانلی منع اتراقلری ویونانیلرك تجاوزاتنه طولایی ترکلرك دوشمنلری خرستیانلر طرفنده

اسایه عمومیه حافظه‌ی امنیه صرف ایدیلکدن مبنی واقعات نتیجه‌ی اولرق شمدی والحمد بالجمله
دولتلرینه اتفاقه حصوله موفقیت حاصل اولدیغی وبونلرک روسیه طرفندنه جمیع معاونتک کورلکده
وبنا علیه مسکوده صلحی تسعیه سنده شمدی قیامیه امیدوار اولدقلرینی وکیلرم واسطه‌سیله جاکرانه
اجرا بورمسه اولدقدن نصایح دوستانه‌لرینه طرفدارانه شرف حضرت پادشاهیه عجبه تقدیم
بورمشلرده درحال حدود بیانیه ده کلیتو عساکر شاهانه تحشیدینه مبادرت وبوصورتله کندی میعیزده
تسعیه مساعیه بورملسندن وجوابات همایون حضرت پادشاهیه‌لرینک فحواسنه اولدقدن بولدالمه
روم ایلی ولایات شاهانه‌سنک اقتضا ایدنلرینه دیکر محلرینه وفی مقدار کافی عساکر شاهانه اقامه‌سیله
هرقتلی طرفدن مغایرا سایه برحال ظهور ایدرایسه همانه باصدیرلمق اخاده بورولدقدن عرصه‌دلنور قلنه

مابه‌قیمینه نابسه کتابت جدیده‌سنه ١٨ سطر ١٢١٤ صفحه ٨٠

معلوم عالیلری اصفهانلی بوریلدن اوزره المانیا ایمپراطوری متوفی برنجی ویلهلم حضرتلرینه یوزنجی
سنه دوریه ولایتلرینه مصادف اولانه اشبو مارسه افرنجنک یدی ایکنجی کونی شارلمانیه
رکز دائره ایدلکدن اولانه استاتوسنک رسم کشادینه ابتدار وبو وسیله ایله اطرافی مصمم
اولانه شمنطفر صده سنه شارلمان تاسیس کرده اولنده بولنانه اسلحه موزه خانه سنه محفوظ
اسلحه والبسه و نشانلری وفی تشهیر ایدیلمکده وذکر شاندیانک اولنه وقتیله طرف
اشرف حضرت پادشاهیه ~~اهدا~~ کردن ایمپراطور شارلمانه وکرن فردیناند متوفی ایمپراطور
فردریک حضرتلرینه اهدا بورلمسه اولانه امتیاز نشانه فروغ افشاندیغی تاریخ اعتباری
بیلنه مدیکندنه بحثله اشبو تاریخلرک درسعادتده کی قیودینه باقلماصه سریعا کندوسنه بلدیرلمش
مذکور موزه خانه مدیری طرفندنه رجا والتماس اولنمغه اولمغله کیفیتک دائره جلیله‌لرینه کی
قیودینه توفیقا ممکنه‌سی باتلغراف صوبه‌سنه بکلانه‌مه امر واشعاری مقتضا مسموعه عجله اصفهانلی
درکار بورملسنه بابنه

کتابت شارلمانیه ١٨ سطر ١٢١٤ صفحه ٨٠

المانیا ایمپراطوری متوفی برنجی ویلهلم حضرتلرینک تاسیسکرده اولدقلری بولکنلک تاریخلو دیکر
عریضه‌سنه ذکری سبقه ایدن موزه خانه سنه دها زیاده تزیینه وتوسعه
حسنه‌لو ایمپراطور حضرتلرینک بدلنه مقدم اولدقلری جهتله اشبو مارسه افرنجنک یدی ایکنجی کونه

مصادف اولان مشوفای شاهانه یوزنجی سنه دوریه دیوانی وسیله تشهیر اولنه اوزره
بعضه طرفدوستلرینه اسکی عتیقه اهدا وارسال ایدلکی اولدیغی وبوصره جمله اسکی عتیقه
عثمانیه دن اهدا اولنوب ایمپراطور حضرتلرینک باری ضمنیندی اوحق اعتقادنه بولندیغی
بوزه خانه مذکور جدیدی طرفندن کندی رأی فخیمانه اولمق اوزره افاده ایدلمسی اولمغله اوجهه

مابه طرفینه یازیلمه کتابت جدیدسنه ٧ مارت ١٨٩٧

٧ مارت افرنجی تاریخلو تقدیم افتتاحیه عالیلری منظور عالی بیورلدی

ایمپراطور حضرتلرینک بویله بر زمانده وطن ایچون بیورمقده معاونات مدد رسانه وجیه خواهانه
حشمتلرینی حاوی لطف بیمنتهی شوکتپناه افندم حضرتلری مادام الحیاة اولوغیه حضرتلرینه مع الشکر
هدایه شدی سزای ایمپراطوریه عزیمتله ایمپراطور حضرتلرینه موجب تقدیم اولمامه اوزره یاسه
کابنده وسطریه ابلاغ اولنمی وایمپراطور حضرتلرینک اشبو معاونات جلیله لریله نزد همایونه
ملوکانه ده مستلزم اولدیغی حسیات شکرانه لری بیاناً برهفته یه قدر برقطعه نامه همایون شاهانه
وضی تسیار بویله حضرتلرینه عطاوسی امر وفرمان جناب پادشاهی اقتضای عالیسندن بولغمله اولبابه

بابعالی مندرج تقدیم افتتاحیه نک ایمپراطور حضرتلرینه عرض اولنمسی اوزره
مارت مارشی طرفندن طبع اولنان ترجمه صورتیدر

Constantinople, le 3 Mars 1897.

Vous êtes chargé de vous rendre immédiatement au Palais Royal et de soumettre à Sa Majesté l'Empereur et Roi les remercîments de Sa Majesté Ire le Sultan, notre Auguste Maître, en disant qu'il n'oubliera jamais, durant le cours de sa vie, le bienveillant concours que Sa Majesté Ire et Re a bien voulu Lui prêter en Lui venant ainsi en aide en ce moment si difficile et vous ajouterez qu'Il fera parvenir sous peu à Sa Majesté une Lettre Autographe pour Lui

٥٥

exprimer ses sentiments de vive reconnaissance.

Par ordre de S. M. Iradé Sulthanié

Le Premier Secrétaire

Tahsin

جابه‌ی همین باسه کتابت مبنیه‌سنه) ٤ مارت ١٨٩٧

جواب ٢ مارت افرنجی

ایمپراطور حضرتلری المانیا دخلنده سیاحت ایچون یه جه دونکی گنه بولونه حرکت ایتمسنه اولدقلرینه
تلغرافنامه علیه صدر حیات پادشاهی واسطه‌سیله ایمپراطور حضرتلرینه تشکرات عرضه اولمق فحوی

محرر کاتبی طرفندن) ٤ مارت ١٨٩٧

صورت ذات سفارتلرینه مربوط قراردده تخلیص ایدیلن بودفعه عنایت وایرادیه قدیمه یه کتوریلدن
" اوجهوز نفوس قدر اهالی مسلم میانندن قولاقلری قطع ایدلمسه وصورت وحشیانه‌ده جرح اولنمسه
" حالنه رسوخ ویرمقله بولندقلری وقدن بری پک اللیقله اجرا صاقلدقلرینه قائل اولدقلرینه اهالی
" مسلمه‌دن اوندن اوچ نفوس کندیلکلرندن واوتوز درت نفوسی اجنبی واسطه‌سیله دونکی گنه استیه
" قضاس مرکزیه کتورلرکن محلدی اشقیا طرفندن وسنه‌یه دائر بوصباح ساعت دوده قدر
" برخیانه ماصدنه یاپیلمه صباح برطوریدو واسطه‌سیله سوده وه‌ی امیرالده اورانلر
" احوالی حقنده معلومات اعطاسنه اجله ایتالیا قوماندانلغنه افاده‌سنده اکلاشلمسه اولدیغی معروضدر "

کریدده وارداولمق صورتی بالایه محرر تلغرافنامه مندرج احوال اسف اشتمال وحشیانه‌نک
ایمپراطور حضرتلریله سائر اقتضا ایدنلره برصورت مناسبده ابلاغ وتقدیمی واحترنا ایمپراطوری
حضرتلریله سائر اولاد ملازم کلارنده وض بلیدیرلمک اوزره بونلر برقطعه صورتنک طرف والالرینه
ویانه سفارتینه سنه‌لهه اشعار وتبلیغی امروفنه همین جناب یارشه اقتضای عالیسندن اولیدی

ویانه سفارتنه سنه‌سی) ٢٠ ساط ١٢١٣

کاتب دوضوح حضرت شهریاری سعادتلو کامل بك افندی حضرتلری طرفندن شیدی وارد اولان) ٤ مارت افرنجی
تاریخلو وشفره‌لو تلغرافنامه صورتی شرفصدوره بیورلمله امروفنه همین حضرت یارشه مفاده
منیفه اقتضالا بروجه زیر طرف عالی سفیانه‌لرینه تبلیغه مسارعه قلنمه اولباب

(معلوم عنه تلغرافنامه صورتی اشبو تحریرات زیرینه عینیله نقل وترجمه اولنه‌رق)

ویانه سفارتنه سنه‌سی ارسال قلنمشدر

مابیه هایونه نامه کتابت جلیله سنه ۸ مارت ۸۹۷

سفرانك نتیجهٔ مذاکراتنه دائر صورته محرره وه ..... عهداولنه اورزه طرف والالرینه بیانات واقع
اولوب اولدیغندن همانه عرصه خاکپای عالی قلمنی شرفنوح وصدور بویورلوب ارام سینه جنابه خلافتپناهی
اقتضای عالیسندن اولدیغی

مابیه هایونه نامه کتابت جلیله سنه ۸ مارت ۸۹۷

جواب ۸ مارت اوخن

سفرانك مذاکراتی نتیجه سنه دائر شمدیه قدر طرف جانبدن هیچ برصورتله بیانات وقوعبولمدیغندن عرصه اولنور

مابیه هایونه نامه کتابت جلیله سنه ۲۲ مارت ۸۹۷

بکه جمعه صباحی توقادوه هیچ برسبب یوقیکه ارمنید بقیهٔ وکاندینی قپاییه چکلدیکی متعاقب هجوم
برجم وه ایشیدیلوب برال سلاح اورزنه ارمنید هلوصه قوناغنی یاصدیرمش شایعه سی دوراید ایتکله قصبه
واهلنك بولنادیغی اضطراب وارغه سرعتله اره سنه برعدهٔ تحدث ایدرك همانکی طرفنده اوده سکز
قدر مجروح ومقتول وقوعبولمسیله ضابطان رجمه وقتاً عسکر سرعتیاتیله رن طرفنی و اول ایامه
اولاندی همانه اخذ وکرفت ایدرك ..... یه زیادتیله وربوب ایشی اعاده ایتمشدر
بوجهله تأسف اولنور واصل سمع عالی اولمغله برابر بیاننده همانکی طرف مجیدیزه عاجلاً محکمه ره تسلیمیه
مجازات شدیدهٔ قانونیه لریندن ترتیب تشفی بولنه اورزه والا ولایتك توقادوه اغلم اولمق
وربانده ده کرك اوراجه وکرك سائر انا طولی ولایات شاهانه سنجق اسکی محل اونابر
حادثه نك وقوعی ضمنکده برووقعه تحدثه هالنده اهالی ضابطه وظیفه سنه مداخله و اشتراك
ایدرك یاخود برصنف اهالی دیکر صنف علیهنه قیام واستعمال سلاح ایدرلیسه بیوك وکوچك علی العموم
وظیفه دارلرك مجازات شدیده یه دوچار اولمقلری واومقوله حادثه یه سبیت ویرمه ومدخلدار اولانلرك
قانونك اك اغر مجازاتنه کرفتار ایدیلمکلری مقتضی ولایاته تبلیغات صریحه اجرا وبو تبلیغات
هرکسك اکلایه جغی لسانده جمله کوسنه نشر واعلانه ایتدیرلمشدر ویکی طرفنده رضی توقادو
وقته سنده طویلا اجراسنه لازم کلانه تعقیبات عدلیه یه کمال سرعت وعدالتله ویلن زیاده طرفانه
برصورتله اجرا ایتمك صلاحیت ومأذونیتی کامدی حائز اولمغله و وزرای سلفیت سنه نك الی
چیقاولدیغنه بریناء ریاستی تحتنده بولنه اورزه اسلام وخرستیانلرندن مرکب برهیئت فوقه العاده

تشکیل اولنرق حریاً رشته کونا و ایورلا اعزام قدر جهدیه ویرده اتفاق آرمنیه نام ترک شاهده
ارض اعتدال قومیته سنک کدجک بیسانه یه صاعقه و تاوری ها غدرنه ایقاظ نائره فتنه
و فساد ایچون جمیع موتوده و رسمی معروضاتیه جنیه اولمغله مقدم اولمه اوزره تلقی ایدیلن
ایجاب ایدن اشبو توقاد و توقعاتی دیکر طرفدن دخی سرزمین ساحه حدودنه اولماسه ایچون
عالم شاهانه نک ایجاب ایدن نقطه لرینه قوهٔ کافیه جهوزیه ترتیب و اقامه ایتدیرلمک
تدابیری اتخاذ و ضبط اولنمق تنظیم و توقعاتنه اولمه امرا و ضابطه عسکریه تعلیمات مقتضیه یه
اعطه ایچون اوزره سرعسکر پاشا نک ریاستی تحتنده اولرق مشارالیه و خرقه پوشانه مرکب تشکیل
اولنمه قوسیونه مقررات موقع تطبیقیه و اجراسی قوشلمه اوزره دیر ایشته حقیقت و توقعات
و اتخاذ اولنمه تدابیر بومرکزده اولمغله خلاف واقع بیاناتی محل قائل اعتبار اولمیه جغنه نظرنه
بولندقدن دولت خارجیه ناظرینه هم ده حکایت کیفیت اولنرق حکومت سنیه نک اجرا ایده جکی
معامله دیجه ات شدیده عدیده دائر تأمینات لازمه اعطه و نتیجه سنک عرصه عتبه علیا
قضیه برمقتضای اراده سنیه حقیقت پادشاهی تبلیغ اولندی

مابه قرینه نامه کتابت جدیده نمره ٥٧ مارت ٨٩٧

جواب ٧ مارت اخرنجی

خارجیه ناظرینی بولکونه کورجه تفصیلاتنه عالیدرجه اشعار بیورلمه مواده تبلیغ اولندی مشارالیه
افکار عمومیه نک علیهنده متبع اولدیغی بویله برزمان توقاد و قعده و تسوری اورویاده یک
زیاده سورتاثیر حاصل ایدیکنی و بونک تکراری دوستلرک معاونتی تأثیرسز براقه جغنه
دولتلرینه عظیم خطر عظیمی داعی اولدیغنی و بنابرین بوبابه بایکز مجازاة شدید ترتیبی کفایته
ایجاب بورلمق بولکی حادثه تماسنه نک قبل الوقوع عدم ظهوری و سائلنک حدا
استکمال لزومنی برهان هیجانه ایدرک افاده ایلدیکی برعنوان معروضه مشارالیهک خاک و قائلنه
استدلال اولندیغنه کوره شویله برزمان حادثه مذکوره نک دولتلرینه حقنده تولید ایدیجکی
مضرات عظیمه معنیه نک اوکی المه ایچون ان زیاده تشدد تنبیه اینمک هم ده محل و قعده
ان شدید مجازاتی و وجهایله دلری اعتماد و قاصرانه سنه یم قیله

سابقه هجریه نامه کتابت جلیه سنه ۱۷ مارت ۸۹۷

لورد سالیسبوری بودجه فرانسه عجمت ایتمسه اولیفنده برلیده هر بوکا نظراً باقتضاء اولیفنت وحسیات واقعه نك عرصه غایکای عالی قلمی شرفصدور وصدور بیوریلدیه اراده سنیه جنابلرینه اقتضای عالیسیدندر اولبده

سابقه هجریه نامه کتابت جلیه سنه) ۷۹ مارت ۸۹۷

جواب ۷۹ مارت افرنجی

لورد سالیسبوری نك فرانسه خارجیه ناظری ایله ملاقات کریمه مسئله سنه دولتلرك اتفاقی برقاعده ها تأیید ایلدیکی اعتقادیه بولنمغله بو تأثیر مساعد حاصل ایلمسه وبنا علیه یونانستانه لیمانی نیك ابلوقه تخته الغی حقنده بیه الدول جاری اولانه مذاکراتك عنقریب برقرار قطعیه اقتراب امیدیله تقویه ایلمشدر مع هذا معلوم اولانه بعضه دولتلرك تمدیه دیکیه یونانه حقنه تدابیر جبریه اتخاذی حضرتلرینك ترزلری جریده مسئله هذه کنه برزنده آخر کب ایتمکده اولیفندن یونانه لیمانلری ابلوقه سنه انعقاده نك موافقت قطعیه سی حقنده بوراجم هنوز امنیت تامه حاصل اولمامشدر ملاقات مذکوره اثناسنده حضرتلرینك سائره حقنده وقوع مذاکره جهاتیه ایلدیکی شایعات دوراندیکدن ایسه هم اکاذیب بوراجم هنوز برشی ترجح ایتمدیکی عرصه اولنور فقط

سابقه هجریه نامه کتابت جلیه سنه) ۷ سانه ۸۹۷

سفارت سنیه لردره اکثریه قرائم مشعرندن برحیلدن استیفا ایتمکده هارده شوغائه لی زمانه اولباب تقدیمات متوالیه یك نفع سفارت عبودیته عدایلیکدن تمدیه دیکیه عادة هردرلو فداکارلیه اختیاریه برلیه کی علام برحسن سفارت سنیه یه مهما امکنه اداره وشانه سلطنت سنیه یه محافظه غیرت ودوفقت بخصوص شوکت مآب افخم حضرتلرینك اعزمیامه موفور همایونلرینه بویله ان نازل برزمانه جانبیانه ابقای خدمات صادقه وفداکاریه بذل مقدرت ایلدم وایلکه م فقط برلیه سفارت سنیه نك معاشات متداخه سی طقوز ماهه واصل اولمه جسیه ارتقه الوه اوجیه برشی قالدیغنه کی بعدما استدانه ودیره سی قبول وحل صدور اولیفنده حال صحیت استحالتر حصول درجه واردی سفارت سنیه نك ایکی کاتبی فقدانه معیشتنه بوکره درسعادته عودته مجبور اولدی بوحال ایله بوراجم تمدید اقامت جدیده اجنبیه درجه تحاکیه کلدی بنا علیه بعضه

دیوانات مستحدثه نك تسویه سنه برمدت وهما اداره مصالحه مدار اولمه اوزره مقدما معاشلرینه
سرپیلن بهیج اولمزایچون نصفنك سرعه تسویه سی مجبوریتنده بولنمه اجابه علو مرحمت وعنایت
جبلیه حضرت شهریاریه تضرع اولنور فی

بایه همایونه نامه کتابت جلیه سنه) سنه ١٢٩٧

طقوز ماهه رسیده اولان معاشلرنه متداخل اولان نصفی مقدار نك سرعه تسویه سنه شو
مضیقه ضروریه ده تخلص صورتنه استجلاب مرحمت ولی النعمت بینتهٔ اعظمی حاوی ، بنیاده
افرنجی تاریخیله تنفراقیهٔ جاکزانه دن امرحوایی طهوز شرف ورود ایتدیکنده شدت مجوریتی
تأکید استعطاف اختصار اولنور فی

کتابت شاهانه) ١١ سنه ١٢٩٧

، بنیاده افرنجی تاریخیله تنفراقیهٔ عاجزانه یه عرصه والتسنه تأکید اولنه جاق ضرورت اشتمال
جاکزانه ذی طهوز عطف ملاحظهٔ مرحمت بویورلمیسنده اقوات یومیه تدارکی ایچون سفارتلرینه عرض وجواب نك
فرصتنه مجوریت حاصل اولدیغی عرصه اولنور فی

بایه همایونه نامه کتابت جلیه سنه) ١٠ سنه ١٢٩٧

حضور شاهانه ده ختم استرحام اولنور

عتبهٔ علیه مرتبهٔ حضرت پادشاهیه صورت تحریرانه دن عرصه اولنه اوزره ایمپراطور حضرتلری نامه اولرق یازمغه
مباشرت قلندیغه جاکزانه بروجه آتی اجرای تبلیغات اولنمشدر فی

" کریدمسئله سنك بیانیله ایمپراطور حضرتلری حضرت شاهانه ده کی دوستلقلری جهتیله حقوق سلطنت سنیه ی محافظه
" عاکر شاهانه نك سلامتی الله التی کی نصایح خیرخواهانه دن بولنمسایدی بوکره دخی بعضه نصایح
" حائلانه ده بولنمق لازم مولا تکاریدن عدا ایدیوردی شویلکه دولتلیدن مسئله حاضره دن
" ابراز ایتدیکی مسلك اعتدالکارانه وصلح جویانه یه قارشو مجرد یونانستانك تجاوزکارانه سی اوزرینه
" محاربه نك ظهور ایتدیکی صلح اولدیغی کی عنقریب عاکر شاهانه نك یونان برفطعه سنه نائل اولدیغی
" وضی قویاً مأمولدر فقط بعضه طرفدارنه بو مظفریته نظر بیقیدی ایله باقیلدیغی وبنا علی ذلك

" عساکر شاهانه نك بويله بر مظفريتله دولتلو طرفنده وارمالرى مدافعه ايديلمكله
" اكلاشيلور بناء عليه دولت عليه بيوك برغالبيتى متعاقب اوروپانك
" مداخله سنه وقت براقمقسزين دول معظمه خطاباً (يونانيلرك
" تجاوزى اوزرينه سلطنت سنيه حقوقنى محافظة محاربه يه مجبور
" اولوب يونانستانده براستقامت امنيه اولديغنى واپشه يونانلولرك
" حقدنه كلمك مقتضى اولديغنى عالم اثبات ايلدى بناء عليه اولاً
" يونانستانه حكومتى كندى عسكرينى وميرالاى واسوى كريدده وارمالك
" كرهً الحمد ثانياً باب عاليدن سائر دول معظمه ايله بالاتفاقه
" كريد ايچون قرار ويرديره جغى اصول مختاريت اداره يه قرارايله حكمى
" يونانه دولتى صورتده قطعيه بايه ايتمك ثالثاً حكومتمزنه تضمينات
" حربيه طلبنده صرف نظر ايتمك شرطلريله دولت عليه نك مطالبه
" حاضره اولديغى) مالنك اجراى تدقيقات ايراميه سلطنت سنيه
" بويله برحركته مدار ايله كندى منفعتنه خدمت ايتمه اولوجهله كى ذات
" شوكتلرى حضرتلرى يادشاهيلرينك بوصورتله كندولطفلرنده ابراز بيوردقلرى
" اثر علوجنابلرى اوروپاده بك زياده حسن تأثير حاصل ايتمكله

بابعالينك باسمه كتابتى جيدسنه) ١٢ سنه ١٢٩٧

مكتبورغ غائده وقتك جنازه الايحه سولمه اوزره بلغارستانه يرلشمش حقلرى
برلشديرمكله كيرلك سعادت سنيه يه اوغرادى وعبوديت صميميه سنك حاكميت شاهانه يه
عرضى رجاوبه حكمه احوال حاضره ده بالبحث بلغارستانك نقل كلام ايدوب
نزول همايون شاهانه ده معلوم اولديغى اوزره بلغارستانك دولت متبوعه سى ايله
حسن آميزشه بولنمسى هريه متوقف ايمش اجراى ايجابنه كندوسى طرفندن
اصلا تجويز قصور ايدلمامكله ايمش حيفاكه اوته ويرو موجود اولوب
اخيراً رضى طرف اشرف حضرتلرى يادشاهيده مع القسم تأييد اولنانه براقلمه
مسئله سنك هنوز تسويه بيوريلمه سوكره رضى يونانه محاربه سنك خطاسنه
تقصيره اولمسى كندوسنى يك نازك برموقعه دوچار ايدوب زيرا يونان

مسئله سنه طویله یعنی باشلیا یه بغداد عسکری یازلمن عدم اعطه سنه بالاستفاده ایشبو افعال
جالیشه جقدر بو تقدیرجه نه کندوسنك وزده بغدادستانه هکومه حاضره سنك برحقی حسراتی
ضبط وربط مقتدارلریه جقدر دوها شدیده کندوسنه تهدیدآمیز مکتوبلر کوندرلکه باشلاییب
بوکیدشه کندوسنه یا برسوء قصد ویاخود بغدادستانده طوردیلمسی بدن محتمل اولدیغی واطهار
یازلدقدهاده اصلا بیورلمزایسه استقبالی بدن قرالکلره کورمکی اولدیغی افاده ایلمسیله اولبابده فقره

مابه جوابنه یازیلمه کتابت جدیدسنه ٧٩٧ سنه

دولکی تاریخلو تقریراتکار عاجزانه مدن وبعده

بغدادستانه برنجی حضرتلری یازدقه مارشال ایدوفه کوریشدکدن صکره مسئله سی حقنده سعی ایدیکی
سنه بغدادستانك وفی برحادثه جیقاره جغی اشرابه ایلکی اولدیغندن اکر بغدادستان
یونانستانه یاقدره غیرمعقول برمعنی اتخاذینه قیام ایلدیکی اولورایسه بکا دولتلو طرفندن
ساعدت ایدیلمکی یازلمش ایسه صورت قطعیه ده افهام اولدیغی وبناءعلیه یازدقن اعطه
اولنوب اولماسی حضرتلرینك باب عالی موسیو نیدوف ایله مذاکره اکا کوره حرکت ایدیلمسی یعنی
دولتلو یونانستانك اتخاذ ایلدیکی خط حرکت روسیه دولتی ایله متفقه بولنورایسه بغدادستانك
افعال اسائیه موقعه اولدیغی وکیفیت اولوجه لازم کلانه مقام عالیه صورت تحریرانه
عرض یازدقه مارشالی طرفندن جایکزینه تبلیغ ایلمسیله اولبابده فقره

مابه جوابنه یازیلمه کتابت جدیدسنه ٧٩٧ سنه

بغدادستانه برنجی حضرتلرینك سفارتلرینه کلدکلری خایکای ملروای جنابلرینه یازدقمیه عرضه وابلاغ
حیات عبودیتکارانه ایلمسی موجب محظوظیت سنیه حضرت پادشاهی اولدیغندن خاطر اصیلانه
استفسار بیورلدیغنده وردوسده کی تحویسنك مظهر عفو عالی وسلاینك وفاستر واسکوبی
برر تجار وکیلی یقینی مقدمه ساعدتلرینه جناب پادشاهی اولدیغه دیکر بعضه مواد مهمه دائر
بغدادستانه قیوقدانفه تودیع اولنانه حضرتلری وفی ا ستویوف طرفندن برنجی حضرتلرینه ابلاغ
ایلمسه اولسی ملحوظ ایدوکندن لابد التبلیغ بدایه قدف اولبابده

سابه نمره‌ینه باسه کتابت جمیله سنه ١٥٠٧ سانه ٨٩٧

حضور شوکت موفور حضرت پادشاهی حق استرحام اولنور

بنیانه ابرنجی تاریخلو تعرفنامه عاجزانه مرتبدر

بوکره بارخه مارشای چاکریزنه تبلیغات آیده بولنمشدر « عساکر شاهانه نک مظفریتی متعاقب
« اوروپانک مداخله سنه وقت براقمقسزین طرف سلطنت پناهدن دول مظفریه خصوصا بعضه شرائطی حاوی
« تکلیف صلح اولنمی خصوصنه ایمپراطور حضرتلری طرفندن عتبه علیه فلک مرتبه حضرت پادشاهیه عرضه
« اولنوب اوزره محرمانه دوستانه اولرق کچن کنه سزه بعضه تبلیغاتم بولنمشدم بوکره وارد
« اولان خبردن نظراً عساکر شاهانه مظفراً یکیشهره یوریمکله اولیه بوتقدیرده بتون تسالیا
« قطعه سنک ضبط اتمک اوزره دردنجی دولته عیه اولمانک سائر الذکر نصایح خالصانه سنی
« حسب تقریب بوکونکی صلح مذکوری اوروپا دولتلرینه تکلیف اتمی زمانی کلمک اوزره اولدیغی
« خصوص ده فقط دولته عیه بوتکلیف اتمکله برابر عساکر شاهانه‌نک سرعت حرکه ایله ایلروسوره
« تاکه تکلیف واقع بیانه دولتی طرفندن قطعیا قبول ایدلدکجه حرکات عسکریه‌نک تاخیر اتماسی
« وبرهم موقع حربده عساکر عثمانیه‌نک انتظامی ورشمه حقنده کی معاملات انسانیکارانه سی
« موجب تحسین اولوب بعدما رضی عینی حرکات دوام اولنمی ویبانه حکمتی اهالیه رضی
« سلاح توزع ایتمکه اولدیغندن بوصورتله عساکر شاهانه فتح ایتمکه اولدیغی محلده اهالیسی
« طرفندن بلکه مقاومه کورورایسه کون بکون وکون سائر یبانه معاونه‌سی حقدرنده رضی
« عفو وصفح ایله معامله ایدلمی ضمنده بالجمله ضابطه عثمانیه‌یه اوامر قطعیه اعطاسی وچونکه
« بومقوله رحمتلو بجه معامله شدیده اجرا ایدیلدکجه اولوالیه عساکر شاهانه خرستیاندی
« قتل ایدیور دیو دشمنکز اوروپا افکار عمومیه‌سنی تحریک ایتمکه حاضر اولدیغندن کی مالکدوننا
« اهالی خرستیانه‌سی رضی اخلال آسایشه ایچنه بویله بربیانه اراقمق اولیغندن ضابطه عثمانیه‌یه کز
« طرفندن اکا کوره غایت مدبرانه حرکه اولنمی وهله تسالیا قطعه سنه عساکر معاونه ارسالنده
« اهتمام اولنمی خصوصلرینک بصایع دوستانه مزی بیه لازم کلانه مقام عالیه عرضه ایتمکزی
« رجا ایدرم سلامدر

435

بابعالی نامه کتابتی جلیه سنه ۱۳۱۵ / ۷۶ سنه ۱۸۹۷

عساکر شاهانه نك یکشنبه وضول مناسبتیله خاکپای اطروای جناب پادشاهیه طرف والالرندن
عرصه اولنان تبریکات عبودیت شعاری نزد عالی شاهانه‌ده پك زیاده مخظوظیتی موجب اولارق
وقوعات جنیزه شوکت مآب افخر حضرتلرینك واسه عطوفتلرینی سلام سلامتله انجام شهریاریده
تطیف بیورولمقلرینی تبشیر ایدرم برده المانیا خارجیه ناظری بارونه مارشال جنابلرینك سلامتله
ودولتلو علیاحضرتلرینك صحت وعافیتلرینه اولدقجه کندوسنك حکومتلرینه اولان ودوستانه
ابدیکی اقدامات ومعاونات ودوستانه شوکت مآب افخر حضرتلرینك نظر دقتنه کورملکه اولمش
وعساکر نصرت مآثر شاهانه‌نك بیوناقتا واخذ اولنان اطراف ایتکه بولندقلری مظفریاتك مشار الیهه
کمال مخظوظیتله تلقی اولنمغله نزد همایونه ملکانه‌ده معلوم بولنمش جهتله الاصونه اردی همایونه
عوده وعنایات باریه‌لریله اطراف ایدیکی موفقیاتك بیانات مسروده‌نك علاوه سیله
مشار الیه بارونه مارشالك صورت ... ... اعلام واخاده‌سی وطوبجی فریق غوسبقوف
یاشا حضرتلرینك الاصونه‌ده موقع حربده بولنرق فعلاً ایفا ایلدیکی خدمات جلیه قریه
تقدیرعالی اولارق کندوسی مرصع نشانه ونشانه عثمانی احسانیله تطیف بیورلمقلرینی ده
ایروج ناظر شار الیه الدغی ارادهٔ سنیه حضرت پادشاهی حکم جلیلرینه اولمش

کتابت حضرت محمد کامل پك طرفنه ۱۳۱۵ / ۷۷ سنه ۱۸۹۷

محمد ۲۵ نیسان افرنج تاریخلو تقرراتنامهٔ عالیلرینك مندرجاتی خارجیه نظارت جلیه‌سنه
بیلدیرلدکجه نزد عالی حضرت وی النعمت بیتك اعظمیسی کائنات قائد حضرتلرینه کویا
عتبهٔ علیاسنه یکجه عرصه ایدیلمسیکی مندرجاتك کندولکلرنده طوغریجه خارجیه نظارت جلیه‌سنه
بیلدیرلمسی وفقط بوبابده بارونه مارشالم یکجه برش سویلمیمی امر وقونه بیورلمش اولمغله

برمو ایله طرفنه ۱۳۱۵ / ۷۹ سنه ۱۸۹۷

محمد . المانیا باسه وکیلی نزدینه عزیمته تشاندره ویلیسزك اصلاحه محتاج قدر جایلرینك
واکرچه بعضه ولایات شاهانه‌ده بوایکی صنفك بعضاً خیلی قصورلری کورملکله ایسه‌ده اوته دنبره

اشبو تقررات نامه‌نك بارونه مارشالم اعطاسی قضایه تعلق صورتیله نزد عالیده قرائت قلندی

Confidentiel.

Le Gouvernement Ottoman fait des efforts sérieux pour réformer les agents de police et les gendarmes, dont le service, dans certaines ~~parties~~ provinces aurait besoin d'être perfectionné.

des officiers allemands pour la réorganisation de la police et de la Gendarmerie donneraient en peu de temps des résultats aussi satisfaisants que ceux qui ont été produits en ce qui touche l'amélioration de l'armée Ottomane par les travaux des officiers allemands qui ont consacré à cette tâche leur intelligence et leur activité.

Berlin, le 1er Mai 1899.

Dans son désir d'améliorer l'efficacité de ces corps, S. M. I. le Sultan a chargé son Ambassadeur à Berlin de demander à S. M. l'Empereur et Roi, par l'entremise du Ministère des Affaires Etrangères, s'Il voudrait bien autoriser deux officiers allemands capables et expérimentés appartenant à la police et à la gendarmerie, à entrer au service du Gouvernement Ottoman en vertu de contrats, pour s'occuper des réformes à introduire dans la police et la gendarmerie respectivement.

Dans le cas où S. M. l'Empereur et Roi voudrait bien consentir à cette demande, S. M. le Sultan y verrait une nouvelle preuve des sentiments amicaux de S. M. Impériale à son endroit; et S. M. le Sultan nourrit l'espoir que les services

جربا الله كلاله برلرده وحتى كچه المانيا ايله فرانسه محاربه سنده يد عساكر غالبه اعتمام اولديغى حالده بورفه كى يونان محاربه سنى ضبط ايدلاله محلدره الله عسكريه ترتيب عسكريه لرى بويله حركتده كمال درجه توفق ايده وبونده طولايى شايان دقت مظهر تحسين اولديغى ظنه اولنان عساكر شاهانه يه استنادله كيرو طورميانه محكمه جه اجنبى بداخواهلرى طرفندن هجمات ويلسى ضبطيه حقنده اعتراضه اولنه كلديكندن جهت عسكريه مزكى ويلسى وژاندارمه ضبطيه انتظام وتكميلت ايدرك بدخواهلرك اعتراضاتنه نهايت ويرلمك وبويله ژاندارمه و ديكر پوليس اصلاحاتيله اشتغال ايتمك اوزره بنهايت ماهر وحقنده ايكى ذاتك قونطراتوايله كوندرلمسنه مساعده اولديغى حالده حضوصات آثار معاونتى كوريه كلاله همشيره امپراطور حضرتلرى بونده دخى دولتليه شايانه شكر بر معاونت ده بولنمه اولمغله جهتله نزد عالى پادشاهيه يك زياده موجب فخر وطوطيت اولجغندن بيوك فخر اوصاف لازمه يى حائز ايكى ذاتك كوندرلمسنه مساعده بيورلمسى طرف اشرف حضرت پادشاهيه التماس بيورلديغنك امپراطور حضرتلرينه ابلاغ حضوصنه شايان تبليغ وبويايه حامل اولمق اوزره بتجه ذات عتبه فلك مرتبه حضرت خلافتپناهيه ساعتة عرض احترامنه جناب پادشاهى اقتضاى عاليسندن اولباب

مابه هيئه باسه كتابت جليه سنه ١٨ مايس ٩٧

محمد تفيق افنديه

رويه امپراطورى حضرتلرى سفك دمايه نهايت ويرلمك اوزره حركات عسكريه نك تعطيل حضوصنه طوغريدن طوغريه زاده شوكتلرينه افنديه حضرتلرينه مراجعت ايدكلرنده وسيله حاضره نك ظهوريله المانيا امپراطورى حضرتلرينه نزد عاليلرينه موجب شكرانه اولمه افنديه ذات خيرخواهانه وافكار صافانه سنك دخى او مركزه بولنديغندن بوحضوصك ايكى طرف قوماندانلرينه بيلديرمه

٦٥

Télégramme confidentiel de S. E. Tahsin Bey Premier Secrétaire de S. M. Ie le Sultan en date du 18 Mai 1897.

Sa Majesté l'Empereur de Russie s'est adressé directement à S. M. Ie le Sultan pour obtenir la cessation des opérations militaires afin de mettre fin à l'effusion de sang.

Comme les conseils bienveillants et les sentiments sincères de S. M. l'Empereur d'Allemagne
depuis le commencement des hostilités étaient
conçus dans le même sens, ce dont S. M. le
Sultan a été profondément touché, les ordres
nécessaires ont été donnés à qui de droit afin
de cesser les hostilités des deux côtés à la fois

sur la base d'un arrangement à adopter d'un commun accord entre les commandants respectifs de deux armées belligérantes.

Sa Majesté le Sultan nourrit donc le ferme espoir que S. M. l'Empereur et Roi voudra bien apprécier cette décision du Gouvernement Ottoman, ainsi que ses souhaits légitimes de voir la médiation bienveillante des Grandes Puissances pour le rétablissement de la paix produire des résultats équitables, qui seraient compatibles avec ses droits, sa situation et une garantie de frontière qui serait propre à sauvegarder à l'avenir et pour toujours la paix générale.

Vous êtes chargé de vous rendre immédiatement chez le Baron de Marschall et de faire appel à son obligeant intermédiaire pour soumettre ce qui précède à S. M. l'Empereur.

Vous nous communiquerez la réponse que vous en aurez reçue. ———

———

مابه‌الصحیفه نامه‌ی کتابت جلیه سنه ۱۸ ماس ۸۹۷

بوکونکی تاریخلو تلغرافنامه‌ی عالیلری صدر حاجتی بارفه ماژسلک تبلیغ ایله شاه‌انه کیفیتی سیاحت
بولنانه ایمپراطور حضرتلرینه باتلغراف عرضه وحکمه جواب ظهور ایدرایسه بعرکزه بلدیره جکنی
وحد ایتمسه وروسیه علیه طرفندن ورمیانه اولنانه شرائط صلحیه تسالیا قطعه سنک سلطنتسینه
ترکی وبیانه تبعه‌ی حقنده معاهدات سابقه‌نک نفوی ماده‌لرینه دول معظمه طرفندن اعتراضه
ایدلمکسزین اولرنفی وفقط حکومه سینه‌نک مع تأمینات مقدار مناسب تضمینات حربیه اخذی
وحدودده یالکز بعضه نقاط عسکریه‌نک تصحیحی واعاده‌ی مجریه مقاولنامه‌ی عقدی کبی
خصوصاتک شایانه قبول کورلمکی اولرنفی حقنده رأیته قبلنده اولوجه افاده ایتمسه اولغله فیه

کتابت شاه‌انه‌یه ۱۹ ماس ۸۹۷

روسکی تاریخلو تلغرافنامه‌ی نظارتپناه عصه اولرنفی وجهه بارفه ماژسلک کیفیتی باتلغراف ایمپراطور حضرتلرینه
عرضه ایله بوکونه وارد اولانه جواب بروجه آتی بعرکزینه تبلیغ ایلمشدر فیه
حرکات عسکریه‌نک تعطیلنه واخبارات سائره‌یه دائر جانب سنی الجوابه حضرت پادشاهیه سفارتینه واسطه
وقوعبولانه تبلیغات نزد ایمپراطوریه موجب کمال محظوظیت وعساکر شاهانه‌نک مظفراً بورمکی اولرنفی
بویله برزمانده تعطیل حرکاتی کبی ابراز بیورلمسه اولانه آثار جدیده اعتدالکاریه بك زیاده حائز قیمتدر
وبدایتده مسئله‌ی دخی سلطنتسینه‌نک اتخاذ بیورمسه اولرنفی مسلك سیاستی حصافتمندانه وعالم سیاسانه‌ده
بعدما رفع دوام ایله تسالیا قطعه سنک یونانستانه اعلانه حربی متضمن بیانامه اخکانه ودول
معظمه‌نک رأینه مغایر اولانه تصرفی ادعاسنده صرف نظر ویالکز حدودده بعضه نقاط عسکریه‌نک
تصحیحیله اکتفا وبیانامه تبعه‌سنک محالات شاهانه‌ده حائز اولدقلری امتیازات اساسیه‌نک
ابقاسیله بیانامه قونسولوسلرینک ارتکاب ایتدکلری معلوم اولانه سوء استعمالاتک بعدما
منع تکرینی کافل بعضه تعدیلات اجراسنه موافقت بیورمیلرفقه ایمپراطور حضرتلرینه قویاً امیدوار اولرلر
تضمینات حربیه‌نک مقدار یه کلنجه بو مقدار دول معظمه توسطیله قرارلشدیرلمجه اولانه شرائط صلحیه‌نک
مذاکره‌سی اثنا سنده صورت مناسبه‌ده یقینیه اولنور

کاتبه حضرتلری محمد کامل بك طرفندن ۱۸ ماس ۸۹۷ / نوامبر ۲۷۰

حرکات عسکریه‌نک تعطیلی وتوقیفی اعلانه اولرنفه دائر طرف اشرف حضرت پادشاهیدن الغایا

ایمپراطوریچه کتیپ بویورلدیه تقدیم نامه همایونلری جواب هنوز الینمامشدر و بوکره المانیا سفارتی
باسه ترجمان معیوتسنه دائره کتابتده کلدرلر تقدیم همایونده طولایی ایمپراطور حضرتلرینک
صحت اولدقلرینی شفاهاً بیان ایتمسه اولمغله نظراً جوابک ویرلماسی رویه ایمپراطوری
حضرتلرینک ترك مخاصمات ایچون تقدیم نامه وقوعبولان التماسلرینک قبول بیورلمسنده ایلرو کلمسه
برانفعالی اثری اولدیغی مبتادر خاطر همایونه اولمقدر حالبوکه بویله برالتماسه قارشو بالطبع
حکومتمزجه بوندن ثقه برشی بیلدیریلمیه جکندن واقعاتک بوده بفتةً ایمپراطور حضرتلرینه
تأثیر ایچه جکندن کیفیتك ایمپراطورث دایه حضرتلرینه تقدیم اعلامنه مجبوریت حاصل اولمشدی
بنابرعیه بوندن طولایی ایمپراطورث دایه حضرتلرینه برانفعالی وارایسه بدخواهلرك تفسیرندن
صیقنت اولمسه دیمك اولدیغندن ایمپراطورث دایه حضرتلرینك اشبو اعذارلری نزد معالی وفد
ملوکانه ده مجلب تأسف وتأثر عظیم اولدیغندن سفارتك تبلیغی ترجمانه معالیه تقدیم ایلمسه
اولغله ذات والاری سفیرانه لرینك رضی مناسب بر واسطه ایله ایمپراطورث دایه حضرتلرینه ابلاغ
وتصحیح کیفیتله نتیجه حاصلی عرصه عتبه عدیم المثل برمنظوره اسرو قین همایونه جنابه

یارتهی تبلیغ اولنور اولبابده

کاتب حضرتلری محمد کامل کم) ۸۹۷ ماس ۸

صدر جهاتك مناسب بر واسطه ایله ایمپراطور حضرتلرینه ابلاغی مقتضی بولدیغی تاریخلو تقدیم نامه عالیلرینك
اخذ اولنمق بولندیغی اصول وقاعده سی اقتضاسنجه سفارتلرینه وقوعبولان هدایا ولوازم تبلیغیه
ایچون خارجیه نظارتی مرجع اولدیغندن طبیعی بولنمغله مارشال مراجعت ایلدیکی رویه
ایمپراطوری حضرتلرینك التجاری نزدلرینه ملوکانه ده قبول ایله ترك مخاصمه اولدیغنك المانیا
ایمپراطوری حضرتلرینك نزدلرینه بادی انفعال اولیوب بالعکس کمال اکرام واحترامکارانه علاوه
باتلطاف اعظم بیورلمسه اولانه تفصیلات ایمپراطورث دایه حضرتلرینه مجلب مصونیتی اولدیغنی
بادیه مارشالی بخصوصیله تأمیه ایتمسه وتقدیم نامه اخیر همایونه طوغریدن ایمپراطور حضرتلرینك
طوغریدیه طوغریه جواب ویرمامدن کندولرك حالا سیاحتلرینه اولمه جهیله مخابرات مذکوره نك
خارجیه نظارتی واسطه سیله تعاطی ایدلمسه اولمسنده ایلرو کلدیکی اخباره ایمسه اولمغله تقدیم

١٩٧

بابه همایون نامه کتابتی جلیه سنه ١٧ عمور

تصحیح حدود ماده سنج منافع مقدسه دولتیه عیه‌ده احتصال ایچون تزوج مقیم بولنمقده دولت خارجیه
نفارتنه تبلیغ ایتمك اوزره بوکره مجلس خاص وکلا قرایم خارجیه نفارتنه جمیع سنه طرف والاریه
برتفراخانه کتیمش اولدیغی بیان عینی دول معظمه تزوج مامور ویکر سفرای سلطنت سنیه ده
کتیمش ایدلسه اولدیغنه ایفای مقتضاسنه مسارعتلری برابر چونکه مذکور تفراخانه‌ده وضع ایضاحات
بیانه اولدیغی اوزره یونانیلرك کریدیه بویغ اعمال قتالیه یه سبب اولمسه اولدقلری حدود ده
وقوعبولان تجاوزات نقطه‌سنه ایلسه بولندقلری حالده حفظ مسالمت عمومیه مقصدیه دولتلرینه ظاهر
محاربه‌نامه اوزره التزام تامات ایلدکلرینه یونانیلرینه تجاوزاتی دوام ایلدکلرینه بالنتایج اختیار اولنان
محاربه‌نامه بعنایة الله تعالی حصول اولان نتیجه غالبانه‌سی دولتلرینه طبیعی برحق حقوقه ومنافع
اکتسابی مستلزم اولمسه وبوجهله دولتلرینه اداره‌سنده شروط مصالحه مبانیسنه اراضی احتصال ماده‌سی جمیع سنه
اهم وصف انصاف بیتمش شوکتمآب افخم حضرتلرینه غایت مطلوب ومتلزم مواصله ایدوکندن
بوجهله صرف مساعی روحیه‌لرینه کیرو طورلماسی وبوخصوص ذاته عالیدیه دیکر سفرای سلطنت
سنیه‌نك ابراز ایتمکده اولدقلری آثار غیرت وحصافت نسبتنه تعلیف مظهریتلری یعنی سفرای مشارالیهم
میانه‌لرنده بوباب اولان زیاده خدمتی مشاهده اولنمغله وانك اول زیاده مکافاته نائلیتی قطعیا مقرر
بولندیغندن محققدر بالفعل نزومی شروع وصدوره بیورلدقده ارادهٔ سنیه حقنده یاد شهریاری
مشارالیه تبشیر و سلام سلامت انجام وقوع النعت بیمت اعظمی ایله برابر تبلیغ اولنور اولبدع

کتابتی ثانی ایلچی ٨ عمور ١٩٧

وزکی تاریخلو تفراخانه عالیدیه تبلیغ بیورلدقده سلام سلامت انجام حضرتلرینه بیمت اعظمیه ایفای
خریفه شکر ومحمدتنده عاجز بولندیغم حالده خارجیه نفارتجه سنك بحق عنه [illegible] تفراخانه‌سی
بالورود الحالیا خارجیه ناظری وکیله تبلیغ وبرصورتی اعجل وعقدیا اتخاذ سفارته بالزوم اتباعنه
حصول ایلسه اولدیغم معلومات تحیه وتفصیلاتی مقتضایه وفق تأییداولنمق مسالیه بوباب طرفلرینه
حضرتلرینه ایمیاطور حضرتلرینه برتفراخانه ورود ایتمکلری وستدی نزوج سواحلنه سیاحتلرینه
بولنمه ایمیاطور شاهانه حضرتلرینك باب عالیلرینك تفراخانه سنك ورودنی کندولرینه ارسال وتقدیمی
باتفراخانه امر ایتمسه اولدقلرینی وبوجهله تبیغات واقعه جاکرانه‌لرینه همانه کندولرینه عصمه‌لرینه ورود
ایچون جواب درحال بنی کزه بلدیره جکنی اخباره ایلسه اولمغله فبنه

مابه‌ی همینه نامه کتابت جلیدنه ١٢ کور ١٢٩٧

ایمپراطور حضرتلرینه هوفدارانه وابورنه کرد کلدی صده‌ی آرمودن
دوشه برشیدنه صول کوزلی بره لیدیکی خبر الدیغنده حقیقت حالك
هما به اشعاری لزومی بالاراه سنه حضرت یاورتلری تبلیغ قلنور اولدیغ

کتابت شاهانه‌لری ١٢ کور ١٢٩٧

شمدی یه‌کصاح واصل معلومات رسمیه‌یه نظراً ایمپراطور حضرتلرینك صول
کوزلرینه برخلاط اوچ چاره‌یه رجعت وبرمسی ایچون حدود سنه
شمدی وجوع کسلیدیکی وبو جهتله برلیسنده برکاح جلبنه لزوم قالمدیغی
عرض اولنور فقط

مابه‌ی همینه نامه کتابتنه ٤ کانون ثانی ١٢٩٧

غرومیقوف پاشا حضرتلرینه مأمور الیه بولنه اوزره المانیا یه عزیمت
ایتمك اوزره اولمغله مأمور یتجه‌سنه بیورلدیغی وجهله بونا یح المانیانك دیپلوماتیك
سفارتنه وضعی معلومات ویرلمسی شوقدرکه مشار الیه حضرتلرینك وقوف
واختصاصنه نظراً علیهلرینه اعتماد بیورلمقله اولمسنده طولایی بوکره جنابلرینه
وردست اجرا اولان طب وبارودت تجربه‌لرنه بوطرفدن مقتضی اولدیغندن
شایدمشار الیه حضرتلری بوماموریتی اکمال ایدوب بعده مأمور الیه
یتشمی قابل اولمایه مأمور له آتاشه‌سنه عاصمه بولنمی زمانه والای
عطوفتلرینجه بلیغنه اولمق واکا کوره اداره مصلحت ایدیلمك اوزره
بالاراه سنه جناب یاورتلری اشعار ماده‌یه مبادرت قلنمش اولدیغ

مابه‌ی همینه نامه کتابت جلیدنه ١٢ کانون ثانی ١٢٩٧

چاکرلرینه متداول معاشاتدن حالا براقیلمق ویرلدیکی جهتله تسویه دینه
ایچون تحت تضییقده بولندقدن بشقه یکصاح نفوسی وضی ارتمه قدرتم
قالمدیغندن کمال عجز واضطرابله مرحمت شاهانه‌یه وضالت ایدلم

فقط

مابه‌جوابنامه کتابت جلیه‌سنه غرّات

(١٨ ربیع‌الاول ١٢١٥ و) ٥ طوسی ١٢١٤

(لوقال آیخایلر) غرّه‌سنده نشریات مفرده‌سنه دائر جوابنامه خارجیه نظارتپناهی جلیه‌سنه ارسال اولنان تحریراتک برقطعه صورتی تقدیم
پیشگاه عالیلرینه قلمی معروضدر سنه‌سنده معلوم عالیلرکه دفتر اصفهانلی یوزباشی‌لغی وجهله مفاد یه‌سنه معروضاتنده تأخیرات
وقوعی کمال اوزره اوتوز قروشلرای تجاوز ایتمیان تلغراف وغرّه اجوبات شهریه‌سنک وکیل سفارتخانه اجاره‌سنک
بعدما بلا تأخیر تأدیه‌سی ودوائر سیاستانه مخصوصه‌ایچون کیه‌سنده وکیل سفارتخانه‌لرک مصارف مبرمه‌سنه
مخصوص ایله‌سنه ویرلمسه اولاده یکی ایلک بهار آصفهان قیاولی ایچون کیه‌سنده متداول سکز مقاشه‌یه دوره اینعقاد
سرعسکریسی حضرتلرینک اراده مراحم‌عادهٔ حضرت خدوندگاریلرینک آتحصار استدعا قلمسه وشهرجاری فرخنده اولدوقجه
تاریخلو تلغرافخانه‌جیلرک عرضه متجاسرانه‌لریله حق‌جنبت آتحصار نظارتپناهی تحریراته مذکوره مندرجاتی ایده‌رک تمنا ایدرم
مطالعه‌اولنمه کیفیتلک سریر شوکته مصیر جناب جلالتمآبی جلالتمآبی عرضه وابلاغه سزاواری لطف وعنایت عمیم‌لرینی کمال
سوز وکداز ایله استرحام ایلم ادبیه

ملفوف

خارجیه نظارتپناهی جلیه‌سنه ١٨ ربیع‌الاول ١٢١٥ و) ٥ طوسی ١٢١٤

تاریخ و ٢٦٨/١٧١ نومرولو ارسال اولنان تحریراته صورتیدر

(لوقال آیخایلر) غرّه‌سنده نشر اولنان برنده مندرج ترجمه‌سی حاوی تقدیم قلمسه اولاده تحریراته عاجزانه‌م جوابنامه) ١٥ طوسی ٨٩٧
تاریخیله شرفصدور بولان تلغرافنامهٔ عالی‌نفاذ پناهیلرینه بوکون نشریاته بدهواهانه‌لک بعدما تلغرافخانه عرضه‌واجباری امرواشعار
بیوریلیور

صده‌سی دوشدکجه تحدیده وکیه متعدد ومحرراته وتلغرافنامه‌لرلم پیشگاه عالی آصفهانه‌لرینه عرضه‌دار بارده‌ها قالدیرمی اوزره
شهری اوتوز قروشلرای تجاوز ایتمیان غرّه وتلغراف اجوبات ضروریه‌سنک مستعجلیه‌سنک بیده‌معاش بدهقلاه وچاپارعقبی تأخیر
اولمسندهٔ ناشی سفارتخانه‌یه مخصوص غرّه‌لر ورود ایتمامکله وبرلیه تلغراف اداره‌سی اجوبه‌لره متداخله تسهیل ایدیلدکجه یکیدن
تلغرافنامه قبول ایتمامکله در دفع‌هذا مجرد حق‌نعمت بمقتضی فرامین قدرقدرت پادشاهی حضرت یارشفیق خدیوه‌شاهانه‌لرینده قصور
ایتمامک فکر صداقت‌شعاریسیله سفارتخانه ترجمانه قراتخانه‌لرم غرّه‌لرینه اوقتدیره‌رک وتلغراف اداره‌سی طرفندن تضمینه
وقوعبولدقجه اره‌صره برقاچ آیله تلغراف اجوبه‌لره متراکم‌سی ودوائر مختلفه سیاستانه مخصوصه‌لریله سفارتخانه‌لرینه امریه
کوندریلمسه‌اولاده مبالغه‌نده تعویضاً بالتسویه لخابره‌تلغرافیه‌ده مهما امکنه دوام ایدیلدکجه ایشته بوصورتله سمت‌عینیه وکیه
اداره‌مصالحت ایدیلمیه‌جکی وحتی بوباب بالدرجات تلغراف وقوعبولانه استرحاماتم بیه مالیه نفه‌سنه جلیه‌سنک حواله‌سیله سمع‌اعتبار
ایدیلمک عادهٔ متأسفه‌سی بیقوی اولدوقه سفارتخانه اجاره‌سنک بیه تجاوز وعدمی جهتیله سفارتخانه‌لرک تبدیل مجبوریت
حاصل اولمقله برابر انظار بدهواهانه‌سی معلوم دولتلی بطرفنه صاحبخانه‌لرینه (مس) طرفندن کندی غرّه‌سی بولنان

(برلین تا غلطات) ده بودسیله ایله علیحده یه برهاقم نشریات حضرت شکنانه یه محل ارغامانه اورزه دیگر خانه تدارکنه قدره
اجاره نك رفع تعویضاً شعبه سنه مجبوریت حاصل اولسه ایدی بوکره سائر اندکلر سیاستلرك اعمال خصائص رسیمه
اولمه حسیله بوکونکی ده اتمانلك تأدیه سی لازم کلدیکنه وبناءعلیه ذلك مصارف مستجده محتجه نك بعدما تعویضاً تسویه سی
غیر قابل اولدیغی کبی معاسه جیفه قبیله یه قوتلمه اورزه سفارتخانه سینه نك سائر مصارف ضروریه سی ایچنه رفع کیفیت سنه دیرو
کلنك تعویضاً صرف ایدلسه اولدیغه مبالغ یدیسی ایکی یوز غارقی تجاوز ایدیکی حالده بو یرلرده معاشات نکلیه نك تلغراف وغیره
ویرلماسندن ناشی سفارتخانه سینه خدمه سنه قارشو بیراتمکله تقسیمات قدیمه واردانه حالی مقابله اشتمال نکلیه نك تلغراف وغیره تأخر اولماسه
اجراآتی و سفارتخانه اجاره سی تأدیه یه غیر متحمل بولندیغه بناء هم سفارتخانه سینه مصارف مختلفه سنك بلا تأخر تأدیه سی و
وهم سفارتخانه حالاتك اوکی سهل الفهم اورزه بعدما سفارتخانه سینه مصارف مختلفه سنك بلا تأخر تأدیه سی سیاستی
برمنوال معروضه مصارف ضروریه ایچون تعویضاً صرف ایلسه اولدیغه یدیسی ایکی یوز غارقی آیچون قیاد بلیه سیاستی و
ایچون سنك تأدیه سنه تأخرانه وقوعه کلمامك اورزه کچمه سنه زده قدماً عمل سکز معاشدنه ورسه آیلغنه بر آیلغنه اولمق اوزره تسویه سی
حضرتجه ارادهٔ مراحم عادهٔ حضرت خلافتپناهی سرعسکر آستانه ابدالئ عنایت و وساطت عبدهٔ جناب نفس رئیس جمهوری
کمال اهمیت وتفرعله استرحام ایدرم اولبابده

مابه‌الحمایه نامه کتابتی حیله سنه) ٧٤ صفر ١٢٩٧

عشتولو الملنیا ایمپراطوری حضرتلری وسعادتلو کی سفیرینه برتلغراف کشیده سیدر مسئلهٔ صاحبه نك حسبه بنتیجه اقترانی شولکتابی افاده
حضرتلرینك سیاسته عالمنك علو اقتدار وهمت شاهانه لرینك اثری اولدیغی بالبداهه مقدمات صاحبه نك عقد وامضا اولنمسنده طولایی
بریکاتنك ذاته اقدس همایونی جناب پادشاهیه ابلاغنی امر ایتمسه اولدیغی سفیر شارایه حضرتلری طرفندنه عرصه وبیان ایدلمش
اورزینه بوصورت نزد عالی ملکانه ده فوده العامه مستلزم فحظوظیت سنیه جناب تاجداری اولدیغنك واسیمه اطور حضرتلرینك
مسئلهٔ حربیه نك ابتدا سندنه ودها اولدبزو ابراز بیوره کلدکلری معاونت فائقه وعلیه همایونی شاهانه ده کی صورت باهره
حشمتلو لرندنه وقوع بولنقله اعظم افخم حضرتلرینك یك زیاده متشکر وداعا امیدوار بولندقلرینك واسیمه اطور حضرتلرینك
تجروحیه عساکر شاهانه نك تداویسی حقنده درسعادت هیئت طبیه کوندرلمسی و بوکره ده محاربه ده معلول اولانلرك وشهدا
عائله سنك صورنده استثنائیه ده اعتباری مقصد عالیسیه طرف اشرف حضرت پادشاهیه تأسیس بیوریلوب سرکیه هدیه نفیسه
ارسال صورتیله ده کوستر دکلری مأثر عالی خیرخواهانه و دوستانه نه ذاته همایونه جناب پادشاهینك فوده الفیاه حائز ما-
اولدقلرینه هدایاه مذکوره ده بعضینی رضی سرکی اداره بخه تقدیم فیبانه اراده مذکوره ده مبایعه ایدرکار اولدقده باراده سنیه
حضرتلرینك شارایه حضرتلرینه ابلاغنه ذاته والای سفیرانه لرینك مأمور بیوریلسه اولدقده باراده سنیه
جناب پادشاهی تبلیغ اولنور اولبابده

دیر صحیفه ده) ٤٧ صاحبقران ٢٩٧ تاریخنو تقرفات المانیا خارجیه نظارتنه
تبلیغ اولنان ترجمه صورتیدر

L'Ambassadeur d'Allemagne à Constantinople a fait savoir que S. M. l'Empereur d'Allemagne l'a chargé par un télégramme de transmettre Ses félicitations à S. M. I. le Sultan pour la signature et l'approbation des préliminaires de paix et de dire que l'heureuse issue des négociations est le résultat des hautes capacités politiques et des efforts sincères de Sa Majesté.

D'ordre Impérial Galib Bey est chargé d'exprimer à S. M. l'Empereur que ce message a été l'objet de la plus grande satisfaction de Sa Majesté Ile le Sultan; et que Sa Majesté remercie profondément S. M. l'Empereur de l'assistance cordiale qu'Elle a bien voulu Lui prêter et de l'amitié précieuse dont Elle Lui a donné maintes preuves en tous temps et surtout depuis le commencement de la campagne et dont Il espère toujours la continuation.

Galib Bey est chargé d'ajouter que les preuves de haute bienveillance et d'amitié données par S. M. l'Empereur par l'envoi à Constantinople d'une mission sanitaire en vue de soigner les soldats blessés, et plus tard par le don gracieux d'objets de prix au profit du Bazar organisé sous les auspices de S. M. I. le Sultan pour venir en aide

٧٤

à ceux qui sont restés invalides à la suite de la guerre et aux familles de ceux qui sont morts, ont causé une joie les plus vives à S. M. I. le Sultan ; et que S. M. a donné l'ordre que le prix de quelques uns de ces objets soit estimé par l'administration compétente du bazar et qu'ils soient achetés pour Son compte, afin qu'Elle puisse les conserver à titre de précieux souvenir.

Berlin, le 27 Septembre 1897.

٨٩٧

باسه کتابت جدید ده ٢٧ ایلول ٨٩٧

عرمانه وفوده العام مستجلد.

وفی النفته بیغمز یار شهزاده فنز حضرتلری دانه عالیجنابی سلامت هانه زید تلطیف بیوردیلر توفیقه یاش
حضرتلرینه برلیه سفارتنه بولندیغی اثنادهٔ کوستردیکی استقامت وعرصه ایدیکی صداقت حقنده تعلقات
سنیه تعالیسی وبوکره خارجیه نظارتی کی برموقع عالیجه بولنمسی موجب اولدیغی جهتله صداقت
وحسن خدمت نزد هایونه ملوکانه ده هرزمان لطفاً یاد وتذکار بیوریلمق اوزره ظریف صداقت
ومأموریتی حسه ایفا ایلیاله هرمأمورك هرزمانه هرجهته مستریح الوجدانه ونائل نعمت پایانه اولدیغنه
شبه اولمدیغی وبوکره باخاصه عرض عالیجنابی حوالهٔ بیوریلوبه ذکری آتی ایکی مادهٔ لازمه وخرمانه حقنده
رض مطلوب عالی درجه سنه ایسه کذارلیه وصداقت ابراز ایلدکی باعث مفوتیت وتقدیرعالی اولدیغنی
برمنظوره امروفانه هایونه ملوکانه بیانه اولنور

مالیه ده یاخود امور مالیه قونترول ایدلمك اوزره تشکیل بیوریلدیغه قومیسیونك ایکنجی اعضالغنه استخدام
وخدمت دولت علیه ده بولندیغی بعضه الماره مأمورلرکی قونطراتوه ربطله یوزده یوز الی یاره قدر معاشه
ویرلمك وخانه کرای شقه جه طرف دولتدنه ایفا وسنوی عبه وسائره مصارف اولدیغه الی یراعه
اولنمه اوزره فوده العاره مستقیم وحسه حلاوه اضافه یه وجهتی حایزه ده وقوف ومعلومات کامله سی
اولدیغه حمدله اولمه اوزره براعاله جلیه واستحقاقی تصور بیوریلمق اولیغندنه واوصاف محموده مطلوبه یه
حائز برآدمی شدیده قدر خدماتی ابراز بیوردقدن آثار رویتی وخیرخواهیه نیاز ایبراطور حضرتلرینه
ویرلمغ ایچون جکاره ورکار بولندیغندنه کیفیتك ایبراطورث یا حضرتلرینه ابلاغنه الزحمه جوابك

عرض وشوقدرکه اعتوماتور انتخاب اولنوب وقوانین تنظیم قدر بوشیئک محرم طوقلق

ایکنجیسی معلوم اولدیغی اوزره محاربه بالطبع مصارف فوقالعاده یه مستلزم اولدیغندن عساکر زمانه عودتنده قدر دعوتنک بو فوقالعاده مصارفک دوامی ایچون درکار بولندیغندن وعثمانلو نام مستعاری التنده ودرسعادتده بولنانه بالنظر بعض اسبابه مبنی برحق قاعده معامله یه دولت قبول ایتدیکی ایستیجاب ایتمه بونده طولایی قطعا نه مایه موجود ایدوکنی بیان قارشوسنده تقضیات حربیه دن اولدیغه ایجابنده قدر مقداری دیاخود عمان الله واطمینان دولتنه وقت وبه مقداری ایستراسیه الیه اوزره برحیه طلبنه لزوم برقره ویتوکتاری خصوصنه مناسبه المانیا نک بانکلرینه المانیا مالیه نظارتی طرفندن وصایای عرضحالی اجراسنی امر واراده یه وفق اعیاطور حضرتلرینک معاونت حسنه لری انتظار بیورلدیغندن کذا دائره سی عرضیت اعیاطور حضرتلرینه ابلاغیه وشوشطلاتدنه قورتلمه یک زیاده ارزو بیورلدیغندن اکا کوره صرف مقدرت اولنمیه شو برایکی کون ایچنده تحصیل وعرضه تبلیغ صارعه بیورلمسی ارادهٔ سنیه جناب خدوفیتنک اقتضای عالیسندندر اولباب

بالاده کی تقرفنامه نک صورتجه سندن اولمه ایچون ماده نک المانیا
خارجیه نظارتنه تبلیغ اولنمه ترجمه سی صورتیدر

Berlin, le 28 Septembre 1897.

Sa Majesté I. le Sultan aurait le désir de prendre pour le service de Son Gouvernement un financier Allemand doué d'expérience et de capacité, qui occuperait un poste important au Ministère des Finances Ottoman en ferait partie d'une commission qui doit être organisée pour le contrôle des finances, et dans laquelle il aurait la place de second membre.

Ce fonctionnaire serait engagé en vertu d'un contrat, à l'instar de ce qui a eu lieu pour les autres fonctionnaires allemands au

service du Gouvernement Ye, et il recevrait un traitement de 100 à 150 livres turques par mois, plus une somme de 50 L. Eg. par an à titre de frais de voiture et autres. Le loyer de son logement serait également payé par le Gouvernement Ye.

Considérant les preuves nombreuses d'intérêt et d'amitié que S. M. l'Empereur Lui a si souvent données, S. M. I. le Sultan a le ferme espoir que S. M. l'Empereur voudra bien donner Son assentiment à ce qu'un personnage possédant toutes les qualités voulues soit désigné et obtienne l'autorisation d'accepter les fonctions qui viennent d'être indiquées. —

Berlin, le 18 Septembre 1897. -

La guerre entre la Turquie et la Grèce, qui vient heureusement prendre fin or, comme on le sait, occasionné au Gouvernement Ottoman des dépenses considérables; et ces dépenses doivent nécessairement se continuer jusqu'à ce que l'évacuation de la Thessalie et le retour dans leurs foyers des troupes composant l'armée d'occupation soient un fait accompli.

D'un autre côté, l'établissement financier situé à Constantinople et qui est désigné

sous le nom de "Banque Ottomane", voulant imposer au Gouvernement Ottoman certaines conditions onéreuses, il en résulte que le Gouvernement Ottoman se trouve dans les circonstances actuelles en présence d'une situation financière assez difficile.

L'Ambassadeur de Turquie a, en conséquence, été chargé par S. M. I. le Sultan de soumettre à S. M. l'Empereur la prière de vouloir bien autoriser Son Gouvernement à prêter au Gouvernement Ottoman, à titre officieux et confidentiel, son concours bienveillant à l'effet qu'il puisse obtenir des établissements financiers allemands une avance d'un million et demi de L. Tq., à valoir sur l'indemnité de Guerre. Le montant de cette avance serait perçu par le Gouvernement Ottoman selon ses besoins, en une seule fois ou par à comptes, et serait remboursable sur le montant de l'indemnité, à des conditions à fixer avec les maisons financières qui entreraient dans cet arrangement.

S. M. I. le Sultan a la confiance que, cette fois-ci encore, S. M. l'Empereur voudra bien Lui prêter Son bienveillant ~~concours~~ appui, et Lui faciliter les moyens d'aplanir ces difficultés.

جواب ۲۷ جمادی افرنجی

وصلت اقدس افندم حضرتلرینه بوکره رضی بوقولدیغی تنزلات سلام سلامت انجام همدونیه تطییف بیورولمقدمه
طولایی عرصه وجائب شکر و محمدتده عاجز بولندیغم حالده فقط بویله ایکی مهم ماده نك ایفای
مقتضاسنه ایچون صول مرتبه بذل مجهود ایده جکی وفقط ایمپراطور حضرتلری هنوز برلینه عودت بیورمدقجه
کیمسه یه باسه وکیل ونموده خارجیه ناظری بولمادیغندن وخارجیه ناظری وکیلنك رضی بوکونه مانعی
اولدیغندن یاینه وکیل معاونله کوریشوب اراءه سینه حضرت پادشاهی ایفاء مقتضاسنه صرف مقدرت
اولنه جغنی عرصه ایلدم فقط

کتابت شاریایه ۲۹ جمادی ۱۲۹۷

دوکی تشرفاتنه چاکرانه مدار عرصه اولندیغی اوزره شمدی خارجیه ناظری وکیلی کوروب ایکی مهم ماده یی
بالاطراف محرمانه تبلیغ ایلدم صدراعظم تبلیغات چاکرانه مدن ایمپراطور حضرتلرینه ابلاغ ایچون کیفیتی همانه
باتصراف خارجیه ناظریته اشعار ایلمکی و وروداریله جواب درحال بزکره بیلدیریلمکی اخاره
ایتمکله فقط

کتابت شاریایه ۴ رجب ۱۲۹۷

۲۹ جمادی افرنجی تشرفاتنه عاجزانه دنیده
خارجیه ناظری وکیلی شمدی بزه اینه جک اولدیغی یوز سنه سال خارجیه ناظری طرفندن بوکونه واقع اولان اشعاره
نظراً مطالبه اولنه مایه مأمور بزه همسه انتخاب ضمنده ایراد ایمپراطوری صادر اولمیوب فقط بو بابده
بعضه تفصیلات اخذی ضمنده درسعادت سفیرینه تلغراف چکدیکمی وبرجیه جلیه لرالله قره دی ایچنه
المانیه بانکلرینه مراجعت ایدلکی ایسه یونانستانك قونسولوك تأسیسیه تضمنات حبیه نك صورت
وزمانه تأدیه سی حقنده برقرار اتخاذ ندنه اول بابده لردن موافقت اتیه حقلری ضمنده بولنمقلری وحتی
بانکلردن بری بابنه تعهدنامه ایدرلکی اولمزایسه برایشه کیریشه جکلری جوابنی وریلمکی افاده ایلمسنه اولغدوقنه

کتابت شاریایه ۶ رجب ۱۲۹۷

سابقه خارجیه ناظری بارون هارشالك نزد سلطنت سنیه ده المانیا سفارتنه تعیین تقرر ایدیکندن کیفیتك
برمعتاد حکمدار سنیه دن استرحاج واولباب درسعادت سفیرینه تلغراف کشیده ایدلدیکی خارجیه ناظری
طرفندن بزه اینه تبلیغ اولنغله فقط

مابه صحیفه حباب بلکه شیریت جلیه س
جانبه سامیه ۱۴ جمادی الاولی ۱۲۲۵ و ۷۸ طاوس ۱۲۲۴

پروسیان (هانفس آبلاکه) شهرینه یقیم فابریقه تور (ماقس فونه فوستر) ۵ سیار سه بوبلسه
اولاده الن بیاقیه دومانس بارچه ایله اونبریدن کسور قطعه خط طوص درسعادته ارسال
قلنیدی وایکنجی تقسیط اولاده بیلک لیرانك وضی موسایه اعجه وتسلیم اولدیغی سفاریه سینه نك
۵ طاوس ۱۲۲۴ تاریخلو تحریراتی ایله عرصه حضور سعیده قلنمشدی معلوم مذکوره نك بوکونلرده
درسعادته بولنمامی مأمول اولدیغه بناءً عجله حصول تقسیط اولاده بیلک یوز بکرمی بدی لیرانك برموجب
قونطراتو رمانه تأدیه سی تقریب ایدیکنه وسفاریه سینه معاشات ومصارفاتی مدته مدیده تداخله
باعث عجیبه شایه وحقیقتده دولتی عاقطه تقسیط مذکوره ناچار تعویضاً مصارف مدیده ایچون
بیدیره صرف ایدیلدیکی کیفیته بالدفعات خارجه نفقه ویه جبیه سنه بیدیرلسه وبوصرف ایدیلن
مبالغ یرینه قونطره اوزره اوده ایکی ماه تداخله قالاده معاشاته چاکرانه مدته وریه آیلغنك تسویه سیچون
وقوعبولاده استرحامانه تکرار عرض وهنوز برنتیجه س ظهور ایتامسه اولدیغنه بناءً کیفیتی حضور رضی
داورانه عرض عرصه واخباریه مجبوریتده حاصل اولمشدر سفاریه سینه نك تأخیر وتأجیل ممکنه
اولیایه مصارف مدیده سنی لاجل التسویه شدیده دیکه الدن آوجی بولنمامی صرف ایتدکده واقعاً نهایه
دائره سنی شوراده بولدیغنه استقراضه ایلدکده صکره ارتیه هیچ برجهته امید استمداد قالامه
وریکر طرفده معاشرك تداخلی دوام وتزایدایلمیه جبیه سلطنت سنیه سفینه برلیه کی ملاحم
ومعنا بحلده دوست ودشمنه قارشو تمارض نفقه ویه بید عاجز قالمودرحسنه دوچار
ایدلدیکی حالی حضرت شهریاریه معلوم بولنمغله بوحالات شایه ومنافع دولتچه استلزام
ایلدیکی اولدیغی حضرات وسورتأیاتك تقدیرینی وجدانه صداقتنه بنیانه جناب شیراعظمیه نه
باکفایه موجب صداع اولماسه اوزره بوبابده دهاریاده تفصیلاتده صرف نظر ایله یالکز فابریقه تور
معاملیه اعجه سی لازم کلانه ۱۱۲۷ لیرانك تأدیه سنه تأخر وتوقعیه بولیوزده وضی برحقم
حالاتك وتضیقات جسیمه شکنانه یه محل براغلمامه اوزره مقدار مذکوره تقابل ایده جك
اولاده وبرمنوال معروض نفریه شایاریاده بالدفعات استدعاتنه درسه آیلغنك
کچه سنه دیه تداخله براغیلاده سکز معاشکه محسوباً سرعسکه سی هرنه یه متوقفایه لطفاً وعنایةً
اجرای اجابه ابذالی عاطفت وصروت مسلك مکارمکاریی نیاز محضره جسارت قلنمغله اولبیه

٢١٢

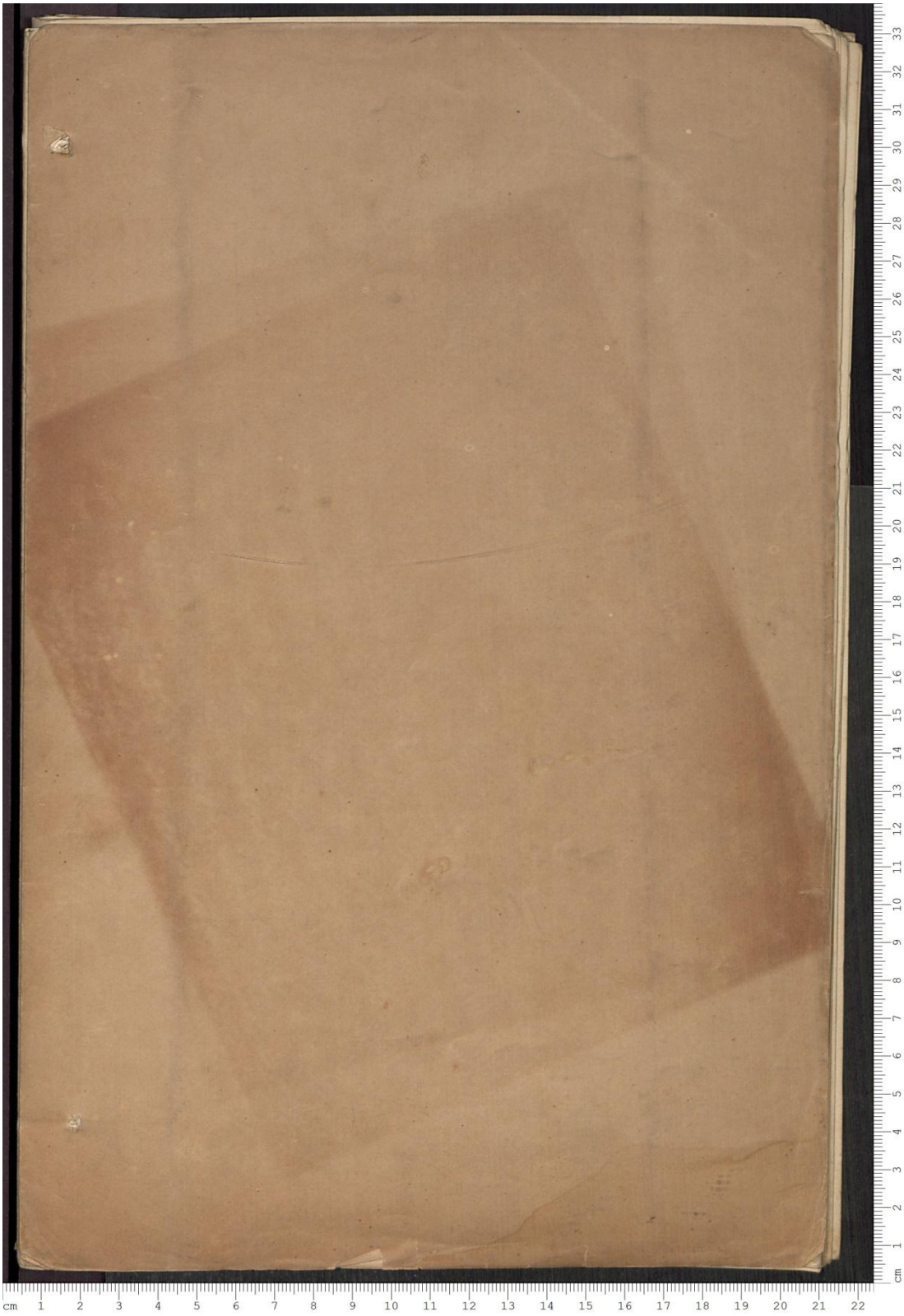
بابعالی جناب ملکانه شیریت حضرتلری ٢٨ جمادی الاولی ٣٠ سنه ٣١٢

جانب سامیه

خاریقتور سلیمان (ماقس فوده فوستر) ٥ سیاسه بیوك اوردوسی ٢٨ جمادی الاولی ٣٠ سنه ٣١٢

بدیه ایران سفارت سنیه نك مصارف سنه و مستعجله سنه صرف اولنمقده بحسب اوضاع تقسیطك متقرب اطلوب اولدیغی وقتده معیتنه خاریقتور حاضر ایمامك اوزره یكدیگرینه متداخل مكاتبه جاكرانه مبنی ورده ایكنجی تسویه ایدیلمش استرحافی حاوی سعادتلو عرضه داشتار عاجزانه جواباً بویله ضمنده حقیقت حكومتمه مقتضی بولنمقله براقجه نفس برمجبوریت ظهور ایدرایسه تجاوز ایدمامك لازم ورده ایكنجی تأخیر و تأجیل محكمه اولمامق سفارت سنیه مصارف مبرمه سنه ضرورته اقتران ایله قارشولقه بولنه ماسنده متحصل اضطرارك عاجزانه بوقطعیه اعتباره ناچار براقیلمش مستفاد اولدیغی بیانه عالیلرینه شاه حكومتمه و سفارت محافظه ایدیلمسه اولمه اوزره اوچیوز اوندوقوز سنه سنده ورته ایكنجی معاشه و تخصیصات جاكرانم اولانه یوز اوتوز بوجقدر بیك غروشك تسویه سی ضمنده بانوه عثمانیه اجزای تبلیغات ایتدیرلدیكندن مبلغ مزبوره بیك یوز یكمی بیك لیرانك حلول وقتنده معیتنه دفع اولمق اوزره اشعار دولتلری اوزرینه متعهده لاجل الاعطا تقدیمه و محفظه اداره سی شامل ٨١ سنه ٢١٢ تاریخلو امرنامه سامی واردر اعظمیده مقارعالیلری رهبه ایقاعه جاكری اولدی وقت بیمیز شو كتابه افنده مقدما الماینا ایمپراطورلق نزدنه نفس نفیس همایونلری بتمثیل افرنج جه (ره یه زانته) ایدیلمه و بوصفقه هر شیدن اول حقیقت و شاه سلطنت سنیه لریلا محافظه سی وظیفه مقدسه سی تكلیف بولنمله بر سفیر كبیرك اوده ایكی ایلچیه معاشه و تخصیصاتنك تداخلی بر اغلمه سفارت سنیه نك مصارف مستعجله سی بیانه وقوع نظر اتو تحتنه بولنمله اجاره لریلا تأخری وجهله انفصام ایدرك صاحبخانه طرفندن سفارتخانه لری ترك مجبور ایدیلمك كبی معاذالله تعالی شاه و ناموس دولتی محل بر مضایقه سنه مجبوریت حاصل اولمقدن ارادعجه بالكز اوچ ایلچیه كرایچیلر وقفه یه یدی بیك مارك یعنی اوچیوز الی لیرا تأدیه سنه مجبوریت حاصل اولمقدن نظر تامه انورانه محافظه شاه و حقیقت دولتله و سفارت سنیه نقطه نظریله وهلهٔ زیاده اهمیتی ركار و تأخیری غیر قابل اولانه بركن مصارفك هنوز وعده سی حلول ایتمامسه اولانه مطالعات جدیه ایجراسنه تسویه ایدیلمكی اضطرارلرینی نزد و تمایه وفد جنابلرینه خدیو اكرملرینك معذور طوتیلمقه جهه اعتقاد قاطعانه سنه مفصلا كه اوطرف عرضه متجاسر اولدیغم اوزره مرجعی اولانه خارجیه نظارت جلیله سنه تحریراً و تلفوناً عرضه كیفیت خالی قالمیمش جهتله هیچ اولمزایسه اوكی مصارف مبرمه نك طول مدت تسویه سندن عاجز قالمجه بدرجه دار و بریه جمزه اصلا احتمال و بریلمیه مزایده هرنه حال ایسه سفارت سنیه نك شاه و حقیقت دولتلرینه قابل تألیف اولمیانه بوحال خجلت فضا اتخاذ طرق سائره سیتراعظمیه نك نظر اعتباره آلنه رق مغایر رضای عالی برحال وقوعنه میدانه ویرلمامك اوزره سنه جایه دن تراكم ورته مقاصد تسویه سی خصوصنده ایكنجی عنایت و عاطفت بیورلمسندن طولایی برنجه صادره وجه النقد صفقه عجزه كاری نتداری و شكرگذاری ایلم شوقدركه مستفاد عرضحال و ایضاح اولدیغی اوزره سفیر خصماتنده سفارت سنیه

کا بتریم امانه طلعه یه نامید معامله احمد ایدلکه اولدیغی کبی بوسنانع خدمه وسائره مصارفی وضع اولنیقدیه
وبوایکی سنه ده یوز اونلرا قدر بر مبلغ بالغ اولدیقندن سالف الذکر ورقه معامله اشعار دولتلو وجاهتلو
سنه حالیه یه محسوبه ایدیلمه جلن اولوایکی یکه یارتدیزد معاشجی وقوعبولان تنقیحات جدیده بوندن بخاریه
انجه فقدزلرا راده سنه بر مبلغ قالمقدر بونلکه مهمات حربیه اچون سنه ادارینه صرف ایدیلسه اولوب
بیک یوزیکرمی بدی لیرانک قیادلی محکمه اولدیغجه اندن بقیه مالیه نفقه ریه جلیه سنجق مخصص اولان
اصول وقاعده اقتضاسنجه مذکور ورقه معاشک سنه حالیه یه اجرای محسوبی تقدیرنه عینی معاشه بدیلی
دیکر سفاینه تنبیه ویریلمیه ختام بولنجیه دکین حاضرلیه یعنی التی وبلکه سکز ای مدت ظرفنده عاجزلیه
جمیع ربعامه ویرلمیه جکی طبیعی وبویله مدت مدیده یاره سز شاینه خفه ایله مسلم وبدیهی اولدیغندن
سالف الذکر ورقه معاشک قبل الفتح بالغ اولدیغی ۱۴۸۰ لیرانک عینیه سابقه ده کی استرحام عاجزی
وبرجوده اشبو وجهله یکه سنه دن بری ۱۴۱۷ سنه سندنبری متداخل سکز معاشکه محسوبا تسویه ایدیلمه خصوصنه
ضمیمه لطف وعنایت اولمه درزه ابدالی دولتلو وصحابتلو حضرتلرینک تکلرا استرحام ایدر وتحریر
بابنده عنایتفاه اولوانه معاشات ومصارفاتک خزینه جلیه حسابنه موجود بایه قالمدیغی بیانیله
مذکور بانقه طرفندن اکثریا تأدیه اولنمقده اولدیغندن وضع علاوه عرصه واقعه یه محاسبه ایلم اولسی

SONUÇ

Osmanlı Devleti'nin son dönemlerinde yaşayan Ali Gâlib Bey'in diplomatlığa başlamasının ve ilerlemesinin iyi derecede bildiği Fransızca ile olduğu açıktır. Daha sonra 2. Abülhamid'in önemli görevler verdiği diplomatlardan biri konumuna yükselen Ali Gâlib Bey, transkripsiyonu yapılan defterlerinden de anlaşılacağı üzere oldukça donanımlı ve zeki bir şahsiyettir. Bulunduğu diplomatik misyonlarda yapmış olduğu analizler ve yorumlar, izlenimleri, istihbari faaliyetleri, kriz durumunda idare kabiliyeti ve diplomatik temsil kabiliyeti göstermektedir ki oldukça ileri seviyede bir devlet adamıdır.

Bu çalışma kapsamında incelenen defterler ve belgeler ışığında Ali Gâlib Bey'in şahsı ve II Abdülhamid dönemle ilgili oldukça önemli ve ilginç olarak değerlendirebilecek bilgilere ulaşılmıştır. Gâlib Bey'in Atina sefareti dönemi ile ilgili yazışmaları incelendiğinde iyi bir istihbarat yönetiminin yanında diplomatik krizleri de oldukça iyi idare edebildiği görülmektedir. Bu görevindeki anlatımlarından iyi bir temsil kabiliyetine sahip olduğu sonucu da çıkarılabilmektedir. Tahran evrakından olan Lahican ve Sîna evraklarında yaşanan sıkıntıların yönetimi ve merkeze bildirilmesi ve bu bağlamda yapılan analizler Ali Gâlib Bey'in bu konuya olan hakimiyetini göstermektedir. Viyana ve özellikle Berlin sefaretleri yazışmalarında Osmanlı Devleti'nin yabancı ülkelerde algılanması ve durumu hakkında oldukça çok bilgi yeralmaktadır. Bu belgelerde Ali Gâlib Bey'in diplomat kimliği ile birlikte oldukça iyi bir entelektüel kapasiteye sahip olduğu izlenimi edinilmektedir.

Çalışmaya konu olan yazışmalar/belgeler konu bakımından üç grupta incelenebilir. Bunlardan ilki Osmanlı Devleti'nin içişleri ile ilgili konulardır ki bunlar; Mısır, Girid, Makedonya, Bulgaristan ve Ermeni meseleleri olarak sıralanabilir. İlgili belgeler bu konularda muhatap olunan devletin izlenimi ve görüşleri hakkında ipuçları vermektedir. İkinci grup ise, devletlerarası münasebetler ve elçilik görevinin icra edildiği devletin içişleri ile ilgili bilgiler veren belgelerdir.

Bu konular üzerinden iki devlet arasındaki münasebetlerin boyutlarını anlamayı kolaylaştıran bazı detaylara erişmek mümkün olmaktadır. Üçüncüsü ise Sultanın ve Ali Gâlib Bey'in şahsiyeti hakkında genel malumatlardır. Sultan II Abdülhamid'in özellikle Berlin sefareti esnasında Ali Gâlib Bey'den talep ettiği yeni icatlar, ailesi için bazı elbiseler ve doktor talebi devlet işleri haricindeki talepleri sultanın mizac ve karakteri ile ilgili ciddi ip uçları sunmaktadır.

Tabii sadece kısıtlı bir zaman dilimi ile sınırlı ve oldukça düşük sayıda belgenin kesin yargılara ve doğrulara ulaştırması düşünülmemelidir. Bu defterler ve evraklar Ali Gâlib Bey'in şahsiyeti ve şahsi hayatı noktasında çok önemli bilgiler ihtiva ediyorsa da Sultan II Abdülhamid ve Osmanlı Devleti noktasında çok az bir yere sahiptir. Bu bağlamda buradan elde edilen bilgiler yukarıda bahsi geçen konularla ilgili olarak sınırlı mahiyetindedir.

KAYNAKÇA

Ali Gâlib Bey, *Girit Muhaberat Evrakı*,1891, Süleymaniye Yazma Eser Kütüphanesi, Ali Galip Bey koleksiyonu.

Ali Gâlib Bey*, Lahican Muhaberat Evrakı*,1894, Ali Galip Bey koleksiyonu, no: , Süleymaniye Yazma Eser Kütüphanesi.

Ali Gâlib Bey, *Sina Muhaberat Evrakı*,1894, Ali Galip Bey koleksiyonu, no: , Süleymaniye Yazma Eser Kütüphanesi.

Ali Gâlib Bey, *Viyana Muhaberat Evrakı*,1895, Ali Galip Bey koleksiyonu, no: , Süleymaniye Yazma Eser Kütüphanesi.

Ali Gâlib Bey, *Berlin Muhaberat Evrakı*,1896, Ali Galip Bey koleksiyonu, no: , Süleymaniye Yazma Eser Kütüphanesi.

Ali Gâlib Bey*, Ermeni Muhaberat Evrakı*,1891, Ali Galip Bey koleksiyonu, no: Süleymaniye Yazma Eser Kütüphanesi.

Ali Gâlib Bey, *Atina Muhaberat Evrakı*,1892, Ali Galip Bey koleksiyonu, no: , Süleymaniye Yazma Eser Kütüphanesi.

Başbakanlık Osmanlı Arşivi, Yıldız Esas Evrakı (BOA, Y.EE.) Dosya no: 8 Gömlek no: 6 Hind adalarına dair, Bombay Baş şehbenderi Gâlib Bey'in layihası.

Başbakanlık Osmanlı Arşivi Dahiliye Nezareti Sicill-i Ahvâl Komisyonu Defterleri (BOA DH.SAİDd.) 00001 Sicill-i Ahval Defteri.

Başbakanlık Osmanlı Arşivi, Yıldız Esas Evrakı (BOA, Y.EE.) Dosya: 8, Gömlek: 6 Tarih: 1303 Ramazân 21

Çetinsaya, Gökhan. (2016). II. Abdülhamid Dönemi İç politikası: Bir Dönemledirme Denemesi. *Osmanlı Araştırmaları Dergisi*. Sayı 47 s. 363-409.

Artuk, İbrahim. (2007). Nişan. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, C.33. Türkiye Diyanet Vakfı: Ankara.

Günver, Güneş. (2010). Taşrada Meşrutiyete Bakış: II. Meşrutiyet Döneminde Aydın Sancağı. *Cumhuriyet Tarihi Araştırmaları Dergisi*, Yıl: 6. Sayı: 11. s. 5-45.

Harita, Ali Gâlib Bey koleksiyonu demirbaş no: 572, Süleymaniye Yazma Eser Kütüphanesi.

Karacakaya, Recep, *Ermenilere Yönelik Ermeni Terörü*, İstanbul 2017.

Karacakaya, Recep, *Ermenilere Yönelik Ermeni Suikastleri*, 47 Numara Yayıncılık, İSTANBUL, 2006.

Koloğlu, Orhan. (1987). Girit'te Türkçe Basın. Tarih ve Toplum Aylık Ansiklopedik Dergi. C. VIII, Sayı 48. s. 9-12.

Kubbealti Lugati (lugatim.com/)

Kuneralp, Sinan. Son Dönem Osmanlı Erkan ve Ricali (1839 - 1922) Prosopografik Rehber. İstanbul: ISIS Press, 1999.

Türk Tarih Kurumu'nun dijital tarih çevirme kılavuzu (Hicri, Miladi ve Rûmi tarihleri için), (http://www.ttk.gov.tr/genel/tarih-cevirme-kilavuzu/).

Nevsal Asar Mecmuası. 1313. Cahit Öztelli koleksiyonu. no: 521 Süleymaniye Kütüphanesi.

Newyork Times Gazetesi: http://query.nytimes.com/mem/archive-free/pdf?res=9406E4DD153DE633A25752C1A9679D94669ED7 CF)

Posta ve Telgraf Teşkilatı (Ptt) Genel Müdürlüğü, Geçmişten Günümüze Posta, (2007), Ankara: Cem Web Ofset Sanayiis.

Selvi, Haluk, Mihran Damadyan, Bir Ermeni komitecinin İtirafları, Timaş Yayınları, İstanbul 2009.

Şahin, Dilek , Tahran Sefiri Ali Gâlib Bey'in Merkezle Muhâberât Evrâkının (1893 /1895) (Transkripsiyon ve Değerlendirilmesi)"

Sami, Şemseddin. (2015). Kamus-ı Türkî. Türk Dil Kurumu Yayınları.

Sami, Şemseddin. Kamusu'l-Alam. (1996). Kaşgar Neşriyat.

Tural, Erkan. (2009) Osmanlı Posta Bürokrasisi. *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Tarih Bölümü Tarih Araştırmaları Dergisi*. Cilt: 28. Sayı: 46. s. 205-230.

Yıldırım, Yavuz. (1981). Mimar Kemalettin Bey (1870-1927). *O-D.T.Ü. Mimarlık Fakültesi Dergisi*, Cilt: 7. Sayı: 1. s.53-76.

Yüksel, Mevlüt. (2012). Erzurum, Bitlis ve Mamûretülaziz Vilâyetlerindeki Ermeni İsyanları (1890-1905). *Ermeni Araştırmaları Dergisi. Sayı 43. s. 165-194.*

EKLER

Ek-1. Ali Gâlib Bey'in Kitap Koleksiyonu Listesi

Bölüm	Demirbaş	Eser Adı	Yazarlar	Yayın Tarihi	Dil	Şekil
Ali Galip Bey	00001	Medeniyet-i İslamiye	Şemseddin Sami	1302 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00002	Amerikada İslamiyet	Mirza Abdurrahim Efendi	1311 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00003	Liverpol Müslümanlığı	Asmai Efendi (Y.S.Asmay)	1313 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00004	Kur'an-ı Kerim Tercümesi		1926	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00005	Tarih-i Kur'an-ı Kerim	Şerefüddin	1332 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00006	Halli Mesele-i Tufan	Rüşdi Paşa Ahmed	1303 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00007	Sırr-ı İnsan	Giridi Sırrı Paşa	1312 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00008-001	Ahsenü'l Kısas	Sırrı Paşa Giridi	1309 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00008-002	Ahsenü'l Kısas	Sırrı Paşa Giridi		Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00008-003	Ahsenü'l Kısas	Sırrı Paşa Giridi		Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00009	Sırr-ı Kur'an	Giridi Sırrı Paşa	1303 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00010	Tefsir-i Sure-i Yasin	Hammami-Zade Ali Efendi	1301 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00011	Tabakat Ve Adab-ı Müfessirin	Sırrı Paşa Giridi	1312 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00012	Sahihü'l Buhari	El-Buhari, Muhammed B. İsmail B. İbrahim El-Cu'fi		Arapça	Basılı
Ali Galip Bey	00013	Sahihü'l-Buhari Muhtasar-ı Tecrid-i Şerih Tercümesi	Ahmed Naim	1346 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00014	Tercüme-i –İşrak Fi Makarimü'l-Ahlak	Badran Ahmed B.Al-Hüseyin Al-Biruti	1313 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00015	Kenzü'l Akaid	Süleyman Sırrı Efendi	1315 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00016	Mevaidü'l İman	Manastırlı El-Hac İsmail	1308 H	Türkçe	Basılı

Ali Galip Bey	00017	Merahu'l-Meali Fi Şerhi'l-Amali	Uşi Siraceddin Ali B.Osman	1304 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00018	Kubbe-i Samaya Bir Hazat	Ebu Said	1308 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00019	Frenk Mukallidliği	İskilibli Mehmed Atıf Ef.	1340 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00020	Mucizatü'l Enbiya	Mehmed Şakir	1327 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00021	Keşfü'l Esrar Ve Defiu'l Esrar	İshak Efendi		Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00022	Gunyetü'l-Mutemalli Ala Munyetü'l-Musalli	İbrahim B.Muhammed B.İbrahim Al-Halabi	1309 H	Arapça	Basılı
Ali Galip Bey	00023	Dürr-i Yekta Şerhi	Hafız Muhammed Esad	1314 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00024	Kitabu's Salat Nimet-i İslamın Iı.Kısmı	Mehmed Zihni	1322 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00025	Kitabu'l Hac Iı.Kısmı	Mehmed Zihni	1322 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00026	Kitabu'z Zekat Iı.Kısmı	Mehmed Zihni	1322 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00027	Kitabu't Tahare Iı.Kısmı	Mehmed Zihni	1324 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00028	Abdest Ve Namaz	Ahmed Midhat	1303 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00029	Menasiku'l Hac	Murad Efendi	1273 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00030	Tekmiletü'l Menasık	Eyyüb Sabri Efendi	1293 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00031	Ramazan Hediyesi	Muhammed Şemseddin	1310 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00032	İlm-i Hal (Manzum)	Muhammed Rifad	1313 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00033	Zulüm Ve Adl	Mahmud Kadri Nasih	1326 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00034	Muhtasar Fi'l Fıkıh Ala Mezheb Al- İmam Al-Şafi	Ebu Suca Ahmed B.Al-Hasan B.Ahmed Al-İsfahani	1859	Fransızca	Basılı
Ali Galip Bey	00035	Mürşidü'n-Nisa	El-Hac Mustafa El-Akşehri	1265 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00036	El-İhsaf Fi Ahkamil Evkaf	Hüseyin Hüsnü Efendi	1310 H	Türkçe	Basılı

Ali Galip Bey	00037	Risale-i Kusiyye Tercümesi	Hacı Muhammed Pavisa	1323 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00038	Hikemür Rüfai	Muallim Naci	1304 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00039	İrşadü'l-Ummal İla Ma Yanbagi Fi Lahu Fi Yavm Aşura Va Gayrihi Mine'l-İmal		1293 H	Arapça	Basılı
Ali Galip Bey	00040	Tercüme-i Şerh-i Evrad-ı Fathiyya	Al-Şeyh Ali Al-Hamadani	1330 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00041	Evrad-ı Şerife	Mehmed Nuri Şemseddin	1330 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00042	Dua Mecmuası		1302 H	Arapça	Basılı
Ali Galip Bey	00043-001	Risale-i Miftahi'l Kulub	Muhammed Nuri Şemseddin Nakşibendi	1330 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00043-002	Risale-i Murakabe	Muhammed Nuri Şemseddin Nakşibendi	1330 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00043-003	Risale-i Pendiyye	Muhammed Nuri Şemseddin Nakşibendi	1330 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00043-004	Ehli Sülüke Lazım Olan Suret-i Tarik-i Şemseddin Nuri	Muhammed Nuri Şemseddin Nakşibendi	1330 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00043-005	Vasiyyetname	Muhammed Nuri Şemseddin Nakşibendi	1330 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00044-001	Risale-i Miftahi'l Kulub	Muhammed Nuri Şemseddin Nakşibendi	1330 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00044-002	Risale-i Murakabe	Muhammed Nuri Şemseddin Nakşibendi	1330 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00044-003	Risale-i Pendiyye	Muhammed Nuri Şemseddin Nakşibendi	1330 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00044-004	Ehli Sülüke Lazım Olan Suret-i Tarik-i Şemseddin Nuri	Muhammed Nuri Şemseddin Nakşibendi	1330 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00044-005	Vasiyyetname	Muhammed Nuri Şemseddin Nakşibendi	1330 H	Türkçe	Basılı

Ali Galip Bey	00045	Sekizinci Hutbe “Cahidu Fillahi Hakka Cihadih”	Tunalı Hilmi	1315 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00046	Al-Davat İla’l İttihad Li-Dafu Gavail Al-İstibdad	Nasuru’l Hak Al-Osman		Arapça	Basılı
Ali Galip Bey	00047	Defu’l Evham	Nasuru’l Hak	1314 H	Arapça	Basılı
Ali Galip Bey	00048	Saadet-i Dünya	Abidin Paşa	1317 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00049	Bülbülistan	El-Haç Mehmed Fevzi Edirne Müftüsü	1312 H	Farsça	Basılı
Ali Galip Bey	00050	Terceme-i Etvaku’z-Zeheb Fi’l-Mevaiz Ve’l-Hutab	Zihni, Mehmed Zihni B. Mehmed Reşid El-İstanbuli	1290	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00051	Al-Tuffaha Verdiye Min Şiyabaş Şeriati’l – Muhammediyye	Osman B.Abdullah B.Akil B.Yahya Alevi	1297 H	Arapça	Basılı
Ali Galip Bey	00052	Mahmudü’s-Siyer	Eyyüb Sabri Paşa B. Ahmed, Urmiyeli-	1287 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00053	Kıssas-ı Enbiya		1291 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00054	Kıssas-ı Enbiya		1291 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00055	Kıssas-ı Enbiya Ve Tarih-i Hulefa	Ahmed Cevdet Paşa	1303 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00056	Manzum Tarih-i Enbiya	Daniş-Zade Şevket Garsi	1313 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00057	Hilye-i Enbiya	Neşati	1312 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00058	Tercüme-i Muhtasar-ı Şemail-i Şerif		1304 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00059	Levamiü’n Nur	Muhammed Tevfik	1308 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00060	Asarü’l Mecidiyye Fi’l Menakıbü’l Halidiyye	Abdullah Efendi-Zade Mehmed Efendi	1314 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00061	Menakıb-ı Şemsi’ş-Şumus Der Hakk-ı Hazret-i Mevlana Halid El-Arus	El-Hac Hasan Şükrü	1302 H	Türkçe	Basılı

Ali Galip Bey	00062	Tevşitu'l Hatr Mebzet Min Menakıb El-Gavs Abdukadir	H.M.Züyaüddin	1312 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00063	Menakıb-ı Yahya Efendi		1314 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00064	Kitabü'l-Kavakibi'l-Zahir Fi Menakıb-ı Gevs Abdlkadir	Al-Seyyid Muhammed Ebu'l Huda Efendi	1313 H	Arapça	Basılı
Ali Galip Bey	00065	Menakıb-ı Yahya Efendi		1314 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00066	Menakıb-ı Yahya Efendi		1314 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00067	Sa'd B.Ebu Vakkas	İbrahim Rıfat Hilmi-Zade	1317 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00068	Mecmua-i Nizamat-ı Girid			Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00069	Mecmua-i Nizamat-ı Girid			Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00070	Rum İli Şarkinik Nizamname-i Dahilisi			Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00071	Sene-i Maliyenin Hicri Sene-i Şemsiye İle İstibdaline Dair	Gazi Ahned Muhtar Paşa	1328 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00072	Avrupa Risalesi		1256 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00073	Koçi Ber Risalesi	Koçi Bey	1277 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00074	Ruhu'l Kıyam			Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00075	Devlet-i Osmaniye'nin 1327 H.Senesine Mahsus Bütçesidir		1327 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00076	Devlet-i Osmaniye'nin 1328 H.Senesinde Meclisi Umuminin İctimama Kadar Tatbik Edilecek Bütçe		1327 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00077	Takvim-i Sal Hakkında Bazı Malumat	Gazi Ahmed Muhtar Paşa	1328 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00078	Resmi Damga Kanunu (Loi Sur Le Timbre)		1882	Türkçe	Basılı

Ali Galip Bey	00079	Düstur		1289 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00080	Düstur		1289 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00081	Düstur		1289 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00082	Düstur Zeyli		1302 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00083	Düstur		1282 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00084	Rehber-i Kavanin	Abdurrahman Hakkı	1300 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00085	Kendi Nokta-i Nazarından Hukuk-ı Düvel	Celal Nuri	1330 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00086	Hukuk-ı Düvel	Said Celal Grigor	1299 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00087	Kitab-ı Hukuk-ı Milel	Baron E.Otokar	1263 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00088	Muahedat Mecmuası		1294 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00089	Muahedat Mecmuası		1294 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00090	Muahedat Mecmuası		1298 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00091	Muahedat Mecmuası		1298 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00092	Şuray-ı Devletin İmtiyazat-ı Mezhebiyye Denilen Bazı Mesaile Dair Olan Üç Kararı Hakkında Mütalaa-Name	Yanko Veytunus	1327 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00093	Kanunname-i Ceza		1274 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00094	Aliye Divan-ı Harb-i Örfisinde Tedkik Olunan Mes’eley-i İyasiyye Hakkında İzahat		1332 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00095	Ceza Kanunname-i Hümayunu (Kanunname-i Caza)			Türkçe	Basılı

Ali Galip Bey	00096	Ahkam-ı Adliyenin Mukaddemesiyle Kitab-ı Evveli		1286 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00097	Ahkam-ı Adliyeden Kitabü'l Kefale		1287 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00098	Maadin Nizamnamesi		1288 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00099	Düstur-ı Askeri		1287 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00100	Efkar-ı Harbiye Ve Tesisat-ı Askeriye	Mustafa Hami Paşa	1290 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00101	Zaman-ı Muhaberede Demir Demir Yolların Usul-i Tahribiyesi	Miralay Ata Bey	1291 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00102	Tuhfetü'l-Kibar Fi Esfari'l-Bihar	Katib Çelebi, Mustafa B. Abdullah El-İstanbuli, Hacı Halife	1141 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00103	El-Dalilü'l-Mısri 1931	Katib Çelebi, Mustafa B. Abdullah El-İstanbuli, Hacı Halife		Arapça	Basılı
Ali Galip Bey	00104	Yeni Cep Lugatı Almanca Türkçe	Mehmed Ali	1331 H	Almanca	Basılı
Ali Galip Bey	00105	Kamus-ı Fransevi	Şemseddin Sami	1318 H	Fransızca	Basılı
Ali Galip Bey	00106	Küçük Kamus-ı Fransevi	Sami Bey Freshery	1886	Fransızca	Basılı
Ali Galip Bey	00107	Cep Lugatı Fransızca-Türkçe	Vizontal-Mehmed Şevket	1308 H	Fransızca	Basılı
Ali Galip Bey	00108	Burhan-ı Katı		1302 H	Farsça	Basılı
Ali Galip Bey	00109	Lugat-ı Ahter-i Cedid		1302 H	Arapça	Basılı
Ali Galip Bey	00110	El-Okyanusü'l-Basit Fi Tercümetü'l-Kamusi'l-Muhit	El-Firuzabadi-Ebü't-Tahir Mecdüddin Muhammed B. Ya`Kub	1250 H	Türkçe	Basılı

Ali Galip Bey	00111	El-Okyanusü'l-Basit Fi Tercümetü'l-Kamusi'l-Muhit	El-Firuzabadi-Ebü't-Tahir Mecdüddin Muhammed B. Ya`Kub	1250 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00112	El-Okyanusü'l-Basit Fi Tercümetü'l-Kamusi'l-Muhit	El-Firuzabadi-Ebü't-Tahir Mecdüddin Muhammed B. Ya`Kub	1250 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00113	El-Okyanusü'l-Basit Fi Tercümetü'l-Kamusi'l-Muhit	El-Firuzabadi-Ebü't-Tahir Mecdüddin Muhammed B. Ya`Kub	1305 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00114	El-Okyanusü'l-Basit Fi Tercümetü'l-Kamusi'l-Muhit	El-Firuzabadi-Ebü't-Tahir Mecdüddin Muhammed B. Ya`Kub	1305 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00115	El-Okyanusü'l-Basit Fi Tercümetü'l-Kamusi'l-Muhit	El-Firuzabadi-Ebü't-Tahir Mecdüddin Muhammed B. Ya`Kub	1305 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00116	Tuhfe-i Vehbi	Sünbülzade Vehbi, Muhammed Vehbi El-Mar'aşi		Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00117	Tuhfe-i Vehbi	Sünbülzade Vehbi, Muhammed Vehbi El-Mar'aşi	1297 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00118	Çocuklar İçim Lugat-ı Kitabi			Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00119	Lugat-ı Ebuz-Ziya	Ebu'z Ziya Tevfik	1308 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00120	Sarfı Lisan-ı İngiliz			Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00121-001	Kavaid-i Farisiyye	Es-Seyyid Hafız Muhammed Murad İbn-i Al-Şeyh El-Hac Abdulhalim	1287 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00121-002	Kavaid-i Emsile-i Farisiyye	Es-Seyyid Hafız Muhammed Murad İbn-i Al-Şeyh El-Hac Abdulhalim	1287 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00121-002	Kavaid-i Emsile-i Farisiyye	Es-Seyyid Hafız Muhammed Murad İbn-i Al-Şeyh El-Hac Abdulhalim	1288 H	Türkçe	Basılı

Ali Galip Bey	00121-003	Emsile-i Muhtelife-i Farisiyye	Es-Seyyid Hafız Muhammed Murad İbn-i Al-Şeyh El-Hac Abdulhalim	1287 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00122-001	Kavaid-i Farisiyye	Es-Seyyid Hafız Muhammed Murad İbn-i Al-Şeyh El-Hac Abdulhalim	1288 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00122-003	Emsile-i Muhtelife-i Farisiyye	Es-Seyyid Hafız Muhammed Murad İbn-i Al-Şeyh El-Hac Abdulhalim	1288 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00123	Meşrik-i Kavaid-i Farisiyye	Mehmed Behcet	1306 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00124	Aksa'l Ereb Fi Tercümeti Mukaddemeti'l Edeb	Ebu'l Kasım Mahmud B.Ömer Al-Zemahşeri	1313 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00125	Aksa'l Ereb Fi Tercümeti Mukaddemeti'l Edeb	Ebu'l Kasım Mahmud B.Ömer Al-Zemahşeri	1313 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00126-001	Merah	Ahmed B.Ali B.Mesud		Arapça	Basılı
Ali Galip Bey	00126-002	İzzi	Zencani İzzeddin İbrahim B.Abdulvahhab		Arapça	Basılı
Ali Galip Bey	00126-003	Maksud	Birgivi Muhyiddin Muh.B.Pir Ali		Arapça	Basılı
Ali Galip Bey	00126-004	Bina			Arapça	Basılı
Ali Galip Bey	00126-005	Emsile			Arapça	Basılı
Ali Galip Bey	00127-001	Gramatica Arabigo-Espanola	Fray Françisco Canes	1775	İspanyolca	Basılı
Ali Galip Bey	00127-002	Texto Dela Docteima Cristiana	Fray Françisco Canes	1775	Arapça	Basılı
Ali Galip Bey	00128	Sarf Mizan Al-Arab			Arapça	Basılı
Ali Galip Bey	00129	Tafsilü't Telif Fi Tavzih Masali't Tasrif	El-Hac İbrahim B. İsmail	1289 H	Türkçe	Basılı

Ali Galip Bey	00130	Kitab-ı Kavaid Al-Lugat Al-Arabiyya Li-Talamiz Al-Madaris Al-Sanaviyya	Heyet	1332 H	Arapça	Basılı
Ali Galip Bey	00131-001	Aruz-u Endülüsi	Ebu Abdullah Muhammed	1274 H	Arapça	Basılı
Ali Galip Bey	00131-002	Aruz-ı Cami	Cami	1274 H	Arapça	Basılı
Ali Galip Bey	00132	Sübha-i Sıbyan		1264 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00133	Elfaz-ı Furuk	Mütercim-Zade İsmet	1311 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00134	Talim-i Kıraat	Muallim Naci		Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00135	Galatat-ı Terceme	Said	1306 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00136	Galatat-ı Terceme	Said	1306 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00137	Galatat-ı Terceme	Said	1306 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00138	Hatiat-ı Terceme	F.İhsan	1306 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00139	Hatiat-ı Terceme	F.İhsan	1306 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00140	Ameli Ve Nazari İlm-i Hisab	Ahmed Şükrü	1208 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00141	Hesab-ı Muamelet	Kolağası Ahmed Ragıb Efendi	1295 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00142	Telhisil Emel	El-Hac Ahmed Tevhid Efendi	1270 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00143	Takvim-i Sal			Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00144	Takvim			Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00145	Takvim-i Sal	Müneccimbaşı Hüseyin Nureddin		Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00146	Takvim-i Sal	Müneccimbaşı Es-Seyyid Mehmed Arif		Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00147	Takvim-i Zaman	Abdulmuin		Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00148	İlmü'l Arz Ve'l Maadin		1294 H	Türkçe	Basılı

Ali Galip Bey	00149	Tarih-i Tekvin Yahut Hilkat	Hoca Tahsin	1310 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00150	Osmanlı Türk Tababeti	Osman Şevki	1340 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00151	Mukaddeme-i Tarih-i Tabi'i	Hüseyin Remzi	1294 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00152	Ma Hadara	Es-Seyyid Hafız Muhammed Murad	1287 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00153	İlm-i Ensac-ı Tabiyye	Teffik Receb	1327 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00154	İlm-i Teşrih Tavsifi	Hasan Mazhar	1327 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00155	Fevaid Al-Munahha Fi Kavaidi's Sıhha	El-Hac Mehmed Reşid Efendi	1280 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00156	Rehber-i Sıhhat	Dr.Muhyiddin	1328 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00157-001	Tedbiri'l-Sıhhat-i Madrasi	Ahmed Hayreddin Abduh	1351 H	Arapça	Basılı
Ali Galip Bey	00157-002	Riayat-ı Etfal Ve'l Ahdas	Zeyneb Al-Sadık	1351 H	Arapça	Basılı
Ali Galip Bey	00158	El-İyadati'l-Sariyya	Muhammed Kamil Bardak	1345 H	Arapça	Basılı
Ali Galip Bey	00159	Pharmacopoeia Of The Agyptian Hospitals 1921		1921	Arapça	Basılı
Ali Galip Bey	00160	Usul-i Teşhis-i Seriri	K.Kalemperer	1325 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00161-001	Muhtasar Emraz-ı Akliyye	Avni Mahmud	1326 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00161-002	Sababet-i Adliye Rehberi	Bahaeddin Şakir-Vasfi	1330 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00162-001	Emraz-ı Dahileyye Cümle-i Asabiyye Hastalıkları	Kolle	1326 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00162-002	Emraz-ı Dahileyye Cihaz-ı Hazmi Hastalıkları	Kolle	1326 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00162-003	Emraz-ı Dahileyye Cihaz Yolu Hastalıkları	Kolle	1326 H	Türkçe	Basılı

Ali Galip Bey	00163-001	Emraz-ı Dahileyye Emraz-ı Cihaz-ı Teneffüsü	Kolle	1326 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00163-002	Emraz-ı Dahileyye Cihaz-ı Deveran-ı Ve Dem Hastalıkları	Kolle	1326 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00163-003	Emraz-ı Dahileyye Emraz-ı İmtaniyye Ve Tufeyliye	Kolle	1326 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00163-004	Emraz-ı Dahileyye İğtida İfrazat-ı Dahiliyye	Kolle	1327 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00164	Kitab Vaciz Ani'l Emraz Al-Mi'diyya		1924	Arapça	Basılı
Ali Galip Bey	00165	Bel Soğukluğu Ve Tedbirleri Vafiye Ve Şafiyesi			Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00166	Zübdetü'l Ulum	Mustafa Hami Paşa	1289 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00167	Eskişehir Livasının 1331 Ve 1332 Senesi Tecrübe Tarlasının Kimyevi Gübre Netayicini Mübeyyin Raporudur.	Sami Efendi	1332 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00168	Hezar Esrar (Pratik Hayatta Zorluklar İçin Tavsiyeler)		1285 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00169	Rehber-i Umuru Beytiyye	Mehmed İzzet	1319 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00170	Usul-i Defter-i Cedid	Muhyiddin	1300 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00171	Usul-i Defter-i Cedid	Muhyiddin	1300 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00172	Heyet-i Sabika-i Kostantiniyye	Şemsi	1289 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00173	Al-Mağani'l Misri	Mahmud Hamdi Al-Bulaki	1330 H	Arapça	Basılı
Ali Galip Bey	00174	Mecmua-i Karha Ve Nakşha Ve Şarkıyyat [Haşim Bey Mecmuası]	[Haşim Bey B. Seyyid Mehmed Sadık Ağa El-İstanbuli]	1280 H	Arapça	Basılı

Ali Galip Bey	00175	Nuhbe-i Elhan-ı Pişrev Ve Saz Semaileri			Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00176	Şarkı Mecmuası	Mehmed Arif	1290 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00177	Gıda-i Ruh Yahut Cep Mecmuası		1311 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00178	Mecmua-i Mükemmele-i Fusul Ve Şarkiyyat	Seyyid Mehmed Nuri		Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00179	Mukaddime İbn-i Haldun	İbn Haldun, Abdurrahman B. Muhammed El-Hadrami	1275 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00180	Guillaume Tell (Giyan Tel)	Schiller	1314 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00181	Tercüme-i Telamak	Fenelon	1287 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00182	Talihsiz	Oktav Föyye	1311 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00183	Sevday-i Hakiki	Pol Borje	1312 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00184	Bostan	Sadi-i Şirazi Musluhiddin Sadi B. Abdullah	1287 H	Farsça	Basılı
Ali Galip Bey	00185	Bostan	Sadi-i Şirazi Musluhiddin Sadi B. Abdullah	1303 H	Farsça	Basılı
Ali Galip Bey	00186	Şerh-i Bostan	Sa'di Eş-Şirazi, Muslihuddin Sa'di B. Abdullah	1288 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00187	Gülistan	Sadi-i Şirazi Musluhiddin Sadi B. Abdullah	1261 H	Farsça	Basılı
Ali Galip Bey	00188	Şerh-i Gülistan	Sadi-i Şirazi Sadi B. Abdullah	1249 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00189	Yeni Müntehab-ı Gülistan		1312 H	Farsça	Basılı
Ali Galip Bey	00190	Cidal-i Sadi Ba Müdde-i (Nazmen Tercüme)	Sadi	1303 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00191	Divan-ı Hafız	Hafız	1281 H	Farsça	Basılı

Ali Galip Bey	00192-001	Şerh-i Divan-ı Hafız	Hafız-ı Şirazi	1289 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00192-002	Şerh-i Divan-ı Hafız	Hafız-ı Şirazi	1289 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00193-001	Şerh-i Divan-ı Hafız	Hafız-ı Şirazi	1289 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00193-002	Şerh-i Divan-ı Hafız	Hafız-ı Şirazi	1289 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00194	Şerh-i Mesnevi Şerif	Abidin Paşa	1303 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00195	Şerh-i Mesnevi Şerif	Abidin Paşa	1305 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00196	Şerh-i Mesnevi Şerif	Abidin Paşa	1305 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00197	Güzide-i Baharistab	Mehmed Behcet	1305 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00198	Güzide-i Baharistab	Mehmed Behcet	1305 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00199	Al-Fevaid Al-Ziyaiyye	El-Cami, Nureddin Abdurrahman B. Ahmed El-Horasani	1309 H	Arapça	Basılı
Ali Galip Bey	00200	Tercüme-i Divan-ı Ahmed Yesevi	Ahmed Yesevi	1327 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00201	Tercüme-i Divan-ı Ahmed Yesevi	Ahmed Yesevi	1327 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00202	Kasidetü'l Nuriye	Hulusi-Zade Abdukadir Raşid	1290 H	Arapça	Basılı
Ali Galip Bey	00203	Maşra Kalyupatra	Ahmed Şevki Bey	1929	Arapça	Basılı
Ali Galip Bey	00204	Abduh Bek Kıssatun Mısriyyatun İctimaiyya	Ahmed Zeki Ebu Sadi	1926	Arapça	Basılı
Ali Galip Bey	00205	Kısas Tamsiliyya	Taha Hüseyn	1924	Arapça	Basılı
Ali Galip Bey	00206	Rivayat Kambiz Bi'l Mizan	Abbas Mahmud Al-Akkad		Arapça	Basılı
Ali Galip Bey	00207	Al-Hutbatu'l-İmamiyye	Aki B.Ebu Talim	1318 H	Arapça	Basılı
Ali Galip Bey	00208	Mirat Fukaha Ve Fukaha			Arapça	Basılı

Ali Galip Bey	00209	Münşeat-ı Aziziyye Fi Asar-ı Osmaniye	Hacı İsmail	1292 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00210	Mebani'l İnşa	Süleyman Bey	1288 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00211	Talim-i Edebiyyet	Mahmud Ekram Recaizade	1299 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00212	Muhammediyye	Yazıcı-Zade Eş-Şeyh Muhammed Efendi	1326 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00213	Külliyat-ı Divan	Aziz Mahmud Hüdai Efendi	1287 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00214-001	Dinan-ı Nabi	Nabi, Yusuf B. Abdullah Er-Rehavi	1292 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00214-002	Divançe-i Farisi	Nabi, Yusuf B. Abdullah Er-Rehavi	1292 H	Farsça	Basılı
Ali Galip Bey	00214-003	Hayriye	Nabi, Yusuf B. Abdullah Er-Rehavi	1292 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00215-001	Divan-ı Şeyh Gâlib	Şeyh Gâlib	1252 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00215-002	Hüsn-ü Aşk	Şeyh Gâlib	1252 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00216-001	Divan-ı Hakkı	El-Bursevi, İsmail Hakkı B. Mustafa El-Celveti	1257 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00216-002	Makalat-ı İsmail Hakkı	El-Bursevi, İsmail Hakkı B. Mustafa El-Celveti	1257 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00217	Divan-ı Halimgiray	Halimgiray Sultan	1257 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00218	Divan-ı Osman Vevres	Osman Vevres	1290 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00219	Divan-ı Münif	Münif Mustafa		Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00220	Fuzulinin Gayr-i Matbu Eşarı	Fuzuli, Muhammed B. Süleyman El-Bağdadi	1314 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00221	Hezeliyyat-ı Sürüri	Sururi	1314 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00222	Eşar-ı Ziya	Ziya Paşa	1289 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00223	Tercibend	Ziya Paşa		Türkçe	Basılı

Ali Galip Bey	00224	Eşar-ı Mahmud Paşa	Mahmud Paşa (Damad)		Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00225-001	Divan-ı Fitnat	Fitnat Hanım	1286 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00225-002	Gazaliyat	Fitnat Hanım	1286 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00226	Aks-i Sada	Nigar Binti Osman	1316 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00227	Terkib-i Bend	Ayatullah Bey	1288 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00228	Divan-ı Zati	Zati	1288 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00229	Divan-ı Zekai	Zekai	1288 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00230	Şerare	Muallim Naci	1301 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00231	Leyal-i Kirizan	Hüseyin Siret	1325 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00232	Eşar-ı Vefa	Ahmed Vefa	1328 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00233-001	Letaif-i Rivay Eyvah	Ahmed Midhat	1288 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00233-002	Iskat-ı Cenin Facia	Hasan Bedreddin	1290 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00233-003	Firkat	Ahmed Muhtar	1293 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00233-004	Ecel-i Kaza Facia	Tevfik	1288 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00234-001	Afet-i Ceh Yahut İnhimak-ı Seyahat	Mehmed Sadi	1291 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00234-002	Hasret Acıklı	İzzet Nuri	1290 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00234-003	Hata-i Misvan Yahut Sakız Esirleri	Giridi Rıfat Bey	1291 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00234-004	Akif Bey	Kemal Mehmed Namık	1290 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00234-005	Asi Behcet	Sadık	1292 H	Türkçe	Basılı

Ali Galip Bey	00235-001	Ümidimiz Mülakat Yahut İstifade-i İbret	Abdulhalim	1292 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00235-002	Gönül Eğlencesi Ülfet			Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00235-003	Felaket	Nefi	1292 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00235-004	Mutlu Aşk Yahut Senar Ormanı	K.Pürgam	1291 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00235-006	Tiyatro İle İlgili Bir Eser (İsimsizdir)		1291 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00236	Meşhur Köroğlu		1314 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00237	Hikaye-i Temimdar		1314 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00238	İntibah	Namık Kemal	1291 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00239	Hikaye	Halid Ziya Uşşaklıgil	1307 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00240	Nümune-i Hayal	Ahmed Rasim	1311 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00241	Mühr-i Dil	Vacihi	1311 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00242	Makese-i Hayal	Makbule Leman Hanım	1314 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00243	Küçük Fıkralar	Halid Ziya Uşşaklıgil	1314 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00244	Hayat-ı Muhayyel	Hüseyin Cahid	1315 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00245	Hazan Yaprakları	Kıyasi-Zade Ali Refik	1315 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00246	Niran	Niran Hanım	1312 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00247	Niran	Niran Hanım	1312 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00248	Düsündüm	Dr.Serafeddin Mamumi	1331 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00249	Tac Giyen Millet	Celal Nuri	1309	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00250	Eser-i Akif Paşa	Akif Paşa	1290 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00251	İttihad Ve Terraki Cemiyyetine Açık Mektuplar	Sabahaddin	1327 H	Türkçe	Basılı

Ali Galip Bey	00252	Manzume-i Durub-i Emsal		1262 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00253	Bahar-ı Daniş	Şeyh İnayatullah	1303 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00254	Makalat-ı Hikemiyye	İbrahim Edhem Giridi	1304 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00255-001	Hamse-i Nergisi	Nergisizade, Muhammed B. Ahmed El-Bosnevi	1304 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00255-002	İksir-i Saadet			Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00255-003	Meşaku'l Uşşak	Nergisi-Muh. B. Muhammed El-Bosnevi	1304 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00255-004	Kanunü'r-Reşad	Nergisi-Muh. B. Muhammed El-Bosnevi		Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00255-005	El-Akvalü'l-Müselleme Fi Gazavat-ı Mesleme	Nergisizade, Muhammed B. Ahmed El-Bosnevi		Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00256	Cümel-i Müntehabe-i Kemal	Ebu'z Ziya Tevfik	1311 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00257	Vesile-i İntibah	Hüseyin Remzi	1318 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00258	Evrak-ı Perişan	Namık Kemal		Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00259	Nevadirü'z Zürefa			Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00260-001	Evrak-ı Eyyam	Cenab Şehabeddin	1331 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00260-002	Eyyam-ı Girizan	Manastırlı Bahaüddin	1324 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00261	Tarih Sahifeleri	Ahmed Refik	1331 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00262-001	Evrak-ı Perişan Devri İstila	Namık Kemal	1289 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00262-002	Evrak-ı Perişan Teracim-i Ahval-i Salahaddin	Namık Kemal	1289 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00263	Kitab Muğnil Kitab	Seyyid Mehmed Nüzhed	1286 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00264	Musa B.Ali Gazan Yahut Hamiyyet	Naci	1286 H	Türkçe	Basılı

Ali Galip Bey	00265	Cidal Yahut Makes-i Hakikat	İsmail Hakkı	1908	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00266	Hayat Ve Kitaplar	Ahmed Şuayb	1317 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00267	Gülzar-ı Hakikat (Mesnevi Şerif Hikayeleri)	Fazlulah Rahmi	1328 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00268	Teceddüd İlm-İive Edebi	Baha Tevfik		Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00269	Istılahat-ı Edbiyye	Muallim Naci	1307 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00270	Salname 1291 H			Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00271	Salname 1292 H			Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00272	Salname 1292 H			Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00273	Salname 1294 H		1294 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00274	Salname 1295 H			Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00275	Salname-i Devlet-i Aliyye-i Osmaniyye 1299 H		1299 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00276	Salname-i Devlet-i Aliyye-i Osmaniyye 1301 H		1301 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00277	Salname-i Nezaretr-i Haricye 1301 H		1302	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00278	Salname-i Nezaretr-i Haricye 1301 H		1302	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00279	Salname-i Devlet-i Aliyye-i Osmaniyye 1304 H		1304 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00280	Salname-i Devlet-i Aliyye-i Osmaniyye 1309 H		1309 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00281	Salname-i Trabzon 1311 H		1311 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00282	Salname-i Devlet-i Aliyye-i Osmaniyye 1312 H		1312 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00283	Salname-i Devlet-i Aliyye-i Osmaniyye 1314 H		1316 H	Türkçe	Basılı

Ali Galip Bey	00284	Salname-i Devlet-i Aliyye-i Osmaniyye 1320 H		1318 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00285	Salname-i Devlet-i Aliyye-i Osmaniyye 1325 H			Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00286	Salname-i Devlet-i Aliyye-i Osmaniyye 1326 H			Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00287	Suret-i Hattı Hümayun		1272 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00288	Devlet-i Aliyyenin Diğer Devletlerle Muahedeleri		1275 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00289	Tarihçe-i Beşer	Ahmed Macid-Ahmed Edib	1306 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00290	Meclisi Mebusan Birinci Devre-i İctimaiyye 3 Kanun-ı Evvel 1324 H- 3 Kanun-ı Sani 1327 H		1328 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00291	İbret-Amiz Bir Hatıra-i Tarihiyye	Abdulkerim B.Said	1328 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00292	Paris Bak Paris	Muhammed El-Savi	1352 H	Arapça	Basılı
Ali Galip Bey	00293	Muhtasar Tarih-i Umumi	Mehmed Murad	1310 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00294	Zahaya Mısra Fi'l Sudan Va Hafaya Al-Siyasat Al-İngiliziyya		1349 H	Arapça	Basılı
Ali Galip Bey	00295	Beyan Der Nakş-ı Cihan (Coğrafyay-ı Kebir)	Kurtamber	1288 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00296	Devlet-i Aliyye-i Osmaniyyeye Teberiyyat Eden Kırım Hanlarının Tercüme-i Halleri	Halim Giray	1287 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00297	Reşid Paşa Merhumun Bazı Asar-ı Siyasiyesi		1289 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00298	Yahya B.Halid B.Bermek	Ebuz Ziya	1300 H	Türkçe	Basılı

Ali Galip Bey	00299	Kainat Kütüphane-i Tarih	Ahmed Midhat	1288 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00300	Cevdet Paşa	İsmail Hakkı	1307 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00301	Ahmed Midhat Efendi	İsmail Efendi	1307 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00302	Muallim Naci Efendi	İsmail Hakkı	1311 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00303	Ahmed Midhat Efendi Hazretlerine Arizadır	Said	1315 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00304	Bismark Hayatı Hususi Ve Siyasisi	İsmail Hakkı-Ali Reşad	1316 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00305	Miralay Sadık Bey Ve Yeni Çıkan Fırka Münasebetiyle Sanlı Türkler-Kahraman Osmanlılar	Safaddin Kamil	1329 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00306	Bizans İmparatoriçeleri	Ahmed Refik	1331 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00307	Muzakkarat Al-Mumassilat Al-Alamiyya Al-Mashura Sara Barnar An-Hayatiha Al-Hassa Va'l Amma	Haşim İbrahim	1350 H	Arapça	Basılı
Ali Galip Bey	00308	Büyük Tarih-i Umumi	Ahmed Refik	1328 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00309	Mir'at-ı Mekke	Eyyüb Sabri Paşa	1301 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00310	Mir'at-ı Mekke	Eyyüb Sabri Paşa		Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00311	Miratü'l Harameyn-Mir'at-ı Mekke	Eyyüb Sabri Paşa	1306 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00312-001	Kitab Durar Al-Tican Fi Tarih-i Bani'l Aşkan	Muhammed Hasan Han	1310 H	Farsça	Basılı
Ali Galip Bey	00312-002	Kitab-ı Tatbik-i Lugat-ı Coğrafya	Muhammed Hasan Han	1311 H	Farsça	Basılı
Ali Galip Bey	00313	On Sekizinci Asır Tarihi Fransa İnkilabının Kebiri	Faik Sabri	1328 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00314	Muhtasar İngiltere Tarih-i	Sabir	1316 H	Türkçe	Basılı

		İnkilabı				
Ali Galip Bey	00315	Danimarka Tarihi	Ahmed Midhat	1288 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00316	Avrupanın Asri Cedid Tarihi		1291 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00317	Endülüs Tarihi	Ziya Paşa	1276 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00318	Tarih-i Raşid	Raşid, Muhammed Raşid B. Mustafa El-Malati, Vak'anüvis	1153 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00319	Tarih-i Raşid	Raşid, Muhammed Raşid B. Mustafa El-Malati, Vak'anüvis		Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00320	Tarih-i Raşid	Raşid, Muhammed Raşid B. Mustafa El-Malati, Vak'anüvis		Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00321	Tarih-i Raşid	Raşid, Muhammed Raşid B. Mustafa El-Malati, Vak'anüvis	1282 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00322	Tarih-i İzzi	İzzi Süleyman B.Halil	1199 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00323	Tarih-i Sami Ve Şakir Ve Subhi	Sami Ve Şakir Ve Subhi	1198 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00324	Tarih-i Vasıf	Ahmed Vasıf Efendi	1246 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00325	Münşeat-ı Feridun	Ferudun Bey	1274 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00326	Münşeat-ı Feridun	Ferudun Bey	1275 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00327	Devlet-i Aliyye-i Osmaniyye Tarihi	Hayrullah Efendi B. Abdülhak B. Muhammed	1288 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00328	Devlet-i Aliyye-i Osmaniyye Tarihi	Hayrullah Efendi B. Abdülhak B. Muhammed	1288 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00329	Devlet-i Aliyye-i Osmaniyye Tarihi	Hayrullah Efendi B. Abdülhak B. Muhammed		Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00330	Devlet-i Aliyye-i Osmaniyye Tarihi	Hayrullah Efendi B. Abdülhak B. Muhammed		Türkçe	Basılı

Ali Galip Bey	00331	Devlet-i Aliyye-i Osmaniyye Tarihi	Hayrullah Efendi B. Abdülhak B. Muhammed		Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00332	Devlet-i Aliyye-i Osmaniyye Tarihi	Hayrullah Efendi B. Abdülhak B. Muhammed		Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00333	Nuhnet Al-Tevarih Ve'l Ahbar	Mehmed B.Mehmed Edirnevi	1286 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00334	Tarih-i Asım	Çelebizade, İsmail Asım B. Muhammed En-Nevşehri		Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00335	Tarih-i Cevdet	Ahmed Cevdet Paşa		Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00336	Tarih-i Cevdet	Ahmed Cevdet Paşa		Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00337	Tarih-i Cevdet	Ahmed Cevdet Paşa	1275 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00338	Tarih-i Cevdet	Ahmed Cevdet Paşa	1278 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00339	Malumatu'l Kafiye Fi Memaliki'l Osmaniye	Ahmed Cevdet Paşa	1289 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00340	Tarih-i Çelebi-Zade Asım	Küçük Çelebi-Zade İsmail Asım Efendi	1282 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00341	Tarih-i Peçevi	Peçevi, İbrahim Efendi Ed-Defterdar	1282 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00342	Tuhfetü'l Ahbab Bak.Tarih-i Saf		1287 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00343	Nuhbetü'l Vekayi	Mehmed Süreyya	1287 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00344	Tarih-i Ebul Faruk	Mehmed Murad	1329 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00345	Tarih-i Ebul Faruk	Mehmed Murad	1332 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00346	Fezleke-i Tarih-i Osmani		1302 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00347	Tarih-i Timulenk	Nazmi-Zade Hüseyin Murtaza	1277 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00348	Tarih-i Timulenk	Nazmi-Zade Hüseyin Murtaza	1277 H	Türkçe	Basılı

Ali Galip Bey	00349	Şefikname 1115 Senesinde Zuhura Gelen Edirne Vakasının Tarihi	Meşref-Zade Şefik Muhammed	1282 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00350	Mesele-i Şarkiyye	Ali Kemal	1900	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00351	Hulasatü'l İtibar	Ahmed Resmi Efendi	1286 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00352	Makedonya Mazi-Hal-İstikbal		1316 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00353	Osmanlı Yunan Seferi Domke Meydan Muhaberesi	Osman Safi	1314 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00354	Devlet	İbnür Reşad	1302 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00355	Tarih Al-Fayyum	Mustafa Hasanayn Al-Manşure	1927	Arapça	Basılı
Ali Galip Bey	00356	Rıhlet Mısır Va's Sudan	Muhammed Mihri Karkuki	1914	Arapça	Basılı
Ali Galip Bey	00357	Kamusu'l Alam	Şemseddin Sami	1306 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00358	Kamusu'l Alam	Şemseddin Sami	1306 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00359	Kamusu'l Alam	Şemseddin Sami	1308 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00360	Kamusu'l Alam	Şemseddin Sami	1311 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00361	Kamusu'l Alam	Şemseddin Sami	1314 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00362	Kamusu'l Alam	Şemseddin Sami	1316 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00363	Al-Muktataf		1342 H	Arapça	Basılı
Ali Galip Bey	00364	Daruş-Şafaka		1327 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00365	Mecmua-i Fünun		1279 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00366	Güneş		1301 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00367	El-Neşrat El-Fenniyye	M.Carpona	1331 H	Arapça	Basılı
Ali Galip Bey	00368	Al-Macallat Al-Ziraiyya Al-Misriyya		1932	Arapça	Basılı

Ali Galip Bey	00369	Mecmua-i Aşar			Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00370	Hikemiyyat-ı Arabiyye	El-Hac İbrahim	1304 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00371	Hikemiyyat-ı Arabiyye	El-Hac İbrahim	1304 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00372	Hikemiyyat-ı Arabiyye	El-Hac İbrahim	1304 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00373	Hikemiyyat-ı Arabiyye	El-Hac İbrahim	1304 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00374	Hikemiyyat-ı Arabiyye	El-Hac İbrahim	1304 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00375	Asar-ı Edebiyye		1304 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00376	Asar-ı Edebiyye		1304 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00377	Edebiyyet-ı Osmaniyye	El-Hac İbrahim	1305 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00378	Edebiyyet-ı Osmaniyye	El-Hac İbrahim	1305 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00379	Edebiyyet-ı Osmaniyye	El-Hac İbrahim	1305 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00380	Edebiyyet-ı Osmaniyye	El-Hac İbrahim	1305 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00381	Edebiyyet-ı Osmaniyye	El-Hac İbrahim	1305 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00382	Muallim		1333 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00383	Takvim-i Bahar	Ahmed Macid-Ahmed Edib	1307 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00384	Rebi'i Marifet	Ebu'z Ziya Tevfik	1297 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00385	Marifetname	İbrahim Hakkı	1280 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00386	Muharrerat-ı Nadire Asar		1289 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00387	Mizamül Hak Fi İhtiyarü'l Ehak	Katib Çelebi, Mustafa B. Abdullah El-İstanbuli, Hacı Halife	1289 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00388	Hava Edebiyatı		1927	Türkçe	Basılı

Ali Galip Bey	00389	Muharrerat-ı Hususiyye-i Akif Paşa	Akif Paşa	1301 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00390	Ruh	L. N. Tolstoy	1340 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00391-001	Yıldızname			Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00391-002	Kuraname	İmam Cafer Sadık		Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00392	Kitab Sirru'l-Esrar Fi İstihzar Al-Cinn Va Sarf Al-İmar			Arapça	Basılı
Ali Galip Bey	00393	İlm-i Ruh-i İctimai	Dr.Gustave Le Bon	1924	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00394	Es-Senedü'l-Muhkem Fi Tercümetü'l-Sullam	Karsizade-Mahmud Nedim	1303 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00395	Lehçe-i Osmani	Ahmed Vefik Paşa	1306 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00396	Lahican Meselesine Dair Muhaberat			Türkçe	El Yazısı
Ali Galip Bey	00397	Girit Ve Aydın Vilayeti Muhaberatı			Türkçe	El Yazısı
Ali Galip Bey	00398	Tahran'dan Mabeyn-i Hümayuna Takdim Olunan Ma'ruzat Suretidir		1313	Türkçe	El Yazısı
Ali Galip Bey	00399	Berlin Sefareti İle Mabeyn-i Hümayun Arasındaki Muhaberat Kanun-i Sani		1313	Türkçe	El Yazısı
Ali Galip Bey	00400	Tahran Sefareti Muhaberat Evrakı		1310	Türkçe	El Yazısı
Ali Galip Bey	00401	Ermenilerle İlgili Muhaberat		1316	Türkçe	El Yazısı
Ali Galip Bey	00402	Tahran'dan Mebeyn-i Humayun İle Cereyan Eden Telgraf Muhaberatı			Türkçe	El Yazısı

Ali Galip Bey	00403	Sina Hadisesini Sefaret-i Sina'ya İfa Edilen Layıha	İhsan Bey	Türkçe	El Yazısı
Ali Galip Bey	00404	Viyana'dan Mabeyn-i Hümayuna Takdim Olunan Maruzat		Türkçe	El Yazısı
Ali Galip Bey	00405	Atina'dan Mabeyn-i Hümayun Ve Zaptiye Nezareti İle Cereyan Eden Muhaberat		Türkçe	El Yazısı
Ali Galip Bey	00406	Evrad		Arapça	El Yazısı
Ali Galip Bey	00407	Vasiyetname	Seyid Muhammed Necib 1270	Türkçe	El Yazısı
Ali Galip Bey	00408	Şiir Mecmuası		Türkçe	El Yazısı
Ali Galip Bey	00409	Kırk Hadis		Arapça	El Yazısı
Ali Galip Bey	00410	Vasiyet'i İmam-ı Azam		Arapça	El Yazısı
Ali Galip Bey	00411	Efkar'ı Siyasiye		Türkçe	El Yazısı
Ali Galip Bey	00412	Risale-i Hacc		Türkçe	El Yazısı
Ali Galip Bey	00413	Hatıra Ve Şarkı Sözleri		Türkçe	El Yazısı
Ali Galip Bey	00414	Kaside		Türkçe	El Yazısı
Ali Galip Bey	00415	Musiki Nota Ve Makamlar		Türkçe	El Yazısı
Ali Galip Bey	00416	Musiki Nota Ve Makamlar		Türkçe	El Yazısı
Ali Galip Bey	00417	Kaside-i Amali		Arapça	El Yazısı
Ali Galip Bey	00418	Risale-i Aka'id		Arapça	El Yazısı

Ali Galip Bey	00419	Nouveau Dictionnaire Encyclopédique Universel Illustré (Fran-Neco)	Jules Trousset		Fransızca	Basılı
Ali Galip Bey	00420	Nouveau Dictionnaire Encyclopédique Universel Illustré (Neco-Rabo)	Jules Trousset		Fransızca	Basılı
Ali Galip Bey	00421-001	Nouveau Dictionnaire Encyclopédique Universel Illustré (Rabo-Zymo)	Jules Trousset		Fransızca	Basılı
Ali Galip Bey	00421-002	Atlas Et Notices Géographiques Complémentaires			Fransızca	Basılı
Ali Galip Bey	00422	Dictionnaire De La Langue Française (A-C)	E. Littré	1885	Fransızca	Basılı
Ali Galip Bey	00423	Dictionnaire De La Langue Française (D-H)	E. Littré	1885	Fransızca	Basılı
Ali Galip Bey	00424	Dictionnaire De La Langue Française (I-P)	E. Littré	1885	Fransızca	Basılı
Ali Galip Bey	00425	Dictionnaire De La Langue Française (Q-Z)	E. Littré	1885	Fransızca	Basılı
Ali Galip Bey	00426-001	Dictionnaire De La Langue Française (Supplément)	E. Littré	1886	Fransızca	Basılı
Ali Galip Bey	00426-002	Dictionnaire Étymologique Des Mots D'origine Orientale (Arabe, Hébreux, Persan, Turc, Malais)	Marcel Devic		Fransızca	Basılı
Ali Galip Bey	00427	Documents Diplomatiques Affaires De Macédoine 1902		1903	Fransızca	Basılı
Ali Galip Bey	00428	Fastes Militaires Des Indes-Orientales Néerlandises	A. J. A. Gerlach	1859	Fransızca	Basılı
Ali Galip Bey	00429	Oeuvres Complétes: Poésies (1829-1852)	Alfred De Musset		Fransızca	Basılı
Ali Galip Bey	00430	La Turquie D'asie Géographie Administrative Statisque Descriptive Et Raisonnée De Chaque Province De L'asie-Mineure	Vital Cuinet	1892	Fransızca	Basılı

Ali Galip Bey	00431	La Turquie D'asie Géographie Administrative Statisque Descriptive Et Raisonnée De Chaque Province De L'asie-Mineure	Vital Cuinet	1891	Fransızca	Basılı
Ali Galip Bey	00432	La Turquie D'asie Géographie Administrative Statisque Descriptive Et Raisonnée De Chaque Province De L'asie-Mineure	Vital Cuinet	1894	Fransızca	Basılı
Ali Galip Bey	00433	La Turquie D'asie Géographie Administrative Statisque Descriptive Et Raisonnée De Chaque Province De L'asie-Mineure	Vital Cuinet	1894	Fransızca	Basılı
Ali Galip Bey	00434	Formulaire Des Chancelleries Diplomatiques Et Consulaires	M. A. De Clercq – M. C. De Vallat	1890	Fransızca	Basılı
Ali Galip Bey	00435	Formulaire Des Chancelleries Diplomatiques Et Consulaires	M. A. De Clercq – M. C. De Vallat	1890	Fransızca	Basılı
Ali Galip Bey	00436	Dictionnaire Général De La Politique (A-G)	Maurice Block	1884	Fransızca	Basılı
Ali Galip Bey	00437	Dictionnaire Général De La Politique (H-Z)	Maurice Block	1884	Fransızca	Basılı
Ali Galip Bey	00438	Dictionnaire De La Langue Française Avec Un Supplément D'histoire Et De Géographie	E. Littré	1881	Fransızca	Basılı
Ali Galip Bey	00439	Recueil Des Traités De La Porte Ottomane	Baron I. De Testa	1864	Fransızca	Basılı
Ali Galip Bey	00440	Recueil Des Traités De La Porte Ottomane	Baron I. De Testa	1865	Fransızca	Basılı
Ali Galip Bey	00441	Recueil Des Traités De La Porte Ottomane	Baron I. De Testa	1866	Fransızca	Basılı
Ali Galip Bey	00442	Recueil Des Traités De La Porte Ottomane	Baron I. De Testa	1876	Fransızca	Basılı

Ali Galip Bey	00443	Recueil Des Traités De La Porte Ottomane	Baron I. De Testa	1882	Fransızca	Basılı
Ali Galip Bey	00444	Recueil Des Traités De La Porte Ottomane	Baron I. De Testa	1892	Fransızca	Basılı
Ali Galip Bey	00445	Recueil Des Traités De La Porte Ottomane	Baron I. De Testa	1894	Fransızca	Basılı
Ali Galip Bey	00446	Dictionnaire De Droit International Public Et Privé	Charles Calve	1885	Fransızca	Basılı
Ali Galip Bey	00447	Dictionnaire De Droit International Public Et Privé	Charles Calve	1885	Fransızca	Basılı
Ali Galip Bey	00448	Histoire Politique De L'europe Contemporaune: Evolution Des Partis Et Des Formes Politiques 1814-1896	Ch. Seignobos	1897	Fransızca	Basılı
Ali Galip Bey	00449	Dictionnaire Universel Théorique Et Pratique Du Commerce Et De La Navigation (H-Z)		1873	Fransızca	Basılı
Ali Galip Bey	00450	Cours De Droit Diplomatique A L'usage Des Agents Du Ministère Des Affaires Etrangères Des États Européens Et Américains	P. Pradier-Fodéré	1881	Fransızca	Basılı
Ali Galip Bey	00451	Cours De Droit Diplomatique A L'usage Des Agents Du Ministère Des Affaires Etrangères Des États Européens Et Américains	P. Pradier-Fodéré	1881	Fransızca	Basılı
Ali Galip Bey	00452	Contemporain	Messidor Roman	1876	Fransızca	Basılı
Ali Galip Bey	00453	Gleanings From English Prose	D. Hoekzema		İngilizce	Basılı

Ali Galip Bey	00454	Correspondance Diplomatique Du Baron De Staöl-Holstein Ambassadeur De Suède En France Et De Mon Successeur Comme Chargé D'affaires Le Baron Brinkman Documents Inèdits Sur La Revolution (1783-1799)	L. Leouzon Le Duc	1881	Fransızca	Basılı
Ali Galip Bey	00455	Le Droit International Public De L'europe	A.-G. Heffter	1866	Fransızca	Basılı
Ali Galip Bey	00456	Introduction Générale A L'étude Du Droit Contenant Outre Léencyclopédie Juridique	M. Eschbach	1856	Fransızca	Basılı
Ali Galip Bey	00457	Droit Des Gêns La Nationalité Au Point De Vue Des Rapports Internationaux	George Cogordan	1879	Fransızca	Basılı
Ali Galip Bey	00458	Principes De La Science Politique	M. E. De Parieu	1870	Fransızca	Basılı
Ali Galip Bey	00459	Code Civil Par Demandes Et Réponses	Prosper Rambaud	1875	Fransızca	Basılı
Ali Galip Bey	00460	La Turquie Contemporaine		1935	Fransızca	Basılı
Ali Galip Bey	00461	Histoire Générale Comprenanat L'hisoire Abrégee De L'antiquité Du Moyen Age Et Des Temps Modernes Jusqu'en 1848	Victor Duruy	1891	Fransızca	Basılı
Ali Galip Bey	00462	Histoire De La Russie	Alfred Rambaud	1893	Fransızca	Basılı
Ali Galip Bey	00463	Histoire De L'empire Ottoman	Vicomte A. De La Jonquière	1881	Fransızca	Basılı
Ali Galip Bey	00464	La Question Des Réformes Dans La Turquie D'europe Exposé Documentaire		1903	Fransızca	Basılı
Ali Galip Bey	00465	Felix Batel Ou La Hollande A Java	Jules Babut	1869	Fransızca	Basılı

Ali Galip Bey	00466	Exposition Universelle De 1867 Rapports De La Commission Scientifique Impériale Ottomane	Djémil Pacha – Salaheddin Bey		Fransızca	Basılı
Ali Galip Bey	00467	Exposition Universelle De 1867 Rapports De La Commission Scientifique Impériale Ottomane	Djémil Pacha – Salaheddin Bey		Fransızca	Basılı
Ali Galip Bey	00468	Le Guidé Diplomatique Précis Des Droits Et Des Fonctions…	Charles De Martens	1866	Fransızca	Basılı
Ali Galip Bey	00469	Le Guidé Diplomatique Précis Des Droits Et Des Fonctions…	Charles De Martens	1866	Fransızca	Basılı
Ali Galip Bey	00470	Le Guidé Diplomatique Précis Des Droits Et Des Fonctions…	Charles De Martens	1866	Fransızca	Basılı
Ali Galip Bey	00471	Législation Ottomane Ou Recueil Des Lois Reglements, Ordonnances, Traités, Capitulations Et Autres Documents Officiels De L'empire Ottoman	Aristarchi Bey Grégoire	1873	Fransızca	Basılı
Ali Galip Bey	00472	Législation Ottomane Ou Recueil Des Lois Reglements, Ordonnances, Traités, Capitulations Et Autres Documents Officiels De L'empire Ottoman	Aristarchi Bey Grégoire	1874	Fransızca	Basılı
Ali Galip Bey	00473	Législation Ottomane Ou Recueil Des Lois Reglements, Ordonnances, Traités, Capitulations Et Autres Documents Officiels De L'empire Ottoman	Aristarchi Bey Grégoire	1874	Fransızca	Basılı

Ali Galip Bey	00474	Législation Ottomane Ou Recueil Des Lois Reglements, Ordonnances, Traités, Capitulations Et Autres Documents Officiels De L'empire Ottoman	Aristarchi Bey Grégoire	1874	Fransızca	Basılı
Ali Galip Bey	00475	Appendice A La Législation Ottomane, Contenant Les Lois Et Règlements Promulguées Àpartir De L'année 1874-1878	Demetrius Nicolaides	1878	Fransızca	Basılı
Ali Galip Bey	00476	Législation Ottomane, Code Civil Ottoman, Livre I-Vııı	Demetrius Nicolaides	1881	Fransızca	Basılı
Ali Galip Bey	00477	Législation Ottomane, Contenant Le Code Civil Ottoman	Demetrius Nicolaides	1888	Fransızca	Basılı
Ali Galip Bey	00478	Histoire De L'autriche-Hongrie Depuis Le Origines Jusqu'a L'année 1894	Louis Leger	1895	Fransızca	Basılı
Ali Galip Bey	00479	L'egypte Et Le Soudan Egyptien	Henri Pensa	1895	Fransızca	Basılı
Ali Galip Bey	00480	Histoire Ancienne Des Peuples De L'orient	G. Maspere	1893	Fransızca	Basılı
Ali Galip Bey	00481	Manuel De Droit International Public Et Privex	M. Charles Calve		Fransızca	Basılı
Ali Galip Bey	00482	Histoire D'angleterre	J.-A. Fleury	1893	Fransızca	Basılı
Ali Galip Bey	00483	Oeuvres Politiques De Machiavel, Traduction Périès	M. Charles Louandre	1865	Fransızca	Basılı
Ali Galip Bey	00484	Manuel Théorique Et Pratique Des Agents Diplomatiques Et Consulaires Français Et Etrangers	Ernest Lehr	1888	Fransızca	Basılı
Ali Galip Bey	00485	L'egypte Et Le Soudan Egyptien	Henri Pensa	1895	Fransızca	Basılı
Ali Galip Bey	00486	La Force Et La Faiblesse De La Turquie	Mourad Bey	1897	Fransızca	Basılı

Ali Galip Bey	00487	L'europe Politique En 1892 (Gouvernement-Parlement-Presse): L'allemagne L'andorre	Léon Santupéry	1893	Fransızca	Basılı
Ali Galip Bey	00488	Revue De Droit International Et De Législation Comparée		1902	Fransızca	Basılı
Ali Galip Bey	00489	Mémoires De Barras Membre Du Directoire	George Duruy	1895	Fransızca	Basılı
Ali Galip Bey	00490	L'ınstruction Publique En Turquie Republicaine		1936	Fransızca	Basılı
Ali Galip Bey	00491	Cours De Géographie	E. Cortambert	1882	Fransızca	Basılı
Ali Galip Bey	00492	Histoire De La Révolution Française	Théod. H. Barrau	1913	Fransızca	Basılı
Ali Galip Bey	00493	Grammaire Elémentairo Lexicologique	P. Larousse	1883	Fransızca	Basılı
Ali Galip Bey	00494	L'année Préparatoire De Grammaire	Larive – Fleury		Fransızca	Basılı
Ali Galip Bey	00495	Abrége De La Grammaire Française Ou Extrait De La Nouvelle Grammaire Française	M. Noël – M. Chapsal	1889	Fransızca	Basılı
Ali Galip Bey	00496	La Première Année De Grammaire	Larive- Fleury	1914	Fransızca	Basılı
Ali Galip Bey	00497	Grammaire Cours Moyen	Claude Auge	1916	Fransızca	Basılı
Ali Galip Bey	00498	The Primary Grammar	R. R. Smithard		İngilizce	Basılı
Ali Galip Bey	00499	Török-Magyar Tarsalgo = Osmanlı Ve Madsar Tekellüm Riszaleszi	Schwartzer Géza	1878	Muhtelif	Basılı
Ali Galip Bey	00500	Leçons Italiennes De Littérature Et De Morale, Sur Le Plan Des Leçons Françaises Latines Et Anglaises	M. Noël	1824	Fransızca	Basılı
Ali Galip Bey	00501	Verses New And Old For Secondary Schools	J. Edgar- A. G. Edgar	1929	İngilizce	Basılı

Ali Galip Bey	00502	La Retraite Sentimentale (Roman)	Colette Willy	1923	Fransızca	Basılı
Ali Galip Bey	00503	Conquêtes Et Découvertes De La République Des Pays-Bas	Jules Geslin		Fransızca	Basılı
Ali Galip Bey	00504	Conquêtes Et Découvertes De La République Des Pays-Bas	Jules Geslin		Fransızca	Basılı
Ali Galip Bey	00505	Oeuvres Complétes	Montesquieu	1880	Fransızca	Basılı
Ali Galip Bey	00506	Oeuvres Complétes	Racine	1862	Fransızca	Basılı
Ali Galip Bey	00507	Nakôta Radj-Râdja Ou La Couronne Des Rois	Bokhâri De Djohôre	1878	Fransızca	Basılı
Ali Galip Bey	00508	La Vie A La Campagne	F. Cunisset-Carton	1907	Fransızca	Basılı
Ali Galip Bey	00509	Le Journal D'une Masseuse	Vrille		Fransızca	Basılı
Ali Galip Bey	00510	Le Sourire De Paris (Roman Inédit)	Maurice Duplay		Fransızca	Basılı
Ali Galip Bey	00511	The Remembered Kiss	Ruby M. Ayres		İngilizce	Basılı
Ali Galip Bey	00512	Little Caesar (Roman)	W.-R. Burnett	1933	İngilizce	Basılı
Ali Galip Bey	00513	Offizieller Führer Durch Die … Sächsisch-Thüringische Industrie- Und Gewerbe-Ausstallung		1897	Almanca	Basılı
Ali Galip Bey	00514	Führer Durch Leipzigs Sehenwürdigkeiten Und Geschäftswelt Mit Verkehrs-Lexikon Und Grossem Stantplan			Almanca	Basılı
Ali Galip Bey	00515	Anatomie Et Physiologie Humaines Suivies De L'étude Des Principaux Groupes Zoologiques	Antoine Pizon	1913	Fransızca	Basılı
Ali Galip Bey	00516	Traite De Pathologie Interne	S. Jaccoud	1877	Fransızca	Basılı
Ali Galip Bey	00517-001	Hygiène	G.-R. Lemoine	1921	Fransızca	Basılı

Ali Galip Bey	00517-002	Régimes	F. Rathery	1921	Fransızca	Basılı
Ali Galip Bey	00518	Précis De Pathologie Tropicale	H. Salanoue-Ipin	1910	Fransızca	Basılı
Ali Galip Bey	00519	Précis De Physiologie	E. Hédon	1910	Fransızca	Basılı
Ali Galip Bey	00520	Précis De Psycaietrie	E. Régis	1914	Fransızca	Basılı
Ali Galip Bey	00521	Précis De Pathologie Externe	E. Forgue	1917	Fransızca	Basılı
Ali Galip Bey	00522	Précis De Pathologie Externe	E. Forgue	1917	Fransızca	Basılı
Ali Galip Bey	00523	Manuel De L'ınfirmière-Hospitalièro		1914	Fransızca	Basılı
Ali Galip Bey	00524	Oto-Rhino-Laryngologie Du Médecin Praticien	Georges Laurens	1919	Fransızca	Basılı
Ali Galip Bey	00525	Traité Pratique D'analyse Chimique, Microsqopique Et Bactériologique Des Urines	Guston Dommergue	1901	Fransızca	Basılı
Ali Galip Bey	00526	Le Traitement Pratique De La Tuberclose Pulmonaire	Louis Rénon	1908	Fransızca	Basılı
Ali Galip Bey	00527	Précis D'ophtalmologie	F. Terrien	1908	Fransızca	Basılı
Ali Galip Bey	00528	Manuel De Coprologie Clinique	R. Goiffon	1925	Fransızca	Basılı
Ali Galip Bey	00529	Maladies Des Méninges	J. Castaigne- G. Paisseau	1914	Fransızca	Basılı
Ali Galip Bey	00530	Maladies De L'estomac	J. Castaigne- J. Auburtin	1912	Fransızca	Basılı
Ali Galip Bey	00531	Maladies Du Foie Et Des Voies Bilioires	J. Castaigne- N. Fiessinger	1912	Fransızca	Basılı
Ali Galip Bey	00532	Le Corps Humain	A. Le Pileur	1883	Fransızca	Basılı
Ali Galip Bey	00533	Manuel Pratique De La Médication Hypodermique		1921	Fransızca	Basılı
Ali Galip Bey	00534	Aide-Mémoire D'hygiène	Paul Lefert	1916	Fransızca	Basılı
Ali Galip Bey	00535	Aide-Mémoire De Gynêcologie	Paul Lefert	1900	Fransızca	Basılı

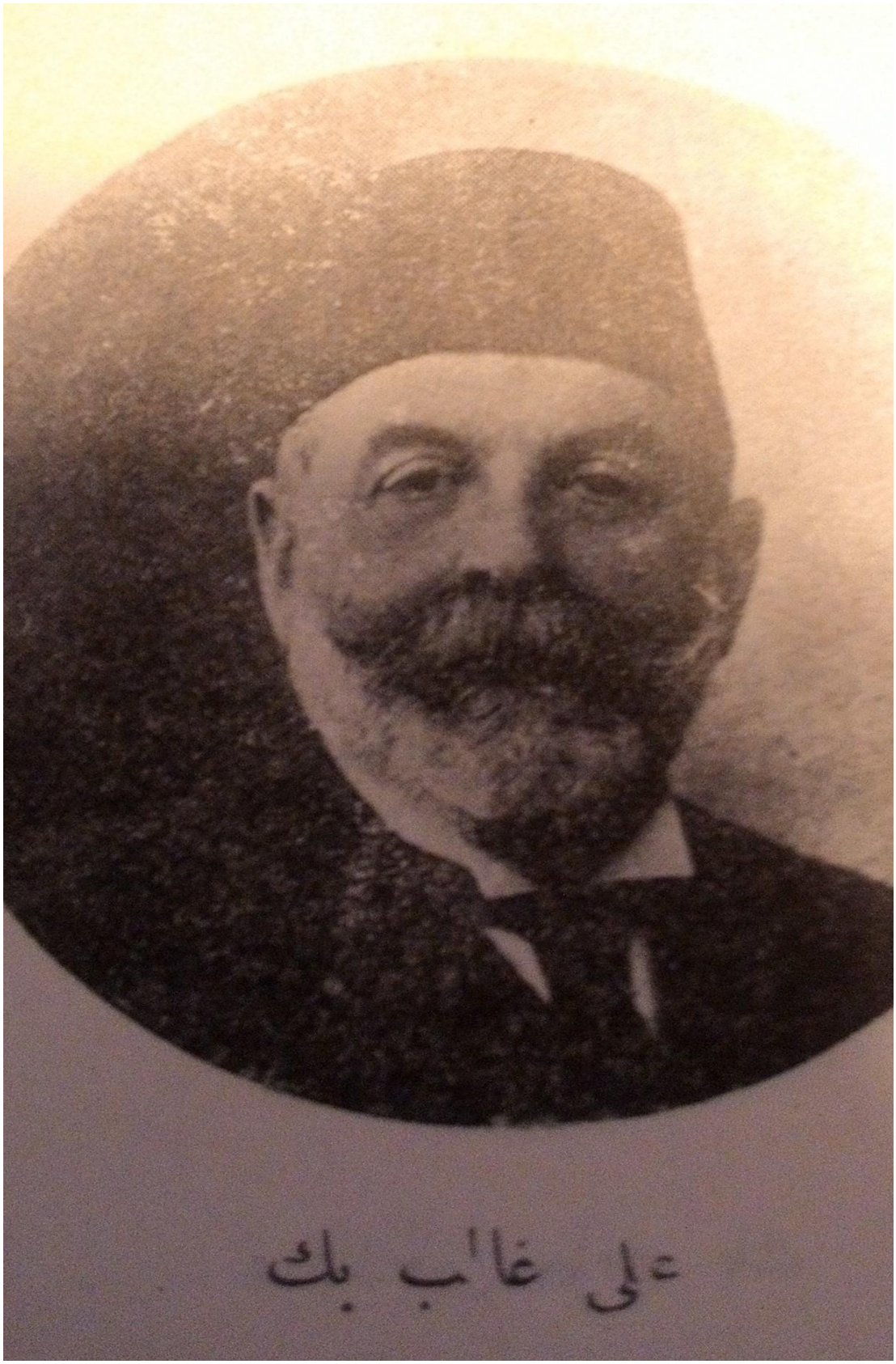
Ali Galip Bey	00536	Aide-Mémoire De Pathologie Externe Generale	Paul Lefert		Fransızca	Basılı
Ali Galip Bey	00537	Le Vétérinaire Des Villes Et Des Campagnes	H. Desaulx		Fransızca	Basılı
Ali Galip Bey	00538	La Médecine Domestique Et La Pharmacie Usuelle	E. Beaugrand	1874	Fransızca	Basılı
Ali Galip Bey	00539	Choix Des Vaches Laitières…	J.-H. Magne	1900	Fransızca	Basılı
Ali Galip Bey	00540	Les Moutons Histoire Naturelle Et Zootechnie	Andrè Sanson	1901	Fransızca	Basılı
Ali Galip Bey	00541	La Chèvre Races-Élevage-Maladies Produits De La Chèvrerie	Huart De Plessis		Fransızca	Basılı
Ali Galip Bey	00542	Hygiène Et Alimentation Des Ciseaux Des Iles	H.-L.-Alph. Blanchon		Fransızca	Basılı
Ali Galip Bey	00543	Les Abeilles Leur Histoire – Leur Culture…	Abbé Sagot		Fransızca	Basılı
Ali Galip Bey	00544	Le Traitement Du Diabète	Marcel Labbé	1926	Fransızca	Basılı
Ali Galip Bey	00545	Formulaire Thérapeutique	G. Lyon – P. Loisseau	1912	Fransızca	Basılı
Ali Galip Bey	00546	Aide-Mémoire De Pharmacie Galénique	Ludovic Jammes	1893	Fransızca	Basılı
Ali Galip Bey	00547	Manuel De Gymnastique		1884	Fransızca	Basılı
Ali Galip Bey	00548	Le Jardinier Des Villes Et Des Campagnes			Fransızca	Basılı
Ali Galip Bey	00549	Les Plantes Potagères Et La Culture Mareichère	Ernest Berger	1893	Fransızca	Basılı
Ali Galip Bey	00550	Les Légumes Et Les Fruits	J. De Brevans	1893	Fransızca	Basılı
Ali Galip Bey	00551	La Jardinage Culture Potagère Pratique	J. Foussat	1891	Fransızca	Basılı
Ali Galip Bey	00552	Le Soleil	Amédée Guillemin	1883	Fransızca	Basılı
Ali Galip Bey	00553	La Magnétisme	R. Radau	1881	Fransızca	Basılı
Ali Galip Bey	00554	L’art De Greffer	Charles Baltet	1907	Fransızca	Basılı

Ali Galip Bey	00555	L’amour Dans Les Prisons	Maryse Choisy		Fransızca	Basılı
Ali Galip Bey	00556	Histoire Naturelle De L’homme Et De La Femme	A. Debay	1880	Fransızca	Basılı
Ali Galip Bey	00557	Méthode De Composition Et De Style			Fransızca	Basılı
Ali Galip Bey	00558	Nouveau Dictionnaire Italien-Français Et Français-Italien = Nuovo Dizionario Francese-Italiano E Italiano-Francese	G. Ferrari		Muhtelif	Basılı
Ali Galip Bey	00559	Fransevî Ve Türkî Lugat-Nâmesi = Dictionnaire Français-Turc	N. Mallouf	1856	Muhtelif	Basılı
Ali Galip Bey	00560	Neon Lexikon Ellinogallikon	K. Varvati	1886	Muhtelif	Basılı
Ali Galip Bey	00561	Schiller’s Werke	Schiller		Almanca	Basılı
Ali Galip Bey	00562	Code Of Regulations Relating To School Organisation And Discipline		1912	İngilizce	Basılı
Ali Galip Bey	00563	La Fée	Gyp		Fransızca	Basılı
Ali Galip Bey	00564	Scènes Et Tableaux De La Nature	Louis Figuier	1884	Fransızca	Basılı
Ali Galip Bey	00565	Stories Of Rome	L. W. Faucett – M. G. M. Faucett	1934	İngilizce	Basılı
Ali Galip Bey	00566	La Quintessence De La Philosophie De Ibn-İ-Arabî	Mehemmed-Ali-Aïni	1926	Fransızca	Basılı
Ali Galip Bey	00567	L’art De Détruire Les Animaux Nuisibles	H. L. Alph. Blanchon	1899	Fransızca	Basılı
Ali Galip Bey	00568	Nugent’s Improved Pocket-Dictionary Of The French And English Languages = Nouveau Dictionnaire De Poche Anglais Et Français	Brown – Martin	1859	Muhtelif	Basılı
Ali Galip Bey	00569	Organisation De L’armeé Coloniale Des Indes Néerlandaises	J. E. De Sturler		Fransızca	El Yazısı

Ali Galip Bey	00570	Dni İ Gody P. I. Çaykovskogo: Letopis, Jizni İ Tvorçestva	1940	Rusça	Basılı
Ali Galip Bey	00571	[Eylül 1330 – Mayıs 1332 Tarihine Ait Aylık Hesap Defteri]	1330-1332 R.	Türkçe	El Yazısı

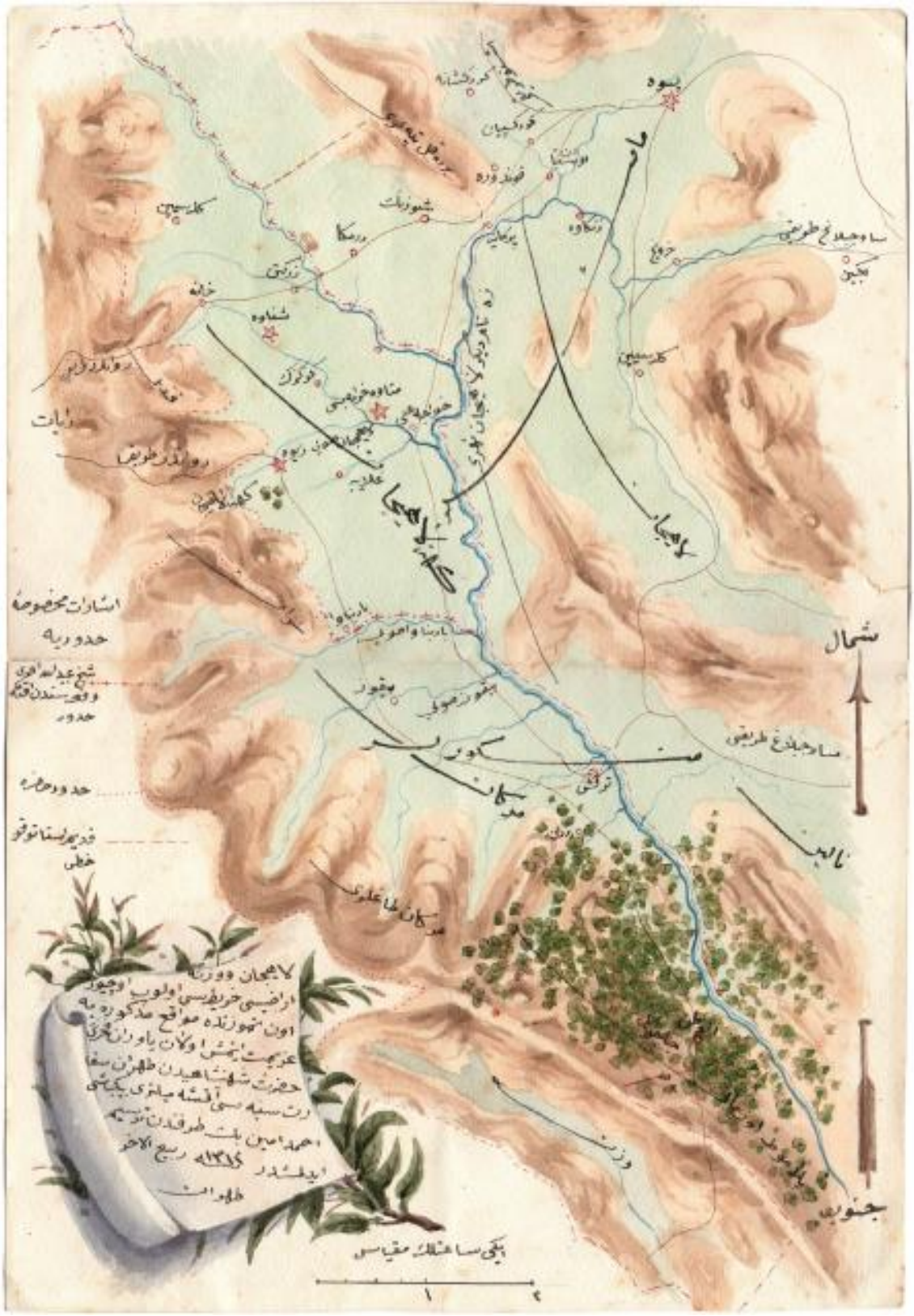
Ek-2. Ali Gâlib Bey'in Meclis-i Ayan Azası Olarak Çekilmiş Fotoğrafı[119]

[119] Nevsal Asar Mecmuası, 1313 senesi Cahit Öztelli koleksiyonu 521 Süleymaniye Kütüphanesi

علي غالب بك

Ek-3. Ali Gâlib Bey Koleksiyonunda Bulunan Lahican Haritası

بیوه
شاوه
خانه
کرمانشاه
جنوب
شمال

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Adı Soyadı: Ahmet Sait KÜTGÜL

Uyruğu: T.C.

Doğum Tarihi ve Yeri: 21 Haziran 1986, Söke

Elektronik Posta: ahmetsaitkutgul@gmail.com

EĞİTİM

Derece Kurum Mezuniyet Yılı

Lisans: Yeditepe Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi, Tarih Bölümü (Burslu) 2011

Yüksek Lisans: İMÜ, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tarih Anabilim Dalı (%30 İngilizce) 2018.

İŞ TECRÜBESİ

Tarih Kurum Görev

2014-2018 Süleymaniye Yazma Eser Kütüphanesi Yazma Eser Uzmanı

YABANCI DİLLER

İleri düzeyde İngilizce; başlangıç düzeyinde Arapça.